

Milan Ďurica a kolektív

OBCHODNÉ PRÁVO I.

**Všeobecné ustanovenia
Obchodné spoločnosti a družstvo**

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI

Milan Ďurica a kolektív

OBCHODNÉ PRÁVO I.

VŠEOBECNÉ USTANOVENIA.
OBCHODNÉ SPOLOČNOSTI A DRUŽSTVO.

VYSOKOŠKOLSKÁ UČEBNICA

Banská Bystrica, 2024

Vzor citácie: ĎURICA, M. a kol.: *Obchodné právo I. Všeobecné ustanovenia. Obchodné spoločnosti a družstvo. Vysokoškolská učebnica.* Banská Bystrica : Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2024, 540 s.

Publikácia je súčasťou Edície vysokoškolských učebníc Právnickej fakulty UMB v Banskej Bystrici.

Autori: prof. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
doc. JUDr. Ing. Martin Kubinec, PhD., univ. prof.
JUDr. Monika Némethová, PhD., univ. doc.
JUDr. Lenka Ušiaková, PhD., univ. doc.
JUDr. Aneta Kšenzíghová, MBA
Mgr. Jakub Dzimko, PhD.

Recenzenti: prof. JUDr. Karel Marek, CSc.
prof. JUDr. Ján Husár, CSc.
doc. JUDr. Regina Hučková, PhD.

Vydavateľ: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

ISBN 978-80-557-2138-5 (brožovaná)
978-80-557-2139-2 (online)

<https://doi.org/10.24040/2024.9788055721392>

Vysokoškolská učebnica „*Obchodné právo I. Všeobecné ustanovenia. Obchodné spoločnosti a družstvo.*“ je publikovaná a šírená pod licenciou Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY (uviedenie autora).

O AUTOROCH

Prof. JUDr. Milan Ďurica, PhD. v roku 1976 absolvoval štúdium na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, v roku 1977 mu bol udelený titul doktora práv vo vednom odbore hospodárske a finančné právo. V roku 2000 obhájil na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici dizertačnú prácu a bol mu udelený akademický titul „PhD.“ Následne v roku 2004 absolvoval habilitačné konanie na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a bol mu udelený akademický titul docent v odbore obchodné právo. Svoj kvalifikačný rast zavrášil úspešným ukončením inauguračného konania na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici v roku 2019, v ktorom bol vymenovaný za profesora v odbore obchodné a finančné právo. V rokoch 1976 až 1979 pôsobil na Ústave hospodárskeho práva Praha, pracovisko v Bratislave. V rokoch 1979 až 1992 bol vedúcim Krajskej štátnej arbitráže v Banskej Bystrici. Po zániku Štátnej arbitráže pracoval ako sudca a podpredseda Krajského súdu v Banskej Bystrici pre veci obchodné. V rokoch 2003 až 2008 bol predsedom Sudcovskej rady pri Krajskom súde v Banskej Bystrici. Od roku 2010 do roku 2021 bol predsedom Krajského súdu v Banskej Bystrici a od roku 2012 do roku 2018 členom Súdnej rady Slovenskej republiky. V rámci svojej vedecko-pedagogickej činnosti vedie prednášky k aktuálnym otázkam obchodného práva, civilného procesného práva a konkurzného práva na rozmanitých fórach. Na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici pôsobí od roku 1998 najprv ako externý pracovník a hosťujúci docent, neskôr na funkčnom mieste docenta a v súčasnosti na funkčnom mieste profesora. Okrem toho je dlhoročným vedúcim Katedry obchodného a finančného práva. V rámci pedagogickej činnosti sa zameriava na vedenie prednášok z predmetov Obchodné právo I, Obchodné právo II a Konkurzné právo. Popri vedení prednášok pôsobí ako vedúci, resp. oponent bakalárskych, diplomových a rigorózných prác a predseda rigorózneho komisie v predmetoch Obchodné právo a Hospodárske a finančné právo. V minulosti bol členom Legislatívnej komisie Ministerstva spravodlivosti SR pre Občiansky súdny poriadok, predsedom Komisie pre revíziu konkurzného práva

Ministerstva spravodlivosti SR, členom Komisie pre rekodifikáciu občianskeho procesného práva. Pôsobil tiež ako podpredseda Rady Justičnej akadémie SR, je členom Vedeckej rady Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a členom Vedeckej rady Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, v minulosti tiež zastával funkciu prodekana Právnickej fakulty UMB pre vedu a výskum. Je osobou zodpovednou za zabezpečovanie kvality a rozvoja študijného programu obchodné a finančné právo na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Pôsobí tiež ako člen redakčnej rady časopisu Bulletin slovenskej advokácie a časopisu Štát a právo.

Doc. JUDr. Ing. Martin Kubinec, PhD., univ. prof. absolvoval vysokoškolské štúdium práva na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici v roku 2002 a v roku 2003 mu bol na rovnakej fakulte udelený akademický titul doktor práv (JUDr.) po úspešnom vykonaní rigorózskej skúšky v odbore obchodné právo. V roku 2006 absolvoval na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici doktorandské štúdium v študijnom programe Obchodné a finančné právo a po obhajobe dizertačnej práce získal akademický titul PhD. a napokon v roku 2018 úspešne ukončil habilitačné konanie na domácej Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a získal vedecko-pedagogický titul docent v odbore obchodné a finančné právo. Rovnako je absolventom inžinierskeho štúdia v študijnom programe Ekonomika a manažment malých a stredných podnikov na Ekonomickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Kontinuálne od roku 2002 až do súčasnosti pôsobí na Katedre obchodného a finančného práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, pričom od roku 2022 pôsobí na fakulte na funkčnom mieste profesora v odbore obchodné a finančné právo. V rámci svojej pedagogickej a vedeckej práce sa venuje najmä právu obchodných spoločností, konkurznému právu, právu cenných papierov a klinickému vzdelávaniu študentov v rámci Kliniky obchodného práva na domovskej fakulte. Od roku 2006 pôsobí ako advokát zapísaný do zoznamu advokátov Slovenskej advokátskej komory a tiež ako konkurzný a reštrukturalizačný správca zapísaný do zoznamu správcov Ministerstva spravodlivosti

SR. Je autorom viac než 110 vedeckých a odborných publikácií, pravidelne vystupuje na domácich i zahraničných konferenciách a seminároch.

JUDr. Monika Némethová, PhD., univ. doc. je absolventkou Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Doktorandské štúdium v odbore obchodné právo ukončila na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici v roku 2002. Od roku 1997 pôsobí na Katedre obchodného a finančného práva Právnickej fakulty UMB v Banskej Bystrici ako odborná asistentka, v súčasnosti na funkčnom mieste univerzitnej docentky. Vo svojej pedagogickej praxi sa venuje výučbe obchodného práva, hospodárskeho práva a iných súvisiacich voliteľných predmetov. Na oblasť obchodného a hospodárskeho práva zameriava aj svoju publikačnú činnosť. Je spoluautorkou komentárov k Obchodnému zákonníku vydaných vo vydavateľstvách Eurounion a Eurokódex, učebníc, vedeckých článkov, ako aj autorkou monografie venovanej právnenému postaveniu družstiev. Bola zapojená do viacerých vedeckých projektov riešených v rámci grantových schém VEGA a KEGA. V rámci študijných pobytov realizovaných cez program ERASMUS+ prednášala na zahraničných univerzitách v Španielsku, Poľsku, Francúzsku a Turecku. Na Právnickej fakulte UMB v Banskej Bystrici dlhodobo pôsobila vo funkcii prodekanke a členky komisií UMB. Od roku 2002 je zapísaná v zozname advokátov Slovenskej advokátskej komory a vykonáva činnosť advokátky.

JUDr. Lenka Ušiaková, PhD., univ. doc. ukončila v roku 2007 magisterské štúdium práva na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, na ktorej následne v roku 2009 získala akademický titul doktor práv (JUDr.) absolvovaním rigoróznejskúšky v odbore obchodné právo. Doktorandské štúdium ukončila v roku 2014 na Právnickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach obhajobou dizertačnej práce v študijnom odbore Obchodné a finančné právo a získala akademický titul PhD. Od roku 2009 pôsobí ako odborná asistentka na Katedre obchodného a finančného práva na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela

v Banskej Bystrici, kde sa zameriava hlavne na obchodné právo, špeciálne na právo obchodných spoločností, konkurzné právo, právo cenných papierov, ako aj na klinické vzdelávanie študentov v rámci predmetu Klinika obchodného práva. Od roku 2011 vykonáva advokátsku prax ako advokátka zapísaná do zoznamu advokátov Slovenskej advokátskej komory, v rámci ktorej sa špecializuje na oblasť obchodného, zmluvného a insolvenčného práva. Zároveň od roku 2009 pôsobí aj ako konkurzná a reštrukturalizačná správkyňa zapísaná do zoznamu správcov Ministerstva spravodlivosti SR.

JUDr. Aneta Kšenzíhová, MBA ukončila v roku 2009 vysokoškolské štúdium na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, na ktorej v roku 2010 úspešne vykonala rigoróznú skúšku v odbore obchodné právo a bol jej udelený akademický titul doktor práv (JUDr.). Po absolvovaní koncipientskej praxe v roku 2013 úspešne absolvovala advokátsku skúšku. V minulosti pôsobila v štátnom podniku aj v štátnej správe. Od roku 2021 pôsobí na Katedre obchodného a finančného práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici ako interná doktorandka. V rámci svojej vedeckej činnosti sa venuje najmä problematike štátnych podnikov, ale aj hospodárskemu a finančnému právu a na uvedené oblasti je zameraná aj jej publikačná činnosť. Aktívne sa zúčastňuje na domácich a zahraničných vedeckých podujatiach. Od roku 2021 pôsobí v právnej praxi v advokátskej kancelárii, kde sa profiluje na právo obchodných spoločností a obchodné záväzkové vzťahy.

Mgr. Jakub Dzimko, PhD. absolvoval v roku 2020 magisterský stupeň štúdia v študijnom odbore Právo na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Následne v roku 2023 absolvoval na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici doktorandské štúdium v študijnom program Obchodné a finančné právo a po obhajobe dizertačnej práce získal akademický titul PhD. Od roku 2020 pôsobí na Katedre obchodného a finančného práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici najskôr ako interný doktorand a následne od roku 2023 ako odborný asistent. V rámci svojej pedagogickej a vedeckej činnosti sa venuje

najmä obchodnému právu so zameraním na právo obchodných spoločností, konkurznému právu, ako aj klinickému vzdelávaniu študentov v rámci rôznych klinických predmetov zameraných na praktickú aplikáciu nadobudnutých teoretických vedomostí a nadobúdanie praktických zručností s výkonom právnického povolania. Od roku 2022 taktiež pôsobí ako advokátsky koncipient zapísaný v zozname advokátskych koncipientov vedenom Slovenskou advokátskou komorou.

JEDNOTLIVÉ ČASTI UČEBNICE SPRACOVALI

prof. JUDr. Milan Ďurica, PhD. 1. kapitola, 5. kapitola, 12. kapitola
v spoluautorstve s doc. JUDr. Ing. Martinom Kubincom, PhD., univ. prof. a JUDr. Lenkou Ušiakovou, PhD., univ. doc. 2. kapitola

doc. JUDr. Ing. Martin Kubinec, PhD., univ. prof. 4. kapitola, 7. kapitola, 13. kapitola
v spoluautorstve s prof. JUDr. Milanom Ďuricom, PhD. a JUDr. Lenkou Ušiakovou, PhD., univ. doc. 2. kapitola
v spoluautorstve s JUDr. Lenkou Ušiakovou, PhD., univ. doc. 6. kapitola, 11. kapitola

JUDr. Monika Némethová, PhD., univ. doc. 14. kapitola, 15. kapitola

JUDr. Lenka Ušiaková, PhD., univ. doc. 3. kapitola
v spoluautorstve s prof. JUDr. Milanom Ďuricom, PhD. a doc. JUDr. Ing. Martinom Kubincom, univ. prof. 2. kapitola
v spoluautorstve s doc. JUDr. Ing. Martinom Kubincom, PhD. univ. prof. 6. kapitola, 11. kapitola

JUDr. Aneta Kšenzíhová, MBA
v spoluautorstve s Mgr. Jakubom Dzimkom, PhD. 8. kapitola, 9. kapitola, 10. kapitola

Mgr. Jakub Dzimko, PhD.
v spoluautorstve s JUDr. Anetou Kšenzíhovou, MBA 8. kapitola, 9. kapitola, 10. kapitola

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

CMP	zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov
CSP	zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov
OBZ	zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov
OSP	zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov
OZ	zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov
TZ	zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov
Ústava SR	ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov
zákon o advokácii	zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov
zákon o bankách	zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o cenných papieroch	zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch) v znení neskorších predpisov
zákon o dani z príjmov	zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

zákon o e-Governmente	zákon č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov
zákon o legalizácii príjmov z trestnej činnosti	zákon č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o obchodnom registri / ZOR	zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o Obchodnom vestníku	zákon č. 200/2011 Z. z. o Obchodnom vestníku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o ochrane hospodárskej súťaže	zákon č. 187/2021 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o ochranných známkach	zákon č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov
zákon o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov	zákon č. 469/2003 Z. z. o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o premenách	zákon č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstiev a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon o reklame	zákon č. 147/2001 Z. z. o reklame a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o správcoch	zákon č. 8/2005 Z. z. o správcoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o súdnych poplatkoch	zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov
zákon o štátnom podniku	zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku v znení neskorších predpisov
zákon o účtovníctve / ÚČZ	zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov
ZKR	zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
ZMPS	zákon č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov
ZoRPVS	zákon č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
ZP	zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov
ŽZ	zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

OBSAH

O AUTOROCH	3
JEDNOTLIVÉ ČASTI UČEBNICE SPRACOVALI	8
ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK	9
PREDHOVOR	23
PREFACE	25
VORWORT	27

1. KAPITOLA

POJEM, PREDMET A HISTORICKÝ VÝVOJ

OBCHODNÉHO PRÁVA	30
1. Pojem obchodné právo	31
2. Predmet obchodného práva	33
3. Obchodné právo v systéme práva	36
4. Historický vývoj obchodného práva	38
5. Pramene obchodného práva	41
5.1. Materiálne a formálne pramene obchodného práva všeobecne	41
5.2. Základné pramene obchodného práva	43
5.3. Vzťah Obchodného a Občianskeho zákonníka	48

2. KAPITOLA

ZÁKLADNÉ INŠTITÚTY OBCHODNÉHO PRÁVA

1. Podnikateľ a jeho atribúty	51
1.1. Sídlo a miesto podnikania podnikateľa	54
1.2. Podnik, organizačná zložka podniku a prevádzkareň podnikateľa	58
1.3. Obchodný majetok, čisté obchodné imanie a vlastné imanie podnikateľa	61
1.4. Obchodné tajomstvo	63
1.4.1. Záonné vymedzenie obchodného tajomstva a jeho predpoklady	64
1.4.2. Právna ochrana obchodného tajomstva	67
1.5. Obchodné meno podnikateľa a jeho právna ochrana	68
1.5.1. Princípy obchodného mena	69
1.5.2. Obchodné meno fyzickej osoby a právnickej osoby	71
1.5.3. Prevod obchodného mena	72

1.5.4. Prechod obchodného mena	73
1.5.5. Ochrana obchodného mena	73
1.6. Účtovníctvo podnikateľov	75
1.6.1. Účtovná závierka	76
1.6.2. Overenie účtovnej závierky	78
2. Podnikanie podnikateľa	79
3. Konanie podnikateľa a vylúčenie z výkonu funkcie	81
3.1. Priame (osobné) konanie podnikateľa	82
3.2. Nepriame konanie podnikateľa	85
3.2.1. Zmluvné zastúpenie podnikateľa	85
3.2.2. Záonné zastúpenie podnikateľa	87
3.2.3. Osobitosti konania podnikateľa (obchodnej spoločnosti) v likvidácii a v konkurze	90
4. Diskvalifikácia z výkonu funkcie (§ 13a OBZ)	91
4.1. Dôvody diskvalifikácie	91
4.2. Register diskvalifikácií	92
4.3. Účinky diskvalifikácie	93
5. Neoprávnené podnikanie	94
6. Nepodnikateľské subjekty obchodného práva	96
7. Podnikanie zahraničných osôb	97
7.1. Právne postavenie a podnikanie zahraničných osôb	97
7.2. Osobitná ochrana majetku zahraničných osôb	101
7.3. Cezhraničné premiestnenie sídla právnickej osoby	102

3. KAPITOLA

VEREJNOPRÁVNE REGISTRE PODNIKATEĽOV	105
1. Všeobecná charakteristika verejnoprávnych registrov podnikateľov	107
2. Všeobecné verejnoprávne registre podnikateľov	109
2.1. Obchodný register	109
2.2. Živnostenský register	110
2.3. Registre vedené osobitnými orgánmi alebo organizáciami (stavovskými organizáciami)	111
2.4. Evidencia samostatne hospodáriacich roľníkov	113
3. Špeciálne verejnoprávne registre podnikateľov	113
4. Obchodný register	115
4.1. Pojem, funkcie a právna úprava obchodného registra ..	115
4.2. Vecná a miestna príslušnosť registrových súdov	117

4.3. Zápis údajov do obchodného registra, účinky zápisov a zverejnenie zapísaných údajov v Obchodnom vestníku	118
4.4. Princíp publicity obchodného registra	119
4.4.1. Princíp materiálnej publicity obchodného registra	119
4.4.2. Princíp formálnej publicity obchodného registra	122
4.5. Subjekty zapisované do obchodného registra	123
4.6. Údaje zapisované do obchodného registra a listiny ukladané do zbierky listín	126
4.7. Konanie o zápis údajov do obchodného registra	128
4.7.1. Návrh na zápis údajov do obchodného registra ..	129
4.7.2. Prvá fáza registrového konania – registrácia	132
4.7.3. Druhá fáza registrového konania – konanie o námietkach	133
4.8. Registrácia údajov v obchodnom registri notárom (§ 7b ZOR)	134
4.9. Konania vo veciach obchodného registra	135

4. KAPITOLA

HOSPODÁRSKA SÚŤAŽ A JEJ OCHRANA	137
1. Hospodárska súťaž a jej všeobecné vymedzenie	138
1.1. Súťažitelia	139
1.2. Záväzná pravidlá hospodárskej súťaže	140
2. Zneužitie účasti na hospodárskej súťaži	141
2.1. Územná pôsobnosť právnej úpravy	143
3. Nekalá súťaž a jej generálna klauzula	144
3.1. Generálna klauzula	146
3.1.1. Konanie v hospodárskej súťaži	147
3.1.2. Rozpor s dobrými mravmi hospodárskej súťaže	148
3.1.3. Spôsobilosť privodiť ujmu iným súťažiteľom alebo spotrebiteľom	149
3.2. Súťažiteľ a spotrebiteľ ako účastníci hospodárskej súťaže	150
3.3. Osobitné skutkové podstaty nekalej súťaže	152
3.4. Klamlivá reklama	154
3.4.1. Reklama	154

3.4.2.	Klamlivá reklama ako nekalosúťažné konanie ...	155
3.5.	Klamlivé označenie tovaru a služieb	157
3.6.	Vývolanie nebezpečenstva zámenny	161
3.6.1.	Vývolanie nebezpečenstva zámenny použitím obchodného mena alebo osobitného označenia podniku, ktoré používa iný súťažiteľ s právom prednosti	162
3.6.2.	Vývolanie nebezpečenstva zámenny použitím osobitných označení podniku alebo osobitných označení alebo úpravy výrobkov, výkonov alebo obchodných materiálov podniku, ktoré v zákazníckych kruhoch platia pre určitý podnik alebo závod za príznačné (napr. aj označenie obalov, tlačív, katalógov, reklamných prostriedkov)	163
3.6.3.	Vývolanie nebezpečenstva zámenny napodobením cudzích výrobkov, ich obalov alebo výkonov	163
3.6.4.	Vývolanie nebezpečenstva zámenny s verejno-právnou evidenciou	164
3.7.	Parazitovanie na povesti	165
3.8.	Podplácanie	167
3.9.	Zľahčovanie	169
3.9.1.	Zľahčovanie nepravdivými údajmi	169
3.9.2.	Zľahčovanie pravdivými údajmi	170
3.9.3.	Porovnávacia reklama	171
3.10.	Porušenie obchodného tajomstva	173
3.11.	Ohrozovanie zdravia a životného prostredia	176
3.12.	Právne prostriedky na ochranu pred nekalou súťažou ...	178
3.12.1.	Úvod	178
3.12.2.	Súkromno-právna ochrana pred nekalou súťažou	179
3.12.3.	Aktívna legitímácia v sporoch o ochranu pred nekalou súťažou	180
3.12.4.	Súkromno-právne prostriedky na ochranu pred nekalou súťažou	182
3.12.5.	Osobitné právne prostriedky na ochranu obchodného tajomstva	183

3.12.6. Osobitné procesné ustanovenia pre spory z nekalej súťaže	184
3.12.7. Administratívno-právne prostriedky na ochranu pred nekalou súťažou	186
3.12.8. Trestno-právne prostriedky na ochranu pred nekalou súťažou	187

5. KAPITOLA

OBCHODNÉ SPOLOČNOSTI A ICH

CHARAKTERISTIKA

1. Obchodná spoločnosť a jej všeobecná charakteristika	190
2. Založenie a vznik obchodnej spoločnosti	198
2.1. Obmedzenia pri zakladaní obchodných spoločností	198
2.2. Zakladateľské právne úkony	200
2.3. Predbežná spoločnosť	203
2.4. Vznik spoločnosti	207

6. KAPITOLA

ZÁKLADNÉ INŠTITÚTY OBCHODNÝCH

SPOLOČNOSTÍ

1. Všeobecne o základných inštitútoch obchodných spoločností	211
2. Základné imanie obchodnej spoločnosti	212
3. Vklady spoločníkov a ich správa	215
5. Kontrola transakcií medzi akciovou spoločnosťou a jej akcionármi (§ 59a OBZ)	221
6. Podiel, vyrovnací podiel a podiel na likvidačnom zostatku (§ 61 OBZ)	223
6.1. Podiel v obchodnej spoločnosti	223
6.2. Vyrovnací podiel	224
6.3. Podiel na likvidačnom zostatku	225
7. Zákaz konkurencie (§ 65 OBZ)	225
8. Organizačná štruktúra obchodných spoločností	229
8.1. Rozhodovanie spoločníkov. Valné zhromaždenie spoločnosti.	231
8.2. Štatutárny orgán	232
8.3. Kontrolná právomoc spoločníkov. Dozorná rada.	235
9. Ovládaná a ovládajúca osoba (§ 66a OBZ)	236
10. Dohody medzi spoločníkmi (§ 66c OBZ)	238

11. Rezervný fond v kapitálových obchodných spoločnostiach (§ 67 OBZ)	241
12. Spoločnosť v kríze (§ 67a – § 67i OBZ)	243
12.1. Podstata a ciele právnej úpravy	244
12.2. Vymedzenie spoločnosti v kríze	245
12.3. Plnenie nahradzujúce vlastné zdroje	248
12.4. Právne dôsledky krízy spoločnosti	249
13. Zákaz vrátenia vkladov (§ 67j a 67k OBZ)	250
13.1. Vkladová povinnosť	250
13.2. Vymedzenie spoločníka na účely zákazu vrátenia vkladu	252
13.3. Záonné ručenie štatutárneho orgánu	253

7. KAPITOLA

ZRUŠENIE, LIKVIDÁCIA A ZÁNİK OBCHODNÝCH SPOLOČNOSTÍ	256
1. Všeobecne o zrušení, likvidácii a zániku obchodných spoločností	257
2. Dobrovoľné zrušenie obchodnej spoločnosti	260
2.1. Zrušenie obchodnej spoločnosti uplynutím doby, na ktorú bola založená	262
2.2. Zrušenie obchodnej spoločnosti rozhodnutím spoločnosti	264
3. Nedobrovoľné zrušenie obchodnej spoločnosti	266
3.1. Zrušenie obchodnej spoločnosti rozhodnutím súdu o jej neplatnosti	267
3.2. Zrušenie obchodnej spoločnosti rozhodnutím registrového súdu	268
3.3. Zrušenie obchodnej spoločnosti v jednotlivých právnych formách obchodných spoločností	273
3.4. Konanie o zrušení obchodných spoločností	274
3.5. Zrušenie obchodnej spoločnosti ako právny dôsledok konkurzného konania	277
3.5.1. Zrušenie obchodnej spoločnosti v dôsledku skončenia konkurzného konania pre nedostatok majetku	278
3.5.2. Zrušenie obchodnej spoločnosti v dôsledku ukončenia konkurzu	279
4. Likvidácia obchodných spoločností	279

4.1. Likvidátor a jeho postavenie	280
4.1.1. Vznik, zánik funkcie a zodpovednosť likvidátora	281
4.1.2. Odmena likvidátora a náhrada jeho výdavkov ...	282
4.2. Účinky vstupu do likvidácie	285
4.3. Prihlasovanie a uspokojovanie pohľadávok v likvidácii	287
4.4. Skončenie likvidácie	288
5. Dodatočná likvidácia (§ 75k OBZ)	289

8. KAPITOLA

PREMENY OBCHODNÝCH SPOLOČNOSTÍ	292
1. Úvod	292
2. Premena obchodnej spoločnosti a družstva	293
2.1. Fúzia spoločností	294
2.2. Rozdelenie spoločnosti	295
3. Cezhraničná premena obchodnej spoločnosti a družstva	297
3.1. Nepripustnosť premeny a cezhraničnej premeny obchodnej spoločnosti a družstva	298
4. Osobitná zodpovednosť štatutárneho orgánu za škodu	299
5. Projekt premeny	299
6. Účinnosť premeny	300
7. Zmena právnej formy spoločnosti	302

9. KAPITOLA

VEREJNÁ OBCHODNÁ SPOLOČNOSŤ	307
1. Všeobecná charakteristika, založenie a vznik verejnej obchodnej spoločnosti	307
2. Práva a povinnosti spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti	312
2.1. Práva spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti	312
2.2. Povinnosti spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti	317
3. Orgány verejnej obchodnej spoločnosti	319
4. Zrušenie a zánik verejnej obchodnej spoločnosti	320

10. KAPITOLA

KOMANDITNÁ SPOLOČNOSŤ	324
------------------------------------	------------

1. Všeobecná charakteristika, založenie a vznik komanditnej spoločnosti	324
2. Práva a povinnosti spoločníkov komanditnej spoločnosti	329
2.1. Práva spoločníkov komanditnej spoločnosti	329
2.2. Povinnosti spoločníkov komanditnej spoločnosti	333
3. Orgány komanditnej spoločnosti	336
4. Zrušenie a zánik komanditnej spoločnosti	338

11. KAPITOLA

SPOLOČNOSŤ S RUČENÍM OBMEDZENÝM	341
1. Všeobecná charakteristika spoločnosti s ručením obmedzeným	341
2. Založenie a vznik spoločnosti s ručením obmedzeným	344
2.1. Založenie spoločnosti zjednodušeným spôsobom	346
3. Orgány spoločnosti s ručením obmedzeným	347
3.1. Valné zhromaždenie spoločnosti s ručením obmedzeným	348
3.1.1. Pôsobnosť valného zhromaždenia	348
3.1.2. Zvolávanie a priebeh valného zhromaždenia	349
3.1.3. Uznášaniaschopnosť a rozhodovanie valného zhromaždenia	351
3.1.4. Neplatnosť uznesenia valného zhromaždenia (§ 131 OBZ)	353
3.1.5. Rozhodovanie <i>per rollam</i> (§ 130 OBZ)	355
3.1.6. Výkon pôsobnosti valného zhromaždenia jediným spoločníkom spoločnosti (§ 132 OBZ)	357
3.2. Konatelia spoločnosti s ručením obmedzeným	357
3.2.1. Vznik a zánik funkcie konateľa a jeho postavenie v spoločnosti	358
3.2.2. Povinnosti konateľov	360
3.2.3. Zodpovednosť konateľa za škodu spôsobenú pri výkone funkcie	363
3.3. Dozorná rada spoločnosti s ručením obmedzeným	366
3.3.1. Ustanovenie, povinnosti a zodpovednosť člena dozornej rady	366
3.3.2. Pôsobnosť dozornej rady	367
4. Obchodný podiel	368
4.1. Prevod obchodného podielu	369
4.2. Prechod obchodného podielu	371

4.3. Rozdelenie obchodného podielu a záložné právo na obchodný podiel	372
4.4. Zoznam spoločníkov spoločnosti	373
4.5. Zákaz nadobúdania vlastných obchodných podielov spoločnosťou	374
5. Práva a povinnosti spoločníka v spoločnosti	374
5.1. Práva spoločníka	374
5.2. Povinnosti spoločníka	377
6. Rezervný fond	378
7. Zmena spoločenskej zmluvy	378
8. Zvýšenie a zníženie základného imania v spoločnosti	380
9. Zánik účasti spoločníka v spoločnosti	382
10. Zrušenie a likvidácia spoločnosti s ručením obmedzeným	384

12. KAPITOLA

AKCIOVÁ SPOLOČNOSŤ	386
1. Všeobecná charakteristika akciovej spoločnosti	386
2. Založenie a vznik akciovej spoločnosti	389
3. Stanovy akciovej spoločnosti	394
4. Cenné papiere vydávané akciovou spoločnosťou	395
4.1. Dočasný list	395
4.2. Akcia	396
4.3. Vymeniteľný a prioritný dlhopis	399
4.4. Nadobúdanie vlastných akcií akciovou spoločnosťou ...	400
5. Finančná asistencia	402
6. Práva a povinnosti akcionárov	403
6.1. Práva akcionárov	403
6.2. Osobitné práva minoritných akcionárov	406
6.3. Povinnosti akcionárov	409
6.4. Právo núteného výkupu akcií	410
7. Orgány akciovej spoločnosti	412
7.1. Valné zhromaždenie akciovej spoločnosti	412
7.1.1. Pôsobnosť valného zhromaždenia	412
7.1.2. Zvolávanie, konanie a rozhodovanie valného zhromaždenia	413
7.1.3. Zápisnica o valnom zhromaždení	418
7.2. Predstavenstvo akciovej spoločnosti	419
7.2.1. Voľba predstavenstva a jeho pôsobnosť	420

7.2.2.	Povinnosti predstavenstva a zodpovednosť za porušenie povinností	423
7.2.3.	Pravidlá poskytovania plnenia osobám oprávneným konať za spoločnosť	427
7.3.	Dozorná rada akciovej spoločnosti	428
7.4.	Odmeňovanie orgánov verejnej akciovej spoločnosti ...	430
8.	Zmeny základného imania akciovej spoločnosti	431
8.1.	Zvýšenie základného imania valným zhromaždením ...	432
8.2.	Zvýšenie základného imania predstavenstvom	436
8.3.	Zníženie základného imania akciovej spoločnosti	437
8.3.1.	Spôsoby zníženia základného imania	438
8.3.2.	Ochrana veriteľov pri znížení základného imania	439
9.	Rezervný a kapitálový fond	441
9.1.	Rezervný fond	441
9.2.	Kapitálový fond	441
10.	Významné obchodné transakcie verejnej obchodnej spoločnosti	442
11.	Osobitné ustanovenia o akciovej spoločnosti s premenlivým základným imaním	443
12.	Zrušenie akciovej spoločnosti s likvidáciou	444
13.	Premeny akciovej spoločnosti	446
13.1.	Zrušenie spoločnosti bez likvidácie	446
13.2.	Osobitosti fúzie akciových spoločností	446
13.3.	Právna ochrana akcionárov a majiteľov dlhopisov pri fúzii	448
13.4.	Osobitosti zlúčenia akciových spoločností, ak nástupnícka spoločnosť je majoritným alebo 100% akcionárom zanikajúcich spoločností	452
13.5.	Osobitosti rozdelenia akciovej spoločnosti	453
14.	Osobitosti zmeny právnej formy akciovej spoločnosti	455

13. KAPITOLA

	JEDNODUCHÁ SPOLOČNOSŤ NA AKCIE	457
1.	Úvod	457
2.	Založenie a vznik jednoduchej spoločnosti na akcie	458
3.	Základné imanie a akcie v jednoduchej spoločnosti na akcie	459
4.	Organizačná štruktúra jednoduchej spoločnosti na akcie	463

4.1. Predstavenstvo	463
4.2. Valné zhromaždenie	466
4.3. Dozorná rada	467
5. Zvýšenie a zníženie základného imania jednoduchej spoločnosti na akcie	468
6. Zrušenie a zánik jednoduchej spoločnosti na akcie	469

14. KAPITOLA

DRUŽSTVO	471
1. Všeobecná charakteristika družstva	472
2. Založenie a vznik družstva	478
3. Členstvo v družstve	481
3.1. Vznik členstva	481
3.2. Zánik členstva	485
4. Práva a povinnosti člena družstva	488
5. Orgány družstva	493
5.1. Členská schôdza družstva	497
5.2. Predstavenstvo	501
5.3. Kontrolná komisia	505
6. Zrušenie a zánik družstva	506

15. KAPITOLA

KOMUNITÁRNE PRÁVNE FORMY	510
1. Všeobecná charakteristika komunitárnych právnych foriem	511
2. Európske zoskupenie hospodárskych záujmov	512
3. Európska spoločnosť	514
4. Európske družstvo	517

VECNÝ REGISTER	522
-----------------------------	------------

ZOZNAM POUŽITEJ A ODPORÚČANEJ LITERATÚRY	527
--	------------

PREDHOVOR

Po dlhom váhaní sa členovia Katedry obchodného a finančného práva Právnickej fakulty UMB rozhodli napísať učebnicu obchodného práva. Toto ich váhanie nemá pôvod v neochote autorského kolektívu vytvoriť predložený publikačný výstup, ale v rekonštrukčných prácach súkromného práva. Na Slovensku už dlhšiu dobu prebieha rekonštrukcia súkromného práva, ktorá mala už niekoľko „istých“ termínov jej úspešného ukončenia. Z týchto dôvodov autorský kolektív predpokladal, že najvhodnejšie bude vyčekať na výsledok rekonštrukcie a následne reagovať učebnicou na nový právny stav. Vzhľadom na to, že rekonštrukcia je stále nekonečným príbehom, padlo rozhodnutie napísať učebnicu vychádzajúc zo stavu *de lege lata*.

Táto učebná pomôcka je primárne určená pre študentov našej právnickej fakulty. Sme si vedomí toho, že v súčasnosti ostatné právnické fakulty poskytujú kvalitné učebné texty pre poslucháčov právnických fakúlt.

Zároveň je k dispozícii aj „celoslovenská“ učebnica, na ktorej participovali pedagógovia viacerých právnických fakúlt a ďalšia kvalitná učebnica z obchodného práva vytvorená čiastočne akoby mimo akademického prostredia. Aj za tohto stavu, ktorý považujeme za veľmi dobrý pre všetkých záujemcov o obchodné právo, sme sa rozhodli napísať túto učebnicu.

Tou najťažšou úlohou pre autorský kolektív je určenie rozsahu učebnice. Dnešný stav rozvoja obchodného práva v rovine pozitívno-právnej, v rovine právnej doktríny a judikatúry národnej, či európskej, môže viesť k rozsiahlej učebnici, čo sa môže minúť účinkom, ak predloženú učebnicu nebudú študenti využívať. Z týchto dôvodov sme si pred týmto rozhodnutím urobili prostredníctvom najmladších členov tohto kolektívu, ktorí majú ešte bezprostredné väzby so študentmi, neoficiálny prieskum ohľadne „popularity“ učebných textov medzi študentmi. Na základe týchto zistení sme volili rozsah a obsah učebnice. Vychádzajúc z týchto prieskumov sme sa zároveň rozhodli, že učebnica bude vydaná predovšetkým v elektronickej podobe.

Snahou autorov je vytvorenie učebnice obchodného práva, ktorá poskytne študentom všetky potrebné poznatky z obchodného práva ako právneho odvetvia a ako vedeckej disciplíny. Prvý diel tejto učebnice obsahuje vymedzenie predmetu obchodného práva, vrátane jeho historického vývoja a výklad jeho ťažiskových pojmov. Okrem toho sústredíme pozornosť na všeobecnú úpravu obchodných spoločností, na jednotlivé právne formy obchodných spoločností a družstvo. Relatívne samostatnou časťou je problematika nekalej súťaže.

V učebnici sú prezentované hlavné názory právnej doktríny, domácej a zahraničnej, najmä tam, kde nie je zhoda názorov, s odkazom na rozhodujúcu právnu úpravu a literatúru, ktorá umožňuje záujemcom hlbšie skúmanie konkrétnej problematiky. V prípade, že národná právna úprava má pôvod v práve Európskej únie, učebnica vždy v potrebnom rozsahu reaguje na túto časť právnej úpravy. Tam kde to považujeme za vhodné, uvádzame aj relevantnú judikatúru, čím chceme dosiahnuť prepojenie predmetu obchodného práva ako pozitívno-právnej disciplíny s aplikačnou praxou.

Učebnica vychádza z právneho stavu k marcu 2024, a preto reaguje na všetky legislatívne zmeny, ktoré sa týkajú obchodného práva, ako napr. na zákon o premenách obchodných spoločností a družstva a ďalšie.

Veríme, že táto učebnica bude mať priaznivý ohlas nielen u študentov, ale aj u širšej právnickej obci.

Autorský kolektív vyslovuje poďakovanie všetkým recenzentom za ich spoluprácu pri vydaní tejto učebnice.

Bezprostredne po vydaní tejto učebnice pristúpi autorský kolektív k písaniu druhého dielu, ktorý bude obsahovať záväzkovú časť obchodného práva.

V Banskej Bystrici, apríl 2024

Milan Ďurica, za autorský kolektív

PREFACE

After a long hesitation, the members of the Department of Commercial and Financial Law of the Faculty of Law of Matej Bel University decided to write a textbook on commercial law. This hesitation did not come from the reluctance of the author's team to produce the presented publication but from the recodification works of private law. In Slovakia, the recodification of private law has been underway for some time and has already had several „certain“ dates for its successful completion. For these reasons, the author's team assumed that it would be most appropriate to wait for the outcome of the recodification and then respond with a textbook to the new legal situation. Given that recodification is still a never-ending story, the decision was made to write the textbook based on the *de lege lata* situation.

This teaching material is primarily intended for students of our Faculty of Law. We are aware that other law schools currently provide high-quality teaching texts for law students. At the same time, there is also a „country-wide“ textbook, in which teachers of several law faculties participated, and another high-quality textbook on commercial law, created partly as if outside the academic field. Even in this situation, which we consider to be very good for all those interested in commercial law, we have decided to write this textbook.

The most difficult task for the author team is to determine the extent of the textbook. The current state of development of commercial law in terms of positive law, in terms of legal doctrine and national or European case law, may lead to a large textbook, which may be ineffective if the textbook presented is not used by the students. For these reasons, before this decision was made, we conducted an informal survey of the „popularity“ of the texts among the students, through the youngest members of the team who still have direct relations with the students. Based on these findings, we chose the scope and content of the textbook. We also decided, that the textbook would be published primarily in electronic form.

The authors aims to create a textbook of commercial law that will provide students with all the necessary knowledge of commercial

law as a branch of law and as a scientific discipline. The first part of this textbook contains a definition of the subject of commercial law, including its historical development and an explanation of its core terminology. In addition, we focus on the general regulation of companies, the different legal forms of companies and Cooperatives. A relatively separate part deals with the issue of unfair competition.

The textbook presents the main views of legal doctrine, both national and foreign, especially where there is disagreement, with reference to the relevant legislation and literature, enabling those interested to explore the specific issues in more depth. Where national legislation has its origins in European Union law, the textbook always responds to this part of the legislation to the necessary extent. Where we consider it appropriate, we also include the relevant case law to link the subject of commercial law as a positive legal discipline with the practice of application.

The textbook is based on the legal status as of March 2024 and therefore responds to all legislative changes concerning commercial law, such as the Law on Conversions of Companies and Co-operatives and others.

We believe that this textbook will have a positive response not only among students, but also among the wider legal community.

The authors would like to thank all the reviewers for their cooperation in the publication of this textbook.

Immediately after the publication of this textbook, the authors' team will proceed to write the second part of the textbook, which will include the obligations part of commercial law.

In Banská Bystrica, April 2024

Milan Ďurica, on behalf of the authors' team

VORWORT

Nach langem Zögern entschieden sich die Mitglieder des Instituts für Handels- und Finanzrecht der Juristischen Fakultät der Matej-Bel-Universität in Banská Bystrica ein Lehrbuch für Handelsrecht zu schreiben. Das Zögern, die vorliegende Publikation zu verfassen, beruht nicht auf fehlender Bereitschaft des Autorenkollektivs, sondern auf Kodifizierungsarbeiten des Privatrechts. In der Slowakei wird bereits seit Längerem an einer neuen Kodifikation des Privatrechts gearbeitet und es wurden mehrere „feste“ Termine für ihre erfolgreiche Beendigung festgelegt. Aus diesem Grund setzte das Autorenkollektiv voraus, dass es am besten sein wird, auf das Ergebnis der laufenden Kodifizierung zu warten und nachfolgend auf den neuen Rechtszustand zu reagieren. Da die neue Kodifizierung eine unendliche Geschichte zu sein scheint, wurde entschieden, das Lehrbuch *de lege lata* zu schreiben.

Dieses Lehrwerk ist vor allem für Studierende unserer juristischen Fakultät bestimmt. Wir sind uns dessen bewusst, dass gegenwärtig auch andere Jura-Fakultäten für Jura-Studierende qualitativ hochwertige Lehrtexte anbieten.

Zur Verfügung steht gleichzeitig auch ein „gesamtslowakisches“ Lehrwerk, an dem Pädagogen aus mehreren juristischen Fakultäten partizipierten, sowie ein weiteres Lehrbuch aus dem Handelsrecht, das nicht nur auf akademischem Boden entstand. Auch unter diesen Bedingungen, die wir für all diejenigen für sehr gut halten, die sich für Handelsrecht interessieren, entschieden wir uns, dieses Lehrwerk zu verfassen.

Die schwierigste Aufgabe für die Autoren, war es, den Umfang des Lehrbuches zu bestimmen. Der heutige Stand der Entwicklung des Handelsrechts auf der positiv-rechtlichen Ebene, auf der Ebene der Rechtsdoktrin sowie der nationalen oder europäischen Rechtsprechung kann zu einem umfangreichen Lehrwerk führen, was die Wirkung verfehlen kann, wenn die Studierenden das vorliegende Lehrbuch nicht benutzen werden. Aus diesen Gründen machten vor unserer Entscheidung die jüngsten Mitglieder des Autorenkollektivs, die noch unmittelbare Bindung zu Studierenden haben, eine inoffizielle Umfrage zur „Beliebtheit“ von Lehrtexten

unter Studierenden. Basierend auf den Resultaten wurde der Umfang und der Inhalt des Lehrbuches bestimmt. Ausgehend von der Umfrage wurde gleichzeitig entschieden, dass das Lehrbuch vor allem in elektronischer Form herausgegeben wird.

Das Ziel der Autoren ist es, ein Lehrbuch für Handelsrecht zu schaffen, das den Studierenden alle erforderlichen Kenntnisse aus dem Handelsrecht als Rechtsgebiet sowie als Rechtsdisziplin vermittelt. Der erste Teil dieses Lehrwerks enthält die Bestimmung des Gegenstands des Handelsrechts, inklusive seiner historischen Entwicklung sowie die Erklärung der zentralen Begriffe des Handelsrechts. Außerdem wird der allgemeinen Regelung der Handelsgesellschaften, der einzelnen Rechtsformen der Handelsgesellschaften und der Genossenschaft Aufmerksamkeit gewidmet. Einen relativ selbständigen Teil stellt die Problematik des unlauteren Wettbewerbs dar.

Im Lehrbuch sind zwei wichtige Ansichten der Rechtsdoktrin präsentiert, die in- und ausländische. Insbesondere werden Fälle behandelt, in denen Meinungsunterschiede bestehen. Diesbezügliche Hinweise auf entscheidende Rechtsregelung und Literatur ermöglicht den Interessenten eine vertiefte Auseinandersetzung mit der konkreten Problematik. Hat die nationale Regelung den Ursprung im Recht der Europäischen Union, wird immer im erforderlichen Umfang auf den entsprechenden Teil der Rechtsregelung reagiert. Wo wir es für wichtig halten, wird auch die relevante Rechtsprechung angeführt, wodurch die Verbindung des Handelsrechts als positiv-rechtliche Disziplin mit der Applikationspraxis erzielt werden soll.

Das Lehrbuch basiert auf dem Rechtszustand von März 2024 und deshalb wird auf alle legislativen Änderungen reagiert, die das Handelsrecht betreffen, wie z. B. Gesetz über die Umwandlungen von Handelsgesellschaften und Genossenschaften u. a.

Wir sind überzeugt, dass das vorliegende Lehrwerk nicht nur bei Studierenden, sondern auch in juristischen Kreisen positive Resonanz haben wird.

Das Autorenkollektiv spricht seinen Dank allen Rezensenten für ihre Zusammenarbeit bei der Herausgabe dieses Lehrbuches aus.

Unmittelbar nach der Herausgabe dieses Lehrbuchs wird das Autorenkollektiv mit der Arbeit an dem zweiten Teil beginnen, der den Schuldverhältnissen gewidmet wird.

Im Banská Bystrica, April 2024

Milan Ďurica, für den Autorenkollektiv

1. KAPITOLA

POJEM, PREDMET A HISTORICKÝ VÝVOJ OBCHODNÉHO PRÁVA

Právna úprava: vládne nariadenie č. 266/1938 Sb., o sídlach kupcov (obchodníkov), obchodných spoločností a zárobkových a hospodárskych spoločenstiev (družstiev); vládne nariadenie č. 82/1951 Zb. o organizácii štátnych majetkov; vládne nariadenie č. 81/1958 Zb. o správe národného majetku; zákonný článok XXXVII/1875; zákon č. 271/1920 Sb., ktorým sa rozširuje platnosť zákona zo dne 6. marca 1906, č. 58 ř. z., o spoločnostiach s ručením obmedzeným, na Slovensko a Podkarpatskou Rus a pozmeňuje ustanovení §§ 115 a 116 tohto zákona; vládne nariadenie č. 465/1920 Sb., o zriaďovaní spoločností účastinných (komanditných na účastiny), o zvyšovaní základného kapitálu týchto spoločností a zakladaní pobočných ústavov; zákon č. 11/1918 Sb. o zriadení samostatného štátu československého; zákon č. 271/1920 Sb., ktorým sa rozširuje platnosť zákona zo dne 6. marca 1906, č. 58 ř. z., o spoločnostiach s ručením obmedzeným, na Slovensko a Podkarpatskou Rus a pozmeňuje ustanovení §§ 115 a 116 tohto zákona; zákon č. 111/1927 Sb. o ochrane hospodárskej súťaži; zákon č. 64/1931 Sb., ktorým sa vydáva poriadok konkurzný, vyrovnací a odporovací; zákon č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník; o jednotných roľníckych družstvách; zákon č. 51/1955 Zb. o národných podnikoch a niektorých iných hospodárskych organizáciách; zákon č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom; zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník; zákon č. 109/1964 Zb. Hospodársky zákonník; zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon); zákon č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov; zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku; zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení; zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon); zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník; zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a o poplatku za výpis z registra trestov;

Použitá a odporúčaná literatúra: ADAMIČKA, M., DIVÉKYOVÁ, K., POBIJAK, T.: Konanie podnikateľa. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2020, 118 s., BARTOŠEK, M. Dějiny římského práva (ve třech fázích jeho vývoje). Praha: Academia, 1988, 302 s; CSACH, K, K., GREGOROVÁ ŠIRICOVÁ, L., JUDOVA, E. Úvod do štúdia medzinárodného práva súkromného a procesného. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, 314 s; DEDIČ, J. ČECH, P.: Evropské právo společností včetně úplného znění předpisů komunitárního práva. Praha: RNDr. Ivana Hexnerová–BOVA POLYGON, 2004, 531s; ĎURICA, M. Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii. 3. vydanie. Bratislava: EUROKÓDEX, 2012, 1024 s.; HUSÁR, J. Právna regulácia ingerencie verejnej moci do podnikania. Hospodárske právoprávny náčrt teórie a systému. Košice: Equilibria, 2007, 256s; HUSÁR, J. Zákonný článok XXXVII/1875 a jeho vplyv na vývoj slovenského obchodného práva. Právny obzor č.1/2017; JURČOVÁ, M., PAVELKOVÁ, B., NEVOLNÁ, Z., OLŠOVSKÁ, A., SMYČKOVÁ, R.: Zastúpenie v súkromnom práve. 2. vydanie. Praha: C.H.

Beck, 2021, 360 s., LUBY, Š. Základy všeobecného súkromného práva. II. vydanie. (Pozmenené a doplnené podľa nových právnych ustanovení). Bratislava: Ústav všeobecného práva súkromného Právnickej fakulty Slovenskej univerzity, 1947, 287 s.; LUBY, Š: Najvýznamnejšie teoretické otázky československého občianskeho práva. Výber z diela a myšlienok. IURA EDITION: Bratislava, 1998, 496s; KNAPP, V. Teorie práva. 1. vydání. Praha. C. H. Beck 1995, 247s; MALÝ K., Dějiny Českého a Československého práva do roku 1945. 2 upravené vydání. Praha: Linde Praha a.s. 1999, 572s; MAMOJKA, M. a kol. Obchodné právo 1– všeobecná časť, súťažné právo, právo obchodných spoločností a družstva, Bratislava: C. H. Beck, 2021, 806s; MAZÁK, J., Základy Občianskeho procesného práva. Bratislava: IURA EDITION, 2002, 638 s; OVEČKOVÁ, O., CSACH, K. Obchodné právo 1. Všeobecná časť a súťažné právo. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, 316s; PATAKYOVÁ, M. a kol.. Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2021, 1792 s; Principy a zásady v právu – teorie a praxe. Sborník z konferencie Olomoucké debaty mladých právnikov 2010, Praha: Leges, 2010, 375s; RANDA. A. Soukromé obchodní právo rakouské (1908). 1. vydání, Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2008, 345 s.; REBRO, K. Rímske právo súkromné. Bratislava: OBZOR, 1980, 278 s; SUCHOŽA, J., HUSÁR, J. a kol. Obchodné právo. Bratislava: IURA EDITION, 2009, 1100 s., UŠIAKOVÁ, L.: Diskvalifikácia z výkonu funkcie v obchodnom práve. Banská Bystrica: Belianum, 2022, 194 s.

1. Pojem obchodné právo

Vo svojom historickom vývoji bolo obchodné právo späté predovšetkým s pojmom obchodník a obchod. Osobitné skupiny obchodníkov, ktoré realizovali obchody sa objavili už v dávnej histórii. Už v starých ázijských, či afrických otrokárskech despociách (štáty Stredného a Blízkeho východu – Sumer, Asýria, Babylon, Egypt, Feničania, štáty vzdialenejšieho Orientu – Čína, India), ale aj v klasických otrokárskech štátoch (Atény, Sparta, Rím), sa vytvára spoločenská vrstva obchodníkov. Obchodovanie (obchodný styk) sa tak profesionalizuje.¹

Slovenské obchodné právo pojmy obchodník a obchod neprevzalo a používa namiesto nich pojmy podnikateľ a podnikanie. Napriek tomu právna doktrína často používa, najmä pri záväzkových vzťahoch, v záujme odlišenia od občianskych záväzkových vzťahov označenie „obchodný“ a „obchody.“ Aj v samotnom Obchodnom zákonníku, ktorý predstavuje základný formálny prameň obchodného práva sa používa pojem obchod

¹ SUCHOŽA, J., HUSÁR, J. a kol. Obchodné právo. Bratislava: IURA EDITION, 2009, s.12

(napr. v § 65, v § 136, v § 196, v § 654 a nasl. a pod.). Pojem obchodná vec používal aj Občiansky súdny poriadok pri určovaní vecnej príslušnosti súdov a stále ho používa zákon o súdnych poplatkoch pri určovaní sadzby súdneho poplatku a pod.²

Pojmy obchodník a obchod, ktoré sú vzájomne podmienené, sú tradične určujúce pri vymedzení obchodného práva, a to na princípe subjektívnom a objektívnom. Princíp subjektívny vyjadruje väzbu na profesionálnu skupinu osôb, ktorými sú obchodníci (podnikatelia), v dôsledku čoho sa v historickom vývoji profilovalo právo, ktoré upravovalo právne pomery týchto osôb. Druhým princípom je princíp objektívny, ktorý sa viaže na konkrétnu činnosť – na obchody (podnikanie) – bez ohľadu na to, kto túto činnosť vykonáva. Aj keď na začiatku historického vývoja prevažoval princíp subjektívny v podobe rôznych privilégií pre obchodníkov, prelínal sa postupne s princípom objektívnym, pretože táto osobitná skupina vykonávala určité špecifické činnosti. Uvedené princípy sa prejavujú v našom Obchodnom zákonníku najmä pri úprave záväzkových vzťahov.

Obchodné právo nie je pojmovo úplne ustálené, čo je dané predovšetkým jeho historickým vývojom ako aj platnou právnou úpravou.³ V tomto smere však obchodné právo nie je žiadnou výnimkou.⁴

Obchodné právo sa tradične chápe ako:

- **právne odvetvie,**
- **vedecká disciplína,**
- **pedagogická disciplína.**

Obchodné právo patrí do systému súkromného práva, i keď tak, ako aj v iných právnych odvetviach, dochádza k vzájomnému prekračovaniu hranice, ktorá oddeľuje právo verejné a právo súkromné, ktoré je známe už od čias rímskeho práva.⁵ Vplyv verejného práva je badateľný najmä v práve obchodných spoločností.

² Zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a o poplatku za výpis z registra trestov

³ K tomu pozri napr. MAMOJKA, M. a kol. Obchodné právo 1– všeobecná časť, súťažné právo, právo obchodných spoločností a družstva, Bratislava: C. H. Beck, 2021, s. 5

⁴ K vymedzeniu civilného procesu pozri napr.: MAZÁK, J., Základy Občianskeho procesného práva. Bratislava: IURA EDITION, 2002, s. 9

⁵ REBRO, K. Rímske právo súkromné. Bratislava: OBZOR, 1980, s. 11

Obchodné právo spolu s občianskym právom predstavujú ťažiskové právne odvetvia súkromného práva. Obchodné právo predstavuje súbor právnych noriem, ktoré upravujú postavenie podnikateľov, výkon ich podnikateľskej činnosti a vzťahov súvisiacich s podnikaním. Výrazný vplyv obchodného práva na občianske právo sa označuje ako komercionalizácia občianskeho, resp. celého súkromného práva.

Vychádzajúc z uvedených skutočností sa obchodné právo definuje ako relatívne samostatný súbor platných právnych noriem, ktoré upravujú postavenie podnikateľov; vzťahy, ktoré vznikajú pri výkone ich podnikateľskej činnosti a iné vzťahy súvisiace s podnikaním. Tieto právne normy upravujú určitú skupinu špecifických spoločenských vzťahov, ktoré majú spoločné znaky a ktoré ich odlišujú od iných spoločenských vzťahov.

Obchodné právo je predmetom vedeckého skúmania, pretože právne predpisy, ktoré patria do tohto právneho odvetvia majú zásadný vplyv na rozvoj trhovej ekonomiky. Právna veda obchodného práva nerozvíja len inštitúty obchodného práva, ale rozpracúva aj inštitúty súkromného práva ako takého, napr. teóriu právnických osôb, zodpovednostné vzťahy, zmluvný systém a ďalšie.

Obchodné právo sa tradične vyučuje na právnických fakultách a dlhodobo sa vyučuje aj na vysokých školách ekonomického zamerania. Ako pedagogická disciplína je dôležitou súčasťou v rámci výučby súkromného práva, pričom dopĺňa a rozširuje najmä výučbu občianskeho práva.

2. Predmet obchodného práva

Predmetom úpravy každého právneho odvetvia sú určité spoločenské vzťahy, ktoré sú regulované právnymi predpismi. Vymedzenie obchodného práva je v našich podmienkach silne determinované samotným Obchodným zákonníkom, ktorý je základným i keď nie jediným prameňom obchodného práva. Obchodný zákonník, tak ako väčšina právnych predpisov, vymedzuje predmet svojej úpravy, aj keď určenie predmetu obchodného práva sa nemôže viazať len na predmet úpravy Obchodného zákonníka.

Ak by sme sa viazali na predmet úpravy Obchodného zákonníka, tak **predmetom obchodného práva je:**

- **postavenie podnikateľov,**
- **obchodné záväzkové vzťahy,**
- **iné vzťahy súvisiace s podnikaním.**

Obchodné právo je späté s osobou podnikateľa, a preto **obchodné právo určuje kto má právny status podnikateľa, základné atribúty podnikateľa (napr. obchodné meno, sídlo a pod.), spôsob jeho konania a ďalšie atribúty. Zároveň, predpisy obchodného práva upravujú rozhodujúce podnikateľské subjekty, ktorými sú obchodné spoločnosti (verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť, jednoduchá spoločnosť na akcie) a družstvo.**

Medzi subjekty obchodného práva môžeme zaradiť aj **právnické osoby založené podľa práva Európskej únie, ktoré majú obdobné postavenie ako obchodné spoločnosti.**⁶ Tieto právnické osoby majú svoj právny pôvod vždy v príslušnom nariadení Európskej únie, na základe ktorého bol následne pre každý subjekt prijatý osobitný zákon.⁷ S právnym postavením podnikateľa súvisí aj úprava podmienok podnikania zahraničných osôb.

Výkon podnikateľskej činnosti podnikateľov sa prejaví predovšetkým tým, že vstupujú do rôznych právnych vzťahov, pričom rozhodujúce sú obchodné záväzkové vzťahy, a preto **obchodné právo okrem všeobecnej úpravy záväzkov obsahuje aj zmluvný systém v podobe konkrétnych zmluvných typov. V tejto oblasti sa najviac prejavuje právny dualizmus súkromného práva na Slovensku, keď všeobecná záväzková časť obchodného práva (vznik, zmena, zabezpečenie a zánik záväzkov) vrátane zmluvného systému vykazuje určitú závislosť na úprave občianskeho práva.** Pri výkone podnikateľskej činnosti vstupujú podnikatelia aj do iných právnych vzťahov ako sú obchodnoprávne vzťahy. Mnohí podnikatelia sú v právnej pozícii zamestnávateľmi,

⁶ Ide o Európske zoskupenie hospodárskych záujmov, Európsku spoločnosť a Európske družstvo

⁷ Bližšie pozri napr.: DEDIČ, J. ČECH, P.: Evropské právo spoločností včetně úplného znění předpisů komunitárního práva. Praha: RNDr. Ivana Hexnerová-BOVA POLYGON, 2004, 531s.

a preto vstupujú do pracovno-právnych vzťahov, platia dane, vstupujú do procesu verejného obstarávania a pod. Tieto vzťahy sú predmetom iných právnych odvetví ako obchodného práva.

Medzi iné vzťahy súvisiace s podnikaním tradične patrí obchodný register ako špecifická evidencia podnikateľov a účtovníctvo podnikateľov, ktoré je historický známe v podobe obchodných kníh.⁸ **V trhovej ekonomike vstupujú podnikatelia pri výkone podnikateľskej činnosti do konkurenčného prostredia, a preto aj hospodárska súťaž, ktorá medzi nimi prebieha tradične patrí do predmetu obchodného práva.** Počas vývoja obchodného práva sa postupne vyvíjala osobitná **oblasť cenných papierov**, ktorá bola viazaná buď na určitú skupinu podnikateľov (akcie pri akciových spoločnostiach) alebo na samotný výkon podnikateľskej činnosti (napr. zmenky, šeky a pod.), ktorá tiež patrí do predmetu obchodného práva. S výkonom podnikania pri osobitnej forme obchodovania vznikali postupne burzy a formovalo sa **burzové právo**, ktoré svojim predmetom patrí rovnako do obchodného práva.

Aj keď primárnou motiváciou podnikania je dosahovanie zisku, konkurenčný zápas podnikateľov prináša aj riziko neúspechu, ktorého dôsledkom je ekonomický krach (bankrot) podnikateľa. Z týchto dôvodov sa postupne **formovalo insolvenčné (konkurzné) právo, prostredníctvom ktorého sa rieši odchod neúspešného podnikateľa z trhu, formou usporiadania jeho majetkových pomerov vo vzťahu k veriteľom.** I napriek zmiešanej povahe právnych noriem insolvenčného práva, ktoré obsahujú právne normy hmotnoprávne a procesnoprávne, radí sa insolvenčné právo prevažne do obchodného práva.⁹ Insolvenčné právo zároveň ponúka podnikateľom, ktorí majú ekonomické problémy, inštitúty umožňujúce ich ozdravenie.

V ostatnom období narastá rozsah právnej regulácie v dôsledku prijímania nových predpisov, čo rozširuje aj predmet regulácie jednotlivých právnych odvetví vrátane obchodného práva. V dôsledku tejto skutočnosti dochádza akoby k vzniku nových

⁸ RANDA, A. Soukromé obchodní právo rakouské (1908). 1. vydání, Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2008, s. 118.

⁹ ĎURICA, M. Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii. 3. vydanie. Bratislava: EUROKÓDEX, s. r. o. 2012, s.26.

subsystémov v jednotlivých právnych odvetviach, ktoré sa relatívne osamostatňujú. Takto sa hovorí napr. o bankovom práve a pod.

Predmet obchodného práva výrazne ovplyvnil aj vstup Slovenska do Európskej únie, a to najmä v práve obchodných spoločností. **Vplyv a prenikanie práva Európskej únie do národného poriadku sa všeobecne označuje ako europeizácia práva.**

3. Obchodné právo v systéme práva

Obchodné právo je dôležitou súčasťou súkromného práva a má svoje pevné miesto v systéme práva.

Úzke väzby obchodného práva sú predovšetkým na:

- ústavné právo;
- občianske právo;
- hospodárske právo;
- finančné právo;
- správne právo;
- trestné právo
- medzinárodné súkromné právo.

Ústava je základným stavebným kameňom nášho právneho poriadku. **Obchodné právo je založené predovšetkým na slobode podnikania a zmluvnej autonómii.** Ústava garantuje v základných slobodách právo na podnikanie a právo vlastníť majetok. Obchodné právo je späté s trhovou ekonomikou, ktorá je tiež chránená ústavou. Podnikatelia sú pri výkone podnikania v konkurenčnom vzťahu a prebieha medzi nimi hospodárska súťaž, ktorá je v ústave chránená a zákonodarstvom podporovaná.

Najtesnejšie väzby má obchodné právo s právom občianskym hmotným, ktoré tvorí základ súkromného práva. Tento vzťah je normatívne vyjadrený vzťahom Občianskeho zákonníka, ktorý predstavuje *lex generalis* a Obchodného zákonníka, ktorý predstavuje voči Občianskemu zákonníku *lex specialis*. Subjektívne práva, ktoré vyplývajú z predpisov obchodného práva sa v mnohých prípadoch realizujú prostredníctvom civilného procesu, či už v sporovom alebo nesorovom konaní, čím sú dané úzke väzby s civilným právom procesným.

Vzťah k hospodárskemu právu je diskusnej povahy tak, ako je diskusná samotná existencia hospodárskeho práva. V našom historickom vývoji bolo hospodárske právo kreované prijatím Hospodárskeho zákonníka v roku 1964, aj keď jeho korene sú staršie. Išlo o základný právny predpis pre fungovanie centrálne riadenej ekonomiky, ktorý upravoval štátne vlastníctvo a podnikanie štátnych hospodárskych organizácií, najmä štátnych podnikov. Hospodársky zákonník bol zrušený Obchodným zákonníkom s čím mnohí teoretici spájali zánik hospodárskeho práva. V mnohých štátoch ako napr. Nemecko, Poľsko, sa však naďalej uznáva existencia hospodárskeho práva.¹⁰

Predpisy hospodárskeho práva sú prevažne verejnoprávnej povahy a upravujú najmä otázky živnostenského podnikania, verejného obstarávania, hospodárskej súťaže a ďalšie. Iná časť teoretikov považuje túto oblasť právnej regulácie za obchodné právo verejné.¹¹

Ak vychádzame z predmetu finančného práva, tak podnikateľských subjektov sa existenčne týka právna úprava daní, poplatkov, cla, ale aj právna úprava finančného trhu, peňažného obehu, poistenia a pod. Tejto regulácii podliehajú najmä podnikatelia s osobitným predmetom podnikania, ako sú napr. banky, poisťovne, obchodníci s cennými papiermi a ďalší.

Správne právo sa prelína s hospodárskym právom, pretože do jeho právnej regulácie patrí postup orgánov verejnej správy pri vydávaní oprávnení na podnikanie, ukládanie sankcií pri nedodržaní stanovených podmienok pri podnikaní a pod.

Trestné právo chráni podnikanie v mnohých jeho oblastiach, ale zároveň chráni aj pred negatívnym výkonom podnikateľskej činnosti. Trestný zákon obsahuje osobitnú hlavu, ktorá sa v značnej miere týka aj podnikateľov a podnikania „Trestné činy hospodárske“ (napr. trestné činy ohrozujúce trhové hospodárstvo, neoprávnené podnikanie, nekalá likvidácia, ohrozenie a poškodenie životného

¹⁰ Pozri napr.: HUSÁR, J. Právna regulácia ingerencie verejnej moci do podnikania.. Hospodárske právo – náčrt teórie a systému. Košice: Equilibria, 2007; SUCHOŽA, J., HUSÁR, J. a kol. Obchodné právo. Bratislava: IURA EDITION, 2009, s. 66

¹¹ OVEČKOVÁ, O., CSACH, K. Obchodné právo 1. Všeobecná časť a súťažné právo. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, s. 23

prostredia a ďalšie). Po dlhých diskusiách bola do nášho právneho poriadku zavedená aj trestná zodpovednosť právnických osôb.¹²

Podnikatelia často vstupujú do právnych vzťahov v medzinárodnom obchode, v dôsledku čoho **má obchodné právo úzke prepojenie na medzinárodné právo súkromné a procesné. Medzinárodné právo súkromné predovšetkým určuje rozhodné právo, teda právo ktorého štátu sa na právny vzťah použije.**¹³

4. Historický vývoj obchodného práva

Vývoj obchodného práva je potrebné sledovať najmä v kontexte vývoja súkromného práva. Určité prvky obchodného práva sa vyskytli už v starovekých civilizáciách a v starom Ríme, ktoré boli ekonomicky determinované obchodovaním, a ktorým sa zaoberala osobitná skupina obchodníkov.

Zárodky moderného obchodného práva treba vidieť už v stredovekých osobitných úpravách (privilegiách) obchodníkov.¹⁴ Vývoj súkromného, vrátane obchodného práva, v Európe zásadne ovplyvnili francúzske kodifikácie, a to **Občiansky zákonník z roku 1804 a Obchodný zákonník z roku 1807.** Kodifikačné snahy sa prejavili potom aj v ďalších európskych štátoch. V Nemecku bol v roku 1861 prijatý Všeobecný nemecký obchodný zákonník a v **Rakúsku bol prijatý v roku 1862 Všeobecný obchodný zákonník.**

Vývoj právnej úpravy na Slovensku bol ovplyvnený rozpadom rakúsko-uhorskej monarchie a vznikom prvej Československej republiky. **Tzv. recepčnou normou bol v prvej Československej republike prevzatý právny poriadok rakúsko-uhorskej monarchie.**¹⁵ **Recepčnou normou bol prevzatý pre české krajiny rakúsky Všeobecný obchodný zákonník a pre Slovensko**

¹² Ide o zákon č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov

¹³ CSACH, K. K., GREGOROVÁ ŠIRICOVÁ, E., JÚDOVÁ, E. Úvod do štúdia medzinárodného práva súkromného a procesného. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, s.17

¹⁴ SUCHOŽA, J., HUSÁR, J. a kol. Obchodné právo. Bratislava: IURA EDITION, 2009, s.13.

¹⁵ Išlo o zákon č. 11/1918 Sb. o zriadení samostatného štátu československého.

a Podkarpatskú Rus to bol uhorský Obchodný zákonník z roku 1875 zákon. čl. XXXVII/1875 o obchodnom zákone.¹⁶ Obidva obchodné zákonníky predurčili ďalší vývoj obchodného práva. Všeobecný obchodný zákonník sa delil na štyri knihy a obsahoval právnu úpravu kupcov, obchodného registra, obchodných kníh, obchodných spoločností vrátane ich zrušenia a ďalšie.

Uhorský Obchodný zákon obsahoval nielen právnu úpravu obchodníkov a obchodných spoločností, ale aj právnu úpravu zmlúv (napr. kúpa, komisionársky úkon, poisťovacia zmluva a ďalšie). Po vzniku prvej Československej republiky bolo vydaných viac zákonov, ktoré vecne môžeme zaradiť do obchodného práva. Patrí sem napr. zákon č. 210/1919 Sb. o pomeroch družstiev na Slovensku, zákon č. zákon č. 271/1920 Sb., ktorým sa rozšírila platnosť rakúskeho zákona o spoločnostiach s ručením obmedzeným,¹⁷ vládne nariadenie č. 465/1920 Sb. o zriaďovaní spoločností účastinných (komanditných na účastiny), o zvyšovaní základného kapitálu týchto spoločností a zakladaní pobočných ústavov, zákon č. 111/1927 Sb. o ochrane hospodárskej súťaži, zákon č. 64/1931 Sb., ktorým sa vydáva poriadok konkurzný, vyrovnací a odporovací, vládne nariadenie č. 266/1938 Sb., o sídlach kupcov (obchodníkov), obchodných spoločností a zárobkových a hospodárskych spoločenstiev (družstiev) a ďalšie.

Tento právny stav trval až do roku 1950, kedy bol prijatý Občiansky zákonník,¹⁸ ktorý zrušil Všeobecný občiansky zákonník z roku 1811, Všeobecný obchodný zákon, zákon č. 58/1906 r. z., o spoločnostiach s ručením obmedzeným a množstvo ďalších právnych predpisov občianskeho a obchodného práva. Rok 1950 znamenal definitívny zánik trhovej ekonomiky, zánik súkromného podnikania a nástup centrálne riadenej plánovanej ekonomiky.

¹⁶ Bližšie pozri napr.: HUSÁR, J. Zákonný článok XXXVII/1875 a jeho vplyv na vývoj slovenského obchodného práva. Právny obzor č.1/2017.

¹⁷ Zákon č. 271/1920 Sb., ktorým sa rozširuje platnosť zákona zo dne 6. marca 1906, č. 58 ř. z., o spoločnostiach s ručením obmedzeným, na Slovensko a Podkarpatskou Rus a pozmeňuje ustanovení §§ 115 a 116 tohto zákona.

¹⁸ Išlo o zákon č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník, ktorý sa označuje ako tzv. stredný Občiansky zákonník..

Následne bol prijatý zákon č. zákon č. 51/1955 Zb. o národných podnikoch a niektorých iných hospodárskych organizáciách v znení zákona č. 67/1958 Zb., vládne nariadenie č.82/1951 Zb. o organizácii štátnych majetkov, vládne nariadenie č. 81/1958 Zb. o správe národného majetku, zákon č. 49/1959 Zb. o jednotných roľníckych družstvách a ďalšie právne predpisy, ktoré boli základom pre centrálnu riadenú ekonomiku založenú na štátnom vlastníctve, kde rozhodujúcim ekonomickým subjektom boli socialistické organizácie, najmä národné podniky a tiež družstvá. Prijatie tohto zákonodarstva predstavovalo koniec klasického obchodného práva a začalo sa formovať hospodárske právo. Občiansky zákonník upravoval uzatváranie hospodárskych zmlúv na plnenie hospodárskeho plánu. Ohľadne právnej povahy hospodárskych zmlúv prebiehala intenzívna odborná diskusia.¹⁹

Tento právny stav trval až do roku 1964, kedy bol prijatý nový Občiansky zákonník a Hospodársky zákonník, ktoré v zásade nadväzovali na doterajšie zákonodarstvo. Určitou výnimkou bol Zákonník medzinárodného obchodu, ktorého predmetom úpravy boli právne vzťahy v zahraničnom obchode, a preto išlo obsahovo o zásadne odlišnú právnu úpravu. Zákonník medzinárodného obchodu predstavoval rozsiahlu komplexnú právnu úpravu najmä záväzkového práva, a neskôr bol inšpiráciou pri príprave Obchodného zákonníka.

K zásadnej zmene došlo po roku 1989 v dôsledku zmeny politického systému. Postupne boli prijaté zákony nevyhnutné na prechod k trhovej ekonomike a k súkromnému podnikaniu. Takto bol napr. prijatý zákon č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov a súčasne boli vykonané nevyhnutné zmeny v Hospodárskom zákonníku, ktoré umožnili zakladanie obchodných spoločností. V roku 1991 bol novelizovaný Občiansky zákonník a bol prijatý Obchodný zákonník, ktorý zrušil Hospodársky zákonník, Zákonník medzinárodného obchodu a ďalšie právne predpisy. Postupne sa budoval nový právny

¹⁹ LUBY, Š: Najvýznamnejšie teoretické otázky československého občianskeho práva. Výber z diela a myšlienok. IURA EDITION: Bratislava, 1998. s. 95. Na právnu reguláciu hospodárskych zmlúv bol neskôr prijatý zákon č. 69/1958 Zb. o hospodárskych vzťahoch medzi socialistickými organizáciami.

poriadok, ktorý sa následne menil v dôsledku vstupu Slovenska do Európskej únie. Vplyvu práva Európskej únie sa nevyhlo ani obchodné právo.

Právny dualizmus súkromného práva reprezentovaný koexistenciou Občianskeho a Obchodného zákonníka mal byť odstránený rekonštrukciou súkromného práva, výsledkom ktorej by bol jeden kódex súkromného práva. Napriek tomu, že rekonštrukčné práce na Slovensku pokračujú už dlhšiu dobu, zatiaľ sa nepodarilo tento proces úspešne zakončiť.

5. Pramene obchodného práva

5.1. Materiálne a formálne pramene obchodného práva všeobecne

V obchodnom práve, tak ako aj v iných právnych odvetviach, sa pramene práva delia na materiálne a formálne. **Pod materiálnymi prameňmi rozumieme najmä ekonomické a sociálne podmienky v spoločnosti, ktoré potom determinujú formálne pramene práva a následne podľa vývoja sociálno-ekonomických pomerov determinujú aj zmeny vo formálnych prameňoch práva.** Prameňom práva je právna norma. Aj keď teoretické koncepcie pojmu právnej normy sú rôzne, pojem právnej normy sám je univerzálny. Pojem právnej normy znamená to isté na európskom kontinente, v Anglicku, v islamských krajinách, v rovníkovej Afrike, atď.²⁰

Medzi formálne pramene práva patria:

- **medzinárodné zmluvy,**
- **právo Európskej únie,**
- **právne predpisy,**
- **právne princípy,**
- **judikatúra súdov.**

Medzinárodné zmluvy, primárne a sekundárne právo Európskej únie a právne predpisy patria medzi základné písomné pramene práva. Podmienky platnosti medzinárodných zmlúv a ich prednosti

²⁰ KNAPP, V. Teorie práva. 1. vydání. Praha. C. H. Beck 1995, s.130

pred zákonom vyplývajú z Ústavy SR.²¹ Prednosť medzinárodnej zmluvy môže priamo vyplývať aj zo zákona. Aj samotný Obchodný zákonník v § 756 stanovuje, že jeho ustanovenia sa použijú len vtedy, ak medzinárodná zmluva, ktorá je pre Slovenskú republiku záväzná a bola uverejnená v Zbierke zákonov, neobsahuje odlišnú úpravu.

Prameňom práva je aj primárne a sekundárne právo Európskej únie. Z čl. 7 Ústavy SR vyplýva, že právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Uvedené pramene práva sa za stanovených podmienok stávajú súčasťou nášho právneho poriadku. Základným prameňom písaného práva v našom právnom poriadku je ústava a ústavné zákony, ktoré sú na špici v hierarchii právnych predpisov. Druhá skupinu právnych predpisov tvoria zákony a v tretej skupine sa nachádzajú podzákonné normy, ktorými sú najmä vyhlášky a nariadenia vlády.

Medzi nepísané pramene práva patria právne princípy a v rovine obchodného práva princípy práva súkromného, ďalej zásady na ktorých spočíva Obchodný zákonník a napokon obchodné zvyklosti.²² Princípy slúžia predovšetkým ako interpretačné pravidlá, ktoré sa používajú pri interpretácii právnych predpisov, ale aj právnych úkonov, napr. zmlúv a pod. Záväzným prameňom práva sa stávajú vtedy, ak na ne odkáže priamo právny predpis.²³

²¹ Podľa čl. 7 Ústavy SR na platnosť medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodných politických zmlúv, medzinárodných zmlúv vojenskej povahy, medzinárodných zmlúv, z ktorých vzniká Slovenskej republike členstvo v medzinárodných organizáciách, medzinárodných hospodárskych zmlúv všeobecnej povahy, medzinárodných zmlúv, na ktorých vykonanie je potrebný zákon, a medzinárodných zmlúv, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb, sa vyžaduje pred ratifikáciou súhlas Národnej rady Slovenskej republiky.

Medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.

²² Právna doktrína pojmy princípy a zásady niekedy rozlišuje a inokedy ich používa synonymicky. Za všeobecné právne princípy sa považuje napr. princíp právnej istoty, princíp spravodlivosti a ďalšie. Medzi princípy súkromného práva patrí napr. princíp ochrany dobrej viery, princíp ochrany práv tretích osôb a ďalšie.

²³ Bližšie pozri napr.: Princípy a zásady v právu – teorie a praxe. Sborník z konferencie Olomoucké debaty mladých právnikov 2010, Praha: Leges, 2010, 384 s.

Podobne ani **judikatúra súdov nie je formálnym prameňom práva,**²⁴ i keď v ostatnom období význam **judikatúry neustále stúpa.** Iný rozmer záväznosti dostala judikatúra po prijatí Civilného sporového poriadku, ktorý v čl. 2 vyžaduje dodržiavanie princípu právnej istoty. Za princíp právnej istoty považuje stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít. Za týmto účelom najvyššie súdy SR zverejňujú vybrané rozhodnutia a stanoviská v Zbierke stanovísk a rozhodnutí. Osobitné postavenie v judikatúre majú rozhodnutia veľkých senátov najvyšších súdov SR.

5.2. Základné pramene obchodného práva

Medzi základné pramene obchodného práva patria:

- a) Obchodný zákonník,**
- b) obchodné zvyklosti,**
- c) zásady Obchodného zákonníka,**
- d) iné právne predpisy.**

a) Obchodný zákonník ako prameň práva

Základným prameňom obchodného práva je Obchodný zákonník. Predmetom jeho úpravy sú:

- postavenie podnikateľov,**
- obchodné záväzkové vzťahy,**
- niektoré vzťahy súvisiace s podnikaním.**

Obchodný zákonník v prvom rade určuje, kto je podnikateľom, definuje podnikanie a určuje základné atribúty podnikateľa (obchodné meno, sídlo, podnik a pod.). Vo vzťahu k podnikateľom obsahuje právnu úpravu obchodných spoločností (verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť, a jednoduchá spoločnosť na akcie) a družstvo.

Najrozsiahlejšou časťou úpravy sú obchodné záväzkové vzťahy. Obchodný zákonník určuje, ktoré záväzkové vzťahy sú obchodnými

²⁴ Inak je tomu pri tzv. kasačnej záväznosti, keď rozhodnutie odvolacieho alebo dovolacieho súdu alebo ústavného súdu je pre súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené záväzné.

záväzkovými vzťahmi a spravujú sa Obchodným zákonníkom. V tradičnej štruktúre záväzkového práva upravuje všeobecnú časť záväzkového práva (vznik záväzkov, zmena, zabezpečenie a zánik záväzkov, zodpovednosť za porušenie záväzkov) a osobitnú časť záväzkového práva, ktorú predstavujú konkrétne zmluvné typy (napr. kúpnu zmluvu, zmluvu o dielo a ďalšie.). Záväzková časť nepredstavuje komplexnú právnu úpravu, a preto sa použijú aj právne predpisy občianskeho práva, najmä ustanovenia Občianskeho zákonníka. Do záväzkového práva patria aj ustanovenia o záväzkových vzťahoch v medzinárodnom obchode.

Obchodný zákonník upravuje aj ďalšie vzťahy, ktoré súvisia s podnikaním a s podnikateľmi. Tradične ide o úpravu účtovníctva, o čiastočnú úpravu obchodného registra²⁵ a hospodársku súťaž.²⁶

b) Obchodné zvyklosti ako prameň práva

Počas historického vývoja sa medzi podnikateľmi fixovali určité praktiky pri ich podnikaní (medzi obchodníkmi pri obchodovaní), ktoré sa potom vyčleňovali podľa jednotlivých podnikateľských oblastí. **Ide o pravidlá, ktoré sú v konkrétnych oblastiach podnikania podnikateľmi akceptované a dodržiavané. Obchodné zvyklosti sa môžu použiť ako interpretačné pravidlo najmä pri výklade zmlúv.** Obchodný zákonník v § 1 povyšuje obchodné zvyklosti na prameň práva, keď stanovuje, že ak niektoré otázky nie je možné riešiť podľa Obchodného zákonníka a ani podľa predpisov občianskeho práva, posúdia sa podľa obchodných zvyklostí. Ide o prameň práva pre celé spektrum obchodného práva.

Osobitná úprava obchodných zvyklostí je v záväzkovom práve, keď Obchodný zákonník umožňuje prihliadať aj na obchodné zvyklosti zachovávané všeobecne v príslušnom odvetví. Na obchodné zvyklosti je možné prihliadať len vtedy, ak nie sú v rozpore so zmluvou alebo so zákonom (§ 264 OBZ). Ak sa na obchodné zvyklosti odvoláva priamo zmluva, tak obchodné zvyklosti sa

²⁵ Právna úprava obchodného registra, najmä procesnoprávne aspekty sú v zákone č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

²⁶ Verejnoprávne aspekty hospodárskej súťaže sú upravené v zákone č. 187/2021 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

použijú prednostne pred dispozitívnymi ustanoveniami Obchodného zákonníka.

Na obchodné zvyklosti, ktoré sú všeobecne zachovávané v medzinárodnom obchode sa prihliada aj v medzinárodnom obchodnom styku (§ 730 OBZ). Vzhľadom na to, že ide o prameň práva, je potrebné súhlasiť s názorom, že pri ich aplikácii ide o otázku právnu a nie skutkovú.²⁷

c) Zásady Obchodného zákonníka ako prameň práva

Hierarchicky tretím prameňom obchodného práva podľa Obchodného zákonníka sú zásady, na ktorých spočíva Obchodný zákonník (§ 1 OBZ). Aj keď Obchodný zákonník priamo odkazuje na zásady Obchodného zákonníka, tieto je možné využiť len ako interpretačný prostriedok v procese interpretácie a aplikácie práva. Popri týchto zásadách (princípoch) sa využívajú aj všeobecné právne princípy a princípy súkromného práva, ktoré sa obsahovo prelínajú, najmä v prípade medzier v práve.

Medzi základné zásady Obchodného zákonníka patrí zásada:

- **slobody podnikania,**
- **profesionality,**
- **zmluvnej slobody,**
- **rovnosti účastníkov záväzkových vzťahov,**
- **záväznosti zmlúv,**
- **pocívneho obchodného styku,**
- **neformálnosti právnych úkonov.**

Slobodu podnikania zaručuje predovšetkým Ústava SR a v právnej regulácii Obchodného zákonníka to znamená, že **každá osoba, ktorá spĺňa zákonom stanovené podmienky, môže podnikat**. Oprávnenie na podnikanie spravidla určujú právne predpisy verejného práva. Obchodný zákonník umožňuje fyzickým a právnickým osobám zúčastňovať sa na podnikaní ktoroukoľvek právnou formou, ktorú upravuje (napr. v obchodných spoločnostiach, ako živnostník a pod.).

²⁷ PATAKYOVÁ, M. a kol.. Obchodný zákonník. Komentár. I. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2021, s.9

Sloboda podnikania umožňuje fyzickým a právnickým osobám zúčastňovať sa na podnikaní vo viacerých formách, ak výnimočne nie je stanovené inak (napr. vo viacerých obchodných spoločnostiach). Moderné právne poriadky minimalizujú podmienky, ktoré sú stanovené na podnikanie. Prejavuje sa to najmä pri zjednodušenom spôsobe zakladania a zápise obchodných spoločností do obchodného registra, pri výške základného imania potrebného na založenie spoločnosti, pri získaní živnostenského oprávnenia a pod.

Podnikatelia sú osoby, ktoré vykonávajú podnikateľskú činnosť v zásade na základe oprávnenia po splnení stanovených predpokladov. **Podnikatelia podnikajú v určitom odbore, kde získavajú potrebné zručnosti a skúsenosti. Obchodný zákonník v mnohých ustanoveniach vyžaduje pri podnikateľskej činnosti jej výkon s odbornou starostlivosťou.** Tento sa vyžaduje nielen na výkon podnikateľskej činnosti, ale napr. aj na výkon funkcie štatutárneho orgánu právnickej osoby, ktorá je podnikateľom a pod.

Zmluvnú slobodu umožňujú dispozitívne právne normy, ktoré prevažujú v právnej regulácii Obchodného zákonníka. Vyššia miera zmluvnej slobody je premietnutá v záväzkovom práve, ktoré umožňuje, až na výnimky, odchýlnu úpravu od ustanovení, ktoré upravujú jednotlivé zmluvné typy.²⁸ Zmluvná sloboda sa prejavuje v zmluvnom práve aj v tom, že Obchodný zákonník umožňuje stranám uzavrieť aj také zmluvy, ktoré neupravuje. Menšia miera zmluvnej slobody je v práve obchodných spoločností, kde prevažujú prvky verejnoprávnej regulácie, aj keď obchodné spoločnosti, s výnimkou jednoosobových, vznikajú na základe zmluvy.

Rovnosť účastníkov právnych vzťahov je explicitne upravená v Občianskom zákonníku a zabezpečuje účastníkom pri uzatváraní zmlúv formálne rovnaké postavenie. Za touto formálnou rovnosťou je často ekonomická nerovnosť, ktorá vyplýva zo silnejšieho ekonomického postavenia jednej strany záväzkového vzťahu. Vzhľadom na to, že účastníkom obchodno–záväzkového vzťahu môže byť aj spotrebiteľ, ktorý je považovaný

²⁸ Obchodný zákonník obsahuje v § 263 OBZ taxatívny výpočet tých ustanovení, ktoré sú kogentné a teda všetky ostatné ustanovenia záväzkovej časti sú dispozitívne.

za slabšiu stranu, právny poriadok mu poskytuje zvýšenú právnu ochranu.

Zásada dodržiavania zmlúv a iných dohôd je známa už z rímskeho práva (*pacta sunt servanda*) a môžeme ju považovať za kľúčovú zásadu nielen Obchodného zákonníka, ale aj súkromného práva vôbec. Zmluvy a iné dohody by sa mali dodržiavať. Najčastejším dôvodom zániku záväzku by malo byť jeho splnenie. Obchodný zákonník spolu s Občianskym zákonníkom upravujú mnoho inštitútov, ktoré majú dlžníka donútiť plniť záväzok alebo zabezpečujú jeho plnenie inou osobou. Ide najmä o zabezpečovacie inštitúty ako sú napr. zmluvná pokuta, ručenie, záložné právo, a ďalšie.

V súkromnom práve platí ústavný princíp, podľa ktorého je všetko dovolené všetko, čo nie je zakázané. Aj pri rešpektovaní tejto zásady a zmluvnej autonómie nie je možné prekročiť určité hranice. Tieto sú dané napr. dobrými mravmi, dobrými mravmi hospodárskej súťaže alebo zásadami poctivého obchodného styku. **Obchodný zákonník neposkytuje výkonu práva, ktoré je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku právnu ochranu (§ 265 OBZ).** Ak súd dospeje k záveru, že uplatnené právo odporuje zásadám poctivého obchodného styku, takúto žalobu zamietne.

Pre uľahčenie obchodného styku a podnikania Obchodný zákonník len celkom výnimočne vyžaduje písomnú formu právnych úkonov alebo aj vyšší stupeň formalizácie ako napr. osvedčenie podpisov (napr. pri zakladateľských dokumentoch obchodných spoločností a výnimočne aj v zmluvnom práve, napr. pri zmluve o predaji podniku). **Vo väčšine prípadov Obchodný zákonník nevyžaduje pre právny úkon písomnú formu, čo umožní podnikateľom operatívnejšie vykonávať právne úkony.**

d) Iné právne predpisy ako prameň práva

Určením predmetu obchodného práva sú dané aj ďalšie pramene obchodného práva. Ide najmä o zákon o ochrane hospodárskej súťaže, zákon o účtovníctve, zákon o obchodnom registri, zákon o konkurze a reštrukturalizácii, zákon zmenkový a šekový, zákon o cenných papieroch, zákon o bankách, zákon o burze cenných papierov, živnostenský zákon, a ďalšie.

V mnohých týchto zákonoch sa prejavujú aj početné prvky verejnoprávnej regulácie.

5.3. Vzťah Obchodného a Občianskeho zákonníka

Základom súkromnoprávnej regulácie na Slovensku je Občiansky a Obchodný zákonník. Ich vzťah je vyjadrený v § 1 Obchodného zákonníka, podľa ktorého právne vzťahy, ktoré sú predmetom jeho úpravy, sa spravujú ustanoveniami Obchodného zákonníka. Tak ako už bolo uvedené, ide o vzťah všeobecného (Občiansky zákonník) a osobitného predpisu (Obchodný zákonník), resp. vzťah *lex generalis* a *lex specialis*, v ktorom sa uplatní zásada osobitný zákon ruší zákon všeobecný (*lex specialis derogat legi generali*).

Z hľadiska úplnosti právnej úpravy Obchodného zákonníka vo väzbe k Občianskemu zákonníku môžeme hovoriť o:

- a) komplexnej právnej úprave,
- b) čiastočnej právnej úprave,
- c) absencii právnej úpravy.

a) Komplexnosť právnej úpravy

Právny dualizmus sa najviac prejavuje v záväzkovej časti. Právna úprava záväzkových vzťahov v Obchodnom zákonníku ako taká (ako celok) nie je komplexná. **Obchodný zákonník má v rámci záväzkového práva pri mnohých jednotlivých inštitútoch ich komplexnú úpravu, a preto sa na tieto inštitúty Občiansky zákonník nepoužije** (napr. odstúpenie od zmluvy, ručenie, banková záruka, jednotlivé zmluvné typy²⁹ ako zmluva o dielo a pod.).

b) Čiastočná právna úprava

Niektoré inštitúty záväzkového práva sú upravené len čiastočne, pričom všeobecná úprava je v Občianskom zákonníku. Ako príklad môžeme uviesť neúplnú úpravu nemožnosti plnenia, započítania

²⁹ K zmene právneho režimu zmluvy dochádza vtedy, ak je zmluvnou stranou spotrebiteľ. Podľa § 52 ods. 2 OZ sa všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva.

a pod. **Pri niektorých inštitútoch má Obchodný zákonník odlišnú právnu úpravu, a vtedy sa uplatní prednosť Obchodného zákonníka pred úpravou v Občianskom zákonníku.** Takto sa bude postupovať pri zmluvnej pokute, ktorej všeobecná úprava je v Občianskom zákonníku (forma a obsah dohody o zmluvnej pokute, vzťah k náhrade škody a ďalšie) a je postavená na zavinenom porušení povinnosti (§ 545 ods. 3 OZ), kým v Obchodnom zákonníku ide o absolútnu zodpovednosť (§ 300 OBZ). Ak bude zmluvná pokuta dohodnutá v obchodnej zmluve, z hľadiska vzniku práva na zmluvnú pokutu a povahu tejto zodpovednosti majú prednosť ustanovenia Obchodného zákonníka.

c) Absencia právnej úpravy

Niektoré inštitúty všeobecnej časti záväzkového práva vôbec nie sú upravené v Obchodnom zákonníku a použije sa len Občiansky zákonník (ako napr. záložné právo a pod.). To isté platí aj pre niektoré zmluvy, ktoré Obchodný zákonník neupravuje ako napr. poisťné zmluvy, zámennú zmluvu a ďalšie.

Tie isté pravidlá platia aj pre oblasť právnej úpravy podnikateľov a podnikania. Obchodný zákonník upravuje právny status podnikateľa, ktorým môžu byť určené fyzické a právnické osoby. Všeobecná úprava subjektov súkromnoprávných vzťahov sa však nachádza v Občianskom zákonníku (vznik spôsobilosti na práva a povinnosti, spôsobilosť na právne úkony a ďalšie). To isté platí pre konanie podnikateľa, keď všeobecná úprava právnych úkonov je v Občianskom zákonníku a pod. Na tieto právne vzťahy použijeme ustanovenia Občianskeho zákonníka.

2. KAPITOLA

ZÁKLADNÉ INŠTITÚTY OBCHODNÉHO PRÁVA

Právne predpisy: Obchodný zákonník, Občiansky zákonník, Nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2015/848 z 20. mája 2015 o insolvenčnom konaní; Ústava SR; zákon č. 51/1955 Zb. o národných podnikoch a niektorých iných hospodárskych organizáciách; zákon č. 109/1964 Zb. Hospodársky zákonník; zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon); č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách; zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon); zákon č. 118/1996 Z. z o ochrane vkladov; zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri; zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon); zákon č. 177/2004 Z. z. o európskom zoskupení hospodárskych záujmov; zákon č. 562/2004 Z. z. o európskej spoločnosti; zákon č. 91/2007 Z. z. o európskom družstve; zákon č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov; zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku; zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení; zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku; Zmluva o fungovaní Európskej únie

Odporúčaná literatúra: BĚLOHLÁVEK, A, J.: Ochrana přímých zahraničných investic v Európskej únii. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 416s; DAUSES, M., A. Příručka hospodárskeho práva EÚ (základy vnútorného trhu, ochrana životného prostredia a ochrana spotrebiteľa). Praha: ASPI Publishing, 776 s.; ĐURICA, M. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1496; CLARK, R., CH., Firemní právo. Praha: VICTORIA PUBLISHING, 1992, 985s; FEČÍK, M. In: ŠTEVČEK, M., DULÁK, A., BAJÁNKOVÁ, J., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Občiansky zákonník I. §1–450. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015, HODÁL, P., ALEXANDER, J. Evropské právo obchodních společností. Praha: Linde, a.s., 2005, 267s; PAUKNEROVÁ, M. Svoboda usazování obchodních společností a mezinárodní právo soukromé ve světle novějších rozhodnutí Evropského soudního dvora. Právník, 2004, č. 12; PELIKÁNOVÁ, I., KOBLIHA, I. Komentár k obchodnímu zákonníku. I. časť, § 1–§55. Praha: Linde Praha a.s., 1994, 234s; PELIKÁNOVÁ I. Soutežní právo, podnik jako subjekt nebo objekt. In: KOTÁSEK, J., ŠPAČKOVÁ, M. (eds.). Pocta prof. Jozefovi Bejčkovi k 70 narodeninám, 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2022, 775s. Spisy Masarykovi univerzity, řada teoretická, Edice Scientiam sv. č. 726, ISBN 978–80–280–0094–3 (online); OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, 1739s; OVEČKOVÁ, O., CSACH, K. Obchodné právo 1. Všeobecná časť a súťažné právo. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, 316s; PATAKYOVÁ, M. a kol.. Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2021, 1792s; PATAKYOVÁ, M., ĐURICA, M, HUSÁR J. a kol. Aplikované právo obchodných

spoločnosť a družstvo – ťažiskové inštitúty. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2021, 864 s.; POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. Obchodní zákonník I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 1079 s.; RANDA. A. Soukromé obchodní právo rakouské (1908). 1. vydání, Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2008, 345 s.; RONOVSÁ, K., HAVEL, B. Podnikání nepodnikatelů: Průzkum teritoria. In: KOTÁSEK, J., ŠPAČKOVÁ, M. (eds.). Pocta prof. Jozefovi Bejčkovi k 70 narozeninám, 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2022, 775 s.

1. Podnikateľ a jeho atribúty

Obchodný zákonník neprevzal historicky vžitý termín obchodník a nahradil ho termínom podnikateľ. Rovnako neprevzal termín obchody (obchodovanie) a nahradil ho termínom podnikanie.³⁰ Obidva tieto termíny úzko súvisia a vzájomne sa podmieňujú. Obchodný zákonník druhoivo určuje subjekty, ktoré považuje za podnikateľa. I napriek tomu, že ide o vymedzenie pre potreby Obchodného zákonníka, a to na určenie jeho osobnej pôsobnosti, používa sa aj v iných právnych odvetviach, pokiaľ v osobitných zákonoch nie je stanovené inak.

Kategorizácia subjektov je založená na formálnych alebo materiálnych znakoch alebo na ich kumulácii. V zásade je možné súhlasiť s názorom, že určenie osoby, ktorá je podnikateľom nemá pôvod v súkromnom práve, ale v predpisoch verejného práva.³¹ Ide predovšetkým o právne predpisy, ktoré stanovujú predpoklady na vznik oprávnenia na podnikateľskú činnosť.³²

Na účely Obchodného zákonníka sa za podnikateľa považuje:

- a) **osoba zapísaná v obchodnom registri,**
- b) **osoba, ktorá podniká na základe živnostenského oprávnenia,**
- c) **osoba, ktorá podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia,**

³⁰ Pozri napr.: RANDA. A. Soukromé obchodní právo rakouské (1908). 1. vydání, Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2008, s. 59 a nasl.

³¹ PELIKÁNOVÁ, I., KOBLIHA, I. Komentář k obchodnímu zákonníku. I. část, § 1–§55. Praha: Linde Praha a.s., 1994, s. 23

³² Takýmto zákonom je napr. živnostenský zákon, zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon). To isté platí aj ohľadne subjektov, ktorí získajú právny status podnikateľ na základe zápisu do obchodného registra. Aj keď zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri patrí medzi pramene obchodného práva, má nesporne verejnoprávnu povahu.

- d) fyzická osoba, ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu a je zapísaná v osobitnej evidencii,
- e) zahraničná osoba.

a) Osoba zapísaná v obchodnom registri

Prvá skupina podnikateľov je určovaná na základe formálneho znaku, ktorým je zápis v obchodnom registri. Zápis určitej osoby v obchodnom registri určuje jej právny status a táto osoba je považovaná za podnikateľa, pričom je právne irelevantné, či vykonáva podnikateľskú činnosť. Táto skupina podnikateľov je označovaná ako „absolútni podnikatelia“ alebo „podnikatelia podľa formy“.³³ Osoby, ktoré sa obligatórne zapisujú do obchodného registra stanovuje Obchodný zákonník a osobitné zákony, ktoré upravujú právne pomery iných právnických osôb.

Podľa Obchodného zákonníka sa do obchodného registra zapisujú tie osoby, ktoré sú predmetom jeho právnej úpravy. Ide o všetky obchodné spoločnosti (verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť, jednoduchá spoločnosť na akcie) a družstvo. Ďalej sú to právnické osoby založené podľa práva Európskej únie a osobitných zákonov, medzi ktoré patrí európske zoskupenie hospodárskych záujmov, európske družstvo a európska spoločnosť.³⁴ Podľa Obchodného zákonníka sa do obchodného registra zapisujú aj štátne podniky,³⁵ organizačné zložky podnikov slovenských právnických osôb, podniky zahraničných právnických osôb a ich organizačné zložky.³⁶

Osobitné zákony upravujú právne pomery iných právnických osôb a ukladajú im povinnosť zapísať sa do obchodného registra ako napr. Fond na ochranu vkladov podľa zákona o ochrane vkladov, Slovenský pozemkový fond podľa zákona o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových

³³ POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. Obchodní zákonník I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 8.

³⁴ Naša národná právna úprava je v zákone č. zákon č. 177/2004 Z.z. o európskom zoskupení hospodárskych záujmov, v zákone č. 562/2004 Z.z. o európskej spoločnosti, v zákone č. 91/2007 Z.z. o európskom družstve.

³⁵ Právne pomery štátnych podnikov sú upravené v zákone č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku.

³⁶ Právna úprava podnikania zahraničných osôb je v § 21–26 OBZ.

úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločnostiach, a ďalšie zákony.

Obchodný zákonník s účinnosťou od 1. októbra 2022 zrušil fakultatívny zápis fyzických osôb do obchodného registra, ktoré nemali povinnosť zápisu a mohli byť zapísané na základe ich žiadosti.

b) Osoba, ktorá podniká na základe živnostenského oprávnenia

Druhá skupina osôb, ktorých Obchodný zákonník považuje za podnikateľa kumuluje v sebe materiálny a formálny znak. Formálnym znakom je získanie živnostenského oprávnenia podľa zákona o živnostenskom podnikaní.³⁷ Tento zákon, okrem iného, vymedzuje pozitívnym a negatívnym spôsobom živnostenské podnikanie. Materiálnym znakom tejto skupiny podnikateľov je reálny výkon podnikateľskej činnosti osobou, ktorá získa živnostenské oprávnenie.

c) Osoba, ktorá podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia

Tretiu skupinu osôb, ktoré Obchodný zákonník považuje za podnikateľov, tvoria osoby, ktoré podnikajú na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitných predpisov. Negatívne vymedzenie živností v živnostenskom zákone spočíva vo vymedzení činností, ktoré nie sú podľa živnostenského zákona živnosťou. **Ide predovšetkým o tzv. slobodné povolania, ktoré sa môžu vykonávať len za podmienok stanovených osobitnými zákonmi. Osobitné podmienky sú stanovené napr. pre výkon činnosti advokátov, daňových poradcov, správcov, notárov, znalcov, tlmočníkov a ďalších. Tieto osoby sú podnikateľmi len vtedy, ak aj vykonávajú činnosť, na ktorú majú osobitné oprávnenie.**

³⁷ Živnosti sa delia na remeselné, ak je podmienkou prevádzkovania živnosti odborná spôsobilosť získaná vyučením v odbore, viazané, ak je podmienkou prevádzkovania živnosti odborná spôsobilosť získaná inak a na voľné, ak nie je ako podmienka prevádzkovania živnosti odborná spôsobilosť ustanovená. Remeselné živnosti sú uvedené v prílohe č. 1 zákona a viazané v prílohe č. 2 zákona. Voľné živnosti sú všetky tie, ktoré nie sú uvedené v prílohe č. 1 a 2.

d) Fyzické osoby, ktoré sú zapísané do osobitnej evidencie

Štvrtá skupina osôb, ktoré Obchodný zákonník považuje za podnikateľov, sú fyzické osoby, ktoré sú zapísané do osobitnej evidencie podľa zákona o súkromnom podnikaní občanov. Ide fyzické osoby, ktoré vykonávajú poľnohospodársku činnosť³⁸ (nazývané tiež súkromne hospodáriaci roľníci – skr. SHR) v rozsahu stanovenom citovaným zákonom a nahlásia sa do evidencie v príslušnej obci podľa zákona o obecnom zriadení. Obidve podmienky musia byť splnené kumulatívne.

e) Zahraničná osoba

Podnikateľom podľa Obchodného zákonníka sú aj zahraničné osoby, ktoré majú právo podnikat' v zahraničí. Tieto osoby sa podľa 23 OBZ *ex lege* považujú za podnikateľov aj na území Slovenskej republiky. O podnikanie zahraničnej osoby na území SR ide vtedy, ak zahraničná osoba má podnik alebo jeho organizačnú zložku umiestnenú na území SR. Moment oprávnenia podnikat' zahraničnej osoby je stanovený v § 21 OBZ v závislosti na tom, či ide o fyzickú alebo právnickú osobu. Zahraničnou osobou je taká fyzická osoba, ktorá má bydlisko mimo územia SR alebo právnická osoba, ktorá má sídlo mimo územia SR.

1.1. Sídlo a miesto podnikania podnikateľa

V záujme individualizácie podnikateľov vyžaduje Obchodný zákonník určité identifikačné znaky pre každého podnikateľa, ktoré ho zároveň odlišia od ostatných podnikateľov. **K týmto**

³⁸ Podľa § 12a zákona č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov

Poľnohospodárskou výrobou vykonávanou podnikateľom (ďalej len "samostatne hospodáriaci roľník"), ktorého činnosť spočíva vo vykonávaní poľnohospodárskej výroby včítane hospodárenia v lesoch a na vodných plochách (ďalej len "poľnohospodárska výroba"), sa podľa tohto zákona rozumie činnosť fyzickej osoby, ktorá osobne alebo pomocou iných osôb

a) vyrába výrobky poľnohospodárskej výroby za účelom získania trvalého zdroja príjmov, najmä ich predajom, prípadne

b) vykonáva úpravu alebo iné spracovanie svojej poľnohospodárskej produkcie; pokiaľ treba na túto činnosť súhlas podľa osobitných predpisov, ^{9a)} len s týmto súhlasom, alebo

c) poskytujú príležitostne práce alebo výkony v súvislosti s poľnohospodárskou výrobou, pri ktorých využíva prostriedky a zariadenia slúžiace poľnohospodárskej výrobe, spravidla v čase, keď sa pre túto výrobu plne nevyužívajú, alebo dobýva nevyhradené nerasty.

identifikačným znakom patrí, predovšetkým obchodné meno a miesto alebo sídlo podnikania.

Pri fyzických osobách je lokalizačným znakom miesto podnikania, ktorým je adresa zapísaná v živnostenskom registri. Ak ide o fyzickú osobu, ktorá podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia, tak je ňou adresa zapísaná v inej evidencii podľa právneho predpisu, ktorý upravuje príslušný druh podnikania (napr. v zozname advokátov, v zozname znalcov a tlmočníkov a pod.). Bydliskom fyzickej osoby zákon rozumie adresu jej trvalého pobytu.³⁹

Primárne právo EÚ garantuje spoločnostiam, ktoré sú založené v niektorom členskom štáte voľný pohyb tak, ako fyzickým osobám v podobe slobody usadzovania, ktorá umožňuje spoločnostiam ich založenie v ktoromkoľvek štáte (tzv. primárne usadzovanie), alebo zriaďovanie dcérskych spoločností alebo organizačných zložiek v inom členskom štáte (tzv. sekundárna sloboda usadzovania).⁴⁰

Sloboda pohybu im zároveň umožňuje za stanovených podmienok zmenu sídla do zahraničia a naopak zo zahraničia na Slovensko. Sloboda usadzovania je dotváraná judikatúrou Súdneho dvora EÚ.⁴¹ **Sídlo právnickej osoby je jeden z jej rozhodujúcich znakov, podľa ktorého sa určuje aj jej personálny štatút, t. j. určenie právneho poriadku štátu, ktorým sa právnická osoba spravuje. Právna doktrína pracuje s teóriou inkorporačnou a s teóriou sídla. Podľa teórie inkorporačnej je pre personálny štatút rozhodný právny poriadok toho štátu, podľa ktorého bola spoločnosť založená. Teória sídla určuje personálny štatút spoločnosti podľa jej sídla.**

Právo obchodných spoločností stanovuje ako jednu zo zásadných podmienok pre založenie akejkoľvek spoločnosti určenie jej sídla. Sídlo určené v stanovách alebo spoločenskej zmluve (zakladateľskej

³⁹ Právna úprava trvalého pobytu a evidencie fyzických osôb sa nachádza v zákone č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky.

⁴⁰ Bližšie pozri napr.: PAUKNEROVÁ, M. Svoboda usadzování obchodních společností a mezinárodní právo soukromé ve světle novějších rozhodnutí Evropského soudního dvora. Právník, 2004, č. 12.

⁴¹ Pozri napr. rozhodnutie: Centros C-212/97, Uberseering C-20/00, Inspire Art C-167/01.

listine) však nemusí zodpovedať miestu, kde spoločnosť skutočne vykonáva činnosť.

Preto sa v právnej terminológii zaviedli dva odlišné termíny:

- **zapísané sídlo (formálne sídlo)** – označuje sa ním adresa určená v stanovách a zapísaná v obchodnom registri – spoločnosť musí byť schopná aspoň prijímať korešpondenciu na tejto adrese,
- **hlavná správa (reálne sídlo)** – miesto, odkiaľ je spoločnosť riadená, kde zasadajú orgány spoločnosti alebo sa nachádza riadenie podniku spoločnosti.⁴²

Európske insolvenčné právo používa pre určovanie medzinárodnej právomoci súdov členského štátu na začatie hlavného insolvenčného termín „centrum hlavných záujmov.“⁴³ Centrom hlavných záujmov definuje ako miesto, kde dlžník pravidelne vykonáva správu svojich záujmov a ktoré je zistiteľné tretími stranami. Toto miesto sa určuje vo forme vyvrátiteľnej domnienky v závislosti na tom, či ide o právnickú alebo fyzickú osobu a u fyzickej osoby podľa toho, či ide o „podnikateľa“ alebo inú fyzickú osobu.⁴⁴ Aj určenie centra hlavných záujmov je dotvárané judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie.⁴⁵

Podľa Obchodného zákonníka, po vykonaných novelizáciách, **sídлом právnickej osoby je adresa, ktorá je ako sídlo zapísaná**

⁴² HODÁL, P., ALEXANDER, J. Evropské právo obchodních společností. Praha: Linde, a.s., 2005, s. 46. (Citovaný autor sa odvoláva na terminológiu zákona o európskej akciovej spoločnosti).

⁴³ Nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2015/848 z 20. mája 2015 o insolvenčnom konaní.

⁴⁴ Podľa čl. 3 Nariadenia o insolvenčnom konaní: V prípade spoločnosti alebo právnickej osoby sa za centrum jej hlavných záujmov považuje miesto, kde má registrované sídlo, ak sa nepreukáže opak. Táto domnienka sa uplatňuje len vtedy, ak sa registrované sídlo neprenieslo do iného členského štátu počas obdobia troch mesiacov predchádzajúcich podaniu žiadosti o začatie insolvenčného konania.

V prípade samostatne zárobkovo činnnej osoby sa za centrum hlavných záujmov považuje hlavné miesto jej podnikania, ak sa nepreukáže opak. Táto domnienka sa uplatňuje len vtedy, ak sa hlavné miesto podnikania fyzickej osoby neprenieslo do iného členského štátu počas obdobia troch mesiacov predchádzajúcich podaniu žiadosti o začatie insolvenčného konania.

V prípade akejkoľvek inej fyzickej osoby sa predpokladá, že centrom hlavných záujmov je miesto jej obvyklého pobytu, ak sa nepreukáže opak. Táto domnienka sa uplatňuje len vtedy, ak sa miesto obvyklého pobytu neprenieslo do iného členského štátu počas obdobia šiestich mesiacov predchádzajúcich podaniu žiadosti o začatie insolvenčného konania.

⁴⁵ K tomu pozri napr. rozhodnutie SDEÚ: EUROFOOD C–341/04 a INTERDILL C–396/09.

v obchodnom registri alebo v inej evidencii, ak nejde o právnickú osobu, ktorá sa zapisuje do obchodného registra a zapisuje sa do inej evidencie. Podľa právnej úpravy Občianskeho zákonníka sídlo právnickej osoby musí byť určené už pri jej vzniku. Ak právnická osoba má sídlo na území Slovenskej republiky je považovaná za slovenskú právnickú osobu.

Obchodný zákonník pôvodne nemal žiadne ustanovenia, ktoré sa týkali bližšieho určenia adresy. Údaje, ktoré najmä obchodné spoločnosti uvádzali ako svoje sídlo, registrový súd neverifikoval a uvádzané sídlo zapísal podľa údajov uvádzaných zapisovanou osobou do obchodného registra. Následne vznikali problémy pri doručovaní zásielok predovšetkým zo strany štátnych orgánov (súdy, daňové úrady a pod.), pretože údaje ohľadne sídla boli nedostatočné na doručenie alebo taká adresa reálne neexistovala alebo tam právnická osoba nikdy sídlo nemala. Z týchto dôvodov Obchodný zákonník postupne precizoval údaje ohľadne adresy, ktorá má byť ako sídlo zapísaná a súčasne vyžaduje aj preukázanie právneho vzťahu k nehnuteľnosti, ktorá má byť ako sídlo zapísaná v obchodnom registri. **Adresa musí byť určená názvom obce s uvedením jej poštového smerového čísla, názvom ulice alebo iného verejného priestranstva a orientačným číslom, prípadne súpisným číslom, ak sa obec nečlení na ulice.**

Ďalej zákonodarca reagoval na tieto nedostatky tak, že **zapisovaná osoba musí preukázať k nehnuteľnosti, v ktorej chce mať sídlo, vlastnícky alebo užívací vzťah.** Pokiaľ takýto právny vzťah k nehnuteľnosti nemá, musí preukázať písomný súhlas vlastníka nehnuteľnosti alebo jej časti so zápisom sídla v tejto nehnuteľnosti. Pri podielovom spoluvlastníctve musí byť daný súhlas väčšiny spoluvlastníkov podľa veľkosti ich podielov. Podpisy vlastníka resp. spoluvlastníkov musia byť úradne osvedčené. Zapisovaná osoba nemusí preukazovať právny vzťah k nehnuteľnosti vtedy, ak užívacie právo k nehnuteľnosti, v ktorej má byť zapísané sídlo, vyplýva z katastra nehnuteľností. Nesplnenie týchto podmienok je dôvodom na zrušenie spoločnosti (§ 68b OBZ).

1.2. Podnik, organizačná zložka podniku a prevádzkareň podnikateľa

Podnik má v našom právnom poriadku dlhú históriu. Na rozdiel od dnešného vymedzenia v Obchodnom zákonníku, podľa ktorého je podnik predmetom právnych vzťahov, národné podniky boli od roku 1955 do roku 1990 rozhodujúcim subjektom vtedajších hospodárskych vzťahov.⁴⁶ Neskôr boli národné podniky v Hospodárskom zákonníku premenované na štátne podniky.⁴⁷ **Aj v súčasnom období právny poriadok zachoval štátny podnik, ktorý je subjektom hospodárskych vzťahov.**⁴⁸

S podnikom sa stretávame aj v práve Európskej únii, ako napr. v nariadení o insolvenčnom konaní, ktoré podnik definuje ako akékoľvek miesto prevádzky, na ktorom dlžník vykonáva alebo vykonával počas obdobia troch mesiacov pred podaním žiadosti o začatie hlavného insolvenčného konania inú ako prechodnú hospodársku činnosť s použitím ľudských zdrojov a majetku.⁴⁹ Podnik je frekventovaným pojmom aj v ekonomickej teórii a v ekonomickom ponímaní ho používa aj insolvenčné právo pri vymedzení platobnej schopnosti právnickej osoby dlžníka alebo pri jeho prevádzkovaní a pod. (§ 3, 88 ZKR).⁵⁰ Podnik je využívaným pojmom aj v súťažnom práve, kde však nie je zhoda v jeho vymedzení, a to ani v judikatúre Súdneho dvora EÚ pri určovaní zodpovednosti za porušovanie pravidiel hospodárskej súťaže.⁵¹

⁴⁶ Právne pomery národných podnikov upravoval zákon č. 51/1955 Zb. o národných podnikoch a niektorých iných hospodárskych organizáciách. V tomto zákone boli národné podniky označené ako právnické osoby.

⁴⁷ Hospodársky zákonník bol prijatý v roku 1964 (zákon č. 109/1964 Zb.). Predmetom jeho právnej úpravy boli subjekty hospodárskych vzťahov, pravidlá výkonu ich ekonomickej aktivity a socialistické vlastníctvo.

⁴⁸ Ide o zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku.

⁴⁹ Čl. 2 Nariadenia Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2015/848 z 20. mája 2015 o insolvenčnom konaní.

⁵⁰ Bližšie pozri: ĎURICA, M. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár. 4. vyd. Praha 2021: C. H. Beck.

⁵¹ PELIKÁNOVÁ I. Soutežní právo, podnik jako subjekt nebo objekt. KOTÁSEK, J., ŠPAČKOVÁ, M. (eds.). Pocta prof. Jozefovi Bejčkovi k 70 narodeninám, 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2022, s. 775. Spisy Masarykovi univerzity, řada teoretická, Edice Scientiam sv. č. 726, ISBN 978–80–280–0094–3 (online), s. 143.

V rámci právnej úpravy súkromného práva je **podnik definovaný v Občianskom zákonníku ako hromadná vec**,⁵² a **preto môže byť predmetom právnych vzťahov podľa § 118 OZ**. Aj keď definícia podniku v § 5 OBZ je len na účely Obchodného zákonníka, s pojmom podnik sa stretávame aj v iných zákonoch. Podnik je nielen spôsobilým predmetom záložného práva (§ 151d OZ), ale je aj spôsobilým nepeňažným vkladom do obchodnej spoločnosti (§ 59 OBZ), predmetom zmluvy o predaji podniku (§ 476 OBZ), predmetom dedenia (§ 182 CMP), exekúcie (§ 179 EP), predaja v konkurznom konaní (§ 91 KR) a pod.

Obchodný zákonník definuje podnik v § 5 v tom najširšom ponímaní ako súbor hmotných, nehmotných a osobných zložiek, ktoré sa viažu na podnikanie určitého podnikateľa bez ohľadu na to, či podnikateľom je právnická alebo fyzická osoba. Podnik tvoria:

- **–veci,**
- **–práva,**
- **–iné majetkové hodnoty,**
- **–osobné zložky.**

V prvom rade je potrebné uviesť, že zákonodarca nevyjadril vzťah podnikateľa k jeho podniku (podobne ako pri obchodnom majetku) ako vzťah vlastnícky, ale termínom „patrí“. Ide o dôsledok zúženého chápania vecí v právnom slova zmysle podľa doktríny občianskeho práva, aj keď sa vyskytujú názory na širšie chápanie vecí v právnom zmysle. **Jednoznačne prevažujúcim názorom však je, že predmetom vlastníctva môžu byť len hmotné veci. Pod hmotnými vecami treba pritom rozumieť hnutelné a nehnuteľné veci ako i prírodnú silu za predpokladu jej ovládateľnosti, užitočnosti a nevyňatia z tohto právneho režimu.**⁵³

Medzi hmotné zložky podniku patria predovšetkým nehnuteľné veci (pozemky, stavby pevne spojené so zemou) a veci hnutelné (stroje, zásoby, vyrobená produkcia a pod). Nehmotné zložky podniku predstavujú iné majetkové práva a hodnoty

⁵² K takému určeniu podniku došlo v rámci reformy záložného práva v § 151d OZ.

⁵³ FEČÍK, M. in : ŠTEVČEK, M., DULÁK, A., BAJÁNKOVÁ, J., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Občiansky zákonník I. §1–450. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 783.

ako napr. pohľadávky, cenné papiere, obchodné podiely v iných spoločnostiach, obchodné meno, ochranné známky a ďalšie.

Súčasťou podniku je aj personálny substrát, ktorý pozostáva z kvalifikačnej štruktúry jej zamestnancov a pri právnických osobách aj z odbornej úrovne jej riadiacich orgánov.

Všetky uvedené zložky sú v ich súhrne *ex lege* súčasťou podniku, ak patria podnikateľovi a slúžia na prevádzkovanie podniku. Súčasťou podniku sú tieto zložky aj vtedy, ak v určitom čase nie sú využívané na prevádzkovanie podniku, ale vzhľadom na ich určenie majú prevádzkovaniu podniku slúžiť. Súčasťou podniku nie sú záväzky podnikateľa.

Pri extenzívnom chápaní zložiek podniku patrí podnikateľovi len jeden podnik, čoho dôkazom je aj právna úprava zmluvy o predaji podniku, ktorou sa prevádza na kupujúceho celý podnik alebo len jeho časť (§ 487 OBZ).

Podnikateľské subjekty predstavujú pestré spektrum rôzneho ekonomického rozsahu, od drobných živnostníkov až po ekonomické nadnárodné giganty. Spravidla väčšie ekonomické subjekty majú rôzne vnútorné členenie, čo je v zásade vecou rozhodnutia podnikateľského subjektu. V rámci vnútorného členenia podniku Obchodný zákonník upravuje organizačnú zložku, ktorá môže podnikateľovi determinovať rôzne právne postavenie v závislosti od toho, či je zapísaná do obchodného registra. Potom, čo bol zrušený fakultatívny zápis fyzických osôb do obchodného registra, len právnická osoba môže mať zapísanú organizačnú zložku v obchodnom registri. Je len na rozhodnutí podnikateľského subjektu, či sa rozhodne zapísať určitú organizačnú zložku do obchodného registra.

Organizačná zložka podniku nemá právnu subjektivitu, nemôže vystupovať samostatne v právnych vzťahoch a nenadobúda ju ani zápisom do obchodného registra. Zápis organizačnej zložky do obchodného registra má pre podnikateľa ten význam, že vedúci organizačnej zložky, ktorý je zapísaný v obchodnom registri môže robiť za podnikateľa právne úkony, ktoré sa týkajú organizačnej zložky. Ide o zákonné zastúpenie podnikateľa, ktorého vecný rozsah je viazaný na organizačnú zložku. Pri jej prevádzkovaní musí podnikateľ používať svoje obchodné meno a zároveň označenie (dodatok), že ide o organizačnú zložku podniku.

Pri organizačnej zložke sa do obchodného registra zapisuje označenie konkrétnej zložky, jej predmet podnikania, adresa a identifikačné údaje vedúceho organizačnej zložky. Organizačná zložka môže byť umiestnená aj v sídle iného registrového súdu ako je samotná právnická osoba, ktorej je súčasťou.

Ďalší pojem, ktorý používa Obchodný zákonník pri členení podniku, je **prevádzkareň. Ide o zákonné vymedzenie priestoru, v ktorom sa vykonáva podnikateľská činnosť, a preto nie je na rozhodnutí podnikateľa, čo bude považovať za prevádzkareň.**

Z požiadavky zákona, podľa ktorej je podnikateľ bez ohľadu na to, či ide o právnickú alebo fyzickú osobu, povinný označiť prevádzkareň obchodným menom podnikateľa vyplýva, že pôjde o relatívne samostatné vnútorné zložky podnikateľa mimo jeho sídla (napr. dielne, obchody a pod.). Podnikateľ je oprávnený pri prevádzkarni k jeho obchodnému menu pripojiť aj označenie prevádzkarne na jej identifikáciu a rozlíšenie. Toto označenie nie je obchodným menom a nie je ani dodatkom k obchodnému menu podnikateľa, ktorý by sa zapisoval do obchodného registra. Prísnejšie vymedzenie prevádzkarne má v § 17 živnostenský zákon pri prevádzkarniach, v ktorých sa vykonáva činnosť na základe živnostenského oprávnenia.⁵⁴

Zároveň živnostenský zákon upravuje ohlasovacie povinnosti vo vzťahu k živnostenskému úradu, ktoré sa týkajú prevádzkarne.

1.3. Obchodný majetok, čisté obchodné imanie a vlastné imanie podnikateľa

Obchodný zákonník definuje aj ďalšie kľúčové atribúty, ktoré sa týkajú podnikateľa a jeho podnikateľskej činnosti. Tieto atribúty sú najviac využívané najmä v práve obchodných spoločností a čiastočne aj v záväzkovom práve.

⁵⁴ Prevádzkarniou sa rozumie priestor, v ktorom sa prevádzkuje živnosť; nie je ním priestor súvisiaci s prevádzkovaním živnosti ani technické a technologické zariadenie určené na prevádzkovanie živnosti alebo súvisiace s prevádzkovaním živnosti. Združenou prevádzkarniou sa na účely tohto zákona rozumie trvalo zriadený, spravidla uzavretý priestor, v ktorom sa prevádzkuje výrobná živnosť zahŕňajúca súbor činností spĺňajúcich znaky samostatných živností v prípade, ak pracovný, technický alebo technologický postup prác nadväzuje na seba alebo inak spolu súvisí na účel výroby finálneho produktu.

Po podniku, ktorý okrem majetkových, nemajetkových hodnôt zahrňuje aj personálne zložky je ja takýmto atribútom obchodný majetok.

Obchodný majetok tvoria:

- veci,
- práva,
- iné majetkové hodnoty.

Tieto zložky tvoria obchodný majetok podnikateľa za predpokladu, že mu patria a slúžia na podnikanie alebo sú určené na podnikanie. Iné majetkové hodnoty sa obsahovo stotožňujú s tými, ktoré sú súčasťou podniku za predpokladu, že sú peniazmi ocniteľné.

Podnikateľské určenie vecí a iných majetkových hodnôt má určitý význam pri podnikateľoch, ktoré sú fyzickými osobami, pretože tieto majú aj iný majetok, ktorý neslúži na podnikanie, ale slúži na uspokojovanie ich osobných potrieb, prípadne potrieb členov ich rodín. Subjektom právnych vzťahov je vždy fyzická osoba ako taká, ktorá nesie zodpovednosť za výkon podnikateľskej činnosti a ak neplní svoje záväzky, v prípadnej exekúcii je postihovaný celý jej majetok, bez ohľadu na to, či ide obchodný majetok s výnimkou toho majetku, ktorý je z exekúcie vylúčený, aj keď ide len o záväzky, ktoré vznikli z výkonu podnikateľskej činnosti.

Reálnejší obraz o majetkovej situácii podnikateľa poskytuje obchodné imanie, ktoré okrem obchodného majetku obsahuje aj záväzky (dlhy) podnikateľa. Z obchodného imania potenciálny obchodný partner podnikateľa zistí, aké má podnikateľ aktíva a pasíva. Na rozdiel od podniku, obchodný majetok a ani obchodné imanie nezahrňuje osobné zložky podnikania i keď v niektorých iných zložkách majetku sa môžu prejavíť v hodnote týchto nemajetkových zložiek. **Pre obchodné imanie používa zákonodarca legislatívnu skratku imanie.**

Pravdivý obraz o majetkovej situácii podnikateľa poskytuje až čisté obchodné imanie, ktoré predstavuje obchodný majetok po odpočítaní záväzkov (dlhov).

Novelizáciou vykonanou zákonom č. 500/2001 Z z. bolo do Obchodného zákonníka zavedený pojem **vlastné imanie, ktoré zákon definuje ako vlastné zdroje financovania obchodného**

majetku, pričom odkazuje na osobitný zákon bez jeho bližšieho určenia. Týmto osobitným zákonom je predovšetkým zákon o účtovníctve.

Vlastné imanie tvoria základné imanie, kapitálový fond, fondy zo zisku (napr. rezervný fond), nerozdelený zisk minulých rokov a nerozdelený zisk daného roka. Výška vlastného imania je dôležitá napr. pri určení, či obchodná spoločnosť je v kríze, pri výplate zisku spoločníkom spoločnosti s ručením obmedzeným alebo dividendy pre akcionárov (§ 67a, § 123, § 179 OBZ) a pod.

1.4. Obchodné tajomstvo

Obchodné tajomstvo je doktrinálne **ideálny objekt – nehmotný statok, ktorý prináleží k podniku a je predmetom absolútneho práva podnikateľa, ktorý podnik ako hromadnú vec vlastní.**⁵⁵

Legálne vymedzenie obchodného tajomstva vychádza z ustanovenia § 17 ods. 1 OBZ, podľa ktorého **obchodné tajomstvo tvoria všetky skutočnosti obchodnej, výrobnjej alebo technickej povahy súvisiace s podnikom, ktoré majú skutočnú alebo aspoň potenciálnu materiálnu alebo nemateriálnu hodnotu, nie sú v príslušných obchodných kruhoch bežne dostupné, majú byť podľa vôle podnikateľa utajené a podnikateľ zodpovedajúcim spôsobom ich utajenie zabezpečuje.**

Za **skutočnosti obchodnej povahy** možno považovať napr.: adresáre zákazníkov a dodávateľov (vrátane obchodne významných informácií o nich), formy a spôsoby získavania nových zákazníkov, skúsenosti a postupy používané pri rokovaniach, informácie o začatých rokovaniach s potenciálnymi obchodnými partnermi, obsah účtovnej dokumentácie s výnimkou tých skutočností, ktoré musia byť v súlade s inými predpismi zverejňované, nákupné a odbytové možnosti, zámery hmotného a finančného investovania, iné obchodné zámery, výrobné náklady, cenové kalkulácie, marketingové štúdie a koncepcie, postupy a podmienky reklamnej kampane a pod. Medzi **skutočnosti výrobnjej povahy** patria napr.

⁵⁵ VOZÁR, J. in.: PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. 5. vydanie. C. H. Beck. Bratislava. 2016, str. 70

technologické postupy a metódy, výrobné vzory a prototypy, receptúry, režimy organizácie práce pri výrobe a montáži, spracovávanie a uchovávanie produktov, skúsenosti pri poskytovaní služieb a výkonov, pripravované opatrenia vo výrobnom procese a pod. A napokon za **skutočnosti technickej povahy** sa dajú považovať výsledky výskumu a vývoja, technické plány a výkresy, vzorky, vzorce, postupy montáže, výsledky technických expertíz, technické skúsenosti a pod. Obchodné tajomstvo môže tvoriť aj informácia týkajúca sa personalistiky, či informácia týkajúca sa organizačného charakteru spoločnosti.⁵⁶

Obchodné tajomstvo môže, no nemusí v rámci svojej podnikateľskej činnosti vytvoriť každý podnikateľ – spravidla totiž bude vyplývať z predmetu podnikateľskej činnosti podnikateľa, či v rámci neho vytvorí také skutočnosti (informácie), ktoré budú požívať ochranu obchodného tajomstva v zmysle Obchodného zákonníka.

1.4.1. Zákonné vymedzenie obchodného tajomstva a jeho predpoklady

Z vyššie uvedeného možno vyvodiť, že na to, aby mohli byť určité skutočnosti považované za obchodné tajomstvo, **musia byť kumulatívne (súčasne) splnené nasledovné podmienky (predpoklady) :**

- a) skutočnosti obchodnej, výrobnnej alebo technickej povahy, ktoré súvisia s podnikom,**
- b) skutočná alebo aspoň potenciálna materiálna alebo nemateriálna hodnota,**
- c) bežná nedostupnosť týchto skutočností v príslušných obchodných kruhoch,**
- d) prítomná a trvajúca vôľa podnikateľa na ich utajení,**
- e) zabezpečenie ich utajenia zodpovedajúcim spôsobom zo strany podnikateľa.⁵⁷**

⁵⁶ Usmernenie Protimonopolného úradu SR k posudzovaniu ochrany obchodného tajomstva, dôverných informácií a osobných údajov zo dňa 3.11.2015, dostupné na: www.antimon.gov.sk

⁵⁷ Bližšie k charakteru a obsahu obchodného tajomstva pozri napr.: MUNKOVÁ, J.: Právo proti nekalé súťaži. 3. vydání. Komentář. C.H.Beck. Praha. 2008, 244 s.

Ak ktorákoľvek z týchto podmienok prestane byť splnená, zaniká obchodné tajomstvo v právnom zmysle (§ 19 OBZ) a nebude ďalej požívať právnu ochranu podľa § 20 OBZ,⁵⁸ do úvahy potom budú prichádzať zodpovednostné nároky prostredníctvom právnych prostriedkov na ochranu pred nekalou súťažou.

Obchodné tajomstvo nepodlieha žiadnej osobitnej registrácii, ako niektoré iné predmety priemyselného vlastníctva (napr. ochranné známky, dizajny, úžitkové vzory, patenty, a pod.) vo verejno-právnych registroch, ale vzniká už momentom, keď sú splnené všetky podmienky vzniku obchodného tajomstva, uvedené v § 17 OBZ, v dôsledku čoho je vznik práva k obchodnému tajomstvu výrazne neformálny.⁵⁹

S obchodným tajomstvom môže úzko súvisieť pojem **know-how** (dosl. „vedieť ako“). Ide o pojem, ktorý sa v podnikateľskej praxi používa bežne, hoci je slovenskej právnej úprave takmer neznámy. **Know-how predstavuje, podľa judikatúry, súbor poznatkov, informácií, skúseností, pričom môže ísť o informácie, ktoré sú predmetom obchodného tajomstva a sčasti nie sú predmetom obchodného tajomstva.**⁶⁰

Inými slovami povedané, pôjde o všetky skutočnosti obchodnej, výrobnej alebo technickej povahy súvisiace s podnikom podnikateľa, ktoré majú skutočnú alebo aspoň potenciálnu materiálnu alebo nemateriálnu hodnotu a podľa okolností budú spĺňať aj prípadne ostatné podmienky obchodného tajomstva, no aspoň jedna (prípadne viaceré) z nich budú absentovať. To znamená, že **obchodné tajomstvo je spravidla pojem užší ako know-how, ktoré síce takisto predstavuje nehmotný statok podnikateľa, ktorý môže byť súčasťou jeho obchodného majetku, no nespĺňa všetky prísne predpoklady obchodného tajomstva v zmysle § 17 OBZ. Obsah obchodného tajomstva a know-how sa tak môžu výrazne prelínať, no v nijakom prípade nepôjde o pojmy obsahovo totožné.**

⁵⁸ Obdobne aj: ŠTENGLOVÁ, I. a kol. Obchodní tajemství – praktická příručka. Praha: Linde, 2005, str. 39

⁵⁹ VOZÁR, J. in.: PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. 5. vydanie. C. H. Beck. Bratislava. 2016, str. 70

⁶⁰ Rozsudok NS SR, sp. zn.: 1MOBdoV/22/2008

Pokiaľ ide o vymedzenie obchodného tajomstva, platí tiež zásada, že označenie informácie ako obchodné tajomstvo nespočíva len v prejave vôle podnikateľov informáciu utajiť. V žiadnom prípade nestačí len dohoda zmluvných strán o tom, že určité informácie budú za predmet obchodného tajomstva považovať.⁶¹ Podobne, **od obchodného tajomstva je potrebné odlíšiť aj tzv. dôverné informácie a ich ochranu v zmysle § 271 OBZ.**⁶²

Typickým príkladom obchodného tajomstva môže byť napr. receptúra na výrobu slovenského bylinného likéru Demänovka, ktorá mala vzniknúť v 60–tych rokoch 20. storočia v Liptovskom Mikuláši. Nezameniteľnú chuť Demänovke dáva 14 druhov starostlivo vybraných bylín a korenín, včelí med, kvalitný jemný lieh, podtatranská voda a receptúra, ktorej korene siahajú hlboko do minulosti. Už klasickým učebnicovým príkladom obchodného tajomstva je aj receptúra na výrobu karlovarskej Becherovky.

Obsah obchodného tajomstva však môže byť skutočne rôznorodý, za obchodné tajomstvo možno považovať rôzne druhy výrobných postupov, receptúr, zoznamy klientov, rôznorodé databázy obchodných partnerov – informácie o ich záujmoch, záľubách, osobných pomeroch a pod.

Obchodný zákonník v ustanoveniach § 17 formuluje **definíciu majiteľa obchodného tajomstva tak, že je to fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá oprávnene nakladá s obchodným tajomstvom, ktoré sa vzťahuje na podnik prevádzkovaný touto osobou pri výkone podnikania** podľa § 2 ods. 1 OBZ. **Rušiteľom obchodného tajomstva je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá porušuje alebo ohrozuje obchodné tajomstvo. A napotom tovar porušujúci právo k obchodnému tajomstvu je tovar, ktorého návrh, vlastnosti, fungovanie, výrobný proces alebo**

⁶¹ Rozsudok NS SR, sp. zn.: 3 Sž 16/2004

⁶² Podľa § 271 OBZ:

(1) Ak si strany pri rokovaní o uzavretí zmluvy navzájom poskytnú informácie označené ako dôverné, nesmie strana, ktorej sa tieto informácie poskytnú, prezradiť ich tretej osobe a ani ich použiť v rozpore s ich účelom pre svoje potreby, a to bez ohľadu na to, či dôjde k uzavretiu zmluvy, alebo nie. Kto poruší túto povinnosť, je povinný na náhradu škody, obdobne podľa ustanovení § 373 a nasl. OBZ.

(2) Informácie označené ako dôverné v zmluve, ktorá sa má zverejniť podľa zákona, sa nepovažujú za dôverné podľa odseku 1.

uvedenie na trh má podstatné výhody z obchodného tajomstva, ktoré bolo porušené. Tieto definície majú význam predovšetkým v súvislosti s ochranou obchodného tajomstva.

1.4.2. Právna ochrana obchodného tajomstva

Ustanovenie § 18 OBZ zakotvuje, že **majiteľ obchodného tajomstva prevádzkujúci podnik, na ktorý sa vzťahuje obchodné tajomstvo, má výlučné právo, ak osobitný zákon neustanovuje niečo iné, s týmto tajomstvom nakladať, najmä udeliť dovoľenie na jeho využitie a určiť podmienky takého využitia.**

Je zrejmé, že vzhľadom na charakter a význam obchodného tajomstva ako nehmotného statku, ktorý patrí medzi kľúčové majetkové hodnoty podnikateľa, je nakladanie s obchodným tajomstvom spravidla mimoriadne výnimočné a rovnako výnimočne jeho majiteľ dovolí jeho využitie inou osobou.

Ak sa majiteľ obchodného tajomstva rozhodne sprístupniť jeho obsah tretej osobe, môže využiť napr. licenčnú zmluvu na predmety priemyselného vlastníctva (§ 508 a nasl. OBZ), prípadne tzv. franšízovú zmluvu ako nepomenovaného zmluvného typu (§ 269 ods. 2 OBZ), odvodeného práve od licenčnej zmluvy na predmety priemyselného vlastníctva.

Teoreticky môže byť obchodné tajomstvo aj predmetom nepenažného vkladu do základného imania spoločnosti, no keďže sa znalecký posudok na stanovenie jeho hodnoty ukladá do zbierky listín obchodného registra, ktorá je verejná; prestane byť splnená jedna z podmienok obchodného tajomstva (utajenie), v dôsledku čoho skutočnosti, ktoré sú jeho predmetom, prestanú požívať status obchodného tajomstva.

V ustanovení § 20 OBZ je legislatívne ukotvená norma, podľa ktorej proti porušeniu alebo ohrozeniu práva na obchodné tajomstvo prislúcha majiteľovi obchodného tajomstva právna ochrana.

Právna úprava ochrany obchodného tajomstva má teda dve roviny – absolútnu a relatívnu. V absolútnej rovine sa právna ochrana vzťahuje *erga omnes* (proti všetkým), bez akejkoľvek priamej väzby na prípadný súťažný vzťah medzi majiteľom obchodného tajomstva a rušiteľom, resp. ohrozovateľom

obchodného tajomstva ohroziť alebo porušiť obchodné tajomstvo jeho majiteľa totiž môže ktokoľvek, bez ohľadu na jeho prípadné súťažné postavenie v hospodárskej súťaži (napr. zlodej sa vlámal do trezora majiteľa obchodného tajomstva a odcudzil okrem cenností aj uložený pracovný postup alebo receptúru na výrobu produktu, ktorý podliehal obchodnému tajomstvu). Absolútna ochrana obchodného tajomstva sa pritom odvodzuje zo znenia § 20 OBZ.

V relatívnej rovine je obchodné tajomstvo chránené v prípadoch, ak k jeho porušeniu došlo v rámci hospodárskej súťaže a spadá pod pomenovanú skutkovú podstatu nekalej súťaže a pri splnení kvalifikačných znakov osobitnej skutkovej podstaty nekalej súťaže, formulovaných v § 51 OBZ.

V rámci absolútnej ochrany obchodného tajomstva môže jeho majiteľ využiť prakticky identické právne prostriedky ako v prípade ochrany pred porušením obchodného tajomstva ako osobitnej skutkovej podstaty nekalej súťaže – tzn. predovšetkým zdržovaciú, odstraňovaciú a satisfakčnú žalobu; ďalej žalobu o náhradu škody a žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia.

Ochranu obchodného tajomstva v relatívnej rovine, tzn. v rámci hospodárskej súťaže, sa bližšie venujeme v štvrtej kapitole tejto učebnice.

1.5. Obchodné meno podnikateľa a jeho právna ochrana

Obchodné meno je jedným z kľúčových údajov (identifikátorov) podnikateľa, ktoré používa na identifikáciu v rámci podnikateľskej činnosti. Patrí medzi tzv. práva na označenie (obdobne ako napr. ochranná známka), ktoré tvoria špecifický predmet právnych vzťahov – tzv. nehmotné statky, spojené s princípom priority (prednosti).

V spojitosti s ďalšími údajmi, ktorých povinné používanie v rámci obchodného a úradného styku vyžadujú normy § 3a OBZ (obchodné meno, sídlo, resp. miesto podnikania, právna forma právnickej osoby, zápis v príslušnom zákonnom registri a číslo zápisu), plní obchodné meno **predovšetkým identifikačnú a rozlišovaciú funkciu.**

V rámci identifikačnej funkcie obchodné meno spravidla dostatočne určito (v kombinácii s údajmi podľa § 3a OBZ)

identifikuje podnikateľa v právnych vzťahoch (v zmluvách, objednávkach, v úradnej komunikácii s orgánmi verejnej moci, na svojom webovom sídle a pod.). **Obsahom rozlišovacej funkcie obchodného mena je dostatočné odlišenie podnikateľa od iných podnikateľov.**

Obchodné meno je názov, pod ktorým podnikateľ vykonáva právne úkony pri svojej podnikateľskej činnosti. Obchodný zákonník dôsledne rozlišuje obchodné meno fyzickej osoby a obchodné meno právnickej osoby, od čoho sa následne odvíjajú aj odlišné princípy tvorby obchodného mena.

Staršia literatúra a prvorepubliková úprava používala ako ekvivalent pojmu obchodné meno spojenie *firma*, resp. *obchodná firma*, ide však už o zastaralé pojmy, ktoré súčasná právna úprava nepozná. Právo obchodného mena sa preto pôvodne označovalo aj ako firemné právo.

Národná úprava obchodného mena v Obchodnom zákonníku (§ 8 až 12 OBZ) nadväzuje na základné ustanovenia Občianskeho zákonníka (najmä § 19b OZ), ktoré určujú, že názov právnickej osoby musí byť určený už pri jej zriadení. Medzinárodná ochrana obchodného mena je, o. i. predpisov, upravená najmä v Parížskom dohovore na ochranu priemyslového vlastníctva z roku 1883. Ochrana obchodného mena je napokon garantovaná normami Obchodného zákonníka na ochranu proti nekalej súťaži (§ 44 a nasl. OBZ).

1.5.1. Princípy obchodného mena

Právna úprava obchodného mena vychádza z viacerých princípov, ktoré je potrebné pri tvorbe a používaní obchodného mena zohľadniť. Princípy obchodného mena vyplývajú buď priamo z normatívneho textu Obchodného zákonníka alebo sú vyvedené z princípov súkromného práva, judikatúry súdov, resp. právnej teórie:

Zákaz zhodnosti (totožnosti) obchodného mena je vyvedený z charakteru obchodného mena ako práva na označenie, pre ktoré je kľúčovým znakom **právo prednosti (priority)**. Z neho vyplýva, že všetky **práva majiteľa (nositeľa) obchodného mena patria tomu, komu svedčí právo priority**. Vzhľadom na konštitutívny charakter

zápisu obchodného mena do obchodného registra budú preto patriť absolútne práva k obchodnému menu práve tomu podnikateľovi, ktorého obchodné meno bolo do obchodného registra zapísané ako prvé.

V tomto okamihu prvý nositeľ obchodného mena získava absolútnu ochranu svojho obchodného mena voči všetkým (*erga omnes*) a registrový súd, z dôvodu zákazu zhodnosti obchodného mena, nemôže zapísať do obchodného registra ďalšiu právnickú osobu so zhodným (resp. totožným) obchodným menom, a to priamo z úradnej moci.⁶³

Zákaz zameniteľnosti obchodného mena vyplýva z § 10 ods. 1 OBZ, podľa ktorého obchodné meno nesmie byť zameniteľné s obchodným menom iného podnikateľa. Používanie zameniteľného obchodného mena patrí medzi nekalé súťažné praktiky (napr. vyvolanie nebezpečenstva zámeny, parazitovanie na povesti ako osobitných skutkových podstát nekalej súťaže, a pod.), vďaka ktorým sa spravidla podnikateľ so zameniteľným obchodným menom snaží využiť dobrú povesť obchodného mena podnikateľa s právom prednosti.

Na rozdiel od zhodnosti obchodného mena, v prípade zameniteľnosti obchodných mien na túto registrový súd neprihliada z úradnej moci, ale podnikateľ, ktorému svedčí právo priority, je oprávnený domáhať sa žalobou voči druhému podnikateľovi, ktorého obchodné meno je zameniteľné, o zmenu obchodného mena.

Jednotnosť obchodného mena znamená, že každý podnikateľ môže mať len jedno obchodné meno, pod ktorým vykonáva svoju podnikateľskú činnosť. So zreteľom na to by mali byť vylúčené (pomerne častý prípad) skratky dlhších obchodných mien, i keď sa s nimi najmä v prípadoch starších zápisov možno stretnúť (napr. Všeobecná úverová banka, a.s., v skr. VÚB, a.s.).

Pravdivosť obchodného mena sa opiera o ustanovenie § 10 ods. 1 OBZ, podľa ktorého obchodné meno nesmie vzbudzovať klamlivú predstavu o podnikateľovi alebo o predmete podnikania. Kmeň

⁶³ § 7 ods. 12 ZOR: Pred zápisom obchodného mena registrový súd z predložených listín preverí, či sa nenavrhuje zapísať obchodné meno totožné s obchodným menom už zapísaným v obchodnom registri, a to bez ohľadu na dodatok označujúci právnu formu.

obchodného mena totiž môže byť tvorený v prípade právnických osôb fantazijne (abstraktne) alebo by mal zodpovedať predmetu podnikania právnickej osoby.

Výnimočne môžu obchodné mená viacerých právnických osôb vyjadrovať spoločnú majetkovú účasť spoločníkov, ak sú navzájom odlišiteľné – pomerne často sa možno stretnúť s konceptom jednej materskej spoločnosti (napr. ALFA, a.s.), ktorá je spoločníkom v niekoľkých dcérskych spoločnostiach, ktoré majú spoločný základ kmeňa obchodného mena – ALFA a k nemu doplnenú druhú časť kmeňa o slová consulting, development, a napokon dodatok, označujúci právnu formu, a pod.).

Na odlišenie obchodného mena právnickej osoby nestačí rozdielne označenie právnej formy, to znamená, že obchodné mená ALFA, s.r.o. a ALFA, a.s. sú považované za zhodné aj napriek odlišnej právnej forme.

Pri tvorbe obchodného mena je tiež potrebné zohľadniť princípy dobrých mravov a poctivého obchodného styku, z ktorých vyplýva, že **obchodné meno nesmie byť vulgárne, expresívne a rovnako by nemalo obsahovať mená negatívnych historických osobností, či evokovať spojitost' s totalitnými režimami, a pod.**

1.5.2. Obchodné meno fyzickej osoby a právnickej osoby

V prípade fyzickej osoby je jej obchodným menom **obligatórne meno a priezvisko, ktoré môžu byť (fakultatívne) doplnené o dodatok odlišujúci osobu podnikateľa alebo druh podnikania.** Možnosť doplnenia mena a priezviska o dodatok využívajú fyzické osoby spravidla v prípadoch, keď majú záujem odlíšiť sa od podnikateľov s rovnakým menom a priezviskom (napr. doplnením bydliska fyzickej osoby – Ján Novák Banská Bystrica) alebo v prípadoch, keď hodljú predmet svojho podnikania premietnuť aj do obchodného mena (napr. Ján Mrkvička – obuvník), prípadne napokon ak to vyžadujú osobitné právne predpisy – napr. Zákon o advokácii (napr. JUDr. Peter Zvolenský, advokát).

Ak ide o fyzickú osobu, stačí na odlišenie uvedenie iného miesta podnikania. Ak má fyzická osoba rovnaké meno a priezvisko ako iný podnikateľ v tom istom mieste podnikania, je povinná doplniť

svoje obchodné meno uvedením dodatku, ktorý sa týka mena alebo druhu podnikania tak, aby sa obchodné mená dali vzájomne odlíšiť (napr. Ján Mrkvička starší).

V prípade právnickej osoby je obchodným menom názov, pod ktorým je zapísaná v obchodnom registri, čo platí pre všetky obchodné spoločnosti a družstvá, ako aj právnické osoby, ktoré sa zapisujú do obchodného registra na základe osobitného zákona (napr. Slovenský pozemkový fond, Rozhlas a televízia Slovenska, Lesy Slovenskej republiky, štátny podnik, apod.). Obchodným menom právnickej osoby, ktorá sa nezapíše do obchodného registra, je názov, pod ktorým bola zriadená, čo vyplýva spravidla zo zakladateľského právneho úkonu (zakladateľská listina, resp. zmluva).

Obchodné meno právnickej osoby je tvorené jej kmeňom a dodatkom označujúcim právnu formu – napr. v obchodnom mene MATRIX, s.r.o. je kmeňom slovo MATRIX a dodatkom označujúcim právnu formu je skratka s.r.o., označujúca spoločnosť s ručením obmedzeným.

1.5.3. Prevod obchodného mena

Obchodné meno je právom na označenie a predmetom (objektom) právnych vzťahov, platná právna úprava však výrazne obmedzuje zmluvné dispozície s ním v tom zmysle, že zmluvný prevod obchodného mena bez súčasného prevodu podniku je neprípustný, a teda zákonom zakázaný. Inak povedané, **prevod obchodného mena na základe zmluvy v prospech tretej osoby je vylúčený a jedinou výnimkou z tejto zásady je prevod obchodného mena, ku ktorému dochádza pri predaji podniku podnikateľa alebo jeho časti, realizovanom na základe zmluvy o predaji podniku alebo časti podniku (§ 476 a nasl. OBZ), ak bude podnikateľ zostávajúcu časť prevádzkovať pod iným obchodným menom alebo táto časť zanikne likvidáciou.**

Obdobne v prípadoch, keď nadobúda podnik fyzická osoba na základe zmluvy od podnikateľa, ktorý je fyzickou osobou, môže kupujúci používať obchodné meno predávajúceho, ak to zmluva určuje, a to len s dodatkom označujúcim nástupníctvo v podnikaní.

1.5.4. Prechod obchodného mena

Prechod obchodného mena sa realizuje na základe iných právnych skutočností, než zmluvou, pričom pôjde predovšetkým o prechod obchodného mena v dôsledku dedenia (obchodné meno fyzickej osoby) a alebo v dôsledku právneho nástupníctva (obchodné meno právnickej osoby) .

Dedič podnikateľa, ktorý po ňom zdedí podnik, môže podnikat' pod doterajším obchodným menom s dodatkom označujúcim nástupníctvo a meno nástupcu (napr. Ján Mrkvička a syn Peter Mrkvička). Ak je podnikateľom fyzická osoba, ktorá zmenila svoje meno (najčastejšie v dôsledku sobáša), môže používať v obchodnom mene aj svoje skoršie meno a priezvisko s dodatkom obsahujúcim nové meno (napr. podnikateľka môže po sobáši používať svoje pôvodné priezvisko, pod ktorým sa stala známou v obchodných kruhoch, no len spolu s novým priezviskom, prípadne sa môže rozhodnúť, že bude používať len svoje nové priezvisko, získané po sobáši).

Obchodné meno právnickej osoby prechádza na nástupníčku právnickú osobu s podnikom, ak zaniká pôvodná právnická osoba bez likvidácie a nástupníčka právnická osoba obchodné meno prevezme. K prechodu obchodného mena v týchto prípadoch dochádza spravidla v prípadoch fúzií obchodných spoločností alebo družstva. Ak nástupníčka právnická osoba má inú právnu formu, musí sa zmeniť dodatok v súlade s jej právnou formou.

Ak je súčasťou obchodného mena právnickej osoby meno spoločníka alebo člena, ktorý prestal byť jej spoločníkom alebo členom, môže právnická osoba používať ďalej jeho meno len s jeho súhlasom. Pri smrti spoločníka alebo člena sa vyžaduje súhlas dediča.

1.5.5. Ochrana obchodného mena

Ochrana obchodného mena podnikateľa sa realizuje vo viacerých rovinách. Primárne možno využiť ochranu obchodného mena podľa § 12 OBZ. Z neho vyplýva, že nositeľ obchodného mena, ktorého práva boli dotknuté alebo ohrozené neoprávneným používaním

obchodného mena, môže využiť viaceré právne prostriedky na jeho ochranu, v rámci ktorých môže požadovať:

- a) zdržanie sa používania obchodného mena,
- b) odstránenie závadného stavu (zmenu obchodného mena),
- c) vydanie bezdôvodného obohatenia,
- d) primerané zadosťučinenie, ktoré sa môže poskytnúť aj v peniazoch,
- e) náhradu škody, ak sa neoprávneným používaním obchodného mena spôsobila škoda,
- f) povinnosť v rozsudku vo veci samej zverejniť rozsudok na trovy sporovej strany, ktorá v spore neuspela, a podľa okolností určiť aj rozsah, formu a spôsob zverejnenia (napr. v celoštátnom denníku, dvakrát po sebe s mesačným odstupom a pod.).

Ustanovenie § 12 OBZ napokon právnu úpravu obchodného mena dopĺňa o konkrétnejšie nároky, ktorých sa môže nositeľ obchodného mena v právom prednosti domáhať:

- a) zničenia neoprávnene vyhotovených tovarov porušujúcich právo k obchodnému menu alebo ich stiahnutia z obehu, alebo
- b) zničenia materiálov a nástrojov použitých pri neoprávnenom porušení práva k obchodnému menu alebo hrozbe porušení práva k obchodnému menu alebo ich stiahnutia z obehu,
- c) poskytnutia informácií o pôvode a distribúcii tovaru alebo služby porušujúcej právo k obchodnému menu vrátane
 1. údajov o vlastníkovi, výrobcovi, distributérovi, dodávateľovi alebo predajcovi tovaru porušujúcim právo k obchodnému menu alebo o poskytovateľovi služby porušujúcej právo k obchodnému menu,
 2. údajov o vyrobenom, dodanom, poskytnutom, prijatom alebo objednanom množstve alebo cene tovaru alebo služby porušujúcej právo k obchodnému menu.

Sekundárne na ochranu obchodného mena možno využiť ustanovenia Obchodného zákonníka na ochranu proti nekalej súťaži (§ 44 a nasl. OBZ), ale terciárne aj ustanovenia Občianskeho zákonníka na ochranu názvu a dobrej povesti fyzickej osoby (§ 11 a nasl. OZ), resp. právnickej osoby (§ 19b OZ).

1.6. Účtovníctvo podnikateľov

Ustanovenie § 35 OBZ **zakotvuje všetkým podnikateľom**, ktorí sú uvedení v § 2 ods. 2 OBZ a **predstavujú tzv. účtovné jednotky, zákonnú povinnosť viesť účtovníctvo v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve.**

Naň nadväzujú právne predpisy rovnakej alebo nižšej právnej sily (napr. vyhlášky, opatrenia, usmernenia a pod.), ktoré celú právnu úpravu účtovníctva dotvárajú. Inak povedané, úprava účtovníctva v Obchodnom zákonníku je základom úpravy účtovníctva pre podnikateľov, nesie výrazne verejno-právny charakter a veľmi úzko súvisí s finančným a daňovým právom, pretože práve účtovné výkazy (a z nich predovšetkým účtovná závierka) majú kľúčový význam pre určenie daňových a poplatkových povinností podnikateľov. So zreteľom na to majú účtovné predpisy úzku spojitosť najmä s daňovými zákonmi – zákonom o dani príjmov, zákonom o dani z pridanej hodnoty a pod.

Predmetom účtovníctva je účtovanie účtovných prípadov, tzn. účtovanie o:

- a) stave a pohybe majetku,
- b) stave a pohybe záväzkov,
- c) rozdiel majetku a záväzkov,
- d) výnosoch,
- e) nákladoch,
- f) príjmoch,
- g) výdavkoch,
- h) výsledku hospodárenia účtovnej jednotky, (ďalej len „účtovné prípady“).

Z dikcie § 36 OBZ vyplýva zásada, že **podnikatelia, ktorí sú zapísaní v obchodnom registri, musia viesť svoje účtovníctvo v sústave podvojného účtovníctva** o stave a pohybe svojho obchodného majetku a záväzkov, čistého obchodného imania, o nákladoch, výnosoch a zisku alebo strate podniku. Na druhej strane platí (§ 37 OBZ), že ak osobitný právny predpis neurčuje inak, všetci **ostatní podnikatelia** (tzn. podnikatelia nezapísaní do obchodného registra), **účtujú v sústave jednoduchého účtovníctva** o príjmoch a výdavkoch, obchodnom majetku, ako aj o záväzkoch tak, aby bolo

možné zistiť čisté obchodné imanie a výsledok hospodárenia. **Táto skupina podnikateľov sa však môže rozhodnúť, že bude účtovať v sústave podvojného účtovníctva za predpokladu, že v nej budú účtovať po celé účtovné obdobie.**

Účtovná jednotka, ktorá je právnickou osobou, vedie účtovníctvo spravidla odo dňa svojho vzniku až do dňa svojho zániku; účtovná jednotka, ktorá je fyzickou osobou, vedie účtovníctvo po dobu, počas ktorej podniká alebo vykonáva inú samostatnú zárobkovú činnosť, ak preukazuje svoje výdavky vynaložené na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov na účely zistenia základu dane z príjmov.

Účtovná jednotka účtuje a vykazuje účtovné prípady v období, s ktorým časovo a vecne súvisia – tzn. v rámci účtovného obdobia. Účtovným obdobím je spravidla kalendárny rok, pričom účtovným obdobím môže byť aj hospodársky rok. Hospodárskym rokom je obdobie nepretržité po sebe idúcich 12 kalendárnych mesiacov, ktoré nie je zhodné s kalendárnym rokom.

Vedenie účtovníctva je jednou z kľúčových pôsobností **štatutárneho orgánu** (porovnaj napr. § 135 ods. 1 OBZ); účtovná jednotka síce môže poveriť vedením svojho účtovníctva aj inú právnickú osobu alebo fyzickú osobu, ale týmto poverením sa účtovná jednotka nezbavuje zodpovednosti za vedenie účtovníctva, zostavenie a predloženie účtovnej závierky a za preukázateľnosť účtovníctva.

1.6.1. Účtovná závierka

Z pohľadu Obchodného zákonníka je jedným z kľúčových **dokumentov (výstupov) účtovníctva podnikateľa jeho účtovná závierka. Účtovná závierka je štruktúrovaná prezentácia skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva, poskytovaná osobám, ktoré tieto informácie využívajú.** Účtovná jednotka zostavuje účtovnú závierku v prípadoch ustanovených zákonom o účtovníctve v štruktúre, ktorá nadväzuje na sústavu účtovníctva používanú v účtovnej jednotke (podvojný alebo jednoduchý účtovníctvo). Účtovná závierka tvorí jeden celok.

Účtovná závierka obsahuje všeobecné náležitosti, určené zákonom o účtovníctve. **Účtovná závierka v sústave podvojného účtovníctva** zahŕňa tieto súčasti:

- a) **súvahu,**
- b) **výkaz ziskov a strát,**
- c) **poznámky.**

Účtovná závierka v sústave jednoduchého účtovníctva zahŕňa tieto súčasti:

- a) **výkaz o príjmoch a výdavkoch,**
- b) **výkaz o majetku a záväzkoch.**

Účtovná jednotka je povinná v súlade s vedeným účtovníctvom zostavovať za účtovnú jednotku buď **individuálnu účtovnú závierku** alebo zostavovať účtovnú závierku aj za skupinu účtovných jednotiek, bez ohľadu na ich sídlo ako **konsolidovanú účtovnú závierku**. Do skupiny účtovných jednotiek patrí materská účtovná jednotka a všetky jej dcérske účtovné jednotky.

Zákon o účtovníctve ďalej rozlišuje:

- a) **riadnu účtovnú závierku**, ktorá sa zostavuje k poslednému dňu účtovného obdobia (§ 16 ods. 6 ÚčZ); tzn. buď k 31. 12. príslušného roka, ak je hospodársky rok zhodný s kalendárnym rokom, alebo k poslednému dňu hospodárskeho roka, ak je hospodársky rok odlišný od kalendárneho roka;
- b) **mimoriadnu účtovnú závierku**, ktorá sa zostavuje v ostatných prípadoch (napr. ku dňu predchádzajúcemu dňu zrušenia spoločnosti alebo vyhlásenia konkurzu; ak to ustanovuje spoločenská zmluva aj ku dňu zániku účasti spoločníka v spoločnosti a pod.) (§ 16 ods. 6 ÚčZ);
- c) **priebežnú účtovnú závierku**, pri zostavovaní ktorej sa účtovné knihy neuzavrú a inventarizácia sa vykonáva len na účely vyjadrenia ocenenia podľa § 26 ods. 3 ÚčZ; (§ 18 ÚčZ). Tento typ účtovnej závierky sa vyžaduje len v prípadoch určených osobitným zákonom (zákonom o bankách, resp. a najmä § 14 ods. 2 zákona o dani z príjmov). Inak sa zostavuje len dobrovoľne.

Zákonnou povinnosťou každej účtovnej jednotky je povinnosť účtovať tak, aby **účtovná závierka poskytovala verný a pravdivý obraz o skutočnostiach, ktoré sú predmetom účtovníctva, a o finančnej situácii účtovnej jednotky.**

Účtovná závierka tak predstavuje, zjednodušene povedané, celostný výstup a informácie o skutočnostiach, evidovaných v účtovníctve za určité účtovné obdobie, ktoré je spravidla zhodné s kalendárnym rokom. Z účtovnej závierky tak možno zistiť napr. informácie o výške základného imania, obchodného imania (čo je dôležité pre určenie, či je daná účtovná jednotka spoločnosťou v kríze), výšku nerozdeleného zisku minulých rokov, výšku kapitálových fondov a pod.

Účtovné závierky obchodných spoločností a družstiev sa zverejňujú a sú dostupné v registri účtovných závierok, dostupnom na webovom sídle www.registeruz.sk. Vzhľadom na to sa môžu tretie osoby (napr. potenciálni obchodní partneri) kedykoľvek oboznámiť so základnými informáciami o ekonomickom a finančnom stave účtovnej jednotky, hodnotie jej majetku a záväzkov, výške vlastného imania a už na základe tohto dokumentu zvážiť vstup do záväzkovo–právneho vzťahu s takýmto subjektom. Register účtovných závierok tak plní (popri zbierke listín obchodného registra, do ktorého sa rovnako účtovné závierky ukladajú) významnú informačnú funkciu.

1.6.2. Overenie účtovnej závierky

Ustanovenie § 39 OBZ zakotvuje povinnosť obchodným spoločnostiam a družstvám mať riadnu účtovnú závierku a mimoriadnu účtovnú závierku overenú audítorom vždy v prípadoch, keď tak určuje zákon o účtovníctve.

Dikcia § 40 OBZ určuje vybraným právnym formám podnikateľov – akciová spoločnosť, jednoduchá spoločnosť na akcie, spoločnosť s ručením obmedzeným, družstvo a štátny podnik povinnosť predložiť riadnu individuálnu účtovnú závierku a mimoriadnu individuálnu účtovnú závierku na schválenie príslušnému orgánu (spravidla valné zhromaždenie, členská schôdza) tak, aby ju tento orgán schválil do 12 mesiacov odo dňa, ku ktorému sa riadna individuálna účtovná závierka a mimoriadna individuálna účtovná závierka zostavuje. Iná zapísaná osoba má tieto povinnosti, len ak jej to ukladá osobitný predpis.

Okrem toho sú tieto subjekty povinné uložiť riadnu individuálnu účtovnú závierku a mimoriadnu individuálnu účtovnú závierku

do zbierky listín do deviatich mesiacov odo dňa jej zostavenia; to neplatí, ak sa do zbierky listín ukladá podľa osobitného predpisu.

2. Podnikanie podnikateľa

Druhým ťažiskovým pojmom obchodného práva je podnikanie. S výnimkou terminologickej zmeny z obchodovania na podnikanie a z obchodníka (kupca) na podnikateľa, nadväzuje podnikanie obsahovo na rakúsko-nemecké právne prostredie.⁶⁴

Právo na podnikanie patrí medzi základné práva, ktoré Ústava Slovenskej republiky garantuje každému (čl. 35 Ústavy SR).

Obchodný zákonník definuje podnikanie nielen pre jeho potreby, ale aj pre celý právny poriadok, pokiaľ v osobitnom zákone nie je vymedzené podnikanie odlišne. **Podnikanie je definované taxatívnym výpočtom znakov, ktoré musia byť splnené kumulatívne.**

Medzi tieto znaky patrí:

- a) **sústavnosť,**
- b) **samostatnosť,**
- c) **zodpovednosť,**
- d) **účel podnikania.**

a) Sústavnosť

Za podnikanie môžeme považovať len takú činnosť podnikateľa, ktorú vykonáva pravidelne a nejde o náhodnú alebo ojedinelú činnosť. Na strane druhej nie je možné vykladať pojem „sústavný“ ako nepretržitú činnosť. Napr. podnikateľ, ktorý vykonáva stavebnú činnosť nemusí po dlhší čas vykonávať túto činnosť, pretože sa mu nepodarí získať žiadnu zákazku. Ak aj po dlhšej dobe uzavrie zmluvu o dielo, pôjde z jeho strany naďalej o výkon podnikateľskej činnosti.

b) Samostatnosť

Samostatnosť podnikania sa vzťahuje na spôsob rozhodovania podnikateľa, ktorý pri výkone svojej podnikateľskej činnosti

⁶⁴ Pozri bližšie: RANDA. A. Soukromé obchodní právo rakouské (1908). 1. vydání, Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2008, s. 62.

nepodlieha príkazom iného, tak ako je tomu v prípade závislej činnosti (napr. pri výkone práce v pracovnom pomere).

Pri podnikateľovi, ktorým je fyzická osoba ide o rozhodovanie tejto fyzickej osoby a pri právnickej osobe o rozhodovanie prostredníctvom jej orgánov na to oprávnených. Ide o formálno–právnú samostatnosť pri rozhodovaní aj napriek tomu, že toto rozhodovanie môže byť silne determinované konkrétnymi ekonomickými podmienkami, v ktorých sa podnikateľ rozhoduje. Prvok samostatnosti je zachovaný aj vtedy, ak ide o ovládanú osobu v zmysle § 66 OBZ.

Samostatnosť je zachovaná tiež vtedy, ak podnikatelia podnikajú spolu pod spoločným označením bez toho, aby založili právnickú osobu ako samostatný podnikateľský subjekt (§ 10 ods. 4 OBZ). I napriek tomu, že z tejto ich činnosti vzniká pasívna solidarita (sú zaviazaní spoločne a nerozdielne), podnikatelia samostatne rozhodujú o tom, či a v akom rozsahu budú vykonávať podnikateľskú činnosť spoločne.

Znak samostatnosti je zachovaný aj pri takých činnostiach, ktoré podnikateľ vykonáva napr. na základe mandátnej zmluvy (zastupovanie klienta advokátom), keď mandatár je viazaný pokynmi mandanta alebo pri výkone činnosti na základe zmluvy o obchodnom zastúpení i napriek tomu, že obchodný zástupca je povinný konať podľa pokynov mandanta. (§ 567 OBZ).

c) Zodpovednosť

O podnikateľskú činnosť pôjde len vtedy, ak podnikateľ vykonáva svoju činnosť pod vlastným obchodným menom a na vlastnú zodpovednosť. Výkon podnikateľskej činnosti pod vlastným obchodným menom pri fyzickej osobe znamená vstup tejto osoby do konkrétneho právneho vzťahu. (napr. uzatvorenie zmluvy s iným podnikateľom). **Právnická osoba koná pod vlastným obchodným menom aj napriek tomu, že koná prostredníctvom svojho štatutárneho orgánu alebo zástupcu.** Za výkon podnikateľskej činnosti zodpovedá sám podnikateľ a nie iná osoba ako je to napr. pri v pracovnoprávných vzťahoch, keď zamestnávateľ nesie voči tretej osobe zodpovednosť za porušenie povinnosti svojho zamestnanca, ktorý plní jeho pokyny. **Zodpovednosť podnikateľa obsahuje aj zodpovednosť za podnikateľské riziko.**

d) Účel podnikania

Primárnou motiváciou výkonu podnikateľskej činnosti je dosahovanie zisku. Tento znak podnikania je splnený aj vtedy, ak podnikateľ pri výkone svojej činnosti zisk nedosiahne. Pôvodná definícia podnikania v § 2 OBZ bola doplnená zákonom č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch. Pri hospodárskej činnosti subjektov, ktoré majú štatút registrovaného sociálneho podniku nevyžaduje zákon motiváciu dosiahnuť zisk, ale dosiahnutie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu.

Podľa niektorých názorov pri podnikaní nejde len o dosahovanie zisku, ale aj o jeho rozdeľovanie. Tento rozdiel môže byť kritériom na odlíšenie podnikania nepodnikateľských subjektov od podnikania podnikateľmi.⁶⁵

Podobne ako podnikanie je definovaná aj živnosť v § 2 živnostenského zákona. Podľa tohto zákona živnosťou je sústavná činnosť prevádzkovaná samostatne, vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť, za účelom dosiahnutia zisku alebo za účelom dosiahnutia merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, ak ide o hospodársku činnosť registrovaného sociálneho podniku podľa osobitného predpisu, a za podmienok ustanovených živnostenským zákonom. Podnikanie je pojmom širším ako živnosť, pretože zahŕňa aj iné činnosti, ktoré nie sú živnosťami; platí preto, že každá živnosť je podnikaním, no nie každé podnikanie je živnosťou.

3. Konanie podnikateľa a vylúčenie z výkonu funkcie

Konanie podnikateľa predstavuje realizáciu právnych úkonov podnikateľa navonok vo vzťahu k tretím osobám, ktorým podnikateľ prejavuje svoju vôľu spôsobom, s ktorým zákon spája vznik, zmenu alebo zánik práv, povinností alebo záväzkov. Vo všeobecnosti môžeme rozdeliť konanie podnikateľa na **konanie priame**, t. j. konanie osobné a **konanie nepriame**, kedy v mene podnikateľa koná určitá tretia osoba v rámci jej právneho vzťahu

⁶⁵ RONOVSÁ, K., HAVEL, B. Podnikaní nepodnikateľů: Průzkum teritoria. In: KOTÁSEK, J., ŠPAČKOVÁ, M. (eds.). Pocta prof. Jozefovi Bejčkovi k 70 narodeninám, 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2022, 775s. Spisy Masarykovi univerzity, řada teoretická, Edice Scientiam sv. č. 726, s. 507.

s podnikateľom alebo na základe inej právnej skutočnosti alebo právneho vzťahu predpokladaného zákonom.

3.1. Priame (osobné) konanie podnikateľa

Priamym konaním podnikateľa je **konanie uskutočňované podnikateľom osobne jeho vlastnou činnosťou (vlastným úkonom)**. Vo všeobecnosti predpokladom toho, aby fyzická alebo právnická osoba mohla ako podnikateľ osobne konať, je jej plná spôsobilosť na právne úkony zahŕňajúca aj deliktuálnu spôsobilosť, ktorú nadobúda na základe Občianskeho zákonníka a v súlade s ním.

Podnikateľ – fyzická osoba koná osobne, keď sám vystupuje v právnom vzťahu a realizuje právne úkony bez súčinnosti tretej osoby, konajúcej v jeho mene. Podnikateľ – fyzická osoba sám vytvorí vôľu (rozhodne o určitej skutočnosti v rámci jeho podnikateľskej činnosti) a takto vytvorenú vôľu sám prejaví, t. j. urobí úkon voči tretej osobe.

Podnikateľ – právnická osoba na druhej strane koná osobne, keď koná **prostredníctvom svojho štatutárneho orgánu** (§ 13 ods. 1 OBZ). Kto je štatutárnym orgánom v jednotlivých právnych formách obchodných spoločností a družstva určujú príslušné ustanovenia Obchodného zákonníka.

Slovenská právna úprava priznáva právnickej osobe plnú spôsobilosť na právne úkony (s určitými obmedzeniami vyplývajúcimi z jej právnej povahy),⁶⁶ právnická osoba ako fiktívny subjekt je teda schopná zákonom predpokladaným spôsobom vytvoriť svoju vôľu a zároveň ju prejavíť a realizovať. Štatutárny orgán je súčasťou organizačnej štruktúry právnickej osoby, ktorého zákon poveruje oprávnením vôľu vytvárať (rozhodovaním vo vnútri spoločnosti, obchodným vedením) a zároveň v mene právnickej osoby konať, t. j. vytvorenú vôľu realizovať voči tretím osobám.

Úkony štatutárneho orgánu právnickej osoby (podnikateľa) sa považujú za úkony tejto právnickej osoby a priamo túto právnickú osobu zaväzujú. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že jedine štatutárny orgán je oprávnený priamo a osobne

⁶⁶ Právnická osoba napr. nemôže uzavrieť manželstvo.

konať za podnikateľa – právnickú osobu, toto oprávnenie nie je možné zveriť inému orgánu či subjektu v organizačnej štruktúre právnickej osoby.⁶⁷

V zmysle vyššie uvedenej zásady, konanie štatutárneho orgánu je konaním podnikateľa – právnickej osoby a bude tohto podnikateľa zaväzovať, a to bez ohľadu na charakter tohto konania, jeho motiváciu, opodstatnenosť, legitímnosť a dôsledky, a to aj vtedy, ak štatutárny orgán urobí za podnikateľa právny úkon, ktorým prekračuje rozsah predmetu podnikania podnikateľa (§ 13 ods. 3 OBZ). V prípade prekročenia rozsahu predmetu podnikania podnikateľa úkonom štatutárneho orgánu sa podnikateľ dopustí neoprávneného podnikania (§ 3 OBZ), za ktoré bude podnikateľ voči tretím osobám v zákonom ustanovenom rozsahu zodpovedať. Zodpovednosť štatutárneho orgánu za úkon, ktorým sa dopustil neoprávneného podnikania v mene podnikateľa, je voči tretím osobám vo všeobecnosti vylúčená a bude možné vyvodiť ju len zo strany samotného podnikateľa (v rámci jeho vnútorných vzťahov) zákonom prípustnými nástrojmi.

Výnimka zo zásady všeobecnej pričítateľnosti úkonov štatutárneho orgánu podnikateľovi – právnickej osobe, za ktorú štatutárny orgán konal, podľa § 13 ods. 3 OBZ nastane, keď štatutárny orgán týmto úkonom **prekračuje rozsah pôsobnosti štatutárneho orgánu, ktorú mu zákon zveruje alebo umožňuje zveriť**. Štatutárny orgán, ktorý koná nad rámec svojej zákonnej pôsobnosti sa dopúšťa **excesu**, ktorý **nebude možné pričítať podnikateľovi – právnickej osobe**, za ktorú štatutárny orgán tento úkon urobil. Právnym následkom takéhoto excesu by bola absolútna neplatnosť právneho úkonu, ktorým štatutárny orgán prekročil rozsah svojej pôsobnosti (§ 39 OZ). Napr. rozhodnutie o zrušení spoločnosti a zmene jej právnej formy podľa § 187 ods. 1 písm. g) OBZ v právnej úprave akciovej spoločnosti je zo zákona zverené výlučne valnému zhromaždeniu. Ak by takéto rozhodnutie urobil štatutárny orgán akciovej spoločnosti v rámci svojej pôsobnosti, nemohlo by takéto rozhodnutie vyvolávať relevantné právne následky.

⁶⁷ Podľa rozsudku NS SR, sp. zn.: 2 M Obdo 2/2008: „Prostredníctvom štatutárneho orgánu prejavená vôľa je prejavom právnickej osoby.“

Pôsobnosť štatutárneho orgánu teda inak ako zákonom s účinkami voči tretím osobám nie je možné obmedziť.⁶⁸ Zákon však pripúšťa **interné obmedzenie oprávnenia štatutárneho orgánu konať v mene právnickej osoby**, ktoré je možné a dovolené, avšak **nebude účinné voči tretím osobám** a bude mať právne účinky len do vnútra právnickej osoby v rámci jej vnútorných pomerov (§ 13 ods. 4 OBZ). Môže ísť napr. o situáciu, kedy spoločenská zmluva obchodnej spoločnosti obmedzí oprávnenie štatutárneho orgánu konať v mene spoločnosti v tom zmysle, že ustanoví, že podmienkou platnosti právnych úkonov týkajúcich sa scudzenia nehnuteľností je ich schválenie valným zhromaždením.

Ak by potom štatutárny orgán podpísal v mene spoločnosti zmluvu, ktorou scudzuje nehnuteľnosť bez súhlasu valného zhromaždenia, platnosť tejto zmluvy nebude dotknutá vzhľadom na to, že obmedzenie jeho oprávnenia konať v mene spoločnosti je voči tretím osobám právne neúčinné. Prípadné následky vrátane zodpovednosti (zodpovednosť za škodu, príp. iná sankcia zmluvne dohodnutá medzi spoločnosťou a štatutárnym orgánom) by v takom prípade bolo možné vyvodiť voči štatutárnemu orgánu len zo strany samotnej spoločnosti, v mene ktorej konal. **Interné obmedzenie oprávnenia štatutárneho orgánu konať v mene podnikateľa nie je možné zapísať do obchodného registra.**

Od interného obmedzenia oprávnenia štatutárneho orgánu konať v mene podnikateľa je potrebné odlišiť určenie **spôsobu konania kolektívneho štatutárneho orgánu**. Funkciu štatutárneho orgánu vo všeobecnosti môže vykonávať jedna osoba (individuálny štatutárny orgán) alebo viac osôb (kolektívny štatutárny orgán). Ak ide o kolektívny štatutárny orgán, je nevyhnutné určiť, akým spôsobom majú jeho členovia v mene podnikateľa – právnickej osoby konať tak, aby tým vyvolali zamýšľané právne následky.

V rámci konania podnikateľa v jeho internom dokumente (spoločenská zmluva, stanovy) musí byť určené, či sú členovia štatutárneho orgánu oprávnení konať v mene podnikateľa každý samostatne alebo je pre platnosť právneho úkonu potrebný úkon

⁶⁸ PATAKYOVÁ, M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: CH. Beck, 2022, s. 70

dvoch, viacerých alebo všetkých členov štatutárneho orgánu. **Určenie spôsobu konania štatutárneho orgánu sa obligatórne zapisuje do obchodného registra a má účinky voči tretím osobám. Nedodržanie spôsobu konania štatutárneho orgánu za podnikateľa bude mať za následok absolútnu neplatnosť právneho úkonu (§ 39 OZ).**⁶⁹

3.2. Nepriame konanie podnikateľa

Nepriamym konaním podnikateľa rozumieme konanie podnikateľa prostredníctvom tretej osoby (zástupcu), ktorá vykonáva úkony v mene a na účet podnikateľa. Do úvahy prichádza zákonné a zmluvné zastúpenie podnikateľa.

3.2.1. Zmluvné zastúpenie podnikateľa

Keď podnikateľ koná nepriamo, spravidla uzatvorí s treťou osobou dohodu o zastúpení a splnomocní ju, t. j. udelí jej oprávnenie konať (plnomocenstvo) v určitej veci alebo v súbore vecí v jeho mene. Splnomocnenec bude následne za podnikateľa konať ako jeho zmluvný zástupca. Obchodný zákonník neobsahuje osobitnú úpravu zmluvného zastúpenia na základe plnomocenstva, preto sa zmluvné zastúpenie podnikateľa bude primerane spravovať ustanoveniami § 31 a nasl. OZ.

Osobitnou formou obchodnej plnej moci je **prokúra** (§ 14 OBZ). Subsidiárne sa prokúra spravuje ustanoveniami Občianskeho zákonníka o zastúpení na základe plnomocenstva. Prokúru môže podnikateľ udeliť **výhrade fyzickej osobe**, a to v písomnej forme. Udelenie prokúry je **účinné zápisom do obchodného registra**, ktorý má konštitutívne účinky. Vzhľadom na túto skutočnosť môže prokúru udeliť len podnikateľ, ktorý sa zapisuje do obchodného registra, udelenie prokúry fyzickou osobou – podnikateľom je

⁶⁹ Podľa rozsudku NS ČR: 29 Odo 695/2000: „Konateľ (konatelia) je (sú) štatutárnym orgánom spoločnosti s ručením obmedzeným a jeho (ich) konanie je priamym konaním právnickej osoby; pokiaľ konal pri uzavieraní kúpnej zmluvy len jeden konateľ, hoci mali konať obidvaja konatelia, nekonala právnická osoba riadne svojím štatutárnym orgánom a kúpna zmluva je z toho dôvodu absolútne neplatná pre rozpor so zákonom (§ 39 Občianskeho zákonníka).“

v zmysle platnej právnej úpravy vylúčené, keďže fyzická osoba sa do obchodného registra nezapisuje. **Zánik prokúry nie je zákonom viazaný na výmaz z obchodného registra, preto funkcia prokuristu zanikne odvolaním prokuristu z funkcie a jeho výmaz z obchodného registra má len deklaratórny účinok.**

Zápisom prokuristu do obchodného registra teda vzniká oprávnenie prokuristu konať v mene podnikateľa. Prokúra je najširšou formou zastúpenia podnikateľa, ktorej rozsah je možné vymedziť pozitívne a negatívne. Z hľadiska pozitívneho vymedzenia je možné do rozsahu prokúry zahrnúť **všetky úkony, ku ktorým obvykle dochádza pri prevádzke podniku podnikateľa,** a to aj vtedy, ak sa na nich inak vyžaduje osobitné plnomocenstvo. Na druhej strane prokurista na základe udelenej prokúry nebude oprávnený vykonávať v mene podnikateľa úkony, ktoré nie je možné zahrnúť pod prevádzku podniku podnikateľa (napr. úkony smerujúce k zrušeniu podnikateľa) a zároveň úkony, ktorými dochádza k scudzeniu a zaťaženiu nehnuteľností, pokiaľ v udelení prokúry nie je uvedené inak.

Prípadné prekročenie oprávnenia prokuristu konať za podnikateľa Obchodný zákonník neupravuje, preto sa bude subsidiárne spravovať ustanovením § 33 OZ, t. j. úkon, ktorým prokurista prekročil rozsah svojho oprávnenia, bude zaväzovať podnikateľa, pokiaľ podnikateľ tento úkon schváli alebo ak bez zbytočného odkladu po tom, ako sa o prekročení dozvedel, neoznámi osobe, s ktorou prokurista konal, svoj nesúhlas s týmto úkonom. Úkon bude v takom prípade podnikateľa zaväzovať od počiatku, *ex tunc*. Oprávnenie prokuristu nie je možné obmedziť s účinkami voči tretím osobám, prípadné obmedzenie nad rámec zákona vyplývajúce z udelenia prokúry, spoločenskej zmluvy alebo iného dokumentu podnikateľa, bude účinné len v rámci vnútorných pomerov tohto podnikateľa.

Prokúru je možné udeliť jednej osobe (individuálna prokúra) alebo viacerým osobám (tzv. kolektívna prokúra). Ak je prokúra udelená viacerým osobám, je nevyhnutné, aby podnikateľ, ktorý prokúru udeľuje určil spôsob konania prokuristov, t. j. spravidla či je každý z prokuristov oprávnený konať samostatne alebo sa pre platnosť úkonu vyžaduje súhlasný prejav vôle dvoch alebo viacerých prokuristov. Keď prokurista robí písomný úkon v mene

podnikateľa, je nevyhnutné, aby sa identifikoval ako prokurista, tzn. k obchodnému menu podnikateľa, za ktorého koná, je povinný uviesť dodatok označujúci prokúru (napr. prokurista spoločnosti) a svoj podpis.

3.2.2. Zákonné zastúpenie podnikateľa

Obchodný zákonník upravuje niekoľko prípadov zákonného zastúpenia podnikateľa. Zákonným zástupcom podnikateľa je osoba, ktorá koná za podnikateľa bez toho, aby bola medzi ňou a podnikateľom uzatvorená dohoda o zastúpení, resp. udelené plnomocenstvo (splnomocnenie zástupcu podnikateľom) na základe predchádzajúcej dohody o zastúpení. Právna úprava však predpokladá, že medzi zákonným zástupcom a podnikateľom existuje spravidla určitý právny vzťah založený spôsobom predpokladaným zákonom, s ktorým Obchodný zákonník spája vznik zákonného zastúpenia, a tým záväznosť úkonov osoby, ktorá na základe tohto právneho vzťahu koná v mene podnikateľa, pre podnikateľa.

Za zákonného zástupcu podnikateľa budeme považovať osobu, ktorá bola pri prevádzkovaní podniku poverená určitou činnosťou, vedúceho organizačnej zložky podniku alebo podniku zahraničnej osoby a za splnenia zákonom formulovaných predpokladov tiež osobu, ktorá v mene podnikateľa koná v jeho prevádzkarni.

a) Konanie osoby poverenej pri prevádzkovaní podniku určitou činnosťou (§ 15 OBZ)

Zastúpenie podnikateľa osobou, ktorá bola pri prevádzkovaní podniku poverená určitou činnosťou, je možné považovať za generálnu klauzulu zákonného zastúpenia podnikateľa. Predpokladom zákonného zastúpenia je v tomto prípade **poverenie zástupcu určitou činnosťou pri prevádzke podniku**. Poverenie je potrebné odlíšiť od plnej moci, na základe ktorej vzniká zmluvné zastúpenie. Poverenie obvykle vyplýva z pracovného zaradenia zástupcu, z jeho pracovnej zmluvy alebo pracovnoprávneho vzťahu medzi ním a podnikateľom, avšak môže byť tiež dané internými

predpismi či organizačnými aktmi podnikateľa, akými sú napr. prevádzkový či pracovný poriadok.⁷⁰

Existencia pracovnoprávneho vzťahu priamo nie je predpokladom pre vznik zákonného zastúpenia podľa § 15 OBZ, je potrebné zdôrazniť, že zákonné zastúpenie podľa § 15 OBZ má obchodnoprávny charakter odlišný od právneho vzťahu založeného pracovnou zmluvou. Poverenie nemusí mať písomnú formu.

Na základe udeleného poverenia platí, že kto bol pri prevádzkovaní podniku poverený určitou činnosťou, **je oprávnený vykonávať všetky úkony, ku ktorým pri tejto činnosti obvykle dochádza**, a to bez toho, aby na ich vykonanie potreboval osobitné plnomocenstvo. Napr. personálny riaditeľ spoločnosti býva spravidla oprávnený uzatvárať za ňu pracovno–právne vzťahy so zamestnancami, obchodný manažér zasa obchodné zmluvy s tretími stranami. V prípade prekročenia rozsahu poverenia právna úprava **chráni dobromyseľné tretie osoby**, keďže úkon, ktorým poverená osoba prekročila svoje oprávnenia bude vo všeobecnosti podnikateľ a zaväzovať. To neplatí, ak podnikateľ preukáže, že tretia osoba, s ktorou poverená osoba konala, o prekročení rozsahu jej poverenia vedela alebo s prihliadnutím na okolnosti prípadu musela vedieť.

Princíp ochrany dobromyseľnej tretej osoby je zdôraznený tým, že dôkazné bremeno ohľadom vedomosti tretej osoby o prekročení oprávnení poverenej osoby zaťažuje podnikateľa.

b) Konanie vedúceho organizačnej zložky podniku alebo vedúceho podniku zahraničnej osoby (§ 13 ods. 5 OBZ)

Za **zákonného zástupcu podnikateľa** považuje Obchodný zákonník tiež vedúceho organizačnej zložky podniku zriadenej týmto podnikateľom, ako aj vedúceho organizačnej zložky podniku či podniku zahraničnej osoby, pokiaľ ide o jeho úkony týkajúce sa tohto podniku alebo organizačnej zložky podniku. Podnik, resp. organizačná zložka podniku nemá právnu subjektivitu, jej vedúci nemá postavenie orgánu podnikateľa, jeho úkony však

⁷⁰ Pozri ADAMIČKA, M., DIVÉKYOVÁ, K., POBIJAK, T.: Konanie podnikateľa. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 39–40

v zákonom predpokladanom rozsahu podnikateľa zaväzujú ako úkony jeho zákonného zástupcu.

Vedúci organizačnej zložky nadobúda oprávnenie konať v mene podnikateľa ako jeho zákonný zástupca jeho **zápisom do obchodného registra s konštitutívnymi účinkami**. Preto, osobitne u slovenských právnických osôb, u ktorých je zápis organizačnej zložky podniku do obchodného registra fakultatívny, je vedúci organizačnej zložky podniku zákonným zástupcom podnikateľa len vtedy, pokiaľ sú organizačná zložka a jej vedúci zapísaní v obchodnom registri. Zákonné zastúpenie vedúcim organizačnej zložky podniku podnikateľa slovenskej alebo zahraničnej fyzickej osoby je v zmysle platnej právnej úpravy vylúčené, pretože fyzickú osobu do obchodného registra nie je možné zapísať.

Vedúci podniku alebo organizačnej zložky podniku **je oprávnený robiť za podnikateľa všetky úkony, ktoré sa týkajú tejto organizačnej zložky podniku**. Úkony vedúceho podniku alebo organizačnej zložky podniku, ak sa týkajú tohto podniku alebo organizačnej zložky, zaväzujú priamo podnikateľa. Prípadné prekročenie jeho oprávnení sa subsidiárne spravuje ustanovením o prekročení oprávnení osoby poverenej pri prevádzkovaní podniku určitou činnosťou (§ 15 ods. 2 OBZ). Ako príklad možno uviesť Lesy Slovenskej republiky, štátny podnik, ktorý má zapísaných v obchodnom registri svoje organizačné zložky – odštepné závody. Ich vedúci sú oprávnení vykonávať právne úkony za tieto odštepné závody spravidla v rámci ich územnej pôsobnosti.

c) Konanie tretej osoby v prevádzkarni (§ 16 OBZ)

Fikcia zákonného zastúpenia podľa § 16 OBZ nastupuje vtedy, ak v **prevádzkarni podnikateľa koná v mene podnikateľa tretia osoba, ktorá nebola podnikateľom na toto konanie poverená**, za predpokladu, že osoba, ktorá s ňou konala, bola **dobromyseľná**, t. j. nemohla vedieť, že konajúca osoba nie je oprávnená konať za podnikateľa. V prípade dobromyseľnosti tejto osoby bude konanie nepoverenej osoby zaväzovať podnikateľa a nepoverená osoba sa bude považovať za jeho zákonného zástupcu. Účelom tejto právnej úpravy je ochrana dobromyseľnej tretej osoby, ktorá koná v prevádzkarni podnikateľa.

3.2.3. Osobitosti konania podnikateľa (obchodnej spoločnosti) v likvidácii a v konkurze

Likvidácia a konkurz predstavujú osobitné fázy existencie obchodnej spoločnosti smerujúce spravidla k završeniu jej existencie a vysporiadaniu sa s právnymi vzťahmi, do ktorých spoločnosť vstúpila. Vstupom spoločnosti do likvidácie alebo vyhlásením konkurzu na jej majetok dochádza **k zákonnému obmedzeniu spôsobilosti na právne úkony** na rozsah potrebný pre naplnenie účelu likvidácie, resp. konkurzu.⁷¹

Zároveň dochádza k zmene v postavení osoby oprávnenej konať v mene spoločnosti, keďže **vstupom spoločnosti do likvidácie** prechádza časť oprávnení štatutárneho orgánu konať v mene spoločnosti **na likvidátora**, a rovnako **vyhlásením konkurzu na majetok spoločnosti** prechádza časť oprávnení štatutárneho orgánu konať v mene spoločnosti **na správcu konkurznej podstaty**. Funkcia štatutárneho orgánu vstupom spoločnosti do likvidácie, resp. vyhlásením konkurzu na jej majetok nezaniká, je však výrazným spôsobom oslabená.

Úkony likvidátora a správcu konkurznej podstaty zaväzujú priamo príslušnú obchodnú spoločnosť, v mene ktorej likvidátor či správca tieto úkony vykonáva. Konanie likvidátora a správcu konkurznej podstaty nie je priamym konaním ani zastúpením, ide o **osobitné konanie (konanie sui generis)**, ktorého zásady sú upravené v prípade likvidátora ustanoveniami § 70 a nasl. OBZ a v prípade správcu konkurznej podstaty ustanoveniami zákona o konkurze a reštrukturalizácii a súvisiacich predpisov. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že postavenie likvidátora a správcu konkurznej podstaty je dané o. i. tým, že tak likvidátor, ako aj správca boli v spoločnosti ustanovení za určitým konkrétnym účelom, ktorý svojimi úkonmi v mene spoločnosti majú naplňať, a zároveň likvidátor, a predovšetkým správca podliehajú počas likvidácie, resp. konkurzu zvýšenej miere dohľadu a kontroly nad ich činnosťou (najmä zo strany veriteľov a súdu) tak, aby zákonom

⁷¹ PATAKYOVÁ, M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: CH. Beck, 2022, s. 67

predpokladaný účel ich ustanovenia v spoločnosti efektívne naplnili.

4. Diskvalifikácia z výkonu funkcie (§ 13a OBZ)

Diskvalifikácia (vylúčenie) z výkonu funkcií v obchodných spoločnostiach a v družstvách je inštitút zavedený do Obchodného zákonníka s účinnosťou od 1. januára 2016 s cieľom obmedziť prístup osôb, ktoré neplnia svoje funkcie v obchodných spoločnostiach náležitým spôsobom, v dôsledku čoho má podnikanie týchto obchodných spoločností negatívne následky na iné subjekty (podnikateľské aj nepodnikateľské) a vo všeobecnosti na stav podnikateľského prostredia.⁷²

Z hľadiska štruktúry právneho predpisu je diskvalifikácia systematicky zaradená do problematiky konania podnikateľa z dôvodu, že obmedzuje oprávnenie určitých osôb vykonávať zákonom ustanovené funkcie v obchodných spoločnostiach a družstvách, a to predovšetkým funkcie, v rámci ktorých sa realizuje priame či nepriame konanie podnikateľa.

4.1. Dôvody diskvalifikácie

Diskvalifikovať v zmysle platného práva je možné výhradne **fyzickú osobu**, ak u nej nastane diskvalifikačný dôvod. Právna úprava diskvalifikačných dôvodov je založená **na formálnom princípe**, ktorý spočíva v tom, že **dôvodom diskvalifikácie je rozhodnutie súdu alebo iného orgánu, ktoré je preskúmateľné súdom, o ktorom osobitný predpis ustanovuje, že má diskvalifikačné účinky**. Diskvalifikačné rozhodnutie je rozhodnutie o určitom skutkovom a právnom stave, v rámci ktorého sa priamo o diskvalifikácii nerozhoduje, diskvalifikácia je výhradne jeho zákonným neodvratiteľným následkom.

⁷² Podľa Dôvodovej správy k zákonu č. 87/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony: „Základným zámerom návrhu zákona je zamedziť poškodzovaniu veriteľov rámci konkurzného a reštrukturalizačného konania a posilnenia zodpovednosti za podnikanie.“

Okruh diskvalifikačných rozhodnutí vyplýva z osobitných predpisov. Za základné diskvalifikačné rozhodnutia je možné považovať právoplatné rozhodnutie súdu v trestnom konaní o uložení trestu zákazu činnosti vykonávať funkciu člena štatutárneho orgánu, člena dozorného orgánu, vedúceho organizačnej zložky podniku, vedúceho podniku zahraničnej osoby, vedúceho organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby alebo prokuristu podľa § 61 ods. 10 TZ a právoplatné rozhodnutie súdu v konkurznom konaní o uložení povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu za nepodanie návrhu na vyhlásenie konkurzu včas v súlade s ustanovením § 11 ods. 2 ZKR (v spojení s § 74a ods. 6 ZKR). Tieto rozhodnutia predstavujú pôvodne ustanovené diskvalifikačné rozhodnutia, ktorých okruh je priebežne rozširovaný osobitnými predpismi.

V súčasnosti sú za diskvalifikačné rozhodnutia tiež považované ďalšie právoplatné rozhodnutia súdu v konkurznom konaní⁷³ a v konaní o oddĺžení podľa zákona o konkurze a reštrukturalizácii,⁷⁴ zákonom určené právoplatné rozhodnutia súdu v exekučnom konaní podľa Exekučného poriadku,⁷⁵ v konaní podľa zákona o registri partnerov verejného sektora,⁷⁶ ako aj právoplatné rozhodnutie príslušného správcu dane podľa Daňového poriadku.⁷⁷

4.2. Register diskvalifikácií

Osoba, ktorá bola z výkonu funkcie diskvalifikovaná, bude **z úradnej moci** zapísaná po celú dobu svojej diskvalifikácie **do registra diskvalifikácií vedeného Okresným súdom Žilina**. Zápis do registra diskvalifikácií má **deklaratórny účinok**, nie je predpokladom diskvalifikácie, ktorá nastáva už samotnou

⁷³ Právoplatné rozhodnutie o povinnosti nahradiť škodu podľa § 11a ods. 6 ZKR, právoplatné rozhodnutie o uložení pokuty za neposkytnutie súčinnosti podľa § 74 ods. 6 ZKR, právoplatné rozhodnutie, že štatutárny orgán úpadcu alebo člen štatutárneho orgánu úpadcu porušil svoje povinnosti počas malého konkurzu podľa § 107 ZKR

⁷⁴ Právoplatné rozhodnutie o zrušení oddĺženia pre nepoctivý zámer podľa § 166f ods. 5 ZKR

⁷⁵ Právoplatné rozhodnutie súdu v exekučnom konaní o uložení poriadkovej pokuty podľa § 41 ods. 7 EP

⁷⁶ Najmä právoplatné rozhodnutie súdu o výmaze partnera verejného sektora z registra podľa § 12 ods. 7 ZoRPVS, právoplatné rozhodnutie súdu o uložení pokuty podľa § 13 ods. 1 a 19 ZoRPVS

⁷⁷ Právoplatné rozhodnutie správcu dane podľa § 157a Daňového poriadku

právoplatnosťou diskvalifikačného rozhodnutia. **Zápis do registra diskvalifikácií len potvrdzuje už existujúci právny stav.**

Register diskvalifikácií je súčasťou informačného systému súdnictva. Je založený na **princípe formálnej publicity**, je verejne dostupný na webovej stránke Ministerstva spravodlivosti SR a ktokoľvek je oprávnený doň nahliadnuť. Výpis z registra diskvalifikácií vydáva Okresný súd v Žiline na základe žiadosti po splnení poplatkovej povinnosti.

4.3. Účinky diskvalifikácie

Diskvalifikácia podľa § 13a Obchodného zákonníka predstavuje **vylúčenie fyzickej osoby z výkonu funkcií v obchodných spoločnostiach a družstvách**. Samotná diskvalifikácia má právne účinky pre diskvalifikovanú osobu, obchodné spoločnosti alebo družstvá, v ktorých diskvalifikovaná osoba vykonáva funkciu, ako aj pre tretie osoby.

Diskvalifikovaná osoba **právoplatnosťou diskvalifikačného rozhodnutia stráca oprávnenie po dobu diskvalifikácie vykonávať funkciu štatutárneho orgánu, člena štatutárneho orgánu, člena dozorného orgánu v obchodnej spoločnosti alebo družstve, ako aj oprávnenie vykonávať funkciu vedúceho organizačnej zložky podniku, vedúceho podniku alebo organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby alebo prokuristu**. Doba diskvalifikácie sú **tri roky**, pokiaľ z rozhodnutia o diskvalifikácii nevyplýva niečo iné (spravidla, ak je diskvalifikácia založená rozhodnutím súdu v trestnom konaní o uložení trestu zákazu činnosti, odsúdený bude diskvalifikovaný po dobu, počas ktorej tento trest vykonáva).

Ak diskvalifikovaná osoba v čase, kedy diskvalifikačné rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť vykonáva funkciu, z ktorej bola vylúčená, je povinná oznámiť svoje vylúčenie bez zbytočného odkladu obchodným spoločnostiam alebo družstvám, ktoré sú tým dotknuté. Jej funkcia pritom zaniká zo zákona, bez potreby ďalšieho rozhodnutia a z obchodného registra by mala byť vymazaná aj bez návrhu z úradnej povinnosti registrového súdu. V nadväznosti na túto skutočnosť po dobu svojej diskvalifikácie nemôže byť do

dotknutých funkcií ustanovená, registrový súd ju do obchodného registra v takejto funkcii nezapíše. Z pohľadu obchodnej spoločnosti, v ktorej diskvalifikovaná osoba vykonávala dotknutú funkciu, nastáva zo zákona zmena v obsadení jej orgánov v rámci jej organizačnej štruktúry, na základe čoho je povinná ustanoviť si do príslušnej funkcie inú osobu.

Osobitným spôsobom zákon rieši prípad, kedy diskvalifikovaná osoba napriek rozhodnutiu o svojom vylúčení urobí úkon v mene spoločnosti vo funkcii, z ktorej výkonu bola vylúčená. Spornosť tohto úkonu môže mať vplyv na spoločnosť, v mene ktorej diskvalifikovaná osoba konala, a zároveň tretiu osobu, s ktorou úkon urobila. Pokiaľ nie je diskvalifikovaná osoba z príslušnej funkcie vymazaná z obchodného registra, zakladá Obchodný zákonník jej **záonné ručenie** za splnenie záväzku obchodnej spoločnosti alebo družstva, v mene ktorej ako vylúčený zástupca konala, vo vzťahu k dobromyseľnej tretej osobe, s ktorou tento úkon urobila. Ak by diskvalifikovaná osoba z titulu ručenia plnila, **nemá regresný nárok**, t. j. plnením nenadobúda postavenie veriteľa. Platnosť úkonu diskvalifikovanej osoby v mene obchodnej spoločnosti alebo družstva však v takom prípade nie je dotknutá.

Pokiaľ je však už diskvalifikovaná osoba vymazaná z obchodného registra, prípadný právny úkon, ktorý ako vylúčený zástupca v mene obchodnej spoločnosti alebo družstva urobí, bude trpieť vadou právneho úkonu (vadou subjektu), ktorá spôsobí jeho neplatnosť. Neplatnosť takého úkonu nastane bez ohľadu na dobromyseľnosť tretej osoby, s ktorou diskvalifikovaná osoba úkon urobila.

5. Neoprávnené podnikanie

S účinnosťou od 1. januára 2002 bol zavedený do Obchodného zákonníka § 3, ktorý upravuje právne dôsledky neoprávneného podnikania. **Neoprávnené podnikanie môže spočívať:**

- v podnikaní bez oprávnenia,
- v podnikaní nad rozsah oprávnenia,
- v podnikaní napriek zákazu podnikania.

Fyzická alebo právnická osoba sa dopustí neoprávneného podnikania, ak vôbec nemá oprávnenie na podnikanie alebo má oprávnenie na podnikanie, ale podniká v inej oblasti ako je oprávnená alebo podniká napriek tomu, že má uložený zákaz podnikania (napr. rozsudkom trestného súdu). Neoprávnené podnikanie sa viaže na výkon činnosti, ktorá je vykonávaná bez oprávnenia resp. jeho dočasnej alebo trvalej straty (zákaz podnikania). Ak podnikateľ má oprávnenie na inú činnosť ako vykonáva alebo má zákaz podnikat' a ide o osobu, ktorá sa stala podnikateľom na základe jej registrácie, ma aj naďalej právny status podnikateľa. Iná je situácia u osoby, ktorá mohla nadobudnúť právny status podnikateľa len na základe oprávnenia, ktoré nezískala. V tomto prípade nejde ani o osobu podnikateľa a nejde ani o podnikanie.

Zákon rieši právne dôsledky právneho úkonu urobeného pri neoprávnenom podnikaní v prospech tretích osôb a zachováva platnosť právneho úkonu. Zároveň zavádza osobitnú zodpovednosť za škodu, ktorá je spôsobená takýmto konaním. Pri neoprávnenom podnikaní fyzickej osoby je priamo zodpovedná táto osoba a pri právnickej osobe zodpovedá za škodu samotná právnická osoba a aj tie osoby, ktoré konajú v jej mene (v zásade to budú štatutárne orgány). **Zodpovednosť za škodu nevyklučuje zodpovednosť podľa osobitných zákonov ako napr. podľa Trestného zákona, živnostenského zákona a pod.**

Pretože v uvedených prípadoch nejde o podnikanie je potrebné riešiť právnu povahu vykonaného právneho úkonu. Vzhľadom na to, že neoprávnené podnikanie je predmetom úpravy Obchodného zákonníka je potrebné súhlasiť s názorom, že takýto právny úkon sa spravuje Obchodným zákonníkom.⁷⁸ Tento záver platí za predpokladu, že právny úkon, by sa spravoval v prípade dovoleného podnikania Obchodným zákonníkom a nie Občianskym zákonníkom. Pod Občiansky zákonník je potrebné podriaďiť aj právny úkon osoby, ktorá nebola vôbec podnikateľom, a preto činnosť vykonávanú takouto osobou nie je možné považovať za podnikanie aj keby inak vykazovala ostatné znaky podnikania (§ 2 OBZ).

⁷⁸ OVEČKOVÁ, O., CSACH, K. Obchodné právo 1. Všeobecná časť a súťažné právo. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, s. 131.

6. Nepodnikateľské subjekty obchodného práva

Ak keď rozhodujúcim subjektom obchodného práva sú podnikatelia, do obchodno-právnych vzťahov vstupujú aj nepodnikateľské subjekty. Táto skutočnosť vyplýva tak zo samotného Obchodného zákonníka, ako aj z osobitných právnych predpisov.

Subjektom obchodnoprávnych vzťahov môže byť:

- a) účastník hospodárskej súťaže,
- b) verejnoprávny subjekt,
- c) podnikateľ pri absolútnych obchodoch,
- d) štát,
- e) iné osoby.

a) účastník hospodárskej súťaže

Predmetom právnej úpravy Obchodného zákonníka je aj hospodárska súťaž. Súťažiteľom je každý subjekt, ktorý sa zúčastňuje hospodárskej súťaže bez ohľadu na to, či je alebo nie je podnikateľom. Pri nekalkej súťaži Obchodný zákonník explicitne chráni aj spotrebiteľa.

b) verejnoprávny subjekt

Medzi záväzkovými vzťahmi, ktoré upravuje Obchodný zákonník, sú aj záväzkové vzťahy medzi podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti a medzi subjektmi verejného práva za predpokladu, že sa týkajú ich vlastnej prevádzky alebo zabezpečovania verejných potrieb (tzv. relatívne obchody druhého typu – §261 ods. 2 OBZ). Obchodný zákonník postupne rozširoval subjekty verejného práva a pristúpil k ich druhovému výpočtu. Medzi subjekty verejného práva zaradil štátny orgán, obec, vyšší územný celok, právnickú osobu, ktorá spĺňa znaky uvedené v § 261 ods. 4 OBZ a združenie právnických osôb, ak aspoň jeden jeho člen je subjektom verejného práva. Nakoniec subjektom verejného práva sú aj štátne organizácie, ktoré nie sú podnikateľmi, ak pri uzavieraní zmlúv vyplýva, že ich obsahom je uspokojovanie verejných potrieb.

c) nepodnikateľ pri absolútnych obchodoch

Obchodný zákonník upravuje v § 261 ods. 6 tzv. absolútne obchody, ktoré sa vždy spravujú Obchodným zákonníkom bez ohľadu na právnu povahu zmluvnej strany, teda bez ohľadu na to či je alebo nie je podnikateľom. Prvá skupina právnych vzťahov sa týka zakladania obchodných spoločností a družstva, vzťahov medzi spoločníkmi, a ďalších právnych vzťahov tam taxatívne uvedených. Účastníkom týchto právnych vzťahov sú fyzické a právnické osoby, ktoré nemusia mať právny status podnikateľa. Do druhej skupiny patria vymenované zmluvy, ktoré sa vždy budú spravovať Obchodným zákonníkom bez ohľadu na právny status subjektov zmluvných strán (napr. zmluva o úvere, zmluva o predaji podniku, zmluvy, ktoré sa týkajú cenných papierov a ďalšie).

d) štát

Občiansky zákonník považuje za právnickú osobu aj štát, ak je účastníkom občianskoprávných vzťahov (§ 21 OZ). Štát vykonáva podnikateľskú činnosť spravidla prostredníctvom na to určených subjektov. V zásade nie je vylúčené, aby aj štát bol priamo účastníkom obchodno-právnych vzťahov.

e) iné osoby

Rozšírenie osobnej pôsobnosti Obchodného zákonníka vyplýva aj z voľby zákona uvedenej v 262 OBZ, podľa ktorého zmluvné strany môžu podriaďiť písomnou dohodou záväzkový vzťah, ktorý by sa inak spravoval Občianskym zákonníkom pod právny režim Obchodného zákonníka (tzv. fakultatívne obchody).

7. Podnikanie zahraničných osôb

7.1. Právne postavenie a podnikanie zahraničných osôb

Obchodný zákonník, ktorý bol prijatý po zmene politických pomerov v roku 1989, sa stal základným predpisom pre podnikanie na Slovensku a základným právnym pilierom trhovej ekonomiky. Jeho úlohou bolo aj vytvorenie podmienok na vstup zahraničného kapitálu a liberalizáciu zahraničného obchodu. Z týchto dôvodov

Obchodný zákonník umožnil podnikateľ na území Slovenskej republiky aj zahraničným osobám za rovnakých podmienok a v rovnakom rozsahu ako slovenským osobám.

Zahraníčními osobami sa rozumejú tak právnické, ako aj fyzické osoby. Rozlišovacím kritériom pre určenie, či ide o zahraničnú alebo slovenskú osobu je pri právnickej osobe jej registrované sídlo a pri fyzickej osobe jej bydlisko. Podľa tohto kritéria sa určí právny status zahraničnej osoby.

Právne poriadky iných štátov vytvárajú rôzne právnické osoby, ale aj iné útvary (entity), ktoré nie sú právnickými osobami a nemajú právnu subjektivitu alebo nemajú úplnú právnu subjektivitu.⁷⁹ Obchodný zákonník priznáva právnu spôsobilosť všetkým zahraničným osobám, ak ju majú podľa právneho poriadku, podľa ktorého boli založené. **Právnym poriadkom štátu, v ktorom boli založené sa spravujú aj jej vnútorné pomery a ručenie členov alebo spoločníkov za jej záväzky (§ 21 OBZ). Týmto ustanovením sa náš právny poriadok hlási k inkorporačnej teórii.** Uvedený právny režim sa netýka fyzických osôb, ktorý je určený v zákone o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom. Podľa § 3 ZMPS spôsobilosť osoby na práva a na právne úkony sa spravuje, ak sa v tomto zákone neustanovuje niečo iné, právnym poriadkom štátu, ktorého je príslušníkom.

Všetky zahraničné osoby, ktoré majú právo podnikateľ v zahraničí, považuje Obchodný zákonník *ex lege* za podnikateľov bez toho, aby museli spĺňať podmienky podľa slovenského právneho poriadku.

Obchodný zákonník upravuje viac foriem, ktorými sa zahraničné osoby môžu zúčastniť na Slovensku podnikania, a to:

- a) zriadenie podniku,
- b) zriadenie organizačnej zložky,
- c) účasť v založenej právnickej osobe,
- d) založenie právnickej osoby.

⁷⁹ Obchodný zákonník tiež umožňuje podnikateľom podnikanie pod spoločným menom bez toho, aby založili právnickú osobu (§ 10 OBZ). Ide o združenie osôb podľa § 829 OZ, ktoré nemá právnu subjektivitu.

a) a b) Zriadenie podniku alebo organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby

Uvedené formy podnikania môžeme vymedziť ako podnikanie v užšom slova zmysle. Zahraničná fyzická alebo právnická osoba si môže na území SR zriadiť podnik alebo inú organizačnú zložku. Podnikateľom *de iure* je zahraničná osoba a na území SR sa nachádza jej určitý útvar, ktorý nemá právnu subjektivitu. Pri vymedzení pojmu podnik môžeme vychádzať z § 5 OBZ a pri organizačnej zložke z § 7 OBZ.

Ak zahraničná právnická osoba podniká formou zriadenia podniku alebo organizačnej zložky, oprávnenie na podnikanie vzniká zápisom podniku alebo organizačnej zložky do obchodného registra. Návrh na zápis do obchodného registra podáva zahraničná právnická osoba. **Oprávnenie na podnikanie vzniká v takom rozsahu, v akom je zapísané v obchodnom registri a zaniká výmazom podniku alebo organizačnej zložky zahraničnej právnickej osoby z obchodného registra na návrh zahraničnej právnickej osoby.**

Oprávnenie zahraničnej fyzickej osoby na podnikanie vzniká ku dňu vzniku živnostenského oprávnenia alebo iného oprávnenia podľa osobitných predpisov. Zahraničná fyzická osoba má oprávnenie podnikat' v takom rozsahu ako je zapísané v živnostenskom registri alebo v inej evidencii, ak ide o podnikanie na základe osobitných zákonov. Oprávnenie zaniká ku dňu zániku živnostenského alebo iného oprávnenia, ak ide o jediný predmet podnikania zapísaný v živnostenskom alebo inom registri. Vzhľadom na to, že novelizácia Obchodného zákonníka (zákonom č. 390/2019 Z. z.) zrušila zápis fyzických osôb do obchodného registra, zrušil sa aj zápis podnikov a organizačných zložiek, ktoré zriadili zahraničné fyzické osoby do obchodného registra.

c) a d) Účasť v založenej právnickej osobe a založenie právnickej osoby

Za účelom podnikania môže zahraničná fyzická alebo právnická osoba zakladať slovenskú právnickú osobu s inými slovenskými alebo zahraničnými osobami. Právnická osoba, ktorými budú najčastejšie obchodné spoločnosti alebo družstvo, sa

môžu zakladať len podľa slovenského právneho poriadku. V tých prípadoch, keď náš právny poriadok pripúšťa založenie právnickej osoby jednou osobou, zahraničná osoba môže byť jediným zakladateľom (napr. spoločnosť s ručením obmedzeným a pod.).

Zahričníá osoba sa môže stať spoličníkom už založenej právnickej osoby alebo byť jej jediným spoličníkom, ak to náš právny poriadok pripúšťa. Je potrebné súhlasiť s názorom, podľa ktorého obmedzenia, ktoré sú stanovené v § 105a OBZ a týkajú sa zakladania a účasti v spoločnosti s ručením obmedzeným sa vzťahujú aj na zahraničné osoby.⁸⁰ **Vstup do existujúcej spoločnosti môže zahraničná osoba realizovať napr. kúpou obchodného podielu (akcií), pri zvyšovaní základného imania a pod.**

Zakladanie právnickej osoby alebo nadobudnutie účasti sa môže realizovať aj podľa práva Európskej únie, ktoré upravuje spolu s národnou úpravou tzv. supranacionálne právne formy právnických osôb (európske zoskupenie hospodárskych záujmov, európska spoločnosť a európske družstvo).

V týchto prípadoch ide o podnikanie zahraničných osôb v širšom ponímaní, pretože podnikateľským subjektom je slovenská právnická osoba, v ktorej má zahraničná osoba len účasť.

Na obchodných dokumentoch, ktoré sa týkajú podniku zahraničnej osoby alebo jej organizačnej zložky sa navyše okrem údajov uvedených v § 3a OBZ,⁸¹ ktoré sú povinné pre všetkých podnikateľov, musí uvádzať aj údaj o zápise podniku alebo organizačnej zložky do obchodného registra. Tieto údaje je zahraničná osoba povinná zverejniť aj na webovom sídle, ak ho má zriadené. Zároveň je povinná uvádzať aj označenie zahraničného obchodného registra alebo inej evidencie, do ktorej je zahraničná osoba zapísaná a údaje o jej zápise. Stanovené údaje sa uvádzajú len vtedy, ak právo štátu, ktorým sa zahraničná osoba spravuje ukladá povinnosť zápisu.

Všetky uvedené údaje je povinná zahraničná osoba uvádzať aj v písomnom úradnom styku, ak sa týka jej podniku alebo organizačnej zložky.

⁸⁰ PATAKYOVÁ, M. a kol.. Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2021, s.107.

⁸¹ Každý podnikateľ je povinný uvádzať obchodné meno, sídlo, miesto podnikania, právnu formu, IČO, označenie registra alebo inej evidencie, v ktorej je zapísaná a číslo zápisu.

7.2. Osobitná ochrana majetku zahraničných osôb

Obchodný zákonník obsahuje osobitné ustanovenia, ktoré chránia majetok zahraničnej osoby pred obmedzením vlastníckeho práva alebo vyvlastnením majetku.

Ochrana vlastníckeho práva je primárne zakotvená v Ústave SR. Podľa čl. 20 ods. 4 Ústavy SR *vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu*. Podobné ustanovenia obsahuje § 128 OZ, podľa ktorého *vo verejnom záujme možno vec vyvlastniť alebo vlastnícke právo obmedziť, ak účel nemožno dosiahnuť inak, a to len na základe zákona, len na tento účel a za náhradu*. Podrobný postup pri vyvlastnení alebo obmedzení vlastníckeho práva stanovuje osobitný zákon.⁸²

Ustanovenia § 25 OBZ poskytujú osobitnú právnu ochranu pred obmedzením vlastníckeho práva a pred vyvlastnením:

- –zahraničnej osobe,
- –slovenskej právnickej osobe so zahraničnou majetkovou účasťou.

Priama ochrana majetkových záujmov zahraničnej osoby sa poskytuje vtedy, keď má na území SR zriadený podnik alebo organizačnú zložku. Právna ochrana sa poskytuje len majetku, ktorý súvisí s podnikaním. Prípadná ochrana majetku, ktorý nesúvisí s podnikaním sa spravuje ostatnými právnymi predpismi, ktoré zabezpečujú ochranu pred obmedzeniami vlastníckeho práva a pred jeho vyvlastnením.

O nepriamej ochrane môžeme hovoriť vtedy, keď zahraničná osoba má majetkovú účasť v slovenskej právnickej osobe (je jedným zo spoločníkov alebo jej jediným spoločníkom). Právna ochrana sa poskytuje majetku slovenskej právnickej osobe i keď uvedené ustanovenie Obchodného zákonníka sleduje ochranu majetku zahraničnej osoby, ktorá je jej spoločníkom.

Zákon v prvom rade formuluje podmienky zásahu do vlastníckeho práva a v súlade s Ústavou SR je tak možné urobiť len:

⁸² Ide o zákon č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

- na základe zákona,
- vo verejnom záujme,
- verejný záujem nie je možné dosiahnuť inak.

Všetky podmienky zásahu do vlastníckeho práva musia byť splnené kumulatívne. Ak dôjde k obmedzeniu vlastníckeho práva alebo k vyvlastneniu, musí byť oprávnenej osobe poskytnutá náhrada, ktorá zodpovedá plnej hodnote majetku, ktorý je dotknutý týmto opatrením v čase, keď k tomuto opatreniu došlo. Náhrada musí byť poskytnutá v takej mene, ktorá je voľne prevoditeľná do zahraničia v cudzej mene a musí byť poskytnutá bezodkladne.

Obchodný zákonník explicitne stanovuje, že týmito ustanoveniami nie sú dotknuté medzinárodné zmluvy, ktorými je Slovenská republika viazaná a ktoré boli uverejnené v Zbierke zákonov. Zároveň je potrebné pripomenúť, že podľa § 756 OBZ ustanovenia Obchodného zákonníka sa použijú, len pokiaľ medzinárodná zmluva, ktorá je pre Slovenskú republiku záväzná a bola uverejnená v Zbierke zákonov, neobsahuje odlišnú úpravu. V oblasti ochrany investícií Slovensko uzatvorilo viacero bilaterálnych zmlúv. Vo väčšine prípadov sa v týchto zmluvách zveruje riešenie sporov rozhodcovským súdom.⁸³ Zásadný obrat ohľadne právneho osudu týchto zmlúv nastal v spore, ktoré viedlo Slovensko proti spoločnosti Achmea BV po rozsudku Súdneho dvora EÚ (veľkej komory) C-284/16.⁸⁴

7.3. Cezhraňičné premiestnenie sídla právnickej osoby

Ustanovenie § 26 OBZ umožňuje zahraničnej právnickej osobe premiestnenie svojho sídla zo zahraničia na územie SR. Presun sídla môže realizovať zahraničná právnická osoba len za predpokladu, že:

⁸³ Bližšie pozri napr.: BĚLOHLÁVEK, A, J.: Ochrana přímých zahraničňých investic v Európskej únii. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 416s.

⁸⁴ Podľa tohto rozhodnutia: Články 267 a 344 ZFEÚ sa majú vykladať v tom zmysle, že im odporuje ustanovenie obsiahnuté v medzinárodnej dohode uzavretej medzi členskými štátmi, akým je článok 8 Dohody medzi Českou a Slovenskou Federatívnou Republikou a Holandským kráľovstvom o podpore a vzájomnej ochrane investícií, na základe ktorého investor jedného z týchto členských štátov môže v prípade sporu týkajúceho sa investícií v druhom členskom štáte začať konanie proti tomuto druhému členskému štátu pred rozhodcovským súdom, ktorého právomoc sa tento členský štát zaviazal akceptovať.

- bola založená za účelom podnikania,
- umožňuje to právo Európskej únie, alebo
- medzinárodná zmluva.

Tým, že predmetom úpravy Obchodného zákonníka je predovšetkým právne postavenie podnikateľov a podnikania, Obchodný zákonník upravuje presun sídla zahraničnej osoby, ktorá bola založená za účelom podnikania. V skutočnosti je presun sídla možný ani nie na základe právnej úpravy Obchodného zákonníka, ale len na základe práva Európskej únie alebo medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná a ktorá je zverejnená v Zbierke zákonov. Je potrebné súhlasiť s názorom, že **presunom sídla tu zákon rozumie presun registrovaného sídla.**⁸⁵

Vzhľadom na to, že presun sídla zahraničnej osoby nie je predmetom úpravy medzinárodnej zmluvy, je možný len na základe práva Európskej únie. Ani právo Európskej únie neupravuje explicitne presun sídla zahraničnej osoby na územie iného členského štátu a realizuje sa len na základe primárneho práva, ktoré garantuje spoločnostiam slobodu usadzovania.

V rámci nasledujúcich ustanovení sa zakazujú obmedzenia slobody usadiť sa štátnych príslušníkov jedného členského štátu na území iného členského štátu. Zakazujú sa aj obmedzenia, ktoré sa týkajú zakladania obchodných zastúpení, organizačných zložiek a dcérskych spoločností štátnymi príslušníkmi jedného členského štátu na území iného členského štátu. Sloboda usadiť sa zahŕňa aj právo začať a vykonávať samostatnú zárobkovú činnosť, založiť a viesť podniky, najmä spoločnosti v zmysle druhého pododseku článku 54, za podmienok stanovených pre vlastných štátnych príslušníkov právom štátu, v ktorom dochádza k usadeniu sa, pokiaľ ustanovenia kapitoly o pohybe kapitálu nestanovujú inak.⁸⁶

Zmenu sídla je možné dosiahnuť pri supranacionálnych právnych formách podľa osobitných predpisov a tiež formou cezhraničných zlúčení podľa zákona o premenách. Možnosť zmeny sídla právnických osôb v rozhodujúcej miere ovplyvnila judikatúra Súdneho dvora Európskej únie (*napr. C– 212/97, Centros; C–208/00,*

⁸⁵ OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 236.

⁸⁶ Čl. 49 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

*Überssering; C–167/01, Inspire Art; C–210/06, Cartesio; C–378/10 Vale).*⁸⁷

Ak zahraničná právnická osoba premiestni svoje sídlo na územie SR, stáva sa slovenskou právnickou osobou a pokiaľ slovenská osoba premiestni svoje sídlo na územie iného štátu stáva sa zahraničnou osobou.

⁸⁷ MACKO, R. Vybrané aspekty cezhraničného premiestnenia sídla obchodných spoločností. *Justičná revue*, 2017, č.1.; MACKO, R. Potenciálne prekážky realizácie sekundárneho usadzovania právnických osôb v európskom priestore. *Justičná revue* 2017, č. 2; PALA, R. Überseering a jeho možný dopad na medzinárodné právo obchodných spoločností. *Právny obzor* 2003, č. 5; PALA, R. Sloboda usadzovania spoločností vo svetle novej judikatúry ESD: *Inspire Art*. Potenciálny dopad na európske a slovenské právo obchodných spoločností. *Právny obzor*, 2004, č. 4; PATAKYOVÁ, M. Premiestnenie sídla obchodných spoločností. In: *Zborník z konferencie Slovenské dni obchodného práva*. Bratislava: SAK, 2004. PATAKYOVÁ, M. *Cartesio* a jeho vplyv na postupy registrových súdov v SR: (zopár otvorených otázok a pokus o zodpovedanie niektorých). *Obchodné a insolvenčné právo ako prostriedok na ochranu trhovej ekonomiky*. Banská Bystrica: UMB, Právnická fakulta, 2011; PATAKYOVÁ, M., CZÓKOLYOVÁ, B. *Teória spoločností v triáde rozhodnutí Daily Mail, Cartesio a VALE – spoločnosť ako fikcia, nexusus kontraktov alebo reálna osoba?* *Právny obzor*, 2015. č. 2.

3. KAPITOLA

VEREJNOPRÁVNE REGISTRE

PODNIKATEĽOV

Právna úprava: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, zákon č. 530/2003 Z.z. o obchodnom registri, zákon č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok, vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR č. 25/2004 Z.z., ktorou sa ustanovujú vzory tlačív na podávanie návrhov na zápis do obchodného registra a zoznam listín, ktoré je potrebné k návrhu na zápis priložiť, vyhláška Ministerstva spravodlivosti č. 319/2007 Z.z. o postupe pri overovaní osobných údajov na účely elektronického konania vo veciach obchodného registra, zákon č. 200/2011 Z.z. o obchodnom vestníku, zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku, zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), zákon č. 136/2010 Z.z. o službách na vnútornom trhu, zákon č. 305/2013 Z.z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente), zákon č. 71/1992 Z.z. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov, zákon č. 583/2003 Z.z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), zákon č. 233/1995 Z.z. o exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok), zákon č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok), zákon č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve, zákon č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov, zákon č. 343/2015 Z.z. o verejnom obstarávaní, zákon č. 272/2015 Z.z. o registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci, zákon č. 112/2018 Z.z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, zákon č. 315/2016 Z.z. o registri partnerov verejného sektora, prvá smernica Rady č. 68/151/EHS o koordinácii ochranných opatrení, ktoré členské štáty vyžadujú od obchodných spoločností na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb v zmysle druhého odseku článku 58 zmluvy s cieľom zabezpečiť rovnocennosť týchto opatrení v rámci celého spoločenstva, jedenásta smernica Rady č. 89/666/EHS o zverejňovaní pobočiek vytvorených v členskom štáte niektorými formami spoločností riadiacimi sa právom iného členského štátu, dvanásta smernica Rady č. 89/667/EHS o obchodných spoločnostiach s ručením obmedzeným s jediným spoločníkom, smernica Európskeho parlamentu a rady č. 2003/58/ES, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady č. 68/151/EHS v súvislosti s požiadavkami na zverejňovanie s ohľadom na určité typy obchodných spoločností, Nariadenie Rady č. 2137/85 o európskom zoskupení hospodárskych záujmov, zákon č. 177/2007 Z.z. o európskom zoskupení hospodárskych záujmov, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, nariadenie Rady a EP č. 2157/2001 o stanovách európskej spoločnosti (SE), zákon č. 562/2004 Z.z. o európskej spoločnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, nariadenie Rady a EP č. 1453/2003 o stanovách európskeho družstva, zákon č. 91/2007 Z.z. o európskom družstve.

Použitá a odporúčaná literatúra: CSACH, K. Materiálnoprávne účinky chýbajúcich, správnych a nesprávnych zápisov v obchodnom registri (Materiálna publicita obchodného registra) In: Vzájemné ovlivňování komunitární úpravy a českého a slovenského obchodního práva na pozadí procesu jejich reforem. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Katedra obchodního práva, 2007. s. 26–51; HAMRÁČEK, M. Živnostenské podnikanie. Bratislava: C. H. Beck, 2021. 191 s.; HAMRÁČEK, M. Živnostenský zákon. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2023. 672 s.; HORVAT, M. a kol. Živnostenský zákon. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019. 438 s.; HUSÁR, J. Právna regulácia ingerencie verejnej moci do podnikania. Hospodárske právo – náčrt teórie a systému. Košice: Equilibria, 2007. 266 s.; ĎURICA, M. Poznámky k novej právnej úprave konania vo veciach obchodného registra (procesné súvislosti). In: Právny obzor. – Roč. 87, č. 4 (2004), s. 306–316; FRIEDRICH, M. Aktuálne problémy elektronizácie. In: Bulletin slovenskej advokácie. – Roč. 24, č. 9 (2018), s. 38–40; MIKULAŠKOVÁ, M., LOHAZER, M. Obchodný register a jeho pripravované zmeny. In: Bulletin slovenskej advokácie. – Roč. 25, č. 1–2 (2019), s. 27–32; MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. 1. zväzok. Žilina: EUKÓDEX, 2016. 1087 s.; MAMOJKA, M. a kol. Obchodné právo I – všeobecná časť, súťažné právo, právo obchodných spoločností a družstva. Bratislava: C. H. Beck, 2021. 832 s.; MAŠUROVÁ, A. Obchodný register v kontexte nového Civilného mimosporového poriadku. In: Míľniky práva v stredo európskom priestore 2017. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2017. s. 334–340; MAŠUROVÁ, A., PATAKYOVÁ, M. Obchodný register. Právno-teoretické a aplikačné problémy. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019. 258 s.; OVEČKOVÁ, O., CSACH, K. Obchodné právo I. Všeobecná časť a súťažné právo. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019. 316 s.; OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. 1739 s.; PATAKYOVÁ, M. Obchodný register po „euronovele“ Obchodného zákonníka. In: Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae. – Roč. 23 (2005), s. 105–114; PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022. 1792 s.; PATAKYOVÁ, M., ĎURICA, M., HUSÁR, J. a kol. Aplikované právo obchodných spoločností a družstva – ťažiskové inštitúty. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021. 864 s.; PATAKYOVÁ, M., MAMOJKA, M., DURAČINSKÁ, J. a kol. Hospodárske právo. I. diel. Wolters Kluwer: Bratislava, 2019. 351 s.; SLIVKA BEDLOVIČOVÁ, J. Teoretické aspekty obchodného registra. Minulosť a súčasnosť. Praha: Leges, 2019. 144 s.; SUCHOŽA, J. a kol. Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár. 4. vydanie. Bratislava: Eurounion, 2016. 1336 s.; SUCHOŽA, J., HUSÁR, J. a kol. Obchodné právo. Bratislava: IURA EDITION, 2009. 1100 s.; ŠAFRANKO, I., AZUD, J., MACEK, J. Zákon o registri partnerov verejného sektora. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2021. 408 s.; VALOVÁ, K. Obchodný register de lege ferenda. In: Justičná revue. – Roč. 70, č. 11(2018), s. 1202–1214; VARGAEŠTOK, P., HRONČEK, R., KOŠÍKOVÁ, V. Zákon o registri partnerov verejného sektora. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020. 173 s.

1. Všeobecná charakteristika verejnoprávnych registrov podnikateľov

Verejnoprávne registre podnikateľov odzrkadľujú požiadavku štátu evidovať údaje o podnikateľoch pôsobiacich na jeho území. Registrácia podnikateľov vo verejnoprávnych registroch predstavuje jednu z foriem a prejavov štátnych zásahov do podnikateľského prostredia. Takto vytvárané registre majú verejnoprávny charakter. Právna úprava verejnoprávnych registrov podnikateľov je vo všeobecnosti založená **na princípe verejnosti (publicity)**, t. j. všeobecnej dostupnosti údajov zapísaných v registri za splnenia zákonom stanovených podmienok.

Funkcie verejnoprávnych registrov sú rôzne, vyplývajú pritom z ich samotnej povahy, ako aj z účinkov, ktoré zápis do príslušného registra vyvoláva. Verejnoprávne registre plnia najmä :

- a) **evidenčnú funkciu**, prostredníctvom ktorej si štát zabezpečuje a udržiava prehľad ohľadom preňho významných informácií o podnikateľoch a podnikateľskom prostredí;
- b) **funkciu dohľadu**, v rámci ktorej štát na podklade zapisovaných údajov kontroluje napĺňanie vymedzených zákonných povinností a požiadaviek kladených na podnikateľov;
- c) **funkciu garančnú**, zabezpečujúcu právnu istotu a dodržiavanie zákonnosti a požiadaviek poctivého obchodného styku v podnikateľskom prostredí;
- d) **funkciu ochrannú**, ktorá slúži na zabezpečenie ochrany záujmov štátu, ako aj práv a právom chránených záujmov spotrebiteľov, tretích osôb a podnikateľov v rámci podnikateľského prostredia, a to na základe informácií zhromaždených v registroch alebo prostredníctvom zabezpečenia prístupu k zapísaným údajom a informáciám; a
- e) **funkciu zamedzovaciú**, prostredníctvom ktorej štát na základe údajov evidovaných v registroch zamedzuje prístupu nežiadúcich, pre podnikateľské prostredie rizikových subjektov do podnikania.⁸⁸

⁸⁸ Pozri tiež HUSÁR, J. Právna regulácia ingerencie verejnej moci do podnikania. Hospodárske právo – náčrt teórie a systému. Košice: Equilibria, 2007, s. 160 – 161, PATAKYOVÁ, M., MAMOJKA, M., ĎURAČINSKÁ, J. a kol. Hospodárske právo. 1. diel. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019, s. 181 – 182

Podmienky zápisu subjektu do registra vyplývajú zo všeobecne záväzných právnych predpisov, zápis do registra pritom môže byť obligatórny alebo fakultatívny. **Obligatórny zápis** je vymedzený ako povinnosť subjektu zapísať sa do registra, pričom obvykle býva predpokladom pre výkon určitej činnosti alebo nadobudnutie právneho postavenia. **Fakultatívny zápis** je upravený ako možnosť podnikateľa zapísať sa do registra za konkrétnym účelom sledovaným zákonom.

Verejnoprávne registre môžeme členiť podľa rôznych kritérií. Z hľadiska povahy zápisu delíme verejnoprávne registre na registre osobné a vecné. **Do osobného registra** sa zapisujú podnikatelia a zákonom stanovené údaje o podnikateľoch, zápisy do nich majú charakter zápisu o subjekte bez zásadnejšieho zreteľa na faktický výkon jeho činnosti (napr. obchodný register). **Do vecného registra** sa samozrejme tiež zapisujú subjekty – podnikatelia, ktorí sú ale identifikovaní prostredníctvom činností, na výkon ktorých sú oprávnení. Zápisy do nich majú charakter zápisu o objektívnej stránke podnikania tohto subjektu (napr. živnostenský register).

Verejnoprávne registre podnikateľov vytvorené v zmysle platnej právnej úpravy môžeme rozdeliť na registre všeobecné a registre špeciálne.

Zápis do **všeobecného registra** je spravidla podmienkou pre priznanie postavenia podnikateľa alebo predpokladom vzniku oprávnenia na výkon určitej podnikateľskej činnosti. Medzi všeobecné registre zaradíme:

- a) **obchodný register**
- b) **živnostenský register**
- c) **osobitné registre osôb a nimi vykonávaných činností, ktoré sú vykonávané na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitného predpisu**
- d) **evidencie fyzických osôb vykonávajúcich poľnohospodársku výrobu (samostatne hospodáriacich roľníkov)**

Špeciálne registre sú vytvárané na základe osobitných predpisov. Do špeciálnych registrov sa podnikatelia a iné subjekty zapisujú po splnení podmienok formulovaných právnymi predpismi za určitým zákonom predpokladaným účelom. Medzi špeciálne registre zaradíme **napr. register partnerov verejného sektora** vedený podľa zákona o registri partnerov verejného sektora, **register**

hospodárskych subjektov vedený podľa zákona o verejnom obstarávaní, **register sociálnych podnikov** vedený podľa zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, či **register právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci** vedený podľa zákona o registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci.⁸⁹

2. Všeobecné verejnoprávne registre podnikateľov

Zápis do všeobecného verejnoprávneho registra je predpokladom toho, aby bolo určitej osobe priznané postavenie podnikateľa v zmysle § 2 ods. 2 OBZ. Prostredníctvom všeobecných verejnoprávných registrov štát reguluje okruh subjektov, ktorí sú považovaní za podnikateľov v zmysle platného vnútroštátneho práva a zároveň zabezpečuje evidenciu týchto subjektov za účelom zabezpečenia transparentnosti podnikateľského prostredia, zjednodušenia výkonu dohľadu nad podnikateľmi a v tej súvislosti za účelom ochrany tretích osôb (podnikateľov, ako aj spotrebiteľov).

Okruh všeobecných verejnoprávných registrov podnikateľov vychádza z § 2 ods. 2 OBZ, ktorý vymedzuje okruh podnikateľov na účely Obchodného zákonníka a zároveň vytvára predpoklad ich registrácie na základe osobitného predpisu, ktorého právna úprava bude konkrétny verejný register upravovať. V nadväznosti na vyššie zmienený § 2 ods. 2 OBZ považujeme za všeobecné verejnoprávne registre obchodný register, živnostenský register, registre vedené osobitnými orgánmi a organizáciami a evidenciu samostatne hospodáriacich roľníkov.

2.1. Obchodný register

Podľa § 2 ods. 2 písm. a) OBZ podnikateľom podľa Obchodného zákonníka je osoba zapísaná v obchodnom registri. Obchodný register predstavuje typický všeobecný verejnoprávny register osobného charakteru, ktorý obsahuje údaje o širokom

⁸⁹ Pozri PATAKYOVÁ, M., MAMOJKA, M., ĎURAČINSKÁ, J. a kol. Hospodárske právo. 1. diel. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019, s. 182–183

okruhu subjektov nadobúdajúcich zápisom do obchodného registra postavenie podnikateľa.

Základný právny rámec právnej úpravy obchodného registra vytvára § 27 OBZ a naň nadväzujúci zákon o obchodnom registri spoločne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi. K obchodnému registru pozri podkapitolu 4.

2.2. Živnostenský register

Živnostenský register je upravený § 60 a nasl. živnostenského zákona. V zmysle jeho legálnej definície je vymedzený ako súbor zákonom určených údajov o podnikateľoch (§ 60 ods. 1 ŽZ).

Podľa § 2 ods. 2 písm. b) OBZ je podnikateľom osoba, ktorá podniká na základe živnostenského oprávnenia podľa osobitného predpisu. Obchodný zákonník teda neformuluje ako kritérium pre priznanie postavenia podnikateľa samotný zápis do živnostenského registra, podnikateľom je ten, kto činnosť, na ktorú má potrebné živnostenské oprávnenie, reálne vykonáva. Živnostenský register je v nadväznosti na to **vecným registrom, ktorý obsahuje zákonom vymedzené údaje o činnosti vykonávanej na základe živnostenského oprávnenia podnikateľmi zapísanými v živnostenskom registri.** Zápis do živnostenského registra teda bez ďalšieho nezakladá zapísanému subjektu postavenie podnikateľa, zákon kladie dôraz na samotný výkon činnosti na základe živnostenského oprávnenia.

Evidencia údajov zapisovaných do živnostenského registra je vedená prostredníctvom **informačného systému živnostenského podnikania, ktorého správcou je Ministerstvo vnútra SR.** Do tejto evidencie vykonávajú zápisy údajov **okresné úrady, odbory živnostenského podnikania,** ktoré zároveň prijímajú ohlásenia živností od osôb, ktoré majú v úmysle prevádzkovať živnosť (§ 45 a nasl. ŽZ) a v prípade splnenia podmienok vydávajú osvedčenia o živnostenskom oprávnení (§ 47 ŽZ). Na podklade vydaných živnostenských oprávnení a ich správy vykonávajú zápisy, zmeny a výmaz údajov zo živnostenského registra.

Uplatnenie princípu verejnosti je v právnej úprave živnostenského registra do istej miery limitované, keďže živnostenský register sa člení na verejnú a neverejnú časť (§ 60 ods. 4 ŽZ). Údaje z neverejnej

časti živnostenského registra možno vo všeobecnosti poskytnúť len osobe, ktorej sa tieto údaje týkajú. Výpisy zo živnostenského registra vydávané na žiadosť po úhrade príslušného správneho poplatku obsahujú len údaje z verejnej časti živnostenského registra (§ 60a ŽZ).

2.3. Registre vedené osobitnými orgánmi alebo organizáciami (stavovskými organizáciami)

Obchodný zákonník tiež za podnikateľov považuje osoby, ktoré podnikajú na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitného predpisu (§ 2 ods. 2 písm. c) OBZ). Týmito osobami sú predovšetkým osoby vykonávajúce činnosti, ktoré nie je možné považovať za živnosť podľa § 3 ŽZ, ale podliehajú udeleniu povolenia, licencie alebo iného oprávnenia zo strany osobitného subjektu, spravidla **orgánu štátnej správy, orgánu územnej samosprávy alebo orgánu záujmovej samosprávy (tzv. stavovskej organizácie)**. Na základe takto vydaných povolení, licencií alebo iných oprávnení na podnikanie sú ich držiteľia evidovaní vo verejných registroch vedených zákonom určenými orgánmi alebo organizáciami.

Vo všeobecnosti samotná registrácia nie je podmienkou pre priznanie postavenia podnikateľa podľa § 2 ods. 2 písm. c) OBZ. Obchodný zákonník považuje za podnikateľa osobu, ktorá príslušnú činnosť na základe oprávnenia podľa osobitného predpisu vykonáva. Napriek tomu niektoré osobitné právne predpisy vyžadujú zápis do verejného registra ako základný predpoklad pre výkon príslušnej činnosti. **Zápis do verejného registra je predpokladom výkonu tzv. slobodných povolání (profesii)**, ktoré sú realizované pod dohľadom kompetenčne zvereným **orgánom záujmovej samosprávy, tzv. samosprávnym stavovským organizáciám**.

Samosprávne stavovské organizácie sú spravidla založené na členskom princípe. Osoby oprávnené vykonávať slobodné povolanie sú členmi stavovskej organizácie najmä za účelom zabezpečenia efektívnosti a hospodárnosti ich činnosti, ako aj udržania potrebnej úrovne a kvality výkonu slobodných povolání (profesii).⁹⁰ Jednotlivé

⁹⁰ PATAKYOVÁ, M., MAMOJKA, M., ĎURAČINSKÁ, J. a kol. Hospodárske právo. 1. diel. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019, s. 191

stavovské organizácie na základe splnomocnenia zo strany štátu samy určujú a regulujú podmienky výkonu slobodných povolání.

Osoby vykonávajúce slobodné povolania sú samosprávnymi stavovskými organizáciami zapisované do verejných registrov vedených týmito organizáciami. Výkon slobodného povolania môže ale nemusí byť podmienený členstvom v stavovskej organizácii (rozlišujeme medzi obligatórnym a fakultatívnym členstvom), avšak **samotný zápis do registra je obvykle považovaný za predpoklad udelenia oprávnenia na výkon tohto slobodného povolania.**

Ako príklad pre verejné registre vedené stavovskými organizáciami je možné uviesť zoznam advokátov vedený Slovenskou advokátskou komorou podľa zákona o advokácii. Zápis do zoznamu advokátov je obligatórny a advokáciu môže na území Slovenskej republiky vykonávať len osoba, ktorá je do zoznamu zapísaná a teda splnila príslušné podmienky zápisu. Na obdobnom princípe je založená registrácia exekútorov v zozname exekútorov, ktorý vedie Slovenská komora exekútorov podľa Exekučného poriadku, ako aj evidencia notárov v zozname notárov, ktorý vedie Notárska komora SR podľa Notárskeho poriadku. Členstvo v týchto komorách je pre osoby vykonávajúce tieto slobodné povolania obligatórne.

Aj mimo rámca právnických povolání vedú jednotlivé stavovské organizácie a komory verejné registre, napr. podľa zákona o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve Slovenská lekárska komora vedie register farmaceutov, do ktorého sú obligatórne zapisované všetky osoby, ktoré sú oprávnené na činnosť farmaceuta na území Slovenskej republiky. Zápis do tohto registra nie je podmienený členstvom v komore, členstvo v komore je len fakultatívne.

Verejné registre podnikateľov vykonávajúcich činnosť na základe oprávnení podľa osobitných predpisov nevedú výlučne stavovské organizácie, vedenie registrov môže byť zverené tiež iným orgánom (napr. zoznam správcov podľa zákona o správcov vedie Ministerstvo spravodlivosti SR).

2.4. Evidencia samostatne hospodáriacich roľníkov

Osobitnou kategóriou podnikateľov podľa Obchodného zákonníka sú samostatne hospodáriaci roľníci. Samostatne hospodáriaci roľník je podnikateľom, ak vykonáva poľnohospodársku výrobu a súčasne je zapísaný do evidencie samostatne hospodáriacich roľníkov (§ 2 ods. 2 písm. d) OBZ). Evidenciu **vedie obec** v súlade so zákonom o súkromnom podnikaní občanov.

Samotná realizácia poľnohospodárskej výroby postavenie podnikateľa roľníkovi nezakladá. **Samostatne hospodáriaci roľník sa stáva podnikateľom až zápisom do evidencie vedenej obcou.** Pokiaľ samostatne hospodáriaci roľník nebude zapísaný do tejto evidencie, nebude sa považovať za podnikateľa a jeho právne pomery sa budú spravovať ustanoveniami Občianskeho zákonníka.

Zápis do evidencie vedenej obcou plní predovšetkým evidenčnú funkciu. Okrem toho má zápis **osvedčovaciu funkciu** a v súvislosti s ňou **funkciu legitimačnú**, keďže obcou vydaným osvedčením samostatne hospodáriaci roľník preukazuje svoje podnikateľské oprávnenie.

3. Špeciálne verejnoprávne registre podnikateľov

Na rozdiel od vyššie popísaných všeobecných registrov, ktoré sú právne významné z hľadiska statusu podnikateľa priznávaného platným právom určitej osobe, špeciálne verejnoprávne registre predstavujú verejnoprávne evidencie a zoznamy, do ktorých sa podnikatelia (prípadne iné subjekty) zapisujú **z vlastnej iniciatívy alebo v dôsledku súdneho alebo úradného rozhodnutia za určitým zákonom predpokladaným účelom.**

Účel zápisu podnikateľa do špeciálneho registra je daný najmä účinkami, ktoré zákon s týmto zápisom spája. Tieto účinky sa prejavia v postavení zapísaného podnikateľa a vo sfére jeho práv a povinností.

Okruh špeciálnych verejnoprávných registrov je relatívne široký. Ako príklad špeciálneho registra je možné uviesť **register partnerov verejného sektora** podľa zákona o registri partnerov verejného sektora.

Do registra partnerov verejného sektora sa zapisujú partneri verejného sektora, t. j. fyzické alebo právnické osoby, ktoré prijímajú alebo čerpajú prostriedky z verejných zdrojov⁹¹. Ak má podnikateľ v úmysle získať prístup k prostriedkom z verejných zdrojov, uzatvoriť zmluvu, na základe ktorej mu budú alebo môžu byť tieto prostriedky poskytnuté, zúčastniť sa verejného obstarávania či inak participovať na nakladaní s prostriedkami z verejných zdrojov, musí byť obligatórne zapísaný v registri partnerov verejného sektora. Zápis do registra partnerov verejného sektora je možné vykonať len **na návrh**. Register partnerov verejného sektora vedie **Okresný súd Žilina**.

Obsahom zápisu v registri partnerov verejného sektora je o. i. identifikácia **konečného užívateľa výhod**, t. j. každej fyzickej osoby, ktorá skutočne ovláda alebo kontroluje podnikateľa, resp. fyzickej osoby, v prospech ktorej právnická osoba vykonáva svoju činnosť alebo obchody (§ 6 ZoRPVS v nadväznosti na definíciu konečného užívateľa výhod podľa § 6a zákona o legalizácii príjmov z trestnej činnosti).

Vo vzťahu k partnerovi verejného sektora sa do registra zapisuje tiež **tzv. oprávnená osoba**, t. j. osoba, ktorá je aktívne legitimovaná na podanie návrhu na zápis subjektu do registra partnerov verejného sektora. Oprávnená osoba je subjektom odlišným a obligatórne majetkovo a personálne oddeleným od partnera verejného sektora, ktorého táto oprávnená osoba navrhla zapísať. Oprávnenou osobou je advokát, notár, banka, pobočka zahraničnej banky, audítor či daňový poradca, ktorý má sídlo alebo miesto podnikania na území Slovenskej republiky a má s partnerom uzatvorenú písomnú zmluvu, tzv. dohodu o plnení povinností oprávnenej osoby pre partnera verejného sektora, ktorá sa primerane spravuje ustanoveniami Obchodného zákonníka o zmluve o kontrolnej činnosti.

⁹¹ Najmä finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu, rozpočtu štátneho účelového fondu, rozpočtu obce, vyššieho územného celku, verejnoprávnej inštitúcie, finančné prostriedky z Európskych fondov, majetok, práva k majetku či iné majetkové práva štátu, verejnoprávnej inštitúcie, obce, vyššieho územného celku, verejného podniku, zdravotnej poisťovne, či právnickej osoby zriadenej zákonom s výnimkou stavovskej organizácie. Úplné pozitívne a negatívne vymedzenie partnera verejného sektora je obsiahnuté v § 2 ZRPVS.

Partner verejného sektora ako aj oprávnená osoba zodpovedajú za správnosť a pravdivosť údajov zapísaných ohľadom partnera verejného sektora v registri, za identifikáciu konečného užívateľa výhod, ako aj za jeho overenie, a to v majetkovoprávnej aj trestnoprávnej rovine.

Z uvedenej stručnej charakteristiky registra partnerov verejného sektora je možné odvodiť, že samotný register partnerov verejného sektora je špeciálnym verejnoprávnym registrom, ktorý popri štandardných funkciách verejnoprávných registrov plní špecifické funkcie odvoditeľné z jeho právnej úpravy. Zápis do registra partnerov verejného sektora umožňuje podnikateľovi prijímať prostriedky z verejných zdrojov a zúčastniť sa na nakladaní s nimi. Zo širšieho pohľadu je možné konštatovať, že právna úprava registra partnerov verejného sektora umožňuje vymedziť zákonné požiadavky na subjekty, s ktorými štát, resp. subjekty verejného práva vstupujú do právnych vzťahov, v rámci ktorých sa nakladá s verejnými financiami.⁹² Zároveň register partnerov verejného sektora zabezpečuje evidenciu partnerov verejného sektora, prispieva k odhaľovaniu osôb, ktoré majú alebo môžu mať z týchto obchodov prospech, a tým sa podieľa na zvýšení transparentnosti transakcií s verejnými financiami a s nakladaním s majetkom štátu.⁹³

4. Obchodný register

Všeobecným registrom podnikateľov vytváraným podľa § 27 OBZ je obchodný register. **Zápis subjektu do obchodného registra zakladá tejto osobe postavenie podnikateľa (§ 2 ods. 2 OBZ).**

4.1. Pojem, funkcie a právna úprava obchodného registra

Obchodný register vymedzujeme v súlade s jeho zákonnou definíciou ako **verejne prístupný zoznam zákonom ustanovených údajov o zapisovaných osobách. Jeho súčasťou je tiež zbierka zákonom ustanovených listín (§ 27 ods. 1 OBZ).** Obe zložky

⁹² Dôvodová správa k návrhu zákona o registri partnerov verejného sektora.

⁹³ ŠAFRANKO, I., AZUD, J., MACEK, J. Zákon o registri partnerov verejného sektora. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2021, s. 4

obchodného registra sú vedené na to príslušným registrovým súdom vo forme určenej všeobecne záväzným právnym predpisom.

Základnou funkciou obchodného registra je **zabezpečiť transparentnosť podnikateľského prostredia** prostredníctvom zverejňovania základných a právne významných údajov o zapisovaných osobách a v tej súvislosti posilniť garancie pre **ochranu dobrej viery** v obchodnoprávných a podnikateľských vzťahoch. Obchodný register plní tiež **informatívnu funkciu**, teda zabezpečuje vedomosť tretích osôb, ako aj štátnych orgánov o zapísaných údajoch. Nad rámec štandardných funkcií verejných registrov je potrebné zdôrazniť **kreačnú funkciu** obchodného registra, keďže na zápis zákonom ustanovených právnických osôb do obchodného registra sa viaže ich vznik (nadobudnutie ich právnej subjektivity).⁹⁴ Napĺňanie podstatnej časti vymedzených funkcií je založené na aplikácii **zásady materiálnej a formálnej publicity obchodného registra**.

Právna úprava obchodného registra je v slovenskom právnom poriadku obsiahnutá v niekoľkých všeobecne záväzných právnych predpisoch. Všeobecný hmotnoprávny rámec obchodného registra je obsiahnutý v § 27 OBZ, ktorý upravuje pojmové vymedzenie obchodného registra a zbierky listín, zoznam subjektov zapisovaných do obchodného registra a zásadu materiálnej a formálnej publicity.

Na všeobecnú úpravu Obchodného zákonníka nadväzuje zákon o obchodnom registri, ktorý vymedzuje podstatnú časť konania o zápis údajov do obchodného registra, teda podstatnú časť procesnej stránky obchodného registra. Právna úprava registrácie (zápisu) údajov v zákone o obchodnom registri je doplnená o právnu úpravu konania o námietkach proti odmietnutiu vykonania zápisu, ako aj o právnu úpravu ďalších konaní vo veciach obchodného registra, ktoré nachádzame v ustanoveniach Civilného mimosporového poriadku.

Civilný mimosporový poriadok tiež určuje vecnú príslušnosť registrových súdov. Medzi základné pramene právnej úpravy obchodného registra navyše zahrňame vykonávací predpis, a to

⁹⁴ K funkciám obchodného registra pozri tiež SLIVKA BEDLOVIČOVÁ, J. Teoretické aspekty obchodného registra. Minulosť a súčasnosť. Praha: Leges, 2019, s. 75–77

vyhlášku Ministerstva spravodlivosti SR upravujúcu vzory tlačív na podávanie návrhov na zápis do obchodného registra a zoznam listín, ktoré je k návrhu na zápis do obchodného registra potrebné priložiť.

Okrem vyššie zmienených predpisov je možné medzi pramene právnej úpravy obchodného registra zaradiť tiež ďalšie právne predpisy upravujúce osobitné otázky súvisiace s obchodným registrom, najmä elektronizáciu priebehu konania o zápis údajov, postavenie vyšších súdnych úradníkov v konaní o zápis údajov, či znaky a vymedzenie zapisovaných subjektov. V tejto súvislosti je potrebné poukázať napr. zákon o e-Governmente, vyhlášku Ministerstva spravodlivosti SR o postupe pri overovaní osobných údajov na účely elektronického konania vo veciach obchodného registra a zákon o súdnych poplatkoch.

4.2. Vecná a miestna príslušnosť registrových súdov

Obchodný register ako aj zbierku listín vedú **registrové súdy v elektronickej podobe**. Registrový súd vedie pre každú zapisovanú osobu samostatnú zložku.

Registrové súdy sú súdy vecne príslušné na registrové konanie. Registrovými súdmi sú v súlade s právnou úpravou účinnou od 1. júna 2023 nasledovné **okresné/mestské súdy v sídle kraja**: Mestský súd Bratislava III. pre obvod Krajského súdu v Bratislave, Okresný súd Trnava pre obvod Krajského súdu v Trnave, Okresný súd Nitra pre obvod Krajského súdu v Nitre, Okresný súd Trenčín pre obvod Krajského súdu v Trenčíne, Okresný súd Žilina pre obvod Krajského súdu v Žiline, Okresný súd Banská Bystrica pre obvod Krajského súdu v Banskej Bystrici, Mestský súd Košice pre obvod Krajského súdu v Košiciach a Okresný súd Prešov pre obvod Krajského súdu v Prešove.

Miestna príslušnosť registrového súdu sa určuje na základe sústavy pravidiel vyplývajúcich zo zákona o obchodnom registri. Všeobecnú miestnu príslušnosť na registrové konanie má **registrový súd, v ktorého obvode, má osoba, ktorá sa zapisuje do obchodného registra, sídlo alebo miesto podnikania**. Zmena sídla zapísanej osoby nemá vplyv na príslušnosť registrového súdu na konanie o zápis tejto zmeny.

Osobitné pravidlá miestnej príslušnosti sú upravené pre organizačnú zložku podniku zapísovanú do obchodného registra, ako aj pre zahraničnú osobu.

4.3. Zápis údajov do obchodného registra, účinky zápisov a zverejnenie zapísaných údajov v Obchodnom vestníku

Zápis údajov do obchodného registra sa vykonáva **v konaní o prvozápis údajov do obchodného registra, zápis zmeny zapísaných údajov a výmaz zapísaných údajov. Účinky, ktoré zákon viaže na zápis údajov v obchodnom registri, nastávajú ku dňu zápisu údajov do obchodného registra.**

Zápisy do obchodného registra vykonávané registrovým súdom môžu mať dvojaké účinky, a to **konštitutívne a deklaratórne.**

Zápis, ktorý má **konštitutívny účinok, je právotvorný**, má za následok vznik, zmenu alebo zánik právnych skutočností, ktoré zákon s týmto zápisom spája. Tieto právne skutočnosti pritom nastanú (vzniknú, zmenia sa alebo zaniknú) ku dňu zápisu do obchodného registra. Konštitutívny účinok má napríklad zápis obchodnej spoločnosti alebo družstva do obchodného registra. Ich zápisom do obchodného registra obchodné spoločnosti vznikajú, nadobúdajú právnu subjektivitu. Ďalšie prípady konštitutívnych zápisov sú upravené o. i. v § 2 ods. 3, § 8, § 62, § 68 ods. 1, § 69a ods. 1, § 69b ods. 7, § 115 ods. 10, § 207 ods. 1, 5, 7 a 8 OBZ.

Zápis, ktorý má **deklaratórny účinok, len potvrdzuje stav už existujúci** pred zápisom príslušných údajov do obchodného registra. Zápis v tomto prípade zabezpečí možnosť všeobecnej informovanosti a vedomosti tretích osôb o zapísanej skutočnosti, nemá však vplyv na jej vznik, zmenu alebo zánik. Deklaratórny účinok má napríklad zápis zmeny štatutárneho orgánu do obchodného registra. Funkcia štatutárneho orgánu v spoločnosti vzniká jeho ustanovením do funkcie príslušným orgánom spoločnosti ku dňu, ktorý je uvedený v rozhodnutí o ustanovení do funkcie. Následne sa takto ustanovený štatutárny orgán zapíše do obchodného registra s deklaratórnym účinkom. Ďalšie prípady deklaratórnych zápisov sú upravené o. i. v § 13 ods. 2, § 70 ods. 2, § 72 ods. 2, 3, § 206 ods. 4, § 207 ods. 9, § 215 ods. 5 OBZ.

Po zápise údajov do obchodného registra zabezpečí registrový súd bez zbytočného odkladu **ich zverejnenie**, a to zverejnením obsahu výpisu z obchodného registra. **Zverejnenie sa vykonáva v Obchodnom vestníku**, ktorý sa vydáva v elektronickej podobe a je verejne dostupný na internetovej stránke Ministerstva spravodlivosti SR. Vedenie Obchodného vestníka sa spravuje ustanoveniami zákona o Obchodnom vestníku.

Po uložení listín do zbierky listín registrový súd zverejní v Obchodnom vestníku bez zbytočného odkladu oznámenie o uložení listín do zbierky listín.

4.4. Princíp publicity obchodného registra

Právna úprava obchodného registra je založená na princípe publicity. Prostredníctvom tohto princípu zákon zabezpečuje základnú funkciu obchodného registra, a to zvýšenie transparentnosti podnikateľských vzťahov. Rozlišujeme medzi materiálnou a formálnou publicitou obchodného registra.

4.4.1. Princíp materiálnej publicity obchodného registra

Princípom materiálnej publicity sa spravuje **nadobudnutie účinkov zápisov v obchodnom registri voči zapísanej osobe a tretím osobám**. Platí zásada všeobecnej dôvery v údaje zapísané v obchodnom registri, pri určení pravidiel zákon tiež vychádza zo zásady **ochrany dobromysel'nosti a dobrej viery tretích osôb** v údaje zapísané v obchodnom registri.⁹⁵ Materiálna publicita garantuje dobromysel'ným tretím osobám správnosť a všeobecnú záväznosť údajov zapísaných v obchodnom registri v znení, v akom boli zverejnené v Obchodnom vestníku.

Materiálna publicita obchodného registra v zahŕňa dva základné princípy, a to pozitívny princíp a negatívny princíp, negatívny princíp je doplnený o princíp negujúci (§ 27 ods. 3 až 5).

⁹⁵ MAŠUROVÁ, A., PATAKYOVÁ, M. Obchodný register. Právno-teoretické a aplikačné problémy. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019, s. 206

a) **Pozitívny princíp materiálnej publicity je založený na zásade, podľa ktorej údaje zapísané v obchodnom registri sú voči tretím osobám účinné odo dňa ich zverejnenia v Obchodnom vestníku. Obsah listín, ktoré sa ukladajú do zbierky listín je voči tretím osobám účinný odo dňa, keď bolo v Obchodnom vestníku zverejnené oznámenie o ich uložení do zbierky listín.**

Pozitívny princíp materiálnej publicity určuje, kedy nastávajú účinky zápisu určitého údajja do obchodného registra voči tretím osobám. Registrový súd vykoná zápis navrhovaného údajja do obchodného registra a následne zabezpečí jeho zverejnenie v Obchodnom vestníku. **Zverejnením v Obchodnom vestníku sa zapísaný údaj stáva účinný voči tretím osobám** a predpokladá sa, že tretie osoby budú konať v súlade s takto zapísaným a zverejneným údajom.

Princíp materiálnej publicity navyše poskytuje dobromyseľným tretím osobám **dodatočnú ochrannú lehotu 15 kalendárnych dní odo dňa zverejnenia zapísaného údajja v Obchodnom vestníku.** Ak dobromyseľná tretia osoba preukáže, že počas tejto lehoty nemohla poznať údaj, ktorý bol zverejnený, nemôže sa na tejto údaj zapísaná osoba odvolávať. Dôkazné bremeno zaťažuje tretiu osobu.

Uplynutím ochranej lehoty, t. j. **šestnástym dňom odo dňa zverejnenia zápisu v Obchodnom vestníku nastupuje nevyvrátiteľná právna domnienka, že zapísaný údaj, resp. uložená listina sú všeobecne známe a tretie osoby sa s nimi oboznámili.**

Pozitívny princíp materiálnej publicity má chrániť dobromyseľné tretie osoby, nemá však byť prekážkou v obchodnoprávnych vzťahoch. Preto, ak sú účastníci obchodnoprávneho vzťahu oboznámení s určitou skutočnosťou, ktorá ešte nebola zverejnená v Obchodnom vestníku, môžu sa na ňu v právnom vzťahu odvolávať aj pred tým, než k jej zverejneniu v Obchodnom vestníku dôjde.

Ak sa údaj zapisuje do obchodného registra **konštitutívne**, je možné sa naňho odvolať pred zverejnením v Obchodnom vestníku, **najskôr okamihom jeho zápisu do obchodného registra.** Napr. obchodné meno spoločnosti sa do obchodného registra zapisuje konštitutívne. Zapísaná osoba aj tretie osoby môžu nové obchodné meno používať aj pred tým, než uplynie ochranná pätnásťdňová

lehota od zverejnenia v Obchodnom vestníku, nie však skôr, než bude nové obchodné meno zapísané do obchodného registra, keďže zápis do obchodného registra je v tomto prípade právotvorný.

Ak sa údaj zapisuje **deklaratórne**, je možné sa naňho odvolať aj pred jeho zverejnením v Obchodnom vestníku, ako aj pred jeho zápisom do obchodného registra, najskôr však **v deň prijatia rozhodnutia zapísanej osoby o tejto skutočnosti**, príp. v iný deň, ktorý je uvedený v tomto rozhodnutí. Napr. štatutárny orgán spoločnosti sa do obchodného registra zapisuje deklaratórne. Zapísaná osoba aj tretie osoby môžu s novým štatutárnym orgánom konať aj pred tým, než uplynie ochranná pätnásťdňová lehota od zverejnenia údajov v Obchodnom vestníku, nie však skôr než v deň prijatia rozhodnutia o ustanovení štatutárneho orgánu do funkcie, resp. v deň, ktorý je v tomto rozhodnutí uvedený ako deň vzniku jeho funkcie.

b) Z negatívneho princípu materiálnej publicity je možné vyvodit', že nie je možné voči tretej osobe namietat' pravdivosť zverejneného údajov či listiny, pokiaľ tretia osoba konala dobromyseľne a v dobrej viere v tento zverejnený údaj či listinu.

Ak sú skutočnosti, ktoré sú zapísané v obchodnom registri a zverejnené v Obchodnom vestníku nesprávne alebo nepravdivé, **vo vzťahu k tretím osobám, ktoré konajú v dobrej viere v zapísaný a zverejnený údaj, platí tento údaj v zverejnenom znení, a to napriek tomu, že je nesprávny.** Voči týmto dobromyseľným tretím osobám sa teda zapísaná osoba nemôže dovolávať, že zverejnený zápis je nesprávny alebo nezodpovedá skutočnosti. Kritérium pre aplikáciu negatívneho princípu materiálnej publicity je práve **dobromyseľnosť dotknutej tretej osoby**. Pokiaľ tretia osoba poznala skutočný stav a vedela, že zapísaný a zverejnený údaj je nesprávny, negatívny princíp materiálnej publicity obchodného registra sa neuplatní. Nedobromyseľnosť tretej osoby však v prípade sporu musí preukázať zapísaná osoba.

c) Negujúci princíp nie je samostatným princípom materiálnej publicity, dopĺňa a rozširuje vyššie popísaný negatívny princíp.

Podľa negujúceho princípu nielen zapísaná osoba, ale aj tretie osoby sa môžu odvolávať na obsah listín alebo na údaje, ktoré ešte neboli zapísané do obchodného registra alebo uložené do zbierky listín, pokiaľ o nich vedeli skôr. V prípade deklaratórnych zápisov tak môžu urobiť od rozhodnutia zapísanej osoby o týchto skutočnostiach a v prípade konštitutívnych zápisov od okamihu ich zápisu do obchodného registra.

4.4.2. Princíp formálnej publicity obchodného registra

Formálna publicita obchodného registra vyjadruje **verejnú obchodného registra**. V jej zmysle zapísané údaje a listiny uložené do zbierky listín sú **všeobecne prístupné komukoľvek bez potreby preukázať právny záujem**. Prejavom princípu publicity vo formálnom zmysle je tiež publikačná a notifikačná povinnosť registrového súdu.

Ktokoľvek je oprávnený nahliadať do obchodného registra. **Obchodný register je vedený v elektronickej forme**. Súčasťou formálnej publicity obchodného registra je oprávnenie každého požadovať vyhotovenie výpisov z obchodného registra týkajúcich sa zapísanej osoby, a to bez povinnosti preukazovať za tým účelom naliehavý právny záujem. Údaje o jednotlivých zapísaných osobách vo forme výpisov z obchodného registra sú dostupné na jednotlivých registrových súdoch, o vydanie výpisu z obchodného registra je možné požiadať na pobočke Slovenskej pošty, a.s., na notárskom úrade so sídlom na území Slovenskej republiky alebo elektronicke prostredníctvom portálu www.slovensko.sk.

Nahliadanie do obchodného registra nepodlieha poplatkovej povinnosti. Vydanie výpisu z obchodného registra s výnimkou vydania elektronickeho výpisu z obchodného registra podlieha poplatkovej povinnosti. Výpisy z obchodného registra pre zapísané subjekty sú tiež voľne prístupné bezplatne na internetovej stránke www.orsr.sk, nie sú však použiteľné na právne úkony.

Zbierka listín je rovnako ako obchodný register vedená len v elektronickej podobe na príslušnom registrovom súde, obsah zbierky listín je tiež vymedzený na internetovom portáli obchodného registra. Registrový súd vydá žiadateľovi na základe jeho žiadosti

kópiu listiny uloženej do zbierky listín, a to po zaplatení príslušného súdneho poplatku. Právny záujem na vydaní listiny žiadateľ nemusí preukazovať. O výpis z elektronickej zbierky listín je možné požiadať tiež elektronicke prostredníctvom portálu www.slovensko.sk. Vyhotovenie kópie listiny uloženej v zbierke listín v elektronickej podobe súdnemu poplatku nepodlieha.

Registrový súd na žiadosť po zaplatení súdneho poplatku vydáva tiež potvrdenie o tom, že v obchodnom registri nie je určitý zápis alebo v zbierke listín nie je uložená určitá listina.

Do obchodného registra a zbierky listín sú oprávnené nahliadať orgány verejnej moci a vyhotovovať si odpisy zo zapísaných údajov a uložených listín.

Registrový súd zabezpečuje zhodu zápisov v obchodnom registri s výpismi z obchodného registra, ako aj zhodu listinnej a elektronickej podoby uložených listín. Registrový súd aplikujúci princíp formálnej publicity plní **publikačnú povinnosť**, t. j. zabezpečuje zverejnenie obsahu výpisu z obchodného registra po zápise navrhovaných údajov a zverejnenie oznámenia o uložení listín do zbierky listín po tom, ako k ich uloženiu došlo. Uvedené údaje sprístupňuje v elektronickej podobe. Zároveň zabezpečuje zverejnenie zapísaných údajov v Obchodnom vestníku.

Na formálny princíp publicity obchodného registra nadväzuje tiež **notifikačná povinnosť** registrového súdu zahŕňajúca povinnosť poskytovať údaje, ktoré sú obsiahnuté vo výpise z obchodného registra, orgánom verejnej moci a štátnej správy, najmä daňovému úradu, orgánu štátnej štatistiky, centrálnemu depozitáru cenných papierov a príslušnému okresnému úradu, odboru živnostenského podnikania, príp. inému orgánu, ktorý vydal zapísanej osobe oprávnenie na podnikanie, a jednotnému kontaktnému miestu.

4.5. Subjekty zapisované do obchodného registra

Do obchodného registra sa zapisujú subjekty vymedzené v ustanovení § 27 ods. 2 OBZ. **Osoby zapísané do obchodného registra sú podnikateľmi podľa Obchodného zákonníka.** Výpočet osôb zapisovaných do obchodného registra v uvedenom ustanovení je uzatvorený, do obchodného registra nie je možné zapísať inú, než

zákonom určenú osobu. Charakter zápisu môže byť **obligatórny (povinný) alebo fakultatívny (dobrovoľný)**, avšak len v rozsahu, ktorý vyplýva zo zákona. Zápis subjektu do obchodného registra môže mať konštitutívne alebo deklaratórne účinky.

Do obchodného registra sa zapisujú:

- a) Právnické osoby založené podľa Obchodného zákonníka, t. j. verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzeným, jednoduchá spoločnosť na akcie, akciová spoločnosť a družstvo.** Podstatnú časť subjektov zapísaných do obchodného registra tvoria obchodné spoločnosti a družstvá. Ich zápis do obchodného registra je obligatórny a má pre nich zásadný význam, pretože zápisom do obchodného registra nadobúdajú obchodné spoločnosti a družstvá právnu subjektivitu, t. j. spôsobilosť na práva a povinnosti, spôsobilosť na právne úkony a deliktuálnu spôsobilosť v rozsahu vyplývajúcom zo zákona. Hovoríme o konštitutívnom zápise.
- b) Právnické osoby založené podľa práva Európskej únie.** Právnickými osobami založenými podľa práva Európskej únie zapisovanými do obchodného registra rozumieme právnické osoby založené na základe predpisu Európskej únie priamo aplikovateľného v členskom štáte doplneného vnútroštátnym všeobecne záväzným vykonávacím právnym predpisom. Ide o nasledovné nadnárodné formy podnikania: európske zoskupenie hospodárskych záujmov (EZVO, EEIG),⁹⁶ európska spoločnosť (Societas Europaea, SE)⁹⁷ a európske družstvo (Societas Cooperativa Europaea, SCE).⁹⁸
- c) Právnické osoby zriadené zákonom alebo na základe zákona, ak osobitný zákon ustanovuje, že sa zapisujú do obchodného registra.** Vzhľadom na to, že zápis týchto právnických osôb je uložený priamo zákonom, má obligatórny charakter. Medzi

⁹⁶ Nariadenie Rady č. 2137/85 z 25.7.1985 o Európskom zoskupení hospodárskych záujmov, zákon č. 177/2004 Z. z. o európskom zoskupení hospodárskych záujmov, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

⁹⁷ Nariadenie Rady a EP č. 2157/2001 o stanovách európskej spoločnosti (SE), zákon č. 562/2004 Z. z. o európskej spoločnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

⁹⁸ Nariadenie Rady a EP č. 1453/2003 o stanovách európskeho družstva, zákon č. 91/2007 Z. z. o európskom družstve v znení neskorších predpisov

právnické osoby takto zapisované do obchodného registra patria také právnické osoby, ktoré sú zriaďované, vznikajú a nadobúdajú svoju právnu subjektivitu na základe osobitného zákona okamihom z neho vyplývajúcim. Tento zákon zároveň ustanovuje povinný zápis právnickej osoby do obchodného registra, ktorý však (pokiaľ nie je ustanovené niečo iné) nebude mať právotvorný účinok, a teda nebude mať vplyv na právnu subjektivitu zapisovanej právnickej osoby. Hovoríme o deklaratórnom zápise. Medzi právnické osoby zo zákona zapisované do obchodného registra zaraďujeme napr. Slovenský pozemkový fond, Železnice Slovenskej republiky, Fond ochrany vkladov.

- d) **Štátne podniky.** Osobitnú kategóriu právnických osôb zo zákona zapisovaných do obchodného registra tvoria štátne podniky zriaďované na základe zákona o štátnom podniku. Štátne podniky sa zapisujú do obchodného registra obligatórne na základe zákona o štátnom podniku. Zápisom do obchodného registra nadobúdajú právnu subjektivitu, zápis má teda konštitutívny účinok.
- e) **Organizačné zložky podnikov slovenských právnických osôb.** Do obchodného registra je možné zapísať aj organizačné zložky podnikov vymedzené v § 7 OBZ, t. j. organizačné útvary podniku podľa Obchodného zákonníka alebo podľa osobitného zákona. **Organizačné zložky podnikov sa do obchodného registra zapisujú fakultatívne**, vychádzajúc z ust. § 7 ods. 2 OBZ, podľa ktorého organizačnú zložku podniku právnickej osoby možno do obchodného registra zapísať na návrh. Organizačné zložky podnikov nie sú samostatnými subjektmi s vlastnou právnu subjektivitou a zápisom do obchodného registra sa nimi ani nestanú. Registrácia v obchodnom registri pre nich môže mať význam z toho hľadiska, že podnikateľovi umožní ustanoviť vedúceho organizačnej zložky podniku, ktorý sa zápisom do obchodného registra stáva zákonným zástupcom podnikateľa, ktorý organizačnú zložku zriadil, vo všetkých veciach týkajúcich sa tejto organizačnej zložky podniku.
- f) **Podniky a organizačné zložky podnikov zahraničných právnických osôb.** V súlade s platnou právnu úpravou môžu zahraničné právnické osoby podnikat' na území Slovenskej

republiky prostredníctvom podniku alebo organizačnej zložky podniku zahraničnej právnickej osoby, ktoré sa obligatórne zapisujú do obchodného registra. **Oprávnenie zahraničnej právnickej osoby podnikat' na území Slovenskej republiky v takom prípade vzniká dňom zápisu podniku zahraničnej právnickej osoby alebo jeho organizačnej zložky do obchodného registra**, a to v rozsahu predmetu podnikania zapísaného v obchodnom registri. Dňom výmazu podniku alebo organizačnej zložky podniku zahraničnej právnickej osoby jej právo podnikat' na území Slovenskej republiky zaniká.

Právnu úpravou účinnou od 1. októbra 2020 bola zrušená možnosť fyzickej osoby s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, ktorá je podnikateľom podľa Obchodného zákonníka zapísať sa do obchodného registra na vlastnú žiadosť. Do obchodného registra sa rovnako nezapisujú ani podniky a organizačné zložky podnikov zahraničných fyzických osôb. Zahraničné fyzické osoby môžu na území Slovenskej republiky podnikat' aj bez povinnosti registrácie v obchodnom registri v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania a nediskriminácie, v zmysle ktorej zahraničné osoby môžu na území Slovenskej republiky podnikat' za rovnakých podmienok a v rovnakom rozsahu ako slovenské osoby, pokiaľ zo zákona nevyplýva niečo iné. **V súčasnosti teda nie je možné fyzickú osobu zapísať do obchodného registra.**⁹⁹

4.6. Údaje zapisované do obchodného registra a listiny ukladané do zbierky listín

Do obchodného registra sa zapisujú údaje a informácie o zapisovaných osobách. Tieto údaje sú zákonom **vymedzené taxatívne** a vytvárajú obsah obchodného registra. Od princípu taxatívneho výpočtu zapisovaných údajov je možné odvodiť zákonnú

⁹⁹ V zmysle Dôvodovej správy dôvodom pre vypustenie možnosti fakultatívneho zápisu fyzických osôb do obchodného registra boli nezrovnalosti pri zápise fyzických osôb do viacerých registrov (obchodný aj živnostenský register), a nimi spôsobené problémy pri tvorbe ich elektronických schránok. (Dôvodová správa k návrhu zákona č. 390/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Z. z. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú iné zákony.)

zásadu, podľa ktorej, ak návrh na zápis údajov do obchodného registra obsahuje údaje, o ktorých nie je zákonom alebo osobitným predpisom ustanovené, že majú byť zapísané do obchodného registra, registrový súd na nich pri rozhodovaní o návrhu na zápis v registrovom konaní nebude prihliadať.

Obchodný register je vedený v **slovenskom jazyku** a všetky údaje sa doňho zapisujú rovnako v slovenskom jazyku.

Údaje zapisované do obchodného registra je možné rozdeliť na údaje všeobecné, ktoré sú povinne registrované všetkými zapísanými osobami bez ohľadu na ich právnu formu, dôvod a charakter ich zápisu, a údaje osobitné (špeciálne) týkajúce sa výhradne určitého druhu zapísanej osoby.

Medzi **všeobecné údaje** zapisované do obchodného registra zaraďujeme najmä identifikačné údaje zapísanej osoby, a to obchodné meno, právna forma a sídlo právnickej osoby, identifikačné číslo, predmet podnikania alebo činnosti, identifikačné údaje o orgánoch a členoch orgánov zapísanej osoby a identifikačné údaje o iných osobách oprávnených zastupovať, resp. konať v mene zapísanej osoby. Pri osobách oprávnených konať v mene zapísanej osoby sa do obchodného registra zapisuje tiež spôsob ich konania za zapísanú osobu a deň vzniku a zániku ich funkcie. Do obchodného registra sa ďalej zapisujú údaje týkajúce sa neplatnosti zapísanej osoby, jej zrušenia, zániku a výmazu, ako aj údaje týkajúce sa konkurzu, reštrukturalizácie a nútenej správy. Rozsah všeobecných údajov o zapísaných osobách zapisovaných do obchodného registra je vymedzený v § 2 ods. 1 ZOR a v osobitných predpisoch.

Osobitné (špeciálne) údaje zapisované do obchodného registra sú vymedzené pre jednotlivé právne formy obchodných spoločností a družstva, štátny podnik, podnik zahraničnej osoby alebo organizačnú zložku podniku zahraničnej osoby, ako aj pre spoločnosti, ktoré sa zúčastňujú na cezhraničnom splynutí alebo cezhraničnom zlúčení.

Súčasťou obchodného registra je zbierka **zákonom ustanovených listín**. Zbierka listín bola zriadená zákonom o obchodnom registri. Do zbierky listín ukladajú zapísané osoby zákonom vymedzené dokumenty, spravidla na preukázanie, príp. doplnenie údajov zapísaných o týchto osobách. Zbierka listín a dokumenty v nej

uložené zostávajú prístupné aj po zániku zapísanej osoby a jej výmaza z obchodného registra.

Listiny ukladané do zbierky listín je možné rozdeliť na **listiny všeobecné** vymedzené v § 3 ods. 1 a 2 ZOR a **listiny osobitné (špeciálne)**, u ktorých povinnosť ich uloženia do zbierky listín vyplýva z osobitného predpisu. Medzi všeobecné listiny zaradíme predovšetkým zakladateľské dokumenty zapísaných osôb, ich zmeny a úplné znenia zakladateľských dokumentov, listiny, ktoré preukazujú oprávnenie konať v mene zapísanej osoby a vyhlásenie správcu vkladov spoločníkov. Súčasťou zbierky listín sú ďalej zákonom ustanovené účtovné závierky, výročné a audítorské správy, zákonom ustanovené rozhodnutia súdov vydávané v súvislosti so zrušením spoločnosti, jej zánikom a vyhlásením neplatnosti spoločnosti, ako aj zmluvy uzatvárané v súvislosti so zrušením spoločností, rozhodnutia súdov súvisiace s konkurzom a reštrukturalizáciou spoločnosti a zákonom ustanovené znalecké posudky.

Údaje uvádzané v návrhu na prvozápis, zmenu alebo výmaz údajov do obchodného registra môže navrhovateľ preukazovať výhradne listinami, ktoré sú ustanovené § 3 ods. 1 a 2 ZOR, alebo ktorých uloženie do zbierky listín ustanovuje osobitný predpis (napr. Obchodný zákonník). Údaje, ktoré sa majú do obchodného registra zapísať, nie je možné preukázať iným spôsobom. Ak by boli k návrhu na zápis údajov do obchodného registra za účelom preukázania skutočností, ktoré sa navrhujú zapísať, priložené iné listiny, než aké výslovne vyplývajú z uvedených ustanovení, nebude na nich registrový súd prihliadať a návrh na zápis v takom prípade odmietne.

Za úplnosť a správnosť listín, ktoré osoba zapísaná do obchodného registra ukladá do zbierky listín zodpovedá štatutárny orgán tejto osoby. Do zbierky listín sa jednotlivé listiny ukladajú v slovenskom jazyku alebo v cudzom jazyku s úradne overeným prekladom do slovenského jazyka.

4.7. Konanie o zápis údajov do obchodného registra

Prvozápis údajov do obchodného registra, zmena zapísaných údajov a výmaz údajov z obchodného registra, ako aj ukladanie

listín do zbierky listín prebieha štandardne v tzv. registrovom konaní (konaní o zápis do obchodného registra) . Registrové konanie je možné rozčleniť do dvoch fáz:

- a) **prvá fáza (registrácia) od podania návrhu na zápis údajov do obchodného registra do vykonania zápisu alebo odmietnutia vykonania zápisu**, ktorá sa spravuje ustanoveniami zákona o obchodnom registri a
- b) **druhá fáza od podania námietok proti odmietnutiu vykonania zápisu po rozhodnutie o týchto námietkach**, ktorá sa spravuje ustanoveniami Civilného mimosporového poriadku.

Obe vyššie uvedené fázy majú odlišný charakter a spravujú sa odlišnými zásadami, pretože sú podriadené pod právny režim odlišných právnych predpisov. Registrové konanie v oboch jeho fázach prešlo **komplexnou elektronizáciou**, ktorá prispieva k zvýšeniu jeho efektívnosti.

4.7.1. Návrh na zápis údajov do obchodného registra

Konanie o zápis údajov do obchodného registra je obligatórne návrhovým konaním, môže sa preto začať **len na návrh**. Osobou oprávnenou na podanie návrhu je zapísaná osoba, ktorá podáva návrh na zápis tých skutočností, ktoré sa jej týkajú. Návrh sú tiež oprávnené podať iné osoby, o ktorých to ustanovuje zákon (napr. návrh na prvozápis spoločnosti s ručením obmedzeným do obchodného registra podávajú a podpisujú všetci konatelia spoločnosti). Oprávnené osoby môžu podať návrh **osobne alebo prostredníctvom splnomocnenca**, ktorého splnomocnenie je potrebné preukázať písomným plnomocenstvom. Pravosť podpisu na plnomocenstve nie je potrebné osvedčovať.

Návrh na zápis údajov do obchodného registra je oprávnená osoba povinná podať, ak nastane skutočnosť, ktorá je zapisovaným údajom alebo ktorá má za následok zmenu zapisovaného údajja v lehote určenej zákonom.

Návrh sa podáva prostredníctvom elektronického formulára zverejneného na ústrednom portáli verejnej správy. Elektronický formulár má náležitosti ustanovené vyhláškou Ministerstva spravodlivosti SR č. 25/2004 Z. z.. Návrh je možné podať

výhradne elektronicky a musí byť **autorizovaný navrhovateľom**.¹⁰⁰

Výkonanie prvozápisu údajov, zmeny zapísaných údajov alebo výmazu údajov na základe návrhu podaného v inej než takto predpísanej forme nie je prípustné.

K návrhu navrhovateľ priloží listiny preukazujúce údaje uvedené v návrhu, ktoré sa majú zapísať a údaje, ktoré má registrový súd v rámci registrového konania preveriť. Konkrétny rozsah listín priložených k návrhom pre jednotlivé konania určuje vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR č. 25/2004 Z. z. Listiny sa k návrhu priložujú v elektronickej podobe, pokiaľ to ich povaha¹⁰¹ a veľkosť umožňuje. Pokiaľ to nebude možné, listiny navrhovateľ predloží v listinnej podobe.

Ak navrhovateľ navrhuje zapísať údaj, ktorý nevyplýva z inej prílohy, vyhotoví za účelom jeho preukázania čestné vyhlásenie. Jedine čestné vyhlásenie je zápisateľnou listinou ohľadom skutočností, ktoré z iných príloh k návrhu na zápis nevyplývajú a nahrádza akékoľvek iné listiny a doklady, ktoré by tieto skutočnosti preukazovali. Na základe čestného vyhlásenia štatutárneho orgánu sa napr. zapisujú do obchodného registra zmeny identifikačných údajov spoločníkov či osôb vykonávajúcich funkcie v orgánoch obchodných spoločností a družstiev, ktoré sa zapisujú do obchodného registra. Za pravdivosť a úplnosť údajov uvádzaných v návrhu, ako aj za súlad obsahu priložených listín so skutočným stavom, zodpovedá osoba oprávnená konať v mene zapísanej osoby.

Návrh na prvozápis, zmenu alebo výmaz údajov v obchodnom registri podlieha poplatkovej povinnosti v zmysle zákona o súdnych poplatkoch.

Z hľadiska spôsobu podania návrhu v zmysle platnej právnej úpravy prichádza do úvahy podanie návrhov priamo **príslušnému registrovému súdu** alebo podanie návrhov **prostredníctvom jednotného kontaktného miesta**, pokiaľ sa návrh týka prvozápisu

¹⁰⁰ Autorizácia predpokladá kvalifikovaný elektronický podpis navrhovateľa spolu s kvalifikovanou elektronicou časovou pečiatkou (§ 23 zákona o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci – zákon o e-Governmente)

¹⁰¹ Napr. ak sa prekladá zmenka v origináli, bude potrebné pre jej predloženie na súd zachovať osobitný postup.

údajov do obchodného registra. Inštitút jednotného kontaktného miesta bol zavedený zákonom o službách na vnútornom trhu. Jednotné kontaktné miesto má v súvislosti s registrovým konaním slúžiť ako miesto prvého a základného kontaktu s navrhovateľom, ktoré zistí od navrhovateľa potrebné informácie, prijme od neho listiny a dokumentáciu a na ich základe podľa jeho požiadavky zabezpečí vydanie potrebných živnostenských oprávnení, komunikáciu s registrovým súdom za účelom vykonania prvozápisu údajov do obchodného registra a naňho nadväzujúcu komunikáciu s ďalšími úradmi a inštitúciami, vo vzťahu ku ktorým má navrhovateľ po vykonaní zápisu zákonom ustanovené povinnosti (daňový úrad, zdravotná poisťovňa a pod.). Služby jednotného kontaktného miesta poskytujú okresné úrady, odbory živnostenského podnikania. Podmienky a predpoklady podania návrhu na zápis údajov do obchodného registra prostredníctvom jednotného kontaktného miesta vymedzuje zákon o obchodnom registri.

V tejto súvislosti je potrebné upozorniť, že jednotné kontaktné miesto neposudzuje správnosť a úplnosť podaného návrhu a priložených listín. Registrový súd bude v registrovom konaní, ktoré bolo začaté v súčinnosti s jednotným kontaktným miestom, postupovať za rovnakých podmienok a v rovnakých lehotách ako v prípade návrhu na prvozápis podaného navrhovateľom, príp. jeho splnomocnencom priamo na príslušný registrový súd.

V osobitných zákonom vymedzených prípadoch vykoná registrový súd prvozápis, zmenu zapísaných údajov alebo výmaz zapísaných údajov **aj bez návrhu ex offico** (§ 8a, 8b a 8c ZOR). Nepôjde o osobitný prípad samotnej prvej fázy registrového konania, avšak o zákonom predpokladaný postup súdu, ktorý zabezpečí z úradnej povinnosti zápis alebo výmaz konkrétnych skutočností v obchodnom registri, a to napr. vykoná výmaz spoločnosti zrušenej rozhodnutím súdu (§ 8a OBZ), výmaz zástupcu vylúčeného podľa § 13 OBZ v obchodnej spoločnosti alebo v družstve, v ktorej funkciu vykonáva (§ 8b OBZ), či vykoná prvozápis, zmenu alebo výmaz údajov na základe výsledkov konaní vo veciach obchodného registra (§ 289 a nasl. CMP).

4.7.2. Prvá fáza registrového konania – registrácia

Prvá fáza registrového konania, ktorú samotný zákon o obchodnom registri označuje registrácia, je komplexne upravená ustanoveniami zákona o obchodnom registri. Ide o postup súdu – **osobitné konanie v širšom zmysle bez subsidiárneho uplatnenia všeobecných ustanovení Civilného mimosporového poriadku**, ktoré nie je zavŕšené vydaním súdneho rozhodnutia. Napriek tomu s registráciou ako súčasťou konania o zápis údajov samotný Civilný mimosporový poriadok počíta.¹⁰²

Právna úprava prvej fázy registrového konania sa vyznačuje dôrazom na jeho **efektívu a rýchlosť konania**. Efektíva a rýchlosť prvej fázy registrového konania je daná nasledovnými znakmi:

- a) **Krátke lehoty na vykonanie zápisu**; registrový súd vykoná zápis alebo oznámi odmietnutie vykonania zápisu v lehote dvoch pracovných dní od doručenia návrhu na zápis.
- b) **Obmedzenie vyšetrovacích úkonov súdu**, ktorý vykonáva **len formálny prieskum návrhu**; formálnym prieskumom predloženého návrhu rozumieme preverenie kumulatívneho splnenia podmienok, ktoré taxatívne vymedzuje zákon o obchodnom registri, t. j. či návrh podala oprávnená osoba, či je podaný návrh úplný (podaný na predpísanom tlačive, ktoré je úplne vyplnené), či boli s návrhom predložené všetky prílohy a listiny, ktoré ustanovuje Obchodný zákonník, vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR č. 25/2004 Z. z. alebo osobitný predpis, či sú prílohy predložené v zákonom ustanovenej forme, či sa údaje uvedené v návrhu na zápis zhodujú s údajmi vyplývajúcimi s predložených príloh a či bol zaplatený súdny poplatok za návrh (§ 6 ods. 1 ZOR). Materiálnemu prieskumu registrového súdu podliehajú len skutočnosti vymedzené zákonom. Materiálny prieskum vykonáva súd najmä v súvislosti s prvozápisom obchodných spoločností a družstiev do obchodného registra, ako aj pri zápise obchodného mena, predmetu podnikania, zlúčenia, splynutia a rozdelenia spoločností a cezhraničného zlúčenia,

¹⁰² Pre porovnanie pozri MAŠUROVÁ, A., PATAKYOVÁ, M. Obchodný register. Právno-teoretické a aplikačné problémy. Bratislava: Wolters Kluwer 2019, s. 184–185; VALOVÁ, K. Obchodný register de lege ferenda. In: Justičná revue. Roč. 80, č. 11(2018), s. 1205

splynutia a rozdelenia spoločností.

- c) **Skončenie konania bez súdneho rozhodnutia**; ak sú splnené podmienky, registrový súd bez osobitného rozhodnutia vykoná zápis a vydá o tom **potvrdenie o vykonaní zápisu**, ktoré bez zbytočného odkladu zašle navrhovateľovi. Ak registrový súd zápis nevykoná, pretože návrh zákonom ustanovené podmienky nespĺňa, vydá **oznámenie o odmietnutí vykonania zápisu**, ktoré doručí navrhovateľovi. V oznámení uvedie nedostatky, ktoré boli dôvodom pre odmietnutie vykonania zápisu a zároveň poučí navrhovateľa o možnosti podať námietky ako opravný prostriedok proti odmietnutiu vykonania zápisu.
- d) **Prenesenie právomoci na vykonanie zápisu na vyšších súdnych úradníkov**; sudcovia sa prvej fázy registrového konania nezúčastňujú.

Pre úplnosť je potrebné uviesť, že k rýchlosti a efektívnosti registrového konania prispieva aj jeho **elektronizácia**, a to vo všetkých jeho fázach. Ku všetkej komunikácii medzi súdom a navrhovateľom vrátane doručenia potvrdenia o vykonaní zápisu, príp. oznámenia o odmietnutí vykonania zápisu, ako aj podania opravného prostriedku dochádza výhradne elektronicky.

4.7.3. Druhá fáza registrového konania – konanie o námietkach

Druhá fáza registrového konania, ktorá **začína podaním opravného prostriedku proti odmietnutiu vykonania zápisu**, sa spravuje ustanoveniami § 278 a nasl. CMP.

Pokiaľ oprávnená osoba opravný prostriedok nepodá, druhá fáza registrového konania nenastane. Druhá fáza registrového konania rovnako neprichádza do úvahy vtedy, ak registrový súd návrhu vyhovie a vykoná zápis, pretože v takom prípade zákon podanie opravného prostriedku nepripúšťa. Zásada rýchlosti a efektívnosti konania tak, ako bola vymedzená pre prvú fázu registrového konania, sa v istej miere uplatní aj v rámci tejto jeho druhej fázy.

Ak registrový súd oznámil navrhovateľovi odmietnutie vykonania zápisu, môže navrhovateľ podať opravný prostriedok, ktorými sú **námietky proti odmietnutiu vykonania zápisu**. Námietky môže navrhovateľ podať **do 15 kalendárnych dní od**

doručenia oznámenia o odmietnutí vykonania zápisu. Námietky sa podávajú **výhradne elektronicky** na elektronickom formulári, ktorého obsahové náležitosti vyplývajú z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 25/2004 Z. z.. Navrhovateľ má právo odstrániť v nich nedostatky, ktoré boli vytykané jeho pôvodnému návrhu v oznámení o odmietnutí vykonania zápisu. Navrhovateľ vyhotovuje námietky tak, aby na ich základe registrový súd mal k dispozícii úplný zrozumiteľný návrh, ktorý spĺňa osobitným predpisom vyžadované náležitosti spoločne so všetkými prílohami.

Registrový súd o podaných námietkach rozhoduje do desiatich dní od ich doručenia. Ak navrhovateľ podal námietky, v ktorých odstránil nedostatky, ktoré boli dôvodom pre odmietnutie vykonania zápisu a sú teda splnené všetky podmienky pre vykonanie zápisu podľa zákona o obchodnom registri, vykoná registrový súd zápis a vydá potvrdenie o vykonaní zápisu. Zápis vykonáva a potvrdenie vydáva vyšší súdny úradník. Ak nie sú splnené podmienky pre vykonanie zápisu, o zamietnutí námietok rozhoduje sudca uznesením. Proti tomuto uzneseniu je prípustné odvolanie, ktoré navrhovateľ podáva na registrový súd, ktorý uznesením odmietol vykonať zápis. O odvolaní rozhoduje príslušný krajský súd v odvolacom konaní podľa Civilného mimosporového poriadku.

4.8. Registrácia údajov v obchodnom registri notárom (§ 7b ZOR)

S účinnosťou od 1. novembra 2023 je možné dosiahnuť prvozápis údajov, zmenu zapísaných údajov alebo výmaz údajov z obchodného registra aj inak než v rámci vyššie popísaného konania o zápis údajov do obchodného registra, a to registráciou údajov v obchodnom registri, ktorú uskutočňuje **registrátor, ktorým je ktorýkoľvek notár**, ktorý má na území Slovenskej republiky zriadený notársky úrad. Registrácia uskutočnená registrátorom nahrádza prvú fázu registrového konania pred registrovým súdom.

Registrátor na základe registračnej žiadosti preverí, či sú splnené podmienky pre vykonanie prvozápisu, zmenu zápisu alebo výmaz údajov z obchodného registra, pričom splnenie podmienok osvedčí vo forme notárskej zápisnice a na žiadosť vydá navrhovateľovi prvý

výpis z obchodného registra. Pri podaní registračnej žiadosti vyžaduje zákon o obchodnom registri povinné právne zastúpenie advokátom. Ak nie sú splnené podmienky pre vykonanie zápisu, registráciu registrátor nevykoná, pričom proti nevykonaniu zápisu nie je prípustný opravný prostriedok. Skutočnosť, že registrátor registráciu nevykoná, nebráni podaniu totožného návrhu na prvozápis, zmenu zapísaných údajov alebo výmaz údajov z obchodného registra priamo registrovému súdu, ktorý bude pri registrácii postupovať bez ohľadu na predchádzajúcu neúspešnú registráciu u notára štandardným postupom podľa zákona o obchodnom registri.

4.9. Konania vo veciach obchodného registra

Konanie o prvozápis údajov, zmenu zapísaných údajov a výmaz údajov z obchodného registra popísané v predchádzajúcej podkapitole právne upravené v zákone o obchodnom registri a Civilnom mimosporovom poriadku predstavuje základné a najbežnejšie konanie vo veciach obchodného registra. Okrem neho rozlišuje Civilný mimosporový poriadok ďalšie osobitné konania vo veciach obchodného registra, prostredníctvom ktorých je možné za splnenia zákonom ustanovených podmienok dosiahnuť zmeny v údajoch evidovaných v obchodnom registri iným spôsobom než štandardným konaním o návrhu na prvozápis, zmenu alebo výmaz údajov v obchodnom registri.

Za tým účelom Civilný mimosporový poriadok upravuje konanie o zosúladenie údajov v obchodnom registri so skutočným právnym stavom (§ 289 až 298 CMP) a konanie o zrušenie zápisu údajov do obchodného registra (§ 299 až 303 CPM). **Konanie o zápis údajov do obchodného registra spoločne s konaním o zosúladenie údajov v obchodnom registri so skutočným stavom a konaním o zrušenie zápisu údajov do obchodného registra vytvárajú sústavu konaní vo veciach obchodného registra v zmysle Civilného mimosporového poriadku.**

V konaní o zosúladenie údajov v obchodnom registri so skutočným právnym stavom je možné odstrániť rozpor medzi skutočným stavom a zápisom, ktorý má deklaratórny účinok. Konanie o zosúladenie údajov môže začať registrový súd na návrh

aj bez návrhu na základe podnetu alebo na základe skutočností, ktoré zistil z vlastnej činnosti. Na základe rozhodnutia vo veci v súlade s jeho výrokom registrový súd vykoná prvozápis, zmenu alebo výmaz údajov zapísaných v obchodnom registri.

Konanie o zosúladenie údajov, ktoré bolo tradične zakotvené v slovenskej právnej úprave registrových konaní, bolo účinnosťou Civilného mimosporového poriadku doplnené o **konanie o zrušenie zápisu údajov do obchodného registra**, ktorého účelom je predovšetkým odstrániť obsahovo nesprávne údaje z evidencie obchodného registra, a to najmä tie údaje, ktoré sú zapisované s konštitutívnym účinkom. Ide o obligatórne návrhové konanie, o zrušení zápisu môže registrový súd rozhodnúť len na návrh osoby, ktorá osvedčí naliehavý právny záujem. Ak súd návrhu vyhovie, namietaný zápis zruší a vymaže údaj, ktorý ním bol do obchodného registra zapísaný.

4. KAPITOLA

HOSPODÁRSKA SÚŤAŽ A JEJ OCHRANA

Právna úprava: Ústava Slovenskej republiky, § 41 až 55d Obchodného zákonníka, Civilný sporový poriadok, zákon č. 147/2001 Z. z. o reklame, zákon č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach, zákon č. 435/2001 Z. z. o patentoch, dodatkových ochranných osvedčeniach – patentový zákon, zákon č. 517/2007 Z. z. o úžitkových vzoroch, zákon č. 444/2002 Z. z. o dizajnoch, zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách; zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa; zákon č. 108/2000 Z. z. o ochrane spotrebiteľa pri podomovom predaji a zásielkovom predaji, zákon č. 266/2005 Z. z. o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku, a zákon č. 102/2014 Z. z. o ochrane spotrebiteľa pri predaji tovaru alebo poskytovaní služieb na základe zmluvy uzavretej na diaľku alebo zmluvy uzavretej mimo prevádzkových priestorov predávajúceho; zákon č. 18/1996 Z. z. o cenách; zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, Parížsky dohovor na ochranu priemyslového vlastníctva z 20. marca 1883 (vyhláška č. 64/1975 Zb.), Madridská dohoda o medzinárodnom zápise továrenských alebo obchodných známk zo 14. apríla 1891, Protokol k Madridskej dohode o medzinárodnom zápise továrenských alebo obchodných známk zo 27. júna 1989; Lisabonská dohoda o ochrane označení pôvodu a o medzinárodnom zápise označení pôvodu z 31. októbra 1958, Dohovor o zriadení Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO) podpísaný v Štokholme 14. júla 1967, smernica Európskeho parlamentu a Rady ES č. 2006/114/ES o klamlivej a porovnávacej reklame; smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/943 z 8. júna 2016 o ochrane nesprístupneného know-how a obchodných informácií (obchodného tajomstva); smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/58/ES z 12. júla 2002, týkajúca sa spracovávaní osobných údajov a ochrany súkromia v sektore elektronických komunikácií (smernica o súkromí a elektronických komunikáciách); nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1001 zo 14. júna 2017 o ochrane známke Európskej únie; nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 110/2008 z 15. januára 2008 o definovaní, popise, prezentácii, označovaní a ochrane zemepisných označení liehovín a o zrušení nariadenia (EHS) č. 1576/89 nariadenie Rady (ES) č. 6/2002 z 12. decembra 2001 o dizajnoch spoločenstva.

Použitá a odporúčaná literatúra: JAKAB, R.: Verejnoprávna regulácia porovnávacej reklamy. Košice. 2016. PrF UPJŠ; JAKAB, R.: Porovnávacia reklama z pohľadu práva. Košice. Fakulta verejnej správy UPJŠ, 2010; KUBINEC, M.: Právo proti nekalej súťaži. Belianum. Banská Bystrica. 2018; MAMOJKA, M. a kol.: Obchodný zákonník. Veľký komentár. 1. zväzok. §1–260 OBZ. EUKODEX. Bratislava. 2016; MUNKOVÁ, J. Právo proti nekalé súťaži. 3. vydání. Praha. C. H. Beck, 2008; ONDREJOVÁ, D.: Hranice reklamního přehánění. Ekonom, Praha: Economia, a.s., 2007; ONDREJOVÁ, D.: Právní prostředky ochrany proti nekalé súťaži. Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, 328 str.; OVEČKOVÁ, O. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. Štvrté, doplnené a prepracované vydanie. Wolters Kluwer, Bratislava, 2017; PATAKYOVA, M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. 5.

vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2016; STRÉMY, J., ZLOCHA, E.: Nekalá súťaž: generálna klauzula, menej tradičné prípady a zahraničné právne úpravy. 1. vyd. – Bratislava: C.H. Beck, 341 s. STRÉMY, J.: Súkromnoprávne prostriedky ochrany spotrebiteľa pred nekalou súťažou. In: Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae. – Roč. 35, č. 2 (2016), s. 217–238; STRÉMY, J.: Vzťah práva proti nekalej súťaži k právu na ochranu spotrebiteľa a jeho vývojové tendencie. In: Právo, obchod, ekonomika 6. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2016. – S. 480–494; VOZÁR, J.: Právo proti nekalej súťaži. VEDA, Bratislava. 2013; VOZÁR, J., ZLOCHA, E.: Rozhodnutia vo veciach reklamy. Bratislava. IURA EDITION. 2013, VOZÁR, J., ZLOCHA, E.: Judikatúra vo veciach nekalej súťaže. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2013. 223 s.

1. Hospodárska súťaž a jej všeobecné vymedzenie

Slobodná hospodárska súťaž je imanentnou súčasťou trhovej ekonomiky a tvorí jeden z jej pilierov. **Hospodárska súťaž** nemá svoju legálnu definíciu, je ponechaná na aplikačnú prax a právnu teóriu, pre pedagogické účely ju však možno všeobecne charakterizovať ako **podnikateľské súperenie fyzických a právnických osôb v určitom čase, priestore a predmete činnosti s cieľom dosiahnuť majetkový prospech alebo inú výhodu.**

Z judikatúry možno odvodiť širšiu definíciu hospodárskej súťaže ako súťaženia subjektov (nejde však len o súťaženie podnikateľských subjektov) v hospodárskej oblasti s cieľom predstihnúť iné subjekty na trhu a dosiahnuť tým určitý prospech, ktorý však nemožno chápať iba ako zisk, ale s ohľadom na charakter, účel a zmysel hospodárskej súťaže je ním treba chápať tiež iné hodnoty ako napr. zvýšenie povedomia, zviditeľnenie, známosti či prestíže nekalými prostriedkami, ak povedú k získaniu takéhoto lepšieho postavenia (napr. získaním klientely) okrem iného na úkor iného subjektu.¹⁰³

Hospodársku súťaž nemožno chápať zúžene ako len súperenie súťažiteľov v rámci celej Slovenskej republiky; o hospodársku súťaž môže ísť aj v regionálnom rámci a v určitom konkrétnom trhovom segmente, či dokonca v konkrétnej obci (napr. hospodárska súťaž výrobcov pekárenských produktov v rámci jedného mesta).

Základom slovenskej právnej úpravy hospodárskej súťaže je článok 55 ods. 1 Ústavy SR, podľa ktorého sa hospodárstvo

¹⁰³ rozsudok NS ČR, sp. zn.: 23 Cdo 1526/2011

Slovenskej republiky zakladá na princípoch sociálne a ekologicky orientovanej trhovej ekonomiky. **V odseku 2 čl. 55 Ústavy SR je deklarovaný záväzok štátu chrániť a podporovať hospodársku súťaž.** Toto ustanovenie ďalej odkazuje na osobitné právne predpisy, ktoré upravujú v podrobnostiach ochranu hospodárskej súťaže.

Sú nimi jednak **Obchodný zákonník, ktorý obsahuje ustanovenia na ochranu pred nekalým súťažným konaním a jednak zákon o ochrane hospodárskej súťaže, ktorý postihuje obmedzovanie hospodárskej súťaže v podobe dohôd obmedzujúcich súťaž, zneužívania dominantného postavenia a koncentrácie.** Okrem toho možno za právne predpisy, ktorých účelom je ochrana hospodárskej súťaže, považovať aj zákony, upravujúce práva k nehmotným statkom (najmä k právam na označenie – ochranných známk, obchodného mena a pod.). **Pre tieto nehmotné statky je charakteristický princíp registrácie,** tzn., že vznik práva k nehmotnému statku je viazaný na zápis do príslušného zákonného registra, vďaka čomu získava nehmotný statok absolútnu a formalizovanú ochranu pred porušením práv k nemu voči všetkým.

Slobodná hospodárska súťaž je aj predmetom záujmu komunitárneho i medzinárodného práva. Komunitárne právo sa sústreďuje osobitne na ochranu práv spotrebiteľov v boji proti klamlivým a iným nekalým a nepoctivým obchodným praktikám zo strany súťažiteľov.

1.1. Súťažitelia

Ustanovenie § 41 OBZ zaručuje fyzickým i právnickým osobám, ktoré sa zúčastňujú na hospodárskej súťaži (a to aj vtedy, keď sami nie sú podnikateľmi podľa § 2 ods. 2 OBZ) slobodne rozvíjať svoju súťažnú činnosť v záujme dosiahnutia hospodárskeho prospechu.

Pre tieto osoby (či už právnické alebo fyzické) používa ďalej Obchodný zákonník legislatívnu skratku **súťažitelia**. Ide o pomerne širokú definíciu, no aplikačná prax ukazuje, že na hospodárskej súťaži sa nezúčastňujú výlučne podnikatelia, ale aj iné osoby, ktoré svojím pôsobením v rámci súťaže môžu (napr. pôsobením v prospech

priamych súťažiteľov – podnikateľov) pravidiel hospodárskej súťaže v neprospech iných súťažiteľov porušiť.

Súťažiteľa nie je možné redukovať len na podnikateľa, ide o pojem nepochybne výrazne širší a široko ho preto treba aj interpretovať – vo vzájomnom súťažiteľskom vzťahu nie sú len osoby, ktoré sú činné v rovnakom alebo podobnom hospodárskom odbore, ale aj vôbec osoby, ktoré sa zaoberajú či už rovnakou alebo podobnou hospodárskou činnosťou, alebo akoukoľvek funkčne navzájom substituovateľnou hospodárskou činnosťou, prípadne aj v rôznych odboroch, vo výrobe, obchode, či službách.¹⁰⁴ Súťažitelia sú ďalej oprávnení združovať sa na výkon súťažnej činnosti v rámci hospodárskej súťaže (pôjde o podnikateľské, prípadne stavovské komory, zväzy a združenia).

Súťažitelia, ako aj ich združenia sú povinní dbať na právne záväzné pravidlá hospodárskej súťaže a súčasne nesmú účasť na hospodárskej súťaži zneužívať (buď v podobe nekalosúťažného konania alebo v podobe nedovoleného obmedzovania hospodárskej súťaže).

1.2. Záväzné pravidlá hospodárskej súťaže

Záväzné pravidlá hospodárskej súťaže ako právny pojem nie sú zákonom výslovne a kogentne stanovené ako určitý katalóg noriem, ktoré je potrebné v rámci hospodárskej súťaže rešpektovať. Niektoré z nich síce vyplývajú priamo zo zákona (napr. z Obchodného zákonníka, zákona o reklame, zákona o ochrane hospodárskej súťaže a pod.), no väčšina z nich by mala byť tvorená v aplikačnej praxi prostredníctvom rozhodovacej činnosti súdov – slovenských, zahraničných, ale aj komunitárnych, prípadne správnych orgánov (napr. Slovenská obchodná inšpekcia), alebo aj samoregulačných inštitúcií (napr. Rada pre reklamu).

Platí preto, že každý jednotlivý prípad zneužitia účasti na hospodárskej súťaži je potrebné posudzovať individuálne a po zohľadnení všetkých skutkových a právnych okolností, za ktorých

¹⁰⁴ KNAPP, K. in. STUNA, S. a kol.: Obchodní zákoník s podrobným komentářem pro právní a podnikatelskou praxi. Nakladatelství TRIZONIA. Praha, 1992, str. 66

sa udial a ktoré mu predchádzali a rovnako tak po zohľadnení jeho právnych dôsledkov, ktoré nastali, prípadne, ktoré len nastať mohli (napr. v prípade ohrozovacích skutkových podstatí nekalej súťaže).

Podčiarknuť treba aj fakt, že **to isté konanie môže byť konaním nekalosúťažným, aj konaním nedovolené obmedzujúcim súťaž a ochrana proti nemu môže byť dotknutej osobe poskytnutá aj podľa Obchodného zákonníka, aj podľa zákona o ochrane hospodárskej súťaže.**¹⁰⁵

2. Zneužitie účasti na hospodárskej súťaži

Slobodná a férová hospodárska súťaž je chránená v dvoch základných rovinách – súkromnoprávnej (mikroekonomickej) a verejnoprávnej (makroekonomickej) rovine. V oboch prípadoch môže dôjsť zo strany súťažiteľov k zneužitiu ich účasti v hospodárskej súťaži, čo môže mať potenciálne zásadné dôsledky na iného súťažiteľa alebo súťažiteľov, no v globálnom rámci na celú hospodársku súťaž a nepriaznivo zasiahnuť do práv a právom chránených záujmov všetkých súťažiteľov a spotrebiteľov, v dôsledku čoho by mohlo dôjsť k narušeniu základných pilierov trhovej ekonomiky Slovenskej republiky.

V zmysle ustanovenia § 42 OBZ je **zneužitím účasti na hospodárskej súťaži jednak nekalé súťažné konanie**, pre ktoré je prijatá legislatívna skratka nekalá súťaž ako právom reprobované (nedovolené) konanie v hospodárskej súťaži a **jednak nedovolené obmedzovanie hospodárskej súťaže**. Obe formy zneužitia účasti na hospodárskej súťaži sa však môžu, za určitých okolností, aj prelínať, to znamená, že tým istým konaním môže dôjsť k naplneniu zneužitia účasti na hospodárskej súťaži v oboch jeho základných formách – teda jednak vo forme nekalej súťaže a jednak vo forme nedovoleného obmedzovania hospodárskej súťaže.

V prípade nekalej súťaže pôjde o zakázané konanie v hospodárskej súťaži, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi súťaže a je spôsobilé prívodiť ujmu iným súťažiteľom alebo

¹⁰⁵ Obdobne aj: KNAPP, K. in.: STUNA, S. a kol.: Obchodní zákoník s podrobným komentářem pro právní a podnikatelskou praxi. Nakladatelství TRIZONIA. Praha, 1992, str. 63

spotrebiteľom (pozri § 44 ods. 1 OBZ, ktorý upravuje tzv. generálnu klauzulu nekalej súťaže).

Ide tak prakticky vo všeobecnosti o špecifický súkromnoprávny delikt, ktorého všeobecná skutková podstata je formulovaná v podobe tzv. **generálnej klauzuly nekalej súťaže v ustanovení § 44 ods. 1 OBZ a osobitných pomenovaných skutkových podstatách, uvedených v § 45 a nasl. OBZ.**

Nekalá súťaž je upravená v Obchodnom zákonníku a pre ochranu proti nekalej súťaži je nevyhnutná súkromnoprávna iniciatíva zo strany dotknutých súťažiteľov, prípadne spotrebiteľov, to znamená, že aktívne legitimované osoby v rámci hospodárskej súťaže sa musia prostredníctvom právnych prostriedkov, formulovaných v § 53 až 55d OBZ, súdnej ochrany pred nekalou súťažou aktívne domáhať.

Právo proti nekalej súťaži preto predstavuje súhrn právnych noriem, ktoré slúžia primárne ochrane individuálnych záujmov súťažiteľov a spotrebiteľov v hospodárskej súťaži, pričom je nevyhnutné vychádzať zo zásady rovnosti účastníkov hospodárskej súťaže, to znamená, že prostredníctvom práva proti nekalej súťaži je chránená hospodárska súťaž v horizontálnom zmysle.

Na druhej strane, na ochrane hospodárskej súťaže má a musí mať záujem aj štát, ktorý prostredníctvom verejnoprávnych prostriedkov ochrany dbá s odkazom na čl. 55 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky o ochranu a podporu hospodárskej súťaže tým, že prostredníctvom noriem verejného práva bráni nedovolenému obmedzovaniu hospodárskej súťaže, ktoré môžu mať formu dohôd obmedzujúcich súťaž, zneužívania dominantného postavenia a koncentrácie.

Nedovolené obmedzovanie hospodárskej súťaže je tak vo svojej podstate verejnoprávny delikt, ktorý je upravený čo do charakteru, právnych dôsledkov a sankcií vo verejnoprávnom predpise, ktorým je zákon č. 187/2021 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže.

Dohľad štátu pred nedovoleným obmedzovaním hospodárskej súťaže je realizovaný primárne prostredníctvom ústredného orgánu štátnej správy, ktorým je Protimonopolný úrad Slovenskej republiky – jeho postavenie, pôsobnosť a prostriedky ochrany pred nedovoleným

obmedzovaním hospodárskej súťaže sú rovnako upravené vo vyššie spomenutom právnom predpise – zákone č. 187/2021 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže.

Ochrana pred nedovoleným obmedzovaním hospodárskej súťaže je, na rozdiel od nekalého súťažného konania, charakteristická princípom nadriadenosti Protimonopolného úradu SR a podriadenosti účastníkov hospodárskej súťaže a na ochranu pred nedovoleným obmedzovaním hospodárskej súťaže nie je potrebná súkromnoprávna iniciatíva dotknutého účastníka hospodárskej súťaže – orgán dohľadu totiž môže konať aj z vlastnej iniciatívy a postihy proti osobám, ktoré sa dopúšťajú nedovoleného obmedzovania hospodárskej súťaže majú v prevažnej miere sankčný, prípadne preventívny charakter. Vyššie uvedené znamená, že hospodárska súťaž je podľa noriem protimonopolného práva chránená vo vertikálnom zmysle.

Okrem týchto prostriedkov ochrany pred zneužitím účasti na hospodárskej súťaži je namieste spomenúť iné, verejnoprávne prostriedky ochrany na úrovni správneho (administratívneho) práva, najmä prostredníctvom orgánov verejnej moci (napr. Slovenská obchodná inšpekcia). Pre úplnosť uvádzame, že zneužitie účasti na hospodárskej súťaži môže mať aj trestnoprávny rozmer. Zastávame názor, že trestnoprávny postih zneužitia účasti na hospodárskej súťaži musí mať charakter *ultima ratio*, teda charakter krajnej, poslednej možnosti postihu tohto deliktu v mimoriadne závažných alebo opakovaných prípadoch zneužitia účasti na hospodárskej súťaži.

2.1. Územná pôsobnosť právnej úpravy

Právo proti nekalej súťaži je charakteristické zásadou teritoriality, ktorá spočíva v tom, že ustanovenia piatej hlavy Obchodného zákonníka (tzn. ustanovenia o nekalom súťažnom konaní) sa použijú na konanie, ktoré má účinky na území Slovenskej republiky (princíp teritoriality), ibaže by bol z medzinárodných zmlúv, z ktorých je Slovenská republika zaviazaná, rozšírený rozsah týchto ustanovení aj na konanie, ktoré má účinky v zahraničí (princíp obmedzenej exteritoriality).

Podľa § 43 ods. 1 OBZ slovenským osobám, pokiaľ ide o ochranu proti nekalej súťaži, sú postavené na roveň zahraničné osoby, ktoré v Slovenskej republike podnikajú podľa tohto zákona. Za podnikanie zahraničnej osoby na území Slovenska sa podľa § 21 ods. 3 OBZ rozumie na účely Obchodného zákonníka podnikanie tejto osoby, ak má podnik alebo jeho organizačnú zložku umiestnenú na území Slovenskej republiky.

Z vyššie uvedeného je zrejmé, že **zahraničné osoby sa môžu domáhať ochrany pred nekalou súťažou podľa ustanovení Obchodného zákonníka len vtedy, ak majú na území Slovenskej republiky umiestnený svoj podnik alebo organizačnú zložku podniku.**

V ostatných prípadoch sa môžu domáhať ochrany podľa medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Takou zmluvou je najmä Parížsky dohovor na ochranu priemyslového vlastníctva z 20. marca 1883 (vyhláška č. 64/1975 Zb.). Podľa čl. 10 bis Dohovoru sú únijné krajiny povinné zabezpečiť príslušníkom Únie účinnú ochranu proti nekalej súťaži, ktorou sa rozumie každá súťažná činnosť, ktorá odporuje poctivým zvyklostiam v priemysle alebo obchode.

V prípade, že sa dotknutá strana nemôže domáhať ochrany pred nekalou súťažou podľa Obchodného zákonníka, ani podľa medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná (môže ísť pritom i bilaterálne, či multilaterálne zmluvy medzi dvomi alebo viacerými štátmi), **je možné, aby sa ochrany pred nekalou súťažou domáhala na základe princípu reciprocity, tzn., že sa nekalou súťažou dotknutý súťažiteľ bude môcť domáhať ochrany pred nekalou súťažou na Slovensku v rovnakom rozsahu, v akom poskytuje ochranu pred nekalou súťažou jeho domovský štát slovenským osobám na vlastnom území.**

3. Nekalá súťaž a jej generálna klauzula

Nekalé súťažné konanie (skr. nekalá súťaž) je jednou z dvoch základných foriem zneužitia účasti na hospodárskej súťaži. Súčasná právna úprava proti nekalej súťaži chráni čistotu súťažných vzťahov predovšetkým so zameraním na súťažiteľov a prihliada tiež

na záujmy spotrebiteľov, ktorým poskytuje v značnej miere možnosť samostatne sa brániť proti nekalej súťaži.¹⁰⁶

Právna úprava proti nekalej súťaži je koncipovaná tak, že v § 44 ods. 1 OBZ je vymedzená **všeobecná (základná) skutková podstata nekalej súťaže** (tzv. **generálna klauzula**) a v § 44 ods. 2 OBZ je uvedený **demonštratívny výpočet osobitných a pomenovaných skutkových podstát** (tzv. **špeciálne klauzuly**), pre ktoré je charakteristické to, že musia vždy spĺňať podmienky generálnej klauzuly a ich vzťah ku generálnej klauzule je vzťahom špeciálnym.

Vzťah generálnej klauzuly k jednotlivým skutkovým podstatám nekalej súťaže je taký, že ak bude naplnená niektorá z osobitných skutkových podstát, bude mať porušenie súčasne znaky generálnej klauzuly. Na druhej strane, ak dôjde ku konaniu, ktoré nenapĺňa znaky niektorej zo zvlášť upravených skutkových podstát, môže napriek tomu ísť o nekalú súťaž, ak nesie znaky všeobecnej skutkovej podstaty.¹⁰⁷

Osobitné skutkové podstaty nekalej súťaže sú upravené v § 45 až 52 OBZ. Platí, že ide o **tzv. pomenované skutkové podstaty**, čo vyplýva jednak zo skutočnosti, že sa v aplikačnej praxi objavujú najčastejšie, jednak z historických dôvodov (viaceré z nich boli do Obchodného zákonníka s minimálnymi zmenami prevzaté zo zákona proti nekalej súťaži z roku 1927 – z obdobia prvej ČSR) a jednak preto, že pri vzniku Obchodného zákonníka sa dalo očakávať, že ich frekvencia v aplikačnej praxi bude častejšia (ukazuje sa však, ako uvedieme nižšie, že tieto očakávania sa nenaplnili – napr. ohrozovanie zdravia a životného prostredia podľa § 52 OBZ, obdobne aj podplácanie podľa § 49 OBZ).

Keďže však ide len o demonštratívny výpočet skutkových podstát a najmä – súťažná prax je mimoriadne rôznorodá, vyvíjajú sa aj nové (hoci nepomenované) skutkové podstaty¹⁰⁸ nekalej súťaže, pre ktoré však platí pravidlo, že ak nemožno určité konanie

¹⁰⁶ VEČERKOVÁ, E.: Nekalá súťaž a reklama (vybrané kapitoly). In.: Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Rada teoretická. Č. 284, Masarykova univerzita, Brno. 2005, str. 42–43

¹⁰⁷ rozsudok NS ČR, sp. zn.: 32 Odo 1370/2005

¹⁰⁸ Napr. obťažovanie ako nekalosúťažná praktika – pozri: ZAVADOVÁ, D.: Obťažovanie ako nekalosúťažná praktika. Kritika (ne)jednej transpozície; Justičná revue, 69, 2017, č. 6–7, s. 780 – 794

subsumovať pod žiadnu z pomenovaných skutkových podstát nekalej súťaže, posúdia sa podľa generálnej klauzuly nekalej súťaže (§ 44 ods. 1 OBZ). Ak bude takéto konanie napĺňať znaky generálnej klauzuly, pôjde o nekalosúťažné konanie v zmysle Obchodného zákonníka a dotknuté osoby budú môcť využiť právne prostriedky na ochranu pred nekalou súťažou podľa § 53 až 55d OBZ, prípadne podľa osobitných právnych predpisov najmä verejno-právneho charakteru.

Pokiaľ ide o právnu kvalifikáciu konania ako konania nekalosúťažného, je vhodné upozorniť na to, že **to isté konanie môže napĺňať nielen jednu, ale aj viaceré skutkové podstaty nekalej súťaže súčasne – môže teda dôjsť k súbehu viacerých skutkových podstát. Pomenované skutkové podstaty teda v tomto zmysle nemajú výlučný charakter a pre prípad sporu z nekalej súťaže bude rozhodnutie o tom, pod ktorú alebo pod ktoré skutkové podstaty nekalej súťaže je potrebné subsumovať určité konanie, závisieť, ako právna otázka, od rozhodnutia súdu.**

Napokon, v prípade práva proti nekalej súťaži sa zrejme najvýraznejšie v slovenskom právnom poriadku prejavuje význam rozhodovacej činnosti súdov a judikatúry. Judikatúra síce nie je formálnym prameňom práva (nielen v rámci práva proti nekalej súťaži), no najmä v prípade nekalej súťaže je nezastupiteľným prostriedkom hľadania práva a spravodlivého riešenia sporov.

Obdobne zásadný význam pri riešení sporov z nekalej súťaže má aj odborná literatúra (na ktorú aj početne odkazujeme v čiastkových otázkach), ktorá je na Slovensku, ale najmä v Českej republike bohatá a zohľadňuje spoločné právno-historické a teritoriálne kontexty a tradície oboch krajín, ktoré majú veľmi podobnú právnu úpravu práva proti nekalej súťaži.

3.1. Generálna klauzula

Nekalá súťaž ako forma zneužitia účasti na hospodárskej súťaži nemá priamu zákonnú definíciu, nepriamo je však definovaná cez tzv. generálnu klauzulu v § 44 ods. 1 OBZ. Napr. v Parížskom dohovore na ochranu priemyselného vlastníctva možno nájsť vymedzenie nekalej súťaže ako každej súťažnej

činnosti, ktorá odporuje poctivým zvyklostiam v priemysle alebo obchode (čl. 10 bis ods. 2 Parížskeho dohovoru).

V zmysle zákonnej definície základnej skutkovej podstaty nekalej súťaže musia byť na naplnenie generálnej klauzuly kumulatívne splnené tri nasledovné podmienky:

- a) **konanie v hospodárskej súťaži,**
- b) **ktoré je v rozpore s dobrými mravmi súťaže, a**
- c) **je spôsobilé privodiť ujmu iným súťažiteľom alebo spotrebiteľom.**

3.1.1. Konanie v hospodárskej súťaži

Kľúčovou podmienkou pre posúdenie nekalosúťažného konania je to, že musí ísť o konanie v hospodárskej súťaži. Pojem hospodárska súťaž nie je zákonom definovaný zjednodušene pôjde o súperenie minimálne dvoch a viacerých súťažiteľov s cieľom získať lepšie postavenie na trhu, a to v určitom čase, priestore a predmete. Obdobne iná definícia hovorí o hospodárskej súťaži ako „o súperení podnikateľských subjektov v hospodárskej oblasti s cieľom predstihnúť iné podnikateľské subjekty, a tým dosiahnuť hospodársky prospech.“¹⁰⁹

V súlade s aktuálnou judikatúrou konaním v hospodárskej súťaži nie je každá činnosť, ale iba také konanie, ktoré je vymedzené ako súťaženie subjektov (nemusí však ísť len o súťaženie podnikateľských subjektov) v hospodárskej oblasti s cieľom predstihnúť iné subjekty na trhu a dosiahnuť tým určitý prospech, ktorý však nemožno chápať iba ako zisk, ale s ohľadom na charakter, účel a zmysel hospodárskej súťaže je ním treba chápať tiež iné hodnoty ako napr. zvýšenie povedomia, zviditeľnenie, známosti či prestíže nekalými prostriedkami, ak povedú k získaniu takéhoto lepšieho postavenia (napr. získaním klientely) okrem iného na úkor iného subjektu.

Súťažný vzťah vzniká vždy medzi tými, ktorí si ekonomicky konkurujú, a to z ekonomických príčin, a k súťaži dochádza všade

¹⁰⁹ OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: IURA EDITION, 2008, s. 125

tam, kde je trh, ktorý je určený časom, priestorom a predmetom. Existencia súťažného vzťahu medzi účastníkmi závisí od toho, či konanie jedného konkurenta zasahuje do sféry činnosti druhého konkurenta. Pojem konanie v hospodárskej súťaži je potrebné vykladať v konkrétnych prípadoch nekalej súťaže podľa konkrétnych okolností.

Najširšie poňatie, ku ktorému vedie § 41 Obchodného zákonníka, umožňuje pod pojem konanie v hospodárskej súťaži zahrnúť aj konania, ktoré nie sú zamerané na dosiahnutie zisku (hospodársky prospech nemusí spočívať len v zisku, môže ním byť aj odstránenie konkurenta formou podhodnotenia, teda v skutočnosti vykazovania účtovnej straty), ak možno z okolností prípadu usúdiť, že medzi účastníkmi ide o konkurenčný vzťah.

Pokiaľ ide o samotný súťažný vzťah, je potrebné ho vykladať v nadväznosti na pojem konkurentov z hľadiska účelu ochrany proti nekalej súťaži relatívne široko. Bude však vždy predmetom zisťovania, pretože pojem súťažného vzťahu nie je vymedzený pomocou vzťahu ku konkrétnej osobe, ale je ním spravidla okruh tých, ktorí môžu byť dotknutí vo svojich záujmoch nielen ako subjekty, ale aj ako objekty súťaže.¹¹⁰

3.1.2. Rozpor s dobrými mravmi hospodárskej súťaže

Druhou podmienkou posúdenia určitého konania ako konania nekalosúťažného je jeho **rozpor s dobrými mravmi súťaže**. Hoci sa na dobré mravy Obchodný zákonník, ale najmä Občiansky zákonník, či iné právne predpisy odvolávajú pomerne často, nejde o pojem, ktorý by bol priamo a výslovne legálne ukotvený v podobe zákonnej definície. Podľa českej judikatúry totiž **dobré mravy netvorí uzavretý a petrifikovaný normatívny systém, sú skôr meradlom etického hodnotenia konkrétnych situácií a ich súladu so všeobecne uznávanými pravidlami slušnosti a čestnosti.**¹¹¹

Z gramatického vyjadrenia spojenia „dobré mravy súťaže“ je zrejmé, že ide o užší pojem než „dobré mravy“ na účely Občianskeho

¹¹⁰ upravené v zmysle rozsudku NS ČR, sp. zn.: 23 Cdo 1526/2011

¹¹¹ rozsudky NS ČR sp. zn. 32 Odo 174/2005 a sp. zn. 32 Cdo 150/2007

alebo Obchodného zákonníka – aj odborná literatúra akcentuje fakt, že pojem **dobré mravy súťaže** nemožno zamieňať s pojmom dobré mravy vôbec.¹¹²

V zásade preto **pôjde o zväčša nepísaný zoznam pravidiel a zvyklostí, ktoré sa dodržiavajú v konkurenčnom prostredí a ktoré aj sami súťažitelia považujú za zodpovedajúce podnikateľskej korektnosti,**¹¹³ prípadne mravné názory, obyčaje a zvyklosti, uznanie a pod., ktoré zachovávajú všetci spravodlivo, poctivo, čestne a svedomito konajúci účastníci súťažného procesu.¹¹⁴ Dobré mravy hospodárskej súťaže sú pritom pojmom mimoprávnym a sú merítkom etického hodnotenia konkrétnych situácií zodpovedajúcich všeobecne uznávaným pravidlám slušnosti.¹¹⁵ Dobrým mravom súťaže potom odporujú také konania, ktoré by mohli ohroziť účel (funkčnosť) súťaže. Posúdenie, čo v konkrétnom prípade boli porušené dobré mravy súťaže, závisí rovnako, ako v prípade dobrých mravov všeobecne, od orgánu, ktorý v danej veci rozhoduje.¹¹⁶

3.1.3. Spôsobilosť privodiť ujmu iným súťažiteľom alebo spotrebiteľom

Treťou podmienkou, ktorá musí byť súčasne splnená na to, aby bolo určité konanie kvalifikované ako nekalosúťažné, **je jeho spôsobilosť privodiť ujmu iným súťažiteľom alebo spotrebiteľom.** Spôsobilosť konania privodiť ujmu vychádza z premisy, že vo všeobecnosti sa pri nekalosúťažnom konaní nevyžaduje ako podmienka pre postih to, že inému súťažiteľovi alebo spotrebiteľovi bola reálne spôsobená ujma (či už materiálna alebo nemateriálna), ale postačí (minimálne pri generálnej klauzule a pri niektorých osobitných skutkových podstatách), že k ujme mohlo dôjsť, tzn., že ujma objektívne hrozí.

¹¹² KNAPP, K.: Právní ochrana hospodárskej súťaže. 2. díl. ABF. Praha. 1992, str. 11

¹¹³ rozsudok NS SR, sp. zn.: 1 Obo 180/94

¹¹⁴ Vážného zberka, r. 1933, č. 12336, cit. podľa ČEČOTOVÁ, V.: Dobré mravy v slovenskom súkromnom práve. Praha. EPOS.2005, str. 111

¹¹⁵ rozsudok NS SR, sp. zn.: 4 Obo 212/2007

¹¹⁶ ČEČOTOVÁ, V.: Dobré mravy v slovenskom súkromnom práve. Praha. EPOS.2005, str. 120

To znamená, že generálna klauzula nekalej súťaže a časť osobitných skutkových podstát sú koncipované ako tzv. **ohrozoacie delikty** (napr. klamlivá reklama), na rozdiel od tzv. **porušovacích deliktov** (napr. porušenie obchodného tajomstva), pri ktorých sa vyžaduje, aby bola konkrétna ujma (najmä majetková, ale aj nemajetková) súťažiteľovi alebo spotrebiteľovi aj skutočne (reálne) spôsobená.

Pre kvalifikáciu nekalej súťaže sa teda vyžaduje spôsobilosť privodiť ujmu súťažiteľom alebo spotrebiteľom, nie je teda nutný samotný vznik ujmy. Možnosť, že jednému alebo druhému z uvedených subjektov bude spôsobená ujma, musí byť však možnosťou reálnou, nie vyšpekulovanou a veľmi nepravdepodobnou. Ak by určité konanie bolo zakazované len na základe vysoko teoretickej možnosti ujmy, išlo by o málo dôvodné obmedzenie podnikateľskej slobody. Zákon nijako neurčuje rozsah ujmy, ktorá musí z určitého konania aspoň hroziť, aby takéto konanie mohlo byť posúdené ako nekalosúťažné; nehovorí napr. o ujme značného rozsahu, ujme podstatnej pod. Aj tu bude záležať na tom, ako sa bude vykladať pojem ujma; v rozhodovacej praxi možno dospieť k názoru, že ujma (či už hroziaca alebo skutočne existujúca) v zanedbateľnom rozsahu vlastne ujmovou nie je.¹¹⁷

Ujma ako kvalifikačný znak nekalej súťaže nie je totožná s pojmom škoda, ide o širší pojem a preto by mala byť vymedzená čo najširšie a veľmi extenzívne – môže sa prejaviť v materiálnej rovine – v podobe skutočnej škody (lat. *damnum emergens*) alebo ušlého zisku (lat. *lucrum cesans*), ale aj v imateriálnej rovine (napr. poškodenie dobrého mena, strata trhového postavenia a pod.).

3.2. Súťažiteľ a spotrebiteľ ako účastníci hospodárskej súťaže

Kľúčovými subjektmi, ktoré sú priamo a pravidelne dotknuté nekalosúťažným konaním súťažiteľa sú **súťažitelia** a **spotrebiteľia**. Ustanovenie § 41 ods. 1 OBZ zaručuje fyzickým i právnickým osobám, ktoré sa zúčastňujú na hospodárskej súťaži (a to aj vtedy,

¹¹⁷ rozsudok NS ČR, sp. zn.: 32 Cdo 139/2008.

keď sami nie sú podnikateľmi podľa § 2 ods. 2 OBZ) slobodne rozvíjať svoju súťažnú činnosť v záujme dosiahnutia hospodárskeho prospechu. Pre tieto osoby (či už právnické alebo fyzické) používa ďalej Obchodný zákonník legislatívnu skratku **súťažiteľa**. Na hospodárskej súťaži sa nezúčastňujú výlučne podnikatelia, ale aj iné osoby, ktoré svojím pôsobením v rámci súťaže môžu (napr. pôsobením v prospech priamych súťažiteľov – podnikateľov – napr. Slovenská advokátska komora) pravidlá hospodárskej súťaže v neprospech iných súťažiteľov porušiť.

Súťažiteľa nie je možné redukovať len na podnikateľa, ide o pojem nepochybne výrazne širší a široko ho preto treba aj interpretovať – vo vzájomnom súťažiteľskom vzťahu nie sú len osoby, ktoré sú činné v rovnakom alebo podobnom hospodárskom odbore, ale aj vôbec osoby, ktoré sa zaoberajú či už rovnakou alebo podobnou hospodárskou činnosťou, alebo akoukoľvek funkčne navzájom substituovateľnou hospodárskou činnosťou, prípadne aj v rôznych odboroch, vo výrobe, obchode, či službách.¹¹⁸

Naproti tomu **spotrebiteľ** nie je v právnej úprave Obchodného zákonníka nijako definovaný, ale v podstate len opakovane zmieňovaný. Podporne možno využiť aj všeobecnú zákonnú definíciu spotrebiteľa z ustanovenia § 52 ods. 4 OZ, podľa ktorého **spotrebiteľ je fyzická osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti**. Nemyslíme si však, že takáto definícia je použiteľná bez ďalšieho aj v rovine hospodárskej súťaže – zastávame skôr názor, že v širšom zmysle môže ísť nielen o fyzické, ale aj právnické osoby, ktorým sú tovary a služby produkované súťažiteľmi v rámci ich činnosti určené ako konečným užívateľom.

Podľa nášho názoru, spotrebiteľom na účely právnej úpravy proti nekalej súťaži môže byť aj právnická osoba, pokiaľ nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti – aj spotrebiteľa, na účely práva proti nekalej súťaži preto treba, rovnako ako súťažiteľa, definovať extenzívne, pričom limitom bude len prípadný súťažný vzťah medzi týmito osobami. Inak povedané,

¹¹⁸ KNAPP, K. in. STUNA, S. a kol.: Obchodní zákoník s podrobným komentářem pro právní a podnikatelskou praxi. Nakladatelství TRIZONIA. Praha, 1992, str. 66

aj fyzická osoba podnikateľ, či právnická osoba (podnikateľ i nepodnikateľ) môže byť spotrebiteľom v rámci hospodárskej súťaže, ibaže by bola v súťažnom vzťahu so súťažiteľom, ktorý sa dopúšťa nekalosúťažného konania.

Z vyššie uvedeného možno vyvodiť aj záver, že množina súťažiteľov a množina spotrebiteľov nie sú absolútne izolované a môžu sa za istých okolností aj prelínať – tá istá osoba, ktorá je v rámci relevantného trhu súťažiteľom (napr. producent minerálnej vody), môže byť v inom relevantnom segmente spotrebiteľom (napr. pri nákupe plastových fliaš na plnenie minerálnej vody od ich výrobcu).¹¹⁹

3.3. Osobitné skutkové podstaty nekalej súťaže

Ustanovenie § 44 ods. 2 OBZ výslovne, no len demonštratívne určuje tzv. pomenované skutkové podstaty, ktoré sa v hospodárskej súťaži objavujú, resp. by sa mali objavovať najčastejšie.

Väčšina z nich má bohaté historické korene a sú príznačné bohatou judikatúrou (napr. klamlivá reklama); niektoré z nich (napr. ohrozovanie zdravia spotrebiteľov a životného prostredia alebo podplácanie) sa objavujú až v súčasnosti a priama skúsenosť s nimi v podobe konkrétnych výsledkov rozhodovacej činnosti súdov (minimálne na Slovensku) je veľmi nízka.

Pomenovanými skutkovými podstatami nekalej súťaže sú:

- a) klamlivá reklama (§ 45 OBZ),
- b) klamlivé označovanie tovaru a služieb (§ 46 OBZ),
- c) vyvolávanie nebezpečenstva zámény (§ 47 OBZ),
- d) parazitovanie na povesti podniku, výrobkov alebo služieb iného súťažiteľa (§ 48 OBZ)
- e) podplácanie (§ 49 OBZ),
- f) zľahčovanie (§ 50 OBZ),
- g) porušovanie obchodného tajomstva (§ 51 OBZ),
- h) ohrozovanie zdravia spotrebiteľov a životného prostredia (§ 52 OBZ).

¹¹⁹ Pozri aj: STRÉMY, J.: Prípady nekalej súťaže voči spotrebiteľom spadajúce pod generálnu klauzulu. In: Paneurópske právnické fórum [elektronický zdroj]. Bratislava : Paneurópska vysoká škola, 2016. – S. 421–431 [CD-ROM]

Nejde pritom o výpočet taxatívny, ale len o výpočet demonštratívny, čo je odvodené od použitého spojenia „najmä“, v dôsledku čoho a vzhľadom na vzťah generálnej klauzuly k osobitným pomenovaným skutkovým podstatám nekalej súťaže je možné, aby súčasná a budúca aplikačná prax rozvíjala aj iné nekalé obchodné a reklamné praktiky, ktoré síce nebude možné priamo podriadiť niektorej pomenovanej skutkovej podstate, no v prípade, že budú spĺňať podmienky generálnej klauzuly podľa odseku 1, pôjde o nekalosúťažné konanie.¹²⁰

Takto sa postupne profilujú aj ďalšie **nepomenované skutkové podstaty nekalej súťaže**, ktoré možno podradiť pod generálnu klauzulu – napr. **nekalé obchodné praktiky, zneužívanie ľudskej záľuby v hru, predaj výrobkov pod výrobnú cenu, spam a iné neprimerané formy obťažovania zákazníka, progresívne získavanie zákazníkov, zneužívanie informácií získaných v rámci pracovného pomeru, vytváranie databáz a publikovanie mien zákazníkov, ale aj porušovanie právnych predpisov.**¹²¹

Okrem nich patria k špecifickým (nepomenovaným) nekalosúťažným praktikám aj: **zabraňovacia súťaž, využívanie cudzej reklamy, nekalé získavanie zákazníkov, nežiadané návštevy obchodného zástupcu, zaslanie neobjednaného tovaru, reklama v prípade smrti, skrytá reklama, nekalá reklama, buzzmarketing, ambush marketing a iné.**¹²²

Pokiaľ ide o posudzovanie konania v hospodárskej súťaži z hľadiska naplnenia podmienok nekalej súťaže, je dôležité uviesť aj to, že osobitné skutkové podstaty nemajú výlučný charakter v tom zmysle, že je v konkrétnom prípade nevyhnutné subsumovať určité konanie výlučne pod jednu skutkovú podstatu – tým istým konaním totiž možno naplniť viacero skutkových podstát – napr. pri klamlivej reklame môže súčasne dôjsť ku kumulácii so skutkovou podstatou vyvolania nebezpečenstva zámeny, či parazitovania na povesti.

¹²⁰ Pozri tiež: JAKAB, R.: Internet Advertising: Legal Aspects in the European Union. In: Dudley, Alfreda; Braman, James; Vincenti, Giovanni: Investigating Cyber Law and Cyber Ethics: Issues, Impacts, and Practices. – Hershey Information Science Reference, 2012. S. 288–310; JAKAB, R.: Nevyžiadaná reklama prostredníctvom elektronickej pošty. In: Justičná revue : časopis pre právnu prax. Roč. 65, č. 3 (2013), s. 363–372;

¹²¹ VOZÁR, J.: Právo proti nekalej súťaži. Bratislava. VEDA, 2013, str. 103 – 120

¹²² VOZÁR, J.: Právo proti nekalej súťaži. Bratislava. VEDA, 2013, str. 120

Právne posúdenie konania bude v prípade sporu bude v konečnom dôsledku vždy podliehať právnomu názoru príslušného súdu, preto je vhodné pri koncipovaní žaloby v sporoch z nekalej súťaže vychádzať z potenciálnej kumulácie viacerých skutkových podstát v prípade toho istého konania.

3.4. Klamlivá reklama

3.4.1 Reklama

Pojem reklama, hoci sa v Obchodnom zákonníku v úprave práva proti nekalej súťaži objavuje často, nemá v Obchodnom zákonníku legálnu definíciu (netvrdíme však, že je nevyhnutná). Podporne však možno použiť definíciu, uvedenú v § 2 ods. 1 zákona o reklame, ktorý **reklamu vymedzuje ako predvedenie, prezentáciu alebo iné oznámenie v každej podobe súvisiace s obchodnou, podnikateľskou alebo inou zárobkovou činnosťou s cieľom uplatniť produkty na trhu.** Okrem tohto pozitívneho vymedzenia § 2 ods. 2 zákona o reklame definuje reklamu aj negatívne.¹²³

Negatívne vymedzenie reklamy však neznamená, že sa súťažiteľ nemôže dopustiť klamlivej reklamy ako nekalosúťažného konania napr. uvádzaním obchodného mena iného súťažiteľa na adrese svojho sídla, prípadne na svojej obchodnej korešpondencii – práve naopak, i takéto konanie môže mať nekalosúťažný charakter; inak povedané, negatívne vymedzenie reklamy v § 2 ods. 2 zákona o reklame má význam len na účely tohto zákona a pre nekalú súťaž má len subsidiárny charakter.

Reklama je tak vo všeobecnosti konaním, ktorého cieľom je umiestnenie produktov (tovarov a služieb) súťažiteľa na

¹²³ Reklamou nie je:

- a) označenie sídla právnickej osoby, trvalého pobytu fyzickej osoby, označenie prevádzkarne alebo organizačnej zložky právnickej osoby alebo fyzickej osoby obchodným menom, ako aj označenie budov, pozemkov a iných nehnuteľných vecí alebo hnutel'ných vecí vo vlastníctve alebo v nájme týchto osôb,
- b) označenie listov a obálok obchodným menom alebo ochrannou známkou,
- c) označenie produktov alebo ich obalov údajmi, ktoré sa musia na nich uvádzať podľa osobitného predpisu,
- d) zverejnenie výročnej správy o hospodárení, účtovnej závierky, auditu podniku alebo iných informácií o podniku, ak povinnosť ich zverejnenia vyplýva z osobitného predpisu.

príslušnom trhu, prostredníctvom reklamy súťažiteľ prezentuje výsledok svojho podnikateľského snaženia, informuje adresátov reklamy (iných súťažiteľov, no najmä spotrebiteľov) o charaktere, kvalite, cene, či vlastnostiach svojich produktov s cieľom umiestniť ich v rámci poctivej hospodárskej súťaže na trhu a maximalizovať svoj zisk.

3.4.2. Klamlivá reklama ako nekalosúťažné konanie

Reklama má v trhovom prostredí nezastupiteľnú funkciu, ide principiálne o konanie vo všeobecnosti zákonom predpokladané a dovolené, no to neznamená, že za určitých okolností nemôže nadobudnúť negatívne rozmery, ktorých výsledkom môže byť aj naplnenie skutkovej podstaty nekalosúťažného konania – tzv. **klamlivej reklamy**. V tomto prípade pristupuje k definícii reklamy **prvok klamlivosti**.

Ide o adjektívum, ktorého **podstatou je spôsobilosť vyvolať klamlivú predstavu, tzn. spôsobilosť vyvolať predstavu, ktorá je v rozpore so skutočnosťou**. Pod spôsobilosťou vyvolania klamlivosti sa dá tiež rozumieť, že klamlivosť je vlastnosť, ktorá môže byť daná aj v prípade, že v skutočnosti nikto oklamany nie je, ak je tu však možnosť, že by k oklamaniu mohlo dôjsť.¹²⁴

V tomto kontexte je preto **klamlivou reklamou reklama tovaru, služieb, nehnuteľností, obchodného mena, ochrannej známky, označenia pôvodu výrobkov a iných práv a záväzkov, ktorá uvádza do omylu alebo môže uviesť do omylu osoby, ktorým je určená alebo ku ktorým sa dostane, a ktorá v dôsledku klamlivosti môže ovplyvniť ekonomické správanie týchto osôb alebo ktorá poškodzuje alebo môže poškodiť iného súťažiteľa alebo spotrebiteľa**.

Klamlivosť reklamy je potrebné posudzovať z hľadiska priemerného spotrebiteľa. Priemerným spotrebiteľom je najmä taký zákazník, ktorý má dostatok informácií, je v rozumnej miere pozorný a opatrný, a to s vzhľadom na sociálne, kultúrne a jazykové faktory, a možno od neho očakávať, že

¹²⁴ rozsudok NS SR, sp. zn.: 5 Obo 138/2000

prihliadne na podstatné rozdiely medzi značkami, označením výrobkov a pod.¹²⁵

Rozhodnutie o tom, či ide v jednotlivom prípade o reklamu klamlivú, je však otázkou právnou, o ktorej rozhoduje výlučne príslušný súd. Samozrejme, aj vymedzenie tzv. priemerného spotrebiteľa sa môže javiť ako veľmi všeobecné a vágne, posudzovanie reklamy ako klamlivej sa v konečnom dôsledku na Slovensku realizuje fakticky z pohľadu konajúceho sudcu, resp. senátu v odvolacom, prípadne dovolacom konaní. Znalecký posudok, ktorý by určil, či je konkrétna reklama klamlivá, by podľa nášho názoru nemal byť prípustný a tak považujeme za objektívny spôsob zisťovania pohľadu priemerného spotrebiteľa na reklamu prieskumy verejnej mienky (tzv. demoskopické prieskumy), ktoré by mali byť akceptovaným a čo najširšie využívaným dôkazným prostriedkom v sporoch z nekalej súťaže.

Pri posudzovaní klamlivosti reklamy je tiež dôležité zohľadniť jej adresátov, pretože takmer každý typ reklamy má svoju cieľovú skupinu (deti – reklama na hračky či sladkosti, mládež – reklama na módne oblečenie, ekonomicky aktívni obyvatelia – rodinné auto, či dôchodcovia – kúpeľné pobyty) a tak hľadisko priemerného spotrebiteľa bude v týchto skupinách takmer vždy iné – iný je pohľad dieťaťa ako pohľad jeho matky na reklamu sladkostí, pretože preň bude dôležitá chuť alebo farebná úprava obalu výrobku.

Najvyšší súd SR napr. rozhodol, že ak žalobca na svojich reklamných pútačoch uvádza, že predáva najlacnejšie palivo v okruhu dvoch kilometrov, hoci tomu tak v skutočnosti nie je, ide o klamlivú reklamu podľa § 45 OBZ a dôvod na uloženie pokuty pre porušenie zákazu uvádzania klamlivej reklamy podľa § 3 ods. 2 zákona č. 147/2001 Z. z. o reklame.¹²⁶

V klamlivej reklame sa najčastejšie objavujú objektívne nepravdivé informácie, výnimočne však môže byť klamlivá reklama realizovaná aj prostredníctvom šírenia pravdivých informácií za predpokladu, že v spojitosti s ostatnými prvkami

¹²⁵ rozsudok NS ČR, sp. zn.: 23 Cdo 2044/2013

¹²⁶ rozsudok NS SR, sp. zn.: 2 S 455/2006: Citované z: VOZÁR, J., ZLOCHA, E.: Rozhodnutia vo veciach reklamy. Bratislava. IURA EDITION. 2013, str. 56

reklamy, metód a spôsobov jej šírenia môžu vzbudiť omyl na strane spotrebiteľa.

Špecifickým je prípad tzv. **obvyklého reklamného prehánania (zveličenia)** – napr. „náš výrobok je najlepší vo všetkých známych vesmíroch“, ktorý je sám osebe zrejme nepravdivým výrokom, no poľahky identifikovateľný ako istá forma prijateľného nadsadenia aj priemerným spotrebiteľom a preto v tomto prípade o klamlivú reklamu nepôjde. Za určitých okolností aj výslovné nepravdivé údaje, často metaforického charakteru, so zohľadnením pohľadu priemerného spotrebiteľa, nenaplnia znaky klamlivej reklamy, ak v ňom nie sú spôsobilé vyvolať omyl alebo viesť do omylu a tým zmeniť jeho ekonomické správanie, či rozhodovanie – príkladom je reklamný slogan energetického nápoja: „RED BULL VÁM DÁVA KRÍDLA“ – je totiž každému bežnému spotrebiteľovi jasné, že pozitívum tohto nápoja mu krídla nenarastú, no slogan bude vnímať ako metaforické vyjadrenie dodania sily, elánu, či povzbudenia.

Ustanovenie § 45 ods. 2 OBZ je vo svojej podstate interpretačným a hodnotiacim pravidlom, ktoré nadväzuje na § 45 ods. 1 OBZ a jeho účelom je demonštratívne identifikovať kľúčové okolnosti, ktoré je potrebné pri posudzovaní klamlivosti reklamy zohľadniť.¹²⁷

3.5. Klamlivé označenie tovaru a služieb

Klamlivé označenie tovaru a služieb je osobitnou skutkovou podstatou nekalej súťaž, ktorá má charakter tzv. ohrozovacieho deliktu, čo znamená, že k jej naplneniu dôjde aj vtedy, keď je označenie ešte len spôsobilé vyvolať mylnú domnienku a teda k vyvolaniu mylnej domnienky na strane spotrebiteľa o pôvode tovaru alebo služby ani nemusí v skutočnosti dôjsť.

¹²⁷ Pri posudzovaní klamlivosti reklamy sa zohľadňujú všetky jej znaky, najmä informácie, ktoré obsahuje, o:

- a) tovaru a službách, ich dostupnosti, vyhotovení, zložení, spôsobe a dátume výroby alebo dodania, vhodnosti a spôsobe použitia, množstve, zemepisnom alebo obchodnom pôvode alebo o výsledkoch, ktoré možno očakávať od ich použitia, alebo o výsledkoch ich skúšok alebo kontrol,
- b) cene alebo spôsobe, akým je vypočítaná, a o podmienkach, za ktorých sa tovar a služby dodávajú alebo poskytujú,
- c) charakteristických znakov súťažiteľa reklamy, najmä jeho totožnosti, kvalifikovanosti, jeho chránenom priemyselnom práve, duševnom vlastníctve, ocenení alebo vyznamenaní.

V zmysle zákonnej definície je **klamlivým označením tovaru a služieb každé označenie, ktoré je spôsobilé vyvolať v hospodárskom styku mylnú domnienku, že ním označený tovar alebo služby pochádzajú z určitého štátu, určitej oblasti alebo miesta alebo od určitého výrobcu alebo že vykazujú osobitné charakteristické znaky alebo osobitnú akosť**. Pri posudzovaní klamlivosti sa použije hľadisko tzv. **priemerného spotrebiteľa**.

Priemerným spotrebiteľom je najmä taký zákazník, ktorý má dostatok informácií, je v rozumnej miere pozorný a opatrný, a to vzhľadom na sociálne, kultúrne a jazykové faktory, a možno od neho očakávať, že prihliadne na podstatné rozdiely medzi značkami, označením výrobkov a pod.¹²⁸

V tomto kontexte táto skutková podstata úzko súvisí:

- 1) s **označením pôvodu výrobku**, ktorým je názov určitého miesta, oblasti alebo vo výnimočných prípadoch krajiny používaný na označenie výrobku pochádzajúceho z tohto miesta, oblasti alebo krajiny, ak kvalita alebo vlastnosti tohto výrobku sú výlučne alebo podstatne dané zemepisným prostredím s jeho charakteristickými prírodnými a ľudskými faktormi a výroba, spracovanie a príprava tohto výrobku sa uskutočňuje výlučne vo vymedzenom mieste, oblasti alebo krajine (§ 2 písm. a) zákona o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov);
- 2) so **zemepisným označením výrobku**, ktorým je názov určitého miesta, oblasti alebo vo výnimočných prípadoch krajiny používaný na označenie výrobku pochádzajúceho z tohto miesta, oblasti alebo krajiny, ak má tento výrobok špecifickú kvalitu, povesť alebo charakteristické vlastnosti, ktoré môžu byť pripísané tomuto miestu, oblasti alebo krajine (§ 2 písm. b) zákona o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov); a
- 3) s **ochrannou známkou**, ktorou je akékoľvek označenie, ktoré možno graficky znázorniť a ktoré tvoria najmä slová vrátane osobných mien, písmená, číslice, kresby, tvar tovaru alebo jeho obal, prípadne ich vzájomné kombinácie, ak takéto označenie je

¹²⁸ rozsudok NS ČR, sp. zn.: 23 Cdo 2044/2013

spôsobilé rozlíšiť tovary alebo služby jednej osoby od tovarov alebo služieb inej osoby (§ 2 zákona o ochranných známkach)

Zoznam zapísaných a chránených označení pôvodu a zemepisných označení vedie na národnej úrovni Úrad priemyselného vlastníctva SR, v ktorom sú zapísané napr. Tokajské víno zo slovenskej oblasti, Korytnica, Karpatská perla, Budiš, Sol'nobanská čipka a ďalšie).

V medzinárodnej databáze WIPO sú zapísané chránené označenia pôvodu výrobkov z územia Slovenska.¹²⁹ Chránené označenia pôvodu výrobku alebo zemepisné označenia môžu byť chránené, s ohľadom na charakter produktov jednak na národnej, jednak na medzinárodnej úrovni (Lisabonská dohoda) a napokon na komunitárnej úrovni.

V prípadoch, keď sú práva vyplývajúce z chránených označení pôvodu výrobkov alebo zemepisných označení výrobku porušené, môže sa každý domáhať, aby bolo zakázané používať zapísané označenie pôvodu na rovnaké alebo podobné výrobky, ktoré nespĺňajú podmienky na jeho používanie, a aby takéto výrobky boli stiahnuté z trhu. V prípade neoprávneného zásahu do práv chránených týmto zákonom alebo ohrozenia týchto práv sa môže držiteľ osvedčenia o zápise domáhať, aby neoprávnený zásah či ohrozovanie jeho práva bolo zakázané a aby následky neoprávneného zásahu boli odstránené. Právo na náhradu škody tým nie je dotknuté. Ak bola zásahom do práv chránených týmto zákonom alebo ohrozením týchto práv spôsobená nemajetková ujma, poškodený má právo na primerané zadosťučinenie, ktorým môže byť aj peňažné plnenie.

Vyššie uvedené v zásade znamená, že chránené označenia pôvodu výrobkov a zemepisné označenia majú dvojitú ochranu – jednak prostredníctvom právnych predpisov na ochranu priemyselného vlastníctva a jednak prostredníctvom noriem na ochranu pred nekalou súťažou.

Obdobný charakter má právna úprava klamlivého označenia tovarov a služieb aj vo vzťahu k ochrannej známke – súťažiteľ ako majiteľ ochrannej známky je oprávnený domáhať sa ochrany pred

¹²⁹ napr. Zlatý levický ónyx, Slovenský oštiepok, Karpatské brandy, Piešťanské bahno a iné. Z najznámejších zahraničných chránených zemepisných označení hodno spomenúť napr. Champagne (francúzske šumivé víno), Beaufort (francúzsky syr), Múchnher Bier (mníchovské pivo).

porušením práv k nej jednak podľa ustanovení zákona o ochranných známkach a jednak podľa ustanovení Obchodného zákonníka proti nekalej súťaži, prípadne podľa ustanovení oboch právnych predpisov.

Význam obchodnoprávných ustanovení o nekalej súťaži zvyšuje fakt, že ochrana sa poskytuje pred zneužívaním nielen zapísaných označení (zapísaných ochranných známk, chránených označení pôvodu a zemepisných označení výrobku), ale aj tzv. nezapísaných práv na označenie, u ktorých absentuje priama absolútna a formálna ochrana, viazaná na zápis príslušného práva na označenie do zákonného registra.

V uvedenom zmysle je preto každé označenie (chránené označenie pôvodu výrobkov, zemepisné označenie výrobku a ochranná známka, ako aj ich nezapísané varianty) nehmotným a chráneným statkom, ktoré môže byť predmetom zneužitia v rámci hospodárskej súťaže, pretože môže vyvolať u iného súťažiteľa alebo spotrebiteľa mylnú domnienku, že tovar alebo služby nekalo súťažiacemu súťažiteľa pochádzajú z určitého štátu, určitej oblasti alebo miesta alebo od určitého výrobcu alebo že vykazujú osobitné charakteristické znaky alebo osobitnú akosť, čo však bude v rozpore so skutočnosťou.

Pri umiestnení označenia je pritom nerozhodné, či označenie bolo uvedené bezprostredne na tovare, obaloch, obchodných písomnostiach a pod. Takisto je nerozhodné, či ku klamlivému označeniu došlo priamo alebo nepriamo a akým prostriedkom sa tak stalo. Ustanovenie § 46 ods. 2 OBZ v zásade rozširuje skutkovú podstatu klamlivého označenia tak, že **za klamlivé označenie tovaru alebo služby možno považovať aj také nesprávne označenie tovaru alebo služieb, ku ktorému je pripojený dodatok slúžiaci na odlíšenie od pravého pôvodu, ako výrazy „druh“, „typ“, „spôsob“, pričom aj napriek tomuto dodatku je označenie spôsobilé vyvolať o pôvode alebo povahe tovaru alebo služieb mylnú domnienku.** Príkladom môže byť klamlivé označenie sektu slovenského pôvodu v podobe „Druh slovenského šampanského“

V § 46 ods. 2 OBZ je napokon negatívne klamlivé označenie vymedzené v tom zmysle, že o klamlivé označenie nepôjde v prípadoch, keď pri označení tovaru alebo služby bol použitý názov, ktorý sa v hospodárskom styku už všeobecne vžil (tzn. zovšeobecnil

rámci tzv. genericídy) ako údaj slúžiaci na označovanie druhu (napr. rifle, džínsy, džíp, cigánska omáčka, viedenská káva, ruské vajce, tatárska omáčka) alebo akosti tovaru, ibaže by k nemu bol pripojený dodatok spôsobilý klamať o pôvode, ako napríklad „pravý“ (napr. pravé džínsy, pravé Ruské vajce), „pôvodný“ a pod.

Vzťah medzi ochranou hospodárskej súťaže podľa noriem práva proti nekalej súťaži a osobitnými právnymi predpismi, ktoré upravujú práva k vybraným predmetom priemyselného vlastníctva – zapísaného označenia pôvodu výrobkov, ochranných známk, chránených odrôd rastlín a plemien zvierat, je špecifický v tom, že ochrany práv k týmto predmetom priemyselného vlastníctva sa možno domáhať nezávisle na úprave práva proti nekalej súťaži podľa osobitných predpisov.

Keďže úprava podľa týchto predpisov je výraznejšie formalizovaná a poskytuje osobám oprávneným z týchto nehmotných statkov absolútnu ochranu, nie sú práva oprávnených osôb alebo povinnosti tretích osôb, ktoré sú upravené v týchto predpisoch ustanoveniami Obchodného zákonníka nijako dotknuté a možno sa ich domáhať, prípadne neplnenie určených povinností vymáhať, nezávisle na normách proti nekalej súťaži podľa Obchodného zákonníka.

3.6. Vyvolanie nebezpečenstva zámény

Vyvolanie nebezpečenstva zámény je osobitnou skutkovou podstatou nekalej súťaže, ktorá má charakter tzv. ohrozovacieho deliktu, keďže k jeho naplneniu dôjde už tým, že konaním súťažiteľa vznikne nebezpečenstvo vyvolania zámény s podnikom, obchodným menom, osobitným označením alebo výrobkami alebo výkonmi iného súťažiteľa.

V prípade vyvolania nebezpečenstva zámény podľa § 47 OBZ ide v zásade o štyri osobitné zakázané nekalosúťažné konania.

K naplneniu vyvolania nebezpečenstva zámény môže dôjsť prakticky ktorýmkoľvek konaním, uvedeným v § 47 ods. 1 písm. a) až c) OBZ, pri splnení podmienky, uvedenej v § 47 ods. 1 in fine, tzn. pokiaľ tieto konania sú spôsobilé vyvolať nebezpečenstvo zámény s podnikom, obchodným menom, osobitným označením alebo výrobkami alebo výkonmi iného súťažiteľa. Platí pritom tiež zásada,

že tým istým konaním môže dôjsť k naplneniu viacerých, či dokonca všetkých poddruhov vyvolania nebezpečenstva zámeny podľa § 47 OBZ (jednočinný súbeh).

Pojem zámeny v zmysle ustanovení § 47 OBZ sa skladá z dvoch pojmových znakov: zameniteľnosti a klamlivosti. Obidva tieto znaky musia byť zároveň splnené. Len taká zameniteľnosť, ktorá môže viesť ku klamaniu spotrebiteľov, je spôsobilá narušiť funkciu hospodárskej súťaže a naplňa preto podstatu nekalej súťaže.¹³⁰

Zameniteľnosť je chápaná ako pojem objektívny, bez ohľadu na akékoľvek subjektívne prvky, vrátane úmyslu a kľúčovým sa v tomto prípade javí celkový pohľad priemerného spotrebiteľa – priemerným spotrebiteľom je najmä taký zákazník, ktorý má dostatok informácií, je v rozumnej miere pozorný a opatrný, a to s vzhľadom na sociálne, kultúrne a jazykové faktory, a možno od neho očakávať, že prihliadne na podstatné rozdiely medzi značkami, označením výrobkov a pod.¹³¹

3.6.1. Vyvolanie nebezpečenstva zámeny použitím obchodného mena alebo osobitného označenia podniku, ktoré používa iný súťažiteľ s právom prednosti

So zápisom originálneho obchodného mena do obchodného alebo iného zákonného registra je spojený vznik práva prednosti (tzv. právo priority) k tomuto obchodnému menu, od čoho sa odvíja právo nositeľa obchodného mena domáhať sa ochrany pred prípadným konaním iného súťažiteľa, ktorý by chcel využívať zhodné alebo zameniteľné obchodné meno.

Kým v prípade zhodnosti obchodného mena je ochrana pred konaním iného súťažiteľa poskytnutá *ex officio* v rámci konania o zápis do obchodného registra (v rámci tzv. čiastočného materiálneho preskúmania návrhu na zápis do obchodného registra príslušným registrovým súdom; v prípade zameniteľných obchodných mien je dotknutý súťažiteľ odkázaný na súkromnoprávnu ochranu prostredníctvom podanej žaloby o zmenu obchodného mena (§ 12 OBZ). Ochrane obchodného mena v absolútnej rovine je venovaný

¹³⁰ KNAPP, K. in. STUNA, S. a kol.: Obchodní zákoník s podrobným komentářem pro právní a podnikatelskou praxi. Nakladatelství TRIZONIA. Praha, 1992, str. 75

¹³¹ rozsudok NS ČR, sp. zn.: 23 Cdo 2044/2013

§ 12 OBZ, v relatívnej rovine (v rámci hospodárskej súťaže) je ochrana obchodného mena garantovaná napríklad práve ustanovením § 47 OBZ.

3.6.2. Vyvolanie nebezpečenstva zámery použitím osobitných označení podniku alebo osobitných označení alebo úpravy výrobkov, výkonov alebo obchodných materiálov podniku, ktoré v zákazníckych kruhoch platia pre určitý podnik alebo závod za príznačné (napr. aj označenie obalov, tlačív, katalógov, reklamných prostriedkov)

Vyvolanie nebezpečenstva zámery v tomto prípade znamená, že súťažiteľ použije osobitné označenia podniku alebo osobitné označenia alebo úpravu výrobkov, výkonov alebo obchodných materiálov podniku, ktoré v zákazníckych kruhoch platia pre určitý podnik alebo závod za príznačné (aj označenie obalov, tlačív, katalógov, reklamných prostriedkov) – napr. použitie významných skratiek obchodného mena konkrétneho súťažiteľa, za predpokladu, že tieto konania sú spôsobilé vyvolať nebezpečenstvo zámery s podnikom, obchodným menom, osobitným označením alebo výrobkami alebo výkonmi iného súťažiteľa.

Dôsledkom tohto konania je, že spotrebiteľ, prípadne iný súťažiteľ si môže zameniť výrobok, obal, výkon (službu) súťažiteľa s výrobkom, obalom, výkonom (službou) iného súťažiteľa. Pritom pre celkový dojem sú určujúce hlavné (dominantné), t. j. tzv. silné prvky. Ani úplná zhoda v tzv. vedľajších či slabých prvkoch nestačí k odôvodneniu objektívnej zameniteľnosti, ak majú silné prvky dostatočnú rozlišovaciu spôsobilosť (silu).¹³²

3.6.3. Vyvolanie nebezpečenstva zámery napodobením cudzích výrobkov, ich obalov alebo výkonov

V tomto prípade ide o tzv. **otrocké napodobňovanie**, teda bezduchú, mnoho premýšľania nevyžadujúcu činnosť napodobniteľa,

¹³² VYPARINA, S.: Tzv. otrocké napodobnenie. In.: Justičná revue, 53, 2001, č. 11, s. 1151 – 1163

viac–menej mechanické preberanie cudzích výrobkov, obalov, výkonov. Poukazuje na imitačnú činnosť, ktorá v obchode často pramení zo ziskuchtivosti, prospechárstva, zo snahy o bezprácný zisk a často sa javí ako zámerné, dobre premyslené konanie (čin).

Negatívne je vymedzené napodobenie cudzích výrobkov, ich obalov alebo výkonov v tom zmysle, že o napodobňovanie nepôjde v prvkoch, ktoré sú už z povahy výrobku funkčne, technicky alebo esteticky predurčené a napodobňovateľ urobil všetky opatrenia, ktoré od neho možno požadovať, aby nebezpečenstvo zámény vylúčil alebo aspoň podstatne obmedzil.

Príkladom negatívneho vymedzenia napodobenia cudzích výrobkov je napr. tvar plastovej fľaše minerálnej vody so stredovým zúžením pre jednoduchšie uchopenie fľaše v ruke. O vyvolanie nebezpečenstva zámény však pôjde len vtedy, pokiaľ napodobňovanie je spôsobilé vyvolať nebezpečenstvo zámény s podnikom, obchodným menom, osobitným označením alebo výrobkami alebo výkonmi iného súťažiteľa.

3.6.4. Vyvolanie nebezpečenstva zámény s verejno-právnou evidenciou

Ustanovenie § 47 ods. 2 OBZ rozširuje možné spôsoby vyvolania nebezpečenstva zámény o stále častejšie nekalé praktiky, v rámci ktorých súťažitelia v hospodárskej súťaži vyvolávajú nebezpečenstvo zámény svojho obchodného mena alebo označenia podniku, ktoré sú objektívne spôsobilé vyvolať u adresátov ich obchodnej dokumentácie nebezpečenstvo zámény podnikateľa s verejným registrom (napr. obchodný register, živnostenský register) alebo inou evidenciou vedenou na základe zákona (napr. kataster nehnuteľností, evidencia motorových vozidiel a iné).

Takáto nekalá prax sa týkala napr. súťažiteľov, ktorí po prvom zápise podnikateľa do obchodného alebo živnostenského registra kontaktovali tieto subjekty za účelom ich zápisu do spoplatneného registra, ktorý mohol, vzhľadom na zameniteľné označenie (napr. Slovenský obchodný register, Register živností Slovenskej republiky), vyvolať klamlivý dojem, že ide o verejný obchodný register podľa zákona o obchodnom registri, či živnostenský register

podľa živnostenského zákona. Takto nekalo súťažiaci podnikatelia za zápis podnikateľa jednak vyúčtovali faktúrou odplatu (ktorú noví podnikatelia v mylnej domnienke, že ide o zákonnú povinnosť zaplatili) a jednak mohli o nových podnikateľoch, zapísaných do príslušného zákonného registra získať dodatočné informácie, ktoré mohli využiť v ďalšej podnikateľskej praxi pre seba alebo iného súťažiteľa, napr. v podobe databázy zapísaných podnikateľov.

3.7. Parazitovanie na povesti

Parazitovanie na povesti (nazývané tiež cudzopasníctvo) je osobitnou pomenovanou skutkovou podstatou nekalej súťaže a súťažiteľ sa ho dopustí vtedy, keď využíva povest' podniku, výrobkov alebo služieb iného súťažiteľa s cieľom získať pre výsledky vlastného alebo cudzieho podnikania prospech, ktorý by súťažiteľ inak nedosiahol.

Ide o konanie, ktoré musí byť dokonané, to znamená, že súťažiteľ skutočne v rámci hospodárskej súťaže využije povest' podniku, výrobkov alebo služieb iného súťažiteľa, **má teda charakter tzv. porušovacieho deliktu.** Tejto formy nekalosúťažného konania sa dopúšťajú najčastejšie začínajúci podnikatelia, ktorí sa snažia využiť spravidla dobrú povest' (angl. goodwill) iného súťažiteľa, prípadne jeho výrobkov a služieb, s cieľom dosiahnuť skôr postavenie na trhu v rámci súťaže, ktoré už iný dotknutý súťažiteľ dosiahol v dlhšom časovom rámci predtým a s nižšími nákladmi. **Súťažiteľ tak koná v úmysle cudzopasíť na povesti iného, aby minimalizoval náklady i čas potrebný na dosiahnutie tohto cieľa.**

V súlade so slovenskou judikatúrou preto pod parazitovaním na povesti možno rozumieť snahu v hospodárskej súťaži „priživovať sa“ na podnikateľských výsledkoch iného subjektu, šetriť vlastné náklady na úkor iného a dosiahnuť tak viac, než by zodpovedalo vlastným schopnostiam, úsiliu a vynaloženým nákladom. Teda je to jeden zo spôsobov, kedy sa dosahuje priaznivejší pomer medzi „vstupmi a výstupmi“ v hospodárskej súťaži.¹³³

¹³³ rozsudok NS SR, sp. zn.: 5 Obo 103/2001

Podmienkou pre naplnenie tejto skutkovej podstaty je primárne existencia takej povesti súťažiťa, na ktorej možno parazitovať – má ísť o povest', ktorej existenciu musí v prípadnom spore z nekalej súťaže preukázať poškodený súťažiť. Z logiky veci by malo ísť o dobrú povest' iného súťažiťa, adjektívum „dobrú“ zákonodarca nepoužil zámerne, pretože v zásade nie je výnimočne vylúčené, aby súťažiť parazitoval aj na zlej povesti iného súťažiťa.

V prípade tejto skutkovej podstaty môže ísť nielen o parazitovanie na povesti podniku súťažiťa, ale aj povesti jeho výrobku alebo služby – v tomto zmysle pôjde často o súbeh viacerých skutkových podstát (napr. vyvolanie nebezpečenstva zámeny alebo klamlivé označovanie výrobkov a služieb), keď súťažiť napr. dobrú povest' výrobku alebo služby využije tak, že svoj výrobok alebo službu pomenuje označením, ktoré bude zhodné, alebo zameniteľné s označením výrobku alebo služby iného súťažiťa s cieľom dorovnať jeho trhové postavenie.

Za naplnenie tejto skutkovej podstaty možno považovať napr. aj konanie bývalého zamestnanca súťažiťa, ktorý po ukončení pracovného pomeru začne podnikať (je irelevantné, či ako fyzická osoba alebo v právnej forme obchodnej spoločnosti, či družstva) a na svojom webovom sídle uvádza referencie klientov svojho bývalého zamestnávateľa. Je pritom nerozhodné, či sa na práci v prospech referujúcich klientov sám podieľal, dôležité je, že prácu pre klientov vykonával v závislom postavení v prospech svojho zamestnávateľa.

Za príklad parazitovania na povesti možno považovať aj tzv. **opornú reklamu**, v ktorej súťažiť akcentuje porovnateľnú kvalitu, chuť a iné vlastnosti vlastných produktov v porovnaní s produktmi už osvedčených a známych produktov iných súťažiťov.

Predmetom postihu je už toto opieranie sa o povest' cudzieho výrobku samo osebe, aj keby tvrdenie bolo inak pravdivé. Ak by pravdivé nebolo, išlo by o súbeh s postihom klamlivej reklamy.

Prípacom parazitovania je napr. pri označovaní výrobkov alebo služieb uvádzanie dodatkov opierajúcich sa o dobrú povest'

iných známych výrobkov či služieb, ako napr. „výrobok druhu...“, „výrobok typu ...“, „výrobok na spôsob ...“ a pod.¹³⁴

3.8. Podplácanie

Podplácanie má v slovenskom právnom poriadku a povedomí verejnosti predovšetkým trestnoprávny rozmer. Netreba však zabúdať na to, že podplácanie je aj súkromnoprávnym deliktom v podobe osobitnej a pomenovanej skutkovej podstaty nekalého súťažného konania za predpokladu, že k nemu dôjde v rámci hospodárskej súťaže.

Podplácaním na účely Obchodného zákonníka jednak aktívne podplácanie – **úplatkárstvo** (§ 49 písm. a) OBZ) a jednak pasívne podplácanie – **prijímanie úplatku** (§ 49 písm. b) OBZ).

O aktívne podplácanie pôjde v prípadoch, keď súťažiteľ osobe, ktorá je členom štatutárneho alebo iného orgánu iného súťažiteľa alebo je v pracovnom alebo inom obdobnom pomere k inému súťažiteľovi, priamo alebo nepriamo ponúkne, sľúbi alebo poskytne akýkoľvek prospech za tým účelom, aby jej nekalým postupom docielil na úkor iných súťažiteľov pre seba alebo iného súťažiteľa prednosť alebo inú neoprávnenú výhodu v súťaži (pôjde o tzv. aktívne podplácanie – úplatkárstvo)

Podmienkou pre naplnenie tejto skutkovej podstaty bude existencia súťažného vzťahu medzi aspoň dvoma súťažiteľmi, v rámci ktorého jeden súťažiteľ priamo (v rámci priameho kontaktu) alebo nepriamo (napr. prostredníctvom sprostredkovateľa) ponúkne, sľúbi alebo poskytne akýkoľvek prospech niektorej z kvalifikovaného okruhu osôb, spriaznených s druhým súťažiteľom, pričom cieľom podplácajúceho súťažiteľa je dosiahnuť na úkor ostatných súťažiteľov pre seba alebo pre iného súťažiteľa prednosť alebo inú (neoprávnenú) výhodu v rámci hospodárskej súťaže.

Kvalifikovaný okruh osôb, ktoré môžu byť cieľom uplácajúceho súťažiteľa je relatívne široký – patria doň jednak samotný druhý súťažiteľ (ak ide o fyzickú osobu), členovia

¹³⁴ KNAPP, K. in.: STUNA, S. a kol.: Obchodní zákoník s podrobným komentářem pro právní a podnikatelskou praxi. Nakladatelství TRIZONIA. Praha, 1992, str. 77

štatutárneho alebo iného orgánu druhého súťažiteľa (napr. člen dozornej rady), ak ide o právnickú osobu, zamestnanci druhého súťažiteľa v pracovnom pomere alebo obdobnom pracovnoprávnom vzťahu alebo inom obdobnom pomere k druhému súťažiteľovi (založenom napr. mandátnou zmluvou). V každom prípade by však mala byť, podľa nášho názoru, splnená podmienka, že osoba, ktorá je uplácaná, má postavenie osoby, spôsobilej ovplyvniť rozhodovanie druhého súťažiteľa v rámci hospodárskej súťaže.

Výhodou (zjednodušene úplatkom) môže byť v zásade akýkoľvek majetkový (napr. hotovostné peniaze, preplatenie dovolenky pri mori, darčkové poukážky a pod.), ale aj nemajetkový prospech (napr. prísľub zamestnania u konkurenčného súťažiteľa, osobitné ocenenie), ktorého poskytnutie je motivované tým, že po jeho poskytnutí kvalifikovaná osoba svojím nekalým postupom zabezpečí na úkor iných súťažiteľov pre seba alebo iného súťažiteľa prednosť alebo inú neoprávnenú výhodu v súťaži. Myslíme si však, že poskytnutie, prísľub alebo ponuka výhody musia časovo predchádzať samotnému nekalému konaniu kvalifikovanej osoby, následné poskytnutie výhody už nebude naplňať túto skutkovú podstatu.

Rovnako je **namieste dôsledne odlišiť podplácanie od tzv. obchodných pozorností** (napr. reklamné predmety, produkty navyše ako bonus, darčeky relatívne nízkej hodnoty počas sviatkov, či pri životných jubileách). Tieto pozornosti bude, samozrejme, možné chápať ako obvyklé podľa okolností konkrétneho prípadu (darovanie dáždника s reklamnou potlačou bude nepochybne obchodnou pozornosťou, no odovzdanie celej dodávky dáždnikov pozornosťou bezpochyby nebude).

O pasívne podplácanie ide vtedy, keď osoba, ktorá je členom štatutárneho alebo iného orgánu iného súťažiteľa alebo je v pracovnom alebo inom obdobnom pomere k inému súťažiteľovi, priamo (v priamom kontakte) alebo nepriamo (napr. prostredníctvom sprostredkovateľa) žiada, dá si sľúbiť alebo prijme za rovnakým účelom akýkoľvek prospech (pôjde o tzv. pasívne podplácanie – prijímanie úplatku) za tým účelom, aby svojím nekalým postupom docielila na úkor iných súťažiteľov

pre seba alebo iného súťažiteľa prednosť alebo inú neoprávnenú výhodu v súťaži.¹³⁵

3.9. Zľahčovanie

Osobitná skutková podstata nekalosúťažného konania – **zľahčovanie**, je tzv. **ohrozovacím deliktom**, čo znamená, že k naplneniu tejto formy nekalej súťaže dôjde tým, že súťažiteľ uvedie alebo rozširuje o pomeroch, výrobkoch alebo výkonoch iného súťažiteľa nepravdivé údaje, ktoré sú už spôsobilé privodiť tomuto súťažiťovi ujmu (to znamená, že nie je nevyhnutné, aby k ujme iného súťažiteľa aj skutočne došlo).

3.9.1. Zľahčovanie nepravdivými údajmi

Údaje, ktoré o súťažiteľ o pomeroch, výrobkoch alebo výkonoch iného súťažiteľa musia byť v tomto prípade **objektívne nepravdivé, teda v priamom rozpore so skutočnosťou**. Nepravdivosť údajov nemožno v rámci tejto skutkovej podstaty chápať z hľadiska subjektívneho presvedčenia konajúceho súťažiteľa, ale z hľadiska objektívneho vo vzťahu k účinkom tohto konania vo verejnosti. Ako nepravdivé je potrebné chápať aj polopravdivé a iné údaje, ktorú sú spôsobilé vo verejnosti vyvolať predstavu, ktorá je v rozpore s pravdou.

Pojem údajov je potrebné chápať v najširšom zmysle. Patria k nim nielen údaje skutkové, ale rovnako tak aj údaje hodnotiace (kritika). Hodnotiace údaje možno považovať za nepravdivé nielen vtedy, ak vychádzajú z nepravdivých skutočností, ale aj vtedy, ak vychádzajú síce z pravdivých premís, avšak vyvodzujú z nich závery, ktoré podľa zásad logického myslenia týmto skutočnostiam nezodpovedajú.¹³⁶

Pôjde o situácie, keď napríklad súťažiteľ rozširuje o konkurentovi nepravdivú informáciu, že konkurentova prevádzkareň bola

¹³⁵ Bližšie k podplácaniu v hospodárskej súťaži pozri napr.: LUKAČKA, P.: Podplácanie v nekalej súťaži. In: Korupcia interdisciplinárne. Bratislava : Wolters Kluwer, 2017. – S. 61–72

¹³⁶ KNAPP, K. in.: STUNA, S. a kol.: Obchodní zákoník s podrobným komentářem pro právní a podnikatelskou praxi. Nakladatelství TRIZONIA. Praha, 1992, str. 79–80

z hygienických dôvodov uzavretá (klamanie o pomeroch súťažiteľa); ďalej napríklad použitie informácie, že výrobok konkurenta – oštiepok – je vyrobený výlučne z kravského mlieka namiesto deklarovaného ovčieho mlieka (klamanie o výrobku); alebo rozširovanie informácie o konkurentovi, že v kozmetickom salóne namiesto kozmetičiek s príslušným vzdelaním pôsobia vyučené čašníčky (klamanie o výkonoch, resp. službách).

3.9.2. Zľahčovanie pravdivými údajmi

Zľahčovaním je však aj uvedenie pravdivých údajov o pomeroch, výrobkoch alebo výkonoch iného súťažiteľa, ak sú spôsobilé privodiť tomuto súťažiťovi ujmu. To znamená, že k nekalosúťažnému konaniu môže dôjsť aj tým, že súťažiť rozširuje o pomeroch, výrobkoch alebo výkonoch iného súťažiteľa aj pravdivé údaje, za predpokladu, že rozširovanie pravdivých údajov o inom súťažiťovi je spôsobilé privodiť mu ujmu.

Príkladom môže byť zverejnenie inzerátu v novinách o tom, že iný súťažiť bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin alebo verejné rozširovanie informácie (napr. letákmi, alebo hoci len ústnym podaním) o tom, že výrobná prevádzka iného súťažiteľa v potravinárstve bola administratívnym rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci uzavretá z hygienických dôvodov a pod. Platí totiž, že aj rozširovanie pravdivých informácií o pomeroch, výkonoch alebo výrobkoch súťažiteľa môže byť zneužitý v súťažnom vzťahu s cieľom získať lepšie postavenie na trhu – deklasovať konkurenta v očiach iných konkurentov a najmä spotrebiteľov. Rovnako ako v prípade použitia nepravdivých údajov, aj v tomto prípade ide o tzv. ohrozovací delikt.

Zľahčovanie je na druhej strane negatívne vymedzené tak, že nedôjde k naplneniu jeho skutkovej podstaty v prípade, ak bol súťažiť k takému konaniu **donútený okolnosťami (oprávnená obrana) alebo ak tieto údaje uviedol v porovnávacej reklame.**

O oprávnenú obranu pôjde v prípadoch, keď sa súťažiť bráni proti útočným, agresívnym (najmä) reklamným praktikám iného konkurujúceho súťažiteľa a využije pritom obdobné prostriedky,

aké voči nemu využil útočiaci súťažiteľ. Samozrejme, musí ísť, rovnako ako v prípade konkurujúceho súťažiteľa, o údaje pravdivé. V opačnom prípade by sa totiž brániaci súťažiteľ dopustil nekalosúťažného konania a takéto konanie (oprávnená obrana) by nepoživalo právnu ochranu.

3.9.3. Porovnávacía reklama

Negatívne je vymedzené zľahčovanie aj v prípade tzv. porovnávacjej reklamy – upozorňujeme, že aj v rámci porovnávacjej reklamy musia byť použité výlučne (okrem ďalších zákonných podmienok) pravdivé údaje, inak by išlo o zľahčovanie podľa 50 ods. 1 OBZ, prípadne o súčasné naplnenie ďalších skutkových podstát nekalej súťaže (často najmä klamlivej reklamy podľa § 45 OBZ).

Principiálne vychádza úprava porovnávacjej reklamy z realizácie práva spotrebiteľov na informácie – im totiž nemožno uprieť právo byť informovaní o vlastnostiach, akosti, cene a iných atribútoch produktov rôznych súťažiteľov, s ktorými sa na trhu stretávajú. To na druhej strane neznamená, že uplatňovanie práva na informácie môže byť bezhraničné – informácie totiž môžu byť nepravdivé, zavádzajúce alebo skreslené, a spotrebiteľ, ale aj iní súťažitelia musia byť pred ich neželanými účinkami účinne chránení.

Ukázalo sa, že legálne vymedzenie porovnávacjej reklamy a konkrétna právna úprava má svoje opodstatnenie, pretože (po splnení všetkých stanovených podmienok) podáva spotrebiteľom a súťažiteľom za ideálnych podmienok dostatočne dobrý obraz o kvalite, cene, výhodách a nevýhodách ponúkaných produktov, a súčasne prináša svojmu realizátorovi možnosť neustále zvyšovať vlastný zisk.

Podľa vzťahu ku konkurenčným výrobkom a konkurentom sa spravidla rozlišujú tri formy porovnávacjej reklamy:

a) Kritizujúca porovnávacía reklama.

V jej prípade súťažiteľ akcentuje lepšie vlastnosti svojich produktov a negatívne hodnotí kvality produktov iného súťažiteľa, napr. výrazne nižšiu cenu svojho produktu oproti vysokej cene produktu súťažiteľa, pri ktorej spotrebiteľ platí iba „za značku“.

b) Oporná porovnávacía reklama.

Tento druh reklamy využívajú najmä súťažitelia, ktorí sú na trhu neznámi a snažia sa parazitickým spôsobom získať postavenie na trhu. Jej podstatou je snaha nových súťažiteľov presadiť sa voči už tradičným, zabehnutým výrobcam a poskytovateľom služieb a ich výrobkom. Tie potom slúžia ako referenčný vzor pre výrobky nové, ktorým sú pripisované niektoré vlastnosti zhodné alebo takmer zhodné s výrobkami tradičnými (najmä úžitková hodnota) a niektoré vlastnosti výhodnejšie (obvykle cena).¹³⁷

c) Osobná porovnávacía reklama.

V prípade tejto formy porovnávaciej reklamy si súťažiteľ všima najmä subjektívne vlastnosti iného súťažiteľa, napr. jeho pôvod, sídlo, rasu, náboženstvo apod., a porovnáva sa s nimi. Špecifickou je problematika tzv. **superlatívnej reklamy** („náš výrobok je najznámejší vo všetkých známych vesmíroch“) – v jej prípade často možno nájsť znaky obvyklého reklamného preháňania.¹³⁸ Platí pritom, že **určité nadsadenie je v reklame dovolené** a pre tzv. superlatívnu reklamu (uvádzanú spravidla adjektívami ako „najlepší“ alebo „najlacnejší“, príp. „miliónkrát overené, miliónkrát preverené apod.) je reklamné preháňanie typické.¹³⁹

3.9.3.1. Záonné vymedzenie porovnávaciej reklamy

Podľa § 4 zákona o reklame je **porovnávacou reklamou reklama, ktorá priamo alebo nepriamo označuje iného súťažiteľa alebo jeho produkty**. Interpretáciou tohto ustanovenia možno dospieť k záveru, že v prípade porovnávaciej reklamy ani k vlastnému porovnaniu nemusí dôjsť, postačí, aby sa v reklame jedného súťažiteľa objavila priama alebo nepriama zmienka o inom súťažiteľovi alebo o jeho produktoch. Takáto formulácia je preto

¹³⁷ HAJN, P.: In: ELIÁŠ, K.– BEJČEK, J. – HAJN, P. – JEŽEK, J. a kol.: Kurs obchodného práva. Obecná časť. Soutěžní právo. 3. vydání. Praha, C. H. Beck 2002, s. 346.

¹³⁸ VEČERKOVÁ, E.: K současné právní úpravě srovnávací reklamy v nekalé soutěži. Právní fórum, 2004, č. 3, s. 105

¹³⁹ VEČERKOVÁ, E.: K současné právní úpravě srovnávací reklamy v nekalé soutěži. Právní fórum, 2004, č. 3, s. 105

veľmi široká, a zahŕňa aj formy reklamy, ktoré by na prvý pohľad do rozsahu tohto pojmu rozhodne nemali patriť.

Priamou zmienkou (označením) iného súťažiteľa je najčastejšie uvedenie obchodného mena iného súťažiteľa v reklame alebo výslovné či grafické označenie výrobku iného súťažiteľa; nepriamou (a podstatne častejšou) zmienkou je nepriame označovanie iných súťažiteľov – v nedávnej minulosti je, podľa nášho názoru, príkladom reklamná kampaň jednej zo slovenských bánk so sloganom: „Nevyhadzujte peniaze v iných bankách.“, pod ktorým figuruje symbol odpadkového koša a obchodné meno banky.

Takéto označenie iného súťažiteľa možno považovať za dostatočne určité, no ešte stále nepriame, pretože každému priemernému spotrebiteľovi by malo byť jasné, že súťažiteľ má na mysli ostatné slovenské banky, ktoré sú v zásade jednoducho identifikovateľné. Banka v tomto prípade akcentuje mimoriadne priaznivé poplatky za svoje služby, ktoré sú výhodnejšie, než poplatky v iných slovenských bankách.

Tento konkrétny príklad porovnávacej reklamy síce môže byť na jednej strane posudzovaný ako reklama s abstraktným porovnaním (liberálny postoj), alebo naopak, ako naplnenie skutkovej podstaty nekalej súťaže – zľahčovanie podľa § 50 OBZ (negatívny postoj); iné slovenské banky sa môžu potenciálne cítiť byť priamo dotknuté takouto reklamou a môžu využiť dostupné právne prostriedky na ochranu pred jej dôsledkami.

3.10. Porušenie obchodného tajomstva

Porušenie obchodného tajomstva ako osobitná (pomenovaná) skutková podstata nekalej súťaže v § 51 OBZ je koncipovaná je ako tzv. **porušovací delikt**, čo znamená, že pre naplnenie tohto deliktu musí dôjsť k porušeniu práv majiteľa obchodného tajomstva v rámci hospodárskej súťaže, konaním iného súťažiteľa a pri porušení dobrých mravov hospodárskej súťaže (minimálne podmienky generálnej klauzuly podľa § 44 OBZ).¹⁴⁰

¹⁴⁰ K ochrane obchodného tajomstva v rámci hospodárskej súťaže v znení pred novelou pozri najmä: VOZÁR, J.: Právo proti nekalej súťaži. VEDA. Bratislava. 2013, str. 218 a nasl.

K naplneniu tejto skutkovej podstaty môže dôjsť fakticky viacerými spôsobmi nekalosúťažného konania – toto ustanovenie totiž formuluje tri rôzne druhy porušenia obchodného tajomstva, a to v podobe:

- a) neoprávneného získania obchodného tajomstva;
- b) neoprávneného využitia, alebo
- c) neoprávneného sprístupnenia obchodného tajomstva.

Ad a) Neoprávnené získanie obchodného tajomstva

Podľa § 51 ods. 2 OBZ je neoprávneným získaním obchodného tajomstva získanie obchodného tajomstva bez súhlasu jeho majiteľa konaním, ktoré je v rozpore so zásadou poctivého obchodného styku¹⁴¹, spočívajúce v neoprávnenom prístupe k dokumentom, predmetom, materiálom, látkam alebo elektronickým súborom alebo ich častiam, s ktorými oprávnené nakladá majiteľ obchodného tajomstva a ktoré obsahujú obchodné tajomstvo, alebo z ktorých možno obchodné tajomstvo odvodiť, ako aj ich privlastnenie alebo kopírovanie.

V tomto prípade je chránené obchodné tajomstvo pred jeho získaním inak, než so súhlasom jeho majiteľa. Iná osoba, než jeho majiteľ, je oprávnená získať obchodné tajomstvo len so súhlasom (licenciou) jeho majiteľa, najčastejšie na základe licenčnej zmluvy na predmet priemyselného vlastníctva (§ 508 a nasl. OBZ), prípadne aj obdobnej pomenovanej alebo nepomenovanej zmluvy (napr. franšízová zmluva).

O naplnenie podstaty neoprávneného získania obchodného tajomstva má ísť v prípade, keď dôjde k prístupu k nemu v rozpore so zásadou poctivého obchodného styku – túto podmienku však považujeme za celkom nadbytočnú, pretože ak bol prístup k obchodnému tajomstvu neoprávnený, bude musieť byť toto konanie v rozpore so zásadou poctivého obchodného styku prakticky

¹⁴¹ Pozri bližšie napr.: NEVOLNÁ, Z.: Zásady poctivého obchodného styku. In: Ethica et aequitas in iure. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity a Vedy, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, 2017. str. 93–104.

vždy; toto legislatívne riešenie vzniklo zrejme nedokonalou implementáciou Smernice¹⁴².

Formulácia „získanie obchodného tajomstva bez súhlasu jeho majiteľa konaním, ktoré je v rozpore so zásadou poctivého obchodného styku, ktoré spočíva v neoprávnenom prístupe...“, „podľa nášho názoru nemôže znamenať, že k naplneniu tejto skutkovej podstaty dôjde tým, že neoprávnená osoba napr. náhodou alebo omylom získala prístup k obchodnému tajomstvu, ale takto môže byť kvalifikované len aktívne, zámerné a úmyselné konanie neoprávnenej osoby s cieľom získať prístup k obchodnému tajomstvu, pričom k zamýšľanému získaniu prístupu k obchodnému tajomstvu aj musí fakticky dôjsť. Obchodný zákonník v § 51 ods. 6 formuluje aj prípady, kedy nepôjde o neoprávnené získanie obchodného tajomstva.“¹⁴³

Ad b, c) Neoprávnené využitie a sprístupnenie obchodného tajomstva

Podľa § 51 ods. 3 OBZ je neoprávneným využitím alebo neoprávneným sprístupnením obchodného tajomstva využitie alebo sprístupnenie obchodného tajomstva bez súhlasu majiteľa obchodného tajomstva tým, kto

- a) získal obchodné tajomstvo neoprávnene,**
- b) porušuje dohodu o zachovaní dôvernosti alebo inú povinnosť týkajúcu sa nesprístupnenia obchodného tajomstva,**

¹⁴² Podľa č. 4 ods. 2 Smernice: Získanie obchodného tajomstva bez súhlasu vlastníka obchodného tajomstva sa považuje za neoprávnené, ak sa uskutoční prostredníctvom:

- a) neoprávneného prístupu k dokumentom, predmetom, materiálom, látkam alebo elektronickým súborom, s ktorými oprávnené nakladá vlastník obchodného tajomstva a ktoré obsahujú obchodné tajomstvo alebo z ktorých možno obchodné tajomstvo odvodiť, ako aj prostredníctvom ich privlastnenia alebo kopírovania;
- b) akéhokoľvek iného konania, ktoré sa za daných okolností považuje za konanie, ktoré je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku.

¹⁴³ V súlade s ustanovením § 51 ods. 6 OBZ nepôjde o neoprávnené získanie obchodného tajomstva v prípadoch, ak k nemu došlo:

- a) nezávislým objavom alebo vytvorením,
- b) pozorovaním, skúmaním, demontážou alebo testovaním výrobku alebo predmetu, ktorý bol sprístupnený verejnosti alebo ktorý oprávnené vlastní osoba, ktorá informácie získala a na ktorú sa nevzťahuje právna povinnosť obmedziť získanie obchodného tajomstva,
- c) výkonom práva zamestnancov alebo zástupcov zamestnancov na informácie podľa slovenského právneho poriadku a práva Európskej únie, alebo
- d) iným spôsobom, ktorý je v súlade so zásadou poctivého obchodného styku a súčasne nezasahuje do práv tretích osôb.

c) porušuje zmluvnú alebo inú povinnosť týkajúcu sa obmedzenia využitia obchodného tajomstva.

Dikcia ustanovení § 51 ods. 4 OBZ ďalej ešte rozširuje možné spôsoby neoprávneného získania, využitia alebo sprístupnenia obchodného tajomstva aj o konanie osoby, ak v čase získania, využitia alebo sprístupnenia obchodného tajomstva vedela alebo za daných okolností mala vedieť, že obchodné tajomstvo sa získalo priamo alebo nepriamo od osoby, ktorá obchodné tajomstvo neoprávnenne využívala alebo neoprávnenne sprístupňovala.

Napokon, podľa § 51 ods. 5 OBZ neoprávneným využitím obchodného tajomstva je aj výroba, ponúkание alebo uvádzanie tovaru porušujúceho právo k obchodnému tajomstvu na trh alebo dovoz, vývoz alebo skladovanie tovaru porušujúceho právo k obchodnému tajomstvu na účel jeho uvedenia na trh, ak osoba, ktorá takéto aktivity vykonávala, vedela alebo za daných okolností mala vedieť, že obchodné tajomstvo sa využívalo neoprávnenne.

Za neoprávnené nemožno považovať získanie, využitie alebo sprístupnenie obchodného tajomstva, ak k nemu došlo za účelom ochrany verejného záujmu, najmä v súvislosti s odhalením protiprávneho konania alebo inej protiprávnej činnosti, resp. rovnako získanie, využitie alebo sprístupnenie obchodného tajomstva nie je neoprávnené v rozsahu, v akom získanie, využitie alebo sprístupnenie vyžaduje alebo umožňuje slovenský právny poriadok (napr. na účely trestného konania) alebo právo Európskej únie (§ 51 ods. 7 a 8 OBZ).

3.11. Ohrozovanie zdravia a životného prostredia

Ohrozovanie zdravia a životného prostredia ako osobitná skutková podstata nekalej súťaže je koncipovaná ako tzv. ohrozovací delikt, tzn. že ide o konanie, ktorým súťažiteľ skresľuje podmienky hospodárskej súťaže tým, že prevádzkuje výrobu, uvádza na trh výrobky alebo uskutočňuje výkony ohrozujúce záujmy ochrany zdravia alebo životného prostredia chránené zákonom, aby tak získal pre seba alebo pre iného prospech na úkor iných súťažiteľov alebo spotrebiteľov.

V ustanovení § 52 OBZ sa do značnej miery miesia verejnoprávne prvky so súkromnoprávnou ochranou proti nekalej súťaži, čo je obzvlášť viditeľné v súvislosti s chránenými záujmami podľa tohto ustanovenia. Sú nimi totiž verejný záujem ochrany zdravia a životného prostredia, ktorý sa týka všetkých súťažiteľov a spotrebiteľov; a súkromný záujem určitého súťažiteľa na tom, aby súťaž nebola v dôsledku konania, ktoré je v rozpore s iným zákonom, než sú ustanovenia Obchodného zákonníka proti nekalej súťaži, skreslená a preto nekalá.¹⁴⁴ Predmetom postihu podľa tejto skutkovej podstaty nekalej súťaže je iba konanie, ku ktorému došlo v rámci hospodárskej súťaže.¹⁴⁵

Ochrana zdravia a životného prostredia je upravená mimoriadne širokou škálou právnych predpisov predovšetkým verejnoprávnej povahy, ktoré súčasne upravujú práva a povinnosti osôb – najmä podnikateľov a ďalej aj sankcie za porušenie právnych povinností v týchto predpisoch zakotvených. Medzi tieto právne predpisy možno zaradiť početné predpisy o ochrane ovzdušia, vôd, pôdy, ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci, hygienické predpisy, a pod.

Je tiež potrebné upozorniť na to, že ustanoveniami Obchodného zákonníka o nekalom súťažnom konaní nie sú tieto právne predpisy dotknuté – inými slovami – osobitné predpisy chránia jednotlivé aspekty zdravia a životného prostredia vrátane preventívnych, či sankčných inštrumentov, a v prípade tejto nekalosúťažnej praktiky ide fakticky o doplnkové premietnutie tejto ochrany, ak k porušeniu predpisov dôjde v rámci hospodárskej súťaže.

Táto skutková podstata sa týka takého konania súťažiteľa v hospodárskej súťaži, ktorý s cieľom získať pre seba alebo iného prospech neguje princípy férovej, slobodnej a s dobrými mravmi súťaže súladnej hospodárskej súťaže, a to tým, že pri svojej činnosti:

- a) prevádzkuje výrobu,
- b) uvádza na trh výrobky, alebo
- c) uskutočňuje výkony,

ktorých spoločným menovateľom je to, že ohrozujú (tzn. sú spôsobilé zapríčiniť ujmu):

¹⁴⁴ MUNKOVÁ, J. Právo proti nekalé súťaži. 3. vydání. Praha. C. H. Beck, 2008, str. 105

¹⁴⁵ KNAPP, K. in.: STUNA, S. a kol.: Obchodní zákoník s podrobným komentářem pro právní a podnikatelskou praxi. Nakladatelství TRIZONIA. Praha, 1992, str. 84

- záujmy ochrany zdravia iných súťažiteľov alebo spotrebiteľov, ktorých ochrana je zabezpečená osobitnými zákonmi, alebo
- záujmy životného prostredia chránené osobitnými predpismi.

Vyššie uvedené znamená, že tým istým konaním môže súťažiteľ porušiť (najčastejšie verejno-právne) normy, upravujúce napr. kvalitatívne štandardy potravinárskych výrobkov tým, že používa menej kvalitné suroviny (napr. múku nižšej akostnej triedy pri výrobe pekárenských výrobkov), za čo môže byť postihnutý podľa osobitného predpisu a súčasne naplniť skutkovú podstatu nekalej súťaže v tom zmysle, že získava výhodu (v tomto prípade na strane nákladov, vďaka čomu má nižšie vstupné náklady na výrobu a môže si dovoliť konkurovať iným súťažiteľom nižšou cenou, prípadne dosahovať vyšší zisk pri cene porovnateľnej s cenou rovnakých výrobkov iných súťažiteľov) vo vlastný prospech, no na úkor iných súťažiteľov alebo spotrebiteľov.

O nekalosúťažné prevádzkovanie výroby pôjde napr. vtedy, keď súťažiteľ nerešpektuje normy, týkajúce sa ochrany životného prostredia (napr. vypúšťa odpadové látky do vodných tokov, nebezpečné odpady likviduje na skládke komunálneho odpadu a opäť tým získava neoprávnenú výhodu v porovnaní so súťažiteľmi, ktorí do ekologickej prevádzky masívne investujú, čo sa prejaví vo vyššej cene ich produktov a pod.) alebo, na rozdiel od iných súťažiteľov, neinvestuje do ekologizácie výroby a jeho prevádzka produkuje veľké množstvo exhalátov na úkor zdravia súťažiteľov. **Keďže ide o ohrozovací delikt, k vzniku ujmy na zdraví alebo životnom prostredí vôbec nemusí dôjsť, na naplnenie tejto skutkovej podstaty stačí, že k ujme konaním**

3.12. Právne prostriedky na ochranu pred nekalou súťažou

3.12.1. Úvod

Právo proti nekalej súťaži v hmotnoprávnej rovine musí pamätať aj na pravidlá, vďaka ktorým možno ochranu hospodárskej súťaže efektívne dosiahnuť, prípadne vynútiť – tieto pravidlá možno všeobecne označiť ako právne prostriedky na ochranu pred nekalou súťažou.

Na rozdiel od ochrany hospodárskej súťaže v makroekonomickej rovine – pred nedovoleným obmedzovaním hospodárskej súťaže; je ochrana pred zneužitím účasti na hospodárskej súťaži v mikroekonomickej rovine – pred nekalou súťažou, typická rovným postavením jej účastníkov a potrebou iniciatívne požiadať príslušný orgán verejnej moci o individuálnu alebo kolektívnu ochranu pred nekalou súťažou.

Tá môže byť poskytnutá predovšetkým príslušným všeobecným alebo rozhodcovským¹⁴⁶ súdom, prípadne veľmi výnimočne a za prísnych podmienok aj svojpomocou alebo nutnou obranou (súkromno-právna ochrana pred nekalou súťažou), ďalej príslušným správnym orgánom (administratívno-právna ochrana pred nekalou súťažou), a napokon ako posledná možnosť – tzv. *ultima ratio*) orgánmi činnými v trestnom konaní a súdom (trestno-právna ochrana pred nekalou súťažou) v prípade, ak nekalým súťažným konaním došlo napr. k naplneniu skutkovej podstaty trestného činu zneužitia účasti na hospodárskej súťaži (§ 250 TZ).

3.12.2. Súkromno-právna ochrana pred nekalou súťažou

Ustanovenie § 53 OBZ formuluje základné právne nároky (prostriedky), ktoré môže súťažiteľ, prípadne spotrebiteľ alebo iná oprávnená osoba (§ 54 OBZ) ako osoba dotknutá nekalým súťažným konaním uplatňovať voči porušiteľovi. Je namieste upozorniť, že pri uplatnení každého z týchto nárokov je mimoriadne dôležité rešpektovať princíp, zakotvený v § 216 ods. 1 CSP, podľa ktorého je súd viazaný žalobným návrhom žalobcu; to kladie, pochopiteľne, mimoriadne veľké nároky na korektné, zrozumiteľné, určité a po skončení konania vykonateľné znenie žalobného návrhu (petitu), ktorý sa pretaví do výroku rozsudku vo veci samej (enunciátu), prípadne, predtým, do výroku neodkladného opatrenia vydaného súdom.

¹⁴⁶ K uzavretiu rozhodcovskej zmluvy pozri napr. NĚMETHOVÁ, M.: Rozhodcovská zmluva. In.: Konsenzus v práve: zborník z medzinárodnej konferencie, ktorá sa konala pri príležitosti 20. výročia založenia Univerzity Mateja Bela, Banská Bystrica, 07.–08.02.2013. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici – Belianum, 2013. str. 274–282

Je vhodné tiež upozorniť na to, že právo proti nekalej súťaži je špecifickým (aj keď priamo nie samostatným) odvetvím práva, v ktorom zrejme najviac vystupuje do popredia význam a znalosť výsledkov rozhodovacej činnosti súdov (judikátov) a preto okrem normatívneho znenia Obchodného zákonníka možno považovať za vhodné čerpať v maximálnej možnej miere jednak z dostupných zbierok judikatúry (slovenskej, českej, ale aj komunitárnej) vo veciach nekalej súťaže¹⁴⁷ a jednak z odbornej literatúry, na ktorú odkazujeme v odporúčanej literatúre.

3.12.3. Aktívna legitímácia v sporoch o ochranu pred nekalou súťažou

Aktívnu legitímáciu na podanie žaloby o ochranu pred nekalou súťažou majú:

- a) súťažitelia,**
- b) spotrebiteľia,**
- c) iné osoby,**
- d) právnické osoby oprávnené hájiť záujmy súťažiteľov alebo spotrebiteľov¹⁴⁸**

Ad a) Súťažiteľ, ktorý je dotknutý nekalosúťažným konaním iného súťažiteľa, je spravidla ten, kto podáva žalobu na ochranu pred nekalou súťažou, pričom môže využiť všetky právne prostriedky na ochranu pred ňou tak, ako sú uvedené v § 53 OBZ a pri naplnení buď generálnej klauzuly alebo ktorejkoľvek osobitnej skutkovej podstaty nekalej súťaže.

Ad b) Rovnaký rozsah práv na ochranu pred nekalou súťažou priznáva Obchodný zákonník aj spotrebiteľovi, ktorého práva môžu byť nekalou súťažou súťažiteľa porušené alebo ohrozené, čiže aj spotrebiteľ je oprávnený využiť všetky právne prostriedky podľa

¹⁴⁷ VOZÁR, J., ZLOCHA, E. Judikatúra vo veciach nekalej súťaže. IURA EDITION, Bratislava. 2013

¹⁴⁸ Podobne aj: VEČERKOVÁ, E.: Nekalá súťaž a reklama (vybrané kapitoly). In.: Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Řada teoretická. Č. 284, Masarykova univerzita, Brno. 2005, str. 170

§ 53 OBZ v rovnakom rozsahu ako súťažiteľ.¹⁴⁹ Aplikačná prax však ukazuje, že toto oprávnenie súťažiteľa prakticky vôbec nevyužívajú; domnievame sa, že práve v týchto prípadoch sa môže ako vhodné javiť podávanie tzv. hromadných žalôb.¹⁵⁰

Ad c) Iné osoby, ako súťažiteľa alebo spotrebiteľa, majú rovnako právo brániť sa pred nekalou súťažou zo strany súťažiteľov za predpokladu, že ich práva boli porušené alebo ohrozené – môže ísť napr. o známu osobnosť, ktorej fotografia bola súčasťou reklamnej kampane súťažiteľa;¹⁵¹ tieto prípady sú však celkom výnimočné, iné osoby spravidla v takýchto prípadoch uprednostňujú na ochranu svojich práv ustanovenia Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti.

Ad d) Ustanovenie § 54 ods. 1 OBZ umožňuje, aby sa výlučne dvoch čiastkových nárokov na ochranu pred nekalou súťažou – a to práva na zdržanie sa protiprávneho (nekalosúťažného) konania a odstránenia závadného stavu mohla domáhať aj právnická osoba oprávnená hájiť záujmy súťažiteľov alebo spotrebiteľov.

Právnickými osobami, ktoré sú oprávnené hájiť záujmy súťažiteľov môžu byť napr. združenia podnikateľov, podnikateľské zväzy, obchodné komory, profesijné komory (napr. Slovenská advokátska komora, Slovenská komora exekútorov a iné), a v prípade spotrebiteľov združenia na ochranu spotrebiteľov a pod., vo všetkých prípadoch však za podmienky, že ide o právnické osoby so zákonom priznanou právnou subjektivitou – vylúčené sú preto napríklad združenia osôb podľa zmluvy o združení (§ 829 a nasl. OZ).

Takéto právnické osoby majú v civilných konaniach vlastnú aktívnu procesnú legitímáciu, nevystupujú teda v pozícii zástupcov

¹⁴⁹ Pozri aj: STRÉMY, J.: Právna úprava nástrojov ochrany spotrebiteľa pred nekalou súťažou. In: Banskobystrické dni práva : sekcia súkromného práva a medzinárodného práva. Banská Bystrica : Belianum, 2017. – S. 170–179

¹⁵⁰ ŠEVCOVÁ, K.: Otázka hromadnej žaloby v civilnom procese. In.: Olomoucké právnické dny 2016 : sborník z mezinárodní vědecké konference, Olomouc, 19. – 20. 5. 2016. 1. vyd. Olomouc : Iuridicium Olomoucenze, 2016, str. 159–172.

¹⁵¹ RADOŠOVSKÝ, P.: Spory o nekalou soutěž a aktivní legitimace. In.: Právní rádce. č. 6/1998, str. 33

súťažiteľov alebo spotrebiteľov, ale vo vlastnom mene, aj keď v prospech z ich konania budú mať v konečnom dôsledku primárne priamo súťažitelia alebo spotrebiteľia, v prospech ktorých tieto právnické osoby konajú.

Právo domáhať sa zdržania protiprávneho konania alebo odstránenia závadného stavu však môžu tieto právnické osoby uplatniť len v prípadoch, keď bude naplnená skutková podstata klamlivej reklamy (§ 45 OBZ), klamlivého označenia tovaru a služieb (§ 46 OBZ), vyvolania nebezpečenstva zámeny (§ 47 OBZ) a ohrozovania zdravia a životného prostredia, v prípadoch ostatných skutkových podstát – parazitovania na povesti (§ 48 OBZ), podplácania (§ 49 OBZ), zľahčovania (§ 50 OBZ) a porušenia obchodného tajomstva (§ 51 OBZ) je táto možnosť vylúčená.

Právo domáhať sa zdržania protiprávneho konania alebo odstránenia závadného stavu napokon môžu tieto právnické osoby uplatniť aj v prípadoch, keď došlo k naplneniu podmienok nekalej súťaže podľa generálnej klauzuly (§ 44 ods. 1 OBZ) konaním, ktoré nemožno subsumovať pod žiadnu z pomenovaných skutkových podstát nekalej súťaže.

3.12.4. Súkromno-právne prostriedky na ochranu pred nekalou súťažou

Súkromno-právne prostriedky na ochranu pred nekalou súťažou sa dajú rozdeliť na tzv. odstraňovacie (event. zabraňovacie) a náhradové (event. kompenzačné, resp. satisfakčné).¹⁵² Z ustanovení § 53 a 55 ods. 2 OBZ, Civilného sporového poriadku a Občianskeho zákonníka možno vyvodiť práva domáhať sa:

- 1. zdržania sa nekalosúťažného konania (tzv. zdržovacia žaloba),**
- 2. odstránenia závadného stavu (tzv. odstraňovacia žaloba)**
- 3. poskytnutia primeraného zadost'učinenia (tzv. satisfakčná žaloba)**

¹⁵² Pozri aj: STRÉMY, J.: Súkromnoprávne prostriedky ochrany spotrebiteľa pred nekalou súťažou. In: Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae. – Roč. 35, č. 2 (2016), s. 217–238

4. náhrady škody
5. vydania bezdôvodného obohatenia
6. povinnosti zverejniť rozsudok vo veci samej
7. vydania neodkladného opatrenia
8. svojpomoci
9. nutnej (oprávnenej) obrany

Aktívne legitimovaná osoba je oprávnená na ochranu pred nekalou súťažou využiť viaceré právne prostriedky, uvedené v § 53 OBZ súčasne, čiže môže jednotlivé nároky proti nekalej súťaži kumulovať do jednej žaloby – popri zdržovacom petite môže uplatniť aj petit odstraňovací, ďalej uplatniť nárok na náhradu škody i poskytnutie primeraného zadosťučinenia v peniazoch.

3.12.5. Osobitné právne prostriedky na ochranu obchodného tajomstva

Právna úprava prostriedkov na ochranu obchodného tajomstva bola do účinnosti novely Obchodného zákonníka, vykonanej zákonom č. 264/2017 Z. z. pomerne jednoduchá – v rovine absolútnej ochrany obchodného tajomstva sa s odkazom na ustanovenie § 20 OBZ v znení pred účinnosťou novely¹⁵³ mali použiť, rovnako ako v prípade porušenia obchodného tajomstva ako nekalosúťažného konania, právne prostriedky na ochranu pred nekalou súťažou (§ 53 až 55 OBZ pred novelou).

Novelou však boli právne prostriedky na ochranu obchodného tajomstva výrazne rozšírené v tom zmysle, že Obchodný zákonník v nových ustanoveniach § 55a až 55d OBZ doplnil právne prostriedky ochrany obchodného tajomstva o špecifickú, doplňujúcu a modifikujúcu úpravu tzv. neodkladných a tzv. nápravných opatrení.

V princípe platí, že pre ochranu obchodného tajomstva možno využiť všetky právne prostriedky na ochranu pred nekalou súťažou (§ 55a OBZ)¹⁵⁴, ibaže by v ustanoveniach § 55b až 55d OBZ bolo

¹⁵³ § 20 OBZ v znení účinnom do 31. decembra 2017 uvádzal: Proti porušeniu alebo ohrozeniu práva na obchodné tajomstvo prislúcha podnikateľovi právna ochrana ako pri nekalej súťaži.

¹⁵⁴ K uplatňovaniu nároku na náhradu škody pozri napr. zaujímavý príspevok: ZAVADOVÁ, D.: Náhrada škody a určovanie výšky škody v sporoch vo veciach nekalej súťaže. In.: Justičná revue, 68, 2016, č. 12, s. 1395 – 1407.

uvedené inak. Tieto normy tak majú prednosť pred normami § 53 až 55 OBZ a treba ich vykladať ako normy špeciálne.

Predovšetkým, § 55b OBZ dopĺňa procesnú úpravu v Civilnom sporovom poriadku o neodkladnom opatrení (§ 324 a nasl. CSP) o špeciálne ustanovenia, upravujúce právo majiteľa obchodného tajomstva domáhať sa vydania neodkladného opatrenia na súde, pričom súd môže na návrh majiteľa obchodného tajomstva nariadiť, popri iných povinnostiach (obvykle v rozsahu zdržovacieho petitu) rušiteľovi obchodného tajomstva jednu alebo viac povinností spočívajúcich napr. v ukončení alebo zákaze využívania alebo sprístupňovania obchodného tajomstva; či zákaze výroby, ponúkania, uvádzania na trh alebo využívania tovaru porušujúceho právo k obchodnému tajomstvu.

Súd môže namiesto neodkladného opatrenia na návrh majiteľa obchodného tajomstva nariadiť rušiteľovi obchodného tajomstva povinnosť zložiť do úschovy súdu zábezpeku na náhradu škody alebo ujmy vzniknutej porušením obchodného tajomstva. Zložením zábezpeky pritom nevzniká rušiteľovi obchodného tajomstva právo domáhať sa sprístupnenia obchodného tajomstva.

Inštitútom, smerujúcim k účinnej ochrane práv k obchodnému tajomstvu, sú aj tzv. **nápravné opatrenia**, upravené v § 55c OBZ. Vo veci samej (rozsudkom) môže súd na návrh majiteľa obchodného tajomstva uložiť rušiteľovi obchodného tajomstva jedno alebo viac nápravných opatrení spočívajúcich napr. v ukončení alebo zákaze využívania alebo sprístupňovania obchodného tajomstva, či zákaze výroby, ponúkania, uvádzania na trh alebo využívania tovaru porušujúceho právo k obchodnému tajomstvu.

3.12.6. Osobitné procesné ustanovenia pre spory z nekalej súťaže

Špeciálne (a z pohľadu Obchodného zákonníka ako hmotnoprávneho predpisu výnimočné) procesné ustanovenie § 54 ods. 2 OBZ upravuje špecifický druh tzv. **umelej litispendencie** a obdobne aj tzv. **umelej res iudicata** súdneho konania o nárokoch na ochranu pred nekalou súťažou. Ako doktrinálne označenie týchto procesných podmienok konania naznačuje, nejde v oboch prípadoch o pravú litispendenciu, resp. res iudicata, ale umelo, zákonom

vyvolanú procesnú prekážku v sporoch o ochranu pred nekalou súťažou s charakterom a významom podobným pravej *litispendencii*, resp. *ius iudicata*.

Ako kľúčový argument v prospech tohto riešenia sa v tomto prípade javí zásada hospodárnosti konania, aby sa tak predchádzalo kumulácii žalôb a na nich nadväzujúcich súdnych konaní ohľadom toho istého nekalosúťažného konania a súčasne, aby sa účinky právoplatných rozhodnutí vo veciach nekalej súťaže mohli rozšíriť aj na iné, rovnakým nekalosúťažným konaním dotknuté osoby.

V zmysle tohto ustanovenia preto platí, že len čo sa začalo konanie v dvoch čiastkových nárokoch na ochranu pred nekalou súťažou, to znamená v spore o zdržanie sa nekalosúťažného konania alebo o odstránenie závadného stavu, nie sú žaloby ďalších oprávnených osôb pre tie isté nároky z tohto istého konania prípustné; to nie je na ujmu práva týchto ďalších osôb pripojiť sa k začatému sporu podľa všeobecných ustanovení Civilného sporového poriadku ako intervenienti (pôvodne vedľajší účastníci podľa úpravy v OSP).

V prípade, keď sa súdne konanie o zdržanie sa protiprávneho konania alebo odstránenia závadného stavu právoplatne skončilo, nie sú žaloby ďalších oprávnených osôb pre tie isté nároky z tohto istého konania prípustné. Právoplatné rozsudky vydané o týchto nárokoch k žalobe i len jedného oprávneného sú účinné aj pre ďalších oprávnených.

Ustanovenie § 55 ods. 1 OBZ má charakter procesnej normy a umožňuje, aby pri ústnych pojednávaniach v sporoch o ochranu pred nekalou súťažou, mohla byť na základe rozhodnutia súdu na návrh strany alebo z úradnej moci vylúčená verejnosť, ak by verejným prejednávaním došlo k ohrozeniu obchodného tajomstva alebo verejného záujmu. Súd, ktorý rozhoduje spor z nekalosúťažného konania, teda môže vylúčiť verejnosť z ústneho pojednávania, ak to navrhne niektorý z účastníkov, prípadne aj ex offo, za predpokladu, že by v dôsledku verejného prejednanja sporovej veci došlo buď k ohrozeniu obchodného tajomstva alebo verejného záujmu.

3.12.7. Administratívno-právne prostriedky na ochranu pred nekalou súťažou

Na ochranu pred nekalou súťažou možno využiť aj administratívno-právne prostriedky, ktorých nespornou výhodou je to, že na rozdiel od súkromno-právnych prostriedkov ochrany nevyžadujú formálne a spravidla súdnym poplatkom spoplatnené podanie žaloby na príslušnom súde, ani ďalšiu osobitnú aktivitu osoby poškodenej nekalou súťažou, osobitne pri dokazovaní v spore – tieto povinnosti fakticky na seba preberá príslušný správny orgán.

Ich nevýhodou je však to, že v prípade využitia len administratívno-právnej ochrany pred nekalou súťažou prakticky neprihádzajú do úvahy akékoľvek reparačné, kompenzačné alebo reštitučné nároky poškodeného, ale postup správnych orgánov má v zásade primárne sankčný, sekundárne preventívny a napokon, terciárne výchovno-vzdelávací charakter, bez priameho sanačného vplyvu na poškodeného.

Zákon o reklame formuluje základné požiadavky na reklamu v § 3, okrem toho reklama musí spĺňať požiadavky na verejné rečové prejavy, dodržiavať zásady jazykovej kultúry, gramatické a pravopisné pravidlá, pravidlá výslovnosti slovenského jazyka a ustálenú odbornú terminológiu. Reklama sa ďalej nesmie šíriť automatickým telefonickým volacím systémom, telefaxom a elektronickou poštou bez predchádzajúceho súhlasu ich užívateľa, ktorý je príjemcom reklamy; rovnako sa reklama nesmie šíriť adresne, ak adresát doručenie reklamy vopred odmieta.

Dozor nad reklamou vykonávajú viaceré správne orgány – napr. Štátny ústav pre kontrolu liečiv nad reklamou liekov, Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a regionálne úrady verejného zdravotníctva nad reklamou kozmetických výrobkov, Národná banka Slovenska nad reklamou finančných služieb pre finančných spotrebiteľov, Slovenská obchodná inšpekcia nad reklamou tabakových výrobkov a reklamou, nad ktorou podľa vecnej príslušnosti nevykonávajú dozor iné správne orgány. Orgán dozoru je tiež oprávnený uložiť pokutu za porušenie jednotlivých ustanovení zákona o reklame. Na konanie orgánov dozoru pri ukladaní sankcií sa spravidla vzťahuje Správny poriadok (zákon o správnom konaní).

3.12.8. Trestno-právne prostriedky na ochranu pred nekalou súťažou

Pri ochrane pred nekalou súťažou v zásade nemožno úplne abstrahovať aj od potenciálne trestno-právneho rozmeru nekalosúťažného konania v užšom zmysle (zneužitie účasti na hospodárskej súťaži), ale aj v širšom zmysle v kontexte s negatívnym dosahom na spotrebiteľov (napr. poškodzovanie spotrebiteľa).

Treba upozorniť, že využitie prostriedkov trestného práva na ochranu pred nekalou súťažou má byť tzv. *ultima ratio*, posledná, krajná možnosť, ku ktorej by sa malo pristúpiť len v prípadoch mimoriadne závažných, úmyselných protiprávných konaní, zásadným spôsobom ohrozujúcich slobodnú a férovú hospodársku súťaž, práva a právom chránené záujmy iných súťažiteľov, či intenzívnych zásahov a konania súťažiteľov do práv spotrebiteľov, najmä ich života, či zdravia. Nepovažujeme za vhodné, aby sa paušálne využívali právne prostriedky trestného práva na ochranu individuálnych záujmov súťažiteľov, či spotrebiteľov o to skôr, že v prípade nekalosúťažného konania ide o typický súkromno-právny delikt a jeho kriminalizácia (až na vyššie načrtnuté špecifické výnimky so zásadným dosahom) má byť len skutočne výnimočná.

Trestný zákon vymedzuje viaceré skutkové podstaty trestných činov, ktoré majú priamy, alebo aspoň nepriamy súvis s ochranou hospodárskej súťaže, prípadne ochranou záujmov súťažiteľov ako objektom týchto skutkových podstat. Patria medzi ne najmä skutkové podstaty trestných činov **zneužitia účasti na hospodárskej súťaži** (§ 250 TZ), **poškodzovania spotrebiteľa** (§ 269 TZ), **nekalých obchodných praktík voči spotrebiteľovi** (§ 269a TZ) a minimálne čiastočne aj **ohrozenie obchodného, bankového, poštového, telekomunikačného a daňového tajomstva** (§ 264 TZ).

Vo všetkých prípadoch sa vyžaduje v rámci subjektívnej stránky skutkovej podstaty uvedených trestných činov úmyselné konanie páchatel'a; Trestný zákon potom určuje relatívne vysoké zákonné trestné sadzby odňatia slobody, osobitne v rámci kvalifikovaných skutkových podstat týchto trestných činov. Trestných činov zneužitia účasti na hospodárskej súťaži (§ 250 TZ), poškodzovania spotrebiteľa

(§ 269 TZ) a nekalých obchodných praktík voči spotrebiteľovi (§ 269a TZ) sa môže dopustiť aj právnická osoba.

Trestné právo by malo v tomto kontexte primárne plniť preventívnu a výchovnú funkciu a tým najmä odrádzať od spáchania týchto trestných činov – slovenská súdna prax ukazuje, že frekvencia trestnoprávných postihov za tieto konania je relatívne nízka.

5. KAPITOLA

OBCHODNÉ SPOLOČNOSTI A ICH CHARAKTERISTIKA

Právne predpisy: Obchodný zákonník, Občiansky zákonník, Civilný mimosporový poriadok; Notársky poriadok; Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/102/ES zo 16. septembra 2009 v oblasti práva obchodných spoločností o spoločnostiach s ručením obmedzeným s jediným spoločníkom (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 258/20, 1. 10. 2009); Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 169/46, 30. 6. 2017); vyhláška č. 255/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú vzory tlačív na podávanie návrhov na zápis do obchodného registra a zoznam listín, ktoré je potrebné k návrhu na zápis priložiť; zákon č. 91/1992 Sb. o obchodných spoločnostiach a družstvách (zákon o obchodných korporáciách); zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení živnostenského zákona; zákon č. 177/2004 Z.z. o európskom zoskupení hospodárskych záujmov; zákon č. 562/2004 Z.z. o európskej spoločnosti; zákon č. 91/2007 Z.z. o európskom družstve; zákon č. 90/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Použitá a odporúčaná literatúra: BERAN, K. Proč je Savignyho teorie fikce nevhodná pro konstrukci dnešních obchodních společností? Eichlerová, K. a kol. (eds.). Rekodifikace obchodního práva–pet let poté. Svazek II. Pocta Irene Pelikánové. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 556 s; CIRÁK, J., FICOVÁ, S. a kol. Občianske právo. Všeobecná časť. Šamorín: Heuréka, 2008, 359 s; ČERNÁ, S. Lze prolomit hranice majetkové samostatnosti obchodní společnosti? In: Tomašek. M., Pauknerová, M. Nove jevy v soukromém právu. Praha : Karolinum, 2009, 424 s; ČERNÁ, S. Faktický koncern, ovládací smlouva a smlouva o prevode zisku. 2. doplnené vydání. Praha : Linde Praha, 2004, 244 s; ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol. Právo obchodních korporací. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 640 s; ELIÁŠ, K. Obchodní společnosti. Praha : C. H. Beck, 2004, s ELIÁŠ, K. Obchodní společnosti. Praha : C. H. Beck, 2004, 338 s; HAVEL, B. Obchodní korporace ve světle proměn: Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Praha: Auditorium s r. o., 2010, vydání první, 196 s; HURDÍK, J. Právnické osoby a jejich typologie. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 120 s; OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 1739; PATAKYOVÁ, M., PATAKYOVÁ, T., M. Právnické osoby ako nositeľky ľudských práv. In: Eichlerová, K. a kol. (eds.). Rekodifikace obchodního práva–pet let poté. Svazek II. Pocta Irene Pelikánové. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 556 s; PATAKYOVÁ, M., ĎURICA, M, HUSÁR, J. a kol. Aplikované právo obchodných spoločností a družstvá– ťažiskové inštitúty. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2021, 864 s.;

1. Obchodná spoločnosť a jej všeobecná charakteristika

Slovenský právny poriadok pozná vo všeobecnosti len dva druhy subjektov práva – fyzické a právnické osoby. Ich všeobecná úprava, do ktorej patrí najmä vznik a zánik právnej subjektivity, vznik spôsobilosti na právne úkony a u právnických osôb aj výpočet druhov právnických osôb a ich základné znaky, sa nachádza v Občianskom zákonníku.

Všeobecne sa v právnej doktríne konštatuje, že **právnické osoby sú určité organizované útvary (entity), ktorým právny poriadok priznáva právnu subjektivitu.**¹⁵⁵ Právnické osoby prešli dlhým historickým vývojom a postupne sa vyprofilovali základné druhy právnických osôb v súkromnom a verejnom práve. Občiansky zákonník s takouto kategorizáciou právnických osôb nepracuje a nerozlišuje právnické osoby súkromného a verejného práva. V porovnaní s fyzickými osobami, ktoré sú klasickým subjektom práva so stabilnou právnou úpravou, právnické osoby prešli zložitým vývojom.

V právnej doktríne sa postupne vyprofilovalo niekoľko teórií právnických osôb, medzi ktoré patria najmä:

- a) teória fikcie,
- b) teória reality.

a) Teória fikcie

Samotná teória fikcie sa ešte člení na teóriu personifikácie, teóriu fikcie v užšom slova zmysle a teóriu transsubstancie.¹⁵⁶ Podľa teórie fikcie, ktorej za hlavného predstaviteľa je považovaný Carl von Savigny, subjektom práva je len človek (prirodzeno-právna osoba) a právnická osoba je len výtvarom práva, je len fikciou, ktorá reálne neexistuje.

b) Teória reality

Teória reality, ktorej hlavným predstaviteľom je Otto von Gierke uznáva právnickú osobu ako reálnu osobu (entitu),

¹⁵⁵ Bližšie pozri: ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol. Právo obchodných korporácií. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 33;

¹⁵⁶ HURDÍK, J. Právnické osoby a jejich typologie. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, s.17.

ktorá existuje nezávisle od jej spoločníkov a vytvára svoju vôľu prostredníctvom svojich orgánov. Aj táto teória sa člení na subteórie, ktoré podrobne rozpracúvajú a zvýrazňujú jednotlivé aspekty tohto chápania právnických osôb.

Občiansky zákonník nedefinuje právnickú osobu, ale vypočítava len ich druhy a určuje ich základné charakteristické znaky.

Medzi základné pojmové znaky právnickej osoby patrí:

- **vlastná subjektivita,**
- **vlastná majetková samostatnosť**
- **majetková zodpovednosť,**
- **vnútorná organizačná štruktúra,**
- **možnosť jej založenia na zákonom určený účel.**

Okrem týchto pojmových znakov právna doktrína vymedzuje aj vonkajšie základné znaky právnickej osoby, medzi ktoré zaraďuje predovšetkým jej názov, sídlo a zákonom uznanú formu vzniku.¹⁵⁷

Občiansky zákonník za právnické osoby považuje:

- **združenie fyzických alebo právnických osôb,**
- **účelové združenia majetku,**
- **jednotky územnej samosprávy,**
- **iné subjekty, o ktorých to ustanovuje zákon.**

Združeniami fyzických osôb sú najmä obchodné spoločnosti i napriek tomu, že pri jednoosobových spoločnostiach nejde o združenie osôb. Medzi účelové združenia majetku patria predovšetkým nadácie a fondy, ktoré nemajú personálny substrát. Jednotkami územnej samosprávy sú obce a vyššie územné celky. Za právnické osoby môžu iné zákony vyhlásiť aj ďalšie subjekty, napr. podľa zákona o štátnom podniku je právnickou osobou štátny podnik a pod.

Obchodný zákonník upravuje obchodné spoločnosti a družstvo a prehlasuje ich za právnické osoby v dôsledku čoho majú, podľa § 18 OZ, spôsobilosť na práva a povinnosti. Obchodné spoločnosti a družstvo vznikajú ako právnické osoby až zápisom do obchodného registra a týmto momentom nadobúdajú spôsobilosť na práva a povinnosti. Spôsobilosť

¹⁵⁷ CIRÁK, J., FICOVÁ, S. a kol. Občianske právo. Všeobecná časť. Šamorín: Heuréka, 2008, s. 242.

právnickej osoby na práva a povinnosti je možné obmedziť len zákonom. Zápisom do obchodného registra nadobúdajú obchodné spoločnosti aj spôsobilosť na právne úkony. Obchodné spoločnosti konajú prostredníctvom svojich štatutárnych orgánov a prostredníctvom svojich zástupcov.

V záujme právnej ochrany tretích osôb náš právny poriadok opustil doktrínu *ultra vires*, podľa ktorej právnické osoby môžu konať iba v rámci predmetu svojej činnosti, inak je právny úkon neplatný.¹⁵⁸ Podľa § 13 ods. 3 OBZ podnikateľa zaväzuje konanie osôb vykonávajúcich pôsobnosť štatutárneho orgánu, aj keď prekročili svojím konaním rozsah predmetu jeho podnikania okrem prípadu, v ktorom sa prekročila pôsobnosť štatutárneho orgánu, ktorú tomuto orgánu zákon zveruje alebo zákon umožňuje zveriť. Právna subjektivita právnických osôb neznamena, že môžu nadobúdať všetky práva povinnosti. Vylúčené je to najmä pri takých právach, ktoré svojou povahou patria len fyzickým osobám, ako napr. práva politické, rodinno-právnej povahy a pod. Tie isté obmedzenia platia aj ohľadne spôsobilosti na právne úkony.

V ostatnom období prebieha diskusia aj o tom, v akom rozsahu môžu byť právnické osoby nositeľky ľudských práv, napr. práva na súkromie (ochrana podnikateľských priestorov).¹⁵⁹

Diskutovanou otázkou je problematika tzv. deliktuálnej zodpovednosti právnickej osoby, teda zodpovednosti za porušenie práv a povinností právnickou osobou, pretože nemáme všeobecnú právnu úpravu tak ako je to napr. v iných právnych poriadkoch.¹⁶⁰ Vychádza sa predovšetkým z pričítateľnosti konania fyzických osôb, ktoré sa považujú za právne úkony právnickej osoby (pričítajú sa právnickej osobe). Pri právnych úkonoch ide o § 20 OZ, ktorý upravuje konanie menom právnickej osoby.

Pri deliktuálnej zodpovednosti je základom právnej úpravy § 420 ods. 2 OZ, podľa ktorého škoda je spôsobená právnickou osobou, keď

¹⁵⁸ Takúto právnu úpravu obsahoval hospodársky zákonník (zákon č. 109/1964 Zb.).

¹⁵⁹ PATAKYOVÁ, M., PATAKYOVÁ, T., M. Právnické osoby ako nositeľky ľudských práv. In: EICHLEROVÁ, K. a kol. (eds.). Rekodifikace obchodního práva–pet let poté. Svazek II. Pocta Irene Pelikánové. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 13.

¹⁶⁰ Napr. podľa § 167 Občianskeho zákonníka ČR právnickú osobu zaväzuje protiprávny čin, ktorého sa pri plnení svojich úloh dopustil člen voleného orgánu, zamestnanec alebo iný jej zástupca voči tretej osobe.

bola spôsobená pri jej činnosti tými, ktorých na túto činnosť použila. Do nášho právneho poriadku bola zavedená aj trestnoprávna zodpovednosť právnických osôb, ktorá tiež používa koncept pričítateľnosti.¹⁶¹ *Trestný čin je spáchaný právnickou osobou, ak je spáchaný v jej prospech, v jej mene, v rámci jej činnosti alebo jej prostredníctvom, ak konal štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu, ten, kto vykonáva kontrolnú činnosť alebo dohľad v rámci právnickej osoby, alebo iná osoba, ktorá je oprávnená zastupovať právnickú osobu alebo za ňu rozhodovať. Trestný čin je spáchaný právnickou osobou aj vtedy, ak osoba uvedená v odseku 1 nedostatočným dohľadom alebo kontrolou, ktoré boli jej povinnosťou, hoci z nebanlivosti umožnila spáchať trestný čin osobou, ktorá konala v rámci oprávnení, ktoré jej boli zverené právnickou osobou.*¹⁶²

Zároveň zákon stanovuje, kedy sa spáchanie trestného činu nepričíta právnickej osobe. Spáchanie trestného činu právnickou osobou sa právnickej osobe nepričíta, ak vzhľadom na predmet činnosti právnickej osoby, spôsob spáchania trestného činu, jeho následky a okolnosti, za ktorých bol trestný čin spáchaný, je význam nesplnenia povinností v rámci dohľadu a kontroly zo strany orgánu právnickej osoby alebo osoby uvedenej v zákone nepatrný.

Primárnou ekonomickou motiváciou zakladania obchodných spoločností, najmä kapitálových, je oddelenie majetkovej zodpovednosti spoločníkov za záväzky spoločnosti, ktoré jej vzniknú pri výkone podnikateľskej činnosti. Právnické osoby umožňujú jej spoločníkom rozdeliť si zisk, ktorý dosiahne „ich“ spoločnosť, ale v prípade straty sa na nej nepodieľajú. Pri jednotlivých právnych formách obchodných spoločností Obchodný zákonník stanovuje v akom rozsahu ručia spoločníci za záväzky spoločnosti. **Kým pri personálnych spoločnostiach ručia spoločníci za záväzky neobmedzene, spoločníci v kapitálových spoločnostiach ručia za záväzky spoločnosti len obmedzene alebo neručia vôbec.**¹⁶³

¹⁶¹ Právna úprava je v zákone č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹⁶² § 3 zákona č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹⁶³ Obmedzené ručenie majú spoločníci v spoločnosti s ručením obmedzeným v rozsahu stanovenom v § 106 OBZ, kým v akciovej spoločnosti akcionári neručia za záväzky akciovej spoločnosti vôbec (§ 154 OBZ).

Pre kapitálové spoločnosti sa v právnej doktríne vžilo označenie „korporácie,“ a na vyjadrenie ochrany spoločníkov kapitálových spoločností pred negatívnymi dôsledkami podnikania spoločnosti (korporácie) sa hovorí o **korporačnom závoji (angl. corporate veil“)**. Korporačný závoj chráni spoločníkov spoločnosti pred negatívnymi dôsledkami podnikania spoločnosti. Vzhľadom na to, že v mnohých prípadoch dochádza zo strany spoločníkov k evidentnému zneužitiu právnej subjektivity spoločnosti (jej korporáčného závoja), judikatúry niektorých štátov odstraňujú tento korporáčny závoj, potláčajú právnu subjektivitu obchodnej spoločnosti a prenášajú zodpovednosť spoločnosti za jej záväzky priamo na spoločníkov.

Za určitých podmienok, i keď ako *ultima ratio*, je možné ich právnu subjektivitu prelomiť, uvedomujúc si, že určujúcou motiváciou vzniku spoločností je dosahovanie individuálnych ziskov jej spoločníkov bez ich osobnej majetkovej zodpovednosti. Doktrína a zahraničná judikatúra označovaná ako prepichnutie korporáčného závoja, ktorá sa snaží prelomiť právnu subjektivitu spoločností (*Piercing the Corporate Veil, Durchgriffshattung*) našla u nás nakoniec aj určitú formu legislatívneho ukotvenia v § 66aa OBZ v podobe zodpovednosti ovládajúcej osoby za škodu, ktorá vznikne veriteľom v dôsledku úpadku ovládanej spoločnosti spôsobenej ovládajúcou osobou (napr. úpadok spoločnosti spôsobený jej spoločníkom).¹⁶⁴

Dynamika ekonomického vývoja si vynútila rôzne zoskupenia podnikateľských subjektov, ktoré sú majetkovo a personálne prepojené, bez ohľadu na to, či pozitívne právo dokáže regulovať tieto zoskupenia prostredníctvom koncernového práva.¹⁶⁵

Obchodný zákonník upravuje päť právnych foriem obchodných spoločností, ktoré predstavujú *numerus clausus*, pretože iné obchodné spoločnosti nie je možné založiť. Týmito spoločnosťami sú **verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová**

¹⁶⁴ Pozri napr. ČERNÁ, S. Lze prolomit hranice majetkové samostatnosti obchodní společnosti? In: TOMAŠEK, M., PAUKNEROVÁ, M. Nove jevy v soukromém právu. Praha : Karolinum, 2009, 424s.

¹⁶⁵ ČERNÁ, S. Faktický koncern, ovládací smlouva a smlouva o prevoze zisku. 2. doplnené vydání. Praha : Linde Praha, 2004, 244s.

spoločnosť a jednoduchá spoločnosť na akcie. Obdobné postavenie ako majú obchodné spoločnosti majú aj právnické osoby založené podľa práva Európskej únie.

Právna doktrína tradične delí obchodné spoločnosti na personálne a kapitálové. Pre personálne spoločnosti je typické neobmedzené ručenie jej spoločníkov za záväzky spoločnosti, v dôsledku čoho sa personálne spoločnosti v praxi vyskytujú len veľmi zriedkavo. Na rozdiel od kapitálových spoločností, v personálnych spoločnostiach sú spoločníci *ex lege* jej štatutárnym orgánom, pričom zákon nepredpisuje ďalšiu vnútornú štruktúru spoločnosti. Pre vznik personálnych spoločností zákon spravidla nevyžaduje vytvorenie základného imania a ani vkladovú povinnosť spoločníkov.

Vzhľadom na silnú väzbu spoločnosti na personálny substrát (jej spoločníkov), ich účasť v spoločnosti je v zásade neprevoditeľná a ak sa spoločníci nedohodnú inak, zánikom účasti spoločníka v spoločnosti sa spoločnosť zrušuje. Typickou personálnou spoločnosťou je verejná obchodná spoločnosť, kým komanditná spoločnosť je zmiešanej povahy, pretože má aj niektoré prvky kapitálovej spoločnosti.

Pre kapitálové spoločnosti je typická vkladová povinnosť spoločníkov, povinné vytváranie základného imania a rezervného fondu. Spoločníci kapitálových spoločností neručia za záväzky spoločnosti (akciová spoločnosť, jednoduchá spoločnosť na akcie) alebo ručia len obmedzene (spoločnosť s ručením obmedzeným). Spoločníci kapitálových spoločností nie sú z titulu ich účasti v spoločnosti štatutárnym orgánom. Obchodný zákonník v kapitálových spoločnostiach predpisuje obligatórnu štruktúru vnútorných orgánov.

Obchodné spoločnosti je možné založiť len za účelom podnikania s výnimkou spoločnosti s ručením obmedzeným a akciovej spoločnosti, ktoré môžu byť založené aj za iným účelom ako je podnikanie, aj keď v praxi ide o typické podnikateľské subjekty. Zároveň osobitné zákony predpisujú pre určitý druh podnikania konkrétnu právnu formu obchodných spoločností. Takto napr. banka, poisťovňa, obchodník s cennými papiermi musia mať len právnu formu akciovej spoločnosti.

Obchodný zákonník v § 56 ods. 4 stanovuje pre obchodné spoločnosti pravidlá na výkon takých činností, ktoré môžu podľa osobitných zákonov vykonávať iba fyzické osoby s osobitným oprávnením. Ide predovšetkým o výkon tzv. slobodných povolání (napr. advokáti).¹⁶⁶ Toto ustanovenie v dôsledku postupných novelizácií Obchodného zákonníka stratilo vzájomné súvislosti a svoj pôvodný význam.

Podľa už zrušeného § 30 OBZ registrový súd zapísal obchodnej spoločnosti do predmetu podnikania túto činnosť len vtedy, keď obchodná spoločnosť preukázala, že ju bude vykonávať prostredníctvom osôb, ktoré sú na to oprávnené podľa týchto predpisov. Osobitné zákony však spravidla obmedzujú uvedené fyzické osoby pri zakladaní obchodných spoločností tým, že dovoľujú vykonávať tieto činnosti len v niektorých právnych formách obchodných spoločností v záujme zodpovednosti za výkon týchto činností formou ručenia spoločníkov.

Ustanovenie § 30 OBZ bolo vypustené bez náhrady, pretože nebolo prevzaté do zákona o obchodnom registri. Existencia tejto podmienky sa pri zápise predmetu činnosti nezisťuje. Obchodný zákonník pôvodne sankcionoval spoločnosť za porušenie tejto povinnosti. Ak spoločnosť nevykonávala činnosť prostredníctvom oprávnených osôb, bol to dôvod na zrušenie spoločnosti. S účinnosťou od 1. októbra 2020 bol tento dôvod zrušenia vypustený z novej úpravy v § 68b OBZ. Za stavu *de lege lata* ide o zákonnú podmienku na výkon týchto osobitných činností obchodnou spoločnosťou.

Aj keď v právnej doktríne sú neustále pokusy o definíciu obchodnej spoločnosti, prikláňame sa k názoru, podľa ktorého tieto snahy nevedli k žiadnemu pozitívnemu výsledku.¹⁶⁷ To

¹⁶⁶ Tak napr. podľa zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení živnostenského zákona, advokáti môžu na výkon advokácie založiť verejnú obchodnú spoločnosť, komanditnú spoločnosť a spoločnosť s ručením obmedzeným. V prípade spoločnosti s ručením obmedzeným táto spoločnosť nesmie mať iný predmet podnikania a jej konateľmi môžu byť len advokáti. Konateľom spoločnosti s ručením obmedzeným je každý spoločník. Spoločníkom spoločnosti s ručením obmedzeným môže byť iba advokát. Spoločnosť musí byť poistená pre prípad zodpovednosti za škodu, ktorá by mohla vzniknúť pri poskytovaní právnych služieb, minimálne s limitom poistného plnenia 1 500 000 EUR za každého spoločníka.

¹⁶⁷ ELIÁŠ, K. Obchodní společnosti. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 40.

isté je možné povedať aj o určitej strate významu teórie fikcie a reality, aj keď názory sa rôznia.¹⁶⁸ **Ustanovenie § 56 ods. 1 OBZ akoby naznačovalo určitú definíciu obchodnej spoločnosti, keď stanovuje, že obchodná spoločnosť je právnickou osobou založenou za účelom podnikania.** Obchodné spoločnosti však nie sú vždy ani združeniami fyzických alebo právnických osôb tak, ako to predpokladá § 18 OZ, pretože zákon pripúšťa aj jednoosobové spoločnosti a nemusia byť založené ani za účelom podnikania, tak ako to predpokladá § 56 OBZ.

Novelizáciou účinnou od 1. októbra 2004 sa v Obchodnom zákonníku vytvoril právny rámec pre úplné pôsobenie a právne uznávanie právnických osôb založených podľa práva Európskych spoločenstiev. Podľa tohto práva môžu vzniknúť rôzne subjekty. Právny režim týchto subjektov je upravený predovšetkým nariadeniami Rady Európy a tzv. vykonávacími zákonmi k týmto nariadeniam. Po ich zápise do nášho obchodného registra majú právne postavenie obdobné našim obchodným spoločnostiam.

Právna úprava všetkých obchodných spoločností sa nachádza v druhej časti Obchodného zákonníka a delí sa na všeobecnú a osobitnú časť. Vo všeobecnej časti, ktorá sa aplikuje na všetky právne formy obchodných spoločností, je upravené zakladanie obchodných spoločností, ich zrušenie a základné inštitúty spoločností ako je základné imanie, vklady, rezervný fond, kríza spoločnosti a ďalšie, ktoré sa aplikujú na všetky právne formy obchodných spoločností alebo len na niektoré z nich, ak v osobitnej časti nie je odchýlna úprava.

V osobitnej časti sú upravené jednotlivé právne formy obchodných spoločností. Touto systematikou sa odlišujeme od iných štátov, či už z hľadiska historického, ale aj z hľadiska moderných kodifikačných trendov. Historicky je napr. v Nemecku aj v Rakúsku spoločnosť s ručením obmedzeným a akciová spoločnosť upravená v samostatných zákonoch, kým v Česku po rekodifikácii

¹⁶⁸ HAVEL, B. Obchodní korporace ve světle proměn: Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Praha: Auditorium s r. o., 2010, vydání první, s.42; BERAN, K. Proč je Savignyho teorie fikce nevhodná pro konstrukci dnešních obchodních společností? In: Eichlerová a kol. (eds.). Rekodifikace obchodního práva – pet let poté. Svazek II. Pocta Irene Pelikánové. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 3.

súkromného práva sú všetky obchodné spoločnosti a družstvo upravené v osobitnom zákone.¹⁶⁹

2. Založenie a vznik obchodnej spoločnosti

Proces vzniku obchodných spoločností je dvojstupňový. Prvý stupeň predstavuje založenie obchodnej spoločnosti a až po jej založení môže byť podaný návrh na zápis do obchodného registra (tzv. prvozápis). Zápisom spoločnosti do obchodného registra (tzv. registračný princíp), čo predstavuje druhý stupeň jej kreovania, vzniká obchodná spoločnosť ako právnická osoba.

Obchodnú spoločnosť ako združenie fyzických a právnických osôb môžu zakladať fyzické a právnické osoby podľa kritérií, ktoré sú stanovené pri jednotlivých právnych formách obchodných spoločností. Zakladateľmi môžu byť tak tuzemské ako aj zahraničné fyzické a právnické osoby. I keď zakladatelia obchodných spoločností nemusia byť podnikateľmi, vzťahy medzi zakladateľmi obchodných spoločností navzájom sa spravujú vždy Obchodným zákonníkom (§ 261 ods. 6 OBZ).

2.1. Obmedzenia pri zakladaní obchodných spoločností

Napriek zmluvnej autonómii, ktorá je jedným zo základných princípov súkromného práva, Obchodný zákonník neumožňuje založiť iné spoločnosti ako tie, ktoré výslovne upravuje. Výpočet právnych foriem obchodných spoločností je taxatívny.

Ustanovenie § 56 OBZ je kogentné, a preto fyzické a právnické osoby nemôžu založiť na území Slovenskej republiky podľa Obchodného zákonníka inú právnu formu obchodnej spoločnosti. Z pravidla, podľa ktorého sú obchodné spoločnosti združeniami fyzických a právnických osôb pripúšťa Obchodný zákonník tri výnimky a umožňuje založiť aj tzv. jednoosobové spoločnosti. Spoločnosť s ručením obmedzeným, akciovú spoločnosť

¹⁶⁹ V Česku ide o zákon č. 90/2012 Sb. o obchodných spoločnostiach a družstvách (zákon o obchodných korporáciách).

a jednoduchú spoločnosť na akcie môže založiť aj jedna osoba a tieto obchodné spoločnosti môžu existovať aj vtedy, keď majú len jedného spoločníka (akcionára).

Obmedzenia pri zakladaní obchodných spoločností sa týkajú:

- a) spoločnosti, v ktorej má spoločník neobmedzené ručenie,**
- b) spoločnosti s ručením obmedzeným,**
- c) akciovej spoločnosti.**

a) Spoločnosť s neobmedzeným ručením spoločníka

Obmedzenia pri zakladaní spoločnosti sa týkajú zakladateľov, ktorí budú neobmedzene ručiacimi spoločníkmi, pretože spoločník, ktorý neobmedzene ručí za záväzky spoločnosti nemôže byť spoločníkom v ďalšej spoločnosti, v ktorej by neobmedzene ručil za jej záväzky. V dôsledku tejto právnej úpravy zakladateľom verejnej obchodnej spoločnosti nemôže byť osoba, ktorá je už spoločníkom inej verejnej obchodnej spoločnosti alebo komplementárom komanditnej spoločnosti. Tie isté obmedzenia platia aj pre zakladateľa komanditnej spoločnosti v právnej pozícii komplementára, ktorý už nemôže byť komplementárom inej komanditnej obchodnej spoločnosti alebo spoločníkom inej verejnej obchodnej spoločnosti.

b) Spoločnosť s ručením obmedzeným

Najväčší rozsah obmedzení je stanovený pri zakladaní spoločnosti s ručením obmedzeným. Tieto limity sú výsledkom aproximácie pôvodne dvanástej smernice, teraz je to Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/102/ES zo 16. septembra 2009 v oblasti práva obchodných spoločností o spoločnostiach s ručením obmedzeným s jediným spoločníkom (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 258/20, 1. 10. 2009). Pri jednoosobovej spoločnosti s ručením obmedzeným tá istá fyzická osoba môže byť jediným spoločníkom najviac v troch spoločnostiach s ručením obmedzeným. Zároveň Obchodný zákonník zakazuje, aby spoločnosť s ručením obmedzeným (ako právnická osoba) s jedným spoločníkom bola jediným zakladateľom alebo jediným spoločníkom inej spoločnosti. Uvedené obmedzenia sa vzťahujú aj na zakladateľov, ktorí sú zahraničnými osobami.

Spoločnosť s ručením obmedzeným je nielen najfrekventovanejší subjekt v podnikateľskom prostredí, ale je považovaný z pohľadu jej veriteľov aj za najrizikovejší, a preto je predmetom neustálych legislatívnych zmien. Postupné sprísňovanie podmienok vylúčilo niektoré osoby z možnosti zakladať spoločnosť s ručením obmedzeným. Zakladateľom nemôže byť osoba, ktorá je vedená v zozname daňových dlžníkov podľa osobitného zákona alebo má evidované nedoplatky na poistnom na sociálne poistenie podľa osobitného zákona.

Zákon umožňuje založiť spoločnosť aj takému dlžníkovi, ak mu príslušný správca dane, ktorým je daňový úrad alebo colný úrad, udelí súhlas na založenie spoločnosti. Súhlas príslušného orgánu sa prikladá k návrhu na zápis do obchodného registra. Ďalšie obmedzenia pri zakladaní spoločnosti sa týkajú dlžníka, ktorý je ako povinný subjektom exekučného konania (exekučné konanie je vedené na jeho majetok). Spoločnosť s ručením obmedzeným nemôže založiť osoba, ktorá je vedená ako povinný v registri vydaných poverení na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona. Uvedené obmedzenia sa netýkajú zakladateľa, ktorý je zahraničnou osobou.

c) Akciová spoločnosť

Obchodný zákonník umožňuje založenie akciovej spoločnosti jediným zakladateľom, ktorým však musí byť právnická osoba. Zákon neumožňuje založenie akciovej spoločnosti jedným spoločníkom, ktorý je fyzickou osobou, avšak po vzniku spoločnosti fyzická osoba môže byť jej jediným akcionárom.

2.2. Zakladateľské právne úkony

Obchodné spoločnosti sa zakladajú na základe osobitných právnych úkonov, ktoré môžeme triediť podľa počtu zakladateľov a podľa právnej formy zakladanej spoločnosti na:

- spoločenskú zmluvu,
- zakladateľskú zmluvu,
- zakladateľskú listinu.

Vo všeobecnosti platí, že obchodná spoločnosť je výsledkom prejavu súkromnoprávnej vôle – zmluvy, ktorá vytvára nielen vzťahy

medzi spoločníkmi ako stranami zmluvy, vzťahy medzi spoločníkmi a spoločnosťou, ale taktiež upravuje právne pomery členov volených orgánov obchodných spoločností, prípadne iných zúčastnených osôb korporačných vzťahov.¹⁷⁰

Spoločenskou zmluvou sa zakladá verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť, pretože tieto spoločnosti musia mať najmenej dvoch spoločníkov a spoločnosť s ručením obmedzeným ak ju zakladajú najmenej dvaja spoločníci. Akciová spoločnosť a jednoduchá spoločnosť na akcie sa v prípade aspoň dvoch zakladateľov zakladajú zakladateľskou zmluvou. Ak spoločnosť s ručením obmedzeným, akciovú spoločnosť alebo jednoduchú spoločnosť na akcie zakladá jeden zakladateľ, zakladá sa zakladateľskou listinou.

Zakladateľské právne úkony musia obsahovať náležitosti, ktoré sú stanovené kogentnými ustanoveniami pri jednotlivých právnych formách obchodných spoločností. V prípade, že by zakladateľský právny úkon neobsahoval obligatórne obsahové náležitosti, k založeniu spoločnosti nedôjde. Pre zakladateľské dokumenty Obchodník zákonník stanovuje písomnú formu, pričom podpisy zakladateľov musia byť úradne overené. Zakladateľský právny úkon pri zakladaní akciovej spoločnosti a jednoduchej spoločnosti na akcie musí byť vyhotovený vo forme notárskej zápisnice o právnom úkone (*solemnizačná zápisnica*), ktorá musí obsahovať zákonom stanovené náležitosti.¹⁷¹

Funkciou zakladateľských právnych úkonov je založenie spoločnosti a pri zakladaní akciovej spoločnosti na základe výzvy na upisovanie akcií vytvorenie právnych predpokladov na jej založenie. K založeniu akciovej spoločnosti na základe výzvy na upisovanie akcií (*sukcesívne* založenie spoločnosti) dochádza až rozhodnutím ustanovujúceho valného zhromaždenia.

Napriek uvedenej zakladateľskej funkcii je podstatný rozdiel medzi zakladateľskými dokumentmi akciovej spoločnosti,

¹⁷⁰ MRÁZOVÁ, Ž. In: PATAKYOVÁ, M., ĎURICA, M., HUSÁR, J. a kol. Aplikované právo obchodných spoločností a družstva – ťažiskové inštitúty. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s. r. o., 2021, 864 s. 130.

¹⁷¹ Obsahové náležitosti zápisnice o právnom úkone sú stanovené v § 47 Notárskeho poriadku.

jednoduchej spoločnosti na akcie a ostatných obchodných spoločností. Zakladateľské dokumenty ostatných obchodných spoločností okrem toho, že vyvolajú založenie spoločnosti, upravujú aj vnútornú štruktúru spoločnosti (jej orgány, prípadne ich kreovanie, zánik ich funkcie), práva spoločníkov a ďalšie dôležité otázky pre fungovanie spoločnosti. Zakladateľský dokument akciovej spoločnosti a jednoduchej spoločnosti na akcie tieto ďalšie funkcie neplní, pretože akciová spoločnosť a jednoduchá spoločnosť na akcie pri jej založení musí schváliť stanovy, ktoré upravujú všetky zásadné otázky potrebné na činnosť spoločnosti, jej orgánov, práva akcionárov a ďalšie náležitosti stanovené v kogentných ustanoveniach (§ 173, § 220u OBZ).

Obchodný zákonník v § 62 stanovuje nevyvrátiteľnú domnienku, že spoločnosť sa zakladá na dobu neurčitú, ak v spoločenskej zmluve nie je stanovené inak. Pri akciovej spoločnosti a jednoduchej spoločnosti na akcie to musí byť určené v zakladateľskej zmluve (zakladateľskej listine) a v stanovách. Ak bola spoločnosť založená na určitú dobu, uplynutím tejto doby sa bez ďalšieho zrušuje podľa § 68 ods. 3 OBZ. Tomuto dôsledku by spoločnosť mohla predísť zmenou spoločenskej zmluvy alebo stanov. V súvislosti so zmenami v právnej úprave zrušenia spoločností bola v § 68 OBZ vykonaná aj zmena pri spoločnosti založenej na určitú dobu. Ak po zrušení spoločnosti spoločníci alebo príslušný orgán v lehote do 60 dní neustanovia likvidátora alebo nezložia preddavok na likvidáciu, považuje sa spoločnosť po márnom uplynutí šesťdesiatdňovej lehoty za založenú na dobu neurčitú.

Tak ako Obchodný zákonník vyžaduje písomnú formu na založenie spoločnosti, vyžaduje ju aj pri zmene spoločnosti, i keď tento pojem zákon v iných ustanoveniach nepoužíva, a rovnako aj na zrušenie a zánik spoločnosti. Za zmenu spoločnosti môžeme predovšetkým považovať zmenu jej právnej formy, cezhraničnú zmenu právnej formy, fúziu spoločnosti, rozdelenie spoločnosti, cezhraničnú fúziu a cezhraničné rozdelenie spoločnosti.

Za zmenu spoločnosti sa považuje aj každá zmena spoločenskej zmluvy, zakladateľskej listiny, zakladateľskej zmluvy a stanov. Právne úkony alebo iné právne skutočnosti, ktoré vyvolajú tieto zmeny, sú stanovené pri jednotlivých právnych formách obchodných

spoločností. Takto sa napr. vyžaduje písomná forma pre zmenu spoločenskej zmluvy verejnej obchodnej spoločnosti podľa § 79 a 83 OBZ, pre rozhodnutie o prevzatí obchodného imania zrušenej spoločnosti podľa § 88a ods.1 OBZ, pre prevod obchodného podielu v spoločnosti s ručením obmedzeným podľa § 115 OBZ, kde sa vyžaduje aj osvedčenie podpisov, pre zmenu spoločenskej zmluvy podľa § 141a OBZ pod.

K zrušeniu spoločnosti dochádza tiež na základe rôznych právnych skutočností. Zrušenie spoločnosti je možné vyvolať právnym úkonom, napr. dohodou spoločníkov vo verejnej obchodnej spoločnosti, v komanditnej spoločnosti a v spoločnosti s ručením obmedzeným alebo rozhodnutím príslušného orgánu spoločnosti podľa § 68 ods. 3 písm. b) OBZ, výpoveďou spoločníka verejnej obchodnej spoločnosti (komplementára komanditnej spoločnosti) podľa § 88 ods. 1 OBZ a pod. V taxatívne určených prípadoch vyžaduje Obchodný zákonník pri zmene a zrušení spoločnosti formu notárskej zápisnice.

Právne dôsledky nedodržania formy právnych úkonov je potrebné odvodiť z ostatných ustanovení Obchodného zákonníka a z Občianskeho zákonníka. V dôsledku nedodržania formy zakladateľských dokumentov je možné domáhať sa neplatnosti spoločnosti podľa § 68a OBZ.

Právne dôsledky nedodržania písomnej formy zmlúv a iných právnych úkonov, ktoré sa budú týkať zmeny, zrušenia alebo zániku spoločností, sa posúdia podľa § 272 OBZ a § 40 – § 40a OZ. Predovšetkým by sa to malo prejavovať v tom, že registrový súd odmietne vykonať zmenu zápisu tých údajov, pri zmene ktorých nebola dodržaná predpísaná forma právneho úkonu alebo odmietne vykonať výmaz zapísaných údajov.

K zrušeniu spoločnosti dochádza aj rozhodnutím registrového súdu a na základe rozhodnutí konkurzného súdu.

2.3. Predbežná spoločnosť

Založením obchodnej spoločnosti ešte nevzniká právnická osoba a teda založená spoločnosť nemá právnu subjektivitu. Právna doktrína tento právny stav označuje ako „predbežná

spoločnosť“ . Vzhľadom na to, že po založení spoločností do jej vzniku je potrebné urobiť určité úkony (napr. založenie bankového účtu, prenájom priestorov, získanie živnostenského oprávnenia a pod.), na základe transpozície smernice EÚ umožňuje Obchodný zákonník v § 64 konať určitým osobám v mene spoločnosti, ktorá ešte nemá právnu subjektivitu.¹⁷²

Pri doslovnom výklade ustanovenia § 64 ods. 1 OBZ jeho aplikácia prichádza do úvahy až po založení spoločnosti, pretože upravuje konanie v mene spoločnosti pred jej vznikom. Tomu svedčí aj názov II. oddielu prvej smernice „Platnosť záväzkov prijatých spoločnosťou.“ Z hľadiska účelu ustanovenia § 64 OBZ je vhodné použiť extenzívny výklad, ktorý umožní aplikáciu ustanovenia aj na právne úkony, ktoré sa týkajú založenia spoločnosti, nie však tých, ktoré smerujú k uzavretiu zakladateľských dokumentov a procesu zakladania spoločnosti.

Pred vznikom spoločnosti sú oprávnené konať v jej mene zakladatelia spoločnosti a jej štatutárne orgány. S výnimkou verejnej a komanditnej obchodnej spoločnosti môžu byť štatutárne orgány odlišné od jej zakladateľov.¹⁷³

V právnych úkonoch by mala byť vždy označená spoločnosť a osoba, ktorá je oprávnená konať v jej mene. Z právneho úkonu by malo byť ďalej zrejmé, že ide len o založenú spoločnosť, ktorá nie je ešte zapísaná do obchodného registra, v záujme toho, aby druhá strana nebola uvedená do omylu. **Z týchto právnych úkonov sú konajúce osoby zaviazané spoločne a nerozdielne.** Veritelia si môžu uplatňovať svoje pohľadávky voči všetkým alebo len niektorým z nich.

¹⁷² Pôvodne išlo o čl. 7 prvej publikačnej smernice neskôr nahradenej smernicou 2009/101/ES o koordinácii záruk, ktoré sa od obchodných spoločností v zmysle článku 48 druhého odseku Zmluvy o fungovaní Európskej únie vyžadujú v krajinách EÚ s cieľom zabezpečiť rovnocennosť týchto záruk. V súčasnosti platí Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 169/46, 30. 6. 2017).

¹⁷³ O štatutárnych orgánoch *de iure* môžeme hovoriť až po vzniku spoločnosti. Do tohto momentu ide o osoby, ktoré sa stanú podľa zakladateľských dokumentov štatutárnym orgánom alebo jeho členom, ak spoločnosť vznikne. Zákon v rámci úpravy schválenia záväzkov rozlišuje záväzky, ktoré: – súvisia so vznikom spoločnosti – ostatné záväzky.

Tieto záväzky prechádzajú po vzniku spoločnosti na spoločnosť vtedy, ak ich spoločníci alebo príslušný orgán spoločnosti schváli do troch mesiacov po vzniku spoločnosti.

Spoločnosť môže prevziať len tie záväzky, ktoré sa týkajú vzniku spoločnosti. Iné záväzky ako tie, ktoré priamo súvisia so vznikom spoločnosti, môže spoločnosť prevziať len vtedy, ak v právnom úkone, z ktorého vznikol záväzok, bola dohodnutá odkladacia podmienka, podľa ktorej sa na jeho účinnosť vyžaduje dodatočné schválenie spoločnosťou.

V záujme právnej istoty spoločnosti, ale aj ďalších účastníkov právnych vzťahov osoby, ktoré konali v mene spoločnosti pred jej vznikom, sú povinné vyhotoviť zoznam právnych úkonov v takej lehote, aby mohli byť schválené v trojmesačnej lehote od vzniku spoločnosti. Ak niektorý z právnych úkonov nebude v zozname uvedený, nedôjde k jeho schváleniu a k prechodu záväzkov na spoločnosť.

Zákon stanovuje osobitnú zodpovednosť za škodu za nesplnenie uvedenej povinnosti. Za škodu spôsobenú veriteľom nevyhotovením zoznamu právnych úkonov alebo jeho nevyhotovením tak, aby mohli byť schválené v lehote troch mesiacov od vzniku spoločnosti, zodpovedajú osoby, ktoré konali v mene spoločnosti pred jej vznikom, spoločne a nerozdielne. Zodpovednosť sa spravuje ustanoveniami § 373 a nasl. OBZ. Vzniknutá škoda musí byť v príčinnej súvislosti s nevyhotovením zoznamu alebo s jeho oneskoreným vyhotovením, čo neumožní spoločnosti schválenie zoznamu v stanovenej trojmesačnej lehote.

Prechod záväzkov nie je upravený ako prevzatie záväzku, pretože k tomuto právnomu úkonu nie je potrebný súhlas veriteľov. Spoločnosť je zaviazaná od počiatku – teda od jej vzniku a aj od vzniku samotného právneho vzťahu, čo znamená so všetkými právnymi dôsledkami, ktoré zo schváleného právneho úkonu vyplývajú. Pri schvaľovaní právnych úkonov zakladateľov a štatutárnych orgánov sa spoločnosti vyslovene zakazuje prevziať iné záväzky ako tie, ktoré súvisia so vznikom spoločnosti. Pri právnych úkonoch prevzatých s odkladacou podmienkou, ak právny úkon nebude schválený, jeho účinky voči spoločnosti vôbec nenastanú.

Obchodný zákonník výslovne určuje orgán, ktorý je oprávnený rozhodovať o schválení právnych úkonov len pri spoločnosti s ručením obmedzeným a zveruje ho valnému zhromaždeniu. Pretože pri akciovej spoločnosti a ani jednoduchej spoločnosti nie je toto rozhodovanie zverené do výlučnej právomoci valného zhromaždenia, môže o schválení rozhodnúť predstavenstvo. Pri personálnych spoločnostiach o schválení právnych úkonov rozhodujú spoločníci. Štatutárne orgány alebo jeho členovia sú povinní oznámiť schválenie právnych úkonov všetkým účastníkom právnych vzťahov. Oznámenie sa musí vykonať bez zbytočného odkladu. Lehota na oznámenie plynie od schválenia právnych úkonov. Oznámenie slúži na to, aby oprávnené osoby vedeli, od koho majú plnenie požadovať.

Schválenie konania po uplynutí troch mesiacov nemá žiadne právne účinky. Po tejto lehote by bolo možné zo strany spoločnosti prevziať dlhy so súhlasom veriteľa postupom podľa § 531 OZ. Spoločnosť je oprávnená, ale nie povinná právne úkony schváliť. Iné záväzky ako tie, ktoré súviseli so vznikom spoločnosti bez odkladacej podmienky, spoločnosť nemôže schváliť a ich právne účinky nenastanú. Ak napriek zákazu príslušný orgán spoločnosti alebo spoločníci záväzky schvália, nenastanú tie právne účinky, ktoré zákon spája so schválením.

Konajúce osoby zodpovedajú za škodu, ktorú spôsobia prevzatím záväzku, ktorý nesúvisí so vznikom spoločnosti bez odkladacej podmienky. Predpokladom tejto zodpovednosti je vznik škody (nie je rozhodujúce, komu škoda vznikla), prevzatie záväzku, ktorý nesúvisí so vznikom spoločnosti jej zakladateľmi, štatutárnym orgánom alebo jeho členmi bez odkladacej podmienky, príčinná súvislosť medzi prevzatím uvedeného záväzku a vznikom škody. Právo na náhradu škody sa spravuje ustanoveniami § 373 a nasl. OBZ. Z právnych úkonov prevzatých bez odkladacej podmienky sú zakladatelia alebo štatutárny orgán (jeho členovia) naďalej zaviazaní spoločne a nerozdielne.

Ak spoločnosť v stanovenej lehote neschváli právne úkony uvedených osôb, ktoré konali v mene spoločnosti pred jej vznikom, tieto osoby sú zaviazané spoločne a nerozdielne. Pasívna solidarita je upravená v § 511 OZ a v § 293 a 294 OBZ. Veriteľ je oprávnený

požadovať plnenie od ktorejkoľvek zaviazanej osoby. Rovnako budú tieto osoby aj spoločne oprávnené.

2.4. Vznik spoločnosti

Tak ako Obchodný zákonník prehlasuje všetky obchodné spoločnosti za právnické osoby, zároveň pre všetky právne formy obchodných spoločností má rovnakú úpravu, podľa ktorej **spoločnosť ako právnická osoba vzniká dňom, ku ktorému bola zapísaná do obchodného registra. Zápis do obchodného registra má konštitutívny účinok. Zápisom spoločnosti do obchodného registra sa spoločnosť stáva právnickou osobou a nadobúda spôsobilosť na práva a povinnosti a spôsobilosť na právne úkony.**

Spoločnosť vzniká zápisom do obchodného registra bez ohľadu na to, či bola riadne založená, či návrh na zápis mal všetky obsahové a formálne náležitosti. Po zápise spoločnosti do obchodného registra je možné napadnúť postup, ktorý sa týka založenia spoločnosti len neplatnosťou spoločnosti upravenou v § 68a OBZ.

Na konanie vo veci zápisu spoločnosti je príslušný registrový súd podľa sídla spoločnosti. Pri verejnej obchodnej spoločnosti a komanditnej spoločnosti podávajú návrh na zápis spoločnosti všetci jej spoločníci (§ 78, §96 OBZ), pri komanditnej spoločnosti, pri spoločnosti s ručením obmedzeným všetci konatelia (§ 112 OBZ), pri akciovej spoločnosti a pri jednoduchej spoločnosti všetci členovia predstavenstva (§ 175 OBZ, § 220h OZ).

Oprávnené osoby sú povinné podať návrh na zápis spoločnosti do obchodného registra do 90 dní od jej založenia. Právna povaha tejto lehoty je v doktríne sporná a nie je zhoda o tom, či po jej uplynutí zaniká právo podať návrh na zápis. Pretože zákon vyslovene takýto právny dôsledok s nesplnením lehoty nespája, je potrebné túto lehotu považovať len za poriadkovú. Dodržanie lehoty na podanie návrhu na zápis sa pri zápise spoločnosti nepreveruje a nemôže byť dôvodom na odmietnutie vykonania zápisu.

Náležitosti návrhu, formu návrhu a prílohy, ktoré sa k návrhu pripájajú, ustanovuje zákon o obchodnom registri a vyhláška č. 25/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú vzory tlačív na podávanie návrhov na zápis do obchodného registra a zoznam listín, ktoré je

potrebné k návrhu na zápis priložiť. Návrh na zápis sa podáva výlučne elektronickými prostriedkami registrovému súdu prostredníctvom elektronického formulára zverejneného na webovom sídle ústredného portálu verejnej správy alebo špecializovaného portálu. Na inak podaný návrh registrový súd neprihliada.

Ak sú splnené stanovené podmienky, súd vykoná zápis do dvoch pracovných dní od doručenia návrhu na zápis. Ak návrh na zápis obsahuje deň, ku ktorému má byť spoločnosť zapísaná, registrový súd zapíše spoločnosť k tomuto dňu. Ak v návrhu takýto údaj nie je alebo registrový súd vykonáva zápis neskôr, zapíše spoločnosť ku dňu nasledujúcemu po dni vykonania zápisu. O vykonaní zápisu registrový súd nevydáva rozhodnutie, ale len potvrdenie, ktoré bez zbytočného odkladu odošle alebo vydá navrhovateľovi. Postup registrového súdu je upravený v zákone o obchodnom registri a v § 272 – 287 CMP.

6. KAPITOLA

ZÁKLADNÉ INŠTITÚTY OBCHODNÝCH SPOLOČNOSTÍ

Právna úprava: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, zákon č. 200/2011 Z.z. o Obchodnom vestníku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku v znení neskorších predpisov, zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, zákon č. 136/2010 Z.z. o službách na vnútornom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 305/2013 Z.z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov, zákon č. 272/2015 Z.z. o registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 315/2016 Z.z. o registri partnerov verejného sektora v znení neskorších predpisov, prvá smernica Rady č. 68/151/EHS o koordinácii ochranných opatrení, ktoré členské štáty vyžadujú od obchodných spoločností na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb v zmysle druhého odseku článku 58 zmluvy s cieľom zabezpečiť rovnocennosť týchto opatrení v rámci celého spoločenstva, jedenásta smernica Rady č. 89/666/EHS o zverejňovaní pobočiek vytvorených v členskom štáte niektorými formami spoločností riadiacimi sa právom iného členského štátu, dvanásta smernica Rady č. 89/667/EHS o obchodných spoločnostiach s ručením obmedzeným s jediným spoločníkom, smernica Európskeho parlamentu a rady č. 2003/58/ES, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady č. 68/151/EHS v súvislosti s požiadavkami na zverejňovanie s ohľadom na určité typy obchodných spoločností,

Použitá a odporúčaná literatúra: CSACH, K., HAVEL, B. a kol.: Akcionárske dohody. Praha: Wolters Kluwer. 2017; CSACH, K.: Obchodná spoločnosť v kríze. In.: Súkromné právo. Bratislava, č.4/2017, str. 166–175; CSACH, K.: Predinsolvenčné povinnosti štatutárnych orgánov. In.: ZOUFALÝ, V. (zost.) XXV. Karlovarské právnické dny. Praha. Leges. 2017, str. 398–415; CSACH, K.: Predinsolvenčné povinnosti štatutárnych orgánov. In.: ZOUFALÝ, V. (zost.) XXV. Karlovarské právnické dny. Praha. Leges. 2017, str. 398–415; ČERNÁ, S.: Majetkovoprávni samostatnosť kapitálovej obchodní spoločnosti a vybrané aspekty ochrany její věřitelů. In.: Právny obzor. 2014, roč. 97, str. 333–343; ČOLLÁK, J.: Zákaz zneužitia práva v súkromnom práve a v práve obchodných spoločností. Praha: C. H. Beck, 2018, str. 232; DOLNÝ, J.: Doktrína prekvalifikovania cudzích zdrojov na vlastné zdroje. In.: Justičná revue. 2016, č. 10; DOLNÝ, J.: Možnosť tvorby ostatných kapitálových fondov vo vlastnom imaní kapitálovej spoločnosti. In.: Journal of Innovations and Applied Statistics [elektronický zdroj]. roč. 3, č. 2 (2013), s. 26–29; DOLNÝ, J.: Zákaz vrátenia vkladov. In Právo. Obchod. Ekonomika VIII. : zborník príspevkov z medzinárodného vedeckého sympózia

konaného dňa 7. – 9. 2018 vo Vysokých Tatrách. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2018. ISBN 978–80–8152–649–7, s. 143–151; DURČINSKÁ, J.: Plnenie nahradzujúce vlastné zdroje spoločnosti vs sloboda financovania. In: Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae. – Roč. 35, č. 2 (2016), s. 78–93; DURČINSKÁ, J.: Riadenie spoločnosti v kríze. In: Bratislavské právnické fórum 2016: Riadenie a kontrola v obchodných spoločnostiach v kontexte s vývojom v práve EÚ [elektronický zdroj]. Bratislava : Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2016. – S. 5–14 [CD-ROM]; DURČINSKÁ, J.: Creditors protection during corporate crisis under Slovak law. In.: AD ALTA: journal of interdisciplinary research. – Roč. 7, č. 1 (2017), s. 31–34; ĎURICA, M.: Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii. Komentár. 3. prepracované a doplnené vydanie, Bratislava, EUKODEX, 2012; ĎURICA, M.: Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár. 4. vydanie, Praha, C. H. Beck, 2021; ĎURICA, M.: Veriteľ versus dlžník (súmrak nad veriteľom). In.: ŠKRABKA, J., VACUŠKA, L. (eds.) Právo v podnikaní vybraných členských štátů Evropské unie. Sborník příspěvků k xii. ročníku mezinárodní vědecké konference. Praha : TROAS, 2020. s. 272–287; FARKAŠ, R.: Vlastné imanie obchodných spoločností. Účtovné aspekty. Druhé prepracované a doplnené vydanie. Wolters Kluwer SR, Bratislava. 2018; GRAMBLIČKOVÁ, B.: Úprava financovania kapitálových spoločností prostredníctvom kapitálových fondov po novele Obchodného zákonníka zákon č. 264/2017 Z. z. In.: MÍENIKY PRÁVA V STREDOEURÓPSKOM PRIESTORE 2018. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých. Univerzita Komenského v Bratislave Právnická fakulta 2018 str. 150 – 156; GRAMBLIČKOVÁ, B.: Spoločnosť v kríze – dopad na delenie zisku alebo iných vlastných zdrojov spoločnosti. In.: MÍENIKY PRÁVA V STREDOEURÓPSKOM PRIESTORE 2016. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov organizovanej Univerzitou Komenského v Bratislave, Právnickou fakultou, Univerzita Komenského v Bratislave Právnická fakulta 2016, str. 253–260; HUSÁR, J.: Právne dôsledky krízy obchodnej spoločnosti. In.: SUCHOŽA, J., HUSÁR, J., HUČKOVÁ, R. (eds.): Právo, obchod, ekonomika VII. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, 2017, str. 71–84; HURYCHOVÁ, K., BORSÍK, D. (eds.): Corporate governance. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 280; HUSÁR, J., CSACH, K. (eds.): Konflikty záujmov v práve obchodných spoločností. Zborník príspevkov. Wolters Kluwer. Bratislava. 2018; HUČKOVÁ, R. – TREŠČAKOVÁ, D.: Zákon o rozhodcovskom konaní. Komentár. 1. vyd. – Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2018. 191 s.; JANÁČ, V.: Akcionárske dohody – vybrané aspekty. In. *Súkromné právo*. Bratislava: Wolters Kluwer. Roč. 4, č. 1 (2018), s. 32–37; MAJDÚCHOVÁ, H. a kol.: Podnikové hospodárstvo. 1. vydanie. Bratislava, Wolters Kluwer. 2018; MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. 1. zväzok. § 1 – § 260. EUKÓDEX. Žilina. 2016; MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. 2. zväzok. § 261 – § 775. EUKÓDEX. Žilina. 2016; MAŠUROVÁ, A.: Zodpovednosť štatutárov, faktických štatutárov a tieňových štatutárov kapitálových spoločností voči veriteľom spoločností podľa novej úpravy Obchodného zákonníka a zákona o konkurze a reštrukturalizácii. In.: Mífniky práva v stredoeurópskom priestore

2018 [elektronický dokument] : zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov. : 1. vyd. – Bratislava : Právnická fakulta UK, 2018. – S. 169–181; MAZÚROVÁ, B. a kol.: Základy ekonomickej teórie. 1. vyd. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2015. 158 s. MÁZIKOVÁ, K., ONDRUŠOVÁ, L., SENEŠI, N.: Účtovníctvo vlastníckych transakcií. Wolters Kluwer. Bratislava. 2016, str. 236 ORESKÝ, M.: Finančná a ekonomická analýza obchodného podniku. 1. vydanie. Wolters Kluwer. Bratislava, 2017, OVEČKOVÁ, O. a kol.: Obchodný zákonník. Veľký komentár. 1. zväzok. Bratislava. Wolters Kluwer. 2017; PATAKYOVÁ, M.: Obchodný zákonník. Komentár. 5. vydanie. C. H. Beck. Bratislava. 2016; PATAKYOVÁ, M. a kol.: Obchodný zákonník. Úplné znenie zákona s výkladom a judikátmi. EPP 5–6/2002; POSPÍŠIL, B.: Zákon o konkurze a reštrukturalizácii – komentár. IURA EDITION. Bratislava, 2012; POSPÍŠIL, B., MACEK, J., MALIAR, M., KITTA, V.: Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár, 2. vydanie. Bratislava. Wolters Kluwer, 2016; SENEŠI, N., MÁZIKOVÁ, K.: Transakcie medzi spriaznenými osobami v kontexte účtovníctva. Wolters Kluwer. Bratislava. 2018; Stuna, S. a kol.: Obchodní zákoník s podrobným komentářem pro právní a podnikatelskou praxi. Trizonia, Praha, 1992; TREŠČAKOVÁ, D.: Zodpovednosť za porušenie záväzkov v obchodnom práve : vedecká monografia. – 1. vydanie. – Praha : Nakladatelství Leges, 2014. 208 s.; VRÁBLOVÁ, S.: Ochrana majetku kapitálových spoločností. Bratislava. EPOS.2003; (2017), pp. 12–18; PATAKYOVÁ, M., DURACIŇSKÁ, J.: Individuálny vs. spoločný záujem veriteľov v reštrukturalizačnom konaní. In.: Právny obzor. Slovenská akadémia vied. Ústav štátu a práva. Bratislava. Č. 5/2018. str. 455–474; PATAKYOVÁ, M., ĎURICA, M., HUSÁR, J. a kol.: Aplikované právo obchodných spoločností a družstva – ťažiskové inštitúty. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, 864 s.

1. Všeobecne o základných inštitútoch obchodných spoločností

Právna úprava obchodných spoločností v druhej časti v druhom diele Obchodného zákonníka, nazvanom Všeobecné ustanovenia, upravuje postupne viaceré právne inštitúty, ktoré sú spoločné buď pre všetky alebo len pre niektoré právne formy obchodných spoločností.

Niektoré z nich majú povahu všeobecných inštitútov (ustanovení) – napr. úprava zákazu konkurencie v § 65 OBZ, ktoré sú následne doplnené v úprave jednotlivých právnych foriem obchodných spoločností, rovnako tak napr. vo vzťahu k rezervnému fondu (§ 67 OBZ), ktorý je doplnený v úprave kapitálových spoločností. Naopak, niektoré z týchto ustanovení majú charakter komplexnej úpravy (napr. základné imanie, spoločnosť v kríze, definícia podielu)

a použijú sa buď pre všetky alebo vybrané právne formy obchodných spoločností bez toho, aby komplexná úprava bola v úprave príslušnej právnej formy doplnená.

Ustanovenia § 56 až 75k OBZ majú takmer úplne kogentný charakter, a tak sa od nich možno odchyliť len výnimočne vtedy, ak túto možnosť príslušné normy výslovne pripúšťajú (napr. slovami „ak spoločenská zmluva neurčuje inak“ a pod.).

2. Základné imanie obchodnej spoločnosti

Základné imanie spoločnosti predstavuje peňažné vyjadrenie súhrnu peňažných a nepeňažných vkladov všetkých spoločníkov do spoločnosti (§ 59 ods. 1 OBZ) a je definične spojené výlučne s obchodnými spoločnosťami kapitálového charakteru (spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť a jednoduchá spoločnosť na akcie).

Podstatu a význam jeho existencie možno vidieť vo viacerých rovinách:

- a) pri vzniku spoločnosti tvoria peňažné a nepeňažné vklady zakladateľov spoločnosti základné a prvé zdroje financovania podnikateľskej činnosti spoločnosti, ktoré preto plnia **iniciačnú (štartovaciú) funkciu** pri začatí podnikania spoločnosti,
- b) základné imanie má, (treba podotknúť, že len formálne), plniť určitú **garančnú funkciu pri uspokojovaní pohľadávok veriteľov voči spoločnosti**;
- c) základné imanie by malo vyvažovať absenciu ručenia spoločníkov za záväzky kapitálových spoločností v porovnaní s personálnymi spoločnosťami, ktoré je vo všeobecnosti neobmedzené;
- d) základné imanie je spravidla veličinou, od ktorej sa odvíja rozdelenie vplyvu spoločníkov, resp. akcionárov spoločnosti (počet hlasov) v spoločnosti;

Základné imanie je všeobecne len číselným vyjadrením hodnoty do spoločnosti vložených vkladov spoločníkov (akcionárov). Spoločnosť po tom, čo nadobudne vlastnícke právo k peňažným a nepeňažným vkladom spoločníkov, môže s nimi v zásade voľne disponovať. Následné nakladanie s majetkom

spoločnosti počas jej existencie, bez ohľadu na to, či ide o majetok, ktorý predstavoval nepenažný alebo peňažný vklad, nemá žiadny vplyv na výšku základného imania spoločnosti.¹⁷⁴

Platí súčasne, že žiadne z ustanovení Obchodného zákonníka neukladá spoločnosti s ručením obmedzeným (a ani akciovej spoločnosti, či jednoduchej spoločnosti na akcie) povinnosť udržiavať svoje základné imanie v okamžite dostupnej a disponibilnej forme. Zákon nevylučuje, že toto základné imanie môže byť aj vo forme iných aktív.¹⁷⁵

Obchodný zákonník v úprave jednotlivých právnych foriem kapitálových spoločností určuje minimálnu výšku základného imania – v spoločnosti s ručením obmedzeným je to 5 000 eur (§ 108 ods. 1 OBZ), v akciovej spoločnosti 25 000 eur (§ 162 ods. 3 OBZ), v jednoduchej spoločnosti na akcie 1 euro (§ 220t ods. 2 OBZ). Pre komanditnú spoločnosť ustanovenie § 93 ods. 3 OBZ ukladá komanditistovi vložiť do spoločnosti vklad minimálne vo výške 250 eur – to ale, v prípade komanditnej spoločnosti, neznamená, že sa v komanditnej spoločnosti povinne kreuje základné imanie, podľa prevažujúceho názoru ide len o tvorbu základného imania *de facto*.

Obchodný zákonník v ustanoveniach § 220b až § 220g OBZ umožňuje založenie akciovej spoločnosti s premenlivým základným imaním, ktorú možno založiť len na účely vykonávania kolektívneho investovania podľa zákona č. 594/2003 Z. z. o kolektívnom investovaní. V prípade akciovej spoločnosti s premenlivým základným imaním je minimálna zákonná výška základného imania určená na 125 000 eur (§ 220b ods. 2 OBZ). Okrem toho osobitné predpisy – napr. zákon o bankách, zákon o poisťovníctve; určujú pre špecifické podnikateľské subjekty – napr. banky alebo poisťovne, inú minimálnu výšku základného imania.

Konkrétna výška základného imania spoločnosti závisí primárne od dohody zakladateľov a ich majetkových možností, resp. po vzniku spoločnosti (pri zvýšení alebo znížení základného imania) od dohody spoločníkov (akcionárov), vyjadrenej buď v zmene korporačných právnych úkonov alebo v rozhodnutí

¹⁷⁴ rozsudok NS ČR, sp. zn.: 29 Cdo 2790/2012

¹⁷⁵ uznesenie NS SR, sp. zn.: 2 Sžo 250/2005

príslušného orgánu spoločnosti (najmä valného zhromaždenia), prípadne minimálnu výšku základného imania môže určiť zákon.

Horná hranica základného imania spoločnosti zákonom stanovená nie je a je preto len vecou dohody zakladateľov spoločnosti pri založení a vzniku spoločnosti, prípadne pri zvýšení základného imania spoločníkov (akcionárov) spoločnosti, aká bude výška základného imania spoločnosti.

Samozrejme, s tým je spojená aj schopnosť zakladateľov, resp. spoločníkov určenú výšku základného imania v plnom rozsahu kryť (splatiť) z vlastných zdrojov, prípadne zo zdrojov tretích osôb (investorov) – v tom prípade je možné dosiahnuť splatenie upísaného základného imania aj na základe verejnej výzvy na upisovanie akcií v akciovej spoločnosti – ide o tzv. sukcesívne založenie akciovej spoločnosti, ktoré sa ale na Slovensku prakticky vôbec nevyužíva.

Výška základného imania a rozsah jeho splatenia sa povinne zapisuje do obchodného registra a je rovnako obligatórnou náležitosťou zakladateľských právnych úkonov spoločnosti. Počas existencie spoločnosti môže byť základné imanie spoločnosti zvýšené alebo znížené, a to na základe rozhodnutia spoločníkov, resp. valného zhromaždenia. Spravidla sa tak deje v prípadoch, keď spoločnosť potrebuje získať dodatočné zdroje od svojich spoločníkov (akcionárov), prípadne iných tretích osôb (investorov) – v takom prípade hovoríme o tzv. efektívnom (reálnom) zvýšení základného imania.

Naopak, k zvýšeniu základného imania spoločnosti môže dôjsť aj z majetku samotnej spoločnosti, pričom zdrojom krytia zvýšeného základného imania býva najčastejšie napr. nerozdelený zisk minulých období alebo iné využiteľné (kapitálové) fondy spoločnosti – v tomto prípade nedochádza ku reálnemu zvýšeniu majetku spoločnosti (a tým aj vlastného imania) spoločnosti, pretože **zvýšenie základného imania sa kryje výlučne vlastnými zdrojmi spoločnosti a preto hovoríme o tzv. nominálnom zvýšení základného imania** (§ 142 a nasl. OBZ a § 202 a nasl. OBZ).

Zníženie základného imania je v aplikačnej praxi využívané pomerne výnimočne; často indikuje ekonomické problémy spoločnosti, no používa sa aj v prípadoch, keď je základné imanie spoločnosti zbytočne vysoké a v rámci zníženia základného imania

majú spoločníci (akcionári) záujem o poskytnutie plnení spojených so znížením základného imania – fakticky o vrátenie vkladov, samozrejme, pri zachovaní minimálneho zákonného základného imania.

3. Vklady spoločníkov a ich správa

Vkladom spoločníka je súhrn peňažných prostriedkov (peňažný vklad) a iných peniazmi ocenených hodnôt (nepeňažný vklad), ktoré spoločník vkladá do spoločnosti a podieľa sa nimi na výsledku podnikania spoločnosti (§ 59 OBZ).

Vklad spoločníka do spoločnosti teda môže mať buď podobu peňažného alebo nepeňažného vkladu. Kým v prvom prípade sú predmetom vkladu peniaze (hotovostné alebo bezhotovostné), v druhom prípade je predmetom vkladu určitý majetok (vec, právo alebo iná majetková hodnota). Nepeňažným vkladom pritom môže byť čokoľvek, čoho hospodárska hodnota sa dá určiť buď znaleckým posudkom, prípadne postupom, ktorý je upravený v § 59b OBZ (tzv. pozitívne vymedzenie nepeňažného vkladu). Predmetom vkladu spoločníka nemôže byť vykonanie práce alebo poskytnutie služby (tzv. negatívne vymedzenie nepeňažného vkladu).

Nepeňažným vkladom potom môže byť nehnuteľnosť, hnutelná vec (automobil, obraz, drahé kovy, a pod.), podnik alebo časť podniku, práva (napr. práva k predmetom priemyselného vlastníctva – ochranná známka, patent, dizajn a pod.), ale aj pohľadávka či iná majetková hodnota (obchodný podiel v spoločnosti) a iné.

Nepeňažný vklad musí byť splatený pred zápisom výšky základného imania do obchodného registra. V prípade, že spoločnosť nenadobudne právo k predmetu nepeňažného vkladu, je spoločník, ktorý sa zaviazal vložiť do spoločnosti tento vklad, povinný zaplatiť jeho hodnotu v peniazoch a spoločnosť je povinná predmet nepeňažného vkladu spoločníkovi vrátiť. Spoločnosť vyzve písomne spoločníka, aby zaplatil hodnotu nepeňažného vkladu, ku ktorému spoločnosť nenadobudla právo, a spoločník je povinný splniť túto povinnosť do 90 dní odo dňa doručenia výzvy.

Nepeňažný vklad do spoločnosti a určenie peňažnej sumy, v akej sa nepeňažný vklad započítava na vklad spoločníka, sa musia uviesť v zakladateľskom právnom úkone (spoločenská zmluva, zakladateľská zmluva alebo listina). Hodnota nepeňažného vkladu sa určí znaleckým posudkom, ktorý musí obsahovať aj opis nepeňažného vkladu, spôsob jeho ocenenia, údaj o tom, či jeho hodnota zodpovedá emisnému kurzu upísaných akcií splácaných týmto vkladom alebo hodnote prevzatého záväzku na vklad do spoločnosti. V prípade, že nepeňažným vkladom je podnik alebo jeho časť, použijú sa vo vzťahu k prechodu práv a povinností primerane ustanovenia Obchodného zákonníka o zmluve o predaji podniku (§ 476 a nasl. OBZ).

Výnimočne, za splnenia podmienok uvedených v § 59b OBZ orgán spoločnosti oprávnený rozhodovať o zmene výšky základného imania môže rozhodnúť, že hodnota nepeňažného vkladu sa nemusí určiť znaleckým posudkom, ak sa hodnota nepeňažného vkladu určila znaleckým posudkom v súlade s právnymi predpismi platnými pre oceňovanie, a to k dátumu nie staršiemu ako šesť mesiacov pred splatením nepeňažného vkladu (**tzv. ocenenie starším posudkom**). Orgán spoločnosti oprávnený rozhodovať o zmene výšky základného imania môže tiež ďalej rozhodnúť, že hodnota nepeňažného vkladu sa nemusí určiť znaleckým posudkom, ak je hodnota vkladu odvodená samostatne pre každý nepeňažný vklad z riadnej účtovnej závierky za predchádzajúce účtovné obdobie, overenej audítorom bez výhrady podľa osobitného predpisu (**tzv. ocenenie účtovnou závierkou**).

Ak vklad do spoločnosti alebo jeho časť spočíva v prevode pohľadávky (v tomto prípade ide o tzv. kapitalizáciu pohľadávky), použijú sa primerane ustanovenia Občianskeho zákonníka o postúpení pohľadávky (§ 524 a nasl. OZ). **Spoločník, ktorý previedol na spoločnosť ako vklad pohľadávku, pritom ručí za vymožitelnosť tejto pohľadávky do výšky hodnoty svojho vkladu** – ak napr. spoločník vložil do základného imania pohľadávku vo výške 100 000 eur, a jeho vklad do spoločnosti, na ktorý sa zaviazal, je 30 000 eur, tak spoločník ručí za vymožitelnosť kapitalizovanej pohľadávky vo výške 30 000 eur,

čo znamená, že ak sa spoločnosti nepodarí vymôcť vloženú pohľadávku vôbec, bude spoločník, ktorý sa ju do spoločnosti vložil, povinný vložiť do spoločnosti z titulu svojho ručenia 30 000 eur z vlastných prostriedkov.

Nepeňažným vkladom môže byť napokon aj pohľadávka voči spoločnosti (napr. spoločník poskytne spoločnosti pôžičku, ktorú následne vloží do základného imania (ekon. tiež základný kapitál) ako svoj vklad – **pôžičku kapitalizuje**). Ak v čase zápisu výšky základného imania do obchodného registra nedosiahne hodnota nepeňažného vkladu sumu určenú pri prevzatí záväzku na vklad, je spoločník, ktorý sa zaviazal vložiť do spoločnosti nepeňažný vklad, povinný doplatiť spoločnosti tento rozdiel v peniazoch.

Spoločnosť ako právnická osoba (subjekt práva) vzniká až zápisom do obchodného registra – do tohto okamihu nie je právnickou osobou s právnou subjektivitou, no jej zakladatelia už majú špecifické, zákonom alebo zakladateľským právnym úkonom určené právne povinnosti, medzi ktoré patrí najmä tzv. vkladová povinnosť – povinnosť splatiť vklad do spoločnosti, na ktorý sa zakladateľ zaviazal v zakladateľskom právnom úkone spoločnosti.

Vkladová povinnosť sa zo zákona týka len spoločníkov spoločnosti s ručením obmedzeným, akcionárov akciovej spoločnosti, akcionárov v jednoduchej spoločnosti na akcie a komanditistov v komanditnej spoločnosti (keďže výška vkladov sa zo zákona zapisuje do obchodného registra), ale ak sa tak spoločníci dohodnú v spoločenskej zmluve, môžu ňou byť zaviazaní aj spoločníci verejnej obchodnej spoločnosti, prípadne komplementári v komanditnej spoločnosti (v týchto prípadoch by išlo len o zmluvnú vkladovú povinnosť).

Keďže v čase plnenia ich vkladovej povinnosti ešte spoločnosť ako subjekt práva neexistuje, bolo potrebné zákonom zveriť oprávnenie prevziať a spravovať peňažné a nepeňažné vklady od zakladateľov spoločnosti zákonom určenej oprávnenej osobe, ktorou je **správca vkladu**.

Správca vkladu musí byť určený v zakladateľskom právnom úkone a môže ním byť buď niektorý zo zakladateľov spoločnosti alebo banka, prípadne pobočka zahraničnej banky, i keď sama nie je zakladateľom spoločnosti.

Aj po splnení vkladovej povinnosti zo strany všetkých zakladateľov spoločnosti ešte spoločnosť nevznikla, a preto nemôže až do svojho vzniku nadobudnúť vlastnícke právo k vkladom; ich vlastníkom sa stane v závislosti na povahe vkladu najskôr ku dňu svojho vzniku.

Vo všeobecnosti preto platí zásada, že vlastnícke právo (prípadne iné, napr. užívacie právo) spoločnosť nadobudne až svojím vznikom, dotedy je vlastníkom, prípadne oprávneným k predmetu vkladu príslušný zakladateľ ako osoba, ktorá svoj vklad do spoločnosti vkladá.

Okamihom svojho vzniku spoločnosť nadobúda vlastnícke, resp. iné práva k predmetom vkladov všetkých svojich zakladateľov, ibaže ide o nehnuteľnosť (nehnuteľnosti sú vymedzené v 119 ods. 2 OZ ako pozemky a stavby spojené so zemou pevným základom).

Pre tento druh nepeňažného vkladu Obchodný zákonník zakotvuje špecifický režim, v rámci ktorého spoločnosť nehnuteľnosť nadobudne až vkladom do katastra nehnuteľností, pričom **právnym titulom, na základe ktorého štatutárny orgán po vzniku spoločnosť podá návrh na vklad vlastníckeho práva v prospech spoločnosti, je jednostranné písomné vyhlásenie vkladateľa (zakladateľa spoločnosti) o vložení nehnuteľnosti do spoločnosti, na ktorom je úradne osvedčený podpis vkladateľa.**

Okrem toho, ak osobitný právny predpis vyžaduje na prevod práva k predmetu nepeňažného vkladu zápis do osobitnej evidencie podľa osobitného predpisu, je štatutárny orgán spoločnosti (samozrejme, po vzniku spoločnosti) povinný podať návrh na zápis do tejto evidencie do 15 dní od vzniku spoločnosti. O takéto situácie pôjde jednak v prípadoch, keď je predmetom nepeňažného vkladu nehnuteľnosť, ale aj zaknihované cenné papiere, obchodné podiely, predmety priemyselného vlastníctva, a pod.

Peňažné vklady zakladateľov spoločnosti možno splatiť buď v hotovosti do rúk správcovi vkladu, prípadne bezhotovostne na jeho účet v banke. Po vzniku spoločnosti však už musí správca vkladu previesť spoločnosti všetky splatené peňažné vklady v prospech spoločnosti. V prípade väčšiny hnutelných vecí bude na splatenie vkladu postačovať ich odovzdanie správcovi vkladu, prípadne to, ak vkladateľ umožní

správcovi vkladu prístup k veci (napr. mimoriadne rozmernej), prípadne správcovi odovzdá doklady a umožní mu vec užívať za účelom jej opatrovania (napr. kľúče k motorovému vozidlu a doklady k nemu) a pod.

Osobitne je upravený spôsob splácania nepeňažného vkladu, ak je ním nehnuteľnosť, podnik alebo časť podniku. **V prípade splatenia nehnuteľnosti (pozemku alebo stavby spojenej so zemou pevným základom), podniku alebo časti podniku ako nepeňažného vkladu by však ich odovzdanie bolo v zásade mimoriadne náročné, ak nie úplne vylúčené. So zreteľom na to zákon zakladá osobitnú konštrukciu, v rámci ktorej je vkladateľ povinný odovzdať správcovi vkladu písomné vyhlásenie, opatrené osvedčením o pravosti jeho podpisu (notárom alebo matrikou), a to pred podaním návrhu na zápis spoločnosti do obchodného registra.**

Odovzdaním tohto vyhlásenia zakladateľa spoločnosti (vkladateľa) správcovi vkladu sa vklad považuje za splatený. Vyhlásenie o vložení nepeňažného vkladu musí dostatočne určito a zrozumiteľne identifikovať predmet nepeňažného vkladu (v prípade nehnuteľností údajmi z listu vlastníctva), v prípade podniku alebo jeho časti buď odkazom na priložený znalecký posudok, alebo podrobnejšie vo vyhlásení (ak to je s ohľadom na veľkosť podniku alebo jeho časti možné), prípadne odkazom na priložený inventúrny súpis.

Funkcia správcu vkladu je v zásade časovo obmedzená na obdobie od založenia spoločnosti po odovzdanie predmetu peňažných a nepeňažných vkladov zo strany správcu vkladu spoločnosti po vzniku spoločnosti, ktorý sa viaže na zápis spoločnosti do obchodného registra. Po vzniku spoločnosti je správca vkladu povinný odovzdať všetky peňažné a nepeňažné vklady bez zbytočného odkladu spoločnosti – to znamená členom štatutárneho orgánu spoločnosti.

Ak ide o peňažné vklady, môže tak správca vkladu urobiť buď odovzdaním hotovostných peňažných vkladov spoločnosti, alebo prevodom peňažných vkladov na účet spoločnosti (ak boli peňažné vklady splatené prevodom peňazí na účet správcovi vkladu). Po vzniku spoločnosti však už musí správca vkladu previesť spoločnosti

všetky splatené peňažné vklady bezhotovostnou formou na bankový účet spoločnosti.

Ak ide o nepeňažné vklady, správca vkladu ich fyzicky odovzdá členom štatutárneho orgánu spoločnosti, a ak ide o podnik, časť podniku alebo nehnuteľnosť, správca vkladu odovzdá členom štatutárneho orgánu písomné vyhlásenie vkladateľa s úradne osvedčeným podpisom vkladateľa. Na základe neho potom štatutárny orgán podá návrh na vklad vlastníckeho práva k nehnuteľnosti na príslušný okresný úrad. V prípade, že spoločnosť nevznikne, je povinná všetky peňažné a nepeňažné vklady zakladateľom vrátiť. Za splnenie tejto povinnosti ručia ostatní zakladatelia spoločne a nerozdielne.

V rámci splácania vkladov je správca vkladu povinný vydať písomné vyhlásenie o splatení vkladu alebo jeho častí jednotlivými zakladateľmi, ktoré sa prikladá k návrhu na zápis spoločnosti do obchodného registra. Vyhlásenie správcu vkladu musí mať písomnú formu, pričom zákon nevyžaduje úradné osvedčenie podpisu správcu vkladu.

Obchodný zákonník pomerne prísne zakladá zákonné ručenie správcu vkladu, ktorého podstatou je to, že ak správca vkladu uvedie vo vyhlásení vyššiu sumu splatených vkladov zakladateľov spoločnosti, než je skutočne splatená, ručí správca vkladu do výšky tohto rozdielu voči spoločnosti za splnenie povinností spoločníka splatiť vklad a v rovnakej výške voči veriteľom spoločnosti za záväzky spoločnosti. To znamená, že ak správca vkladu deklaruje vo vyhlásení splatenie vkladov vo výške 100 000 eur, hoci v skutočnosti boli vklady splatené v rozsahu 10 000 eur, je výška jeho ručiteľskej povinnosti 90 000 eur. Túto sumu môže spoločnosť po svojom vzniku vymáhať jednak voči spoločníkom (pôvodne zakladateľom) ako dlžníkom a popri nich (podľa § 303 a nasl. OBZ) aj voči správcovi vkladu.

Ručenie správcu vkladu voči veriteľom spoločnosti zanikne až splatením vkladov, ktorých sa uvedenie vyššej sumy vo vyhlásení týkalo; rovnako zaniká aj ručenie správcu vkladov voči spoločnosti.

5. Kontrola transakcií medzi akciovou spoločnosťou a jej akcionármi (§ 59a OBZ)

Obchodný zákonník upravuje viacero osobitných inštitútov (napr. zákaz vrátenia vkladov, spoločnosť v kríze a pod.), ktoré slúžia, popri potrebe transparentnosti vzťahov medzi spoločnosťou a jej spoločníkmi, najmä na ochranu práv tretích strán – tzn. primárne veriteľov. **Takúto funkciu plní aj ustanovenie § 59a OBZ, ktorého účelom je kontrola transakcií medzi akciovou spoločnosťou¹⁷⁶ a jej akcionármi.** Aplikácia prax je rôznorodá a vykonávanie obchodov medzi akciovou spoločnosťou a jej akcionárom, či akcionármi, je v zásade bežné.

Podstatou § 59a OBZ nie je zákaz vykonávania scudzovacích úkonov medzi akciovou spoločnosťou a jej akcionárom, ale ich transparentnosť, realizovaná jednak prostredníctvom potreby ocenenia znaleckým posudkom, a jednak a najmä prostredníctvom zverejnenia scudzovacieho úkonu uložením do zbierky listín obchodného registra.

Účelom tohto ustanovenia je zabrániť nezákonnému odlianiu majetku z akciovej spoločnosti jednak na úkor jej samotnej, jednak na úkor jej akcionárov a napokon a najmä na úkor jej veriteľov. Inak a veľmi zjednodušene povedané, slúži na zabránenie tzv. tunelovania spoločnosti. Je vhodné spomenúť, že tejto otázke sa venujú aj odvetvia verejného práva – napr. v súvislosti s tzv. transferovým oceňovaním.

V prípade, že akciová spoločnosť nadobúda majetok na základe zmluvy uzatvorenej s jej zakladateľom za protihodnotu vo výške najmenej 10 % hodnoty základného imania, musí byť hodnota predmetu zmluvy určená znaleckým posudkom. Táto zmluva nemôže nadobudnúť účinnosť skôr, ako bude uložená spolu so znaleckým posudkom v zbierke listín. Ak je na účinnosť zmluvy potrebný zápis do osobitnej evidencie podľa osobitného zákona, musí byť zmluva spolu so znaleckým posudkom uložená do zbierky listín pred zápisom do osobitnej evidencie.

¹⁷⁶ Do roku 2015 sa táto právna úprava týkala aj spoločnosti s ručením obmedzeným

Napr. ak akciová spoločnosť, ktorej základné imanie je 100 000 eur, nadobúda od svojho akcionára osobné auto kúpnu zmluvou za kúpnu cenu 20 000 eur, ide zo zákona o kontrolovanú transakciu, keďže kúpna cena je vyššia než 10 % základného imania. V tomto prípade preto musí byť osobné auto ocenené znaleckým posudkom, pričom kúpna zmluva naň môže nadobudnúť účinnosť až po uložení zmluvy a znaleckého posudku do zbierky listín obchodného registra.

V prípade, že spoločnosť uzatvára takto kontrolovanú zmluvu v lehote dvoch rokov odo dňa vzniku spoločnosti, musí návrh tejto zmluvy vopred schváliť valné zhromaždenie spoločnosti. Tieto ustanovenia sa použijú aj pre prípad, že kontrolovanú zmluvu uzatvorí spoločnosť s osobami, ktoré sú blízke zakladateľom alebo akcionárom spoločnosti alebo ktoré sú ovládajúcimi osobami alebo ovládanými osobami zakladateľov alebo akcionárov spoločnosti.

Výnimočne nemusia byť tieto obmedzenia dodržané v prípadoch, keď sa zmluva medzi akciovou spoločnosťou a jej akcionárom uzatvára:

- a) pri bežnom obchodnom styku,
- b) na nadobudnutie majetku podľa rozhodnutia súdu alebo správneho orgánu,
- c) na majetok nadobudnutý na burze za cenu rovnajúcu sa kurzu, ktorý zodpovedá v tom čase danej ponuke a dopytu.

V prípade, že neboli dodržané vyššie uvedené podmienky, scudzovacia zmluva nenadobudla účinnosť a hodnota plnenia poskytnutého podľa zmluvy, ktorá nenadobudla účinnosť, sa musí spoločnosti vrátiť podľa zásad o bezdôvodnom obohatení. Členovia predstavenstva, ktorí vykonávali funkciu v čase jeho poskytnutia, ručia spoločne a nerozdielne za jeho vrátenie a spolu s nimi ručia aj tí, ktorí vykonávali funkciu člena štatutárneho orgánu v období, v ktorom spoločnosť nárok na vrátenie plnenia neuplatňovala a o tejto povinnosti s prihliadnutím na všetky okolnosti vedeli alebo mohli vedieť.

Vo vyššie uvedenom príklade by to znamenalo, že by akciová spoločnosť bola povinná vymáhať od svojho akcionára zaplatenú kúpnu cenu vo výške 20 000 eur. Ak by ju jej predstavenstvo nevymáhalo alebo by sa predstavenstvu nepodarilo vymôcť zaplatenú

kúpnu cenu, boli by členovia predstavenstva povinní zaplatiť ju solidárne v prospech spoločnosti z osobných zdrojov.

Idete tak o veľmi prísny **prípado zákonného ručenia štatutárneho orgánu**, s ktorým sa možno stretnúť aj v prípade ďalších inštitútov, upravených v Obchodnom zákonníku (najmä spoločnosť v kríze – § 67a a nasl., zákaz vrátenia vkladov – § 67j a 67k OBZ, a pod.).

6. Podiel, vyrovnací podiel a podiel na likvidačnom zostatku (§ 61 OBZ)

V podieloch je vyjadrený základný kvalitatívny vzťah medzi spoločnosťou a jej spoločníkom. Spoločník buď spoločnosti odovzdal určitý vklad (v kapitálových spoločnostiach) alebo svoju osobnú účasť – angažovanosť (v personálnych spoločnostiach), prípadne ich vzájomnú kombináciu. Podieľa sa nimi na ich podnikaní alebo inej činnosti, čomu zodpovedá jeho **podiel na spoločnosti**.

6.1. Podiel v obchodnej spoločnosti

Podielom sa rozumie miera účasti spoločníka na čistom obchodnom imaní spoločnosti. Čisté obchodné imanie je vymedzené v § 6 ods. 3 OBZ ako obchodný majetok po odpočítaní záväzkov vzniknutých podnikateľovi v súvislosti s podnikaním, tzn., že ide o mieru účasti spoločníka na hodnote, ktorá je rozdielom medzi hodnotou obchodného majetku a hodnotou záväzkov spoločnosti. Ak ide napr. o verejnú obchodnú spoločnosť s tromi rovnocennými spoločníkmi, hodnota jej majetku je 700 000 eur a hodnota jej záväzkov 100 000 eur, potom čisté obchodné imanie predstavuje 600 000 eur a podiel každého spoločníka má hodnotu 200 000 eur (600 000/3).

Podiel ako právny inštitút je potrebné odlišiť od obchodného podielu v spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorý je vymedzený v § 114 OBZ a predstavuje súhrn práv a povinností spoločníka a im zodpovedajúcu účasť na spoločnosti s ručením obmedzeným. Ako je zrejmé, obchodný podiel možno nájsť výlučne v právnej úprave spoločnosti s ručením obmedzeným a definíčne je do veľkej miery odlišný od podielu podľa § 61 ods. 1 OBZ. Primárne odlišnosť

spočíva v tom, že podiel vyjadruje mieru účasti spoločníka na čistom obchodnom imaní spoločnosti, kým obchodný podiel predstavuje súhrn práv a povinností spoločníka a patrí medzi tzv. iné majetkové hodnoty.

6.2. Vyrovnací podiel

Jedným z majetkových práv spoločníka je **právo na vyplatenie vyrovnacieho podielu, ktoré vzniká v prípade zániku účasti spoločníka v spoločnosti za jej trvania**. Ustanovenia o jednotlivých právnych formách spoločností určujú, kedy a za akých podmienok zaniká účasť spoločníka. **Výška vyrovnacieho podielu sa určí na základe riadnej individuálnej účtovnej závierky za účtovné obdobie predchádzajúce účtovnému obdobiu, v ktorom zaniká účasť spoločníka v spoločnosti**, ak spoločenská zmluva neurčuje niečo iné. Základom pre určenie výšky vyrovnacieho podielu preto bude individuálna účtovná závierka za účtovné obdobie predchádzajúce účtovnému obdobiu, v ktorom zaniká účasť spoločníka v spoločnosti, čo znamená, že ak účasť spoločníka zanikne v priebehu roka 2024, pre určenie výšky vyrovnacieho podielu sa použije účtovná závierka za rok 2023.

Ide však o dispozitívne ustanovenie, spoločníci spoločnosti sa tak v spoločenskej zmluve môžu dohodnúť, že základom pre určenie výšky vyrovnacieho podielu bude napr. mimoriadna účtovná závierka zostavená ku dňu zániku účasti v spoločnosti, čo považujeme z hľadiska spravodlivého a vyváženého vyrovnania so spoločníkom, ktorého účasť v spoločnosti zanikla, za optimálne riešenie, ktoré rešpektuje **tzv. zásadu poctivosti** pri vyplatení vyrovnacieho podielu.

Zákon, pokiaľ ide o formu vyplatenia vyrovnacieho podielu, preferuje relatívnu (peňažnú) formu, ibaže sa spoločníci v spoločenskej zmluve alebo v stanovách dohodnú inak (napr. tak, že vyrovnací podiel sa vyplatí spoločníkovi v podobe nepeňažného plnenia), alebo ak by tak ustanovoval zákon. Obchodný zákonník ďalej zakotvuje dispozitívne splatnosť nároku na vyplatenie vyrovnacieho podielu tak, že tento nárok je splatný uplynutím troch mesiacov od schválenia riadnej individuálnej účtovnej závierky za

účtovné obdobie predchádzajúce účtovnému obdobiu, v ktorom zanikla účasť spoločníka v spoločnosti, alebo ak takáto riadna individuálna účtovná závierka schválená nebola, uplynutím troch mesiacov odo dňa, keď mala byť schválená.

6.3. Podiel na likvidačnom zostatku

V prípade, že je so zrušením spoločnosti spojená likvidácia, má spoločník **právo na podiel na majetkovom zostatku, ktorý vyplynul z likvidácie (podiel na likvidačnom zostatku)**. Výplatenie podielu na likvidačnom zostatku prichádza do úvahy len v prípade, že likvidácia ako proces, ktorého účelom je vyrovnanie obchodného imania zrušenej spoločnosti, bola úspešná v tom zmysle, že celý majetok zrušenej spoločnosti bol speňažený a záväzky spoločnosti voči všetkým veriteľom spoločnosti boli v plnom rozsahu splnené.

Až v prípade, že po likvidácii (po speňažení majetku a uspokojení pohľadávok veriteľov) zostane spoločnosti majetok (najčastejšie v peniazoch), pôjde o tzv. **likvidačný zostatok** a môže byť predmetom rozdelenia medzi spoločníkov spoločnosti, a to v závislosti od právnej formy obchodnej spoločnosti, prípadne odlišnej úpravy v zakladateľských právnych úkonoch, resp. stanovách.

Spoločníci spoločnosti sú tak poslednými v rade veriteľov, majú právo na likvidačný zostatok (likvidačné rezíduum) a preto im právna teória hovorí aj **reziduálni veritelia**.

7. Zákaz konkurencie (§ 65 OBZ)

Právo podnikat' garantuje Ústava SR v čl. 35, podľa ktorého má každý právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť, pričom len zákon môže ustanoviť podmienky a obmedzenia výkonu určitých povolani alebo činností.

Podstatou ustanovení Obchodného zákonníka o zákaze konkurencie je ochrana obchodnej spoločnosti pred konaním členov jej štatutárnych orgánov, prípadne členov dozornej rady alebo spoločníkov, ktoré by znevýhodnilo, prípadne

priamo poškodilo záujmy spoločnosti. Zjednodušene je účelom ustanovení o zákaze konkurencie zabránenie konfliktu záujmov spoločnosti na jednej strane a na druhej strane členov jej orgánov, prípadne spoločníkov.

Zákaz konkurencie je tak Obchodným zákonníkom upravený zákaz pre vopred definované prípady a osoby, ktorý čiastočne obmedzuje účasť na hospodárskej súťaži kvalifikovanému okruhu osôb s cieľom zamedziť ich nepoctivému konaniu na úkor spoločnosti.

Ustanovenie § 65 OBZ je základným ustanovením, ktoré je modifikované a doplnené v ďalších ustanoveniach Obchodného zákonníka pre jednotlivé právne formy obchodných spoločností. **Spoločnosť, ktorá je činnosťou člena svojho orgánu dotknutá, má potom osobitné možnosti použiť právne prostriedky ochrany voči nemu vyplývajúce z ustanovenia § 65 OBZ, tzn., že môže požadovať:**

1. vydanie prospechu z obchodu osobou, ktorá porušila zákaz konkurencie;

Osoba, ktorá porušila zákaz konkurencie, môže v rámci konkurenčného konania získať majetkový prospech, najmä v podobe zisku. Spoločnosť preto môže voči osobe, ktorá takýto prospech dosiahla, požadovať vydanie prospechu, a to spravidla v peniazoch. Prospech z obchodu je vhodné vykladať extenzívne – môže ísť najmä o zisk z obchodu, ale aj inú majetkovú či nemajetkovú výhodu – napr. získanie databázy nových klientov a pod.

2. prevedenie zodpovedajúcich práv na spoločnosť;

Výsledkom porušenia zákazu konkurencie môže byť napr. uzavretie lukratívneho obchodu (zmluvy) s inou osobou. Na základe tohto ustanovenia sa preto môže spoločnosť domáhať, aby osoba, ktorá zákaz konkurencie porušila, previedla zodpovedajúce práva na spoločnosť. Malo by ísť najmä o práva, ktoré vyplývajú zo zmluvy, a osoba, ktorá zákaz konkurencie porušila, tak bude povinná previesť práva z tejto zmluvy podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o postúpení pohľadávok a prevzatí dlhu (§ 524 a nasl. OZ), prípadne nováciou zmluvy, ktorá bola výsledkom porušenia zákazu konkurencie.

3. náhradu škody spôsobenej spoločnosti.

Pri porušení zákazu konkurencie môže dôjsť na strane spoločnosti k vzniku škody (buď v podobe skutočnej škody, alebo v podobe ušlého zisku), táto sa bude posudzovať podľa ustanovení Obchodného zákonníka. Zodpovednosť za škodu spôsobenú pri porušení zákazu konkurencie je postavená na objektívnom princípe, tzn., že pre naplnenie zodpovednosti za škodu bude postačovať splnenie troch predpokladov – porušenie právnej povinnosti, vznik škody a príčinná súvislosť medzi porušením právnej povinnosti a vznikom škody (kauzálny nexus).

Ustanovenie § 65 OBZ určuje tiež spôsob a lehoty pre uplatňovanie nárokov z porušenia zákazu konkurencie spoločnosťou voči osobe, ktorá zákaz konkurencie porušila. Je potrebné uviesť, že **lehoty na uplatnenie nárokov voči osobe porušujúcej zákaz konkurencie sú lehotami hmotno-právnymi a prekluzívnymi (prepadnými), ktorých márnym uplynutím subjektívne právo spoločnosti na ich uplatňovanie zanikne. Na preklúziu súd v prípadnom súdnom alebo rozhodcovskom konaní prihliadne z moci úradnej aj bez námietky sporovej strany.**

Lehota na uplatnenie práva na vydanie prospechu z obchodu, ktorým bol porušený zákaz konkurencie alebo práva na prevedenie práv získaných z tohto obchodu na spoločnosť, je subjektívne trojmesačná a začína plynúť od okamihu, kedy sa spoločnosť o tejto skutočnosti dozvedela; a objektívne jednoročná, ktorá začína plynúť od okamihu, keď k porušeniu zákazu konkurencie došlo, pričom prioritovaná je subjektívna trojmesačná lehota. To znamená, že ak sa napr. spoločnosť dozvedela o porušení zákazu konkurencie 15. 4., musí nároky z titulu porušenia zákazu konkurencie uplatniť do 15. 7.; ak sa však o porušení zákazu konkurencie dozvedela až o dva roky po porušení zákazu konkurencie, nároky voči osobe, ktorá porušila zákaz konkurencie, si už nebude môcť uplatniť, a to so zreteľom na to, že uplynula jednoročná objektívna prekluzívna lehota.

Práva na vydanie prospechu, resp. na prevedenie zodpovedajúcich práv na spoločnosť sa v týchto lehotách musia uplatniť najprv u zodpovednej osoby, tzn. u osoby, ktorá sa porušenia zákazu konkurencie dopustila. Aj keď Obchodný zákonník pre uplatnenie

nárokov nestanovuje písomnú formu, z hľadiska unesenia dôkazného bremena v prípadnom konaní pred súdom je namieste písomnú formu odporúčať spolu s dokladom preukazujúcim doručenie osobe, ktorá porušila zákaz konkurencie (doporučený list s doručenkou, prípadne doručenie v elektronickej forme so zaručeným elektronickým podpisom).

Uplatnenie nároku na vydanie prospechu alebo prevedenia práv by malo byť dostatočne určité na to, aby bolo možné jednoznačne identifikovať konanie, ktoré viedlo k porušeniu zákazu konkurencie, a súčasne musí byť uplatnený aj samotný nárok, pokiaľ je to možné, jeho konkrétnym vyčíslením, prípadne (ak to nie je možné, najmä pre nedostatok dôkazov) aspoň uvedením, ktorého nároku sa spoločnosť domáha.

Je vhodné ešte uviesť, že uplatňovanie nárokov spoločnosti voči osobe, ktorá zákaz konkurencie porušila, je jej právom, nie však zákonnou povinnosťou. Vyžaduje si súkromno-právnu iniciatívu zo strany spoločnosti a pre úspech v súdnom konaní aj dostatok dôkazných prostriedkov pre unesenie dôkazného bremena. Tento nárok môže v mene spoločnosti uplatniť aj jej spoločník (akcionár), prípadne aj veriteľ spoločnosti.

Zdôrazňujeme, že lehota na uplatnenie nároku voči zodpovednej osobe je hmotnoprávna – tzn., že koniec lehoty určenej podľa mesiacov pripadá na deň, ktorý sa pomenovaním alebo číslom zhoduje s dňom, na ktorý pripadá udalosť, od ktorej sa lehota začína. Ak nie je takýto deň v poslednom mesiaci, prípadne koniec lehoty na jeho posledný deň (§ 122 ods. 1 OZ), pričom ak posledný deň lehoty prípadne na sobotu, nedeľu alebo sviatok, je posledným dňom lehoty najbližší nasledujúci pracovný deň (§ 122 ods. 3 OZ).

Až potom, čo bude nárok z titulu porušenia zákazu konkurencie v prekluzívnej lehote uplatnený u povinnej osoby a táto výzve spoločnosti na vydanie prospechu alebo prevedenie zodpovedajúcich práv dobrovoľne nevyhoví, môže sa spoločnosť domáhať týchto nárokov na súde. Právo na vydanie prospechu alebo prevedenie zodpovedajúcich práv na spoločnosť sa musí uplatniť vo všeobecnej štvorročnej premlčacej lehote, ktorá začína plynúť od okamihu porušenia zákazu konkurencie.

Takto konštruovaná dvojfázovosť nie je v prípade uplatnenia nároku na náhradu škody nevyhnutná, postačí zachovanie ustanovenia § 397 a § 398 Obchodného zákonníka, t. j. uplatnenie nároku na náhradu škody do štyroch rokov odo dňa, kedy sa poškodený dozvedel alebo objektívne mohol dozvedieť o škode a o tom, kto je povinný ju nahradiť, najneskôr však uplynutím 10 rokov odo dňa, kedy došlo k porušeniu povinnosti rešpektovať zákaz konkurencie.

8. Organizačná štruktúra obchodných spoločností

Obchodná spoločnosť ako právnická osoba je právny subjekt, ktorému je priznaná právna subjektivita za splnenia zákonom ustanovených predpokladov. Jedným z týchto predpokladov je vytvorenie vnútornej organizačnej štruktúry, t. j. ustanovenie orgánov obchodnej spoločnosti a ich členov, ktoré zákon vyžaduje pre konkrétnu právnu formu obchodnej spoločnosti.

Organizačná štruktúra právnych foriem obchodných spoločností nie je jednotná, je diferencovaná pre jednotlivé právne formy obchodných spoločností, osobitne so zreteľom na to, či ide o spoločnosť personálnu alebo kapitálovú. V priereze jednotlivých obchodných spoločností je však možné identifikovať určité znaky jej orgánov a zložiek organizačnej štruktúry, ktoré umožňujú vytvoriť systém účinnej kontroly a rovnováhy pri výkone práv a povinností v rámci obchodnej spoločnosti počas jej existencie.

V nadväznosti na to je možné orgány rozčleniť do troch základných kategórií, a to na **orgány riadiace a výkonné (tzv. štatutárne orgány), orgány kontrolné a orgány prostredníctvom ktorých sa spoločníci zúčastňujú na činnosti spoločnosti a rozhodujú o jej základných otázkach označované ako orgány najvyššie**. V rámci jednotlivých právnych foriem obchodných spoločností sú potom tieto orgány kreované **obligatórne (povinne)** alebo **fakultatívne**, pokiaľ sa na tom dohodnú spoločníci v spoločenskej zmluve alebo inom zakladateľskom dokumente.

Pri kategorizácii orgánov obchodných spoločností môžeme ďalej rozlišovať medzi **orgánmi volenými**, t. j. orgánmi, ktorých členovia sú do funkcie ustanovení osobitným zákonom predpísaným postupom a **orgánmi nevolenými**, v ktorých účasť vzniká zo zákona

súčasne so vznikom účasti spoločníka na spoločnosti, a súčasne medzi **orgánmi kolektívnymi** (pozostávajúcimi z viacerých členov) a **orgánmi individuálnymi**.

Základnou funkciou orgánov obchodných spoločností je **tvorba vôle obchodnej spoločnosti a jej prejavenie navonok**,¹⁷⁷ vo vzťahu k tretím osobám, a to so zachovaním zabezpečenia rovnováhy a vnútornej kontroly medzi jednotlivými orgánmi obchodných spoločností. Tvorba vôle v sebe v prvom rade zahŕňa **rozhodovanie o podstatných otázkach existencie a samotnej povahy obchodnej spoločnosti (otázkach korporátnej povahy)**, t. j. najmä rozhodovanie o statusových otázkach (napr. rozhodovanie o zmene výšky základného imania, rozhodovanie o zmene spoločenskej zmluvy, rozhodovanie o zmene právnej formy obchodnej spoločnosti), rozhodovanie v iných veciach, ktoré budú mať vplyv predovšetkým na vnútorné vzťahy v rámci spoločnosti a postavenie jej spoločníkov (napr. rozhodnutie o schválení účtovnej závierky spoločnosti, rozhodnutie o rozdelení zisku), ako aj na obsadenie jej orgánov (napr. rozhodnutie o vymenovaní štatutárneho orgánu alebo jeho člena).

Tvorba vôle v týchto otázkach je vo všeobecnosti **zverená spoločníkom spoločnosti**, ktorí toto svoje oprávnenie vykonávajú v závislosti od právnej formy konkrétnej obchodnej spoločnosti samostatne alebo v rámci valného zhromaždenia.

Na druhej strane pod tvorbou vôle rozumieme aj **tzv. obchodné vedenie spoločnosti**, ktoré môžeme charakterizovať ako „*rozhodovanie o otázkach organizačného charakteru, o technických otázkach, o veciach vnútornej prevádzky podniku, o podnikateľskom zámere spoločnosti a pod.*“¹⁷⁸, t. j. rozhodovanie vo veciach bežnej podnikateľskej a obchodnej činnosti konkrétnej obchodnej spoločnosti zahŕňajúce riadenie obchodnej spoločnosti. Rozhodovanie o obchodnom vedení je zákonom **zverené do kompetencie štatutárneho orgánu**, ktorý v rozsahu obchodného vedenia vytvára vôľu obchodnej spoločnosti.

¹⁷⁷ OVEČKOVÁ, O., CSACH, K., ŽITŇANSKÁ, L.: Obchodné právo 2. Obchodné spoločnosti a družstvo. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2020, s. 226

¹⁷⁸ PATAKYOVÁ, M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. 5. vydanie. Bratislava: C.H. Beck, 2016, s. 589

Na to, aby mohla obchodná spoločnosť vystupovať v právnych vzťahoch, musí byť vytvorená vôľa spoločnosti prejavená, t. j. vykonaná vo vzťahu k tretím osobám. **Jediným orgánom oprávneným prejavovať vôľu obchodnej spoločnosti je jej štatutárny orgán.**

Spôsob výkonu funkcie štatutárneho orgánu pri tvorbe vôle spoločnosti v rámci jej obchodného vedenia, ako aj pri prejavení vôle smerom navonok **podlieha vnútornej kontrole v rámci spoločnosti**, či už samotnými spoločníkmi spoločnosti alebo prostredníctvom osobitného na to ustanoveného kontrolného orgánu (dozornej rady).

8.1. Rozhodovanie spoločníkov. Valné zhromaždenie spoločnosti.

Ako bolo uvedené vyššie, do právomoci spoločníkov patrí predovšetkým rozhodovanie o základných korporačných otázkach obchodných spoločností. V **osobných obchodných spoločnostiach** spoločníci za tým účelom nevytvárajú osobitný orgán a zásadné statusové rozhodnutia prijímajú **spoločne a spravidla jednomyselne.**

Valné zhromaždenie ako najvyšší orgán kapitálovej obchodnej spoločnosti (spoločnosti s ručením obmedzeným, akciovkej spoločnosti a jednoduchej spoločnosti na akcie) predstavuje zákonný nástroj, prostredníctvom ktorého sa spoločníci spoločnosti podieľajú na riadení spoločnosti, a zároveň na kontrole činnosti štatutárneho orgánu. Valné zhromaždenie je kolektívny orgán zložený zo všetkých spoločníkov konkrétnej obchodnej spoločnosti, pričom spoločníci majú **právo, nie povinnosť** aktívne sa zúčastňovať valného zhromaždenia spoločnosti a jeho zasadnutia.

Valné zhromaždenie nezasadá neustále, schádza sa na zasadnutiach (rokovaniach), a to **na riadnom zasadnutí**, ktoré sa má konať pravidelne raz ročne a **na mimoriadnom zasadnutí**, ak je to potrebné z iniciatívy štatutárneho orgánu alebo samotných spoločníkov. Valné zhromaždenie rozhoduje **uznesením**, ktoré spoločníci vo všeobecnosti prijímajú na **väčšinovom princípe jednoduchou alebo kvalifikovanou väčšinou hlasov**. Proces zvolania a samotného konania zasadnutia valného zhromaždenia je upravený zákonom, resp. zakladateľským dokumentom či stanovami

spoločnosti. Riadne zvolanie a riadny priebeh valného zhromaždenia, ako aj zachovanie princípov hlasovania je podmienkou platnosti uznesení prijatých na valnom zhromaždení.

8.2. Štatutárny orgán

Ako sme uviedli, štatutárny orgán je riadiacim a výkonným orgánom obchodnej spoločnosti, ktorý disponuje **vnútornou právomocou** zahŕňajúcou tvorbu vôle spoločnosti pri rozhodovaní o jej obchodnom vedení a **vonkajšou právomocou** prejavovať vôľu spoločnosti navonok a konať v mene spoločnosti vo vzťahu k tretím osobám. Štatutárny orgán môže byť **individuálny**, ak má len jedného člena alebo **kolektívny** ak má viac členov. Ak je štatutárny orgán kolektívny, prijíma rozhodnutia na väčšinovom princípe.

V rámci svojej organizačnej štruktúry osobné obchodné spoločnosti (verejná obchodná spoločnosť a komanditná spoločnosť) len štatutárny orgán, s ostatnými orgánmi sa v ich právnej úprave nestretávame. **Štatutárnym orgánom verejnej obchodnej spoločnosti** sú všetci spoločníci a štatutárnym orgánom komanditnej spoločnosti všetci komplementári. Osobitosťou štatutárneho orgánu osobnej obchodnej spoločnosti je, že **nejde o volený orgán**, funkcia člena štatutárneho orgánu vzniká spoločníkovi bez potreby osobitného menovania či ustanovenia do funkcie len na základe toho, že je spoločníkom konkrétnej spoločnosti. Štatutárnym orgánom osobnej obchodnej spoločnosti teda môže byť **fyzická osoba aj právnická osoba**. Z toho je tiež možné odvodiť, že do funkcie štatutárneho orgánu osobnej obchodnej spoločnosti nie je možné ustanoviť osobu, ktorá spoločníkom, resp. komplementárom tejto spoločnosti nie je.

Do funkcie štatutárneho orgánu kapitálovej spoločnosti môže byť na druhej strane ustanovená **len fyzická osoba**, ktorá nebola diskvalifikovaná z výkonu funkcie podľa § 13a OBZ a spĺňa všeobecné podmienky prevádzkovania živnosti¹⁷⁹. Pokiaľ

¹⁷⁹ Všeobecné podmienky prevádzkovania živnosti spĺňa fyzická osoba, ktorá dovŕšila vek 18 rokov, je plne spôsobilá na právne úkony a je bezúhonná, pričom za bezúhonného sa nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za hospodársky trestný čin, trestný čin proti majetku alebo iný trestný či spáchaný úmyselne, ktorého skutková podstata súvisí s predmetom podnikania, ak sa naňho nehládajú akoby nebol bezúhonný (§ 6 ods. 1, 2 ZZ).

by člen štatutárneho orgánu prestal spĺňať všeobecné podmienky prevádzkovania živnosti, jeho funkcia zanikne (§ 66 ods. 4 OBZ). Pre výkon funkcie člena štatutárneho orgánu zákon neustanovuje žiadne ďalšie osobitné kritériá, nevyžaduje sa špecifická odbornosť, vzdelanie, schopnosti či skúsenosti, člen štatutárneho orgánu nemusí spĺňať ani osobitné podmienky prevádzkovania živnosti, v rámci ktorej obchodná spoločnosť podniká, pokiaľ tieto podmienky spĺňa zodpovedný zástupcu. Člen štatutárneho orgánu nemusí byť zároveň spoločníkom spoločnosti.

Člen štatutárneho orgánu kapitálovej spoločnosti je do funkcie ustanovený a z funkcie odvolaný **rozhodnutím valného zhromaždenia**. Funkcia štatutárneho orgánu vzniká v deň prijatia rozhodnutia valného zhromaždenia, ktorým bol ustanovený do funkcie, príp. v iný deň uvedený v tomto rozhodnutí. Na druhej strane funkcia štatutárneho orgánu môže zaniknúť **rozhodnutím valného zhromaždenia o jeho odvolaní** ku dňu prijatia rozhodnutia, príp. k inému dňu, ktorý je uvedený v tomto rozhodnutí, **uplynutím času**, na ktorý bol štatutárny orgán alebo jeho člen ustanovený do funkcie, **smrťou alebo vzdaním sa funkcie štatutárnym orgánom alebo jeho členom**.

Ak funkcia štatutárneho orgánu zanikla inak ako odvolaním, a ide o individuálny štatutárny orgán, musí byť najneskôr do troch mesiacov ustanovený nový štatutárny orgán, inak nastáva dôvod pre zrušenie spoločnosti (§ 66 ods. 1 OBZ), a osoba, ktorá funkciu jediného štatutárneho orgánu vykonávala naposledy, je povinná podať do 30 dní od uplynutia lehoty návrh na zrušenie spoločnosti na súd (§ 66 ods. 3 OBZ). Zápis člena štatutárneho orgánu do obchodného registra a jeho výmaz z obchodného registra má len **deklaratórny účinok**.

Člen štatutárneho orgánu sa môže vzdať funkcie na zasadnutí orgánu spoločnosti, ktorý je oprávnený ustanoviť nového člena štatutárneho orgánu (spravidla valného zhromaždenia). V takom prípade je vzdanie sa funkcie účinné okamžite. Okrem toho sa môže štatutárny orgán vzdať funkcie tiež písomným vzdaním sa funkcie podpísaným vlastnoručne pred notárom, ktoré člen štatutárneho orgánu doručí spoločnosti. V takom prípade účinnosť vzdania sa funkcie nenastáva automaticky ku dňu jeho doručenia spoločnosti,

avšak až v deň prvého zasadnutia orgánu spoločnosti, ktorý je oprávnený ustanoviť nového člena štatutárneho orgánu, ktorý sa uskutoční po doručení vzdania sa funkcie spoločnosti. Pokiaľ nebude tento orgán zvolaný ani do troch mesiacov od doručenia vzdania sa funkcie spoločnosti, funkcia štatutárneho orgánu zanikne v deň nasledujúci po uplynutí tejto lehoty (§ 66 ods. 2 OBZ).

Právny vzťah medzi členom štatutárneho orgánu a spoločnosťou sa spravuje ustanoveniami **zmluvy o výkone funkcie**, pokiaľ bola takáto zmluva uzatvorená. Zmluva o výkone funkcie je **inominátnou obchodnoprávnou zmluvou**. Nevzťahujú sa na ňu pracovnoprávne predpisy, **funkciu člena štatutárneho orgánu nie je možné vykonávať v pracovnom pomere alebo v inom pracovnoprávnom vzťahu**. Zmluva o výkone funkcie uzatvorená s členom štatutárneho orgánu kapitálovej obchodnej spoločnosti musí byť písomná a schválená valným zhromaždením spoločnosti. V prípade osobnej obchodnej spoločnosti schvaľujú zmluvu o výkone funkcie písomne všetci spoločníci.

Podpis zmluvy o výkone funkcie nie je podmienkou ustanovenia za člena štatutárneho orgánu spoločnosti, pokiaľ zmluva o výkone funkcie nebola uzatvorená, spravuje sa právny vzťah medzi členom štatutárneho orgánu kapitálovej spoločnosti a touto spoločnosťou **primerane ustanoveniami Obchodného zákonníka o mandátnej zmluve**. Z primeranej aplikácie ustanovení o mandátnej zmluve na postavenie štatutárneho orgánu a jeho vzťah so spoločnosťou je možné odvodiť napríklad požiadavku na osobný výkon funkcie či právo člena štatutárneho orgánu na odmenu za výkon funkcie, pokiaľ výslovne nebolo dohodnuté inak (pokiaľ nebola odmena dohodnutá, má člen štatutárneho orgánu nárok na obvyklú odmenu).

Vzťah medzi štatutárnym orgánom, resp. členom štatutárneho orgánu kapitálovej obchodnej spoločnosti a spoločnosťou, v ktorej štatutárny orgán v rámci svojej vnútornej a vonkajšej právomoci spravuje jej záležitosti, označujeme ako **fiduciárny vzťah**, z ktorého štatutárnemu orgánu vyplývajú **práva a povinnosti (tzv. fiduciárne povinnosti), predovšetkým povinnosť konať s potrebným zákonom požadovaným štandardom starostlivosti a povinnosť konať lojálne**. Práva a povinnosti štatutárneho orgánu, resp. člena štatutárneho orgánu sú upravené v samotnom Obchodnom zákonníku,

a súčasne môžu vyplývať zo zakladateľského dokumentu, príp. stanov spoločnosti, zmluvy o výkone funkcie alebo iných interných predpisov spoločnosti alebo z rozhodnutia valného zhromaždenia spoločnosti.

Za splnenia predpokladov ustanovených Obchodným zákonníkom, ako aj osobitnými predpismi (napr. zákonom o konkurze a reštrukturalizácii) vzniká **zodpovednosť člena štatutárneho orgánu kapitálových obchodných spoločností** za porušenie povinností pri výkone funkcie, vrátane zodpovednosti za škodu.

Obchodný zákonník nad rámec všeobecnej úpravy postavenia štatutárneho orgánu výslovne upravuje aj postavenie **tzv. faktického štatutárneho orgánu**, t. j. takej osoby, ktorá fakticky vykonáva pôsobnosť štatutárneho orgánu bez toho, aby bola do tejto funkcie ustanovená alebo menovaná (§ 66 ods. 7 OBZ). Právna úprava faktického štatutárneho orgánu bola do Obchodného zákonníka zavedená za účelom eliminácie tzv. tieňového riadenia kapitálových obchodných spoločností ako nástroj riešenia problémov s tzv. bielymi koňmi. Faktický štatutárny orgán má voči spoločnosti rovnaké postavenie (založené na primeranej aplikácii ustanovení o mandátnej zmluve), ako aj rovnaké zákonné práva, povinnosti a zodpovednosť ako ustanovený štatutárny orgán.

8.3. Kontrolná právomoc spoločníkov. Dozorná rada.

Vzhľadom na široko koncipovanú právomoc štatutárneho orgánu pri tvorbe a realizácii vôle obchodnej spoločnosti vytvára Obchodný zákonník nástroje kontroly jeho činnosti za účelom ochrany spoločníkov spoločnosti, ako aj tretích osôb (predovšetkým veriteľov spoločnosti). Vo všeobecnosti je **kontrolná právomoc zverená do rúk spoločníkov**, ktorí sú oprávnení požadovať od štatutárneho orgánu informácie, nahliadať do obchodných, účtovných a iných kníh, dokladov a dokumentov spoločnosti, schvaľovať účtovnú závierku, a súčasne požadovať od štatutárneho orgánu, resp. jeho členov potrebné vysvetlenia.

V osobných obchodných spoločnostiach realizujú kontrolnú právomoc **výlučne a priamo spoločníci**. Právna úprava **kapitálových obchodných spoločností** predpokladá vytvorenie

osobitného kontrolného orgánu, ktorý má výkon dohľadu a kontroly zabezpečiť. Týmto kontrolným orgánom v kapitálových obchodných spoločnostiach je **dozorná rada, ktorá sa ale obligatórne zriaďuje len v akciovej spoločnosti a jednoduchej spoločnosti na akcie. V spoločnosti s ručením obmedzeným sa dozorná rada zriadi len fakultatívne**, pokiaľ vytvorená nie je, zabezpečujú realizáciu kontrolných oprávnení samotní spoločníci.

Dozorná rada je **kolektívny volený orgán**, ktorého členovia sú do funkcie ustanovovaný osobitným postupom predpokladaným Obchodným zákonníkom, príp. upraveným v zakladateľskom dokumente či stanovách spoločnosti. Člen dozornej rady nemusí byť spoločníkom spoločnosti. Výkon funkcie člena dozornej rady je **nezlučiteľný s výkonom funkcie štatutárneho orgánu**, prokuristu alebo inej osoby oprávnenej konať v mene spoločnosti zapísanej do obchodného registra, členom dozornej rady nemôže byť osoba diskvalifikovaná podľa § 13a OBZ. Vedomostné či osobnostné kritériá pre výkon funkcie člena dozornej rady Obchodný zákonník neustanovuje.

Právny vzťah medzi členom dozornej rady a spoločnosťou sa spravuje ustanoveniami **zmluvy o výkone funkcie**, pričom pre jej platnosť a náležitosti platia obdobné kritériá ako pre zmluvu o výkone funkcie člena štatutárneho orgánu. Rovnako v prípade absencie zmluvy o výkone funkcie sa bude právny vzťah medzi členom dozornej rady a spoločnosťou primerane spravovať **ustanoveniami o mandátnej zmluve**.

Vzťah medzi spoločnosťou a členom dozornej rady má fiduciárny charakter, vyplývajú z neho osobitné práva, fiduciárne povinnosti a zodpovednosť založená na obdobných princípoch ako zodpovednosť člena štatutárneho orgánu.

9. Ovládaná a ovládajúca osoba (§ 66a OBZ)

Ustanovenie § 66a OBZ, ktoré upravuje ovládajúcu a ovládanú osobu práve spolu so súvisiacimi ustanoveniami Obchodného zákonníka a inými všeobecne záväznými právnymi predpismi možno považovať za základ právnej úpravy tzv. **koncernového práva** v Slovenskej republike.

Koncern je zmluvné alebo faktické zoskupenie spoločností, ktoré sú riadené jednotne riadiacim členom zoskupenia. Koncern nemá vlastnú právnu subjektivitu a účelom jeho vytvorenia sú napr. jednotné riadenie, jednotná kontrola a kontrolovaný prevod zisku v rámci zoskupenia. Koncernové právo má síce základ v Obchodnom zákonníku, no má výrazne širší presah aj do predpisov verejného práva, osobitne do úpravy ochrany hospodárskej súťaže (zákon o ochrane hospodárskej súťaže v súvislosti s problematikou koncentrácií) alebo účtovníctva (zákon o účtovníctve vo väzbe na potrebu vyhotovenia tzv. konsolidovanej účtovnej závierky).

Za ovládanú spoločnosť je považovaná spoločnosť, v ktorej má určitá osoba väčšinový podiel na hlasovacích právach:

- a) preto, že má podiel na spoločnosti alebo akcie spoločnosti, s ktorými je spojená väčšina hlasovacích práv, alebo
- b) preto, že na základe dohody s inými oprávnenými osobami môže vykonávať väčšinu hlasovacích práv bez ohľadu na platnosť alebo neplatnosť tejto dohody s odkazom na § 186a OBZ.

Podľa tohto ustanovenia sú zakázané dohody, ktorými sa akcionár zaväzuje voči spoločnosti alebo niektorému z jej orgánov, alebo členovi jej orgánov dodržiavať pri hlasovaní pokyny spoločnosti alebo niektorého z jej orgánov o tom, ako má hlasovať, hlasovať za návrhy predkladané orgánmi spoločnosti alebo uplatniť hlasovacie právo určitým spôsobom, alebo nehlasovať ako protiplnenie za výhody poskytnuté spoločnosťou.

Počet hlasov v spoločnosti sa odvíja od vnútorných predpisov spoločnosti (spoločenskej zmluvy, zakladateľskej zmluvy alebo listiny, prípadne stanov). Za väčšinu hlasovacích práv treba vo všeobecnosti považovať nadpolovičnú väčšinu hlasov (50 % hlasovacích práv plus jeden). Vnútorne predpisy spoločnosti však môžu určiť, že na prijatie rozhodnutia (uznesenia) je vždy potrebná napr. kvalifikovaná väčšina, potom bude väčšina hlasovacích práv napr. dve tretiny všetkých hlasov v spoločnosti.

Ovládajúcou osobou je osoba, ktorá má v ovládanej osobe postavenie podľa § 66a ods. 1 OBZ, tzn. ovládajúcou osobou je osoba, ktorá má v ovládanej osobe väčšinový podiel na hlasovacích právach, a to či už podľa predpisov spoločnosti alebo na základe

dohody s inými oprávnenými osobami. Najčastejšie pôjde o postavenie materskej spoločnosti ako ovládajúcej spoločnosti voči dcérskej spoločnosti ako spoločnosti ovládanej.

Podiel na hlasovacích právach sa zvyšuje o hlasovacie práva, ktoré sú spojené s podielmi na ovládanej osobe alebo s akciami ovládanej osoby, ktoré sú v majetku iných osôb ovládaných priamo alebo sprostredkované ovládajúcou osobou alebo vykonávané onými osobami vo vlastnom mene na účet ovládajúcej osoby.

To znamená, že podiel na hlasovacích právach podľa odseku 1 sa ešte môže zvýšiť o hlasovacie práva tretích osôb ovládaných priamo alebo nepriamo ovládajúcou osobou – napr. ak spoločnosť A je ovládajúcou osobou a v spoločnosti B má 30 % podiel na hlasovacích právach, okrem toho spoločnosť C (ktorej jediným akcionárom je spoločnosť A) má v spoločnosti B 25 % podiel na hlasovacích právach, bude spoločnosť A ovládajúcou osobou voči spoločnosti B a táto bude ovládanou osobou voči spoločnosti A, nie však voči spoločnosti C. Spoločnosť C bude ovládanou osobou voči spoločnosti A.

Za hlasovacie práva vykonávané inými osobami vo vlastnom mene a na účet ovládajúcej osoby možno napr. považovať vykonávanie hlasovacích práv skrytými formami v rámci komisionárskeho vzťahu založeného komisionárskou zmluvou.

10. Dohody medzi spoločníkmi (§ 66c OBZ)

Práva a povinnosti spoločníkov (akcionárov) obchodných spoločností sú primárne upravené v Obchodnom zákonníku, spoločenskej zmluve, zakladateľskej zmluve, zakladateľskej listine a v stanovách (v tzv. korporáčnych úkonoch). Nie je však vylúčené (v zmysle jednej zo zásad súkromného práva: *čo nie je výslovne zakázané, je dovolené*), aby si spoločníci spoločnosti upravili vzájomné vzťahy v niektorých otázkach separátne, v osobitnej dohode, ktorá môže mať písomnú, ale aj ústnu formu, ako tzv. nepomenovanú zmluvu (podľa § 269 ods. 2 OBZ v spojitosti s § 261 ods. 6 OBZ).

Dôvodom na takúto osobitnú úpravu vzájomných vzťahov medzi spoločníkmi môže byť napr. snaha o utajenie detailov úpravy vzťahov pred tretími osobami (spoločenská zmluva, zakladateľská zmluva

a zakladateľská listina sa ukladajú do zbierky listín obchodného registra, ktorý je verejne prístupný), prípadne snaha o detailnejšiu úpravu nad rámec zakladateľských právnych úkonov spoločnosti, resp. stanov.

V zásade však táto prax spôsobovala v minulosti isté pochybnosti o platnosti dohôd, keďže nešlo o dohody „štandardného“ charakteru v zmysle tzv. pomenovaného zmluvného typu, upraveného v tretej alebo druhej časti Obchodného zákonníka. Aktuálna právna úprava preto správne a vhodne ponúka základné mantinely pre uzavieranie a vymáhateľnosť dohôd s vyššie uvedeným obsahom.

Vo všeobecnosti tak možno chápať ustanovenie § 66c OBZ ako základnú normu, ktorá umožňuje uzavieranie **tzv. spoločníckych, resp. akcionárskych dohôd medzi spoločníkmi (akcionármi) obchodných spoločností. Kľúčovým a základným limitom platnosti dohôd spoločníkov je princíp, že dohoda nesmie byť v rozpore s kogentnými ustanoveniami Obchodného zákonníka.**

Dohoda spoločníkov je však limitovaná aj všeobecnými princípmi súkromného práva, medzi ktoré možno zaradiť napr. ochranu poctivého obchodného styku, zákaz zneužitia väčšiny alebo menšiny hlasov či zákaz zneužitia práva alebo ochrany dobrých mravov.

Predmetom dohody môžu byť okruhy, ktoré sú v ustanovení uvedené len demonštratívne a možno ich v rámci dohody spoločníkov rozšíriť:

a) spôsob a podmienky výkonu práv spojených s účasťou na spoločnosti;

Práva spoločníkov sa rozdeľujú na majetkové (napr. právo na podiel na zisku, právo na podiel na likvidačnom zostatku, právo na vyrovnací podiel) a nemajetkové (napr. právo na informácie, právo podieľať sa na riadení spoločnosti). Obsahom dohody spoločníkov by v tomto prípade mohla byť napr. dohoda o spoločnom a zosúladenom postupe menšinových spoločníkov pri uplatňovaní práva na podiel na zisku, dohoda o vzájomnej mlčanlivosti a pod.

b) spôsob výkonu práv súvisiacich so správou a riadením spoločnosti;

Predmetom dohody môže byť v tomto prípade napr. dohoda o spoločnom postupe pri hlasovaní spoločníkov na valnom zhromaždení pri voľbe členov štatutárneho orgánu a dozornej rady, napr. o princípe rotujúcej voľby členov orgánu navrhnutých pre jedno funkčné obdobie menšinovým spoločníkom a pre ďalšie funkčné obdobie väčšinovým spoločníkom, dohoda o nominačnom práve (napr. akcionár A bude mať právo nominovať dvoch členov predstavenstva a akcionár B troch členov predstavenstva a v dozornej rady naopak) a pod.

c) podmienky a rozsah účasti na zmenách základného imania;

Dohoda sa v tomto prípade bude týkať len kapitálových spoločností, keďže len v ich prípade zákon zakotvuje povinnú tvorbu základného imania. Ak ide o zmenu základného imania, myslí sa tým jeho zvýšenie alebo zníženie počas existencie spoločnosti.

Predmetom osobitnej dohody medzi spoločníkmi by preto napríklad mohol byť konsenzuálny a koordinovaný postup viacerých spoločníkov pri znížení základného imania s cieľom získať platby pri znížení základného imania (pozri napr. § 123 ods. 3 OBZ, § 179 OBZ) alebo dohoda spoločníkov (akcionárov) o rozsahu ich účasti na celom zvýšení základného imania (osobitne v spoločnosti s ručením obmedzeným, keďže úprava akciovej spoločnosti s touto možnosťou výslovne počíta v § 205 OBZ).

d) vedľajšie dojednania súvisiace s prevodom účasti na spoločnosti.

Predmetom osobitnej dohody spoločníkov spoločnosti mimo rámec základných (korporačných) dokumentov spoločnosti môžu byť aj osobitné dojednania, ktoré sa týkajú prevodu účasti na spoločnosti (prevodu podielov, obchodných podielov alebo akcií). Medzi ne možno zaradiť napríklad dohody o vzájomnom predkupnom práve, podmienkach určenia kúpnej ceny za prevod účasti v spoločnosti, podmienkach pri uplatnení práva pridať sa k prevodu akcií, požadovať prevod akcií alebo požadovať nadobudnutie akcií.

Z Obchodného zákonníka ďalej vyplýva zásada, podľa ktorej, ak bolo rozhodnutie v rámci spoločnosti (napr. uznesenie valného zhromaždenia, rozhodnutie konateľov alebo predstavenstva

v rámci obchodného vedenia spoločnosti) vydané v rozpore s dohodou medzi spoločníkmi, nebude to mať za následok jeho neplatnosť.

Dohoda medzi spoločníkmi je dvojstranný alebo viacstranný právny úkon, ktorý má záväznosť len medzi spoločníkmi a nemôže priamo zaväzovať spoločnosť (resp. jej orgány), ktorá má od spoločníkov odlišnú právnu subjektivitu. **Dohoda spoločníkov tak zaväzuje výlučne spoločníkov bez priameho zjavného presahu do sféry spoločnosti, a preto je len na dohode spoločníkov, aký mechanizmus vynútenia dohody a jej zabezpečenia (najmä prostredníctvom zabezpečovacích inštitútov – zmluvná pokuta a pod.) si vyberú a dohodnú.**

Z toho vyplýva, že porušenia dohody spoločníkov ako dôvodu neplatnosti rozhodnutia spoločnosti sa nemožno dovolávať a v prípadnom súdnom konaní naň súd nemôže brať zreteľ ako na dôvod neplatnosti rozhodnutia orgánu spoločnosti (§ 131 OBZ, § 183 OBZ).

11. Rezervný fond v kapitálových obchodných spoločnostiach (§ 67 OBZ)

Rezervný fond, ako sám názov napovedá, je špecifickým inštitútom, ktorého funkcia sa má iniciovať v okamihoch, predpokladaných Obchodným zákonníkom **a má slúžiť ako rezerva pre prípad potreby krytia strát spoločnosti.**

V Obchodnom zákonníku možno nájsť základné ustanovenia v ustanovení § 67 (všeobecná úprava) a ďalej v ustanovení § 124 OBZ (osobitná a precizujúca úprava pre spoločnosť s ručením obmedzeným) a v § 217 OBZ (osobitná a precizujúca úprava pre akciovú spoločnosť). Túto stručnú úpravu nepriamo dopĺňajú niektoré ďalšie ustanovenia Obchodného zákonníka, ktoré sa týkajú úpravy dôsledkov porušenia povinnosti vytvoriť a dopĺňať rezervný fond. V personálnych obchodných spoločnostiach neplatí zákonná povinnosť tvorby a dopĺňania rezervného fondu, nie je však vylúčená, ak sa na tom spoločníci dohodnú.

V zmysle aktuálnej právnej úpravy je rezervný fond povinne zriaďovaným fondom v kapitálových spoločnostiach – v spoločnosti

s ručením obmedzeným a akciovej spoločnosti, v ostatných právnych formách obchodných spoločností ho možno zriadiť na základe spoločenskej zmluvy, či osobitného rozhodnutia spoločníkov spoločnosti¹⁸⁰.

Súčasná právna úprava neukladá povinnosť viesť rezervný fond napr. na samostatnom účte v banke a tak to, či spoločnosť skutočne má zriadený a napĺňaný rezervný fond možno len ťažko verifikovať a nesplnenie tejto povinnosti aj sankcionovať. Z Obchodného zákonníka je možné len všeobecne vyvodiť povinnosť spoločnosti s ručením obmedzeným a akciovej spoločnosti rezervný fond zriadiť a zo zisku spoločnosti ho napĺňať.

Rezervný fond sa vytvára zo zisku, ktorý spoločnosť vykázala v riadnej účtovnej závierke za príslušný kalendárny rok. Čistý zisk, určený na základe výkazu ziskov a strát z riadnej účtovnej závierky, sa použije ako základ pre určenie prídelu do rezervného fondu pred rozdelením zisku pre spoločníkov (akcionárov) spoločnosti, a to v dôsledku použitia ustanovení § 67 ods. 3 v nadväznosti na § 179 ods. 3 a 4 OBZ.

Obdobne sa postupuje v prípade kreovania a napĺňania rezervného fondu pri zvyšovaní základného imania – v tejto situácii, logicky, dochádza k zmene základného imania spoločnosti a preto sa mení aj minimálna výška rezervného fondu v konkrétnej spoločnosti v absolútnom vyjadrení a rovnako tak, pochopiteľne, je potrebné doplniť výšku základného imania vzhľadom na zvýšenie základného imania analogicky. V súlade s ustanovením § 124 OBZ vytvára spoločnosť s ručením obmedzeným rezervný fond v čase a výške, ktorú určuje spoločenská zmluva.

Podobne ako v prípade spoločnosti s ručením obmedzeným, je rezervný fond povinným fondom aj v akciovej spoločnosti (§ 217 OBZ). Na rozdiel od nej sa však v akciovej spoločnosti zriaďuje povinne už pri jej vzniku vo výške najmenej 10 % základného imania, tzn. vždy najmenej vo výške 2 500 eur (toto číslo bude platiť opäť pre väčšinu spoločností v tejto právnej forme). Aj v akciovej spoločnosti platí, že rezervný fond môže byť použitý len na krytie

¹⁸⁰ Podobne aj HUSÁR, J. in.: SUCHOŽA, J. a kol.: Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár. EUROUNION, Bratislava, 2007 str. 192: Zákon nevylučuje, aby sa rezervný fond vytváral v osobných spoločnostiach.

straty spoločnosti – prípadná iná úprava v stanovách akciovej spoločnosti by bola v zjavnom rozpore s kogentným ustanovením § 217 Obchodného zákonníka a preto neplatná. Okrem toho je akciová spoločnosť povinná rezervný fond pravidelne dopĺňať každý rok vo výške najmenej 10 % z čistého zisku, vyčísleného v riadnej účtovnej závierke (pokiaľ stanovy neurčujú vyššiu sumu) za predchádzajúce účtovné obdobie, a to až do okamihu, kým výška rezervného fondu nedosiahne najmenej 20 % základného imania – stanovy teda môžu určiť aj povinnosť vyššieho naplnenia rezervného fondu – v podstatnej väčšine akciových spoločností tak bude zrejmé, že povinná výška základného imania bude predstavovať v absolútnom vyjadrení 5 000 eur.

Ako už bolo naznačené, povinnosť vytvoriť a dopĺňať zákonom stanoveným spôsobom rezervný fond, je v aplikačnej praxi ťažko vynútiteľná. Z aktuálnej právnej úpravy možno ako sankciu za porušenie tejto povinnosti vyvodit' možnosť zrušenia spoločnosti príslušným registrovým súdom. Podľa ustanovenia § 67 ods. 1 OBZ, je rezervný fond obligatónym fondom, zriaďovaným zo zákona povinne v spoločnosti s ručením obmedzeným a akciovej spoločnosti, to znamená výlučne v prípade kapitálových spoločnostiach.

V dôsledku takejto kogentnej úpravy je porušenie povinnosti spoločnosti vytvoriť a/alebo doplniť rezervný fond sankcionovateľné práve možnosťou zrušenia spoločnosti rozhodnutím súdu podľa § 68 Obchodného zákonníka.

12. Spoločnosť v kríze (§ 67a – § 67i OBZ)

Ustanovenia o spoločnosti v kríze (§ 67a až 67j OBZ) sú súčasťou Obchodného zákonníka s účinnosťou od 1. januára 2016. Zákonodarca v tejto súvislosti vychádzal z potreby posilnenia zákonnej ochrany práv veriteľov obchodných spoločností. S tým je spojená aj potreba sprísňovania zodpovednostných inštrumentov voči podnikateľom všeobecne, a v prípade kapitálových obchodných spoločností najmä voči ich štatutárnym orgánom, ktorí nesú kľúčovú zodpovednosť za obchodné vedenie a preto aj výkon ich podnikateľskej činnosti.

12.1. Podstata a ciele právnej úpravy

Predovšetkým pri kapitálových právnych formách obchodných spoločností (ktorých sa, napokon, ustanovenia o kríze výlučne týkajú – § 67i ods. 1 OBZ)¹⁸¹ sa totiž najvýraznejšie prejavuje zahalenie tzv. korporáčnym závojom (*angl. corporate veil*), ktorý oddeľuje právnu subjektivitu obchodnej spoločnosti od právnej subjektivity jej spoločníkov. K tomu pristupuje informačná asymetria medzi spoločnosťou, jej spoločníkmi a veriteľmi, ktorá spoločne s mnohými ďalšími faktormi obmedzuje, či nezriedka prakticky eliminuje uspokojenie pohľadávok predovšetkým tzv. nezabezpečených nespriaznených veriteľov, ktorým je potrebné poskytnúť širšiu zákonnú ochranu, zohľadniac pritom akceptovateľnú mieru podnikateľského rizika.

Východiskom pre prijatie ustanovení o spoločnosti v kríze bola snaha zákonodarcu posilniť právne postavenie tzv. externých (teda nespriaznených) veriteľov kapitálových spoločností. Pre tieto právne formy obchodných spoločností totiž platí doktrína oddelenia majetku a zodpovednosti spoločnosti od majetku a zodpovednosti jej spoločníkov, ktorá je dôsledkom oddelenej právnej subjektivity spoločnosti a jej spoločníkov. Obsahom tejto úpravy je tiež sprísnenie zodpovednosti členov štatutárnych orgánov za výsledky obchodného vedenia týchto spoločností.

Ciele ustanovení o spoločnosti v kríze možno formulovať¹⁸² nasledovne:

- motivovať spoločníkov kapitálovej spoločnosti, aby počas krízy spoločnosti dali prednosť ekvitému financovaniu spoločnosti pred externým financovaním cez cudzie zdroje financovania spoločnosti spriazneného charakteru;
- dočasne (na obdobie krízy spoločnosti) rekvalifikovať tzv.

¹⁸¹ Spoločnosťou v kríze podľa 67i ods. 1 OBZ môže byť len spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť, jednoduchá spoločnosť na akcie a komanditná spoločnosť, ktorej komplementárom nie je žiadna fyzická osoba, čiže v zásade len kapitálové obchodné spoločnosti a čiastočne aj komanditná spoločnosť v prípade, že v nej nefiguruje žiadna fyzická osoba ako komplementár.

¹⁸² Podľa dôvodovej správy k zákonu č. 87/2015 Z.z., ktorým bol zakotvený do Obchodného zákonníka inštitút krízy

- spriaznené cudzie zdroje financovania spoločnosti na vlastné zdroje financovania, ktoré počas krízy spoločnosti nemožno spriazneným veriteľom vrátiť, čoho dôsledkom je teda fakticky i právne otvorenie tzv. krízového moratória, ktorého obsahom je zákaz vrátenia krízových plnení spriazneným veriteľom;
- ak predsa len dôjde k nezákonnému (a teda zakázanému) vráteniu plnenia nahradzujúceho vlastné zdroje (porušenia krízového moratória), rozšíriť zodpovednosť členov štatutárneho orgánu (v širšom zmysle), a to nie len v podobe jestvujúcich zodpovednostných mechanizmov (zodpovednosť za ich vymáhanie späť v prospech spoločnosti), ale najmä v podobe inštitútu zákonného ručenia za vrátenie týchto plnení;
 - zvýrazniť postavenie spoločníkov obchodných spoločností ako tzv. reziduálnych veriteľov, ktorých pohľadávky budú, resp. majú byť uspokojené až pri zániku obchodnej spoločnosti, a to či už v dôsledku rozhodnutia o jej zrušení s likvidáciou, alebo z dôvodu úpadku riešeného v konkurze alebo reštrukturalizácii.¹⁸³

12.2. Vymedzenie spoločnosti v kríze

Kríza obchodnej spoločnosti je negatívna ekonomicko-právna fáza existencie spoločnosti, s ktorou sú spojené pomerne výrazné právne účinky jednak voči spoločnosti samotnej, jednak voči jej štatutárnemu orgánu, voči spoločnosti spriazneným veriteľom, uvedeným v § 67c ods. 2 a 4 OBZ a napokon aj voči ostatným veriteľom spoločnosti.

Kríza je spôsobená nielen objektívnymi (napr. „*rast úrokových sadzieb, platobná neschopnosť zákazníkov, všeobecný rast cien, vysoká konkurencia v danom odbore podnikania, vstup lacnejšej produkcie zo zahraničia*“¹⁸⁴), ale aj subjektívnymi (napr. zlyhania členov manažmentu spoločnosti) faktormi na strane spoločnosti, alebo trhového prostredia, v ktorom spoločnosť pôsobí, vrátane zásadnejších nadnárodných ekonomických turbulencií (napr.

¹⁸³ ČERNÁ, S.: Majetkovopravní samostatnost kapitálové obchodní společnosti a vybrané aspekty ochrany její věřitelů. In.: Právní obzor. č. 4/2014, roč. 97, str. 335

¹⁸⁴ MAJDÚCHOVÁ, H. a kol.: Podnikové hospodárstvo. 1. vydanie. Bratislava, Wolters Kluwer. 2018, str. 64

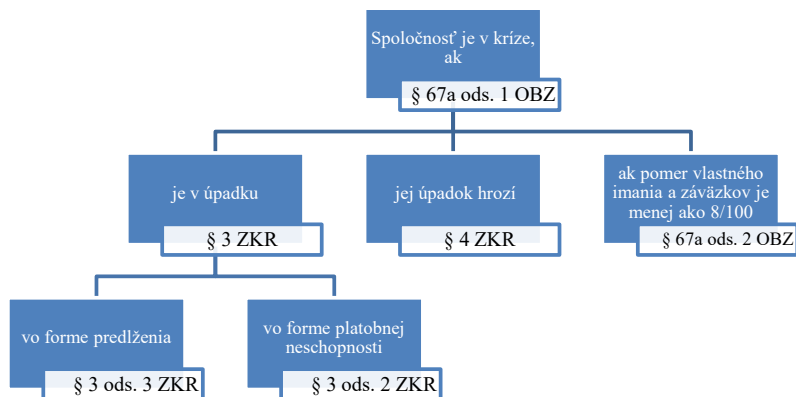
finančná kríza z rokov 2008 až 2010, koronakríza v roku 2020¹⁸⁵ a iné). Kríza spoločnosti je fakticky viazaná (obsahovo i časovo) na obdobie, v ktorom bude spoločnosť spĺňať základné krízové kritériá, uvedené v § 67a OBZ.

V úprave spoločnosti v kríze sa prejavuje veľmi úzky vzťah medzi obchodným právom, účtovníctvom a ekonomikou, pretože základné definičné vymedzenie krízy sa opiera primárne o ekonomické a účtovné ukazovatele – vlastné imanie a záväzky spoločnosti, a to tak, ako sú uvedené v účtovníctve spoločnosti.

Vo všeobecnosti platí, že **kapitálová obchodná spoločnosť môže financovať svoju podnikateľskú činnosť buď z vlastných zdrojov financovania (napr. nerozdelený zisk minulých rokov, vklady spoločníkov (tzv. *ekvita*) a pod.) alebo cudzích zdrojov financovania (úverové financovanie od banky; od spoločnosti spriaznených veriteľov v podobe úverov alebo pôžičiek, a pod.), resp. ich vzájomnej kombinácie. Preferencia cudzích spriaznených zdrojov pri financovaní spoločnosti potom môže vyústiť aj do krízy spoločnosti.**

Podľa § 67a ods. 1 a 2 OBZ je spoločnosť v kríze, ak:

- je v úpadku, alebo
- jej úpadok hrozí, alebo
- ak pomer vlastného imania a záväzkov spoločnosti je menej ako 8 ku 100.

¹⁸⁵ Pozri napr.: ĎURICA, M.: Dočasná ochrana podnikateľov a jej právne účinky. In Justičná revue : časopis pre právnu teóriu a prax. 2020, roč. 72, č. 6–7, s. 776–789

To znamená, že do krízy na účely Obchodného zákonníka sa spoločnosť dostane buď v okamihu, keď splní podmienky úpadku podľa § 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, alebo ak jej úpadok začne hroziť podľa § 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, alebo ak je pomer jej vlastného imania a záväzkov menej ako 8:100 (§ 67a ods. 2 OBZ).

Úpadok je špecifický negatívny právno–ekonomický stav, upravený v zákone o konkurze a reštrukturalizácii, ktorý má dve formy – platobnú neschopnosť a predĺženie, ktoré môžu nastať aj súčasne.

Platobne neschopná je spoločnosť vtedy, ak nie je schopná plniť 90 dní po lehote splatnosti aspoň dva peňažné záväzky viac ako jednému veriteľovi. Predĺžená je spoločnosť, ktorá je povinná viesť účtovníctvo, má viac ako jedného veriteľa a hodnota jej záväzkov presahuje hodnotu jej majetku.

Obchodný zákonník ďalej kogentne určuje, že spoločnosti hrozí úpadok, ak pomer jej vlastného imania a záväzkov je menej ako 8 ku 100. Pomer vlastného imania sa zistí z účtovnej závierky spoločnosti porovnaním dvoch riadkov v rámci súvahy – hodnoty vlastného imania a hodnoty záväzkov.

Hodnota pomeru vlastného imania a záväzkov sa potom určí ako pomer hodnoty vlastného imania (to zahŕňa: základné imanie, kapitálové fondy, fondy vytvorené zo zisku, výsledok hospodárenia minulých účtovných období a výsledok hospodárenia bežného účtovného obdobia) a hodnoty záväzkov spoločnosti a v prípade, že je výsledná hodnota nižšia ako 0,08 (8:100), možno dospieť k záveru, že spoločnosti úpadok hrozí na účely Obchodného zákonníka a preto je v kríze.

V prípade, že je táto hodnota rovná alebo vyššia ako 0,08 spoločnosť nespĺňa zákonnú definíciu fázy hroziaceho úpadku na účely Obchodného zákonníka a ak už v úpadku nie je (napr. v dôsledku platobnej neschopnosti) ďalšie ustanovenia Obchodného zákonníka o spoločnosti v kríze sa jej nedotýkajú.

Ak je preto napr. hodnota vlastného imania 6 003 598 eur a hodnota záväzkov spoločnosti 545 724 679 eur, predstavuje pomer týchto hodnôt 0,01 a preto pôjde o spoločnosť v kríze, pretože ide o hodnotu nižšiu ako 0,08 ($0,01 < 0,08$).

12.3. Plnenie nahradzujúce vlastné zdroje

Pojem plnenie nahradzujúce vlastné zdroje je definične priamo a úzko spätý s krízou spoločnosti. Bez väzby na krízu spoločnosti je obsahovo fakticky prázdny, hoci je definovaný v § 67c ods. 1 OBZ ako úver alebo obdobné plnenie, ktoré mu hospodársky zodpovedá.

Platí potom, že úver alebo plnenia, ktoré mu hospodársky zodpovedajú, sa vo všeobecnosti (mimo krízy spoločnosti) z účtovného hľadiska posudzujú ako cudzie zdroje financovania podniku.

V prípade, že sú takéto plnenia spoločnosti poskytnuté v čase krízy zo strany osôb, uvedených v § 67c ods. 2 OBZ (zo strany tzv. krízových spriaznených veriteľov), považujú sa zo zákona (dočasne na obdobie krízy) za plnenia nahradzujúce vlastné zdroje, čo platí aj pre plnenia poskytnuté spoločnosti pred krízou, ak ich splatnosť bola počas krízy odložená alebo predĺžená, a to napríklad dohodou medzi spoločnosťou ako dlžníkom a jej veriteľom.

V tomto prípade ide o priamu zákonnú transformáciu cudzích spriaznených zdrojov dočasného charakteru, ktorá v zásade a spravidla, po zániku účinkov krízy, *ex lege* pominie a plnenia nahradzujúce vlastné zdroje budú opätovne cudzími zdrojmi financovania majetku spoločnosti (až po kríze).¹⁸⁶ O krízové plnenie pôjde len vtedy, ak bude spoločnosti poskytnuté niektorou z okruhu osôb, uvedených v § 67c ods. 2 OBZ¹⁸⁷ (kvalifikačne sú to v zásade spriaznení veritelia/spriaznené osoby na účely Obchodného zákonníka), u ktorých sa predpokladá, že disponujú primárne informačnou výhodou alebo (aj súčasne) takým vplyvom na spoločnosť, že môžu priamo alebo nepriamo ovplyvniť jej rozhodovanie a interné procesy.

¹⁸⁶ Rovnako aj: FARKAŠ, R.: Vlastné imanie obchodných spoločností. Účtovné aspekty. Druhé prepracované a doplnené vydanie. Bratislava. Wolters Kluwer SR, 2018, str. 342

¹⁸⁷ a) člen štatutárneho orgánu, zamestnanec v priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu, prokurista, vedúci organizačnej zložky podniku, člen dozornej rady,

b) ten, kto má priamy alebo nepriamy podiel predstavujúci aspoň 5 % na základnom imaní spoločnosti alebo hlasovacích právach v spoločnosti alebo má možnosť uplatňovať vplyv na riadenie spoločnosti, ktorý je porovnateľný s vplyvom zodpovedajúcim tomuto podielu,

c) tichý spoločník,

d) osoba blízka osobám podľa písmen a), b) alebo c),

e) osoba konajúca na účet osôb podľa písmen a), b) alebo c).

12.4. Právne dôsledky krízy spoločnosti

Podstatou právnej úpravy spoločnosti v kríze rekvalifikácia plnení spriaznených veriteľov, uvedených v § 67c ods. 2, príp. 4 OBZ v prospech spoločnosti, ktoré by sa inak považovali za cudzie zdroje financovania majetku spoločnosti, na krízové plnenia a s tým spojený zákonný zákaz ich vrátenia v prospech jej spriaznených veriteľov počas krízy.

Ustanovenie § 67f OBZ preto predovšetkým ukladá striktný a kogentný zákaz vrátenia plnení nahradzujúcich vlastné zdroje počas krízy spoločnosti alebo ak by sa spoločnosť v dôsledku vrátenia plnenia nahradzujúceho vlastné zdroje do krízy dostala.

Právnym dôsledkom porušenia zákazu vrátiť plnenie nahradzujúce vlastné zdroje je zákonná povinnosť spriazneného veriteľa (nezákonne) vrátené plnenie spoločnosti vrátiť späť (v podstate opätovne spoločnosti poskytnúť).

Táto povinnosť platí dokonca aj vtedy, keď plnenie nahradzujúce vlastné zdroje bolo spriaznenému veriteľovi vrátené započítaním podľa Občianskeho, resp. Obchodného zákonníka, exekúciou podľa Exekučného poriadku, speňažením zálohu v rámci výkonu záložného práva¹⁸⁸ alebo iným obdobným spôsobom (napr. zabezpečovacím prevodom práva).¹⁸⁹

Povinnosti spriazneného veriteľa opätovne poskytnúť plnenie spoločnosti zodpovedá povinnosť spoločnosti plnenie nahradzujúce vlastné zdroje od spriazneného veriteľa spätne vymáhať v jej prospech. Túto povinnosť majú primárne členovia štatutárneho orgánu spoločnosti ako osoby oprávnené konať v mene spoločnosti.

Ďalším kľúčovým právnym dôsledkom porušenia zákazu vrátenia plnení je zakotvenie zákonného ručenia členov štatutárneho orgánu spoločnosti, ktorí vykonávali funkciu v čase poskytnutia plnenia v rozpore so zákazom podľa § 67f ods. 1 OBZ,

¹⁸⁸ K výkonu záložného práva pozri napr. NÉMETHOVÁ, M.: Výkon záložného práva. In.: Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Beli Neosolii. Banská Bystrica : Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela, 2001. str. 132–138.

¹⁸⁹ Pozri napr.: BARANCOVÁ, A.: Zabezpečenie záväzkov prevodom práva. In.: Právna revue : spoločný príbeh úspešných : recenzovaný zborník. – Banská Bystrica, 2011. str. 17–23

(resp. aj podľa § 67g ods. 1 OBZ), pretože títo ručia solidárne za jeho vrátenie. Spolu s nimi solidárne ručia aj tie osoby, ktoré vykonávali funkciu člena štatutárneho orgánu v období, v ktorom spoločnosť nárok na vrátenie plnenia neuplatňovala, a o tejto povinnosti s prihliadnutím na všetky okolnosti vedeli alebo mohli vedieť (tzv. nedobromyseľní členovia štatutárneho orgánu).

Zákonodarca týmto ustanovením v zásade bezprecedentným spôsobom sprísnil zodpovednosť¹⁹⁰ členov štatutárnych orgánov v širšom zmysle, či skôr, presnejšie, rozšíril ju o zákonné ručenie, ktoré nemožno vylúčiť (ani dohodou, ani žiadnymi vnútornými korporačnými úkonmi), keďže ide o kogentné ustanovenie, a to v rozsahu hodnoty krízového plnenia, ktoré spoločnosť poskytla inej osobe, prípadne v hodnote plnenia, ktoré spoločnosť voči inej osobe nevyťahala.

Toto zákonné ručenie vzniká jednak voči spoločnosti a jednak voči veriteľom spoločnosti, tzn., že členovia štatutárneho orgánu sa dostávajú do postavenia zákonných ručiteľov jednak voči spoločnosti v kríze samotnej a jednak priamo voči jej veriteľom. Ručenie voči veriteľom spoločnosti však zaniká zo zákona vrátením krízového plnenia poskytnutého v rozpore so zákazom späť spoločnosti.

13. Zákaz vrátenia vkladov (§ 67j a 67k OBZ)

Zákonom č. 87/2015 Z. z. bol s účinnosťou od 1. januára 2016 novelizovaný Obchodný zákonník, o. i. aj vo vzťahu k právnej úprave zákazu vrátenia vkladov spoločníkom počas existencie spoločnosti.

13.1. Vkladová povinnosť

Vkladová povinnosť je v zásade jedinou priamou zákonnou povinnosťou spoločníka (akcionára) obchodnej spoločnosti,

¹⁹⁰ Bližšie napr.: UŠIAKOVÁ, L.: Uplatňovanie nárokov zo zodpovednosti za škodu spôsobenú štatutárnym orgánom kapitálovej spoločnosti pri výkone funkcie tretími osobami vo svojom mene a na vlastný účet – vybrané problémy. In Časopis pro právní vědu a praxi. – Brno : Masarykova univerzita, 2012. – Roč. 20, č. 4 (2012), s. 361–369

ktorá musí byť splnená buď pred zápisom spoločnosti do obchodného registra, najneskôr však v zákonných lehotách, určených Obchodným zákonníkom. Po vzniku spoločnosti platil a naďalej platí zákaz vrátenia vkladov, ktorými sa spoločníci podieľali na vytvorení základného imania.

Právna úprava v súlade so všeobecnými trendmi, ktoré (odôvodnene) spochybňujú význam základného imania v kontexte s ochranou veriteľov spoločnosti, zásadným spôsobom rozšírila rozsah tohto zákazu v tom zmysle, že **za vrátenie vkladu spoločníkovi sa považuje nielen vrátenie konkrétneho vkladu spoločníkovi (či už peňažného alebo nepenažného, ktorý do spoločnosti vložil), ale aj každé plnenie bez primeraného protiplnenia, poskytnuté spoločnosťou na základe právneho úkonu dojednaného so spoločníkom alebo v jeho prospech, bez ohľadu na formu dojednania alebo platnosť.**

To platí rovnako pre plnenie spoločnosti poskytnuté z dôvodu ručenia, pristúpenia k záväzku, záložného práva, či inej zábezpeky poskytnutej spoločnosťou na zabezpečenie záväzkov spoločníka alebo v jeho prospech.

Vklad, ktorý bol spoločníkovi vrátený v rozpore s týmto zákazom, síce nebude musieť spoločnosti vrátiť, ale podľa zásad o bezdôvodnom obohatení bude spoločník povinný vrátiť spoločnosti, a to v rozsahu rozdielu medzi protiplnením skutočne poskytnutým a protiplnením, ktoré by bolo poskytnuté ako primerané.

Napríklad – ak spoločnosť predá svojmu spoločníkovi kúpnu zmluvou osobné auto, ktorého trhovú cenu (určená napr. prostredníctvom znaleckého posudku, alebo cez portály na predaj áut) ku dňu jeho predaja predstavovala 10 000 eur, a to za kúpnu cenu 1 000 eur; kúpna zmluva síce bude platná, no spoločník sa v tomto prípade obohatil o rozdiel medzi trhovou cenou auta a zaplatenou kúpnu cenou, tzn. o 9 000 eur. Túto sumu bude preto povinný spoločnosti vrátiť.

Zákaz vrátenia vkladu sa bude primárne týkať kapitálových obchodných spoločností – spoločnosti s ručením obmedzeným, akciovej spoločnosti, jednoduchej spoločnosti na akcie a čiastočne komanditnej spoločnosti (vo vzťahu ku komanditistom). Len

v týchto prípadoch totiž zákon ukladá spoločníkom vložiť do spoločnosti peňažné alebo nepeňažné vklady.

Vo všeobecnosti by tak malo byť každé plnenie spoločnosti v prospech spoločníka zásadne odplatné, pričom odplata by mala byť určená na úrovni trhovej hodnoty plnenia, ktorú možno zistiť napr. znaleckým posudkom, prieskumom trhu, odborným odhadom realitnou kanceláriou, apod.

13.2. Vymedzenie spoločníka na účely zákazu vrátenia vkladu

Ustanovenie § 67j ods. 3 OBZ rozširuje vymedzenie spoločníka tak, že za spoločníka sa považuje aj:

- a) bývalý spoločník, ak k plneniu došlo v lehote dvoch rokov, odkedy prestal byť spoločníkom spoločnosti, alebo**
- b) osoba, ktorá sa stala spoločníkom spoločnosti v lehote dvoch rokov od plnenia.**

Obchodný zákonník v § 67j ods. 4, v záujme čo možnej najširšej ochrany veriteľov, spoločnosti a ostatných spoločníkov spoločnosti a zrejme aj v záujme predísť obchádzaniu zákazu vrátenia vkladov rozširuje reštrikcie pri poskytnutí plnenia aj na osoby spriaznené so spoločníkom.

Ide o osoby, ktoré:

- a) majú priamy alebo nepriamy podiel predstavujúci aspoň 5 % na základnom imaní spoločníka alebo hlasovacích právach v spoločníkovi alebo majú možnosť uplatňovať vplyv na riadenie spoločníka, ktorý je porovnateľný s vplyvom zodpovedajúcim tomuto podielu,
- b) sú blízkymi osobami spoločníka, za osoby blízke sa v zmysle § 116 OZ považujú príbuzní v priamom rade, súrodenec a manžel, pričom iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu,
- c) konajú na účet spoločníka (napr. na základe obstarávateľských zmluvných typov – mandátnej zmluvy, komisionárskej zmluvy, zmluvy o sprostredkovaní a zmluvy o obchodnom zastúpení, príkaznej zmluvy a pod.)

V § 67j ods. 5 OBZ možno nájsť všeobecné interpretačné pravidlo, vymedzujúce demonštratívne okolnosti, ktoré je pri posudzovaní primeranosti protiplnenia spoločníka za poskytnutie plnenia zo strany spoločnosti v prospech spoločníka potrebné zohľadniť.

V tejto súvislosti je potrebné primárne zohľadniť najmä:

- schopnosť druhej strany primerané protiplnenie poskytnúť;
- obvyklú cenu (plnenia) na trhu;
- cenu, za ktorú spoločnosť obvykle poskytuje obdobné plnenia v bežnom obchodnom styku s inými osobami.

Ak takých informácií niet, sekundárne je potrebné zohľadniť jeho najpravdepodobnejšiu cenu ku dňu plnenia v danom mieste a čase, ktorú by bolo možné dosiahnuť na trhu v podmienkach voľnej súťaže, pri poctivom predaji, pri konaní s primeranou opatrnosťou, zohľadnení všetkých dostupných informácií a s predpokladom, že cena nie je ovplyvnená neprimeranou pohnutkou.

13.3. Zákonné ručenie štatutárneho orgánu

Z kogentného ustanovenia § 67k ods. 2 OBZ vyplýva, že všetci členovia štatutárneho orgánu, ktorí vykonávali funkciu v čase vrátenia vkladu v rozpore s týmto zákonom, ručia spoločne a nerozdielne za jeho vrátenie spoločnosti späť. Spolu s nimi však ručia aj tie osoby, ktoré vykonávali funkciu člena štatutárneho orgánu v období, v ktorom spoločnosť nárok na vrátenie vkladu späť neuplatňovala, a o tejto povinnosti s prihliadnutím na všetky okolnosti vedeli alebo mohli vedieť.

Zákon teda zakladá zákonné ručenie všetkých členov štatutárneho orgánu, ktorí vykonávali funkciu v čase poskytnutia plnenia spoločníkom spoločnosti v rozpore so zákazom vrátenia vkladu, ale aj tie osoby, ktoré vykonávali funkciu člena štatutárneho orgánu neskôr, a to za predpokladu, že neskorší členovia štatutárneho orgánu o povinnosti spoločnosti uplatňovať nárok na vrátenie hodnoty vkladu späť vedeli alebo mohli vedieť. Zastávame názor, že zánik funkcie člena štatutárneho orgánu nebude mať za následok zánik možnosti uplatňovať nároky z titulu ručenia, pretože je zásadne spätý s konkrétnymi osobami, ktoré v rozhodnom

čase funkciu člena štatutárneho orgánu vykonávali. Iný výklad by sa totiž minul účinku tohto ustanovenia.

Keďže v Obchodnom zákonníku absentuje samostatná úprava zákonného ručenia, použijú sa pre prípad ručenia členov štatutárneho orgánu obdobne ustanovenia o tzv. zmluvnom ručení (§ 303 až 312 OBZ). V tomto prípade sa bude iniciovať postup v zmysle § 306 ods. 1 OBZ – spoločnosť alebo veriteľ spoločnosti je oprávnený domáhať sa splnenia záväzku od člena štatutárneho orgánu spoločnosti ako zákonného ručiteľa len v prípade, že dlžník nesplnil svoj splatný záväzok voči veriteľovi v primeranej dobe po tom, čo ho na to veriteľ písomne vyzval.

To znamená, že potom, čo sa spoločnosť ako dlžník dostane do omeškania so splnením svojho záväzku voči veriteľovi, je veriteľ povinný poskytnúť dlžníkovi (spoločnosti) na základe výzvy (z dôvodu právnej istoty je vhodné podať výzvu v písomnej forme) dodatočnú primeranú lehotu (aplikačná prax akceptuje ako primerané lehoty v rozmedzí 5 – 15 kalendárnych dní, ibaže by existovala osobitná dohoda zmluvných strán o tejto lehote) na splnenie záväzku a až keď ani v tejto lehote spoločnosť v pozícii dlžníka svoj záväzok voči veriteľovi nesplní, môže veriteľ uplatňovať svoju pohľadávku voči spoločníkovi ako ručiteľovi. Táto výzva nie je potrebná, ak ju veriteľ nemôže uskutočniť (napr. spoločnosť ako dlžník nepreberá poštu) alebo ak je nepochybné, že dlžník svoj záväzok nesplní, najmä pri vyhlásení konkurzu. Ak je spoločníkov viac, môže si veriteľ vybrať, voči ktorému z nich bude pohľadávku uplatňovať, prípadne ju môže uplatňovať voči viacerým, či všetkým a súčasne voči spoločnosti samotnej ako priamemu dlžníkovi.

V prípade, že pohľadávka veriteľa voči spoločnosti nebude uspokojená ani spoločnosťou ako priamym dlžníkom, ani žiadnym zo spoločníkov (za predpokladu existencie a trvania ich ručiteľskej povinnosti), môže veriteľ uplatniť pohľadávku žalobou na súde s tým, že v žalobnom návrhu má byť vyjadrené, že zaplatením sumy jedným žalovaným zaniká v tomto rozsahu povinnosť ostatných žalovaných.¹⁹¹

¹⁹¹ ĎURICA, M. in: PATAKYOVÁ, M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. 4. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2013, str. 213

Konštrukcia zákonného ručenia podľa § 67k OBZ vychádza z toho, že veriteľom, ktorý je oprávnený uplatňovať nároky z ručenia je jednak sama spoločnosť a jednak samostatne veritelia spoločnosti. Samozrejme, najmä veritelia budú trpieť potenciálne dôkaznou núdzou a preto nepredpokladáme, že zo strany veriteľov spoločnosti bude uplatňovanie nárokov z ručenia voči členom štatutárneho orgánu v budúcnosti bežné.

Pokiaľ ide o nároky spoločnosti voči členom jej štatutárneho orgánu, z dôvodu kolízie (konfliktu záujmov, keďže by zrejme bolo fakticky vylúčené, že by členovia štatutárneho orgánu uplatňovali nároky z ručenia sami voči sebe) môže spoločnosť zastupovať (uplatniť nárok v jej mene) aj ktorýkoľvek spoločník. Ručenie veriteľom spoločnosti zanikne vrátením hodnoty vkladu späť spoločnosti.

Ustanovenie § 67j ods. 4 OBZ zakladá špecifickú vyvrátiteľnú zákonnú domnienku, podľa ktorej ak sa nepreukáže opak, predpokladá sa, že plnenie poskytnuté spoločnosťou bez primeraného protiplnenia osobe, pri ktorej nie je možné zistiť konečného užívateľa výhod podľa osobitného zákona o registri partnerov verejného sektora,¹⁹² bolo vrátením vkladu niektorému zo spoločníkov spoločnosti.

¹⁹² Pozri II. kapitolu tejto učebnice

7. KAPITOLA

ZRUŠENIE, LIKVIDÁCIA A ZÁNİK OBCHODNÝCH SPOLOČNOSTÍ

Právne predpisy: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, zákon č. 200/2011 Z.z. o Obchodnom vestníku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, prvá smernica Rady č. 68/151/EHS o koordinácii ochranných opatrení, ktoré členské štáty vyžadujú od obchodných spoločností na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb v zmysle druhého odseku článku 58 zmluvy s cieľom zabezpečiť rovnocennosť týchto opatrení v rámci celého spoločenstva, jedenásta smernica Rady č. 89/666/EHS o zverejňovaní pobočiek vytvorených v členskom štáte niektorými formami spoločností riadiacimi sa právom iného členského štátu, dvanásta smernica Rady č. 89/667/EHS o obchodných spoločnostiach s ručením obmedzeným s jediným spoločníkom, smernica Európskeho parlamentu a rady č. 2003/58/ES, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady č. 68/151/EHS v súvislosti s požiadavkami na zverejňovanie s ohľadom na určité typy obchodných spoločností,

Použitá a odporúčaná literatúra: CSACH, Kristián. Všeobecné ustanovenia: § 20a [Zrušenie a zánik právnickej osoby]. In.: ŠTEVČEK, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2019, 1754 s.; CSACH, K.: Zánik právnickej osoby a dodatočná likvidácia jej majetku – pohľad za horizont. In: Neštandardné legislatívne zásahy štátu v neštandardných situáciách. 1. vyd. – Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici – Belianum, 2023. s. 77–87; ĎURICA, M.: Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii. Komentár. 3. prepracované a doplnené vydanie, Bratislava, EUROKODEX, 2012; ĎURICA, M.: Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár. 4. vydanie, Praha, C. H. Beck, 2021; ĎURICA, M.: Smrť obchodných spoločností a ich resuscitácia v judikatúre Ústavného súdu SR. In: Súkromné právo. Bratislava : Wolters Kluwer. Roč. 2, č. 1 (2016), s. 2–10; ĎURANA, M.: Právna úprava likvidácie právnických osôb. In: Právo v podnikaní vybraných členských štátů Evropské unie . 1. vyd. – Praha: TROAS, 2020. s. 32–39; Mamojka, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. 1. zväzok. § 1 – § 260. EUROKÓDEX. Žilina. 2016; PATAKYOVÁ, M.: Obchodný zákonník. Komentár. 5. vydanie. C. H. Beck. Bratislava. 2016; PATAKYOVÁ, M. a kol.: Obchodný zákonník. Úplné znenie zákona s výkladom a judikátmi. EPP 5–6/2002; POSPÍŠIL, B.: Zákon o konkurze a reštrukturalizácii – komentár. IURA EDITION. Bratislava, 2012; POSPÍŠIL, B., MACEK, J., MALIAR, M., KITTA, V.: Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár, 2. vydanie. Bratislava. Wolters Kluwer, 2016; STRÉMY, J.: Niekoľko poznámok k inštitútu likvidácie v pripravovanej novele Obchodného zákonníka. In.: Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2019 [elektronický dokument] : 1. vyd. – Bratislava : Právnická fakulta UK, 2019. – S. 567–576; STRÉMY, J.: Likvidátor. In.:

Bratislavské právnické fórum 2019 [elektronický dokument]: nezávislosť a etický rozmer výkonu súdnej moci v obchodnom práve. 1. vyd. – Bratislava: Právnická fakulta UK, 2019. – S. 61–72; (2017), pp. 12–18; STRÉMY, J.: K vybraným aspektom zrušenia spoločnosti s likvidáciou. In.: Vybrané výzvy v právu soutěžním, v českém a slovenském právu obchodních korporací, v právu insolvenčním a v právu průmyslovém vlastnictví. 1. vyd. ISBN 978–80–88266–30–3. – Olomouc : Iuridicum Olomoucnense, 2018. – S. 134–16; STRÉMY, J.: Právne a ekonomické aspekty likvidácie obchodnej spoločnosti vo svetle novely Obchodného zákonníka. In.: Mířníky práva v stredoeurópskom priestore 2020 [elektronický dokument] : zborník z online medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov. 1. vyd. Bratislava : Právnická fakulta UK, 2020. – S. 398–407; PATAKYOVÁ, M., ĎURICA, M., HUSÁR, J. a kol.: Aplikované právo obchodných spoločností a družstva – ťažiskové inštitúty. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, 864 s.

1. Všeobecne o zrušení, likvidácii a zániku obchodných spoločností

Obchodné spoločnosti ako združenia fyzických a právnických osôb sa na jednej strane zakladajú a vznikajú na základe ústavných práv – práva združovať sa a práva podnikat'. Obsahom týchto práv je na druhej strane ich oprávnenie prakticky kedykoľvek ukončiť činnosť a dosiahnuť zánik spoločnosti.

Základ právnej úpravy zrušenia, likvidácie a zániku právnických osôb, a teda aj obchodných spoločností, je obsiahnutý v § 20a OZ. Ide len o rámcovú právnu úpravu pre všetky právnické osoby, podľa ktorej sa **právnická osoba zrušuje dohodou, uplynutím doby alebo splnením účelu, na ktorý bola zriadená**. Občiansky zákonník nariaďuje pred zánikom právnickej osoby povinnú likvidáciu, okrem prípadov, v ktorých dochádza k univerzálnej sukcesii do práv a povinností zrušenej právnickej osoby. Osobitné zákony môžu ustanoviť ďalšie dôvody zrušenia právnickej osoby ako tie, ktoré sú uvedené v Občianskom zákonníku, ako aj prípady, keď sa likvidácia nevyžaduje.

Právna úprava zrušenia, likvidácie a zániku obchodných spoločností sa nachádza v § 68 až 68c OBZ ako súčasť všeobecných ustanovení, ktorá sa použijú na všetky právne formy obchodných spoločností.

V rámci úpravy jednotlivých právnych foriem obchodných spoločností sú obsiahnuté osobitné ustanovenia, ktoré sa týkajú zrušenia a likvidácie jednotlivých právnych foriem obchodných spoločností.

Zrušenie a zánik obchodnej spoločnosti má zásadne dvojfázový charakter – zrušenie spoločnosti je právnou skutočnosťou, ktorá musí predchádzať jej zániku, viazanom na výmaz spoločnosti z obchodného registra; inak povedané, spoločnosť musí byť najprv zrušená, a až následne môže dôjsť k jej zániku výmazom z obchodného registra.

Spoločnosť môže byť zrušená buď dobrovoľne alebo nedobrovoľne (nútene). Obchodný zákonník, prípadne osobitné právne predpisy určujú predpoklady na vznik a existenciu jednotlivých právnych foriem obchodných spoločností. Ak potom zaniknú tieto predpoklady, vyžadované pre vznik a existenciu spoločnosti, právnym následkom býva spravidla jej zrušenie súdom. Za nedobrovoľné zrušenie obchodnej spoločnosti treba považovať aj jej zrušenie v dôsledku konkurzného konania vedeného na spoločnosť ako dlžníka. Okrem toho k zrušeniu obchodnej spoločnosti *ex lege* dochádza, ak nastane právna skutočnosť, s ktorou Obchodný zákonník spája zrušenie spoločností.

V rámci likvidácie, ktorá je môže, no nemusí byť ďalším krokom v procese zrušenia a zániku obchodnej spoločnosti, sa vysporiadajú majetok a záväzky zrušenej obchodnej spoločnosti. Majetok spoločnosti slúži na uspokojenie pohľadávok veriteľov a po ich úplnom uspokojení sa uspokojujú nároky spoločníkov spoločnosti (v podobe rozdelenia likvidačného zostatku).

Ustanovenia Obchodného zákonníka, ktoré upravujú likvidáciu sa použijú aj na likvidáciu iných právnických osôb, ak v osobitných zákonoch, ktoré upravujú právne pomery konkrétnej právnickej osoby, nie je ustanovené inak (§ 20a ods. 4 OZ).

Posledným štádiom procesu zrušenia je výmaz obchodnej spoločnosti z obchodného registra. Po splnení všetkých zákonom stanovených podmienok registrový súd vymaže obchodnú spoločnosť z obchodného registra, v dôsledku čoho stráca právnú subjektivitu a prestáva právne existovať ako samostatný subjekt

práva. **Obchodná spoločnosť teda ako právnická osoba zaniká výmazom z obchodného registra, výmaz spoločnosti do obchodného registra má preto konštitutívny účinok.**

Všetky relevantné skutočnosti, ktoré sa týkajú zrušenia, likvidácie a výmazu obchodnej spoločnosti z obchodného registra, sa zapisujú do obchodného registra a zverejňujú sa v Obchodnom vestníku.¹⁹³ V rámci úpravy jednotlivých právnych foriem obchodných spoločností sú obsiahnuté osobitné ustanovenia, ktoré sa týkajú zrušenia a likvidácie konkrétnych právnych foriem obchodných spoločností.

Z normatívneho hľadiska vychádza Obchodný zákonník v § 68 ods. 3 a 4 z toho, že **obchodná spoločnosť sa vo všeobecnosti zrušuje:**

- a) uplynutím času, na ktorý bola založená,
- b) **odo dňa uvedeného v rozhodnutí spoločníkov alebo príslušného orgánu spoločnosti o zrušení spoločnosti a o ustanovení likvidátora, inak odo dňa, kedy bolo toto rozhodnutie prijaté (§ 68 ods. 3 OBZ),**
ktoré možno označiť ako dôvody dobrovoľného zrušenia obchodnej spoločnosti;

alebo

- a) právoplatnosťou rozhodnutia súdu o neplatnosti spoločnosti,
- b) **odo dňa uvedeného v rozhodnutí súdu o zrušení spoločnosti, inak odo dňa, kedy toto rozhodnutie nadobudne právoplatnosť,**
- c) ukončením konkurzného konania z dôvodu nedostatku majetku alebo ukončením konkurzu, okrem zrušenia konkurzu z dôvodu, že tu nie sú predpoklady na konkurz, alebo
- d) **z iného dôvodu, ak tak ustanoví tento zákon alebo osobitný zákon (§ 68 ods. 4 OBZ),**
pričom tieto dôvody možno označiť ako dôvody nedobrovoľného (núteného) zrušenia obchodnej spoločnosti.

¹⁹³ Právna úprava je obsiahnutá v zákone č. 200/2011 Z. z. o Obchodnom vestníku.

2. Dobrovoľné zrušenie obchodnej spoločnosti

Obchodné spoločnosti ako združenia fyzických a právnických osôb vznikajú z vôle jej zakladateľov, ktorí tvoria ich rozhodujúci personálny substrát. Je na vôli spoločníkov, na akú dobu bude obchodná spoločnosť fakticky a aj právne existovať a preto jej spoločníci môžu v zásade kedykoľvek rozhodnúť o jej zrušení.

Zrušená obchodná spoločnosť si zachováva právnu subjektivitu, a teda má aj procesnú subjektivitu, v dôsledku čoho môže byť stranou (účastníkom) v súdnych, ale aj v iných (napr. exekučných, či administratívnych) konaniach. Aj keď to z Obchodného zákonníka priamo nevyplýva, zrušená spoločnosť by mala vykonávať len také činnosti, ktoré smerujú k jej zániku.

Táto činnosť sa bude diametrálne líšiť podľa toho, **či po zrušení a zániku spoločnosti dochádza k prechodu práv a povinností zrušenej spoločnosti na právneho nástupcu (v dôsledku premeny podľa zákona o premenách obchodných spoločností a družstiev) – tzn. k univerzálnej sukcesii alebo dochádza k jej zániku bez právneho nástupcu. Zrušenie obchodnej spoločnosti s právnym nástupcom je možné len pri dobrovoľnom zrušení**, keď spoločnosť súčasne s rozhodnutím o zrušení prijme rozhodnutie o svojej premene (zlúčení, splynutím, rozdelením). Obchodná spoločnosť, ktorá s rozhodnutím o svojom zrušení prijala aj rozhodnutie o príslušnej premene, môže pokračovať vo vykonávaní svojej podnikateľskej činnosti. Pri tomto spôsobe zrušenia bude pokračovanie podnikateľskej činnosti vo väčšine prípadov nevyhnutnosťou.

Aj po zrušení spoločnosti je výkon podnikateľskej činnosti dovolený v obmedzenom rozsahu; mal by však smerovať len na jej dokončenie v záujme toho, aby sa, pokiaľ je to možné, zveľaďoval majetok spoločnosti (napr. dokončenie rozpracovanej výroby a jej následný predaj ako hotových produktov, a pod.).

Zrušená obchodná spoločnosť je zo zákona obmedzená pri nakladaní so svojím majetkom až do momentu vstupu do likvidácie, tzn. do zápisu prvého likvidátora do obchodného registra. Pre nakladanie s majetkom zrušenej obchodnej spoločnosti (či už bola zrušená dobrovoľne alebo nedobrovoľne), ktorého hodnota je vyššia ako 10 % jej základného imania,

vyžaduje Obchodný zákonník ocenenie tohto majetku znaleckým posudkom, uloženie právneho úkonu (spravidla zmluvy), ktorým sa nakladá s majetkom zrušenej spoločnosti, spolu so znaleckým posudkom do zbierky listín obchodného registra a súhlas najvyššieho orgánu spoločnosti (najčastejšie valné zhromaždenie) s nakladaním s týmto majetkom.

Neschválenie právneho úkonu najvyšším orgánom spoločnosti nemá vplyv na platnosť právneho úkonu. Porušenie tejto povinnosti môže zakladať zodpovednosť členov štatutárnych orgánov alebo inej osoby, ktorá bola oprávnená urobiť právny úkon, ak by právny úkon nepredložili príslušnému orgánu na schválenie alebo pokiaľ by takýto právny úkon realizovali aj napriek nesúhlasu najvyššieho orgánu spoločnosti. Porušenie stanovených pravidiel pri nakladaní s majetkom má dva právne následky– prvým je nenadobudnutie účinnosti právneho úkonu a druhým je vznik zákonného ručenia členov štatutárneho orgánu.

Právny úkon, na základe ktorého dochádza k nakladaniu s majetkom (vo vymedzenej hodnote), nemôže nadobudnúť účinnosť skôr, ako bude znalecký posudok s príslušným právnym úkonom uložený v zbierke listín. Právny úkon môže nadobudnúť účinnosť aj neskôr, ak to vyplýva zo samotného právneho úkonu. Ak je na účinnosť právneho úkonu potrebný zápis do osobitnej evidencie podľa osobitného zákona, musí byť právny úkon spolu so znaleckým posudkom uložený do zbierky listín pred zápisom do osobitnej evidencie. Pritom je právne irelevantné, či hodnota prevádzaného majetku zodpovedá cene určenej v znaleckom posudku.

Právne dôsledky porušenia stanovených povinností nastávajú len vtedy, ak dôjde k plneniu na základe právneho úkonu, ktorý ešte nenadobudol účinnosť. Tieto právne dôsledky nastávajú voči druhej strane právneho úkonu alebo tej, voči ktorej mali nastať účinky tohto právneho úkonu a členom štatutárneho orgánu. Hodnota plnenia poskytnutého z právneho úkonu, ktorý nenadobudol účinnosť, sa musí vrátiť podľa zásad o bezdôvodnom obohatení.¹⁹⁴ Zrušená obchodná spoločnosť je povinná takéto plnenie vymáhať.

¹⁹⁴ Podľa § 458 OZ sa musí vydať všetko, čo sa nadobudlo bezdôvodným obohatením, a ak to nie je dobre možné, musí sa poskytnúť peňažná náhrada.

Obchodný zákonník súčasne zavádza zákonné ručenie štatutárnych orgánov za vymáhanie tohto plnenia. Členovia štatutárneho orgánu, ktorí vykonávali funkciu v čase poskytnutia plnenia, sú povinní toto plnenie menom obchodnej spoločnosti vymáhať. V prípade nesplnenia tejto povinnosti členovia štatutárnych orgánov ručia spoločne a nerozdielne za vrátenie poskytnutého plnenia. Keďže veriteľom tejto pohľadávky je spoločnosť, členovia štatutárnych orgánov sú ručiteľmi voči spoločnosti.

Ručiteľmi sa zo zákona stávajú aj tí členovia štatutárnych orgánov, ktorí vykonávali funkciu člena štatutárneho orgánu v období, v ktorom spoločnosť nárok na vrátenie plnenia alebo zábezpeky neuplatňovala a o tejto povinnosti s prihliadnutím na všetky okolnosti vedeli alebo mohli vedieť. Ručenie týchto osôb sa spravuje primerane § 303 až 311 OBZ. Ide o podobný režim ako je v § 59a OBZ pri nadobúdaní majetku obchodnou spoločnosťou od jej spoločníkov a ďalších tam stanovených osôb alebo v § 67f OBZ, ktorá upravuje právny režim obchodnej spoločnosti v kríze.¹⁹⁵ Žalobu menom spoločnosti (*actio pro socio*) proti členom štatutárneho orgánu môže podať spoločník spoločnosti.¹⁹⁶

2.1. Zrušenie obchodnej spoločnosti uplynutím doby, na ktorú bola založená

Všetky právne formy obchodných spoločností môžu byť založené tak na dobu určitú, ako aj na dobu neurčitú. Doba, na ktorú bola spoločnosť založená, musí byť pritom určená buď v spoločenskej zmluve (zakladateľskej listine), alebo v stanovách

¹⁹⁵ Bližšie napríklad CSACH, K. Obchodná spoločnosť v kríze. In *Súkromné právo*. 2017, č. 4.; KUBINEC, M. Niekoľko poznámok k novej právnej úprave spoločnosti v kríze. In *Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Belii Neosolii*, roč. 20. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Právnická fakulta, 2016, s. 197.

¹⁹⁶ Hmotnoprávne oprávnenie a procesné podmienky *actio pro socio* sú upravené v spoločnosti s ručením obmedzeným v § 122 OBZ a v akciovej spoločnosti v § 182 OBZ, ktorý sa primerane za použitia § 220h OBZ aplikuje aj pre jednoduchú spoločnosť na akcie. K tomu pozri napríklad GREGOROVÁ ŠIRICOVÁ, E. Žaloba spoločníka v mene spoločnosti voči štatutárnemu orgánu (*actio pro socio*) – prvá časť. In *Právny obzor*. 2016, roč. 99, č. 5; GREGOROVÁ ŠIRICOVÁ, E. Žaloba spoločníka v mene spoločnosti voči štatutárnemu orgánu (*actio pro socio*) – druhá časť. In *Právny obzor*. 2016, roč. 99, č. 6.

už pri založení spoločnosti, pretože v opačnom prípade platí zákonná nevyvrátiteľná domnienka, že spoločnosť bola založená na dobu neurčitú v zmysle § 62 ods. 2 OBZ – inak povedané, pokiaľ v spoločenskej zmluve (zakladateľskej listine), resp. v stanovách nie je určené, či sa spoločnosť zakladá na dobu určitú alebo neurčitú, platí, že spoločnosť bola založená na dobu neurčitú.

V nadväznosti na to zákonodarca v § 68 ods. 3 písm. a) OBZ umožňuje všetkým formám obchodných spoločností, aby svoju existenciu ohraničili buď určitým konkrétnym dátumom (napr. do 31. decembra 2030), alebo určitou dobou (napr. 10 rokov), pričom uplynutím takto stanoveného času dochádza priamo *ex lege a ipso facto* k zrušeniu spoločnosti.

Spoločníci spoločnosti môžu v rámci svojich oprávnení v spoločenskej zmluve, stanovách a všeobecne záväzných právnych predpisoch rozhodnúť o tom, že spoločnosť, ktorá bola založená na dobu určitú, bude aj po uplynutí tejto doby existovať naďalej, a to buď opäť na dobu neurčitú, alebo na inú dohodnutú určitú dobu.

Takéto rozhodnutie však musia spoločníci alebo príslušný orgán spoločnosti prijať najneskôr do dňa predchádzajúceho dňu, v ktorom dôjde k zrušeniu spoločnosti uplynutím doby, na ktorú bola založená. Na odvrátenie hrozby zrušenia spoločnosti do dňa jej zrušenia je nevyhnutné, aby spoločníci, resp. príslušný orgán spoločnosti prijali zmenu spoločenskej zmluvy, resp. stanov, ktorá musí mať zákonom stanovenú písomnú formu (§ 63 OBZ).

Na druhej strane platí, že ani Obchodný zákonník, ani žiadny právny predpis priamo nezakazuje obchodnej spoločnosti rozhodnúť o jej zrušení aj pred uplynutím doby, na ktorú bola založená – v takom prípade sa spoločnosť zruší ku dňu účinnosti rozhodnutia o zrušení.

Tento dôvod zrušenia obchodnej spoločnosti napokon dopĺňa § 68 ods. 5 OBZ, ktorý zakladá domnienku, že ak spoločníci alebo príslušný orgán spoločnosti v lehote 60 dní od zrušenia spoločnosti neustanovia likvidátora alebo nezložia preddavok na likvidáciu, považuje sa spoločnosť márnym uplynutím tejto lehoty za založenú na dobu neurčitú, ibaže by Obchodný zákonník alebo osobitný zákon ustanovoval inak.

2.2. Zrušenie obchodnej spoločnosti rozhodnutím spoločnosti

Spoločníci môžu dobrovoľne rozhodnúť o zrušení obchodnej spoločnosti buď vtedy, keď je daný zákonný dôvod na jej zrušenie, ale aj pri takej obchodnej spoločnosti, ktorá nemá žiadny zákonný dôvod, pre ktorý by musela byť zrušená.

Ustanovenia Obchodného zákonníka o zrušení obchodných spoločností sú prevažne dispozitívnej povahy, čo sa prejavuje v tom, že na základe zmluvnej autonómie si môžu v zakladateľskom právnom úkone dohodnúť odchýlnú úpravu. Vo verejnej obchodnej spoločnosti rozhodujú o zrušení obchodnej spoločnosti všetci spoločníci, ak v spoločenskej zmluve nie je dohodnuté inak. V komanditnej spoločnosti musia o zrušení spoločnosti rozhodnúť všetci komplementári a komanditisti, ak v spoločenskej zmluve nie je stanovené inak. Rovnako v spoločnosti s ručením obmedzeným rozhodujú všetci spoločníci, ak v spoločenskej zmluve nezverili túto právomoc valnému zhromaždeniu.

S ohľadom na to, že podstatou spoločnosti je zmluva, je možné, aby zmluvné strany svoj vzťah ukončili tiež na základe dohody.¹⁹⁷ Rozhodnutie spoločníkov o zrušení spoločnosti musí mať písomnú formu a svojím obsahom bude dodatkom k spoločenskej zmluve alebo k zakladateľskej listine, ktorou bola spoločnosť založená. Ak spoločnosť má len jedného spoločníka môže tento spoločník rozhodnúť o zrušení spoločnosti formou písomného rozhodnutia, pričom pravosť jeho podpisu musí byť úradne osvedčená (§ 132 OBZ).

Obchodný zákonník pri spoločnosti s ručením obmedzeným umožňuje spoločníkom, aby v spoločenskej zmluve zverili právomoc rozhodovať o zrušení spoločnosti valnému zhromaždeniu. V § 127 OBZ vyžaduje pre rozhodnutie o zrušení spoločnosti s ručením obmedzeným minimálne 2/3 väčšinu všetkých hlasov spoločníkov. Spoločenská zmluva alebo stanovy môžu určiť väčší počet hlasov pre rozhodnutie valného zhromaždenia. Pravosť podpisu predsedu

¹⁹⁷ PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ, S. a kol. Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl. Praha : ASPI, 2006, s. 94.

valného zhromaždenia na zápisnici z valného zhromaždenia musí byť úradne osvedčená (§ 127a OBZ).

V akciovej spoločnosti a v jednoduchej spoločnosti na akcie je rozhodovanie o zrušení spoločnosti v právomoci valného zhromaždenia, ktoré rozhoduje minimálne 2/3 väčšinou všetkých hlasov prítomných akcionárov, ak stanovy nevyžadujú vyšší počet hlasov. Vzhľadom na závažnosť rozhodnutia valného zhromaždenia o zrušení spoločnosti, pri akciovej spoločnosti musí byť vyhotovená notárska zápisnica (§ 187 OBZ). Notárska zápisnica sa musí vyhotoviť aj pri rozhodnutí o zrušení akciovej spoločnosti, ktorá má jediného akcionára, ktorý vykonáva pôsobnosť valného zhromaždenia (§ 190 OBZ). Pri jednoduchej spoločnosti na akcie musí byť pravosť podpisu predsedu valného zhromaždenia na zápisnici z valného zhromaždenia úradne osvedčená (§ 220za OBZ).

Obchodná spoločnosť sa zrušuje ku dňu, ktorý spoločníci uvedú vo svojom rozhodnutí alebo v rozhodnutí valného zhromaždenia. Pokiaľ by rozhodnutie takýto deň neobsahovalo, spoločnosť sa zrušuje odo dňa prijatia rozhodnutia (§ 68 ods. 3 písm. b) OBZ).

Súčasne s rozhodnutím o zrušení spoločnosti alebo najneskôr do 60 dní od tohto rozhodnutia musia spoločníci alebo oprávnený orgán rozhodnúť o ustanovení likvidátora. Spoločnosť je povinná pred zápisom likvidátora do obchodného registra zložiť u notára do úschovy preddavok na likvidáciu vo výške stanovenej vykonávacím predpisom.¹⁹⁸ Ak spoločníci alebo oprávnený orgán v stanovenej lehote likvidátora nevymenujú, likvidátora vymenuje súd za predpokladu, že spoločnosť zloží preddavok na likvidáciu vo výške 1 500 eur. **Zápis likvidátora má vo vzťahu k likvidácii konštitutívny účinok, pretože likvidácia začína až zápisom prvého likvidátora do obchodného registra.**

Bez zápisu likvidátora do obchodného registra nemôže spoločnosť vstúpiť do procesu likvidácie a dosiahnuť týmto postupom výmaz z obchodného registra. Civilný mimosporový poriadok zaviedol v § 309f prezumpciu úpadku obchodnej spoločnosti, ktorá bola

¹⁹⁸ Týmto predpisom je vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR č. 193/2020 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka o likvidácii.

zrušená rozhodnutím súdu, ak nevstúpi do likvidácie do 90 dní po tom, čo bolo v Obchodnom vestníku zverejnené rozhodnutie o jej zrušení.¹⁹⁹ Podľa § 309i CMP sa prezumpcia úpadku vzťahuje aj na iné spôsoby zrušenia spoločnosti, ktorá nevstúpila do likvidácie, teda nielen na tú, ktorá bola zrušená rozhodnutím súdu.

Registrový súd je po márnom uplynutí lehoty na ustanovenie likvidátora, resp. na zloženie preddavku na likvidáciu povinný zverejniť v Obchodnom vestníku oznámenie o prezumpcii úpadku zrušenej obchodnej spoločnosti s poučením stanovenom v § 309g CMP a ak oprávnené osoby nevyužijú svoje právo na aktiváciu likvidácie alebo konkurzného konania, rozhodnúť o výmaze zrušenej obchodnej spoločnosti postupom stanoveným v § 309h CMP.

Tento postup registrového súdu prichádza do úvahy len vtedy, ak súd zistí, že došlo k zrušeniu obchodnej spoločnosti a spoločnosť nevstúpila do likvidácie. Vzhľadom na to, že zrušenie právnickej osoby, dátum zrušenia právnickej osoby a právny dôvod jej zrušenia sa obligatórne zapisujú do obchodného registra, bude táto skutočnosť registrovému súdu známa za predpokladu, že zrušená spoločnosť podá návrh na zápis týchto právnych skutočností.²⁰⁰ Registrový súd môže zistiť tieto skutočnosti aj v inom súdnom konaní alebo na základe informácie od tretích osôb a pod.

3. Nedobrovoľné zrušenie obchodnej spoločnosti

Pojem „nedobrovoľné“, resp. „nútené“ zrušenie obchodnej spoločnosti Obchodný zákonník nepozná. Toto označenie má primárne pedagogický význam a má vyjadriť fakt, že spoločným menovateľom týchto dôvodov zrušenia spoločnosti je, že k zrušeniu spoločnosti dochádza mimo slobodnej vôle spoločnosti, jej spoločníkov, resp. orgánu spoločnosti, naopak, spravidla ako dôsledok ingerencie štátu, ktorý vykonáva dohľad

¹⁹⁹ Podľa § 390g CMP súd zverejňuje v Obchodnom vestníku aj oznámenie o prezumpcii úpadku s poučením o možnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu alebo návrh na vymenovanie likvidátora (s preukázaním zloženia preddavku na odmenu a náhradu výdavkov likvidátora), v stanovenej lehote a o výmaze zrušenej obchodnej spoločnosti bez likvidácie po márnom uplynutí tejto lehoty.

²⁰⁰ Ustanovenie § 2 ods. 1 písm. j) ZOR.

nad transparentnosťou a poctivosťou hospodárskej súťaže a dodržiavaním zákonných pravidiel zo strany jej účastníkov (vrátane obchodných spoločností) .

Zrušenie spoločnosti je v tomto prípade predovšetkým dôsledkom mimoriadneho porušenia predpokladov, vyžadovaných pre založenie a vznik spoločnosti, ku ktorému došlo pred zápisom spoločnosti do obchodného registra (zrušenie spoločnosti rozhodnutím súdu o neplatnosti spoločnosti), prípadne sankciou za nesplnenie minimálnych zákonných povinností zo strany spoločnosti (zrušenie spoločnosti rozhodnutím registrového súdu), a napokon dôsledkom konkurzného konania (zrušenie spoločnosti ako právny následok konkurzného konania), ktoré je späté spravidla s ukončením podnikateľskej činnosti spoločnosti.

3.1. Zrušenie obchodnej spoločnosti rozhodnutím súdu o jej neplatnosti

Prvým z dôvodov nedobrovoľného zrušenia spoločnosti, je rozhodnutie súdu o jej neplatnosti (§ 68 ods. 4 písm. a) vo väzbe na § 68a OBZ) .

Vo všeobecnosti platí zásada, že **po vzniku spoločnosti (tzn. po jej zápise do obchodného registra) sa už nemožno domáhať určenia, že spoločnosť nevznikla. Na spoločnosť sa totiž hľadí ako na platne a účinne založenú, návrh na zápis spoločnosti do obchodného registra totiž preskúmal príslušný registrový súd a preto je založená zákonná domnienka platného založenia spoločnosti a vzniku jej právnej subjektivity.**

Z toho pravidla platí výnimka v podobe rozhodnutia súdu o neplatnosti spoločnosti, pričom súd môže o neplatnosti spoločnosti rozhodnúť len z taxatívne uvedených dôvodov:

- a) nebola uzavretá spoločenská zmluva alebo zakladateľská zmluva alebo nebola vyhotovená zakladateľská listina, alebo nebola dodržaná zákonom ustanovená forma týchto právnych úkonov,
- b) predmet podnikania alebo činnosti je v rozpore so zákonom alebo odporuje dobrým mravom,
- c) v spoločenskej zmluve, zakladateľskej zmluve, zakladateľskej listine alebo v stanovách chýba údaj o obchodnom mene spoločnosti

alebo o výške vkladov spoločníkov, alebo o výške základného imania, alebo o predmete podnikania, alebo činnosti, ak tak ustanovuje zákon,

d) v spoločenskej zmluve, zakladateľskej zmluve, zakladateľskej listine alebo v stanovách nie sú dodržané ustanovenia zákona o minimálnom splatení vkladov,

e) všetci zakladatelia boli nespôsobilí na právne úkony,

f) v rozpore so zákonom bol počet zakladateľov menší ako dvaja.

Ako je zrejmé, v prípade dôvodov neplatnosti spoločnosti ide o mimoriadne zriedkavé prípady, ktoré by v zásade mal odhaliť registrový súd, prípadne notár už pred zápisom spoločnosti do obchodného registra.

Niektoré z dôvodov neplatnosti spoločnosti sa formulačne a obsahovo prelínajú s inými dôvodmi zrušenia spoločnosti – kľúčovým rozdielom medzi nimi je fakt, že dôvod neplatnosti spoločnosti musí nastať medzi jej založením a vznikom, kým iný dôvod zrušenia spoločnosti musí nastať až po vzniku spoločnosti, tzn. po jej zápise do obchodného registra. Inak povedané, neplatnosť spoločnosti môže súd určiť len vtedy, keď dôvod neplatnosti nastal pred vznikom spoločnosti (vo fáze tzv. predbežnej spoločnosti), v ostatných prípadoch môže súd rozhodnúť len o jej zrušení.

Neplatnosť spoločnosti by mohla mať za následok neplatnosť právnych vzťahov, do ktorých spoločnosť vstúpila medzi svojim vznikom a rozhodnutím súdu o jej neplatnosti, Obchodný zákonník preto konštruje zásadu, v rámci ktorej v záujme ochrany práv tretích osôb zostávajú tieto právne vzťahy nedotknuté, teda naďalej platné. Pokiaľ ide o nesplatené vklady spoločníkov, povinnosť spoločníkov na ich splatenie trvá aj naďalej za predpokladu, že to vyžaduje záujem veriteľov na splnení záväzkov neplatnej spoločnosti.

3.2. Zrušenie obchodnej spoločnosti rozhodnutím registrového súdu

Právna úprava nedobrovoľného (núteného) zrušenia obchodnej spoločnosti v tomto prípade nadväzuje na § 68 ods. 4 písm. b) OBZ, podľa ktorého sa **spoločnosť zrušuje odo dňa uvedeného**

v rozhodnutí súdu o zrušení spoločnosti, inak odo dňa, kedy toto rozhodnutie nadobudne právoplatnosť.

V rozhodnutí súdu môže byť uvedený konkrétny dátum zrušenia spoločnosti (napr. 31. december 2025), čo však s ohľadom na dĺžku konania o zrušenie obchodnej spoločnosti môže spôsobiť praktické problémy s vykonateľnosťou tohto rozhodnutia. V opačnom prípade (keď dátum zrušenia v rozhodnutí nie je uvedený) bude spoločnosť zrušená ku dňu právoplatnosti rozhodnutia súdu o jej zrušení.

Ustanovenie § 68b OBZ formuluje tzv. **všeobecné dôvody zrušenia obchodných spoločností rozhodnutím príslušného registrového súdu**, na ktoré nadväzujú tzv. **osobitné dôvody zrušenia rozhodnutím registrového súdu**, uvedené v právnej úprave jednotlivých právnych foriem obchodných spoločností (napr. § 88 OBZ v prípade verejnej obchodnej spoločnosti alebo § 152 OBZ v prípade spoločnosti s ručením obmedzeným).

Všeobecné dôvody zrušenia obchodných spoločností sú priamo aplikovateľné na všetky právne formy obchodných spoločností, na druhej strane osobitné dôvody zrušenia obchodných spoločností, uvedené v rámci úpravy jednotlivých právnych foriem obchodných spoločností, sú aplikovateľné len na danú právnu formu.

Ustanovenie § 68b ods. 2 OBZ navyše pri identifikácii dôvodov zrušenia obchodnej spoločnosti zakladá vyvrátenú zákonnú domnienku, podľa ktorej sa dôvod na zrušenie spoločnosti predpokladá, ak vyplýva z obchodného registra alebo listín uložených v zbierke listín. Dôkaz opaku a vyvrátenie tejto zákonnej domnienky musí znášať dotknutá spoločnosť.

Všeobecné dôvody zrušenia spoločnosti rozhodnutím registrového súdu sú nasledujúce:

a) zánik predpokladov ustanovených zákonom na vznik spoločnosti (§ 68b ods. 1 písm. a) OBZ)

Obchodný zákonník a ďalšie osobitné právne predpisy ustanovujú pre vznik obchodných spoločností splnenie všeobecných a osobitných predpokladov, ktoré musia byť (spravidla) súčasne splnené aj počas celej existencie spoločnosti. Pre prípad, že ktorýkoľvek z predpokladov vyžadovaných

na vznik spoločnosti prestane byť naplnený počas trvania spoločnosti, vzniká dôvod na jej zrušenie v zmysle tohto ustanovenia.

Zahŕňa veľmi širokú škálu možností, ktorých spoločným predpokladom je však to, že spoločnosť pri svojom založení a vzniku bola založená v súlade so zákonom a pri splnení všetkých zákonných povinností (nenastal žiadny z dôvodov neplatnosti spoločnosti podľa § 68a OBZ), no z rôznych objektívnych alebo subjektívnych dôvodov, už tieto minimálne zákonné požiadavky spoločnosť po svojom vzniku prestala spĺňať, napríklad ak v spoločnosti s ručením obmedzeným stúpol počet spoločníkov nad päťdesiat, čo je Obchodným zákonníkom určený maximálny počet spoločníkov podľa § 105 ods. 3 OBZ (napr. v dôsledku dedenia), alebo ak vo verejnej obchodnej spoločnosti zostal jediný spoločník, a preto klesol pod minimálny, zákonom stanovený počet spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti – pod dvoch (§ 76 OBZ) a pod.

Tento všeobecný dôvod zrušenia môže nastať kedykoľvek počas existencie spoločnosti a možno ho vyabstrahovať z kogentných ustanovení právnej úpravy obchodných spoločností v rámci jednotlivých právnych foriem a často aj v ich kombinácii s normami štvrtej časti Obchodného zákonníka, ktoré upravujú spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia, a to najmä v súvislosti s početnými novelizáciami Obchodného zákonníka od jeho účinnosti.

b) orgány spoločnosti nie sú ustanovené v súlade so spoločenskou zmluvou, zakladateľskou zmluvou, zakladateľskou listinou, stanovami alebo týmto zákonom viac ako tri mesiace (§ 68b ods. 1 písm. b) OBZ)

Orgánmi obchodných spoločností sú v zásade výlučne tie orgány, ktoré sú upravené ako orgány príslušnej právnej formy obchodnej spoločnosti. Pôjde vo všeobecnosti najmä o štatutárne orgány (spoločníci, komplementári, konatelia, predstavenstvo), rozhodovacie (valné zhromaždenie) a kontrolné orgány (dozorná rada). Viaceré ustanovenia Obchodného zákonníka (napr. § 66 OBZ) určujú, v akých lehotách má byť, spravidla v dôsledku zániku člena orgánu (napr. vzdaním sa funkcie, odvolaním, smrťou), obsadená príslušná funkcia alebo orgán. Obchodný zákonník v tomto prípade

sankcionuje zrušením len tie spoločnosti, v ktorých nie je príslušný orgán ustanovený viac ako tri mesiace. Ide o lehotu hmotnoprávnu a tento dôvod zrušenia spoločnosti je odstrániteľný (napr. tým, že sa dodatočne vymenuje konateľ spoločnosti apod.).

c) spoločnosť nespĺňa podmienky podľa § 2 ods. 3 OBZ (§ 68b ods. 1 písm. c) OBZ)

Podľa § 2 ods. 3 OBZ je sídlom obchodnej spoločnosti adresa, ktorá je ako sídlo zapísaná v obchodnom registri. Obchodná spoločnosť musí preukázať, že má k nehnuteľnosti alebo jej časti, ktorej adresa je ako jej sídlo zapísaná v obchodnom registri vlastnícke právo alebo užívacie právo, ktoré užívanie nehnuteľnosti alebo jej časti ako sídla nevyučuje, alebo že má písomný súhlas vlastníka nehnuteľnosti alebo jej časti s úradne osvedčeným podpisom alebo písomný súhlas väčšiny podielových spoluvlastníkov nehnuteľnosti alebo jej časti, ak ide o podielové spoluvlastníctvo k nehnuteľnosti alebo jej časti počítanej podľa veľkosti ich podielov, s úradne osvedčenými podpismi so zápisom nehnuteľnosti alebo jej časti ako sídla do obchodného registra; čo neplatí, ak právo na užívanie nehnuteľnosti alebo jej časti ako sídla vyplýva z katastra nehnuteľností. Táto zásada platí tak pri vzniku, ako aj počas existencie spoločnosti.

V prípade, keď spoločnosť nemá alebo prestane mať k dispozícii právny titul, ktorý jej umožňuje užívať nehnuteľnosť alebo jej časť, je daný dôvod na jej zrušenie. Je irelevantné, či spoločnosť tento titul mala v čase, kedy bolo sídlo zapísané do obchodného registra a neskôr z rôznych dôvodov zanikol – právny vzťah k nehnuteľnosti alebo jej časti totiž musí byť preukázateľný kedykoľvek, a teda právny vzťah k nehnuteľnosti alebo jej časti uvádzanej ako sídlo spoločnosti musí mať spoločnosť kontinuálne kým je sídlo spoločnosti zapísané v obchodnom registri.

d) spoločnosť poruší povinnosť vytvoriť alebo doplniť rezervný fond podľa tohto zákona (§ 68b ods. 1 písm. d) OBZ)

Podľa § 67 ods. 1 OBZ je rezervný fond obligatórnym fondom zriaďovaným zo zákona v spoločnosti s ručením obmedzeným a v akciovej spoločnosti, t. j. výlučne v prípade kapitálových spoločností. V dôsledku takejto kogentnej úpravy je porušenie

povinnosti spoločnosti vytvoriť a/alebo doplniť rezervný fond sankcionovateľné práve možnosťou zrušenia spoločnosti rozhodnutím súdu.

e) je spoločnosť v omeškani s plnením povinnosti podľa § 40 ods. 2 viac ako šesť mesiacov (§ 68b ods. 1 písm. e) OBZ)

Z § 3 ods. 1 písm. g) ZOR vyplýva, že niektoré právne formy obchodných spoločností sú povinné ukladať do zbierky listín obchodného registra individuálnu účtovnú závierku a ďalšie listiny, ktoré osvedčujú stav majetku a záväzkov spoločnosti. Plnenie tejto povinnosti je potom, v konečnom dôsledku, dôkazom podnikateľskej aktivity spoločnosti a vo všeobecnosti tak vyvracia možnosť, že ide v prípade konkrétnej spoločnosti o spoločnosť neaktívnu.

V § 68b ods. 1 písm. e) OBZ zákon rozširuje dôvody zrušenia spoločnosti o všeobecnú skutkovú podstatu, v prípade naplnenia ktorej súd rozhodne o zrušení spoločnosti. Viazá sa na situácie, keď sa spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť a jednoduchá spoločnosť na akcie dostanú do omeškania viac ako šesť mesiacov s plnením povinnosti uložiť riadnu individuálnu účtovnú závierku a mimoriadnu individuálnu účtovnú závierku do zbierky listín obchodného registra. Lehota na uloženie riadnej alebo mimoriadnej individuálnej účtovnej závierky je pritom stanovená na deväť mesiacov odo dňa jej zostavenia. To však neplatí, ak sa do zbierky listín ukladá podľa osobitného predpisu, t. j. ak napríklad spoločnosť s ručením obmedzeným zostaví riadnu individuálnu účtovnú závierku k 31. decembru 2025, je povinná ju uložiť do zbierky listín do 30. septembra 2026 (do deväť mesiacov) a v prípade, že do zbierky listín obchodného registra nebude účtovná závierka uložená do 31. marca 2027 (šesť mesiacov od skončenia predchádzajúcej lehoty), je daný dôvod na zrušenie spoločnosti.

Podľa § 40 ods. 4 OBZ sa povinnosť uložiť účtovnú závierku do zbierky listín obchodného registra považuje za splnenú uložením účtovnej závierky v registri účtovných závierok podľa osobitného zákona, ktorým je zákon o účtovníctve. Podľa jeho ustanovení sa účtovné závierky vyhotovené v elektronickej podobe doručujú prevádzkovateľovi registra účtovných závierok prostredníctvom portálu finančnej správy (www.financnasprava.sk).

f) tak ustanoví tento zákon alebo osobitný zákon (§ 68b ods. 1 písm. f) OBZ)

Popri všeobecných ustanoveniach Obchodného zákonníka, ktoré upravujú všeobecné dôvody zrušenia obchodných spoločností, § 68b ods. 1 písm. f) OBZ vo svojej podstate splnomocňuje jednak samotný Obchodný zákonník a jednak iné právne predpisy (napr. zákon o bankách), aby úpravu zrušenia obchodných spoločností doplnili aj o ďalšie zrušovacie dôvody – ide tak vo svojej podstate o *blanketnú* normu.

Takéto postavenie osobitného právneho predpisu možno priznať nariadeniam Rady Európskej únie o nadnárodných právnych formách (európska spoločnosť, európske zoskupenie hospodárskych záujmov, európske družstvo),²⁰¹ ktoré boli do právneho poriadku Slovenskej republiky prakticky uvedené aj osobitnými zákonmi, alebo inými právnymi predpismi, ktoré upravujú niektoré obchodné spoločnosti so špecifickým predmetom činnosti (napr. banky, poisťovne, zdravotné poisťovne a iné).²⁰²

Napokon, osobitným predpisom je aj zákon č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb, na základe ktorého dôjde k zrušeniu právnickej osoby *ex lege v dôsledku* právoplatného súdneho rozhodnutia, ktorým bol uložený trest zrušenia právnickej osoby.

3.3. Zrušenie obchodnej spoločnosti v jednotlivých právnych formách obchodných spoločností

Obchodný zákonník popri všeobecných dôvodoch na zrušenie obchodnej spoločnosti, uvedených v § 68b OBZ, ktoré sú priamo aplikovateľné pre všetky formy obchodných spoločností, určuje v rámci právnej úpravy jednotlivých právnych foriem obchodných spoločností ďalšie dôvody, špecificky orientované a aplikovateľné

²⁰¹ Nariadenie o EZHZ, zákon o EZHZ, nariadenie o SE, zákon o SE; nariadenie o SCE, zákon o SCE.

²⁰² Napríklad zákon o bankách; zákon o poisťovníctve; zákon o cenných papieroch; zákon č. 492/2009 Z. z. o platobných službách; zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach a dohľade nad zdravotnou starostlivosťou; zákon č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení; zákon č. 594/2003 Z. z. o kolektívnom investovaní; zákon o burze cenných papierov; zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení.

výlučne pre príslušnú právnu formu spoločnosti. Tieto ustanovenia právne dôvody zrušenia spoločnosti uvedené v § 68b OBZ iba dopĺňajú a rozširujú, a niet v ich prípade ustanovenia, ktoré by bolo potrebné vnímať ako ustanovenie derogujúce všeobecné ustanovenia o zrušení spoločnosti.

Ako je zrejmé, v prípade osobitných dôvodov zrušenia obchodných spoločností trpí právna úprava predovšetkým výraznou komplikovanosťou a neprehľadnosťou. Niektoré z osobitných dôvodov zrušenia týchto foriem obchodných spoločností sú zrozumiteľné a relatívne ľahko interpretovateľné, v konečnom dôsledku aj relatívne ľahko aplikovateľné – napríklad zrušenie spoločnosti rozhodnutím súdu. Ostatné prípady (napr. vo vzťahu k nadobudnutiu vlastných akcií v akciovej spoločnosti) však už postrádajú dostatočnú mieru zrozumiteľnosti a potom aj vykonateľnosti.

3.4. Konanie o zrušení obchodných spoločností

Vo všetkých prípadoch, keď o zrušení spoločnosti rozhoduje súd, platia pravidlá vyplývajúce z príslušných ustanovení Obchodného zákonníka a najmä Civilného mimosporového poriadku (§ 309 a nasl. CMP), subsidiárne aj Civilného sporového poriadku.

S účinnosťou od 1. októbra 2020 sa z právnej úpravy zrušenia, likvidácie a zániku obchodných spoločností v Obchodnom zákonníku vyčlenili viaceré normy procesného charakteru a následne boli premietnuté do procesného kódexu – Civilného mimosporového poriadku (§ 309 a nasl. CMP).

Právomoc a príslušnosť na konanie o zrušenie obchodnej spoločnosti má len kauzálne a miestne príslušný registrový súd (okresný súd v sídle krajského súdu). Miestne príslušným je registrový súd podľa adresy sídla obchodnej spoločnosti (§ 305 CMP).

Konanie o zrušenie spoločnosti môže začať byť:

- **na návrh**, v tomto prípade konanie o zrušenie obchodnej spoločnosti na návrh nadväzuje na vybrané ustanovenia Obchodného zákonníka (§ 90 OBZ, § 93 ods. 2 OBZ vo väzbe na § 90 OBZ, § 152 OBZ, § 220zh ods. 2 OBZ), podľa ktorých súd môže za splnenia určitých podmienok na návrh niektorého zo

spoločníkov, resp. akcionárov spoločnosti alebo inej oprávnenej osoby spoločnosť zrušiť. Táto úprava sa týka verejnej obchodnej spoločnosti, komanditnej spoločnosti, spoločnosti s ručením obmedzeným a jednoduchej spoločnosti na akcie. V tomto druhu konania sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, pričom účastníkom konania sú žalobca a spoločnosť, ktorá má byť zrušená, alebo

- **bez návrhu**, v takom prípade je účastníkom konania len obchodná spoločnosť, ktorá má byť zrušená, pričom v tomto prípade konanie o zrušenie spoločnosti bez návrhu nadväzuje na tie ustanovenia Obchodného zákonníka, ktoré pripúšťajú konanie o zrušenie spoločnosti aj bez návrhu (napr. § 68b OBZ).

Súd v konaní o zrušenie spoločnosti nariadi pojednávanie, ak sú skutkové tvrdenia medzi účastníkmi sporné a môže nariadiť pojednávanie aj vtedy, ak to považuje za potrebné. Súd vo veci zrušenia obchodnej spoločnosti rozhoduje zásadne uznesením.

V prípade, že nastane niektorý z dôvodov na zrušenie spoločnosti podľa Obchodného zákonníka alebo osobitného právneho predpisu, súd spoločnosti doručí oznámenie o začatí konania o zrušení spoločnosti, ktoré obsahuje označenie registrového súdu, ktorý vydal oznámenie o začatí konania o zrušení spoločnosti, a označenie dôvodu na začatie konania o zrušení spoločnosti.

V prípade, že **je dôvod na zrušenie spoločnosti odstrániteľný** (napr. porušenie povinnosti doplniť rezervný fond podľa § 67 OBZ a v dôsledku toho nastúpenie dôvodu zrušenia podľa § 68b ods. 1 písm. d) OBZ), oznámenie súdu obsahuje aj výzvu na odstránenie dôvodu, pre ktorý sa začalo konanie o zrušení spoločnosti a spôsob osvedčenia odstránenia dôvodu na zrušenie spoločnosti spolu s určením lehoty na odstránenie dôvodu na zrušenie spoločnosti v trvaní 90 dní, ktorá začína plynúť od doručenia výzvy spoločnosti. **Ak dôvod na zrušenie spoločnosti nie je odstrániteľný**, oznámenie o začatí konania o zrušení spoločnosti obsahuje výzvu na vyjadrenie sa k dôvodu na zrušenie spoločnosti.

Konanie o zrušení spoločnosti je začaté dorúčením oznámenia o začatí konania o zrušení spoločnosti. Začatie konania o zrušení spoločnosti súd poznamená v obchodnom registri. Súd môže lehotu na odstránenie dôvodu na zrušenie spoločnosti primerane

predĺžiť, ak zistí, že odstránenie dôvodu na zrušenie spoločnosti závisí od výsledku iného konania. Na žiadosť spoločnosti súd lehotu na odstránenie dôvodu na zrušenie spoločnosti predĺži o 90 dní, a to aj opakovane.

Ak spoločnosť osvedčí odstránenie dôvodu, pre ktorý sa začalo konanie o zrušení spoločnosti, alebo ak súd zistí, že dôvod na zrušenie spoločnosti nie je, upovedomí spoločnosť o ukončení konania o zrušení spoločnosti. Súd upovedomí spoločnosť o ukončení konania aj v prípade, že spoločnosť vstúpila do likvidácie pred rozhodnutím súdu o zrušení spoločnosti.

V prípade, že spoločnosť neosvedčí odstránenie dôvodu, pre ktorý sa začalo konanie o zrušení spoločnosti, súd po márnom uplynutí lehoty na odstránenie dôvodu pre zrušenie spoločnosti rozhodne o zrušení spoločnosti a rozhodnutie doručí spoločnosti. Proti tomuto rozhodnutiu je prípustné odvolanie a môže ho podať výlučne spoločnosť. V odvolaní pritom nemožno namietat' skutočnosti, ktoré nastali po vydaní rozhodnutia o zrušení spoločnosti. Ak bolo podané odvolanie proti uzneseniu, súd prvej inštancie môže uznesenie o zrušení spoločnosti v rámci autoremedúry zrušiť, ak odvolaniu v celom rozsahu vyhovie. Potom, čo rozhodnutie súdu o zrušení spoločnosti nadobudlo právoplatnosť, súd zverejní oznámenie o zrušení spoločnosti v Obchodnom vestníku podľa § 309e CMP.

Ak spoločnosť do 90 dní od zverejnenia oznámenia o zrušení spoločnosti v Obchodnom vestníku nevstúpi do likvidácie (t. j. v tejto lehote nebude zapísaný do obchodného registra prvý likvidátor spoločnosti), predpokladá sa, že je v úpadku. Ak sa predpokladá úpadok spoločnosti, súd bezodkladne zverejní v Obchodnom vestníku oznámenie o predpoklade úpadku spoločnosti. V oznámení poučí veriteľov spoločnosti, osoby, ktoré majú právo na likvidačný zostatok, a iné orgány a osoby dotknuté zrušením spoločnosti, že ak do šiestich mesiacov od zverejnenia tohto oznámenia v Obchodnom vestníku nebude podaný návrh na ustanovenie likvidátora spolu s osvedčením o zložení preddavku na jeho odmenu a náhradu výdavkov alebo nebude podaný návrh na vyhlásenie konkurzu na majetok spoločnosti, spoločnosť bude vymazaná z obchodného registra.

Súd po uplynutí šiestich mesiacov od zverejnenia oznámenia o predpoklade úpadku spoločnosti v Obchodnom vestníku rozhodne

o výmaze spoločnosti z obchodného registra bez likvidácie. Tento postup neplatí, ak veriteľ spoločnosti, osoba, ktorá má právo na likvidačný zostatok, orgán štátnej správy v oblasti daní, poplatkov a colníctva podľa osobitného zákona, alebo ten, kto je dotknutý zrušením spoločnosti do výmazu spoločnosti z obchodného registra, navrhne ustanovenie likvidátora, súd ustanoví likvidátora.

Na návrh na ustanovenie likvidátora sa neprihliada, ak nie je zložený preddavok na úhrady odmeny a výdavkov likvidátora. Proti rozhodnutiu o ustanovení likvidátora nie je prípustné odvolanie. Rozhodnutie súdu o výmaze spoločnosti sa doručí uložením v spise. Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustné odvolanie.

V prípade, že súd zistí, že k zrušeniu spoločnosti došlo inak ako rozhodnutím súdu, táto okolnosť vyplýva z verejnej listiny a spoločnosť nevstúpila do likvidácie v lehote ustanovenej osobitným predpisom, predpokladá sa, že je v úpadku.

3.5. Zrušenie obchodnej spoločnosti ako právny dôsledok konkurzného konania

Podstatou konkurzného konania je speňaženie majetku dlžníka a rozdelenie získaného výťažku na pomerné uspokojenie pohľadávok veriteľov. V konkurznom konaní, za predpokladu, že spoločnosť má majetok, dochádza k uspokojovaniu pohľadávok veriteľov tak, ako aj v rámci likvidácie po zrušení spoločnosti.

Časová postupnosť týchto procesov je však opačná. K likvidácii a uspokojeniu pohľadávok veriteľov dochádza až po zrušení obchodnej spoločnosti. V konkurznom konaní dochádza najprv k uspokojovaniu pohľadávok veriteľov a až následne dochádza k zrušeniu obchodnej spoločnosti, s výnimkou prípadov, keď obchodná spoločnosť nemá dostatočný majetok. Po skončení konkurzného konania by v zásade dlžníkovi nemal zostať žiadny majetok, resp. žiadny speňažiteľný majetok, čím sa vysporiadajú jej majetok a záväzky.²⁰³

Podľa Obchodného zákonníka sa spoločnosť zrušuje (i) ukončením konkurzného konania z dôvodu nedostatku majetku,

²⁰³ Ku vzťahu korporátneho a insolvenčného práva bližšie napríklad RICHTER, T. Insolvenční právo. 1. vyd. ASPI Wolters Kluwer, 2008, s. 164.

(ii) ukončením konkurzu, okrem zrušenia konkurzu z dôvodu, že tu nie sú predpoklady na konkurz.

3.5.1. Zrušenie obchodnej spoločnosti v dôsledku skončenia konkurzného konania pre nedostatok majetku

Podľa právnej úpravy konkurzu súd môže vyhlásiť konkurz buď pre platobnú neschopnosť, alebo pre predĺženie. Jednou z hmotnoprávnych podmienok pre vyhlásenie konkurzu je existencia aspoň takého majetku, ktorý stačí na úhradu nákladov konkurzného konania. Ak súd zistí, že dlžník takýto majetok nemá, návrh na vyhlásenie konkurzu zamietne alebo konanie zastaví bez toho, aby vyhlásil konkurz.²⁰⁴

Právna úprava stanovuje výšku potrebného majetku vo vykonávacom predpise ku zákonu o konkurze a reštrukturalizácii,²⁰⁵ a to na sumu 6 500 eur. **Právnym dôsledkom zastavenia konkurzného konania a tým aj skončenia konkurzného konania pre nedostatok majetku je zrušenie spoločnosti, ktorá bola v tomto konaní v právnej pozícii dlžníka.** Konkurzné konanie môže byť zastavené a tým aj skončené aj z iných dôvodov ustanovených v zákone o konkurze a reštrukturalizácii, čo však nevyvolá zrušenie obchodnej spoločnosti.²⁰⁶

Aj keď Obchodný zákonník neviaže zrušenie obchodnej spoločnosti na právoplatnosť rozhodnutia konkurzného súdu, dotknuté ustanovenie je potrebné interpretovať tak, že k zrušeniu obchodnej spoločnosti dochádza až právoplatnosťou príslušného rozhodnutia konkurzného súdu, pretože až týmto momentom je konkurzné konanie skončené. To nakoniec vyplýva aj z § 8a ZOR, ktorý môže vymazať obchodnú spoločnosť až na základe právoplatného rozhodnutia konkurzného súdu.

²⁰⁴ Podľa právnej úpravy zákona o konkurze a vyrovaní sa návrh na vyhlásenie konkurzu zamietne a podľa zákona o konkurze a reštrukturalizácii sa konkurzné konanie zastavuje.

²⁰⁵ Vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR z 20. decembra 2005 č. 665/2005 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii stanovila minimálnu hodnotu majetku dlžníka na sumu 6 500 eur bez ohľadu na to, či dlžníkom je fyzická alebo právnická osoba.

²⁰⁶ Takýmto dôvodom je napríklad zaplatenie pohľadávky, späťvzatie návrhu na vyhlásenie konkurzu, povolenie reštrukturalizácie a pod.

3.5.2. Zrušenie obchodnej spoločnosti v dôsledku ukončenia konkurzu

Zrušenie konkurzu je upravené v § 102 a § 103 ZKR. K zrušeniu konkurzu dochádza na základe rôznych právnych skutočností. Zrušenie spoločnosti stanovuje Obchodný zákonník ako právny dôsledok skončenia konkurzu s výnimkou prípadov, keď ku skončeniu konkurzu (k zrušeniu konkurzu) došlo z dôvodu neexistencie predpokladov na konkurz.²⁰⁷

K zrušeniu konkurzu dochádza podľa § 102 ods. 1 ZKR v dôsledku toho, že dlžník nemá taký majetok, ktorý by stačil na úhradu pohľadávok proti podstate. K zrušeniu obchodnej spoločnosti nedochádza v prípadoch, keď konkurz skončí v dôsledku rozhodnutia konkurzného súdu o zrušení konkurzu podľa § 102 ods. 2 ZKR pre absenciu ostatných predpokladov na konkurz.²⁰⁸

K zrušeniu konkurzu dochádza napokon aj po splnení konečného rozvrhu výťažku. Právnym dôsledkom takého rozhodnutia konkurzného súdu je zrušenie obchodnej spoločnosti, ktorá bola v konkurznom konaní v postavení úpadcu (§ 102 ods. 3 ZKR), pretože právoplatnosťou tohto rozhodnutia konkurz končí.

Po zrušení obchodnej spoločnosti v dôsledku konkurzného konania Obchodný zákonník už nevyžaduje likvidáciu a registrový súd je povinný bez zbytočného odkladu vymazať obchodnú spoločnosť z obchodného registra.

4. Likvidácia obchodných spoločností

Likvidácia je Obchodným zákonníkom (§ 70 až 75k OBZ) predpokladaný a upravený postup, v rámci ktorého dochádza k vysporiadaniu obchodného imania zrušenej spoločnosti (obchodného majetku a záväzkov spoločnosti) a jeho účelom je

²⁰⁷ K zrušeniu konkurzu bližšie pozri napríklad ĎURICA, M. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár. 3. vyd. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 802 a nasl.

²⁰⁸ K zrušeniu konkurzu dochádza aj v dôsledku neexistencie ďalších predpokladov na konkurz. Ide o stav, keď konkurzný súd po vyhlásení konkurzu zistí, že nie sú splnené predpoklady na konkurz. Takýmto dôvodom bude napríklad neexistencia veriteľov alebo neodstrániteľná prekážka konania a pod. (§ 102 ods. 2 ZKR).

uspokojenie nárokov veriteľ'ov a iných osôb, ktorým prislúcha právo na likvidačný zostatok.

Význam úpravy likvidácie v Obchodnom zákonníku presahuje jeho rámec, pretože § 20a ods. 4 OZ určuje že, ustanovenia Obchodného zákonníka o likvidácii obchodných spoločností sa primerane použijú aj na likvidáciu inej právnickej osoby, pokiaľ z ustanovení upravujúcich tieto právnické osoby nevyplýva niečo iné.

Obsahom likvidácie je preto speňaženie obchodného majetku zrušenej spoločnosti (vecí, práv a majetkových hodnôt, ktoré patria spoločnosti), uspokojenie všetkých pohľadávok veriteľ'ov a napokon rozdelenie likvidačného zostatku medzi spoločníkov (akcionárov) spoločnosti. Spoločnosť vstupuje do likvidácie až zápisom likvidátora do obchodného registra a po dobu likvidácie sa používa obchodné meno spoločnosti s dodatkom „v likvidácii.“

Likvidáciu je potrebné dôsledne odlišovať od konkurzu. Likvidácia je upravená v Obchodnom zákonníku, kým konkurz v zákone o konkurze a reštrukturalizácii. Ich spoločným prvkom je ich účel – vysporiadanie obchodného imania spoločnosti. Pri veľkom zjednodušení, kým v prípade likvidácie vždy musí majetok spoločnosti prevyšovať jej záväzky, ktoré tak majú a musia byť uspokojené v plnom rozsahu, v prípade konkurzu je spravidla (nie však úplne bezvýnimočne) situácia opačná – tzn. majetok spoločnosti v konkurze je nižší ako jej záväzky, nedôjde tak k plnému uspokojeniu pohľadávok všetkých veriteľ'ov a preto je aj úprave konkurzu, v porovnaní s likvidáciou, v slovenskom právnom poriadku venovaná podstatne väčšia pozornosť, a to vo väzbe na potrebu čo najviac chrániť postavenie veriteľ'ov.

4.1. Likvidátor a jeho postavenie

Ústrednou postavou likvidácie je likvidátor, ktorý vykoná likvidáciu spoločnosti. Likvidátorom môže byť:

- a) osoba, ktorá je zapísaná do zoznamu správcov podľa zákona o správcoch, alebo
- b) iná osoba, ak je zapísaná v registri fyzických osôb, s ustanovením za likvidátora súhlasí a mohla by byť inak ustanovená za člena štatutárneho orgánu spoločnosti.

4.1.1. Vznik, zánik funkcie a zodpovednosť likvidátora

Likvidátor môže byť do funkcie ustanovený viacerými spôsobmi, a to buď samotnou spoločnosťou (jej orgánom alebo spoločníkmi) alebo súdom. Ak bola spoločnosť zrušená rozhodnutím spoločnosti, ustanoví sa v tomto rozhodnutí súčasne aj likvidátor. Inak je spoločnosť (spoločníci alebo príslušný orgán spoločnosti) povinná ustanoviť likvidátora najneskôr do 60 dní od zrušenia spoločnosti tak, aby spoločnosť vstúpila do likvidácie najneskôr do 90 dní od zrušenia spoločnosti.

Ak likvidátor nebol takto ustanovený, ustanoví likvidátora, ak je zložený preddavok na likvidáciu, v konaní podľa Civilného mimosporového poriadku súd. Spoločenská zmluva, zakladateľská zmluva, zakladateľská listina, stanovy alebo osobitný zákon môžu určiť, kto má byť ustanovený za likvidátora. Osobitný zákon môže tiež určiť, kto je oprávnený navrhnúť ustanovenie likvidátora.

V prípade, že likvidátora ustanovuje súd, ustanovenie sa uskutočňuje náhodným výberom zo zoznamu správcov, vedeného Ministerstvom spravodlivosti SR, a to aj bez ich súhlasu. Ak likvidátora ustanovila spoločnosť, návrh na zápis likvidátora do obchodného registra podáva tento likvidátor. Ak likvidátora ustanoví súd, zapíše ho do obchodného registra bez návrhu.

Funkcia likvidátora zaniká počas likvidácie najmä odvolaním zo strany toho, kto likvidátora ustanovil (spoločnosť alebo súd). Ak je likvidátor odvolaný alebo ak likvidátor zomrie, je vyhlásený za mŕtveho alebo zanikne (ak ide o likvidátora – právnickú osobu), musí byť ustanovený iný likvidátor, a to spôsobom, ktorým sa ustanovil predchádzajúci likvidátor. Ak nie je možné ustanoviť likvidátora spôsobom, ktorým bol ustanovený predchádzajúci likvidátor, ustanoví likvidátora súd.

Likvidátor ustanovený spoločnosťou sa môže vzdať funkcie. Vzdanie sa funkcie likvidátora je účinné jeho doručením spoločnosti, pričom listina s týmto obsahom musí byť vlastnoručne podpísaná v prítomnosti notára alebo ním povereného zamestnanca.

Okrem toho môže súd na návrh osoby, ktorá na tom osvedčí právny záujem, vráťane likvidátora odvolať likvidátora, ktorý porušuje svoje povinnosti, alebo z iného vážneho dôvodu (napr.

zo zdravotných dôvodov). Likvidátor je pri výkone svojej pôsobnosti povinný postupovať s odbornou starostlivosťou v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej spoločníkov a za výkon svojej pôsobnosti zodpovedá rovnako ako členovia štatutárneho orgánu spoločnosti.

Keďže likvidácia začína až momentom zápisu likvidátora do obchodného registra, je práve tento zápis do obchodného registra (ktorý tak má konštitutívny účinok), rozhodujúci pre začatie likvidácie.

Podmienkou preň je zloženie preddavku na likvidáciu vo výške 1 500 eur do notárskej úschovy, ktorý nepodlieha exekúcii ani obdobnému vykonávaciemu konaniu a možno ho použiť iba na úhradu odmeny a výdavkov likvidátora ustanoveného spoločnosťou alebo príslušným orgánom spoločnosti. V prípade, že na majetok spoločnosti bude vyhlásený konkurzu, tento preddavok podlieha konkurzu, ibaže návrh na vyhlásenie konkurzu podal likvidátor; v takom prípade vydá notár hodnotu preddavku na likvidáciu likvidátorovi, ktorý bol v čase vyhlásenia konkurzu zapísaný v obchodnom registri ako likvidátor tejto spoločnosti.

4.1.2. Odmena likvidátora a náhrada jeho výdavkov

Z pohľadu likvidátora je zrejme najdôležitejším právom **právo na odmenu a náhradu výdavkov v likvidácii**. Právna úprava venuje odmene likvidátora a náhrade jeho výdavkov samostatné ustanovenie § 75a OBZ, ktoré diferencuje medzi odmenou likvidátora ustanoveného súdom a likvidátorom ustanoveného spoločnosťou.²⁰⁹

V prípade, že likvidátora ustanovil súd, patrí likvidátorovi odmena a náhrada výdavkov, určená podľa osobitného predpisu²¹⁰ (ďalej aj ako len „vyhláška“), ktorá koncepčne rozlišuje tri druhy odmeny:

- a) paušálna odmena (§ 5 vyhlášky)**, ktorou sa určuje odplata pre likvidátora za vykonanie vybraných okruhov činností likvidátora,

²⁰⁹ pozri aj: STRÉMY, J.: Niekoľko poznámok k inštitútu likvidácie v pripravovanej novele Obchodného zákonníka. In.: Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2019 [elektronický dokument]. Bratislava : Právnická fakulta UK, 2019, s. 567–576.

²¹⁰ vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR, č. 193/2020 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka o likvidácii

uvedených v § 5 ods. 1 vyhlášky,²¹¹ pričom predpis určuje jej maximálnu celkovú výšku na 5 000 eur;

- b) odmena za speňaženie (§ 6 až §10 vyhlášky)**, ktorá je stanovená percentuálne s degresívnym charakterom a závisí primárne od druhu speňažovanej hodnoty (rozlišujú sa hnutel'né, nehnuteľné veci, podnik alebo časť podniku a iné majetkové hodnoty, pričom osobitne je napr. určená aj odmena likvidátora za prevádzkovanie podniku alebo jeho časti počas likvidácie spoločnosti, čo bude v praxi zrejme mimoriadne výnimočné). **Základom pre určenie odmeny zo speňaženia je tzv. čistý likvidačný výťažok, určený ako likvidačný výťažok po odpočítaní nákladov súvisiacich s jeho dosiahnutím (§ 2 písm. d) vyhlášky).** Motivačne pre likvidátora pôsobí odmena za speňaženie pri uplatňovaní niektorých práv (§ 9 vyhlášky), keďže na základe tohto ustanovenia sa odmena za speňaženia zvýši o 19 % oproti sadzbe odmeny podľa § 6 a 7 vyhlášky úspešným:
- uplatnením práva odporovať právnomu úkonu ukracujúcemu uspokojenie pohľadávky spoločnosti,
 - uplatnením práva pri porušení zákazu vrátenia vkladu,
 - uplatnením práva pri porušení zákazu vrátenia plnenia nahradzujúceho vlastné zdroje,
 - náhradou škody vzniknutou spoločnosti z porušenia povinnosti štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu spoločnosti, členom dozorného orgánu spoločnosti podľa Obchodného zákonníka.

²¹¹ a) 250 eur za zverejnenie oznámenia o vstupe do likvidácie a výzvy na prihlásenie pohľadávok (§ 75c Obchodného zákonníka),

b) 5 eur za zapísanie prihlášky veriteľa do zoznamu pohľadávok,

c) 250 eur za vyhotovenie a uloženie základného zoznamu prihlásených pohľadávok do zbierky listín obchodného registra (§ 75e Obchodného zákonníka),

d) 250 eur za vyhotovenie a uloženie základného zoznamu majetku do zbierky listín obchodného registra (§ 75g Obchodného zákonníka),

e) 250 eur za zostavenie mimoriadnej účtovnej závierky (§ 75f Obchodného zákonníka),

f) 250 eur za zverejnenie oznámenia o zostavení účtovnej závierky, konečnej správy o priebehu likvidácie a návrhu na rozdelenie likvidačného zostatku (§ 75j ods. 1 Obchodného zákonníka),

g) 5 eur za spracovanie výzvy na plnenie dlžníkovi alebo osobe, ktorá je povinná splniť peňažný záväzok za dlžníka,

h) 40 eur za uplatnenie pohľadávky na súde alebo pred iným orgánom verejnej moci,

i) 20 eur za prípravu a podanie návrhu na vykonanie exekúcie.

c) **odmena za uspokojenie veriteľov (§ 11 a § 12 vyhlášky)**, ktorá ako tretia forma odmeny smeruje k efektívite likvidácie, pretože nepriamo núti likvidátora k účelnému vynakladaniu výdavkov počas likvidácie tým, že stanovuje odmenu vo výške 10 % zo sumy peňažných prostriedkov v eurách poskytnutej veriteľom počas likvidácie z likvidačnej podstaty na uspokojenie peňažných záväzkov, ktoré vznikli pred vstupom spoločnosti do likvidácie, po odpočítaní príslušenstva, zmluvných pokút a obdobných sankcií za porušenie povinnosti, ktoré vzniklo alebo trvalo počas likvidácie (§ 11 Vyhlášky).

Popri odmene za výkon funkcie má likvidátor nárok aj na náhradu svojich výdavkov, medzi ktoré patria napr. výdavky na súdne poplatky a iné poplatky, cestovné náhrady, náklady na znalecké posudky a odborné stanoviská, preklady, výpisy a odpisy, pričom podmienkou ich náhrady sú ich preukázateľnosť, odôvodnenosť a účelnosť v rámci konania s odbornou starostlivosťou a v súvislosti s vykonaním likvidácie.

Popri náhrade (na rozdiel od pôvodnej úpravy, v ktorej boli tieto náklady zahrnuté v odmene likvidátora), preukázateľných, odôvodnených a účelných výdavkov má likvidátor aj nárok na tzv. paušálnu náhradu výdavkov vo výške 30 eur za každý ukončený mesiac likvidácie, pričom táto zahŕňa (§ 13 vyhlášky):

- a) náklady na administratívne vedenie likvidácie,
- b) náklady spojené s užívaním priestorov kancelárie likvidátora,
- c) náklady spojené s materiálnym a technickým vybavením kancelárie likvidátora,
- d) iné náklady svojou povahou a účelom obdobné nákladom podľa písmen a) až c).

Ak likvidátora ustanovili spoločníci alebo príslušný orgán spoločnosti, patrí likvidátorovi odmena a náhrada výdavkov podľa zmluvy o výkone funkcie likvidátora, pričom ustanovenie § 66 ods. 6 OBZ sa má použiť primerane. Z toho vyplýva, že právny vzťah medzi spoločnosťou a jej likvidátorom sa spravuje primerane ustanoveniami Obchodného zákonníka o mandátnej zmluve (§ 576 a nasl. OBZ), ibaže by z prípadne uzavretej zmluvy o výkone funkcie likvidátora, medzi spoločnosťou a likvidátorom, alebo zo zákona nevyplývalo iné určenie práv a povinností likvidátora.

Zmluva o výkone funkcie likvidátora (ak bude medzi spoločnosťou a likvidátorom uzavretá, pretože zákonom konštruovaná povinnosť jej uzavretia nejestvuje) musí mať písomnú formu a musí ju schváliť valné zhromaždenie spoločnosti alebo písomne všetci neobmedzene ručiaci spoločníci spoločnosti.

Keďže je mandátna zmluva a od nej odvodená zmluva o výkone funkcie likvidátora pojmovo zmluvou odplatnou, mala by byť odmena medzi zmluvnými stranami písomne dohodnutá, vrátane jej splatnosti; inak má likvidátor nárok na odmenu obvyklú.

Na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy,²¹² ktorá pre prípad absencie dohody o odmene likvidátora priamo odkazovala na rozhodnutie súdu, ktorý pri tomto rozhodovaní vychádzal z pôvodného vykonávacieho predpisu,²¹³ obdobné ustanovenie už v súčasnom znení Obchodného zákonníka chýba, hoci s ním nepriamo počíta aj dôvodová správa k vyhláške.²¹⁴ Domnievame sa, že tento legislatívny nedostatok možno preklenúť práve tým, že pre určenie tzv. obvyklej odmeny likvidátora sa pri rozhodovaní súdu použijú ustanovenia vyhlášky.

Na tieto hmotnoprávne predpisy by mali nadväzovať procesné ustanovenia § 304 a nasl. CMP, tie však dávajú právomoc príslušnému registrovému súdu rozhodovať o odmene likvidátora len v prípade, že bol tento likvidátor ustanovený súdom (§ 304 písm. b) CMP).

4.2. Účinky vstupu do likvidácie

Ku dňu vstupu spoločnosti do likvidácie, tzn. ku dňu zápisu likvidátora do obchodného registra, nastupujú viaceré právne účinky:

- **Na likvidátora prechádza pôsobnosť štatutárneho orgánu**

²¹² Podľa § 75 ods. 6 OBZ v znení účinnom do 30. septembra 2020: Ak nedôjde k dohode medzi spoločnosťou a likvidátorom vymenovaným súdom o výške odmeny, určí na návrh likvidátora výšku výdavkov a odmenu za výkon funkcie súd uznesením, ktoré doručí likvidátorovi a spoločnosti.

²¹³ vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR č. 526/2004 Z. z. o určení výšky výdavkov a odmeny za výkon funkcie likvidátora v znení vyhlášky č. 533/2008 Z. z.

²¹⁴ Predmetný návrh vyhlášky....., bude aplikovateľný na prípady, kedy nedôjde k dohode medzi spoločnosťou (družstvom) a likvidátorom ustanoveným súdom ohľadom výšky odmeny a náhrady hotových výdavkov (súd výšku odmeny a výšku náhrady výdavkov likvidátora určí uznesením).

- konat' v mene spoločnosti**, okrem práva zvolať zasadnutie najvyššieho orgánu spoločnosti;
- **Zanikajú jednostranné právne úkony spoločnosti**, najmä jej príkazy, poverenia, splnomocnenia a prokúry, okrem splnomocnení udelených na zastupovanie spoločnosti v súdnych konaniach;
 - **Likvidátor robí v mene spoločnosti len úkony smerujúce k likvidácii spoločnosti**. Pri výkone tejto pôsobnosti likvidátor najmä plní záväzky spoločnosti, uplatňuje pohľadávky a prijíma plnenia, koná za spoločnosť pred súdmi a inými orgánmi, uzaviera zmiery a dohody o zmene a zániku práv a záväzkov. Nové zmluvy môže uzavierať len v súvislosti s ukončením doterajších právnych vzťahov;
 - **Likvidátor ustanovený súdom má pri zisťovaní majetku spoločnosti rovnaké oprávnenia ako správca konkurznej podstaty pri zisťovaní majetku úpadcu podľa zákona o konkurze a reštrukturalizácii.**

Likvidátor v rámci svojej pôsobnosti síce nie je *ex lege* orgánom spoločnosti, má postavenie *sui generis*. Jeho úlohou je najmä identifikovať majetok spoločnosti, tento efektívne speňažiť, výt'azok zo speňaženia postupne rozdeliť medzi veriteľov spoločnosti (ak takých veriteľov spoločnosť má) a pozitívny zostatok – tzn. likvidačný zostatok rozdeliť medzi spoločníkov. Obchodný zákonník neurčuje, akým spôsobom má likvidátor majetok spoločnosti v likvidácii speňažovať, len nepriamo z jeho ustanovení možno vyvodit', že toto speňažovanie má viesť k čo možno najvyššiemu výt'azku, s čo najnižšími nákladmi a s cieľom úplného uspokojenia pohľadávok veriteľov a čo najvyššieho likvidačného zostatku, určeného na rozdelenie medzi spoločníkov (akcionárov) spoločnosti.

Likvidátor môže využiť rôznorodé spôsoby speňaženia – dražbu, verejné ponukové konanie, priamy predaj, verejnú obchodnú súťaž a iné. Pri uspokojovaní pohľadávok nie je vylúčené, aby likvidátor tieto pohľadávky veriteľov uspokojil nielen v relutárnej forme (peňažným plnením), ale aj naturálne (nepenažným plnením) – napr. namiesto peňažného plnenia v prospech veriteľa

môže likvidátor poskytnúť osobné auto v ekvivalentnej hodnote. Rovnako tak platí, že principiálne nie je vylúčené ani naturálne plnenie podielov na likvidačnom zostatku v prospech spoločníkov – napr. nespeňažený majetok si medzi sebou rozdelia spoločníci.

4.3. Prihlasovanie a uspokojovanie pohľadávok v likvidácii

Základnou povinnosťou likvidátora je bezodkladne po vstupe spoločnosti do likvidácie oznámiť vstup spoločnosti do likvidácie všetkým známym veriteľom a súčasne zverejniť oznámenie o tom, že spoločnosť vstúpila do likvidácie, a výzvu, aby veritelia spoločnosti a iné osoby a orgány, ktoré sú tým dotknuté, prihlásili svoje pohľadávky a iné práva. Táto výzva sa zverejňuje prostredníctvom Obchodného vestníka.

Veritelia majú právo svoje pohľadávky a iné práva prihlásiť do likvidácie prihláškou, a to bez ohľadu na to, či pohľadávka už je, alebo nie je splatnou. Veritelia doručujú prihlášky pohľadávok do likvidácie na adresu nehnuteľnosti určenú likvidátorom v oznámení o vstupe do likvidácie, ktorá sa nachádza na území Slovenskej republiky, a umožňuje doručovanie bez priesťahov.

Prihlásenie pohľadávky v likvidácii má len administratívno-technický charakter, neprihlásenie pohľadávky alebo iného práva nemá vplyv na jeho trvanie, nie sú s ním spojené účinky podania žaloby, ani pretrhnutie plynutia premlčacej doby, a pod.

Prihlásené pohľadávky likvidátor priebežne zapisuje do zoznamu pohľadávok. Základný zoznam prihlásených pohľadávok vyhotoví likvidátor podľa stavu ku dňu uplynutia 45 dní od zverejnenia oznámenia vstupu spoločnosti do likvidácie. Do uplynutia 30 dní od vyhotovenia zoznamu prihlásených pohľadávok ho likvidátor uloží do zbierky listín.

Likvidátor má v rámci likvidácie viaceré povinnosti:

- **zostaviť mimoriadnu účtovnú závierku** podľa stavu ku dňu predchádzajúcemu dňu vstupu spoločnosti do likvidácie;
- **zistiť majetok spoločnosti**; pri plnení tejto povinnosti vyhotoví základný zoznam majetku spoločnosti a uloží ho do zbierky listín v rovnakej lehote ako zoznam prihlásených pohľadávok;

- **ak likvidátor zistí predĺženie spoločnosti (§ 3 ods. 3 ZKR), je bez zbytočného odkladu povinný podať návrh na vyhlásenie konkurzu**, ibaže konkurzné konanie alebo konkurz voči spoločnosti už boli ukončené pre nedostatok majetku.

Pokiaľ ide o uspokojovanie pohľadávok, **likvidátor uspokojuje pohľadávky veriteľov spoločnosti priebežne**, keďže sa vychádza z toho, že majetok zrušenej spoločnosti bude postačovať na úplné uspokojenie pohľadávok všetkých veriteľov a prebytok (tzv. likvidačný zostatok) bude môcť byť rozdelený medzi spoločníkov (akcionárov) ako tzv. reziduálnych veriteľov. Obchodný zákonník však vytvára osobitnú skupinu veriteľov, ktorých pohľadávky, ktoré by sa v prípade vyhlásenia konkurzu na majetok spoločnosti uspokojovali v poradí ako podriadené (§ 95 ZKR), môžu byť uspokojení až po uspokojení iných pohľadávok. Medzi takýchto veriteľov patria napr. spriaznení veritelia (§ 9 ZKR).

Spoločníkom nemožno poskytnúť plnenie z dôvodov ich nároku na podiel na likvidačnom zostatku skôr, než sú uspokojené nároky všetkých známych veriteľov spoločnosti. **Porušenie tejto povinnosti má za následok vznik zákonného ručenia likvidátora s odkazom na primerané použitie § 67k OBZ.**

4.4. Skončenie likvidácie

Proces likvidácie je Obchodným zákonníkom časovo limitovaný len čiastočne v tom zmysle, že **deň skončenia likvidácia môže nastať najskôr šesť mesiacov po zverejnení oznámenia o vstupe spoločnosti do likvidácie v Obchodnom vestníku.**

Likvidácia tak musí prebiehať najmenej šesť mesiacov a celkovú dĺžku likvidácie potom ovplyvňujú napr. prebiehajúce súdne spory, problémy pri speňažovaní majetku spoločnosti, ale tiež situácie, keď má spoločnosť ku dňu zostavenia účtovnej závierky a konečnej správy o priebehu likvidácie daňový nedoplatok, alebo ak sa u nej vykonáva daňová kontrola – v tomto prípade sa predlžuje aj likvidácia o šesť mesiacov.

Ku dňu skončenia likvidácie likvidátor zostaví:

- a) účtovnú závierku,**
- b) konečnú správu o priebehu likvidácie;**

c) návrh na rozdelenie likvidačného zostatku medzi tých, ktorí majú právo na likvidačný zostatok (spoločníkom, resp. akcionárom spoločnosti).

Oznámenie o zostavení účtovnej závierky, konečnej správy o priebehu likvidácie a návrhu na rozdelenie likvidačného zostatku (oznámenie o skončení likvidácie) likvidátor bezodkladne zverejní v Obchodnom vestníku.

Každý spoločník má právo nahliadnuť do účtovnej závierky, konečnej správy o priebehu likvidácie a návrhu na rozdelenie likvidačného zostatku.

Po zverejnení oznámenia o skončení likvidácie spoločníci alebo príslušný orgán spoločnosti majú zákonnú lehotu 60 dní, počas ktorej môžu účtovnú závierku, konečnú správu o priebehu likvidácie a návrh na rozdelenie likvidačného zostatku schváliť, resp. neschváliť, inak márnym uplynutím tejto lehoty sú považované za schválené.

Po schválení účtovnej závierky, konečnej správy o priebehu likvidácie a návrhu na rozdelenie likvidačného zostatku likvidátor zverejní o tom oznámenie a likvidačný zostatok bezodkladne poukáže tým, ktorým naň vzniklo právo. K návrhu na výmaz spoločnosti z obchodného registra priloží likvidátor účtovnú závierku, konečnú správu o priebehu likvidácie a návrh na rozdelenie likvidačného zostatku.

5. Dodatočná likvidácia (§ 75k OBZ)

Inštitút dodatočnej likvidácie, upravený v § 75k OBZ, reaguje na situácie, v ktorých bola spoločnosť vymazaná z obchodného registra bez právneho nástupcu a dodatočne sa zistí majetok spoločnosti, ktorý mal byť predmetom likvidácie alebo konkurzu. Ide pritom o pomerne výnimočné prípady, keď napr. počas konkurzu na majetok spoločnosti bol z konkurznej podstaty vylúčený majetok a zostal nespeňažený, alebo o prípady, keď likvidátor alebo správca konkurznej podstaty nezistil všetok majetok spoločnosti a preto nebol v likvidácii alebo v konkurze speňažený.

V týchto prípadoch registrový súd na návrh osoby, ktorá osvedčí právny záujem na nariadení dodatočnej likvidácie (môže to byť napr. veriteľ, spoločník vymazanej spoločnosti),

rozhodne o nariadení dodatočnej likvidácie majetku spoločnosti a na ten účel ustanoví likvidátora. Navrhovateľ musí zložiť preddavok na likvidáciu vo výške 1500 eur, inak bude konanie zastavené.

Ak súd rozhodne o nariadení dodatočnej likvidácie, **rozhodne zároveň o ustanovení likvidátora a uznesenie o nariadení dodatočnej likvidácie a o ustanovení likvidátora zverejní v Obchodnom vestníku.** Na rozdiel od predchádzajúcej úpravy (účinnnej do 30. septembra 2020), súd podľa aktuálnej úpravy obnoví zápis spoločnosti v obchodnom registri, a to v rozsahu údajov zapísaných do jej výmazu s doplnením údajov o nariadenej dodatočnej likvidácii a údajov o ustanovenom likvidátorovi. **Počas dodatočnej likvidácie sa používa obchodné meno spoločnosti s dodatkom „v dodatočnej likvidácii“.**

Od obnovenia zápisu spoločnosti do obchodného registra sa na právnickú osobu hľadí, akoby nezanikla. Nariadenie dodatočnej likvidácie nemá vplyv na už ukončenú likvidáciu alebo konkurz. Ak však zistený ďalší majetok nepostačuje na uspokojenie veriteľov, musí byť podiel na likvidačnom zostatku, ktorý bol predtým vyplatený spoločníkovi a súčasne nebol prijatý dobromyseľne, vrátený spoločnosti v dodatočnej likvidácii a následne vyplatený na uspokojenie veriteľov. Na dodatočnú likvidáciu sa inak primerane použijú ustanovenia o likvidácii.

Medzi výmazom spoločnosti a nariadením jej dodatočnej likvidácie môže uplynúť dlhší čas, preto Obchodný zákonník v § 75k ods. 7 zakotvuje zásadu, v rámci ktorej **neuspokojené pohľadávky alebo iné práva voči spoločnosti, ktoré existovali v čase zániku spoločnosti, sa rozhodnutím súdu o nariadení dodatočnej likvidácie a ustanovení likvidátora obnovujú.** Počas doby, po ktorú bola spoločnosť vymazaná z obchodného registra, premlčacia doba neplynie. Po nariadení dodatočnej likvidácie a obnovení zápisu spoločnosti v obchodnom registri platí, že premlčacia doba nie je kratšia ako jeden rok od nariadenia dodatočnej likvidácie.

V záujme právnej istoty a potreby starostlivosti o majetok vymazanej spoločnosti nemožno akceptovať, aby bolo možné dodatočnú likvidáciu aktivovať kedykoľvek. So zreteľom na to

Obchodný zákonník v § 75k ods. 8 konštruuje princíp, na základe ktorého ak návrh na nariadenie dodatočnej likvidácie nebol podaný do štyroch rokov od výmazu spoločnosti z obchodného registra, uplynutím tejto lehoty majetkové hodnoty spoločnosti pripadajú do vlastníctva štátu.

8. KAPITOLA

PREMENY OBCHODNÝCH SPOLOČNOSTÍ

Právne predpisy: zákon č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstva, zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, zákon č. 200/2011 Z. z. o Obchodnom vestníku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, prvá smernica Rady č. 68/151/EHS o koordinácii ochranných opatrení, ktoré členské štáty vyžadujú od obchodných spoločností na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb v zmysle druhého odseku článku 58 zmluvy s cieľom zabezpečiť rovnocennosť týchto opatrení v rámci celého spoločenstva, jedenásta smernica Rady č. 89/666/EHS o zverejňovaní pobočiek vytvorených v členskom štáte niektorými formami spoločností riadiacimi sa právom iného členského štátu, dvanásta smernica Rady č. 89/667/EHS o obchodných spoločnostiach s ručením obmedzeným s jediným spoločníkom, smernica Európskeho parlamentu a rady č. 2003/58/ES, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady č. 68/151/EHS v súvislosti s požiadavkami na zverejňovanie s ohľadom na určité typy obchodných spoločností, Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/2121 z 27. novembra 2019, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2017/1132, pokiaľ ide o cezhraničné premeny, zlúčenia alebo splnutia a rozdelenia do slovenského právneho poriadku.

Použitá a odporúčaná literatúra: CSACH, K. Všeobecné ustanovenia: § 20a [Zrušenie a zánik právnickej osoby]. In.: ŠTEVČEK, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2019, 1754 s.; KŠENŽIGHOVÁ, A. Premeny obchodných spoločností vo svetle novej právnej úpravy. In: Digitálne platformy a digitálna transformácia: recenzovaný zborník vedeckých príspevkov interdisciplinárnej medzinárodnej vedeckej konferencie konanej dňa 13. septembra 2023 v Bratislave. Wolters Kluwer SR, 2023, s. 305 – 317. MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. 1. zväzok. § 1 – § 260. EUROKÓDEX. Žilina. 2016; PATAKYOVÁ, M. Obchodný zákonník. Komentár. 5. vydanie. C. H. Beck. Bratislava. 2016; PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Úplné znenie zákona s výkladom a judikátmi. EPP 5–6/2002;

1. Úvod

Základné zásady obchodného práva, akými sú zásada slobody podnikania a zásada zmluvnej slobody sa výrazným spôsobom prejavujú aj v práve obchodných spoločností. Spoločníci obchodnej spoločnosti si pri zakladaní spoločnosti vyberajú právnu formu spoločnosti, pričom však toto ich rozhodnutie nemusí byť trvalé a nemenné. Počas trvania existencie obchodnej spoločnosti sa môžu spoločníci dohodnúť na transformačných zmenách obchodných

spoločností, ktoré môžu jednak súvisieť so zrušením obchodnej spoločnosti alebo tiež aj zmenách, ktoré súvisia s transformáciou vnútornej štruktúry obchodnej spoločnosti. Tieto zmeny sú spravidla podmienené ekonomickými alebo hospodárskymi okolnosťami v rámci trhovej ekonomiky, prípadne v spoločnosti samotnej.

S účinnosťou od 1. marca 2024 sa súčasťou právnej úpravy obchodných spoločností a družstiev stal zákon č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstiev a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „Zákon o premenách“).

Tento zákon upravuje premeny, cezhraničné premeny a zmeny právnej formy obchodných spoločností a družstiev, ako aj niektoré iné vzťahy súvisiace s premenou, cezhraničnou premenou a zmenami právnej formy spoločností. Prijatie Zákona o premenách je reakciou na potrebu zabezpečiť transpozíciu Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/2121 z 27. novembra 2019, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2017/1132, pokiaľ ide o cezhraničné premeny, zlúčenia alebo splynutia a rozdelenia do slovenského právneho poriadku. Rovnako je cieľom tohto zákona poskytnúť novú, jednotnú, ucelenú a prehľadnú právnu úpravu splynutia, zlúčenia, rozdelenia a zmeny právnej formy obchodných spoločností, ktorú do prijatia tohto zákona upravoval Obchodný zákonník.

Zároveň prináša novú právnu úpravu premien obchodných spoločností a družstiev, zmeny ich právnej formy, ako aj cezhraničných premien. Touto osobitnou právnou úpravou zároveň dochádza s účinnosťou od 1. marca 2024 k vyňatiu ustanovení o zlúčeníach, splynutiach, rozdeleniach a zmene právnej formy z Obchodného zákonníka (§ 69 – § 69b Obchodného zákonníka).

2. Premena obchodnej spoločnosti a družstva

Zákon o premenách zavádza do právneho poriadku SR nový právny pojem – **premena**. V súlade s § 2 ods. 1 Zákona o premenách sa **premenou obchodnej spoločnosti rozumie**:

- a) **fúzia** (zlúčenie alebo splynutie) alebo
- b) **rozdelenie** spoločnosti.

2.1. Fúzia spoločností

Pojem fúzia zahrňa dva inštitúty – zlúčenie alebo splynutie spoločnosti.

Zlúčenie spoločností predstavuje postup, pri ktorom na základe zrušenia spoločnosti bez likvidácie dochádza k zániku jednej spoločnosti alebo viacerých spoločností, pričom obchodné imanie zanikajúcich spoločností prechádza na inú už existujúcu spoločnosť, ktorá sa stáva právnym nástupcom zanikajúcich spoločností.

Splynutie spoločností je definované ako postup, pri ktorom na základe zrušenia spoločnosti bez likvidácie dochádza k zániku jednej spoločnosti alebo viacerých spoločností, pričom obchodné imanie zanikajúcich spoločností prechádza na inú novozaloženú spoločnosť, ktorá sa stáva právnym nástupcom zanikajúcich spoločností.

Základný rozdiel medzi zlúčením a splynutím spoločností spočíva teda v nástupníckej spoločnosti – pri zlúčení sa nástupníckou spoločnosťou stáva jedna zo zanikajúcich spoločností, zatiaľ čo pri splynutí sa nástupníckou spoločnosťou stáva novozaložená spoločnosť. **Zákon pripúšťa realizáciu premeny spravidla len vtedy, ak zúčastnené spoločnosti** (zanikajúca spoločnosť alebo spoločnosti a spoločnosť, ktorá sa stáva právnym nástupcom) **a nástupnícke spoločnosti** (spoločnosť, ktorá sa stáva právnym nástupcom zlučovaných alebo splyvajúcich spoločností) **majú rovnakú právnu formu.**

Výnimku z tohto pravidla ustanovuje § 3 ods. 1 v spojení s § 21 Zákona o premenách, kedy je prípustné zlúčenie spoločnosti s ručením obmedzeným a akciovej spoločnosti, pri ktorom spoločnosť s ručením obmedzeným zaniká a jej imanie prechádza na akciovú spoločnosť. Rovnako sa pripúšťa zlúčenie jednoduchej spoločnosti na akcie a akciovej spoločnosti, pri ktorom jednoduchá spoločnosť na akcie zaniká a jej imanie prechádza na akciovú spoločnosť.

Obchodné spoločnosti realizujú fúzie s očakávaním, že takýto krok bude pre ďalšie fungovanie spoločnosti výhodný a spoločnosti zároveň získajú silnejšie postavenie oproti súčasnému stavu. Požadovaným výsledkom fúzie je výkonnejšia spoločnosť

a posilnenie pozície spoločnosti v rámci trhového hospodárstva. Medzi najčastejšie motívy, na základe ktorých spoločnosti pristupujú k fúziám sú zvýšenie podielu na trhu, preniknutie na nový trh alebo expanzia do nových krajín, riešenie ekonomických problémov spoločnosti, získanie nehmotných aktív (technológie, licencie, know-how), získanie skúsených zamestnancov, odstránenie konkurencie, daňové zvýhodnenie, zjednodušenie organizačnej štruktúry, úspora nákladov, zvýšenie efektivity atď.²¹⁵

2.2. Rozdelenie spoločnosti

Druhou formou premeny obchodnej spoločnosti je jej rozdelenie. Podľa § 2 ods. 7 Zákona o premenách **rozdelenie spoločnosti je možné realizovať vo forme rozštiepenia alebo odštiepenia spoločnosti.**

Rozštiepenie (ako úplné rozdelenie) je postup, pri ktorom rozdeľovaná spoločnosť zaniká a jej imanie prechádza

- a) na iné už existujúce spoločnosti, ktoré sa tým stávajú právnymi nástupcami zanikajúcej spoločnosti, označované tiež ako rozštiepenie zlúčením,
- b) na novozaložené spoločnosti, ktoré sa svojím vznikom stávajú právnymi nástupcami zanikajúcej spoločnosti, čo je označované aj ako rozštiepenie splynutím, alebo
- c) kombináciou oboch uvedených foriem.

Odštiepenie (ako čiastočné rozdelenie) je postup, pri ktorom rozdeľovaná spoločnosť nezaniká a časť imania spoločnosti špecifikovaná v projekte premeny prechádza

- a) na jednu alebo viac už existujúcich spoločností, čo možno označiť ako odštiepenie zlúčením,
- b) na jednu alebo viac novozaložených spoločností, čo je nazývané odštiepenie splynutím, alebo
- c) kombináciou oboch uvedených foriem.

Zákon o premenách v ustanovení § 57 ods. 1 pripúšťa odštiepenie, ak rozdeľovanou spoločnosťou je akciová spoločnosť

²¹⁵ SKÁLOVÁ, J. *Účetní a daňové souvislosti přeměn obchodních společností*. Praha : Wolters Kluwer, 2012, s. 30.

alebo spoločnosť s ručením obmedzeným. Pri odštiepení každý spoločník rozdeľovanej spoločnosti ostáva spoločníkom tejto spoločnosti, ak zákon neustanovuje inak. Odštiepenie je v zmysle zákona neprípustné, ak v deň od ktorého sa úkony zanikajúcich spoločností považujú z hľadiska účtovníctva za úkony vykonané na účet nástupníckej spoločnosti je vlastné imanie rozdeľovanej spoločnosti nižšie ako jej základné imanie.

Pri rozdelení spoločnosti venuje zákon osobitnú pozornosť problematike prechodu majetku a záväzkov ako aj ručeniu. Projekt premeny pri rozdelení spoločnosti by mal obsahovať ustanovenia definujúce rozsah prechodu obchodného majetku na nástupnícku spoločnosť a v prípade odštiepenia rozdeľovanej spoločnosti a nástupníckych spoločností.

Ak schválený projekt tieto informácie jasne neurčuje, prechádza táto časť obchodného majetku do podielového spoluvlastníctva všetkých nástupníckych spoločností a v prípade odštiepenia do podielového spoluvlastníctva rozdeľovanej spoločnosti a nástupníckych spoločností. Podiely sa určia pomerom, v akom na ne prešlo čisté obchodné imanie rozdeľovanej spoločnosti ku dňu účinnosti rozdelenia. Ak v schválenom projekte premeny nie je jasne určené, na ktorú spoločnosť prechádza určitá časť záväzkov, postupuje sa obdobne ako pri prechode majetku.

Problematika ručenia je pri rozštiepení zákonom upravená v ustanovení § 59 Zákona o premenách tak, že **každá z nástupníckych spoločností ručí za záväzky, ktoré prešli rozštiepením z rozdeľovanej spoločnosti na ostatné nástupnícku spoločnosti do výšky čistého obchodného imania, ktoré na ňu prešlo ku dňu účinnosti rozdelenia. Pri odštiepení ručí rozdeľovaná spoločnosť za záväzky, ktoré prešli odštiepením z rozdeľovanej spoločnosti na nástupnícku spoločnosť.**

Rozdeľovaná spoločnosť a nástupnícka spoločnosť ručia do výšky čistého obchodného imania, ktoré na danú spoločnosť prešlo ku dňu účinnosti rozdelenia. Veriteľ môže požadovať celé plnenie záväzku od ktorejkoľvek z nástupníckych spoločností a splnením záväzku jednou z nich povinnosť ostatných nástupníckych spoločností zanikne. Medzi sebou sa nástupnícke

spoločnosti vyrovnajú v pomere, v akom na ne prešlo čisté obchodné imanie zaniknutej spoločnosti.

3. Cezhraničná premena obchodnej spoločnosti a družstva

Zákon o premenách legislatívne upravuje taktiež cezhraničné premeny. Pod pojmom cezhraničná premena je potrebné rozumieť premenu, v rámci ktorej aspoň jednou zúčastnenou spoločnosťou alebo nástupníckou spoločnosťou je slovenská spoločnosť a aspoň jednou zúčastnenou spoločnosťou alebo nástupníckou spoločnosťou je zahraničná spoločnosť.

Cezhraničná premena predstavuje podľa § 2 ods. 2 Zákona o premenách:

- a) cezhraničnú fúzia (splynutie alebo zlúčenie spoločností) alebo
- b) cezhraničné rozdelenie spoločnosti.

Cezhraničná fúzia je fúzia, ak aspoň jednou zúčastnenou spoločnosťou alebo nástupníckou spoločnosťou je slovenská spoločnosť a aspoň jednou zúčastnenou spoločnosťou alebo nástupníckou spoločnosťou je zahraničná spoločnosť.

Cezhraničné rozdelenie je novým inštitútom, ktorý Zákonom o premenách definuje ako rozdelenie, ak aspoň jednou zúčastnenou spoločnosťou alebo nástupníckou spoločnosťou je slovenská spoločnosť a aspoň jednou zúčastnenou spoločnosťou alebo nástupníckou spoločnosťou je zahraničná spoločnosť, pričom nástupníckou spoločnosťou môže byť len novovznikajúca spoločnosť.

Zákon o premenách spravidla nepripúšťa realizáciu cezhraničnej premeny, ak zúčastnené spoločnosti a nástupnícke spoločnosti majú rozdielnu právnu formu. Cezhraničná fúzia nadobúda účinnosť podľa práva členského štátu, ktorým sa spravuje nástupnícka spoločnosť.

Dňom účinnosti cezhraničnej zmeny právnej formy existuje spoločnosť v takej právnej forme, na akú bola zmenená, spoločnosť je zapísaná v obchodnom registri cieľového štátu a spoločnosť má sídlo v cieľovom štáte. Cezhraničné rozdelenie nadobúda účinnosť podľa práva členského štátu, ktorým sa spravuje rozdeľovaná spoločnosť. Po nadobudnutí svojej účinnosti už nemôžu byť vyhlásené za neplatné.

3.1. Neprípustnosť premeny a cezhraničnej premeny obchodnej spoločnosti a družstva

Premena je neprípustná, ak zúčastnené spoločnosti a nástupnícke spoločnosti majú rozdielnu právnu formu, s výnimkou situácií, kedy dochádza k:

- a) zlúčeniu spoločnosti s ručením obmedzeným a akciovej spoločnosti, pri ktorom spoločnosť s ručením obmedzeným zaniká a jej imanie prechádza na akciovú spoločnosť,
- b) zlúčeniu jednoduchej spoločnosti na akcie a akciovej spoločnosti, pri ktorom jednoduchá spoločnosť na akcie zaniká a jej imanie prechádza na akciovú spoločnosť.

Cezhraničná premena je neprípustná, ak zúčastnené spoločnosti a nástupnícke spoločnosti majú rozdielnu právnu formu. Cezhraničné rozdelenie spoločnosti je neprípustné, ak slovenskou rozdeľovanou spoločnosťou alebo nástupníckou spoločnosťou je iná ako akciová spoločnosť alebo spoločnosť s ručením obmedzeným. Zahranličnou rozdeľovanou spoločnosťou alebo nástupníckou spoločnosťou nemôže byť iná spoločnosť ako spoločnosť, ktorá má právnu formu (spoločnosť s ručením obmedzeným alebo akciová spoločnosť) v súlade s právnym poriadkom členského štátu, podľa ktorého sa spoločnosť spravuje alebo sa spravovať má.

Premena a cezhraničná premena je tiež neprípustná aj vtedy, ak:

- a) zúčastnená spoločnosť alebo nástupnícka spoločnosť je v likvidácii,
- b) voči zúčastnenej spoločnosti alebo nástupníckej spoločnosti pôsobia účinky vyhlásenia konkurzu; to neplatí ak správca súhlasí s premenou alebo cezhraničnou premenou,
- c) voči zúčastnenej spoločnosti alebo nástupníckej spoločnosti pôsobia účinky začatia reštrukturalizačného konania alebo povolenia reštrukturalizácie; to neplatí, ak reštrukturalizačný plán potvrdený súdom premenu alebo cezhraničnú premenu predpokladá,
- d) súd voči zúčastnenej spoločnosti alebo nástupníckej spoločnosti vedie konanie o ich zrušení,
- e) by v dôsledku odštiepenia rozdeľovaná spoločnosť a niektorá z nástupníckych spoločností boli v hroziacom úpadku.

4. Osobitná zodpovednosť štatutárneho orgánu za škodu

Popri všeobecných ustanoveniach o zodpovednosti štatutárneho orgánu podľa Obchodného zákonníka sa Zákonom o premenách zakotvuje v § 6 **osobitná zodpovednosť štatutárneho orgánu zúčastnených spoločností za škodu**. Členovia štatutárnych orgánov zúčastnených spoločností, ktorí porušili svoje povinnosti ustanovené Zákonom o premenách pri príprave a uskutočňovaní premeny, sú zodpovední spoločne a nerozdielne za škodu, ktorú tým spôsobili spoločnosti, ktorej členmi štatutárneho orgánu boli v čase vzniku povinnosti, a jej spoločníkom. Rovnaké zodpovednostné vzťahy vznikajú štatutárnemu orgánu zúčastnenej spoločnosti pri cezhraničnej premene a zmene právnej formy spoločnosti.

Členovia štatutárnych orgánov zúčastnených spoločností sú ďalej povinní zdržať sa premeny, cezhraničnej premeny a zmien právnej formy, ak možno predpokladať, že by nástupnícka spoločnosť bola v úpadku, alebo by jej úpadok hrozil, po odštiepení rozdeľovaná spoločnosť bola v úpadku, alebo by jej úpadok hrozil, alebo je premena podľa Zákona o premenách neprípustná. Členovia štatutárnych orgánov zúčastnených spoločností zodpovedajú veriteľom za škodu, ktorú im spôsobili porušením týchto povinností.

5. Projekt premeny

Na premenu (fúziu aj rozdelenie) sa vyžaduje vypracovanie návrhu projektu premeny, ktorý vypracúvajú spoločne štatutárne orgány zúčastnených spoločností a ktorý musí obsahovať zákonom ustanovené náležitosti a prílohy. **Návrh projektu premeny** sa ukladá do zbierky listín pre každú zúčastnenú spoločnosť. Oznámenie o uložení návrhu projektu premeny do zbierky listín musí byť zverejnené v Obchodnom vestníku najmenej jeden mesiac pred dňom konania valného zhromaždenia, ktoré má rozhodovať o jeho schválení.

Oznámenie o vypracovaní návrhu projektu premeny, je potrebné doručiť v zákonnej lehote 60 dní pred dňom konania valného zhromaždenia, ktoré má rozhodnúť o schválení návrhu projektu premeny príslušnému správcovi dane.

V procese premeny spoločnosti vzniká spoločníkovi spoločnosti oznamovacia povinnosť vo vzťahu k záložnému veriteľovi, ak je podiel spoločnosti predmetom záložného práva. Spoločník spoločnosti je v tomto prípade povinný doručiť záložnému veriteľovi aspoň 30 dní pred dňom konania valného zhromaždenia, ktoré má rozhodnúť o schválení návrhu projektu premeny oznámenie o tom, že bol tento návrh vypracovaný.

Na **schválenie návrhu projektu premeny** sa vyžaduje súhlas všetkých spoločníkov zúčastnených spoločností, ak spoločenské zmluvy alebo stanovy zúčastnených spoločností alebo zákon neustanovujú inak. Schválený projekt premeny podpisujú štatutárne orgány zúčastnených spoločností.

Svoje rozhodnutie o schválení návrhu projektu premeny môžu spoločníci zúčastnených spoločností najneskôr do podania návrhu na zápis premeny do obchodného registra zrušiť, a to rovnakým schvaľovacím postupom ako pri chválení návrhu projektu premeny. Oznámenie o zrušení už schváleného projektu premeny musí byť do 30 dní odo dňa prijatia rozhodnutia jeho o zrušení zverejnené v Obchodnom vestníku a doručené príslušnému správcovi dane.

S cieľom zamedziť nepoctivým premenám obchodných spoločností sa vyžaduje pred podaním návrhu na zápis premeny spoločnosti do obchodného registra vypracovanie správy audítora, ktorá osvedčí, že premena nebude neprípustná.²¹⁶

Návrh na zápis premeny do obchodného registra podávajú v lehote do 30 dní odo dňa schválenia návrhu projektu premeny súčasne všetky zúčastnené spoločnosti.

6. Účinnosť premeny

Premena nadobúda svoju účinnosť zápisom do obchodného registra, zápis premeny má preto konštitutívny charakter. Dňom účinnosti premeny pri zlúčení a cezhraničnom zlúčení imanie zanikajúcej spoločnosti alebo zanikajúcich spoločností prechádza

²¹⁶ Audítor každej zúčastnenej spoločnosti zodpovedá za škodu, ktorú spôsobil spoločníkom zúčastnenej spoločnosti porušením povinností ustanovených Zákonom o premenách a osobitným predpisom pri vypracovávaní správy. Audítor sa môže zbaviť zodpovednosti za rovnakých podmienok ako člen predstavenstva alebo dozornej rady.

na nástupnícku spoločnosť, spoločníci zanikajúcej spoločnosti alebo zanikajúcich spoločností sa stávajú spoločníkmi nástupníckej spoločnosti a spoločnosti zanikajúce zlúčením zanikajú.

Pri splynutí a cezhraničnom splynutí prechádza dňom účinnosti premeny imanie zanikajúcej spoločnosti alebo zanikajúcich spoločností na nástupnícku spoločnosť, spoločníci zanikajúcej spoločnosti alebo zanikajúcich spoločností sa stávajú spoločníkmi nástupníckej spoločnosti, spoločnosti zanikajúce splynutím zanikajú a vznikajú nástupnícke spoločnosti.

Dňom účinnosti premeny pri rozštiepení a cezhraničnom rozštiepení imanie zanikajúcej spoločnosti prechádza na nástupnícke spoločnosti, spoločníci zanikajúcej spoločnosti sa stávajú spoločníkmi nástupníckych spoločností, rozdeľovaná spoločnosť zaniká a pri rozštiepení splynutím vznikajú nástupnícke spoločnosti.

Pri odštiepení a cezhraničnom odštiepení imanie rozdeľovanej spoločnosti, určené v projekte premeny alebo v projekte cezhraničnej premeny, prechádza dňom účinnosti premeny na nástupnícke spoločnosti, spoločníci rozdeľovanej spoločnosti sa stávajú aj spoločníkmi nástupníckych spoločností a pri odštiepení splynutím vznikajú nástupnícke spoločnosti.

Premena, ktorá nadobudla účinnosť, nemôže byť vyhlásená za neplatnú. Zákon o premenách však v § 18 upravuje podmienky a dôvody určenia neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia o schválení návrhu projektu premeny súdom. V lehote šiestich mesiacov odo dňa účinnosti premeny sa možno domáhať určenia jej neplatnosti podaním návrhu na súd na určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia o schválení návrhu projektu premeny podľa § 183 Obchodného zákonníka.²¹⁷ Rozhodnutie súdu o neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia o schválení návrhu projektu premeny sa ukladá do zbierky listín.

Pri premene obchodných spoločností je zákonom poskytovaná ochrana spoločníkov spoločnosti, ktorá sa prejavuje v povinnosti

²¹⁷ Podľa § 18 ods. 5 Zákona o premenách: „Ak súd rozhodne o neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia o schválení návrhu projektu premeny, sú zo záväzkov, ktoré vznikli v čase od zápisu premeny do obchodného registra do zverejnenia oznámenia o uložení rozhodnutia súdu do zbierky listín na ľarchu alebo v prospech nástupníckej spoločnosti, zaviazané a oprávnené spoločne a nerozdielne všetky zúčastnené spoločnosti.“

nástupníckej spoločnosti vyplatiť spoločníkom, ktorých účasť v spoločnosti zaniká vyrovnací podiel. V návrhu projektu premeny totiž možno dohodnúť, že niektorí spoločníci zanikajúcich spoločností ako aj spoločnosti, na ktorú prechádza imanie zanikajúcich spoločností sa nestanú spoločníkmi nástupníckej spoločnosti. Na takúto dohodu sa vždy vyžaduje súhlas dotknutých spoločníkov.

Zákon o premenách poskytuje ochranu aj veriteľom, ktorí majú ku dňu účinnosti premeny voči niektorej zo zúčastnených spoločností nesplatené pohľadávky, ktoré nie sú dostatočne zabezpečené. Ak sa v dôsledku premeny zhorší vymožitelnosť ich pohľadávok majú títo veritelia právo do šiestich mesiacov odo dňa zverejnenia zápisu premeny v obchodnom registri požadovať od nástupníckej spoločnosti, aby dostatočným spôsobom zabezpečila splnenie ich nesplatených pohľadávok.

Ak medzi veriteľmi a spoločnosťou nedôjde k dohode o spôsobe zabezpečenia pohľadávky, rozhodne o dostatočnom zabezpečení súd s ohľadom na druh a výšku pohľadávky.

7. Zmena právnej formy spoločnosti

Zákon o premenách upravuje taktiež problematiku **zmeny právnej formy a cezhraničnej zmeny právnej formy spoločnosti.**

Zmena právnej formy je zákonom definovaná ako postup, pri ktorom spoločnosť bez zrušenia alebo likvidácie zmení svoju právnu formu. Zmena právnej formy je však prípustná len v zákonom taxatívne vymedzených prípadoch. Rovnako to patrí aj pre cezhraničnú zmenu právnej formy. Právna úprava inštitútu zmeny právnej formy spoločnosti je *de lege lata* upravená ako vnútorná organizačná zmena spoločnosti, ktorá sa zapisuje do obchodného registra. Účinnosťou zmeny právnej formy nevzniká nový právny subjekt, ktorý by bol univerzálnym právnym nástupcom spoločnosti, ktorá zmenila právnu formu, ale spoločnosť v novej právnej forme po zohľadnení zmeny právnej formy v dodatku k obchodnému menu kontinuálne funguje ďalej so zachovanými základnými identifikačnými údajmi.

Cezhraničná zmena právnej formy je v § 2 ods. 15 Zákona o premenách definovaná ako postup, pri ktorom spoločnosť bez

zrušenia alebo likvidácie zmení svoju právnu formu zapísanú v registri pôvodného štátu na právnu formu podľa práva cieľového štátu a zároveň premiestni do cieľového štátu aspoň svoje sídlo.

Zákon o premenách výslovne **pripúšťa nasledovné zmeny právnej formy spoločnosti:**

- a) **verejná obchodná spoločnosť môže zmeniť právnu formu na komanditnú spoločnosť,**
- b) **komanditná spoločnosť môže zmeniť právnu formu na verejnú obchodnú spoločnosť,**
- c) **spoločnosť s ručením obmedzeným môže zmeniť právnu formu na akciovú spoločnosť, jednoduchú spoločnosť na akcie alebo družstvo,**
- d) **akciová spoločnosť môže zmeniť právnu formu na spoločnosť s ručením obmedzeným, jednoduchú spoločnosť na akcie alebo družstvo, ak osobitný predpis neustanovuje inak,**
- e) **jednoduchá spoločnosť na akcie môže zmeniť právnu formu na spoločnosť s ručením obmedzeným alebo akciovú spoločnosť,**
- f) **družstvo môže zmeniť právnu formu na spoločnosť s ručením obmedzeným alebo na akciovú spoločnosť.**

Zmena právnej formy akciovej spoločnosti s premenlivým základným imaním je neprípustná. Rovnako je neprípustná zmena právnej formy spoločnosti alebo družstva, kde nástupníckou spoločnosťou by bola akciová spoločnosť s premenlivým základným imaním.

Na zmenu právnej formy je potrebné vypracovať návrh projektu zmeny právnej formy, ktorý vypracuje štatutárny orgán spoločnosti, prílohou ktorého je návrh spoločenskej zmluvy a návrh stanov spoločnosti po zmene právnej formy.

Návrh projektu zmeny právnej formy v zmysle § 106 ods. 3 Zákona o premenách musí obsahovať najmä:

- a) obchodné meno, sídlo a identifikačné číslo spoločnosti pred zmenou právnej formy,
- b) právnu formu a obchodné meno spoločnosti po zmene právnej formy,
- c) podiely spoločníkov v spoločnosti, prípadne výšku vkladov spoločníkov do spoločnosti po zmene právnej formy; ak sa

- mení právna forma na akciovú spoločnosť alebo jednoduchú spoločnosť na akcie, aj podobu, druh, formu, menovitú hodnotu a počet akcií spoločníkov po zmene právnej formy,
- d) určenie osôb, ktoré budú štatutárnym orgánom alebo členmi štatutárneho orgánu, určenie členov predstavenstva akciovej spoločnosti sa nevyžaduje, ak spoločnosť mení právnu formu na akciovú spoločnosť a ak predstavenstvo podľa stanov volí dozorná rada,
 - e) určenie osôb, ktoré budú členmi dozornej rady, ak sa táto po zmene právnej formy zriaďuje.

Ak mení právnu formu jednoduchá spoločnosť na akcie, akciová spoločnosť alebo spoločnosť s ručením obmedzeným, je štatutárny orgán spoločnosti povinný vypracovať písomnú správu, v ktorej z právneho a ekonomického hľadiska vysvetlí a odôvodní zmenu právnej formy. Ak je v spoločnosti zriadená dozorná rada, preskúma správu štatutárneho orgánu a predloží spoločníkom svoje vyjadrenie k zamýšľanej zmene právnej formy. Návrh projektu zmeny právnej formy podlieha následne schváleniu spoločníkov spoločnosti. Na jeho schválenie sa vyžaduje súhlas dvojtretinovej väčšiny hlasov všetkých spoločníkov, ak spoločenská zmluva neustanovujú prísnejšie kritériá.

V prípade spoločností nevytvárajúcich povinne základné imanie sa na schválenie návrhu projektu zmeny právnej formy vyžaduje súhlas všetkých jej spoločníkov. Ak mení právnu formu akciová spoločnosť, uznesenie o schválení návrhu projektu zmeny právnej formy musí byť vyhotovené vo forme notárskej zápisnice. Ak mení právnu formu jednoduchá spoločnosť na akcie, pravosť podpisu predsedu valného zhromaždenia na uznesení o schválení návrhu projektu zmeny právnej formy musí byť úradne osvedčená.

Svoje rozhodnutie o schválení návrhu projektu zmeny právnej formy môžu spoločníci spoločnosti najneskôr do podania návrhu na zápis zmeny právnej formy do obchodného registra zrušiť, a to rovnakým schvaľovacím postupom ako pri chválení návrhu projektu zmeny právnej formy. Oznámenie o zrušení už schváleného projektu zmeny právnej formy musí byť do 30 dní odo dňa prijatia rozhodnutia jeho o zrušení zverejnené v Obchodnom vestníku a doručené príslušnému správcovi dane.

Zákon o premenách explicitne vymedzuje v § 3 ods. 6 aj prípady neprípustnosti zmeny právnej formy a cezhraničnej zmeny právnej formy spoločnosti. Neprípustnosť je daná vtedy, ak je spoločnosť v likvidácii, či v prípade, ak súd voči spoločnosti vedie konanie o jej zrušení.

Aj pri zmene právnej formy spoločnosti Zákon o premenách obsahuje osobitné ustanovenia, poskytujúce ochranu spoločníkov spoločnosti, ktorým ku dňu účinnosti zmeny právnej formy zaniká na základe ich súhlasu účasť v spoločnosti. Týmto spoločníkom spoločnosť vyplatí prislúchajúci vyrovnací podiel.

Poskytovaná je tiež ochrana veriteľom spoločnosti, ktorá mení právnu formu. Ak mení právnu formu spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť alebo jednoduchá spoločnosť na akcie a ak po zmene právnej formy spoločnosť nevytvára základné imanie alebo vytvára nižšie základné imanie ako pred zmenou právnej formy, je štatutárny orgán spoločnosti povinný zmenu právnej formy oznámiť do 30 dní od jej účinnosti známym veriteľom spoločnosti, ktorým vznikli pohľadávky voči spoločnosti pred dňom zverejnenia oznámenia o zápise zmeny právnej formy a zverejniť ju v Obchodnom vestníku dvakrát za sebou najmenej s odstupom 30 dní spolu s výzvou, aby veritelia prihlásili svoje pohľadávky, ktoré majú voči spoločnosti a ktoré neboli oprávneným ku dňu nadobudnutia účinnosti zmeny právnej formy voči tretím osobám splatné.

Veritelia spoločnosti sú oprávnení požadovať do 90 dní odo dňa, keď dostali oznámenie o zápise zmeny právnej formy, inak do 90 dní odo dňa druhého zverejnenia oznámenia o zmene právnej formy v Obchodnom vestníku, aby splnenie ich neuhradených pohľadávok bolo dostatočným spôsobom zabezpečené. Toto právo však neprislúcha veriteľovi, ktorého pohľadávka je už primerane zabezpečená. Spoločníkom nemožno po zmene právnej formy poskytnúť žiadne plnenie v súvislosti so zmenou právnej formy ani vyplatiť podiel na zisku pred uplynutím lehôt veriteľov na zabezpečenie splnenia ich neuhradených pohľadávok, ak všetkým veriteľom spoločnosti, ktorí si včas uplatnili toto svoje právo sa neposkytlo dostatočné zabezpečenie. Ak spoločnosť nerespektuje zákonom uložené obmedzenie a poskytne spoločníkom plnenie v rozpore s ním, ručia členovia štatutárneho orgánu spoločnosti

spoločne a nerozdielne za záväzky spoločnosti voči veriteľom, ktorých pohľadávky voči spoločnosti neboli zabezpečené v súlade so zákonom, ak ich nemožno uspokojiť z majetku spoločnosti.

Zmena právnej formy nadobúda účinnosť zápisom do obchodného registra. Dňom účinnosti zmeny právnej formy spoločnosť nezaniká, ale existuje v takej právnej forme, na akú bola zmenená.

Nadobudnutie účinnosti cezhraničnej zmeny právnej formy sa riadi právom členského štátu, ktorým sa spravuje nástupnícka spoločnosť. Dňom jej účinnosti existuje spoločnosť v takej právnej forme, na akú bola zmenená, spoločnosť je zapísaná v obchodnom registri cieľového štátu a má sídlo v cieľovom štáte. Po nadobudnutí účinnosti cezhraničná zmena právnej formy, nemôže byť vyhlásená za neplatnú.

9. KAPITOLA

VEREJNÁ OBCHODNÁ SPOLOČNOSŤ

Právna úprava: Ústava Slovenskej republiky, § 76 až 92 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstva.

Použitá a odporúčaná literatúra: BALÁŽ, P. Postavenie spoločníka povereného obchodným vedením vo verejnej obchodnej spoločnosti. In: Právne postavenie spoločníka v obchodnej spoločnosti, 2017, s. 7–16. ČÁP, Z., HEJDA, J. a kol. Zákon o obchodných korporáciách. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské predpisy. Praha: Linde, 2013. 783 s. ELIÁŠ, K. Veřejná obchodní společnost. In: Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva, 1998, č. 1, s. 30–57. HUSÁR J. Zákonný článok XXXVII/1875 a jeho vplyv na vývoj slovenského obchodného práva. In: Právny obzor, 2017, č. 1, s. 38–58. KUBINEC, M. Osobitné dôvody zrušenia verejnej obchodnej spoločnosti. In: Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Beli Neosolii, 2005, s. 129–140. MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. 1. zväzok. §1–260 OBZ. Bratislava: EUKÓDEX, 2016, 651 s. OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. 3100 s. PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022. 1792 s. PATAKYOVÁ, M. Postavenie spoločníka verejnej obchodnej spoločnosti – niektoré legislatívne a aplikačné problémy. In: AFI UC XXIV, 2016, s. 133–145. SUCHOŽA, J. a kol. Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár. Bratislava: EUROUNION, 2016. 1336 s. ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. a kol. Zákon o obchodných korporáciách. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 s. VAČOKOVÁ, L. Osobné obchodné spoločnosti v komparácii slovenského a českého právneho poriadku. In: Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae, 2013, s. 304–314.

1. Všeobecná charakteristika, založenie a vznik verejnej obchodnej spoločnosti

Z historického hľadiska patrí verejná obchodná spoločnosť k jednej z najstarších foriem obchodných spoločností. Vyvinula sa z rímskej society, ktorá bola zmluvným združením osôb bez právnej subjektivity, založeným za určitým účelom, pričom zmluvné strany sa stávali spoluvlastníkmi majetku, ktorý do nej vložili. Počiatky verejnej obchodnej spoločnosti siahajú do stredovekého Talianska,

kde bola pôvodne založená len ako spoločenstvo dedičov (synov) obchodníka. Neskôr našla táto forma spoločnosti pod pojmom „*société en nom collectif*“ svoje ukotvenie vo francúzskom Obchodnom zákonníku (Le Code de commerce z roku 1807) ako jedna z troch typov obchodných spoločností.²¹⁸ Najväčší rozvoj zaznamenala táto právna forma v 19. storočí, keď sa často využívala na obchodné účely, a to vďaka neobmedzenému ručeniu spoločníkov, ktoré im dodávalo dôveryhodnosť. Naopak, v 20. storočí jej popularita klesla.

V Uhorsku existovala pomerne rozsiahla úprava korporáčného práva, ktorej základné zákonné články boli prijaté už v roku 1840. Obchodné spoločnosti boli teda v Uhorsku upravené po prvýkrát v rámci „prvého obchodného zákonodarstva“ v roku 1840, a to najmä v zák. čl. XVIII/1840, ktorý upravoval verejné obchodné, komanditné a účastinné spoločnosti.²¹⁹ Prvú komplexnú právnu úpravu verejnej obchodnej spoločnosti na slovenskom území predstavoval uhorský Obchodný zákon z roku 1875, ktorého I. časť, VIII. oddiel niesol názov „Verejná obchodná spoločnosť“. Verejná obchodná spoločnosť bola v uhorskom Obchodnom zákone v § 64 vymedzená nasledovne: „*Verejná spoločnosť sa utvorí, prevádzujúci dve alebo viac osôb obchod pod spoločnou firmou s neobmedzeným a solidárnym ručením.*“ Podstatná časť uhorského Obchodného zákona bola neskôr zrušená Občianskym zákonníkom z roku 1950.

Právna úprava verejnej obchodnej spoločnosti sa vrátila do slovenského právneho poriadku znovu po roku 1989, a to právnou úpravou zákona č. 103/1990 Zb., ktorým sa menil a doplňal zákon č. 109/1964 Zb. Hospodársky zákonník. Následne bola právna úprava verejnej obchodnej spoločnosti transponovaná aj do znenia Obchodného zákonníka. Verejnú obchodnú spoločnosť, resp. jej

²¹⁸ Čl. 20 – 22 Le Code de commerce 1807: „*Verejná obchodná spoločnosť je obchodná spoločnosť uzavretá dvoma alebo viacerými osobami, ktorej predmetom činnosti je podnikanie pod obchodným menom. Súčasťou obchodného mena môžu byť len mená spoločníkov. Spoločníci verejnej obchodnej spoločnosti uvedení v spoločenskej zmluve ručia spoločne a nerozdielne za všetky záväzky spoločnosti, a to aj vtedy, ak sa pod ňu podpíše len jeden zo spoločníkov, ak je pod obchodným menom.*“

²¹⁹ HUSÁR J. Zákonný článok XXXVII/1875 a jeho vplyv na vývoj slovenského obchodného práva. In: Právny obzor, 2017, č. 1, s. 43.

modifikácie môžeme identifikovať naprieč kontinentálnym právnym systémom. V rámci rakúsko-nemeckého právneho systému je pre túto spoločnosť typické, že nemá právnú subjektivitu, kedy nositeľmi právnej subjektivity sú samotní podnikatelia podnikajúci spoločne v rámci verejnej obchodnej spoločnosti.

Verejná obchodná spoločnosť je právnickou osobou, založenou za účelom podnikania, pre ktorú je charakteristické založenie aspoň dvoma osobami, ktoré podnikajú pod spoločným obchodným menom a ručia za záväzky spoločnosti spoločne a nerozdielne všetkým svojím majetkom. Právna úprava verejnej obchodnej spoločnosti je sústredená primárne v § 76 – § 92 OBZ, pričom subsidiárne sa budú aplikovať aj všeobecné ustanovenia Obchodného zákonníka o jednotlivých inštitútoch práva obchodných spoločností.

Verejnú obchodnú spoločnosť zaradujeme medzi personálne spoločnosti, pričom ide o spoločnosť, v ktorej aspoň dve osoby podnikajú pod spoločným obchodným menom a ručia za záväzky spoločnosti spoločne a nerozdielne všetkým svojím majetkom. Jej využívanie v súčasnosti nie je široké, avšak pri niektorých druhoch podnikateľskej činnosti je naďalej zákonom požadovaná ako predpísaná forma podnikania.²²⁰

Dôležitým pojmovým znakom verejnej obchodnej spoločnosti je **účasť aspoň dvoch osôb** (buď fyzickej osoby alebo právnickej osoby, alebo ich kombináciou) **na podnikaní spoločnosti pod spoločným obchodným menom.** Zákonná podmienka minimálneho počtu spoločníkov musí byť zachovaná počas celej doby existencie spoločnosti. Samotná existencia verejnej obchodnej spoločnosti je závislá práve na týchto konkrétnych osobách, ktoré spojením svojich skúseností, vedomostí, osobných vlastností, či know-how predstavujúcich práve kľúčový prínos pre spoločnosť. Zákon neumožňuje, na rozdiel od spoločnosti s ručením obmedzeným, aby bola verejná obchodná spoločnosť založená jediným zakladateľom. Horná hranica počtu spoločníkov spoločnosti nie je obmedzená.

²²⁰ Napr. zákon č. 8/2005 Z. z. o správcoch v znení neskorších predpisov ustanovuje v § 22 verejnú obchodnú spoločnosť a komanditnú spoločnosť ako prípustné formy obchodných spoločností, ktoré je možné zapísať do zoznamu správcov a prostredníctvom ktorých je možné vykonávať správčovskú činnosť podľa ZKR.

Nakoľko je verejná obchodná spoločnosť spoločnosťou personálnou, účasť spoločníka v tejto spoločnosti nie je podmienená vložením vkladu do spoločnosti. Vkladová povinnosť spoločníkov však môže byť stanovená spoločenskou zmluvou. V takomto prípade sú vklady (peňažné aj nepeňažné) splatné v lehote stanovenej spoločenskou zmluvou, inak bez zbytočného odkladu po vzniku spoločnosti (§ 80 OBZ). Vklady spoločníkov sa však nezapisujú do obchodného registra.

Ďalším charakteristickým pojmovým znakom verejnej obchodnej spoločnosti je rozsah a charakter ručenia spoločnosti a jej spoločníkov. Verejná obchodná spoločnosť zodpovedá za svoje záväzky celým svojím majetkom. Úzky vzťah medzi spoločníkmi a spoločnosťou prináša v prípade podnikateľských neúspechov verejnej obchodnej spoločnosti pre jej spoločníkov určité majetkové riziká, keďže sa vstupom do spoločnosti stávajú zákonnými ručiteľmi za jej záväzky. **Spoločníci verejnej obchodnej spoločnosti ručia za záväzky spoločnosti spoločne a nerozdielne.** Ručiteľský záväzok spoločníkov je teda solidárnej povahy. Táto forma zabezpečenia síce pôsobí ako ochrana vo vzťahu k veriteľom spoločnosti v prípade, že spoločnosť nesplní svoje záväzky riadne a včas, ale pre spoločníkov predstavuje riziko straty ich osobného majetku porovnateľné s rizikom straty osobného majetku v prípade individuálneho podnikania, napr. na základe živnostenského oprávnenia alebo iného oprávnenia na vykonávanie podnikateľskej činnosti.²²¹

Obchodný zákonník v § 86 a § 87 výslovne upravuje aj otázku rozsahu ručenia spoločníkov, pričom spoločníci ručia za záväzky spoločnosti neobmedzene, t. j. všetkým svojím majetkom. Je potrebné dodať, že ručenie spoločníkov trvá aj po zániku spoločnosti. Spoločníci nemôžu svoju ručiteľskú povinnosť obmedziť alebo vylúčiť úpravou spoločenskej zmluvy. Veriteľ spoločnosti sa preto môže domáhať splnenia svojej pohľadávky od ktoréhokolvek spoločníka spoločnosti.

²²¹ ELIÁŠ, K. Veřejná obchodní společnost. In: Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva, roč. 137, 1998, č. 1, s. 31.

Ak zanikne účasť spoločníka za trvania spoločnosti, ručí len za záväzky, ktoré vznikli pred zánikom jeho účasti. Spoločník, ktorý do spoločnosti pristúpil, ručí aj za záväzky spoločnosti vzniknuté pred jeho pristúpením. Môže však požadovať od ostatných spoločníkov, aby mu poskytli náhradu za poskytnutie tohto plnenia a nahradili náklady s tým spojené.

Na založenie verejnej obchodnej spoločnosti sa použijú všeobecné ustanovenia upravujúce založenie a vznik obchodných spoločností s osobitosťami vyplývajúcimi z ustanovení o verejnej obchodnej spoločnosti.

Spoločnosť sa zakladá spoločenskou zmluvou²²² podpísanou všetkými jej zakladateľmi, pričom pravosť ich podpisov musí byť úradne osvedčená. Následne môže verejná obchodná spoločnosť vzniknúť. Deň vzniku verejnej obchodnej spoločnosti je totožný s dňom zápisu spoločnosti do Obchodného registra.

Kogentné ustanovenie § 78 OBZ upravuje **podstatné náležitosti spoločenskej zmluvy ako základného dokumentu spoločnosti, pričom absencia samotnej spoločenskej zmluvy alebo niektorých jej podstatných náležitostí môže byť dôvodom na rozhodnutie súdu o neplatnosti spoločnosti po jej vzniku za podmienok uvedených v § 68a OBZ. Spoločenská zmluva verejnej obchodnej spoločnosti musí podľa § 78 OBZ obsahovať nasledovné obligatórne časti:**

- a) **obchodné meno a sídlo spoločnosti,**
- b) **určenie spoločníkov** s uvedením názvu a sídla právnickej osoby alebo mena a bydliska fyzickej osoby,
- c) **predmet podnikania spoločnosti.**

Zákonom ustanovené povinné formálne a obsahové náležitosti spoločenskej zmluvy predstavujú jej nevyhnutný základ, ktorý však môže byť vôľou zakladateľov rozšírený o ďalšie fakultatívne časti (napr. úpravu ďalších podmienok činnosti spoločnosti, ustanovenia zakotvujúce zákaz konkurencie, či upravujúce spôsob rozdelenia zisku spoločnosti a pod.).

²²² Keďže verejná obchodná spoločnosť nemôže mať jedného spoločníka (vždy sa vyžaduje aby mala minimálne dvoch spoločníkov), je jej založenie zakladateľskou listinou vylúčené.

Obchodné meno spoločnosti, a teda názov, pod ktorým vykonáva právne úkony pri svojej podnikateľskej činnosti musí obsahovať aj dodatok označujúci právnu formu spoločnosti. Takýmto dodatkom môže byť označenie „**verejná obchodná spoločnosť**“, „**ver. obch. spol.**“ alebo „**v. o. s.**“. Ak obchodné meno obsahuje priezvisko aspoň jedného zo spoločníkov, postačí dodatok „a spol.“ (§ 77 OBZ)

Verejná obchodná spoločnosť vzniká a právnu subjektivitu nadobúda, rovnako ako všetky právne formy obchodných spoločností, zápisom do obchodného registra. Návrh na zápis verejnej obchodnej spoločnosti do obchodného registra podávajú a podpisujú všetci zakladatelia spoločnosti.

2. Práva a povinnosti spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti

Práva a povinnosti spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti sú upravené v Obchodnom zákonníku prostredníctvom prevažne dispozitívnych právnych noriem, od ktorých sa zakladatelia spoločnosti môžu odkloniť a v spoločenskej zmluve si dojednať osobitnú právnu úpravu, ktorá má následne prednosť pred zákonnou právnu úpravou. Je preto vhodné, aby si spoločníci v spoločenskej zmluve upravili podľa svojich potrieb otázky týkajúce sa vnútorných pomerov spoločnosti, prípadne ich modifikovali odchyľne od dispozitívneho zákonného znenia, či začlenili do znenia spoločenskej zmluvy ďalšie otázky zákonom neupravené, ktoré môžu zefektívniť jej činnosť.

2.1. Práva spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti

Medzi základné práva spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti je možné zaradiť:

a) práva majetkové

Základným majetkovým právom spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti je **právo na podiel na zisku**, a to v súlade so zásadami delenia zisku upravenými v spoločenskej zmluve. Zákonná úprava delenia zisku upravená v § 82 OBZ sa použije iba v prípade, ak v

spoločenskej zmluve úprava tejto otázky absentuje alebo je upravená odchyľne. V takom prípade sa delí zisk určený na rozdelenie medzi spoločníkov rovným dielom medzi všetkých spoločníkov. Podiel na zisku určený na základe ročnej účtovnej závierky je splatný do troch mesiacov od jej schválenia.

Vzhľadom na ustanovenie § 56a ods. 2 OBZ je potrebné odmietnuť úpravu spoločenskej zmluvy, podľa ktorej by boli niektorí zo spoločníkov vylúčení z účasti na zisku spoločnosti, keďže Obchodný zákonník explicitne zakazuje akékoľvek konanie, ktoré znevýhodňuje niektorého zo spoločníkov zneužívajúcim spôsobom.²²³ Spoločníci vo verejnej obchodnej spoločnosti sa môžu dohodnúť, že nebudú požadovať vyplatenie svojich podielov na zisku, ale ponechajú ich v spoločnosti ako ich vklad napr. do základného imania, prípadne do ostatných fondov. Verejná obchodná spoločnosť síce nemá povinnosť tvoriť rezervný fond ani ďalšie fondy zo zisku, ale môže ich tvoriť dobrovoľne na základe vlastného rozhodnutia.

Ak sa zisk delí medzi spoločníkov rovným dielom, majú spoločníci **právo na úroky z hodnoty splateného vkladu** vo výške dohodnutej v spoločenskej zmluve, inak na úroky určené podľa § 502 OBZ. Nárok na tieto úroky majú prednosť pred nárokom na podiel na zisku a zároveň vznikajú aj pri strate zistenej ročnou účtovnou závierkou.

Medzi ďalšie majetkové práva spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti patrí **právo na likvidačný zostatok a právo na vyrovnací podiel**. Rovnako ako právo na podiel na zisku, aj tieto majetkové práva sú upravené v Obchodnom zákonníku dispozitívnymi ustanoveniami, pričom prednosť má úprava zakotvená v spoločenskej zmluve. Ak spoločenská zmluva neobsahuje odlišnú úpravu spôsobu rozdelenia likvidačného zostatku, použije sa na jeho rozdelenie právna úprava obsiahnutá v ustanovení § 92 OBZ.

Spoločníci majú nárok na podiel na likvidačnom zostatku pri zrušení spoločnosti s likvidáciou (§ 92 OBZ). Likvidačný zostatok sa rozdelí medzi spoločníkov najprv do výšky hodnoty ich splatených vkladov. Zvyšok likvidačného zostatku sa rozdelí

²²³ BARTOVÁ, Z. § 82 [Podiel na zisku a podiel na strate]. In: PATAKYOVÁ M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 456.

medzi spoločníkov rovným dielom. Ak likvidačný zostatok nestačí na vrátenie splatených vkladov, podieľajú sa na ňom spoločníci v pomere k ich výške. Je potrebné zdôrazniť, že pravidlo o rozdelení likvidačného zostatku medzi spoločníkov podľa výšky ich vkladov sa bude aplikovať výlučne v prípade, ak spoločníci verejnej obchodnej spoločnosti dobrovoľne prevzali a súčasne aj realizovali vkladovú povinnosť, keďže verejná obchodná spoločnosť ako typická personálna spoločnosť nie je povinná obligatórne zriaďovať základné imanie.

V prípade, ak dôjde počas trvania spoločnosti k zrušeniu účasti niektorého z jej spoločníkov, vzniká tomuto spoločníkovi nárok na vyrovnací podiel. Tento nárok majú i dedičia spoločníka, ktorí sa o účasť v spoločnosti neprihlásili v jednomesačnej lehote odo dňa skončenia konania o dedičstve (ak spoločenská zmluva pripúšťa dedenie podielu spoločníka) a právny nástupca v prípade zániku spoločníka, ak spoločníkom verejnej obchodnej spoločnosti bola právnická osoba. Výška vyrovnacieho podielu sa spravuje ustanoveniami spoločenskej zmluvy, pričom v prípade ich absencie platí primerane režim upravený v § 92 OBZ, ktorý obsahuje zákonnú úpravu vyrovnania spoločníkov z likvidačného zostatku.

b) práva nemajetkové

V rámci skupiny nemajetkových práv je možné identifikovať širokú škálu práv, ktoré spoločníkom verejnej obchodnej spoločnosti priznáva práva úprava, ako aj samotná spoločenská zmluva.

Práva a povinnosti spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti sa riadia spoločenskou zmluvou, **pričom právom rozhodovať o zmene spoločenskej zmluvy disponujú výlučne spoločníci verejnej obchodnej spoločnosti.** Na zmenu spoločenskej zmluvy je potrebný súhlas všetkých spoločníkov, ak zákon alebo spoločenská zmluva neustanovuje inak. Platne prijatá je preto iba taká zmena spoločenskej zmluvy, ktorá je prijatá všetkými spoločníkmi, resp. spôsobom určeným zákonom alebo spôsobom ustanoveným spoločenskou zmluvou. Samotná spoločenská zmluva však môže určiť, že na jej zmenu nebude potrebný súhlas všetkých spoločníkov.

Zásada, podľa ktorej sa na prijatie zmeny spoločenskej zmluvy vyžaduje súhlas všetkých spoločníkov je prelomená v § 88 OBZ,

ktorý ustanovuje odlišné kvórum potrebné na schválenie zmeny spoločenskej zmluvy. V zmysle § 88 ods. 2 OBZ pri dôvodoch zrušenia spoločnosti uvedených v § 88 ods. 1 písm. a), c), d), e), f) a g) OBZ sa môžu zostávajúci spoločníci zmenou spoločenskej zmluvy dohodnúť, že spoločnosť trvá aj naďalej bez spoločníka, ktorého sa dôvod zániku týka.

Obchodný zákonník rovnako umožňuje, aby sa počas existencie spoločnosti menila aj štruktúra jej spoločníkov. K prístúpeniu nového spoločníka do verejnej obchodnej spoločnosti môže dôjsť len na základe zmeny spoločenskej zmluvy, ktorá sa dodatkom doplní o identifikáciu nových spoločníkov. Na rozdiel od kapitálových spoločností, ktoré vytvárajú základné imanie a v ktorých sa zmena v osobách spoločníkov, resp. prístúpenie nového spoločníka viaže na dispozíciu obchodným podielom alebo akciami spoločníkov alebo rozhodnutie valného zhromaždenia o zvýšení základného imania, nie je prístúpenie nového spoločníka do verejnej obchodnej spoločnosti viazané na ukončenie účasti iného spoločníka, do právneho postavenia ktorého by prístupujúci spoločník vstúpil.

Na obchodné vedenie verejnej obchodnej spoločnosti, ktoré upravuje § 81 OBZ je oprávnený každý spoločník v rámci zásad, ktoré sú medzi nimi dohodnuté. Pod pojmom obchodné vedenie je možné chápať rozhodovanie vo veciach bežnej podnikateľskej a obchodnej činnosti konkrétnej verejnej obchodnej spoločnosti zahŕňajúce riadenie obchodnej spoločnosti (vnútorná organizácia obchodnej spoločnosti). Spoločníci sa v spoločenskej zmluve môžu dohodnúť, že o záležitostiach spadajúcich do obchodného vedenia spoločnosti budú rozhodovať len niektorí z nich, prípadne iba jeden z nich. Ak spoločníci v spoločenskej zmluve poveria obchodným vedením spoločnosti sčasti alebo úplne jedného alebo viacerých spoločníkov (tzv. poverení spoločníci), ostatní spoločníci toto oprávnenie v tomto rozsahu strácajú.

Poverený spoločník je povinný sa riadiť rozhodnutím spoločníkov urobeným väčšinou hlasov. Ostatní spoločníci teda úplne nestrácajú svoj vplyv na obchodné vedenie spoločnosti, pretože naďalej participujú na tvorbe rozhodnutí, v súlade s obsahom ktorých následne obchodným vedením poverený spoločník resp. spoločníci konajú. Každý spoločník má právo hlasovať o záležitostiach

týkajúcich sa spoločnosti a ak spoločenská zmluva neurčuje niečo iné, má každý spoločník pri prijímaní rozhodnutia jeden hlas. Spôsob ich hlasovania, ako aj hlasovacie kvórum by mala upravovať spoločenská zmluva. Vzhľadom na uvedené skutočnosti je nutné, aby pre prípad, ak spoločnosť poverí obchodným vedením iba niektorých spoločníkov (prípadne len jedného z nich), spoločníci v spoločenskej zmluve presne a konkrétne špecifikovali ich pôsobnosť v rámci obchodného vedenia určením jej obsahu a rozsahu.²²⁴

Poverenie na obchodné vedenie spoločnosti môže byť udelené ako odvolateľné alebo neodvolateľné. Ak spoločenská zmluva neurčuje niečo iné a ak sa na tom dohodnú ostatní spoločníci, môže sa poverenie spoločníka odvolať. Poverenie môže spoločníkovi odňať aj súd na návrh ktoréhokolvek spoločníka, ak poverený spoločník porušuje svoje povinnosti podstatným spôsobom, a to aj v prípade, ak je poverenie podľa spoločenskej zmluvy neodvolateľné. V takom prípade platí, že na obchodné vedenie spoločnosti je oprávnený každý spoločník, dokiaľ sa spoločníci nedohodnú na novom poverení.

Každý zo spoločníkov spoločnosti je oprávnený konať v mene spoločnosti. Toto oprávnenie však môže byť spoločenskou zmluvou pre niektorých spoločníkov vylúčené a prenesené na časť spoločníkov, prípadne len na jedného z nich.

Ustanovenie § 81 ods. 4 OBZ kreuje pre každého spoločníka osobitné **právo na informácie**. Toto právo vyplýva z povinnosti spoločníka, povereného obchodným vedením spoločnosti informovať na požiadanie ostatných spoločníkov o všetkých záležitostiach spoločnosti. Každý spoločník spoločnosti je oprávnený nahliadať do všetkých dokladov spoločnosti.

Každý spoločník verejnej obchodnej spoločnosti je oprávnený formou žaloby spoločníka na súde uplatniť v mene spoločnosti právo na splatenie vkladu (tzv. *actio pro socio*) alebo právo na náhradu škody, ktoré má spoločnosť voči spoločníkovi alebo spoločníkom. Uvedené nároky si spoločníci majú právo uplatniť za predpokladu, že samotná spoločnosť si už tieto práva neuplatnila (prekážka litispendencie).

²²⁴ BARTOVÁ, Z. § 81 [Obchodné vedenie]. In: PATAKYOVÁ M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 453.

Na postup spoločníka spoločnosti, právne dôsledky podanej žaloby, trovy konania, ktoré žalobca znáša ako aj prekážku litispencie sa pre verejnú obchodnú spoločnosť aplikuje ustanovenie § 81a Obchodného zákonníka. Ak bude spoločnosti priznaná náhrada trov konania, ten, ktorému bola uložená náhrada týchto trov, je povinný uhradiť ju spoločníkovi, ktorý nároky na súde za spoločnosť uplatnil.

2.2. Povinnosti spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti

Medzi základné povinnosti spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti je možné zaradiť:

a) povinnosť ručiť za záväzky spoločnosti

Pre verejnú obchodnú spoločnosť platí, že tak ako každá právnická osoba, zodpovedá za svoje záväzky v prvom rade sama. Až v prípade, že majetok spoločnosti nepostačuje na uspokojenie záväzkov, nastupuje ručenie spoločníkov.

Spoločníci ručia za záväzky verejnej obchodnej spoločnosti spoločne a nerozdielne všetkým svojím majetkom (§ 86 OBZ). Spoločníci verejnej obchodnej spoločnosti nemôžu v spoločenskej zmluve obmedziť alebo dokonca vylúčiť rozsah ručenia. Solidarita v ručení spoločníkov spočíva v tom, že veriteľ spoločnosti môže požadovať celé plnenie alebo jeho časť od všetkých spoločníkov, alebo od ktoréhokoľvek z nich. Spoločníci majú voči sebe rovnaké práva ako solidárni dlžníci a ten, kto poskytol veriteľovi plnenie, má právo regresu voči ostatným. Okrem toho, ak spoločník splní dlh voči spoločnosti na základe ručenia, môže sa domáhať náhrady škody aj voči samotnej spoločnosti.

Spoločník, ktorý do spoločnosti pristúpil po jej vzniku, ručí aj za záväzky spoločnosti vzniknuté pred jeho pristúpením (§ 87 ods. 1 OBZ). Môže však požadovať od ostatných spoločníkov, aby mu poskytli náhradu za poskytnutie tohto plnenia a nahradili náklady s tým spojené. Ak zanikne účasť spoločníka za trvania spoločnosti, ručí len za záväzky, ktoré vznikli pred zánikom jeho účasti (§ 87 ods. 2 OBZ).

b) vkladová povinnosť

Verejná obchodná spoločnosť má charakter tzv. personálnej spoločnosti, z čoho vyplýva, že obligatórne základné imanie netvorí. Zákon síce tvorbu základného imania neukladá, jeho tvorbu však ani nezakazuje. Spoločníci spoločnosti môžu v spoločenskej zmluve stanoviť vkladovú povinnosť pre jednotlivých spoločníkov. V prípade verejnej obchodnej spoločnosti nie je zákonom stanovená žiadna minimálna výška základného imania spoločnosti, dokonca ani výška vkladu jednotlivých spoločníkov.

Vo verejnej obchodnej spoločnosti sa neuplatňuje ani zásada zachovania základného imania, je preto prípustná dohoda spoločníkov o vzniku vkladovej povinnosti, zvýšení alebo znížení vkladov alebo aj o zrušení vkladovej povinnosti. Prípustné je aj dojednanie o prevzatí vkladovej povinnosti len niektorým zo spoločníkov spoločnosti.

Ak sa jeden alebo viacerí spoločníci spoločnosti zaviazali vložiť do spoločnosti vklad, vzniká zo zákona základné imanie spoločnosti a všetky peňažné aj nepenažné vklady spoločníkov sa stávajú majetkom spoločnosti. Spoločník je povinný splatiť svoj vklad v lehote určenej v spoločenskej zmluve, inak bez zbytočného odkladu po vzniku spoločnosti. Pri oneskorenom splatení peňažného vkladu je spoločník povinný platiť úrok z omeškania vo výške 20 % z dlžnej sumy, ak spoločenská zmluva neurčuje inak (§ 80 ods. 2 OBZ). Spoločník však nie je povinný zvýšiť svoj vklad nad hodnotu určenú v spoločenskej zmluve ani doplniť túto hodnotu v prípade strát, ak spoločenská zmluva neurčuje inak.

c) povinnosť znášať stratu spoločnosti

Podľa § 82 ods. 3 OBZ znášajú spoločníci verejnej obchodnej spoločnosti stratu spoločnosti zistenú ročnou účtovnou závierkou rovným dielom, ak spoločenská zmluva neurčuje inak. Podiel na strate sa vypočíta rozdelením celkovej čiastky straty na jednotlivých spoločníkov. Ak tvorila spoločnosť v minulosti základné imanie alebo fondy zo zisku, môže stratu uhradiť z týchto zdrojov.

d) povinnosť zdržať sa zákazu konkurencie

Spoločník verejnej obchodnej spoločnosti nesmie bez dovolenia (súhlasu) ostatných spoločníkov podnikať v predmete podnikania

spoločnosti, a to ani v prospech iných osôb (§ 84 OBZ). Spoločenská zmluva môže vzhľadom na dispozitívnosť ustanovenia o zákaze konkurencie tento zákaz rozšíriť voči všetkým spoločníkom. Spoločenskou zmluvou však možno zákaz konkurencie aj úplne vylúčiť a umožniť tak spoločníkom v predmete podnikania spoločnosti voľne podnikat'. Dispozitívnosť ustanovení zákazu konkurencie umožňuje obmedziť ho len na niektorých spoločníkov spoločnosti, napr. tých, ktorí sú poverení obchodným vedením spoločnosti alebo tých, ktorí sú štatutárnym orgánom spoločnosti.

e) povinnosť osobnej účasti na obchodnom vedení spoločnosti

Obchodné vedenie patrí zo zákona všetkým spoločníkom v rámci zásad medzi nimi dohodnutých. Verejná obchodná spoločnosťou je pravou personálnou spoločnosťou, nakoľko v popredí nevystupuje kapitálová účasť spoločníka, ale jej cieľom je spojiť ľudské individuality s konkrétnymi osobnostnými kvalitami na dosiahnutie spoločných podnikateľských cieľov.²²⁵ Konkrétne náplň jednotlivých činností spoločníkov, ktoré sú povinní vykonávať a akým spôsobom budú pri tom spolupracovať, je spravidla upravená v spoločenskej zmluve.

3. Orgány verejnej obchodnej spoločnosti

Verejná obchodná spoločnosť ako právnická osoba si zo všetkých právnych foriem obchodných spoločností zachováva najvýraznejšie zmluvné prvky s dôrazom na význam spoločenskej zmluvy. Ustanovenia o právach a povinnostiach spoločníkov, ktoré by mali kogentný charakter sa v Obchodnom zákonníku vyskytujú minimálne, a preto má úprava právneho vzťahu spoločníkov a spoločnosti a vzájomného právneho vzťahu medzi spoločníkmi v spoločenskej zmluve primárny význam.

Pre verejnú obchodnú spoločnosť Obchodný zákonník nepredpisuje žiadnu sústavu obligatórnych orgánov, ako je to pri kapitálových spoločnostiach. Rozhodovanie spoločníkov do vnútra verejnej obchodnej spoločnosti nie je formalizované,

²²⁵ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 31.05.2012, sp. zn. 5Obo/20/2011, 5Obo/21/2011.

nakoľko spoločnosť nevytvára žiaden orgán spoločníkov (napr. valné zhromaždenie), ktorý by tvoril vôľu spoločníkov. Obchodný zákonník neustanovuje žiadnu rozhodovaciu procedúru pri prijímaní rozhodnutia všetkými spoločníkmi. Spoločníci personálnych spoločností môžu ako najvyšší orgán rozhodovať neformálne, iba ak by povinnosť dodržania určitej procedúry stanovovala priamo spoločenská zmluva.²²⁶

Obchodný zákonník v ustanovení § 85 OBZ vo vzťahu k štruktúre orgánov verejnej obchodnej spoločnosti výlučne stanovuje, kto je oprávnený konať v mene spoločnosti, no samotný štatutárny orgán nijako osobitne nepomenúva. Špecifickosť štruktúry orgánov verejnej obchodnej spoločnosti spočíva v tom, že **každý spoločník verejnej obchodnej spoločnosti je jej štatutárnym orgánom** (ak spoločenská zmluva nepoverí výkonom funkcie štatutárneho orgánu len niektorých spoločníkov alebo len jedného z nich). Pokiaľ spoločenská zmluva neobsahuje osobitné určenie, ktorí spoločníci majú postavenie štatutárneho orgánu platí, že štatutárnym orgánom sú všetci spoločníci.

4. Zrušenie a zánik verejnej obchodnej spoločnosti

Na úpravu zrušenia verejnej obchodnej spoločnosti sa primerane vzťahujú všeobecné ustanovenia o zrušení obchodnej spoločnosti, ktoré sú obsiahnuté v ustanoveniach § 68 – § 75k OBZ. Na tieto nadväzuje osobitná právna úprava zrušenia verejnej obchodnej spoločnosti obsiahnutá v ustanoveniach § 88 – § 92 OBZ, ktorá zohľadňuje špecifiká verejnej obchodnej spoločnosti.

Okrem dôvodov zrušenia spoločnosti uvedených v § 68 OBZ, sa verejná obchodná spoločnosť, v súlade s § 88 ods. 1 OBZ, zrušuje z nasledujúcich dôvodov:

- a) ak bola zmluva uzavretá na dobu neurčitú, výpoveďou spoločníka podanou najneskôr šesť mesiacov pred uplynutím kalendárneho roka, ak spoločenská zmluva neurčuje niečo iné,
- b) rozhodnutím súdu podľa § 90 OBZ, t. j. ak niektorý zo

²²⁶ BARTOVÁ, Z. § 79 [Práva a povinnosti spoločníkov]. In: PATAKYOVÁ M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 450.

- spoločníkov poruší podstatným spôsobom spoločenskú zmluvu a iný spoločník podá na súd návrh na zrušenie spoločnosti,
- c) smrťou jedného zo spoločníkov, ibaže spoločenská zmluva pripúšťa, aby sa spoločníkom stal dedič, ten sa o svoju účasť prihlási a v spoločnosti zostávajú aspoň dvaja ďalší spoločníci,
 - d) zánikom právnickej osoby, ktorá je spoločníkom,
 - e) vyhlásením konkurzu na majetok niektorého zo spoločníkov alebo zamietnutím návrhu na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku,
 - f) pozbavením alebo obmedzením spôsobilosti na právne úkony niektorého zo spoločníkov,
 - g) doručením exekučného príkazu na podiel spoločníka,
 - h) z ďalších dôvodov určených v spoločenskej zmluve.

Väčšina týchto osobitných dôvodov zrušenia verejnej obchodnej spoločnosti je viazaná na osobu spoločníka a jeho majetkové pomery, pričom ich naplnenie nemá vplyv iba na zrušenie účasti spoločníka v spoločnosti, ale spôsobuje zrušenie samotnej spoločnosti, čím je vyjadrený nevyhnutný pojmový znak verejnej obchodnej spoločnosti, ktorým je väzba medzi majetkom spoločníka a majetkom spoločnosti.

Obchodný zákonník však v ustanovení § 88 ods. 2 OBZ taxatívne vymedzuje prípady [§ 88 ods. 1 písm. a), c), d), e), f) a g) OBZ], keď ostatní spoločníci môžu zvrátiť nepriaznivý následok naplnenia dôvodu zrušenia spoločnosti a v prekluzívnej lehote troch mesiacov od zrušenia spoločnosti sa dohodnúť na trvaní spoločnosti bez účasti spoločníka, ktorého sa dôvod zániku týka. Podmienkou prijatia takéhoto rozhodnutia je skutočnosť, že v spoločnosti naďalej zostanú aspoň dvaja spoločníci.

Obchodný zákonník v ustanovení § 88a OBZ stanovuje možnosť, že ak nastanú taxatívne vymedzené dôvody zrušenia spoločnosti [§ 88 ods. 1 písm. a), c), d), e), f) a g) OBZ] a v spoločnosti zostáva iba jeden spoločník, môže sa tento spoločník rozhodnúť, že prevezme ako právny nástupca verejnej obchodnej spoločnosti, ktorá bola zrušená, jej imanie bez likvidácie. Rozhodnutie spoločníka o prevzatí imania musí mať písomnú formu, pričom podpis spoločníka musí byť úradne osvedčený a musí byť prijaté v prekluzívnej lehote jedného mesiaca odo dňa, keď nastal dôvod pre zrušenie spoločnosti. Ak je spoločníkom spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová

spoločnosť alebo jednoduchá spoločnosť na akcie, vyžaduje sa na rozhodnutie o prevzatí imania súhlas valného zhromaždenia.

Lehota na prijatie rozhodnutia o prevzatí imania sa predlžuje o čas potrebný na zvolanie valného zhromaždenia. Účinky prevzatia imania spoločnosti spoločníkom nastávajú zápisom do obchodného registra. V prípade márneho uplynutia tejto lehoty spoločnosť zo zákona vstupuje do likvidácie. Platným prevzatím imania verejnej obchodnej spoločnosti sa preberajúci spoločník stáva právnym nástupcom zrušenej verejnej obchodnej spoločnosti, pričom preberá cele jej imanie a súčasne sa stáva tzv. univerzálnym sukcesorom, čo znamená, že vstupuje do všetkých práv a povinností zrušenej verejnej obchodnej spoločnosti.

Obchodný zákonník v ustanovení § 91 OBZ stanovuje osobitné pravidlá pre právne nástupníctvo v prípade, že zomrie spoločník – fyzická osoba. Ak smrťou spoločníka spoločnosť nezaniká, môže sa dedič zomretého spoločníka prihlásiť o účasť v spoločnosti, a to v prekluzívnej lehote jedného mesiaca od skončenia konania o dedičstve. Prihlásenie sa o účasť v spoločnosti musí mať písomnú formu, pričom podpis dediča musí byť úradne osvedčený. V prípade márneho uplynutia tejto prekluzívnej lehoty, vzniká dedičovi nárok na vyplatenie vyrovnacieho podielu. Ak podiel zomretého spoločníka zdedí viac dedičov, právo na prihlásenie o účasť v spoločnosti má každý z dedičov a týka sa iba jeho účasti.

Podiel zomretého spoločníka sa rozdelí medzi dedičov v pomere, v akom sa podieľajú na dedičstve. Dedičom, ktorí sa neprihlásia o účasť v spoločnosti, sa vyplatí časť vyrovnacieho podielu, ktorá im pripadla v rámci dedičstva. Ich podiel je určený výškou časti vyrovnacieho podielu zomretého spoločníka, ktorý im pripadol v rámci dedičstva.

Dispozitívnosť úpravy rozdeľovania likvidačného zostatku umožňuje prijať iné pravidlá tohto delenia, spoločenská zmluva teda môže v rámci svojich ustanovení určiť iný spôsob rozdelenia likvidačného zostatku medzi spoločníkov.

Ak bola verejná obchodná spoločnosť zrušená rozhodnutím spoločníkov spoločnosti, ustanovia spoločníci súčasne s rozhodnutím o zrušení spoločnosti aj jej likvidátora.

Pokiaľ ide o premeny verejnej obchodnej spoločnosti, **prípustná je len fúzia s inou verejnou obchodnou spoločnosťou a rozdelenie opäť len na verejné obchodné spoločnosti**. Zákon o premenách pripúšťa aj uskutočnenie zmeny právnej formy verejnej obchodnej spoločnosti. Zmenu právnej formy však limituje tak, že **verejná obchodná spoločnosť môže zmeniť právnu formu výlučne na komanditnú spoločnosť** (§ 105 ods. 1 zákona o premenách).

Verejná obchodná spoločnosť **zaniká** výmazom z obchodného registra, ktorý má konštitutívny charakter.

V prípade zániku verejnej obchodnej spoločnosti nezaniká ručiteľská povinnosť jej bývalých spoločníkov a spoločníci ručia za záväzky zaniknutej (bývalej spoločnosti) do výšky svojho podielu na likvidačnom zostatku, najmenej však v rozsahu, v ktorom za ne ručili za trvania spoločnosti. **Spoločník verejnej obchodnej spoločnosti ručí za záväzky spoločnosti počas jej existencie neobmedzene celým svojím majetkom a zachováva si svoj status ručiteľa aj po zániku spoločnosti**. Veritelia sú teda oprávnení domáhať sa splatenia svojich pohľadávok voči spoločníkom spoločnosti aj po zániku verejnej obchodnej spoločnosti.

10. KAPITOLA KOMANDITNÁ SPOLOČNOSŤ

Právna úprava: Ústava Slovenskej republiky, § 76 až 92 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstva

Použitá a odporúčaná literatúra: BALÁŽ, P. Postavenie spoločníka povereného obchodným vedením vo verejnej obchodnej spoločnosti. In: Právne postavenie spoločníka v obchodnej spoločnosti, 2017, s. 7–16. ČÁP, Z., HEJDA, J. a kol. Zákon o obchodných korporáciách. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské predpisy. Praha: Linde, 2013. 783 s. ELIÁŠ, K. Veřejná obchodní společnost. In: Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva, 1998, č. 1, s. 30–57. HUSÁR J. Zákonný článok XXXVII/1875 a jeho vplyv na vývoj slovenského obchodného práva. In: Právny obzor, 2017, č. 1, s. 38–58. KUBINEC, M. Osobitné dôvody zrušenia verejnej obchodnej spoločnosti. In: Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Beli Neosolii, 2005, s. 129–140. MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. 1. zväzok. §1–260 OBZ. Bratislava: EUROKÓDEX, 2016. 651 s. OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. 3100 s. PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022. 1792 s. PATAKYOVÁ, M. Postavenie spoločníka komanditnej spoločnosti – niektoré legislatívne a aplikačné problémy. In: AFI UC XXIV, 2016, s. 123–133. SUCHOŽA, J. a kol. Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár. Bratislava: EUROUNION, 2016. 1336 s. ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. a kol. Zákon o obchodných korporáciách. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2013. 1008 s. VAČOKOVÁ, L. Osobné obchodné spoločnosti v komparácii slovenského a českého právneho poriadku. In: Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae, 2013, s. 304–314.

1. Všeobecná charakteristika, založenie a vznik komanditnej spoločnosti

Z historického hľadiska vznik tejto formy právnickej osoby datujeme do stredoveku, kedy v čase existencie cirkevného zákazu požičiavania peňazí na úrok, ako aj v čase, keď sa isté skupiny osôb vzhľadom na svoje postavenie nemohli stať obchodníkmi (kňazi, dôstojníci, šľachtici), avšak boli ochotní spolufinancovať námorské

obchody.²²⁷ Ako osobitná obchodná spoločnosť bola komanditná spoločnosť upravená v rakúskom Všeobecnom obchodnom zákonníku z roku 1863 (čl. 150 až 172), ako aj v uhorskom Obchodnom zákonníku z roku 1875 (čl. 125 až 146).²²⁸ Je potrebné zdôrazniť, že s právnou úpravou komanditnej spoločnosti sme sa mohli stretnúť aj v zákone č. 109/1964 Zb. Hospodársky zákonník, ktorý však okrem „klasickej“ komanditnej spoločnosti upravoval aj tzv. komanditnú spoločnosť na akcie. Komanditná spoločnosť na akcie predstavovala osobitnú právnú formu obchodnej spoločnosti, v ktorej sa spájali znaky komanditnej spoločnosti a akciovej spoločnosti, kedy kapitál (vklady) komanditistov vložený do komanditnej spoločnosti bol rozdelený na akcie znejúce na meno. Vznik spoločnosti s ručením obmedzeným a akciovej spoločnosti neskôr spôsobil pokles využívania komanditnej spoločnosti.

Napriek tomu je táto právna forma podnikania využívaná aj v súčasnosti a pri niektorých druhoch podnikateľskej činnosti je zákonom požadovaná ako prípustná forma podnikania.²²⁹

Komanditná spoločnosť je právnická osoba, ktorá môže byť založená výlučne za účelom podnikania a pre ktorú je charakteristická existencia dvoch druhov spoločníkov s odlišným právnym postavením, a teda aj s odlišnými právami a povinnosťami. Právna úprava komanditnej spoločnosti je upravená v § 93 – § 104 OBZ.

Komanditná spoločnosť je zaraďovaná medzi personálne spoločnosti, avšak nie je typickou personálnou spoločnosťou, nakoľko má aj prvky kapitálovej spoločnosti. Jej charakter ako personálnej spoločnosti vyplýva z ustanovenia § 93 ods. 2 OBZ, v zmysle ktorého, pokiaľ nie je ustanovené inak, na komanditnú spoločnosť sa primerane použijú ustanovenia Obchodného zákonníka o verejnej obchodnej spoločnosti. Prvky kapitálovej spoločnosti sú zosobnené v osobe komanditistu, na ktorého právne postavenie sa v súlade

²²⁷ Bližšie pozri: PATAKYOVÁ, M. Postavenie spoločníka v komanditnej spoločnosti – niektoré legislatívne a aplikačné problémy. In: AFI UC XXIV, 2006, s. 141–153.

²²⁸ ŽITŇANSKÁ, L., OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodné právo: Obchodné spoločnosti. Bratislava: IURIS LIBRI, 2013, s. 232.

²²⁹ Napr. zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii v znení neskorších predpisov ustanovuje v § 12 ods. 1 písm. d), že advokát môže vykonávať advokáciu aj ako komplementár komanditnej spoločnosti.

s § 93 ods. 2 OBZ aplikujú ustanovenia Obchodného zákonníka o spoločnosti s ručením obmedzeným.

Charakteristickým znakom tejto spoločnosti je, že ju vytvárajú dva druhy spoločníkov, a to **jeden alebo viac komanditistov**, ktorí ručia za záväzky spoločnosti do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri **a jeden alebo viac komplementárov, ktorí ručia za záväzky spoločnosti celým svojím majetkom**. Spoločníkom komanditnej spoločnosti môže byť fyzická osoba, ako aj právnická osoba, pričom zákon osobitne nerozlišuje medzi fyzickými osobami a právnickými osobami ako možnými spoločníkmi spoločnosti. Pri založení, ako aj počas celej doby existencie komanditnej spoločnosti sa však vyžaduje účasť aspoň jedného komplementára a účasť aspoň jedného komanditistu. Porušenie tejto povinnosti má za následok oprávnenie súdu začať aj bez návrhu (z vlastného podnetu) konanie o zrušenie spoločnosti podľa § 68b ods. 1 písm. a) OBZ.

Komanditisti sú nositeľmi kapitálových znakov spoločnosti, nakoľko **ručia za záväzky spoločnosti obmedzene, a to výlučne len do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri** (rovnako ako spoločníci v spoločnosti s ručením obmedzeným) a nie sú oprávnení konať v mene spoločnosti ako jej štatutárne orgány. **Komanditisti majú vkladovú povinnosť, a teda sú povinní vložiť do spoločnosti vklad vo výške určenej spoločenskou zmlouvou, najmenej však vo výške 250 eur.**

Svoj vklad je komanditista povinný splatiť v lehote určenej spoločenskou zmlouvou, inak bez zbytočného odkladu po vzniku spoločnosti, prípadne po vzniku svojej účasti v spoločnosti. Spoločnosť nesmie komanditistom vrátiť ich vklady. Na právne postavenie komanditistov sa použijú primerane ustanovenia Obchodného zákonníka o spoločnosti s ručením obmedzeným. Na oblasť ručenia komanditistu sa preto primerane použijú ustanovenia o ručení spoločníkov v spoločnosti s ručením obmedzeným. Keďže komanditista ručí za záväzky spoločnosti do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri, pre rozsah jeho ručenia je rozhodujúci údaj, zapísaný v obchodnom registri o rozsahu splatenia jeho vkladu. Obchodný zákonník však upravuje zo zásady obmedzeného ručenia dve výnimky, kedy aj komanditista

ručí neobmedzene, a to v prípade, ak obchodné meno spoločnosti obsahuje meno komanditistu (§ 95 OBZ) alebo ak komanditista koná v mene spoločnosti bez splnomocnenia (§ 101 ods. 2 OBZ).

Komplementári sú predstaviteľmi osobných znakov spoločnosti, pričom **ručia za záväzky spoločnosti spoločne a nerozdielne celým svojim majetkom**. Zároveň sú oprávnení na obchodné vedenie spoločnosti a na konanie v jej mene ako jej štatutárny orgán. V dôsledku neobmedzeného ručenia im však Obchodný zákonník neukladá povinnosť vložiť do spoločnosti vklad. V prípade existencie viacerých komplementárov v komanditnej spoločnosti budú títo komplementári za záväzky spoločnosti ručiť spoločne a nerozdielne v neobmedzenom rozsahu.

Na ručenie komplementárov sa primerane aplikujú ustanovenia o ručení vo verejnej obchodnej spoločnosti. V súvislosti s ručením komplementára nemožno opomenúť obmedzenie dané ustanovením § 56 ods. 5 OBZ, podľa ktorého fyzická osoba alebo právnická osoba (nielen obchodná spoločnosť) môže byť spoločníkom s neobmedzeným ručením iba v jednej spoločnosti. Komplementár komanditnej spoločnosti preto nemôže byť zároveň komplementárom v ďalšej komanditnej spoločnosti ani spoločníkom vo verejnej obchodnej spoločnosti a ani osobou podnikajúcou na základe živnostenského oprávnenia. Porušenie tejto zásady má za následok oprávnenie súdu začať aj bez návrhu (z vlastného podnetu) konanie o zrušenie spoločnosti podľa § 68b ods. 1 písm. a) OBZ.

Komplementári ako aj komanditisti ručia za záväzky spoločnosti spoločne, pričom komplementári ručia celým svojim majetkom a komanditisti do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri.

Komanditná spoločnosť nevytvára povinne základné imanie. Napriek tejto skutočnosti sa podľa § 2 ods. 2 písm. b) ZOR do obchodného registra ako povinne zapisovaný údaj zapisuje výška vkladu každého komanditistu a rozsah jeho splatenia, ako aj výška základného imania komanditnej spoločnosti a rozsah jeho splatenia.

Na založenie komanditnej spoločnosti sa použijú všeobecné ustanovenia upravujúce založenie a vznik obchodných spoločností s osobitosťami vyplývajúcimi z ustanovení o komanditnej spoločnosti. Komanditná spoločnosť sa zakladá spoločenskou

zmluvou,²³⁰ ktorá musí mať obligatórne písomnú formu a podpisy všetkých jej zakladateľov (komplementárov aj komanditistov) musia byť úradne osvedčené.

Kogentné ustanovenie § 94 OBZ upravuje **podstatné náležitosti spoločenskej zmluvy ako základného dokumentu spoločnosti, pričom absencia samotnej spoločenskej zmluvy alebo niektorých jej podstatných náležitostí môže byť dôvodom na rozhodnutie súdu o neplatnosti spoločnosti po jej vzniku za podmienok uvedených v § 68a OBZ.**

Spoločenská zmluva komanditnej spoločnosti musí podľa § 94 OBZ obsahovať nasledovné povinné náležitosti:

- a) **obchodné meno a sídlo spoločnosti,**
- b) **určenie spoločníkov** uvedením názvu a sídla právnickej osoby alebo mena a bydliska fyzickej osoby,
- c) **predmet podnikania,**
- d) **určenie, ktorí zo spoločníkov sú komplementári a ktorí komanditisti.** Pri osobách, ktoré sú komplementármi, sa uvádza aj rodné číslo fyzickej osoby alebo identifikačné číslo právnickej osoby, ak bolo pridelené. Pri zahraničnej fyzickej osobe sa uvádza dátum narodenia, ak rodné číslo nebolo pridelené,
- e) **výšku vkladu každého komanditistu.**

Zákonom ustanovené povinné formálne a obsahové náležitosti spoločenskej zmluvy predstavujú jej nevyhnutný základ, ktorý však môže byť vôľou zakladateľov rozšírený o ďalšie fakultatívne časti (napr. úpravu ďalších podmienok činnosti spoločnosti, ustanovenia zakotvujúce zákaz konkurencie, či upravujúce spôsob rozdelenia zisku spoločnosti a pod.).

Obchodné meno spoločnosti, a teda názov, pod ktorým vykonáva právne úkony pri svojej podnikateľskej činnosti musí obsahovať aj dodatok označujúci právnu formu spoločnosti. Takýmto dodatkom môže byť označenie „**komanditná spoločnosť**“, „**kom. spol.**“ alebo „**k. s.**“. Ak obchodné meno spoločnosti obsahuje meno komanditistu, ručí tento komanditista za záväzky spoločnosti ako komplementár. Uvedenie mena komanditistu ako súčasť obchodného

²³⁰ Keďže komanditná spoločnosť nemôže mať jedného spoločníka, je jej založenie zakladateľskou listinou vylúčené.

mena komanditnej spoločnosti má v zmysle § 95 OBZ za následok vznik jeho neobmedzeného ručenia celým svojím majetkom za záväzky spoločnosti, pričom ide o kogentné ustanovenie, účinky ktorého nie je možné vylúčiť dohodou v spoločenskej zmluve.

Súčasťou obchodného mena komanditnej spoločnosti môže byť aj meno komplementára, avšak v takomto prípade uvedená skutočnosť nemá žiaden vplyv na rozsah jeho ručenia.

Komanditná spoločnosť vzniká a právnu subjektivitu nadobúda, rovnako ako všetky právne formy obchodných spoločností, zápisom do obchodného registra. Návrh na zápis komanditnej spoločnosti do obchodného registra podávajú a podpisujú všetci spoločníci (komplementári aj komanditisti) .

2. Práva a povinnosti spoločníkov komanditnej spoločnosti

Charakteristickým znakom komanditnej spoločnosti je existencia dvoch skupín spoločníkov s odlišnými právami a povinnosťami. Postavenie komplementárov, ktorí predstavujú osobný prvok spoločnosti je obdobné postaveniu spoločníka verejnej obchodnej spoločnosti a postavenie komanditistov, ktorí sú nositeľmi kapitálových črt spoločnosti je obdobné postaveniu spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným.

Vzhľadom na skutočnosť, že ustanovenia upravujúce práva a povinnosti spoločníkov komanditnej spoločnosti majú prevažne dispozitívnu povahu, budú sa prednostne riadiť spoločenskou zmluvou.

2.1. Práva spoločníkov komanditnej spoločnosti

Medzi základné práva spoločníkov komanditnej spoločnosti je možné zaradiť:

a) práva majetkové

Základné majetkové právo spoločníkov komanditnej spoločnosti je **právo na podiel na zisku**. Komplementári aj komanditisti majú právo na podiel na zisku spoločnosti, a to v súlade so zásadami delenia zisku upravenými v spoločenskej zmluve. Zákonná úprava

delenia zisku upravená v § 100 OBZ sa použije iba v prípade, ak v spoločenskej zmluve absentuje úprava delenia zisku jej spoločníkom. Rozdelenie zisku na časť pripadajúcu komanditistom a časť pripadajúcu komplementárom sa preto realizuje pomerom určeným v spoločenskej zmluve. Ak spoločenská zmluva túto oblasť neupravuje, **rozdelenie sa zisk medzi nich na polovicu. Komplementári si časť zisku na nich pripadajúcu rozdelia rovným dielom a komanditisti podľa výšky splatených vkladov.**

Medzi ďalšie majetkové práva spoločníkov komanditnej spoločnosti je možné zaradiť **právo na vyrovnací podiel**, ako aj **právo na likvidačný zostatok**. Rovnako ako právo na podiel na zisku, aj tieto majetkové práva sú upravené v Obchodnom zákonníku dispozitívnymi ustanoveniami, pričom prednosť má úprava spoločníkov, uvedená v spoločenskej zmluve.

Ak spoločenská zmluva neobsahuje odlišnú úpravu spôsobu rozdelenia likvidačného zostatku, použije sa na jeho rozdelenie právna úprava obsiahnutá v ustanovení § 104 OBZ. Pri zrušení spoločnosti s likvidáciou majú spoločníci nárok na podiel na likvidačnom zostatku. Každý zo spoločníkov má nárok na vrátenie hodnoty splateného vkladu. Pokiaľ likvidačný zostatok nestačí na toto vrátenie, majú prednostné právo na vrátenie komanditisti. Zvyšok likvidačného zostatku, ktorý zostal po vrátení hodnoty vkladov, sa rozdelí medzi spoločníkov podľa rovnakých zásad ako zisk. Ak likvidačný zostatok nepokrýva ani hodnotu splatených vkladov komanditistov, rozdelí sa medzi spoločníkov podľa rovnakých zásad ako zisk.

b) práva nemajetkové

V rámci skupiny nemajetkových práv je možné identifikovať širokú škálu práv, ktoré spoločníkom komanditnej spoločnosti priznáva práva úprava, ako aj samotná spoločenská zmluva.

Obchodné vedenie komanditnej spoločnosti patrí zo zákona iba komplementárom. Pod pojmom obchodné vedenie je možné chápať rozhodovanie vo veciach bežnej podnikateľskej a obchodnej činnosti konkrétnej komanditnej spoločnosti, zahŕňajúce riadenie obchodnej spoločnosti (vnútorná organizácia obchodnej spoločnosti). Toto oprávnenie je prejavom ich postavenia ako štatutárneho orgánu

spoločnosti. Odlíšnú úpravu obchodného vedenia spoločnosti nemožno spoločenskou zmluvou ani iným právnym aktom obmedziť, vylúčiť a ani preniesť na komanditistov.

Pôsobnosť komplementárov je možné preto rozčleniť na pôsobnosť vonkajšiu (prejavujúcu sa v postavení komplementárov ako štatutárneho orgánu s oprávnením konať v mene spoločnosti navonok) a pôsobnosť vnútornú (prejavujúcu sa v oprávnení na obchodné vedenie a na rozhodovanie o ostatných záležitostiach).²³¹ Na vnútornú pôsobnosť komplementárov sa primerane vzťahujú ustanovenia o obchodnom vedení verejnej obchodnej spoločnosti, preto možno konštatovať, že komplementár, ktorému je *ex lege* zverené obchodné vedenie spoločnosti je povinný na požiadanie informovať ostatných spoločníkov komanditnej spoločnosti o všetkých záležitostiach spoločnosti.

Rozhodovanie o ostatných záležitostiach spoločnosti, ktoré nespadajú pod obchodné vedenie spoločnosti patrí spoločne komplementárom a komanditistom, ktorí o nich rozhodujú väčšinou hlasov, pokiaľ spoločenská zmluva neurčuje inak. Obchodný zákonník pojem „ostatné záležitosti spoločnosti“ nedefinuje. Je preto vhodné bližšie ho špecifikovať spoločenskou zmluvou. Ostatné záležitosti spoločnosti predstavujú najmä rozhodovanie o zásadných dispozíciách s majetkom spoločnosti, o prevode podniku, rozhodovanie o rozdelení zisku spoločnosti, ako aj rozhodnutia, ktoré sa môžu dotýkať samotnej existencie spoločnosti, akým je napr. rozhodnutie o zrušení spoločnosti. Na prijatie rozhodovania o ostatných záležitostiach komanditnej spoločnosti vyžaduje ustanovenie § 97 ods. 2 OBZ nadpolovičnú väčšinu všetkých hlasov. Spoločenská zmluva však môže obsahovať inú úpravu väčšiny hlasov potrebnej na prijatie rozhodnutia spoločníkov o ostatných záležitostiach spoločnosti. Pri prijímaní rozhodnutia spoločníkov má každý z nich jeden hlas, ak spoločenská zmluva neurčuje iný počet hlasov.

Ustanovenie § 98 OBZ kreuje pre komanditistu osobitné právo na informácie. Toto právo primárne vyplýva zo skutočnosti,

²³¹ BLAHA, M., DURAIČINSKÁ, J. § 97 [Práva a povinnosti všetkých spoločníkov]. In: PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 478.

že na obchodné vedenie komanditnej spoločnosti sú oprávnení výlučne komplementári. Komanditista je oprávnený nahliadať do účtovných kníh a účtovných dokladov spoločnosti a taktiež má právo na vydanie rovnopisu ročnej účtovnej závierky. Komanditista má právo nahliadať len do účtovných kníh a dokladov, avšak nie do iných písomností spoločnosti, napr. zmlúv. Kogentnosť právnej úpravy informačného oprávnenia komanditistu neumožňuje uvedené oprávnenia komanditistovi obmedziť, či vylúčiť odlišnou úpravou v spoločenskej zmluve. Spoločenská zmluva však môže tieto práva rozšíriť.

Štatutárnym orgánom oprávneným na konanie v mene spoločnosti môže byť jeden alebo viac komplementárov. Pri väčšom počte komplementárov sa všetci považujú za kolektívny štatutárny orgán, pričom každý z nich je oprávnený konať v mene spoločnosti samostatne, ak spoločenská zmluva neobsahuje inú úpravu. Spoločenská zmluva komanditnej spoločnosti môže určiť spôsob konania komplementárov v mene spoločnosti, t. j. či bude konať každý samostatne, alebo budú konať vždy dvaja spoločne a podobne. Pripadá však do úvahy aj možnosť, že spoločenská zmluva poverí na konanie v mene spoločnosti len niektorých komplementári, pričom ostatní sú vylúčení z oprávnenia konať v mene spoločnosti.

Členom štatutárneho orgánu nemôžu byť komanditisti a ani iné tretie osoby. Komanditisti nie sú oprávnení konať v mene spoločnosti navonok, je však možné, aby konali v mene komanditnej spoločnosti navonok na základe udelenej prokúry alebo plnej moci na zastupovanie spoločnosti, príp. na základe iného zákonného dôvodu (napr. zastupovanie prostredníctvom vedúceho organizačnej zložky podniku, vedúceho podniku zahraničnej osoby, osoby poverenej určitou činnosťou pri prevádzkovaní podniku alebo osoby v prevádzkarni podnikateľa, pokiaľ nemohla tretia osoba vedieť, že konajúca osoba na to nie je oprávnená). Konanie komanditistu v mene spoločnosti bez osobitného splnomocnenia je postihované vznikom zákonného neobmedzeného ručenia komanditistu celým svojím majetkom za záväzky zo zmlúv, ktoré takto uzavrel.

Rovnako ako spoločníci verejnej obchodnej spoločnosti, aj **spoločníci komanditnej spoločnosti (komplementári aj komanditisti) sú oprávnení formou žaloby spoločníka na súde**

uplatniť v mene spoločnosti právo na splatenie vkladu (tzv. *actio pro socio*) **alebo právo na náhradu škody, ktoré má spoločnosť voči spoločníkovi alebo spoločníkom.** Uvedené nároky si spoločníci majú právo uplatniť za predpokladu, že samotná spoločnosť si už tieto práva neuplatnila. Na postup spoločníka komanditnej spoločnosti, právne dôsledky podanej žaloby, trovy konania ako aj prekážku litispendencie sa pre komanditnú spoločnosť aplikuje ustanovenie § 81a OBZ, podľa ktorého každý spoločník je oprávnený uplatniť v mene spoločnosti nárok na splatenie vkladu alebo právo na náhradu škody, ktoré má spoločnosť voči spoločníkovi alebo spoločníkom. To neplatí, ak spoločnosť už tieto práva uplatňuje (prekážka litispendencie – prv začatého konania). Iná osoba ako spoločník, ktorý žalobu podal, alebo ním splnomocnená osoba nemôže v súdnom konaní robiť úkony za spoločnosť. Spoločník, ktorý uplatní v mene spoločnosti nároky žalobou, je povinný znášať trovy súdneho konania. Ak je spoločnosti priznaná náhrada trov konania, ten, ktorému bola uložená náhrada týchto trov, je povinný uhradiť ju spoločníkovi, ktorý uplatnil nároky za spoločnosť.

2.2. Povinnosti spoločníkov komanditnej spoločnosti

Medzi základné povinnosti spoločníkov komanditnej spoločnosti je možné zaradiť:

a) povinnosť ručiť za záväzky spoločnosti

Pre komanditnú spoločnosť platí, že v prvom rade zodpovedá za svoje záväzky sama, tak ako každá právnická osoba. Až v prípade, že majetok spoločnosti nepostačuje na uspokojenie záväzkov, nastupuje ručenie spoločníkov.

Komplementári ručia za záväzky spoločnosti spoločne a nerozdielne celým svojím majetkom. Komanditisti ručia za záväzky spoločnosti do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri. **Komanditista ručí za záväzky spoločnosti, rovnako ako spoločník v spoločnosti s ručením obmedzeným, a to do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri. Pre rozsah jeho ručenia je preto rozhodujúci údaj,**

zapísaný v obchodnom registri o rozsahu splatenia vkladu komanditistu.

Obchodný zákonník upravuje zo zásady obmedzeného ručenia dve výnimky, kedy aj komanditista ručí neobmedzene, a to v prípade, ak obchodné meno spoločnosti obsahuje meno komanditistu (§ 95 OBZ), alebo ak komanditista koná v mene spoločnosti bez splnomocnenia (§ 101 ods. 2 OBZ). Rozdiel spočíva v tom, že komanditista v prvom prípade ručí celý svojím majetkom za všetky záväzky spoločnosti a v druhom prípade len za záväzky spoločnosti, ktoré vznikli z konkrétneho záväzkového vzťahu.

b) vkladová povinnosť

Komplementárom Obchodný zákonník neukladá vkladovú povinnosť, môžu sa však v spoločenskej zmluve zaviazat', že do spoločnosti vložia peňažný alebo nepeňažný vklad. Ak sa komplementár komanditnej spoločnosti zaviazže vložiť do spoločnosti vklad, má povinnosť tento vklad splatiť v lehote určenej spoločenskou zmluvou, inak bez zbytočného odkladu po vzniku spoločnosti. Pri oneskorenom splatení peňažného vkladu je komplementár povinný platiť úroky z omeškania vo výške 20 % z dlžnej sumy, ak spoločenská zmluva neurčuje inak.

Komanditisti majú vkladovú povinnosť, sú povinní vložiť do spoločnosti vklad vo výške určenej spoločenskou zmluvou, najmenej však vo výške 250 eur. Vklad je komanditista povinný splatiť v lehote určenej spoločenskou zmluvou, inak bez zbytočného odkladu po vzniku spoločnosti, prípadne po vzniku svojej účasti v spoločnosti. Spoločnosť nesmie komanditistom vrátiť ich vklady (§ 93 ods. 3 OBZ).

c) povinnosť znášať stratu spoločnosti

Strata je v porovnaní s delením zisku v spoločnosti znášaná jednotlivými druhmi spoločníkov odlišne. Stratu zistenú ročnou účtovnou závierkou znášajú komplementári rovným dielom.²³²

²³² Na komplementárov sa vzhľadom na znenie § 93 ods. 2 OBZ primerane aplikuje znenie § 82 ods. 3 OBZ, v zmysle ktorého: „Stratu zistenú ročnou účtovnou závierkou znášajú komplementári rovným dielom.“

Komanditistom povinnosť podieľať sa na strate spoločnosti z Obchodného zákonníka nevyplýva. Pri znášaní straty spoločnosti sa teda naplno prejavuje personálny charakter postavenia komplementárov a taktiež tzv. kapitálový charakter postavenia komanditistov v spoločnosti.

Povinnosť komanditistov podieľať sa na strate im však môže vyplynúť zo spoločenskej zmluvy, od ktorej obsahu bude potom závisieť aj spôsob, akým sa budú na strate podieľať (napr. vytváraním fondu alebo príplatkami nad výšku ich vkladu).²³³

d) povinnosť zdržať sa zákazu konkurencie

Komplementári nesmú bez súhlasu ostatných spoločníkov podnikat' v rovnakom predmete podnikania spoločnosti, a to ani v prospech iných osôb (zákaz konkurencie).²³⁴ Spoločenská zmluva môže vzhľadom na dispozitívnosť ustanovenia o zákaze konkurencie tento zákaz rozšíriť, alebo vylúčiť voči všetkým spoločníkom, ako voči komplementárom, tak aj voči komanditistom.

Zákaz konkurencie však neplatí pre komanditistu, ak spoločenská zmluva neurčuje inak (§ 99 OBZ). Spoločenská zmluva však môže uložiť zákaz konkurencie aj komanditistovi a zároveň môže určiť aj rozsah tohto zákazu.

e) povinnosť osobnej účasti na spoločnosti

Obchodné vedenie na základe kogentnej úpravy patrí zo zákona iba komplementárom a odlišná úprava spoločenskej zmluvy by bola v tejto časti neplatná pre rozpor so zákonom (§ 97 ods. 1 OBZ). Oprávnenie na obchodné vedenie nie je možné preniesť na komanditistov.

²³³ BLAHA, M., DURÁČINSKÁ, J. § 100 [Rozdelenie zisku]. In: PATAKYOVÁ, M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 483.

²³⁴ Vo vzťahu k nárokom komanditnej spoločnosti, vyplývajúcim z porušenia zákazu konkurencie bližšie pozri Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 23.09.2008, sp. zn. 4Obdo/29/2007 v zmysle ktorého: „Nároky vyplývajúce z porušenia zákazu konkurencie, uplatňuje spoločnosť priamo voči osobe, ktorá porušila zákaz konkurencie, a nie voči subjektom, s ktorými alebo v prospech, ktorých uvedená osoba konala. Pritom platí, že na uplatnenie nárokov súvisiacich s porušením zákazu konkurencie, vzniká spoločnosti právny nárok, spoločnosť však nie je povinná vymáhať ich, pokiaľ sama nemá záujem.“

3. Orgány komanditnej spoločnosti

Neoddeliteľnou súčasťou každej spoločnosti sú jej orgány, prostredníctvom ktorých spoločnosť zabezpečuje svoju činnosť. **Orgány komanditnej spoločnosti tvoria:**

a) zhromaždenie spoločníkov

Najvyšším orgánom komanditnej spoločnosti je zhromaždenie spoločníkov. Rovnako ako vo verejnej obchodnej spoločnosti, aj v komanditnej spoločnosti tvoria najvyšší orgán spoločnosti všetci spoločníci.²³⁵ Nie je rozhodujúce či je spoločník v postavení komanditistu alebo komplementára. Spoločníci (komanditisti a komplementári spoločne) ako členovia najvyššieho orgánu tvoria kolektívny orgán. Každý spoločník má právo zúčastňovať sa na jeho rokovaní, a to osobne alebo prostredníctvom svojho zástupcu a prostredníctvom výkonu svojho hlasovacieho práva sa podieľať na rozhodovaní o všetkých závažných otázkach týkajúcich sa spoločnosti. Zhromaždenie spoločníkov sa schádza podľa potreby, najmenej však raz ročne. Zasadnutie zhromaždenia spoločníkov zvoláva štatutárny orgán spoločnosti písomnou pozvánkou, ktorá obsahuje aj program rokovania zhromaždenia spoločníkov.

Zhromaždenie spoločníkov rozhoduje najmä o prijatí nového spoločníka do spoločnosti, o vylúčení spoločníka zo spoločnosti, prevode nehnuteľnosti, ktorá je vo vlastníctve spoločnosti, o schválení riadnej a mimoriadnej účtovnej závierky, o menovaní, odvolaní a odmeňovaní prokuristov, o zrušení spoločnosti, o zlúčení, splynutí a rozdelení spoločnosti, o zmene právnej formy spoločnosti, o spôsobe krytia strát spoločnosti a o uhradzovacej povinnosti komanditistov. Zhromaždenie spoločníkov si môže vyhradiť rozhodovanie aj o ďalších otázkach týkajúcich sa spoločnosti.

Zmena spoločenskej zmluvy v komanditnej spoločnosti je kogentnou právnou úpravou prípustná len v prípade, ak s ňou vyslovia súhlas všetci spoločníci, pokiaľ zákon neustanovuje inak. Jedinou výnimkou, kedy sa na zmenu spoločenskej zmluvy

²³⁵ Členovia najvyššieho orgánu nie sú nikdy členmi volenými, ale ich členstvo v tomto orgáne im vzniká ex lege. Žiadny spoločník nemôže byť nikdy, a to ani prostredníctvom spoločenskej zmluvy, zbavený svojho členstva v najvyššom orgáne spoločnosti.

komanditnej spoločnosti nevyžaduje súhlas všetkých spoločníkov môže byť prevod obchodného podielu komanditistu (§ 97 ods. 4 OBZ). Spoločenská zmluva totiž môže určiť, že na prevod podielu komanditistu na inú osobu sa nevyžaduje súhlas ostatných spoločníkov. Zmluva o prevode podielu musí mať písomnú formu a podpisy prevodcu aj nadobúdateľa na zmluve musia byť osvedčené.

Nadobúdateľ podielu, ktorý nie je spoločníkom spoločnosti, v nej musí vyhlásiť, že pristupuje k spoločenskej zmluve, prípadne stanovám, ak boli prijaté. Komanditista ako prevodca podielu ručí za splácanie vkladu nadobúdateľom tohto podielu. Komanditista nemôže previesť svoj podiel na iného spoločníka komanditnej spoločnosti alebo inú osobu, ak sa voči spoločnosti vedie konanie o jej zrušení, ak je spoločnosť zrušená súdom alebo na základe rozhodnutia súdu, alebo ak voči spoločnosti pôsobia účinky vyhlásenia konkurzu alebo povolenia reštrukturalizácie. Komanditista nemôže previesť svoj podiel na iného spoločníka alebo inú osobu ani vtedy, ak je ako povinný vedený v registri vydaných poverení na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona.

b) štatutárny orgán

Štatutárny orgán je obligatórnym orgánom spoločnosti. Je riadiacim a výkonným orgánom spoločnosti. Môže ho tvoriť tak fyzická, ako aj právnická osoba. **Štatutárnym orgánom komanditnej spoločnosti sú komplementári.** Konajú v mene spoločnosti navonok a sú oprávnení robiť právne úkony vo všetkých jej veciach. Pokiaľ zo spoločenskej zmluvy nevyplýva niečo iné,²³⁶ každý z komplementárov je oprávnený konať za spoločnosť samostatne (§ 101 OBZ). Ak je komplementárom právnická osoba, štatutárny orgán tejto spoločnosti koná aj ako štatutárny orgán komanditnej spoločnosti. Na otázky postavenia štatutárneho orgánu, na vzdanie sa jeho funkcie, vzťah medzi komanditnou spoločnosťou a jej štatutárnym orgánom sa primerane vzťahujú ustanovenia § 66 OBZ.

²³⁶ Spoločenská zmluva môže svojou úpravou určiť iný spôsob konania komplementárov v mene spoločnosti, napríklad tak, že budú v mene spoločnosti konať vždy dvaja komplementári spoločne.

V súlade s § 13 ods. 3 OBZ komanditnú spoločnosť zaväzuje konanie osôb vykonávajúcich pôsobnosť štatutárneho orgánu aj keď prekročili svojím konaním rozsah predmetu jej podnikania, okrem prípadu, v ktorom sa prekročila pôsobnosť štatutárneho orgánu, ktorú tomuto orgánu zákon zveruje alebo zákon umožňuje zveriť. Obmedzenie oprávnenia komplementárov ako štatutárnych orgánov konať v mene spoločnosti spoločenskou zmluvou alebo rozhodnutím spoločníkov nie je účinné voči tretím osobám, a to ani v prípade ak bolo zverejnené.

Keďže štatutárnym orgánom komanditnej spoločnosti sú komplementári, komanditisti nie sú oprávnení konať v mene spoločnosti navonok, pokiaľ im nebola udelená prokúra alebo plná moc na zastupovanie spoločnosti.²³⁷ Konanie komanditistu v mene spoločnosti bez splnomocnenia je postihované vznikom zákonného ručenia komanditistu, pretože komanditista ručí za záväzky zo zmlúv, ktoré v mene spoločnosti uzavrel bez splnomocnenia v rovnakom rozsahu ako komplementár.

Konanie komanditistu v mene spoločnosti bez osobitného splnomocnenia by tak nemalo byť na ujmu tretej osoby, ktorá s komanditnou spoločnosťou takýto právny úkon urobila. Zo všeobecnej právnej úpravy zastúpenia, obsiahnutej v § 33 ods. 2 OZ vyplýva, že z konania komanditistu bez existencie plnomocenstva je zaviazaná samotná takáto osoba, a teda komanditista, okrem prípadu, ak komanditná spoločnosť, za ktorú sa konalo bez plnomocenstva dodatočne tento úkon schváli. V prípade dodatočného schválenia je potom táto komanditná spoločnosť, v mene ktorej sa konalo, sama zaviazaná z tohto úkonu.

4. Zrušenie a zánik komanditnej spoločnosti

Na problematiku zrušenia komanditnej spoločnosti sa vzťahujú primerane všeobecné ustanovenia o zrušení obchodnej spoločnosti, ktoré sú obsiahnuté v ustanoveniach § 68 – § 75k OBZ. Na zrušenie komanditnej spoločnosti sa na základe ustanovenia § 93 ods. 2 OBZ

²³⁷ BLAHA, M., DURAČINSKÁ, J. § 101 [Konanie v mene spoločnosti]. In: PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 484.

tiež primerane aplikujú ustanovenia § 88 – § 89 OBZ o zrušení verejnej obchodnej spoločnosti. Na tieto nadväzuje osobitná právna úprava obsiahnutá v ustanoveniach § 102 – § 104 OBZ, ktorá zohľadňuje špecifiká komanditnej spoločnosti.

Zánik účasti všetkých komanditistov nemá za následok zánik spoločnosti, a teda ak komanditista zomrie, dôjde k strate alebo obmedzeniu jeho spôsobilosti na právne úkony, dôjde k vyhláseniu konkurzu na jeho majetok, zamietnutiu návrhu na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku alebo zániku komanditistu – právnickej osoby, nezaniká komanditná spoločnosť ako taká.

Zánik účasti všetkých komplementárov v komanditnej spoločnosti má zo zákona za následok zrušenie spoločnosti, ak sa spoločníci nedohodnú na jej ďalšom trvaní. Podľa ustanovenia § 103 OBZ, ak zanikne účasť všetkých komanditistov, môžu sa komplementári dohodnúť, že sa komanditná spoločnosť mení bez likvidácie na verejnú obchodnú spoločnosť.

Ako nedostatok legislatívnej úpravy možno vnímať skutočnosť, že Obchodný zákonník neupravuje lehotu, v rámci ktorej majú komplementári prijať takéto rozhodnutie o zmene komanditnej spoločnosti na verejnú obchodnú spoločnosť.

Ak po zániku účasti všetkých komanditistov ostane v komanditnej spoločnosti iba jeden komplementár, tento nie je oprávnený rozhodnúť o zmene právnej formy na verejnú obchodnú spoločnosť podľa § 103 OBZ, pretože jediný komplementár nie je oprávnený prijať dohodu vo forme, ako to Obchodný zákonník vyžaduje. Ďalším dôvodom nemožnosti tohto postupu len pri jedinom zostávajúcom komplementárovi je skutočnosť, že výsledkom zmeny právnej formy by mala byť verejná obchodná spoločnosť, ktorej základným predpokladom je podľa § 76 OBZ existencia minimálne dvoch spoločníkov. Takýto predpoklad nebude naplnený pri jednom zostávajúcom komplementárovi, ktorý by sa po zmene právnej formy stal jediným spoločníkom vo verejnej obchodnej spoločnosti.

Ak komplementári nevyužijú svoje oprávnenie dohodnúť sa o zmene právnej formy na verejnú obchodnú spoločnosť, registrový súd v zmysle § 68b ods. 1 písm. a) OBZ aj bez návrhu rozhodne o zrušení komanditnej spoločnosti, pretože zanikli predpoklady

zákonom vyžadované pre jej vznik, a to existencia dvoch skupín spoločníkov (komanditisti a komplementári).

Pri zrušení komanditnej spoločnosti s likvidáciou majú spoločníci nárok na podiel na likvidačnom zostatku. Ak spoločenská zmluva neobsahuje osobitnú úpravu, spôsob rozdelenia likvidačného zostatku sa riadi ustanoveniami § 104 OBZ. Každý zo spoločníkov, tak komanditista ako aj komplementár, má nárok na vrátenie hodnoty splateného vkladu. Spôsob rozdelenia likvidačného zostatku však závisí od jeho výšky. Pokiaľ likvidačný zostatok nestačí na vrátenie splateného vkladu, majú prednostné právo na toto vrátenie komanditisti. Ak po vrátení splatených vkladov ostal zvyšok likvidačného zostatku, tento sa rozdelí medzi spoločníkov podľa rovnakých zásad ako sa delí zisk. Ak likvidačný zostatok nestačí na vrátenie hodnoty všetkých splatených vkladov, rozdelí sa medzi spoločníkov podľa rovnakých zásad ako zisk.

Dispozitívnosť úpravy rozdeľovania likvidačného zostatku umožňuje prijať iné pravidlá tohto delenia, a to vo vzťahu delenia medzi komplementárov a komanditistov ako aj pri rozdelení likvidačného zostatku vo vnútri týchto skupín medzi jednotlivým spoločníkmi navzájom.²³⁸ Spoločenská zmluva teda môže v rámci svojich ustanovení určiť iný spôsob rozdelenia likvidačného zostatku medzi spoločníkov.

Pokiaľ ide o premeny komanditnej spoločnosti, prípustná je len fúzia s inou komanditnou spoločnosťou a rozdelenie opäť len na komanditné spoločnosti. Komanditná spoločnosť môže zmeniť právnu formu výlučne na verejnú obchodnú spoločnosť (§ 105 ods. 2 zákona o premenách) .

²³⁸ BLAHA, M., DURAČINSKÁ, J. § 104 [Nárok spoločníkov pri likvidácii]. In: PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 489.

11. KAPITOLA

SPOLOČNOSŤ S RUČENÍM OBMEDZENÝM

Právna úprava: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

Použitá a odporúčaná literatúra: ADAMIČKA, M., Divékyová, K., Pobjiak, T.: Konanie podnikateľa. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2020, 118 s., ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol.: Právo obchodných korporácií. 2. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2021, 656 s., DURACÍNSKÁ, J.: Povinnosť lojality (fiduciárne povinnosti) spoločníkov kapitálových spoločností. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020, 158 s., LUKÁČKA, P.: Kategória zodpovednosti a zodpovedné podnikanie v právnom prostredí Slovenskej republiky. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019, 116 s., MAMOJKA, M., ml.: Ekvivalencia práv a povinností spoločníka v spoločnosti s ručením obmedzeným. – 1. vyd. – Bratislava : Veda, 2008. – 204 s.; MAMOJKA, M. a kol.: Obchodné právo I – všeobecná časť, súťažné právo, právo obchodných spoločností. Bratislava. C. H. Beck, 2021, 832 s., MAMOJKA, M. a kol.: Obchodný zákonník. Veľký komentár. 1. zväzok. Bratislava: Eurokodex, 2016, 1087 s., OVEČKOVÁ, O., CSACH, K., ŽITŇANSKÁ, L.: Obchodné právo 2. Obchodné spoločnosti a družstvo. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2020, 428 s., Patakyová, M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. 5. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2016, 1691 s., PATAKYOVÁ, M., ĎURICA, M., HUSÁR, J. a kol.: Aplikované právo obchodných spoločností a družstva – ťažiskové inštitúty. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, 864 s.

1. Všeobecná charakteristika spoločnosti s ručením obmedzeným

Spoločnosť s ručením obmedzeným je typickou kapitálovou obchodnou spoločnosťou, ktorá za svoje záväzky zodpovedá celým svojím majetkom a jej spoločníci zo zákona ručia za záväzky spoločnosti voči tretím osobám (veriteľom) len do výšky svojho nesplateného vkladu, zapísaného do obchodného registra.

V prípade, že spoločníci splatia svoje vklady do základného imania spoločnosti v plnom rozsahu a súčasne bude táto skutočnosť zapísaná do obchodného registra, zaniká ich zákonná ručiteľská povinnosť.

Obsah a rozsah ručiteľskej povinnosti teda nespočíva v tom, čo spoločník do spoločnosti vložil ako svoj peňažný alebo nepeňažný vklad, ale v tom, čo do nej ešte nevložil, hoci sa na to zaviazal. Potom, čo svoj vklad vložil do spoločnosti v celom rozsahu, na ktorý sa zaviazal, zaniká jeho ručiteľská povinnosť. Ak sa napr. spoločník zaviazal vložiť do spoločnosti peňažný vklad vo výške 10 000 eur, z ktorého zaplatil 3 000 eur, bude jeho ručiteľská povinnosť ohraničená výškou 7 000 eur. Ak zaplatí aj zvyšných 7 000 eur a súčasne bude táto skutočnosť zapísaná do obchodného registra, zaniká jeho ručiteľská povinnosť v celom rozsahu a takýto spoločník už nebude za záväzky spoločnosti zo zákona ručiť vôbec.

Toto, tzv. **zákonné ručenie spoločníka**, sa primerane spravuje ustanoveniami § 303 až 312 OBZ o ručení. V rámci neho sa veriteľ spoločnosti môže sekundárne (subsidiárne) domáhať uspokojenia svojej pohľadávky, ktorú má voči spoločnosti, aj voči spoločníkovi ako zákonnému ručiteľovi v prípade, že spoločnosť nesplní svoj záväzok voči veriteľovi ani v dodatočne poskytnutej primeranej lehote. **Zákonné ručenie spoločníka spoločnosti je potrebné odlíšiť od zmluvného ručenia spoločníka**, ktoré môže spoločník prevziať na základe ručiteľského vyhlásenia podľa § 303 a nasl. OBZ napr. v súvislosti s úverovým financovaním spoločnosti.

Spoločnosť s ručením obmedzeným má historicky svoje korene v Nemecku v r. 1898; pre územie vtedajšieho Rakúska – Uhorska bola upravená v zákone č. 58/1906 r. z. o spoločnostiach s ručením obmedzeným, ktorý však platil len pre západnú časť rakúsko-uhorského súštátia a na územie Slovenska a Podkarpatskej Rusi bol rozšírený až zákonom 271/1920 Sb. z. a n., účinným od 1. mája 1920.

S účinnosťou tzv. Stredného kódexu²³⁹, konkrétne ustanovením § 563 ods. 2 došlo k zrušeniu všetkých jestvujúcich obchodných spoločností a na obdobie rokov 1950 až 1990 spoločnosť s ručením obmedzeným v česko-slovenskej úprave úplne absentovala a opätovne sa v nej objavila po rozsiahlej novele Hospodárskeho zákonníka, vykonanej zákonom č. 103/1990 Zb., ktorou boli

²³⁹ Občiansky zákonník č. 141/1950 Zb. v pôvodnom znení.

inkorporované do Hospodárskeho zákonníka dve nové časti, z ktorých v jednej boli upravené pomery obchodných spoločností, vrátane spoločnosti s ručením obmedzeným.

K súčasnej úprave spoločnosti s ručením obmedzeným došlo prijatím Obchodného zákonníka č. 513/1991 Zb., účinného od 1. januára 1992. Odvtedy úprava spoločnosti s ručením obmedzeným zaznamenala početné zmeny, z nich najvýznamnejšie v súvislosti s aproximáciou slovenského práva k právu Európskej únie (tzv. euronovela Obchodného zákonníka č. 500/2001 Z. z., účinná od 1. januára 2002).

Právna úprava tejto právnej formy v Obchodnom zákonníku má prevažne dispozitívny charakter, pretože spoločníkom umožňuje (napr. v porovnaní s úpravou akciovej spoločnosti) výrazne vyššie zásahy do vnútornej štruktúry spoločnosti s odkazom na úpravu v spoločenskej zmluve, resp. zakladateľskej listine.

Spoločnosť s ručením obmedzeným môže byť založená buď za účelom podnikania alebo aj za iným účelom (napr. verejnoprospešná činnosť, napĺňanie kultúrnych záujmov spoločníkov, a pod.), prípadne ich kombinácie.

Spoločnosť s ručením obmedzeným je najfrekventovanejšou právnou formou obchodných spoločností nielen na Slovensku, ale jej obdoby aj v zahraničí. Jej kľúčovými výhodami sú najmä oddelenie právnej subjektivity spoločníkov od právnej subjektivity spoločnosti (a tým aj majetku a záväzkov voči tretím osobám) – tzv. korporáčny závoj (*corporate veil*); zanedbateľné, resp. žiadne ručenie spoločníkov za jej záväzky; relatívne nízke náklady na jej založenie a vznik, vrátane minimálnej zákonnej výšky základného imania, nízke majetkové riziko zakladateľov, nízka personálna náročnosť na spoločnícku štruktúru (spoločnosť môže založiť aj jediný zakladateľ),²⁴⁰ jednoduchá vnútorná organizačná štruktúra a napokon aj flexibilita právnej úpravy v § 105 a nasl. OBZ, z ktorej má podstatná časť dispozitívny charakter a spoločníci si tak môžu vnútorné pomery spoločnosti upraviť odchyľne od ustanovení Obchodného zákonníka.

²⁴⁰ MAMOJKA, M. a kol.: Obchodné právo I – všeobecná časť, súťažné právo, právo obchodných spoločností. Bratislava. C. H. Beck, 2021 str. 432

V spoločnosti s ručením obmedzeným sa povinne vytvára základné imanie, ktoré tvoria vopred určené vklady spoločníkov. Minimálna zákonom stanovená výška základného imania spoločnosti predstavuje 5 000 eur, pričom horná hranica nie je určená. Minimálny vklad každého spoločníka predstavuje 750 eur.

Na založení spoločnosti sa môže každý spoločník zúčastniť iba jedným vkladom. **Výška vkladu sa môže pre jednotlivých spoločníkov určiť odlišne, musí však byť vyjadrená kladným celým číslom. Celková hodnota vkladov všetkých zakladateľov (spoločníkov) sa musí vždy rovnať základnému imaniu spoločnosti.** V prípade, že sa spoločník zaväzuje vložiť do spoločnosti nepeňažný vklad, musí spoločenská zmluva obsahovať určenie predmetu nepeňažného vkladu a určenie peňažnej sumy, v akej sa nepeňažný vklad započítava na vklad spoločníka, ku ktorému sa zaviazal.

2. Založenie a vznik spoločnosti s ručením obmedzeným

Spoločnosť môže založiť najmenej jedna fyzická alebo právnická osoba, pričom maximálny počet zakladateľov a počas existencie spoločnosti maximálny počet spoločníkov je 50.

Z § 105a a 105b OBZ vyplývajú niektoré zákonné obmedzenia pri založení a vzniku, podľa ktorých spoločnosť s jedným spoločníkom nemôže byť jediným zakladateľom alebo jediným spoločníkom inej spoločnosti (**zákaz ret'azenia jednoosobových spoločností s ručením obmedzeným**). Okrem toho **fyzická osoba môže byť jediným spoločníkom najviac v troch spoločnostiach.** Spoločnosť s ručením obmedzeným tiež nemôže založiť osoba, ktorá je vedená v zozname daňových dlžníkov alebo má evidované nedoplatky na poistnom na sociálne poistenie ibaže príslušný správca dane, ktorým je daňový úrad alebo colný úrad, na založenie spoločnosti udelí súhlas. Spoločnosť s ručením obmedzeným nemôže založiť ani osoba, ktorá je vedená ako povinný v registri vydaných poverení na vykonanie exekúcie.

Spoločnosť sa zakladá zakladateľskou listinou, ak spoločnosť zakladá jediný zakladateľ, v ostatných prípadoch je zakladateľským právnym úkonom spoločenská zmluva.

Spoločenská zmluva (resp. zakladateľská listina) musí obsahovať obsahové náležitosti, uvedené v § 110 OBZ:

- a) obchodné meno a sídlo spoločnosti,
- b) určenie spoločníkov uvedením názvu a sídla právnickej osoby alebo mena a bydliska fyzickej osoby,
- c) predmet podnikania (činnosti),
- d) výšku základného imania a výšku vkladu každého spoločníka a výšku splatených vkladov pri založení spoločnosti včítane spôsobu a lehoty splácania vkladu, a pokiaľ ide o nepeňažné vklady, aj ich predmet a určenie peňažnej sumy, v akej sa nepeňažný vklad započítava na vklad spoločníka, ku ktorému sa zaviazal,
- e) mená a bydliská a rodné čísla prvých konateľov spoločnosti a spôsob, akým konajú v mene spoločnosti; pri zahraničnej fyzickej osobe sa uvádza dátum narodenia, ak rodné číslo nebolo pridelené,
- f) mená a bydliská a rodné čísla členov prvej dozornej rady, pokiaľ sa zriaďuje; pri zahraničnej fyzickej osobe sa uvádza dátum narodenia, ak rodné číslo nebolo pridelené,
- g) určenie správcu vkladov podľa § 60 ods. 1 OBZ,
- h) výšku rezervného fondu, ak spoločnosť vytvára rezervný fond pri svojom vzniku, a výšku, do ktorej je spoločnosť povinná rezervný fond dopĺňať, a spôsob dopĺňania,
- i) výhody poskytnuté osobám podieľajúcim sa na založení spoločnosti alebo na činnostiach smerujúcich k nadobudnutiu oprávnenia na jej činnosť,
- j) predpokladané náklady spoločnosti súvisiace so založením a vznikom spoločnosti,
- k) ďalšie údaje, ak tak ustanovuje zákon.

Z hľadiska formálnych náležitostí zakladateľského právneho úkonu sa vyžaduje písomná forma a úradné osvedčenie podpisov zakladateľov. Až potom, čo zakladateľský právny úkon (či už zakladateľská listina alebo spoločenská zmluva) má všetky obsahové a formálne náležitosti, ide o perfektný právny

úkon a spoločnosť je platne založená a následne o nej možno hovoriť ako o tzv. predbežnej spoločnosti s odkazom na § 64 OBZ.

Registrový súd preskúma v konaní o zápis spoločnosti do obchodného registra splnenie týchto náležitostí *ex officio*; prípadný nesúlad so zákonom alebo ich absencia v zakladateľskom právnom úkone je dôvodom na odmietnutie návrhu na zápis spoločnosti do obchodného registra.

Popri spoločenskej zmluve (zakladateľskej listine) môže spoločnosť prijať stanovky, ktoré upravujú vnútornú organizáciu spoločnosti a podrobnejšie niektoré záležitosti obsiahnuté v spoločenskej zmluve.

Obchodné meno spoločnosti musí obsahovať označenie „spoločnosť s ručením obmedzeným“, postačí však skratka „spol. s r. o.“ alebo „s. r. o.“.

Pred podaním návrhu na zápis spoločnosti do obchodného registra musí byť každý peňažný vklad splatený v rozsahu najmenej 30% a celková hodnota splatených peňažných vkladov spolu s hodnotou odovzdaných nepeňažných vkladov musí byť aspoň 50 % zo zákonom ustanovenej minimálnej výšky základného imania (tzn. zo sumy 5 000 eur). V prípade, že spoločnosť založil jeden zakladateľ, môže sa spoločnosť zapísať do obchodného registra, len keď je v plnej výške splatené jej základné imanie.

Návrh na zápis spoločnosti do obchodného registra podávajú a podpisujú všetci konatelia spoločnosti. K návrhu na zápis do obchodného registra sa prikleďujú prílohy podľa § 7 ods. 3 a § 7a ZOR.

2.1. Založenie spoločnosti zjednodušeným spôsobom

Obchodný zákonník v § 110a umožňuje, s cieľom uľahčiť prístup k založeniu spoločnosti s ručením obmedzeným, jej založenie zjednodušeným spôsobom prostredníctvom určeného elektronického formulára na vytvorenie spoločenskej zmluvy.

Tento model umožňuje založiť spoločnosť využitím sprievodcu, dostupného na stránke Ministerstva spravodlivosti SR a za splnenia ďalších podmienok, uvedených v § 7a ZOR.

Spoločnosť s ručením obmedzeným môže byť založená takýmto zjednodušeným spôsobom len za nasledovných podmienok:

- a) spoločnosť nemá viac ako päť spoločníkov,
- b) spoločnosť je založená za účelom podnikania,
- c) predmetom podnikania spoločnosti sú len vybrané činnosti zodpovedajúce zoznamu voľných živností podľa živnostenského zákona,
- d) predmet podnikania spoločnosti netvorí viac ako 15 vybraných činností zodpovedajúcich zoznamu voľných živností podľa osobitného predpisu o živnostenskom podnikaní,
- e) obchodné meno spoločnosti musí obsahovať dodatok označujúci právnu formu „s. r. o.“,
- f) vklady spoločníkov spoločnosti sú výlučne peňažné,
- g) správcom vkladu je konateľ a
- h) spoločnosť nemá ustanovenú dozornú radu.

Inak sa založenie a vznik spoločnosti zjednodušeným spôsobom spravuje ustanoveniami Obchodného zákonníka, zákona o obchodnom registra a jeho vykonávacej vyhlášky.

3. Orgány spoločnosti s ručením obmedzeným

Organizačnú štruktúru spoločnosti s ručením obmedzeným **obligatórne** tvoria **valné zhromaždenie** ako najvyšší orgán a **jeden alebo viac konateľov** ako orgán štatutárny. **Fakultatívne** môže byť v spoločnosti s ručením obmedzeným vytvorený tiež kontrolný orgán, t. j. **dozorná rada**. Pokiaľ dozorná rada nie je vytvorená, výkon kontroly nad činnosťou konateľov zabezpečujú samotní spoločníci prostredníctvom kontrolných oprávnení, ktoré sú im priznané zákonom.

Zásady kreovania, postavenia a organizácie jednotlivých orgánov spoločnosti s ručením obmedzeným sú ustanovené zákonom, pričom môžu byť upravené a doplnené tam, kde to zákon pripúšťa spoločenskou zmluvou, zakladateľskou listinou alebo stanovami spoločnosti.

3.1. Valné zhromaždenie spoločnosti s ručením obmedzeným

Najvyšším orgánom spoločnosti s ručením obmedzeným je valné zhromaždenie. Valné zhromaždenie je **tvorené všetkými spoločníkmi spoločnosti**. Valné zhromaždenie je **obligatórny, kolektívny, nevolený orgán** spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorý tvoria všetci jej spoločníci a **vzniká priamo zo zákona**. Každý spoločník má právo, nie povinnosť zúčastniť sa a hlasovať na valnom zhromaždení. Práve účasťou a hlasovaním na valnom zhromaždení spoločníci vykonávajú svoje právo podieľať sa na riadení spoločnosti. Spoločníkovi nie je možné odoprieť ani inak obmedziť právo zúčastniť sa na valnom zhromaždení, právo hlasovať na valnom zhromaždení môže byť obmedzené len na základe zákona.

Valné zhromaždenie sa schádza minimálne raz ročne na **riadnom zasadnutí**, okrem toho môže byť podľa potreby zvolané **mimoriadne valné zhromaždenie**.

3.1.1. Pôsobnosť valného zhromaždenia

Východiskom pre vymedzenie pôsobnosti valného zhromaždenia je ustanovenie § 125 OBZ, ktoré určuje minimálnu výlučnú pôsobnosť valného zhromaždenia.

V zmysle tohto ustanovenia valné zhromaždenie ako najvyšší orgán spoločnosti vytvára vôľu spoločnosti, t. j. rozhoduje o podstatných otázkach týkajúcich sa spoločnosti, ktoré sú zverené do jeho kompetencie (pôsobnosti).

Do zákonom formulovanej **výlučnej pôsobnosti valného zhromaždenia** patrí:

- 1) **rozhodovanie o tzv. otázkach korporáčnej povahy**, t. j. rozhodovanie v podstatných najmä statusových veciach spoločnosti, kam zaraďujeme najmä:
 - a. schvaľovanie stanov a ich zmien;
 - b. rozhodovanie o zmene spoločenskej zmluvy, ak je zákonom alebo spoločenskou zmluvou zverené do pôsobnosti valného zhromaždenia;
 - c. rozhodovanie o zvýšení alebo znížení základného imania a rozhodovanie o nepeňažnom vklade;

- d. rozhodovanie o zrušení spoločnosti alebo o zmene právnej jej právnej formy;
- 2) rozhodovanie vo veciach, ktoré budú mať vplyv na postavenie spoločníkov a vzťahy v rámci spoločnosti, t. j. najmä:**
 - a. schvaľovanie riadnej individuálnej účtovnej závierky a mimoriadnej individuálnej účtovnej závierky a rozhodnutie o rozdelení zisku alebo úhrade strát;
 - b. vylúčenie spoločníka podľa § 113 a § 121 OBZ a rozhodovanie o podaní návrhu na vylúčenie spoločníka na súd podľa § 149 OBZ;
 - c. rozhodovanie o schválení zmluvy o predaji podniku alebo zmluvy o predaji časti podniku;
 - d. schválenie konaní urobených osobami konajúcimi v mene spoločnosti pred jej vznikom;
- 3) rozhodovanie o obsadení orgánov spoločnosti, t. j. najmä:**
 - a. vymenovanie, odvolanie a odmeňovanie konateľov spoločnosti;
 - b. vymenovanie, odvolanie a odmeňovanie členov dozornej rady;
 - c. vymenovanie a odvolanie prokuristu.

Pôsobnosť valného zhromaždenia môže byť v konkrétnej spoločnosti **rozšírená** nad rámec taktov vymedzenej minimálnej pôsobnosti, a to **zákonom, spoločenskou zmluvou spoločnosti, stanovami spoločnosti alebo samotným rozhodnutím valného zhromaždenia**, ktoré si môže vyhradiť rozhodovanie vecí, ktoré inak patria do pôsobnosti iných orgánov spoločnosti, napr. rozhodovanie o obchodnom vedení spoločnosti spravidla v konkrétnej veci.

Pôsobnosť valného zhromaždenia však nie je možné rozšíriť o oprávnenie konať v mene spoločnosti, a to ani v konkrétnom prípade. Nositeľom oprávnenia konať v mene spoločnosti je výhradne štatutárny orgán.

3.1.2. Zvolávanie a priebeh valného zhromaždenia

Spôsob zvolania a organizácie valného zhromaždenia vo všeobecnosti určuje zákon, spoločnosť si môže konkrétne okolnosti zvolania a konania valného zhromaždenia upraviť v spoločenskej zmluve alebo v stanovách.

Valné zhromaždenie zvolávajú konatelia spoločnosti **pisomnou pozvánkou** (§ 129 OBZ), ktorá musí byť spoločníkom doručená najmenej 15 dní pred konaním valného zhromaždenia, pokiaľ spoločenská zmluva neurčuje inak. Spoločenská zmluva môže upraviť aj iný spôsob zvolania valného zhromaždenia, napr. mailom. Súčasne s pozvánkou, resp. najneskôr do uplynutia lehoty pre doručenie pozvánky, musí byť spoločníkom oznámený aj **záväzný program rokovania valného zhromaždenia**. Zmena programu prichádza do úvahy priamo na zasadnutí valného zhromaždenia vtedy, ak sú prítomní všetci spoločníci a všetci spoločníci so zmenou programu súhlasia.

Konatelia zvolávajú valné zhromaždenie v termínoch určených podľa vlastného rozhodnutia so zachovaním pravidelnosti konania riadneho valného zhromaždenia. O zvolanie valného zhromaždenia môžu konateľov požiadať tiež **minoritní spoločníci**, pričom pokiaľ konatelia nezvolajú valné zhromaždenie tak, aby sa konalo do jedného mesiaca od doručenia žiadosti, vzniká minoritným spoločníkom oprávnenie valné zhromaždenie zavolať.

Okrem konateľov a minoritných spoločníkov za splnenia zákonom ustanovených predpokladov je valné zhromaždenie oprávnená a súčasne povinná zavolať tiež **dozorná rada spoločnosti**, pokiaľ bola zriadená a to vtedy, ak si to vyžadujú záujmy spoločnosti. Spoločníci spoločnosti zvolávajúci valné zhromaždenie a dozorná rada sú povinní zachovať zásady a podmienky zvolania valného zhromaždenia ustanovené zákonom alebo spoločenskou zmluvou spoločnosti.

Spoločník je oprávnený zúčastniť sa na valnom zhromaždení **osobne alebo prostredníctvom zástupcu**, ktorému udelil písomné plnomocenstvo. Splnomocniť na zastupovanie na valnom zhromaždení môže spoločník akúkoľvek osobu spôsobilú na právne úkony s výnimkou konateľa alebo člena dozornej rady spoločnosti (§ 126 OBZ). Písomné plnomocenstvo, ktorým sa zástupca spoločníka preukáže, je potrebné priložiť k zápisnici z valného zhromaždenia.

Zasadnutie valného zhromaždenia otvorí spravidla konateľ alebo iná ním poverená osoba, ktorá bude viesť valné zhromaždenie až do okamihu zvolenia predsedu valného zhromaždenia. **Predsedu valného zhromaždenia spoločne so zapisovateľom** si volí samotné

valné zhromaždenie na začiatku rokovania, pričom za predsedu valného zhromaždenia a zapisovateľa môže byť zvolená akákoľvek osoba spôsobilá na právne úkony, nemusí ísť o spoločníka alebo člena orgánu spoločnosti. Následne predseda valného zhromaždenia vedie rokovanie v súlade s programom.

O priebehu valného zhromaždenia a prijatých rozhodnutiach sa spisuje **zápisnica z valného zhromaždenia** (§127a ods. 2 OBZ), ktorá **obligatórne obsahuje: obchodné meno a sídlo spoločnosti; miesto a čas konania valného zhromaždenia; meno predsedu valného zhromaždenia a zapisovateľa; opis prerokovania jednotlivých bodov programu a rozhodnutia valného zhromaždenia s uvedením výsledku hlasovania.**

Prílohou zápisnice je **listina prítomných spoločníkov (prezenčná listina)**, návrhy, vyhlásenia, ako aj iné listiny predložené na valnom zhromaždení, napr. plnomocenstvo zástupcu spoločníka, písomné vzdanie sa funkcie konateľa a pod.

Zápisnica z valného zhromaždenia musí byť vyhotovená **v písomnej forme a podpísaná predsedom valného zhromaždenia a zapisovateľom. Podpis predsedu valného zhromaždenia musí byť úradne osvedčený, ak valné zhromaždenie rozhodovalo o: vymenovaní, odvolaní a odmeňovaní konateľov; vymenovaní a odvolaní prokuristu; výšení alebo znížení základného imania; zrušení spoločnosti alebo zmene jej právnej formy; alebo schválení zmluvy o predaji podniku alebo zmluvy o predaji časti podniku.**

Okrem tomu musí byť podpis predsedu valného zhromaždenia úradne osvedčený vtedy, ak sa člen orgánu pred valným zhromaždením vzdal svojej funkcie.

3.1.3. Uznášaniaschopnosť a rozhodovanie valného zhromaždenia

Valné zhromaždenie rozhoduje **uznesením**. Na prijatie platného uznesenia je potrebné, aby bolo valné zhromaždenie uznášaniaschopné a aby bolo uznesenie schválené zákonom, príp. spoločenskou zmluvou stanoveným počtom hlasov spoločníkov.

V zmysle zákonného pravidla sa počet hlasov spoločníka určuje **pomerom hodnoty jeho vkladu k výške základného**

imania spoločnosti (§ 127 ods. 2 OBZ). Ak je napr. základné imanie spoločnosti 10 000 eur, spoločnosť má štyroch spoločníkov s rovnakým vkladom do základného imania vo výške 2 500 eur, potom má každý spoločník štvrtinový podiel hlasov na celkovom počte hlasov (25 %). Spoločenská zmluva môže určiť aj iný spôsob určenia počtu hlasov pri zachovaní zásad poctivého obchodného styku (napr. rovnaký počet hlasov spoločníkov bez ohľadu na výšku ich vkladov). Spôsob určenia počtu hlasov spoločníkov v spoločenskej zmluve má prednosť pre zákonnou úpravou.

Obchodný zákonník určuje ako **podmienku uznášaniaschopnosti** valného zhromaždenia **prítomnosť spoločníkov, ktorí majú aspoň polovicu všetkých hlasov** (§ 127 ods. 1 OBZ). Ide o dispozitívne ustanovenie, pričom spoločenská zmluva môže uznášaniaschopnosť valného zhromaždenia určiť aj iným minimálnym počtom spoločníkov alebo hlasov. Ak na valnom zhromaždení nie sú prítomní spoločníci, ktorí disponujú zákonom alebo spoločenskou zmluvou ustanovenými minimálnym počtom hlasov, valné zhromaždenie nie je uznášaniaschopné.

Zo zákona navyše vyplývajú prípady, kedy spoločník nemôže vykonávať svoje hlasovacie práva, teda **zákon výkon jeho hlasovacích práv obmedzuje** (§ 127 ods. 5 OBZ). **Spoločník nemôže vykonávať svoje hlasovacie práva, ak valné zhromaždenie rozhoduje:**

- a) o jeho nepeňažnom vklade,
- b) o jeho vylúčení,
- c) alebo o podaní návrhu na jeho vylúčenie zo spoločnosti.

Ak valné zhromaždenie rozhoduje o týchto otázkach, počet hlasov spoločníka sa nezapočítava do celkového počtu hlasov spoločníkovi, na základe ktorých sa určuje kvórum pre uznášaniaschopnosť valného zhromaždenia.

V závislosti od konkrétneho rozhodnutia je na prijatie uznesenia valného zhromaždenia potrebná jednoduchá alebo kvalifikovaná väčšina hlasov spoločníkov. **Jednoduchá (nadpolovičná) väčšina hlasov prítomných spoločníkov** sa vyžaduje, pokiaľ zákon výslovne neustanovuje, že na prijatie uznesenia je potrebná kvalifikovaná väčšina, t. j. vo väčšine bežných rozhodnutí.

Kvalifikovaná dvojtretinová väčšina hlasov všetkých spoločníkov je potrebná (§ 127 ods. 4 OBZ) pre prijatie uznesenia o

- a) schválení konaní urobených osobami konajúcimi v mene spoločnosti pred jej vznikom;
- b) schvaľovaní stanov a ich zmien;
- c) rozhodovanie o zmene spoločenskej zmluvy, ktoré patrí do pôsobnosti valného zhromaždenia;
- d) rozhodovanie o zvýšení alebo znížení základného imania a rozhodovanie o nepeňažnom vklade a
- e) rozhodovanie o zrušení spoločnosti alebo o zmene jej právnej formy.

Zákonom stanovené kvórum potrebné pre prijatie uznesenia valného zhromaždenia je síce vymedzené dispozitívne, avšak ako kvórum minimálne. Spoločníci si môžu v spoločenskej zmluve určiť inú väčšinu potrebnú pre prijatie uznesenia valného zhromaždenia, spoločenská zmluva však môže ustanoviť len vyšší než v zákone ustanovený počet hlasov potrebných na prijatie uznesenia valného zhromaždenia.

3.1.4. Neplatnosť uznesenia valného zhromaždenia (§ 131 OBZ)

Vzhľadom na to, že uznesenie prijaté valným zhromaždením má rozhodujúci význam pre tvorbu vôle konkrétnej spoločnosti s ručením obmedzeným a dotýka sa samotnej spoločnosti ako aj postavenia jej spoločníkov, zákonom vymedzené oprávnené osoby majú možnosť brániť sa proti nelegitímnemu uzneseniu **podaním žaloby o určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia na súd.**

Jedine súd je oprávnený určiť, že uznesenie valného zhromaždenia je neplatné, a to **z dôvodu, že je v rozpore so zákonom, spoločenskou zmluvou a stanovami spoločnosti.** Uvedený rozpor pritom môže byť spôsobený vadou zvolania valného zhromaždenia (napr. nezachovanie lehoty pre doručenie pozvánky, nedoručenie pozvánky všetkým spoločníkom), vadou hlasovania (napr. nesprávne určenie počtu hlasov spoločníkov nedosiahnutie uznášaniaschopnosti valného zhromaždenia) alebo vadou obsahu prijatého uznesenia, obsah uznesenia je v rozpore s kogentným

zákonným ustanovením alebo ustanovením spoločenskej zmluvy spoločnosti (napr. porušenie pravidiel pre rozdeľovanie zisku).²⁴¹

Žaloba o určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia má povahu určovacej žaloby (§ 137 písm. d) CSP). Hmotnoprávne sa žaloba o neplatnosť uznesenia valného zhromaždenia opiera o ustanovenia § 131 OBZ. Vychádzame z toho, že **uznesenie valného zhromaždenia nie je právnym úkonom**.²⁴² Žalobca nie je povinný preukazovať naliehavý právny záujem vzhľadom na to, že právo podať žalobu je určené a vyplýva priamo zo zákona.

Žalobu o určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia je potrebné podať **do troch mesiacov od prijatia uznesenia valného zhromaždenia alebo do troch mesiacov odo dňa, kedy sa žalobca mohol o uznesení dozvedieť**, pokiaľ valné zhromaždenie nebolo riadne zvolané. Uvedená lehota je **prekluzívna**, nie je možné ju v spoločenskej zmluve upraviť odlišne od zákonnej úpravy. Uplynutím lehoty právo domáhať sa neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia zaniká a platnosť uznesenia už nebude možné napadnúť. Vzhľadom na prekluzívny charakter lehoty súd na jej uplynutie prihliadne *ex offico* z úradnej povinnosti aj bez námietky vznesenej účastníkom konania. Uvedená lehota je hmotnoprávna, návrh na určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia musí byť v lehote doručený na súd, pre zachovanie lehoty nepostačuje jeho podanie na poštovú prepravu.²⁴³

Aktívnu legitimáciu pre podanie žaloby (návrhu) na určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia zákon priznáva

- a) **každému spoločníkovi spoločnosti**, avšak súd môže určiť neplatnosť uznesenia valného zhromaždenia len vtedy, ak porušenie zákona, spoločenskej zmluvy alebo stanov mohlo obmedziť práva spoločníka, ktorý sa určenia neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia domáha,

²⁴¹ OVEČKOVÁ, O., CSACH, K., ŽITŇANSKÁ, L.: Obchodné právo 2. Obchodné spoločnosti a družstvo. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2020, s. 320–321

²⁴² Valné zhromaždenie ako subjekt, ktorý prijal uznesenie, nemá právnu subjektivitu, preto uznesenie valného zhromaždenia nemôže byť právnym úkonom (Rozsudok NS SR, sp. zn: 4Obdo 22/98 a naň nadväzujúce rozhodnutia.

²⁴³ MAMOJKA, M. a kol.: Obchodný zákonník. Veľký komentár. I. zväzok. Bratislava: Eurokodex, 2016, s. 517

- b) každému konateľovi, likvidátorovi, správcovi konkurznej podstaty, reštrukturalizačnému správcovi alebo členovi dozornej rady, a
- c) bývalému spoločníkovi alebo konateľovi, ak sa ho uznesenie valného zhromaždenia týka.

Pasívne legitimovanou v spore je vždy spoločnosť, ktorej valné zhromaždenie prijalo uznesenie. Valné zhromaždenie ako účastník konania nevystupuje, pretože nemá právnu subjektivitu. Spoločnosť v konaní pred súdom zastupujú konatelia spoločnosti, pokiaľ sú konatelia spoločnosti žalobcami, a teda sami sú účastníkmi konania, bude za spoločnosť konať určený člen dozornej rady. Pokiaľ dozorná rada nebola zriadená alebo aj členovia dozornej rady sú účastníkmi konania na strane žalobcov, valné zhromaždenie určí do troch mesiacov od doručenia žaloby spoločnosti osobu, ktorá bude ako zástupca spoločnosť v konaní o určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia zastupovať.

Právoplatné rozhodnutie súdu je záväzná pre každého (*erga omnes*). Rozhodnutie, ktorým súd vysloví neplatnosť uznesenia valného zhromaždenia pôsobí s účinkami *ex tunc* (t. j. od prijatia uznesenia). Zákon však poskytuje **ochranu dobromyseľným tretím osobám**, ktoré nadobudli na základe neplatného uznesenia určité práva, ktorých sa neplatnosť uznesenia valného zhromaždenia dotýkať nebude. V pochybnostiach pritom platí, že tretie osoby nadobudli práva na základe uznesenia, ktorého neplatnosť súd určil, v dobrej viere.

3.1.5. Rozhodovanie *per rollam* (§ 130 OBZ)

Hoci spoločníci realizujú svoje oprávnenie podieľať sa na riadení spoločnosti predovšetkým účasťou na valnom zhromaždení a hlasovaním za konkrétne uznesenia valného zhromaždenia, sú oprávnení **prijímať rozhodnutia aj mimo valného zhromaždenia v tzv. rozhodovaní (hlasovaní) *per rollam***, ktoré prebieha písomnou korešpondenčnou formou spravidla prostredníctvom poštových zásielok. Hlasovaním *per rollam* je možné prijať akékoľvek rozhodnutie, ktoré patrí do pôsobnosti valného zhromaždenia. Postup pri rozhodovaní *per rollam* je v zákone

ustanovený kogentne a priebeh hlasovania ani väčšina potrebná pre prijatie rozhodnutia nemôže byť modifikovaná v spoločenskej zmluve.

Návrh uznesenia, o ktorom majú spoločníci hlasovať *per rollam*, môže spoločníkom predložiť:

- a) konateľ spoločnosti,
- b) spoločník či spoločníci, ktorých vklady dosahujú aspoň 10 % základného imania spoločnosti, pričom spoločenská zmluva môže ustanoviť, že toto právo majú aj spoločníci s menším podielom na základnom imaní spoločnosti, alebo
- c) dozorná rada, ak bola v spoločnosti zriadená.

Spoločne s návrhom uznesenia predkladateľ oznámi spoločníkom tiež lehotu, v ktorej sa môžu spoločníci k návrhu vyjadriť. V takto stanovenej lehote môžu spoločníci vyjadriť svoje stanovisko k navrhovanému uzneseniu (súhlas alebo nesúhlas), pokiaľ sa spoločník v určenej lehote nevyjadrí, ide o konkludentné vyjadrenie jeho nesúhlasu. „*Navrhovateľ uznesenia nemusí zisťovať uznášaniaschopnosť valného zhromaždenia, pretože ak je návrh uznesenia predložený týmto spôsobom, tak sa všetci spoločníci ex lege považujú za prítomných.*“²⁴⁴ Po uplynutí určenej lehoty budú spočítané doručené hlasy a prijatý záver, či bolo uznesenie v hlasovaní *per rollam* prijaté alebo nie.

Ak pre prijatie rozhodnutia vyžaduje Obchodný zákonník alebo spoločenská zmluva kvalifikovanú, spravidla dvojtretinovú väčšinu hlasov všetkých spoločníkov, je táto väčšina potrebná aj na prijatie rozhodnutia *per rollam*. V ostatných prípadoch sa **väčšina počíta z celkového počtu hlasov všetkých spoločníkov**, čím sa toto rozhodovanie odlišuje od štandardného rozhodovania valného zhromaždenia, kedy na prijatie rozhodnutia postačuje jednoduchá väčšina hlasov hlasujúcich spoločníkov.

Konatelia následne výsledky hlasovania oznámia jednotlivým spoločníkom.

²⁴⁴ MAMOJKA, M. a kol.: Obchodný zákonník. Veľký komentár. I. zväzok. Bratislava: Eurokodex, 2016, s. 513

3.1.6. Výkon pôsobnosti valného zhromaždenia jediným spoločníkom spoločnosti (§ 132 OBZ)

Valné zhromaždenie je kolektívny orgán. Ak má spoločnosť jediného spoločníka, valné zhromaždenie v spoločnosti nie je vytvorené a **pôsobnosť valného zhromaždenia vykonáva jediný spoločník**. Jediný spoločník spoločnosti v takom prípade rozhoduje vo všetkých otázkach, ktoré patria do pôsobnosti valného zhromaždenia, na platnosť jeho rozhodnutia sa vyžaduje dodržanie zákonom ustanovenej formy rozhodnutia.

Rozhodnutie jediného spoločníka pri výkone pôsobnosti valného zhromaždenia musí mať **písomnú formu a musí byť jediným spoločníkom podpísané**. V prípadoch rozhodnutí, pri ktorých je potrebné úradné osvedčenie podpisu predsedu valného zhromaždenia na zápisnici z valného zhromaždenia, bude potrebné tiež **úradné osvedčenie pravosti podpisu jediného spoločníka** vykonávajúceho pôsobnosť valného zhromaždenia.

Podľa § 132 ods. 2 OBZ všetky zmluvy uzatvorené medzi spoločnosťou a jej jediným spoločníkom, ak tento spoločník súčasne koná v mene spoločnosti ako jej štatutárny orgán, musia mať písomnú formu.

3.2. Konatelia spoločnosti s ručením obmedzeným

Štatutárnym orgánom spoločnosti s ručením obmedzeným je **jeden alebo viac konateľov**. Štatutárny orgán teda v spoločnosti môže byť vytvorený ako **individuálny alebo kolektívny**. Ide o **volený orgán**, ktorý má pre spoločnosť rozhodujúci význam, v spoločnosti je vytváraný **obligatórne**.

Z charakteru funkcie konateľa ako štatutárneho orgánu vyplýva, že jeho pôsobnosť zahŕňa **vnútornú pôsobnosť spočívajúcu v rozhodovaní o obchodnom vedení spoločnosti a pôsobnosť vonkajšiu zahŕňajúcu oprávnenie konať v mene spoločnosti vo vzťahu k tretím osobám**, prejavovať vôľu spoločnosti navonok a svojimi úkonmi spoločnosť priamo zaväzovať. Oprávnenie priamo konať v mene spoločnosti má v rámci organizačnej štruktúry výhradne konateľ, toto oprávnenie nie je možné preniesť na iný

orgán spoločnosti, v prípade konania v mene spoločnosti zákonným či zmluvným zástupcom udeľuje konateľ plnomocnenstvo alebo iné poverenie na toto konanie.

3.2.1. Vznik a zánik funkcie konateľa a jeho postavenie v spoločnosti

Za konateľa spoločnosti môže byť ustanovená akákoľvek fyzická osoba, ktorá spĺňa všeobecné podmienky prevádzkovania živnosti (§ 6 ods. 3 ŽZ).²⁴⁵ Konateľ nemusí byť súčasne spoločníkom spoločnosti, môže ísť aj o tretiu osobu, ktorá na spoločnosti účasť nemá. Konateľom nemôže byť osoba diskvalifikovaná podľa § 13a Obchodného zákonníka, ani osoba, ktorá je ako povinný vedená v registri exekúcií. Výkon funkcie konateľa spoločnosti je nezlučiteľný s výkonom funkcie člena dozornej rady v tej istej spoločnosti, z povahy funkcie vyplýva, že konateľ zároveň nemôže byť v spoločnosti ustanovený za prokuristu ani sa nemôže stať zákonným či zmluvným zástupcom spoločnosti.

Prví konatelia spoločností sú ustanovení do funkcie priamo v spoločenskej zmluve alebo zakladateľskej listine spoločnosti. Ďalších konateľov nie je potrebné do spoločenskej zmluvy uvádzať, preto zánik funkcie konateľov nespôsobuje zmenu spoločenskej zmluvy. Ďalší konatelia sú **zvolení rozhodnutím valného zhromaždenia spoločnosti**. Funkcia konateľa vzniká jeho vymenovaním valným zhromaždením alebo v deň uvedený v uznesení o jeho vymenovaní, následný zápis konateľa do obchodného registra bude mať len deklaratórne účinky. Zákon neurčuje funkčné obdobie konateľov, funkčné obdobie môže byť určené v spoločenskej zmluve. Ak funkčné obdobie určené nie je, konateľ je ustanovený do funkcie na dobu neurčitú. Štandardným spôsobom zániku funkcie konateľa je jeho **odvolanie valným zhromaždením spoločnosti**, výmaz z obchodného registra bude mať opäť len deklaratórne účinky. Ostatné spôsoby a zásady zániku funkcie konateľa sa primerane spravujú ustanoveniami § 66 OBZ

²⁴⁵ Podľa § 6 ods. 1 v spojitosti s § 6 ods. 3 ŽZ: Všeobecné podmienky prevádzkovania živnosti fyzickými osobami sú: a) dosiahnutie veku 18 rokov, b) spôsobilosť na právne úkony, c) bezúhonnosť.

o zániku funkcií v orgánoch obchodných spoločností (vzdanie sa funkcie, smrť a pod.) .

Spoločenská zmluva spoločnosti určuje počet konateľov. Ak má spoločnosť len jedného konateľa, a teda štatutárny orgán spoločnosti je individuálny, tento konateľ samostatne v medziach ustanovených spoločenskou zmluvou rozhoduje o obchodnom vedení spoločnosti a koná v mene spoločnosti navonok vo vzťahu k tretím osobám. Ak má spoločnosť konateľov viac, jej štatutárny orgán je kolektívny a pre platnosť jeho rozhodnutí a úkonov je potrebné dodržiavať zákonom resp. spoločenskou zmluvou ustanovené pravidlá. Zmeniť počet konateľov oproti spoločenskej zmluve je možné len zmenou spoločenskej zmluvy.²⁴⁶

Na rozhodnutie o obchodnom vedení spoločnosti sa vyžaduje súhlas väčšiny konateľov (§ 134 OBZ), spoločenská zmluva môže upraviť väčší počet hlasov konateľov potrebných na prijatie rozhodnutia o obchodnom vedení (napr. môže požadovať jednomyselnosť pri rozhodovaní vo všeobecnosti alebo vo vybraných otázkach).

V mene spoločnosti bude oprávnený konať každý konateľ samostatne, pokiaľ spoločenská zmluva neurčí iný spôsob konania kolektívneho štatutárneho orgánu (napr. spoločné konanie všetkých konateľov ako podmienku platnosti právneho úkonu v mene spoločnosti). Interné obmedzenie oprávnenia konať v mene spoločnosti je prípustné, pokiaľ bolo toto oprávnenie obmedzené spoločenskou zmluvou alebo rozhodnutím valného zhromaždenia, jeho účinky však nastanú len v rámci spoločnosti a voči tretím osobám bude interné obmedzenie konateľského oprávnenia neúčinné.

Vzťah medzi spoločnosťou a konateľom sa spravuje **ustanoveniami zmluvy o výkone funkcie**, ak bola uzatvorená, inak **primerane ustanoveniami Obchodného zákonníka o mandátnej zmluve** (§ 66 ods. 6 OBZ). Z mandátneho charakteru vzťahu medzi konateľom a spoločnosťou vyplýva napr. **povinnosť osobného výkonu funkcie konateľa**. Konateľ je oprávnený delegovať plnenie určitej svojej povinnosti alebo povinností pri výkone funkcie na tretiu osobu (napr. je oprávnený poveriť tretiu osobu vedením účtovníctva

²⁴⁶ Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn.: 2Obo 359/1997

alebo poveriť advokáta pri zastupovaní v konaní pred súdom), čo však nebude mať vplyv na jeho zodpovednosť za výkon funkcie vo vzťahu k spoločnosti. Z primeranej aplikácie ustanovení o mandátnej zmluve vyplýva tiež odplatnosť výkonu funkcie konateľ'a.

3.2.2. Povinnosti konateľ'ov

Zákon formuluje všeobecné fiduciárne povinnosti konateľ'ov, a zároveň uvádza konkrétne povinnosti, ktoré sú konatelia povinní pri výkone svojej pôsobnosti plniť. Povinnosti konateľ'ov môžu byť navyše určené tiež v spoločenskej zmluve alebo v stanovách spoločnosti.

a) Fiduciárne povinnosti konateľ'ov (§ 135a ods. 1 OBZ)

Fiduciárne povinnosti sú povinnosti, ktoré vyplývajú zo vzťahu medzi spoločnosťou a konateľ'mi, ktorý je založený v nadväznosti na správu a riadenie spoločnosti jej konateľ'om ako štatutárnym orgánom. Tento vzťah označujeme ako vzťah fiduciárny. Obchodný zákonník požaduje od každého konateľ'a, aby pri výkone svojej pôsobnosti plnil **fiduciárne povinnosti, t. j. aby svoju pôsobnosť vykonával s odbornou starostlivosťou a lojálne, t. j. v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej spoločníkov**. Dve základné fiduciárne povinnosti je potrebné doplniť **o povinnosť konať v dobrej viere** (konateľ má konať v dobrej viere, že koná v záujme spoločnosti a všetkých jej spoločníkov)²⁴⁷ a **povinnosť konať legálne**, t. j. v súlade so zákonom, ktorá je všeobecným štandardom konania v právnych vzťahoch.

Pojem **odborná starostlivosť** Obchodný zákonník nedefinuje. Podmienkou ustanovenia do funkcie konateľ'a nie je žiadne osobitné vzdelanie, ani preukázanie vedomostí, schopností či inej odbornosti. Na splnenie povinnosti konať s odbornou starostlivosťou je konateľ povinný zaobstarat' si a pri rozhodovaní zohľadniť všetky dostupné informácie týkajúce sa predmetu rozhodnutia a na ich základe prijať s potrebnou mierou starostlivosti (odbornosti) príslušné rozhodnutie.

²⁴⁷ DURACĀNSKÁ, J.: Povinnosť lojality (fiduciárne povinnosti) spoločníkov kapitálových spoločností. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020, s. 23

Lojalitu Obchodný zákonník vymedzuje ako **povinnosť konať v záujme spoločnosti a všetkých jej spoločníkov**, resp. povinnosť konať **v dobrej viere**, že konkrétne rozhodnutie a následný úkon bude v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej spoločníkov. V nadväznosti na to konateľ pri výkone svojej pôsobnosti **nesmie uprednostňovať svoj vlastný záujem, záujem len niektorého spoločníka alebo niektorých spoločníkov alebo záujem tretích osôb pred záujmami spoločnosti a všetkých spoločníkov**.

S tým úzko súvisí povinnosť chrániť obchodné tajomstvo spoločnosti ako aj **povinnosť zachovávať mlčanlivosť** o ďalších skutočnostiach a informáciách, ktoré je možné považovať za dôverné, a ktorých vyzradenie by mohlo spoločnosti spôsobiť škodu alebo ohroziť jej záujmy alebo záujmy jej spoločníkov.

b) Zákaz konkurencie (§ 136 OBZ)

Súčasťou povinnej lojality konateľa je **zákaz konkurencie**, ktorého minimálne vymedzenie pre konateľov ustanovuje Obchodný zákonník. **Konkurenčné konanie konateľov je zakázané**. Konkurenčným konaním rozumieme konanie, pri ktorom konateľ môže využiť alebo zneužiť informácie, skúsenosti či vedomosti získané pri výkone svojej funkcie v spoločnosti za účelom dosiahnutia prospechu pre seba alebo pre tretiu osobu. Konkurenčným konaním sa konateľ dostáva **do konfliktu záujmov**.

Konkurenčného konania sa konateľ môže dopustiť **vo svoj prospech alebo v prospech tretej osoby**. V súvislosti s konaním vo svoj prospech zákon zakazuje, aby konateľ vo vlastnom mene alebo na vlastný účet uzavíeral obchody, ktoré súvisia s podnikateľskou činnosťou spoločnosti, v ktorej konateľ vykonáva funkciu, t. j. vylučuje, aby sa vlastným osobným podnikaním alebo podnikaním na svoj účet dostal do konfliktu záujmov so záujmami spoločnosti.

Zároveň zákon vylučuje konkurenciu v prospech tretieho, t. j. konateľ nesmie:

- a) pre iné osoby sprostredkovať obchody spoločnosti,
- b) zúčastňovať sa na podnikaní inej spoločnosti ako jej spoločník s neobmedzeným ručením, a
- c) vykonávať činnosť ako štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu alebo iného orgánu právnickej osoby s podobným

predmetom podnikania, to neplatí, pokiaľ by išlo o pôsobenie v spoločnosti, ktorá je vo vzťahu k potenciálne dotknutej spoločnosti v postavení ovládanej alebo ovládajúcej osoby.

Uvedené limity vyplývajúce zo zákazu konkurencie sú minimálne, spoločenská zmluva môže ustanoviť zákaz konkurencie konateľov prísnejšie, **nemôže ho však vylúčiť alebo obmedziť jeho zákonný rozsah**. Spoločenská zmluva môže zároveň ustanoviť, že sa zákaz konkurencie v určitom rozsahu bude vzťahovať aj na spoločníkov spoločnosti.

Ak konateľ poruší zákaz konkurencie, **je spoločnosť oprávnená požadovať, aby jej vydal prospech z obchodu, pri ktorom zákaz konkurencie porušil alebo previedol tomu zodpovedajúce práva na spoločnosť** (§ 65 OBZ). Tieto nároky si spoločnosť musí uplatniť v subjektívnej lehote troch mesiacov, odkedy sa o porušení zákazu konkurencie dozvedela, najneskôr však v objektívnej lehote jedného roka od ich vzniku, inak zaniknú. Ide o prekluzívnu lehotu.

Zároveň je spoločnosť oprávnená požadovať od konateľa porušujúceho zákaz konkurencie **náhradu škody spôsobenej konkurenčným konaním**, a to vo všeobecnej štvorročnej premlčacej lehote.

c) Ostatné povinnosti konateľov

Obchodný zákonník určuje konateľom ďalšie konkrétne povinnosti, ktoré sú pri výkone svojej pôsobnosti povinní plniť. Osobitné povinnosti môže konateľom ustanoviť aj spoločenská zmluva. Vzťah medzi ostatnými povinnosťami konateľov a ich fiduciárnymi povinnosťami spočíva v tom, že **konatelia sú povinní pri plnení svojich ostatných povinností dbať na zachovávanie a plnenie fiduciárnych povinností**, t. j. pri plnení povinností vyplývajúcich zo zákona alebo spoločenskej zmluvy postupovať najmä s odbornou starostlivosťou a v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej spoločníkov.

Medzi ostatné povinnosti konateľov v zmysle tohto členenia zaradujeme napr. povinnosť zabezpečiť riadne vedenie predpísanej evidencie a účtovníctva, povinnosť viesť zoznam spoločníkov, povinnosť informovať spoločníkov o záležitostiach spoločnosti, povinnosť zvolávať valné zhromaždenie, povinnosť predkladať

valnému zhromaždeniu na schválenie riadnu účtovnú závierku a návrh na rozdelenie zisku a úhradu strát spoločnosti, príp. výročnú správu v súlade so spoločenskou zmluvou a stanovami, povinnosť vyhotovovať úplné znenie spoločenskej zmluvy, povinnosť podať na súd návrh na vyhlásenie konkurzu na majetok spoločnosti, ak sú splnené podmienky podľa zákona o konkurze a reštrukturalizácii a pod.

3.2.3. Zodpovednosť konateľa za škodu spôsobenú pri výkone funkcie

Ak konateľ porušil svoje povinnosti pri výkone funkcie, zodpovedá za škodu, ktorú tým spôsobil. Konateľ vo všeobecnosti zodpovedá za škodu, ktorú porušením svojich povinností spôsobil **spoločnosti, v ktorej funkciu vykonáva.** Vzhľadom na to, že konanie konateľa v mene spoločnosti sa bude považovať za konanie spoločnosti samotnej priamo zaväzujúcej spoločnosť, za prípadné protiprávne konanie spoločnosti bude zodpovedať spoločnosť, okrem prípadov, kedy zákon výslovne zakladá zodpovednosť konateľa za škodu spôsobenú tretím osobám.

Všeobecná zodpovednosť konateľa za škodu spôsobenú spoločnosti v zmysle § 135a OBZ je **objektívnou zodpovednosťou s možnosťou liberácie.**²⁴⁸ Konateľ nebude zodpovedať za škodu, ak preukáže **existenciu liberačného dôvodu**, t. j. ak preukáže, že konal s odbornou starostlivosťou a v dobrej viere, že koná v záujme spoločnosti. Zodpovednosť konateľa je zodpovednosťou za činnosť, teda riadne plnenie povinností, nie zodpovednosťou za výsledok. Konateľ nebude zodpovedať za prípadnú ujmu, ktorá spoločnosti vznikla jeho konaním, pokiaľ konateľ splnil svoje fiduciárne

²⁴⁸ Zodpovednosť za škodu vznikne, ak sú splnené predpoklady jej vzniku, t. j. porušenie právnej povinnosti pri výkone funkcie konateľa spoločnosti, vznik škody spoločnosti a príčinná súvislosť medzi porušením právnej povinnosti a vznikom škody (kauzálny nexus). Dôkazné bremeno na preukázanie predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu zaťažuje poškodenú spoločnosť, s výnimkou preukázania porušenia povinnosti, kedy je dôkazné bremeno obrátené a konateľ ako žalovaný je povinný preukázať, že konal s odbornou starostlivosťou a v dobrej viere, že koná lojálne. (pozri LUKÁČKA, P.: Kategória zodpovednosti a zodpovedné podnikanie v právnom prostredí Slovenskej republiky. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019. s. 60–61)

povinnosti, t. j. konal s odbornou starostlivosťou a lojálne. Hovoríme o **pravidle podnikateľského úsudku**.

Konateľ sa tiež zbaví zodpovednosti za škodu, ak preukáže, že škoda bola spôsobená konaním, ktorým konateľ vykonával uznesenie valného zhromaždenia, pokiaľ toto uznesenie nebolo v rozpore so zákonom, spoločenskou zmluvou alebo stanovami. Výkon uznesenia valného zhromaždenia, ktoré odporuje zákonu, spoločenskej zmluve alebo stanovám spoločnosti nezbavuje konateľa zodpovednosti za škodu, pretože konateľ má v takom prípade pri zachovaní odbornej starostlivosti iné možnosti, ako sa výkonu takého rozhodnutia a spôsobeniu škody vyhnúť, najmä je oprávnený podať žalobu o určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia na súd (§ 131 OBZ).

Ak sa porušenia povinností pri výkone funkcie dopustili **viacerí konatelia, za škodu spôsobenú spoločnosti budú zodpovedať solidárne (spoločne a nerozdielne)**.

Spoločnosť je oprávnená svoje nároky v rámci zákonných limitov vymáhať **mimosúdne (§ 135a ods. 4 OBZ) alebo súdnou cestou podaním žaloby o náhradu škody voči konateľovi**.

Spoločnosť môže s konateľom uzatvoriť **dohodu o urovaní**, v ktorej sa vzdá svojich nárokov alebo ich bude limitovať len v prípade, ak:

- a) s urovaním vysloví súhlas valné zhromaždenie,
- b) proti rozhodnutiu valného zhromaždenia o vyslovení súhlasu s urovaním nevznesú do zápisnice protest minoritní spoločníci,
- c) od vzniku nároku na náhradu škody uplynula doba najmenej troch rokov.

Urovanie medzi spoločnosťou a konateľom za iných podmienok nie je prípustné. Zákon výslovne **zakazuje dohody medzi spoločnosťou a konateľom, ktoré vylučujú alebo obmedzujú zodpovednosť konateľa, rovnako je zakázané vylúčenie alebo obmedzenie zodpovednosti konateľa v spoločenskej zmluve alebo stanovách spoločnosti**.

Ak spoločnosť pristúpi k uplatneniu nároku na náhradu škody voči konateľovi súdnou cestou, podá voči konateľovi ako pasívne legitimovanému subjektu **žalobu o náhradu škody** na príslušný súd. **Aktívne legitimovaná na podanie žaloby je spoločnosť**. Žalobu

je v mene spoločnosti štandardne oprávnený podať konateľ, čo v prípade, že žaloba smeruje voči tomuto konateľovi nie je možné očakávať. Rovnako nie je možné predpokladať, že konateľ bude zodpovedne zastupovať spoločnosť v konaní, ktoré spoločnosť vedie proti jemu samému.

V mene spoločnosti môže preto konať tiež iný konateľ (napr. ustanovený neskôr) alebo **ktorýkoľvek spoločník**, ktorý je podľa § 122 ods. 3 OBZ oprávnený uplatniť nároky na náhradu škody voči konateľovi v mene spoločnosti. Predmetné ustanovenie **spoločníkovi priznáva aktívnu vecnú legitímáciu** a umožňuje mu podať tzv. **derivatívnu žalobu (*actio pro socio*) v mene spoločnosti**, spoločník, ktorý žalobu podal, však bude znášať trovy súdneho konania. Ak bude v konaní úspešný a spoločnosti bude priznaná náhrada trov konania, nárok na náhradu týchto trov bude mať samotný spoločník. Ak spoločník podá v mene spoločnosti žalobu o náhradu škody voči konateľovi, bude v súdnom konaní v mene spoločnosti oprávnený konať len tento spoločník alebo ním poverená osoba, konateľ (konatelia) nebudú oprávnení vystupovať za spoločnosť na strane žalobcu pred súdom.

Uplatniť nároky zo zodpovednosti za škodu voči konateľovi môžu tretie osoby len v konkrétnych zákonom vymedzených prípadoch. V zmysle všeobecnej úpravy Obchodného zákonníka si **nárok spoločnosti na náhradu škody voči konateľovi môže vo vlastnom mene a na vlastný účet uplatniť veriteľ spoločnosti, ak svoju pohľadávku nemôže uspokojiť z majetku spoločnosti** (§ 135a ods. 5 OBZ). Predpokladom tohto postupu nie je vyhlásenie konkurzu na majetok spoločnosti, postačí, ak je spoločnosť napr. platobne neschopná alebo exekúcia na jej majetok bola neúspešná). Ak už bol na majetok spoločnosti vyhlásený konkurz, nároky veriteľov na náhradu škody voči konateľovi uplatňuje správca. Ak bude veriteľ uplatňovať nárok na náhradu škody voči konateľovi vo svojom mene a na svoj účet, prípadné urovnanie medzi spoločnosťou a konateľom bude voči nemu právne neúčinné.

Možnosti tretích osôb uplatňovať nárok na náhradu škody priamo voči konateľovi nachádzame aj v osobitných predpisoch, napr. v zákone o konkurze a reštrukturalizácii.

3.3. Dozorná rada spoločnosti s ručením obmedzeným

Dozorná rada je **kontrolný orgán** s pôsobnosťou vykonávať dohľad nad činnosťou konateľov spoločnosti s ručením obmedzeným. Ide o **fakultatívny orgán**, ktorý sa v spoločnosti zriadi len vtedy, ak to ustanoví spoločenská zmluva (§ 137 OBZ). Dozorná rada je **kolektívny a volený orgán**.

3.3.1. Ustanovenie, povinnosti a zodpovednosť člena dozornej rady

Dozorná rada musí mať **aspoň troch členov**, konkrétny počet členov dozornej rady určí spoločenská zmluva. Členom dozornej rady môže byť akákoľvek fyzická osoba spôsobilá na právne úkony, pokiaľ nebola diskvalifikovaná z výkonu funkcie podľa § 13a OBZ. Výkon funkcie člena dozornej rady je nezlučiteľný s výkonom funkcie konateľa v tej istej spoločnosti.

Ak spoločnosť zriaďuje dozornú radu, **prvých členovia dozornej rady sú ustanovení priamo v spoločenskej zmluve alebo zakladateľskej listine**. Ďalších členov dozornej rady už nie je potrebné do spoločenskej zmluvy uvádzať, preto zánik funkcie prvých členov dozornej rady nespôsobuje zmenu spoločenskej zmluvy. **Ďalší členovia dozornej rady sú zvolení valným zhromaždením spoločnosti**. Zákon neurčuje funkčné obdobie členov dozornej rady, spoločníci môžu funkčné obdobie určiť v spoločenskej zmluve alebo v stanovách spoločnosti, pokiaľ tak neurobia, sú členovia dozornej rady v spoločnosti ustanovení na dobu neurčitú. Zánik ich funkcie sa spravuje všeobecnými ustanoveniami Obchodného zákonníka o zániku funkcie v orgánoch spoločností podľa § 66 OBZ.

Z hľadiska práv a povinností členov dozornej rady zákon zakladá primeranú aplikáciu ustanovení § 135a a 136 OBZ. Z toho vyplýva, že členovia dozornej rady majú voči spoločnosti fiduciárne povinnosti – **sú povinní konať s odbornou starostlivosťou a lojálne, tzn. v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej spoločníkov**, súčasne sa na nich vzťahuje **zákaz konkurencie**. Pokiaľ členovia dozornej rady porušia pri výkone funkcie svoje povinnosti, zodpovedajú za škodu, ktorú tým spoločnosti spôsobili

podľa zásad zodpovednosti konateľov spoločnosti s ručením obmedzeným za škodu spôsobenú pri výkone funkcie.

Ďalšie konkrétne práva a povinnosti členov dozornej rady môžu byť ustanovené v spoločenskej zmluve alebo stanovách spoločnosti. Vo všeobecnosti platí, že vzťah medzi spoločnosťou a členom dozornej rady sa spravuje ustanoveniami zmluvy o výkone funkcie člena dozornej rady, pokiaľ bola uzatvorená a primerane ustanoveniami Obchodného zákonníka o mandátnej zmluve (§ 66 ods. 6 OBZ).

3.3.2. Pôsobnosť dozornej rady

Základným prvkom kontrolnej právomoci dozornej rady je **výkon dohľadu nad činnosťou štatutárneho orgánu**. Dozorná rada dohliada na činnosť konateľov spoločnosti, a to tak pri realizácii ich vnútornej ako aj vonkajšej právomoci. Za tým účelom Obchodný zákonník čiastkovo formuluje právo dozornej rady, resp. členov dozornej rady nahliadať do obchodných a účtovných kníh a iných dokladov a kontrolovať v nich obsiahnuté údaje, preskúmavať účtovné závierky a návrhy na rozdelenie zisku a úhradu strát, ako aj právo požadovať od konateľov spoločnosti informácie a vysvetlenia o všetkých záležitostiach spoločnosti.

Na podklade vykonaného dohľadu má dozorná rada **osobitné informačné povinnosti vo vzťahu k valnému zhromaždeniu**. Tie spočívajú najmä v povinnosti predkladať valnému zhromaždeniu správy o výsledkoch svojej činnosti a o stave spoločnosti, a to v lehote určenej spoločenskou zmluvou, inak raz ročne. Zároveň dozorná rada predkladá valnému zhromaždeniu svoje vyjadrenie k návrhu na rozdelenie zisku a úhradu strát spoločnosti. Ak si to vyžadujú záujmy spoločnosti, je dozorná rada oprávnená a súčasne povinná **zvolať valné zhromaždenie**. Členovia dozornej rady sú povinní zúčastniť sa valného zhromaždenia, pričom majú právo, aby im bolo udelené slovo, keď oň požiadajú.

Na základe realizácie kontrolných, dozorných a informačných oprávnení a povinností je dozorná rada oprávnená **iniciovať konanie o neplatnosť uznesenia valného zhromaždenia**, k čomu jej zákon dáva aktívnu vecnú legitimáciu (§ 131 ods. 1 OBZ). Pokiaľ

dozorná rada nie je v konaní o určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia na strane žalobcu, je zo zákona **oprávnená konať za spoločnosť a zastupovať ju v konaní pred súdom**. V takom prípade zákon dozornej rade zveruje časť výkonnej právomoci, pričom úkony dozornej rady uskutočnené za spoločnosť v konaní o určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia budú spoločnosť priamo zaväzovať.

4. Obchodný podiel

Základným a typickým inštitútom, ktorý je charakteristický len pre spoločnosť s ručením obmedzeným, je obchodný podiel. Obchodný podiel predstavuje tzv. inú majetkovú hodnotu, ktorá je spôsobilým predmetom právnych vzťahov, môže byť predmetom prevodu, ale aj prechodu.

Obchodný podiel potom v zmysle zákonnej definície predstavuje práva a povinnosti spoločníka a im zodpovedajúcu účasť na spoločnosti. Jeho výška sa spravidla určuje podľa pomeru vkladu spoločníka k základnému imaniu spoločnosti, ak spoločenská zmluva neurčuje inak (§ 114 OBZ). Spoločenská zmluva tak môže určiť, že hoci spoločník vložil do spoločnosti tretinu všetkých vkladov, výška jeho obchodného podielu bude dve tretiny a pod.; odchylné tiež môžu byť upravené hlasovacie práva, či rozdelenie zisku v spoločnosti medzi jej spoločníkov.

Platí pritom, že **každý spoločník môže mať iba jeden obchodný podiel**; ak sa spoločník rozhodne (najčastejšie pri zvýšení základného imania) vložiť do spoločnosti ďalší vklad, zvyšuje sa jeho obchodný podiel v pomere zodpovedajúcom výške ďalšieho vkladu (tzv. **zrastanie vkladov**).

Obchodný podiel spravidla patrí jednej osobe, no výnimočne môže patriť aj viacerým osobám (spoluvlastníctvo obchodného podielu), najčastejšie ako právny následok dedenia obchodného podielu. Svoje práva z tohto spoločného obchodného podielu môžu jeho vlastníci vykonávať len prostredníctvom spoločného zástupcu, pričom na splácanie vkladu sú zaviazaní spoločne a nerozdielne. Ak jeden obchodný podiel patrí viacerým osobám, do obchodného registra sa zapíše údaj o výške vkladu, ku ktorému sa tento obchodný

podiel viaže, rozsah jeho splatenia, ako aj údaje o spoločnom zástupcovi a jednotlivých osobách, ktorým obchodný podiel patrí.

4.1. Prevod obchodného podielu

Vzhľadom na skutočnosť, že obchodný podiel je predmetom (objektom) právnych vzťahov, je spôsobilým predmetom jeho prevodu na základe zmluvy. Spoločník môže svoj obchodný podiel previesť za podmienok, ktoré vyplývajú zo spoločenskej zmluvy (zakladateľskej listiny) alebo z Obchodného zákonníka.

Na obchodný podiel možno v tejto súvislosti nazerať ako na špecifickú formu investície – spoločník vložil na jednej strane do spoločnosti určitý vklad (peňažný alebo nepeňažný, prípadne ich kombináciu), za čo získal, na druhej strane, ako protihodnotu v spoločnosti obchodný podiel. Hodnota obchodného podielu sa časom spravidla mení a v zásade závisí od ekonomického stavu spoločnosti – čím je lepší, tým je aj hodnota obchodného podielu vyššia (a tým aj odplata pri prevode obchodného podielu) a naopak.

Na rozdiel od akciovej spoločnosti, pre ktorú vo všeobecnosti platí zásada tzv. voľnej prevoditeľnosti akcií, pre spoločnosť s ručením obmedzeným je príznačná istá uzavretosť a obmedzenie prevoditeľnosti obchodného podielu. Inak povedané, spoločník musí pri prevode svojho obchodného podielu rešpektovať podmienky jeho prevoditeľnosti, ktoré vyplývajú buď zo spoločenskej zmluvy alebo z Obchodného zákonníka.

Vo všeobecnosti totiž platí, že so súhlasom valného zhromaždenia môže spoločník zmluvou previesť svoj obchodný podiel na iného spoločníka, ak spoločenská zmluva neurčuje inak; rovnako tak spoločník môže previesť svoj obchodný podiel na inú osobu, ak to spoločenská zmluva pripúšťa. Spoločenská zmluva môže určiť, že na prevod obchodného podielu na inú osobu sa vyžaduje súhlas valného zhromaždenia (§ 115 ods. 1 a 2 OBZ).

Právna úprava tak rozlišuje prevod obchodného podielu v prospech iného spoločníka (spoločníkov) a v prospech tretej osoby, ktorá spoločníkom spoločnosti nie je. V oboch prípadoch platí, že rozhodujúca je, vzhľadom na dispozitívnu povahu § 115 ods. 1 a 2

OBZ, úprava možností prevodu obchodného podielu v spoločenskej zmluve, až v prípade jej absencie sa použijú ustanovenia Obchodného zákonníka.

Prevod obchodného podielu sa realizuje na základe zmluvy o prevode obchodného podielu, ktorá môže byť odplacnou alebo aj bezodplacnou. Jej podstatnými obsahovými náležitosťami sú:

- a) určenie zmluvných strán,
- b) vymedzenie obchodného podielu (resp. jeho časti),
- c) určenie, či ide o zmluvu odplacnú alebo bezodplacnú; v prípade odplacnej zmluvy sa vyžaduje aj dohoda o výške odplaty (kúpnej ceny) alebo spôsob jej určenia,
- d) vyhlásenie nadobúdateľa, že pristupuje k spoločenskej zmluve (zakladateľskej listine) a stanovám spoločnosti (ak boli prijaté), pokiaľ už nie je spoločníkom spoločnosti,
- e) podpisy zmluvných strán.

Z formálneho hľadiska zmluva o prevode obchodného podielu vyžaduje písomnú formu a úradné osvedčenie podpisov zmluvných strán.

Obchodný zákonník v niektorých prípadoch prevod obchodného podielu vylučuje – podľa § 115 ods. 3 spoločník nemôže previesť svoj obchodný podiel na iného spoločníka alebo inú osobu, ak sa voči spoločnosti vedie konanie o jej zrušení, ak je spoločnosť zrušená súdom alebo na základe rozhodnutia súdu, alebo ak voči spoločnosti pôsobia účinky vyhlásenia konkurzu alebo povolenia reštrukturalizácie.

Spoločník tiež nemôže previesť svoj obchodný podiel na iného spoločníka alebo inú osobu aj vtedy, ak je ako povinný vedený v registri vydaných poverení na vykonanie exekúcie. Reštrikcie pri prevode obchodného podielu sa môžu potenciálne týkať aj jeho nadobúdateľa – nadobudnúť obchodný podiel v spoločnosti s ručením obmedzeným prevodom nemôže osoba, ktorá je ako povinný vedená v registri vydaných poverení na vykonanie exekúcie.

Pokiaľ ide o účinky prevodu obchodného podielu, je potrebné rozlišovať účinky prevodu medzi zmluvnými stranami, účinky prevodu voči spoločnosti a účinky prevodu voči tretím osobám.

Účinky prevodu medzi zmluvnými stranami nastupujú v zásade v momente účinnosti zmluvy – tzn. v okamihu, keď

pre prevod obchodného podielu boli splnené všetky zákonom stanovené predpoklady a zmluva o prevode obchodného podielu má všetky obsahové a formálne náležitosti, je platná a účinná (perfektná).

Účinky prevodu obchodného podielu nastávajú voči spoločnosti odo dňa doručenia zmluvy o prevode obchodného podielu spoločnosti, ak nenastanú až s neskoršou účinnosťou zmluvy, nie však skôr, ako valné zhromaždenie vysloví súhlas s prevodom obchodného podielu, ak sa podľa zákona alebo spoločenskej zmluvy súhlas valného zhromaždenia na prevod obchodného podielu vyžaduje.

Účinky prevodu voči tretím osobám nastupujú až momentom zverejnenia informácie o zmene zápisu spoločníka v obchodnom registri v Obchodnom vestníku (§ 27 OBZ). Prevod obchodného podielu do obchodného registra sa doň zapisuje s deklaratórnymi účinkami.

4.2. Prechod obchodného podielu

K prechodu obchodného podielu v spoločnosti s ručením obmedzeným dochádza na základe iných právnych skutočností, než na základe zmluvy.

Pôjde predovšetkým o prípad, keď zaniká právnická osoba, ktorá je spoločníkom – v tomto prípade prechádza obchodný podiel na jej právneho nástupcu (najčastejšie v dôsledku premien obchodných spoločností).

Ak je spoločníkom spoločnosti fyzická osoba, je jej obchodný podiel v spoločnosti predmetom dedenia. Spoločenská zmluva môže takisto dedenie obchodného podielu vylúčiť, ak nejde o spoločnosť s jediným spoločníkom. Dedič, ak nie je jediným spoločníkom, sa môže domáhať zrušenia svojej účasti súdom, ak nemožno od neho spravodlivo požadovať, aby bol spoločníkom.

Tak v prípade zániku spoločníka – právnickej osoby, ako aj v prípade smrti spoločníka – fyzickej osoby, teda môže byť prechod obchodného podielu vylúčený, ak tak určuje spoločenská zmluva. Tento obchodný podiel potom prechádza na spoločnosť, ktorá ho musí so súhlasom valného zhromaždenia ako tzv. voľný obchodný

podiel buď previesť na iného spoločníka alebo na tretiu osobu. Ak sa neprevedie obchodný podiel na iného spoločníka alebo tretiu osobu, rozhodne valné zhromaždenie do šiestich mesiacov odo dňa zániku účasti spoločníka v spoločnosti o znížení základného imania o vklad tohto spoločníka. Inak môže súd spoločnosť aj bez návrhu zrušiť a nariadiť jej likvidáciu.

Právny nástupca spoločníka – právnickej osoby, resp. dedič spoločníka – fyzickej osoby, budú mať v týchto prípadoch voči spoločnosti nárok na vyplatenie vyrovnacieho podielu podľa § 61 ods. 2 a 3 OBZ.

4.3. Rozdelenie obchodného podielu a záložné právo na obchodný podiel

Obchodný podiel ako inú majetkovú hodnotu možno za podmienok, určených v spoločenskej zmluve, inak v Obchodnom zákonníku, rozdeliť. Obchodný zákonník pritom vychádza zo zásady, že rozdelenie obchodného podielu je možné len pri jeho prevode alebo prechode na dediča alebo právneho nástupcu spoločníka, pričom je vždy potrebný súhlas valného zhromaždenia.

Rovnako ako v prípade prechodu obchodného podielu, aj rozdelenie obchodného podielu môže spoločenská zmluva vylúčiť. Dôležité je pritom upozorniť na fakt, že pri rozdelení obchodného podielu musí byť zachovaná minimálna zákonná výška vkladu spoločníka, tzn. najmenej 750 eur. To znamená, že napr. obchodný podiel, ktorý zodpovedá vkladu vo výške 2 000 eur možno rozdeliť na dve polovice, no jeho rozdelenie na tretiny už možné nebude, pretože by v takom prípade nebola dodržaná minimálna zákonná výška vkladu.

Na obchodný podiel možno zriadiť záložné právo, spravidla na zabezpečenie pohľadávky tretej osoby – veriteľa, ktorý poskytuje spoločnosti financovanie (túto možnosť najčastejšie využívajú banky). Subsidiárne sa na záložné právo na obchodný podiel použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka o záložnom práve. Obchodný zákonník v zásade vyžaduje len písomnú formu a úradné osvedčenie podpisov zmluvných strán na zmluve o zriadení záložného práva na obchodný podiel, ktorá je právnym

titulom na zriadenie záložného práva, pričom záložné právo vznikne až zápisom do obchodného registra.

Obchodný podiel nemôže byť predmetom záložného práva v prípade, že spoločenská zmluva nepripúšťa prevod obchodného podielu – v opačnom prípade by bol fakticky vylúčený výkon záložného práva na obchodný podiel jeho predajom. Ak sa však obchodný podiel môže prevádzať iba so súhlasom valného zhromaždenia, vyžaduje sa súhlas valného zhromaždenia aj na zriadenie záložného práva na obchodný podiel, inak záložné právo nevznikne. Na prevod založeného obchodného podielu pri výkone záložného práva sa súhlas valného zhromaždenia nevyžaduje. Návrh na zápis alebo výmaz záložného práva zriadeného zmluvou je oprávnený podať záložný veriteľ alebo záložca.

Počas trvania záložného práva na obchodný podiel vykonáva práva spojené s účasťou v spoločnosti spoločník.

4.4. Zoznam spoločníkov spoločnosti

Podľa § 118 OBZ spoločnosť vedie zoznam spoločníkov, do ktorého môže každý spoločník nahliadať, spoločnosť je tiež povinná na jeho žiadosť vydať mu výpis zo zoznamu spoločníkov. Každá zmena osoby spoločníka sa zapisuje do zoznamu spoločníkov a do obchodného registra. Zápisom do obchodného registra prechádza ručenie doterajšieho spoločníka za záväzky spoločnosti na nadobúdateľa obchodného podielu. Tento zápis do obchodného registra tak má konštitutívne účinky.

V prípade, že sa počas existencie spoločnosti všetky obchodné podiely spoja v rukách jedného spoločníka (najčastejšie v dôsledku prevodov obchodných podielov – napr. jeden spoločník nadobudne obchodné podiely všetkých ostatných spoločníkov), je spoločník povinný do troch mesiacov od spojenia obchodných podielov splatiť úplne všetky peňažné vklady alebo previesť časť obchodného podielu na inú osobu. Ak spoločník poruší túto povinnosť, súd spoločnosť aj bez návrhu zruší a nariadi jej likvidáciu.

4.5. Zákaz nadobúdania vlastných obchodných podielov spoločnosťou

Ustanovenie § 120 ods. 1 OBZ zakotvuje všeobecný **zákaz nadobúdania vlastných obchodných podielov spoločnosťou**. Napriek tomu môžu nastať situácie, keď spoločnosť vlastné obchodné podiely nadobudne (napr. ako následok kadučného konania, alebo zániku účasti spoločníka v spoločnosti).

V prípade, keď predsa len spoločnosť nadobudne vlastné obchodné podiely, nemôže počas obdobia, keď vlastní svoj obchodný podiel, vykonávať práva spoločníka a je povinná so súhlasom valného zhromaždenia takýto obchodný podiel previesť na iného spoločníka alebo na tretiu osobu, prípadne znížiť základné imania o vklad, ktorému obchodný podiel zodpovedá, inak ju môže súd zrušiť a nariadiť jej likvidáciu,

5. Práva a povinnosti spoločníka v spoločnosti

Práva, ale aj povinnosti spoločníka v spoločnosti s ručením obmedzeným, ktoré sú súčasťou jeho obchodného podielu, možno rozdeliť na majetkové a nemajetkové. Rozsah a okruh práv a povinností spoločníka vyplýva buď priamo z Obchodného zákonníka alebo zo spoločenskej zmluvy, zakladateľskej listiny, či stanov spoločnosti.

Vo všeobecnosti sú súčasťou obchodného podielu a ich veľkosť, možnosti uplatňovania, či rozsah plnenia sa spravidla odvíjajú od výšky vkladu spoločníka do spoločnosti a jeho pomeru k vkladom ostatných spoločníkov. Spoločenská zmluva môže práva spoločníkov upraviť aj odlišne.

5.1. Práva spoločníka

Kľúčovým majetkovým právom spoločníka **je právo na podiel na zisku**. Nepochybne ide o zrejme kľúčové oprávnenie, pre ktoré sa spoločník rozhodne podnikať práve prostredníctvom spoločnosti s ručením obmedzeným. Zisk sa v spoločnosti, **ak sa spoločníci v spoločenskej zmluve nedohodnú inak, rozdelí**

medzi spoločníkov v pomere zodpovedajúcom ich splateným vkladom do základného imania. Spoločenská zmluva teda môže upraviť rozdelenie zisku odchylné od výšky obchodných podielov spoločníkov – môže napr. zvýhodniť spoločníka, ktorý sa podieľa na podnikaní spoločnosti na dennej báze oproti spoločníkovi, ktorého účasť v spoločnosti je redukovaný len na vklad spoločnosti.

Zisk, ktorý je vykázaný v účtovnej závierke, možno využiť buď na rozdelenie pre spoločníkov, alebo ho použiť na rozvoj spoločnosti a ponechať ho na účte nerozdelený zisk minulých rokov, prípadne tieto možnosti kombinovať – časť zisku bude ponechaná v spoločnosti a časť zisku si spoločníci na základe rozhodnutia valného zhromaždenia rozdelia. Nerozdelený zisk je súčasťou vlastného imania spoločnosti; jeho vyplatením v prospech spoločníkov môže dôjsť k ohrozeniu uspokojenia pohľadávok veriteľov spoločnosti a preto rozdelenie zisku spoločnosti podlieha zákonným limitáciám, ktoré vyplývajú z primeraného použitia § 179 ods. 3 a 4 OBZ a § 217a OBZ.

Medzi spoločníkov tak možno rozdeliť výlučne čistý zisk spoločnosti (tzn. hrubý zisk spoločnosti po odpočítaní dane z príjmov právnickej osoby):

- a) znížený o prídely do rezervného fondu, prípadne ďalších fondov, ktoré spoločnosť vytvára podľa zákona, a o neuhradenú stratu z minulých období,
- b) zvýšený o nerozdelený zisk z minulých období a iné vlastné zdroje, ktorých použitie nie je v zákone ustanovené.

Spoločnosť nemôže rozdeliť medzi spoločníkov čistý zisk alebo iné vlastné zdroje spoločnosti, ak tým s prihliadnutím na všetky okolnosti spôsobí svoj úpadok, a ak vlastné imanie zistené podľa schválenej riadnej účtovnej závierky je alebo by bolo v dôsledku rozdelenia zisku alebo iných vlastných zdrojov nižšie ako hodnota základného imania spolu s rezervným fondom, prípadne ďalšími fondmi vytváranými spoločnosťou, ktoré sa podľa zákona nesmú použiť na plnenie spoločníkom, znížená o hodnotu nesplateného základného imania.

Spoločnosť ďalej nesmie vrátiť spoločníkom počas jej existencie ich vklady (či už peňažné alebo nepeňažné). Za vrátenie vkladu sa nepovažujú platby spoločníkom poskytnuté pri znížení základného

imania a platby poskytnuté spoločníkom pri použití a rozdelení kapitálového fondu z príspevkov (§ 217a OBZ). Spoločnosť nesmie vyplácať najmä úroky z vkladov do spoločnosti a preddavky na podiely na zisku.

V prípade, že bude spoločníkom vyplatený podiel na zisku v rozpore so zákonom, sú spoločníci povinní tieto podiely na zisku spoločnosti vrátiť. V prípade, že túto povinnosť spoločníci porušia, za **vrátenie neoprávnených podielov na zisku ručia spoločne a nerozdielne konatelia, ktorí vyslovili súhlas s touto výplatou.**

Každý **spoločník má právo** v mene spoločnosti **uplatniť nároky na náhradu škody alebo iné nároky, ktoré má spoločnosť voči konateľovi, alebo uplatniť nároky na splatenie vkladu proti spoločníkovi, ktorý je v omeškaní so splatením vkladu, prípadne nároky na vrátenie plnenia vyplateného spoločníkovi v rozpore so zákonom.**

V prípadoch, keď zanikla účasť spoločníka v spoločnosti inak než prevodom alebo dedením, spoločníkovi vzniká **právo na vyrovnací podiel** (§ 61 ods. 2 a 3 OBZ). Rovnaké právo má dedič alebo právny nástupca spoločníka, pokiaľ naňho neprešiel obchodný podiel (§ 116 OBZ). Vyrovnací podiel sa vypočíta pomerom splateného vkladu spoločníka, ktorého účasť v spoločnosti zanikla, k splateným vkladom všetkých spoločníkov, ak spoločenská zmluva neurčuje neurčí inak.

Napokon, majetkovým právom spoločníka je aj **právo na podiel na likvidačnom zostatku, ktoré patrí spoločníkovi v prípade zrušenia spoločnosti s likvidáciou;** tento podiel sa určuje pomerom vkladu, ktorý spoločník splatil, k splateným vkladom všetkých spoločníkov, ak spoločenská zmluva neurčuje niečo iné.

Typickým nemajetkovým právom je **právo spoločníka podieľať sa na riadení spoločnosti a jej kontrole.** Toto právo sa realizuje v zásade predovšetkým na valnom zhromaždení, a to v rozsahu a spôsobom, ktorý je upravený v spoločenskej zmluve, resp. v stanovách spoločnosti. Zahŕňa tiež **právo zúčastniť sa na zasadnutí valného zhromaždenia, hlasovať na ňom, voliť a byť volený do orgánov spoločnosti,** a pod.

Veľmi dôležitým nemajetkovým právom je aj **právo na informácie,** v rámci ktorého majú spoločníci právo požadovať

od konateľov informácie o záležitostiach spoločnosti a nahliadať do dokladov spoločnosti.

5.2. Povinnosti spoločníka

Hlavnou majetkovou povinnosťou spoločníka je povinnosť splatiť vklad, na ktorý sa zaviazal, a to spôsobom a v lehote určenej v spoločenskej zmluve, najneskôr však do piatich rokov od vzniku spoločnosti alebo od jeho vstupu do spoločnosti alebo od prevzatia záväzku na nový vklad (§ 113 OBZ). V prípade porušenia tejto vkladovej povinnosti môže voči spoločníkovi začať konanie o jeho vylúčenie zo spoločnosti podľa § 113 OBZ – ide o tzv. **kadučné konanie.**

Spoločník, ktorý v lehote nesplatil peňažný vklad, je povinný platiť úrok z omeškania vo výške 20 % ročne z nesplatennej sumy, ak spoločenská zmluva neurčuje inak. Následne ho môže spoločnosť pod hrozbou vylúčenia vyzvať, aby svoju povinnosť splnil dodatočne v lehote, ktorá nesmie byť kratšia ako tri mesiace. V prípade, že spoločník nesplní svoju vkladovú povinnosť ani v dodatočnej lehote, môže ho valné zhromaždenie zo spoločnosti vylúčiť.

Obchodný podiel vylúčeného spoločníka prechádza na spoločnosť, ktorá ho môže buď previesť na iného spoločníka alebo na tretiu osobu so súhlasom valného zhromaždenia. Ak sa neprevedie obchodný podiel na iného spoločníka alebo tretiu osobu, rozhodne valné zhromaždenie do šiestich mesiacov odo dňa, keď bol spoločník vylúčený, o znížení základného imania o vklad vylúčeného spoločníka. Inak môže súd spoločnosť aj bez návrhu zrušiť a nariadiť jej likvidáciu.

Fakultatívnou majetkovou povinnosťou spoločníka je tzv. príspevková povinnosť podľa § 121 OBZ. V tomto prípade spoločenská zmluva môže určiť, že valné zhromaždenie je oprávnené uložiť spoločníkom povinnosť prispieť na úhradu strát spoločnosti peňažným plnením nad výšku vkladu, a to až do polovice základného imania podľa výšky svojich vkladov. Príspevková povinnosť tak vzniká len v prípade, ak je dohodnutá v spoločenskej zmluve a ak o jej uložení rozhodne valné zhromaždenie.

Medzi nemajetkové povinnosti spoločníkov patria napr. povinnosť rešpektovať zákaz zneužitia väčšiny alebo menšiny, či zákaz šikanózneho konania (§ 56a OBZ), povinnosť lojality a pod.

6. Rezervný fond

Spoločnosť s ručením obmedzeným je povinná vytvoriť rezervný fond podľa § 123 OBZ s odkazom na § 67 OBZ, a to v čase a vo výške, ktorú určuje spoločenská zmluva. Ak sa rezervný fond nevytvorí už pri vzniku spoločnosti, je spoločnosť povinná ho vytvoriť z čistého zisku vykázaného v riadnej účtovnej závierke za rok, v ktorom sa zisk po prvý raz vytvorí, a to vo výške najmenej 5 % z čistého zisku, nie však viac ako 10 % základného imania.

Tento fond je povinná každoročne dopĺňať o sumu určenú v spoločenskej zmluve alebo v stanovách, najmenej však vo výške 5 % z čistého zisku vyčísleného v ročnej účtovnej závierke, až do dosiahnutia výšky rezervného fondu určenej v spoločenskej zmluve alebo v stanovách, najmenej však do výšky 10 % základného imania.

Prostriedky z rezervného fondu môže byť použité len na krytie strát spoločnosti, pričom o ich použití rozhodujú konatelia spoločnosti.

7. Zmena spoločenskej zmluvy

Vzhľadom na to, že spoločenská zmluva je základným zmluvným dokumentom uzatvoreným medzi spoločníkmi, ktorý má rozhodujúci význam pre postavenie spoločníkov, ako aj vzťahy v rámci spoločnosti a podstatné prvky spoločnosti, je kladený zvýšený dôraz na zachovanie formálneho postupu požadovaného pre jej prípadné zmeny.

Prvé znenie spoločenskej zmluvy podpisujú spoločníci pri založení spoločnosti, následne je možné spoločenskú zmluvu zmeniť:

- a) **Dohodou všetkých spoločníkov.** Za účelom prijatia jednomyselnej dohody spoločníkov o zmene spoločenskej zmluvy nie je potrebné zvolávať valné zhromaždenie. Pre platnosť

zmeny spoločenskej zmluvy je v takom prípade potrebné, aby všetci spoločníci spoločnosti zmenu spoločenskej zmluvy, resp. nové znenie spoločenskej zmluvy podpísali. Rozhodnutím spoločníkov je možné zmeniť spoločenskú zmluvu bez ohľadu na to, či je táto právomoc zverená spoločenskou zmluvou do kompetencie valného zhromaždenia.²⁴⁹

- b) **Rozhodnutím valného zhromaždenia.** Zmeniť spoločenskú zmluvu rozhodnutím valného zhromaždenia je možné, ako to ustanovuje spoločenská zmluva, a to minimálne kvalifikovanou dvojtretinovou väčšinou hlasov všetkých spoločníkov. Ak sa zmenou spoločenskej zmluvy rozširujú povinnosti alebo zužujú či obmedzujú práva priznané spoločenskou zmluvou spoločníkom, na zmenu spoločenskej zmluvy sa vyžaduje súhlas všetkých spoločníkov, ktorých sa táto zmena týka.
- c) **Iným rozhodnutím spoločníkov alebo valného zhromaždenia, ktorého dôsledkom je zmena spoločenskej zmluvy.** Ide o rozhodnutie, ktorým sa mení určitá skutočnosť, ktorá je uvedená v spoločenskej zmluve, a teda rozhodnutie o nej bude mať za následok zmenu spoločenskej zmluvy (napr. rozhodnutie o zvýšení základného imania). Takéto rozhodnutie musí byť prijaté zákonom alebo spoločenskou zmluvou ustanovenou väčšinou hlasov, pokiaľ sa na prijatie rozhodnutia nevyžaduje kvalifikovaná väčšina postačí väčšina jednoduchá.
- d) **V dôsledku inej právnej skutočnosti, pri ktorej zákon ako jej následok predpokladá zmenu spoločenskej zmluvy.** Takouto skutočnosťou môže byť napr. účinnosť zmluvy o prevode obchodného podielu,²⁵⁰ vylúčenie spoločníka zo spoločnosti súdom na návrh spoločnosti (§ 149 ObZ) a pod.

Konatelia spoločnosti sú okrem prípadu, kedy k zmene spoločenskej zmluvy došlo jednomyseľným súhlasom všetkých spoločníkov, povinní **vyhotoviť úplné znenie spoločenskej zmluvy** so zapracovaním jej zmien, ktoré zároveň samotní konatelia podpisujú. **Za úplnosť a správnosť úplného znenia spoločenskej zmluvy zodpovedajú konatelia spoločnosti.**

²⁴⁹ Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn.: 4 Obo 112/2000.

²⁵⁰ Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn.: Obdo 7/2001.

8. Zvýšenie a zníženie základného imania v spoločnosti

Základné imanie spoločnosti môže, no nemusí byť statickou veličinou; počas existencie spoločnosti sa môže zvýšiť, ale aj znížiť, nikdy však nie pod hranicu minimálnej zákonnej výšky základného imania – 5 000 eur. Je vhodné podotknúť, že veľká väčšina spoločností s ručením obmedzeným realizuje zvýšenie svojho základného imania skutočne len sporadicky, a zníženie základného imania je ešte výnimočnejšie.

Dôvody na zvýšenie základného imania môžu byť rozmanité, spravidla sa však týkajú potreby dofinancovania spoločnosti, tzn. zvýšenia vlastného imania spoločnosti s cieľom rozvoja nových podnikateľských aktivít a realizácie podnikateľských plánov, prípadne je dôvodom zvýšenia tlak financujúcej banky, ktorá od spoločníkov spoločnosti očakáva, aby svoje jestvujúce pohľadávky voči spoločnosti (napr. z poskytnutých pôžičiek) vložili do jej základného imania (tzv. **kapitalizácia pohľadávok**).

Prostredníctvom zvýšenia základného imania sa tiež môže realizovať aj vstup nového spoločníka alebo spoločníkov do spoločnosti – v týchto prípadoch ide o **tzv. efektívne zvýšenie základného imania** (§ 143 OBZ), kedy sa toto zvyšuje o nové vklady buď súčasných alebo nových spoločníkov, vďaka čomu spoločnosť získa nové vlastné zdroje svojho financovania.

Častým je tiež zvýšenie základného imania z vlastných zdrojov spoločnosti – napr. z nerozdeleného zisku minulých rokov alebo z prostriedkov v kapitálových fondoch z príspevkov. V týchto prípadoch spoločnosť nezískava nové zdroje, len v podstate účtovne presunie niektoré vlastné zdroje financovania do základného imania – vtedy hovoríme o **tzv. nominálnom zvýšení základného imania** (§ 144 OBZ).

O zvýšení základného imania rozhoduje valné zhromaždenia spravidla kvalifikovanou väčšinou hlasov (najmenej dvojtretinovou väčšinou hlasov všetkých spoločníkov, ak spoločenská zmluva nevyžaduje vyššiu väčšinu). Zvýšenie základného imania novými peňažnými vkladmi je prípustné, len keď doterajšie peňažné vklady sú úplne splatené. Zvýšenie základného imania nepeňažnými vkladmi je prípustné už pred týmto splatením.

Doterajší spoločníci majú, v záujme zachovania doterajšieho rozdelenia a vplyvu v spoločnosti, všeobecne **pri zvýšení základného imania prednostné právo prevziať záväzok na nové vklady v pomere zodpovedajúcom ich doterajším vkladom**, a to v lehote určenej spoločenskou zmluvou, inak do jedného mesiaca od prijatia rozhodnutia valného zhromaždenia o zvýšení základného imania. Toto právo možno modifikovať spoločenskou zmluvou alebo rozhodnutím valného zhromaždenia.

Ak sa má základné imanie zvyšovať nepeňažnými vkladmi, schvaľuje valné zhromaždenie nepeňažný vklad a výšku peňažnej sumy, v akej sa nepeňažný vklad započíta na vklad spoločníka.

Záväzok na nový vklad sa preberá písomným vyhlásením, v ktorom záujemca, ktorý nie je spoločníkom spoločnosti, musí vyhlásiť, že pristupuje k spoločenskej zmluve. Podpis záujemcu musí byť úradne osvedčený. Na zvýšenie základného imania novými vkladmi sa použijú primerane ustanovenia o splácaní vkladov pri založení spoločnosti.

V rámci nominálneho zvýšenia základného imania môže valné zhromaždenie rozhodnúť, že nerozdelený zisk alebo iné vlastné zdroje, ktorých použitie nie je zákonom ustanovené, alebo iné vlastné zdroje spoločnosti vykázané v účtovnej závierke vo vlastnom imaní spoločnosti sa použijú na zvýšenie základného imania (najčastejšie tzv. kapitálové fondy z príspevkov – § 217a OBZ). Nominálne zvýšenie základného imania sa realizuje iba na základe schválenej riadnej účtovnej závierky, ak ku dňu konania valného zhromaždenia uplynulo najviac šesť mesiacov odo dňa, ku ktorému sa táto účtovná závierka zostavuje.

Podľa § 145 OBZ sú konatelia spoločnosti povinní bez zbytočného odkladu, najneskôr však do 30 dní odo dňa zvýšenia základného imania, podať návrh na zápis zvýšenia základného imania do obchodného registra. Zápis zvýšenia základného imania do obchodného registra má len deklaratórne účinky.

Opakom zvýšenia základného imania je jeho zníženie, ktoré spravidla umožňuje rozdeliť medzi spoločníkov zdroje, alokované a viazané v základnom imaní. O znížení základného imania rozhoduje valné zhromaždenie spoločnosti rovnako ako v prípade zvýšenia základného imania kvalifikovanou, najmenej dvojtretinovou

väčšinou hlasov všetkých spoločníkov. V rámci zníženia základného imania sa nesmie znížiť hodnota základného imania spoločnosti a výška vkladu každého spoločníka pod minimálnu zákonnú hranicu výšky základného imania – 5 000 eur a minimálnu zákonnú hranicu výšky vkladu spoločníka – 750 eur.

Keďže zníženie základného imania ako jednej zo zložiek vlastného imania spoločnosti, môže obmedziť uspokojenie pohľadávok veriteľov, **majú konatelia spoločnosti, ktorá rozhodla o znížení svojho základného imania, povinnosť zverejniť zníženie základného imania a jeho výšku do 15 dní od rozhodnutia o znížení základného imania.**

Zverejnenie sa realizuje dvakrát po sebe s časovým odstupom 30 dní v Obchodnom vestníku. V oznámení sa vyzvú veritelia spoločnosti, aby prihlásili svoje pohľadávky v lehote do 90 dní po poslednom oznámení. Spoločnosť je povinná veriteľom, ktorí včas prihlásia svoje pohľadávky, poskytnúť buď primerané zabezpečenie ich pohľadávok, alebo tieto pohľadávky uspokojiť.

Zníženie základného imania zapíše súd do obchodného registra, len ak je preukázané, že zníženie základného imania sa oznámilo v Obchodnom vestníku a veriteľom sa poskytlo zabezpečenie, pokiaľ ich pohľadávky neboli uspokojené.

9. Zánik účasti spoločníka v spoločnosti

Hoci je účasť spoločníka v spoločnosti dobrovoľná, **spoločník spoločnosti počas jej existencie nemôže zo spoločnosti jednostranne vystúpiť.** Napriek tomu Obchodný zákonník upravuje viaceré možnosti, využitím ktorých môže zaniknúť účasť spoločníka v spoločnosti. Tým najčastejším je, samozrejme, prevod obchodného podielu na základe zmluvy o prevode obchodného podielu, prípadne jeho prechod (v rámci právneho nástupníctva, resp. dedenia).

Doktrína v zásade nevyklučuje **zánik účasti spoločníka v spoločnosti dohodou všetkých spoločníkov**, na základe ktorej by sa všetci spoločníci zmenou spoločenskej zmluvy dohodli na zániku účasti konkrétneho spoločníka v spoločnosti, samozrejme, s adekvátnym vyrovnaním v podobe vyrovnacieho podielu.

Ďalšie alternatívy zániku účasti spoločníka v spoločnosti upravujú ustanovenia § 148 a 149 OBZ:

a) zrušenie účasti spoločníka súdom

V prípadoch, ak nejde o spoločnosť s jediným spoločníkom, **môže spoločník navrhnúť, aby súd zrušil jeho účasť v spoločnosti, ak nemožno od neho spravodlivo požadovať, aby v spoločnosti zotrval (§ 148 ods. 1 OBZ)**. Spoločník je tak oprávnený podať proti spoločnosti na príslušný súd žalobu o zrušenie účasti spoločníka v spoločnosti. Dôvodmi pre zrušenie účasti môžu byť napr. vážne zdravotné dôvody, dlhodobá neprítomnosť spoločníka pre pobyt v zahraničí, a pod.

b) zrušenie účasti spoločníka na základe rozhodnutia konkurzného súdu

V prípade, že nejde o spoločnosť s jediným spoločníkom, **je vyhlásenie konkurzu na majetok spoločníka, zastavenie konkurzného konania pre nedostatok majetku alebo zamietnutie návrhu na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok jeho majetku, dôvodom na zrušenie účasti spoločníka v spoločnosti (§ 148 ods. 2 OBZ)**.

c) zrušenie účasti spoločníka v dôsledku doručenia exekučného príkazu na obchodný podiel

K zániku účasti spoločníka v spoločnosti, ak nejde o spoločnosť s jediným spoločníkom a ak spoločenská zmluva nepripúšťa prevod obchodného podielu alebo ak sa na prevod obchodného podielu vyžaduje súhlas valného zhromaždenia, dochádza tiež dorúčením exekučného príkazu spoločnosti na obchodný podiel spoločníka. Táto alternatíva zániku účasti spoločníka v spoločnosti teda predpokladá to, že sa proti spoločníkovi vedie exekučné konanie podľa Exekučného poriadku, v ktorom súdny exekútor vydá exekučný príkaz na obchodný podiel spoločníka.

V prípadoch, keď v danej spoločnosti možno previesť obchodný podiel alebo tento prevod nie je viazaný na súhlas valného zhromaždenia, doručenie exekučného príkazu na obchodný podiel nemá účinky zrušenia účasti spoločníka v spoločnosti.

d) vylúčenie spoločníka zo spoločnosti

Výnimočne sa spoločnosť môže domáhať na súde vylúčenia spoločníka, ktorý porušuje závažným spôsobom svoje povinnosti, hoci na ich plnenie bol vyzvaný a na možnosť vylúčenia bol písomne upozornený. S podaním tohto návrhu musia súhlasiť spoločníci, ktorých vklady predstavujú aspoň jednu polovicu základného imania. Tento spôsob zániku účasti v spoločnosti predpokladá existenciu konkrétnych povinností spoločníka, vyplývajúcich zo spoločenskej zmluvy, odlišných od vkladovej, či príspevkovej povinnosti. Na rozdiel od kadučného konania v tomto prípade rozhoduje o vylúčení spoločníka súd.

10. Zrušenie a likvidácia spoločnosti s ručením obmedzeným

Na zrušenie, likvidáciu a zánik spoločnosti s ručením obmedzeným sa primárne vzťahujú ustanovenia § 68 a nasl. OBZ a zákona o premenách obchodných spoločností. Osobitné ustanovenia § 151 až 153 OBZ túto všeobecnú úpravu dopĺňajú o ďalšie dôvody zrušenia spoločnosti:

a) rozhodnutím súdu podľa ustanovenia § 152 OBZ,

V tomto prípade sa spoločníci, a ak to ustanovuje spoločenská zmluva alebo stanov, aj konatelia môžu na súde domáhať zrušenia spoločnosti z dôvodov a za podmienok ustanovených v zákone, v spoločenskej zmluve alebo v zakladateľskej listine, prípadne v stanovách. Ide o dôvod zrušenia, ktorý sa v praxi uplatňuje len veľmi výnimočne, pretože predpokladá osobitnú dohodu spoločníkov v spoločenskej zmluve na špeciálnych dôvodoch jej zrušenia, na ktoré sa obvykle nepamätá.

b) z iných dôvodov uvedených v spoločenskej zmluve

Spoločenská zmluva môže rozšíriť okruh dôvodov zrušenia nad rámec § 68 OBZ, môže ísť napr. o zrušenie spoločnosti splnením účelu, na ktorý bola založená, alebo zrušenie v dôsledku spáchania úmyselného trestného činu niektorým zo spoločníkov. Rovnako ako v predchádzajúcom prípade je potrebné, aby boli tieto dôvody

zrušenia (odlišné od zákonných dôvodov) výslovne uvedené v spoločenskej zmluve.

Oprávnenie vymenovať likvidátora v prípade zrušenia spoločnosti s likvidáciou zveruje ustanovenie § 153 OBZ valnému zhromaždeniu. Inak sa na likvidáciu spoločnosti použijú všeobecné ustanovenia Obchodného zákonníka o likvidácii (§ 70 a nasl. OBZ).

Spoločnosť s ručením obmedzeným zaniká výmazom z obchodného registra, ktorý tak má konštitutívny účinok.

Pokiaľ ide o premeny spoločnosti s ručením obmedzeným, Zákon o premenách **umožňuje fúziu tejto právnej formy, popri fúzii s inými spoločnosťami s ručením obmedzeným, aj s akciovou spoločnosťou, ak je právnym nástupcom akciová spoločnosť (§ 21 zákona o premenách).**

Prípustné je tiež rozdelenie odštiepením. **Spoločnosť s ručením obmedzeným môže zmeniť právnu formu na akciovú spoločnosť, jednoduchú spoločnosť na akcie a na družstvo (§ 105 ods. 3 zákona o premenách).**

12. KAPITOLA AKCIOVÁ SPOLOČNOSŤ

Právne predpisy: Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/25/ES z 21. apríla 2004 o ponukách na prevzatie; Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) zo 17. mája 2017, ktorou sa mení smernica 2007/36/ES, pokiaľ ide o podnietenie dlhodobého zapojenia akcionárov; Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/36/ES z 11. júla 2007 o výkone určitých práv akcionárov spoločností registrovaných na regulovanom trhu; Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 169/46, 30. 6. 2017); Všeobecný obchodný zákonník v Rakúsku (č. 1/1863) a v Uhorsku zákon č. 37/1985 o obchodnom zákone; zákon č. 243/1949 Zb. o účastinných spoločnostiach; zákon o bankách; zákon o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov; zákon o cenných papieroch; zákon č. 530/1990 Zb. o dlhopisoch; zákon č. 203/2011 Z. z. o kolektívnom investovaní.

Použitá a odporúčaná literatúra: ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol. Právo obchodných korporácií. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 640 s.; ČERNÁ, S. Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl. Praha: ASPI, 2006, 360 s.; ĎURČINSKÁ, J. Povinnost lojality (fiduciárne povinnosti) spoločníkov kapitálových spoločností. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020 s. 160; ĎURICA, M. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1496; DVOŘÁK, T., Akciová společnost a Evropská společnost. 2. vydání. Praha: ASPI, 2009; DEDIČ J, ŠTENGLOVÁ, I., KRÍŽ, R., ČECH, P. Akciové společnosti. 7. přepracované vydání. Prah: C.H.Beck, 2012; HAVEL, B. Obchodní korporace ve světle proměn: Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Praha: Auditorium s r. o., 2010, vydání první, 196 s.; JANÁČ, V. Prevod listinnej akcie a odstúpenie od zmluvy o kúpe listinnej akcie. Právny obzor 4/2009; HEČKOVÁ, J. CHAPČÁKOVÁ, A. Explikácia významu inštitútu Squeeze Out v podmienkach Slovenskej republiky. Ekonomický časopis, 57, č 5/2009; MAMOJKA, M. a kol. Obchodné právo 1– všeobecná časť, súťažné právo, právo obchodných spoločností a družstva, Bratislava: C. H. Beck, 2021, 832 s.; OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 1739; PATAKYOVÁ, M., ĎURICA, M, HUSÁR J. a kol. Aplikované právo obchodných spoločností a družstva– ťažiskové inštitúty. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021, 864 s.; PATAKYOVÁ, M a kol. Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2022, 1792 s.

1. Všeobecná charakteristika akciovej spoločnosti

Akciová spoločnosť vznikla v historickom vývoji z ekonomickej potreby získať veľký objem finančných prostriedkov, čo bolo

vyvolané predovšetkým zámorskými obchodmi. Za jednu z prvých akciových spoločností je považovaná Holandská východoindická spoločnosť, ktorá bola založená v roku 1602. Vznikajúce akciové spoločnosti nemali právnu subjektivitu a akcionári ručili za záväzky akciovej spoločnosti celým svojím majetkom. Akciová spoločnosť nadobúdala právnu subjektivitu kráľovskou chartou (tzv. oktrojový spôsob zakladania akciových spoločností). Panovník ju udeľoval len v prípade veľkého záujmu na jej činnosti. Niekedy spoločnostiam prenechával i niektoré zo svojich suverénnych práv, napr. právo viesť vojny, súdiť, tlačiť peniaze atď.²⁵¹ Základom modernej právnej úpravy akciovej spoločnosti v Európe sa stal francúzsky obchodný zákonník z roku 1807 (*Code de commerce*), v ktorom už prevažovala súkromno-právna povaha akciovej spoločnosti.

V rakúsko-uhorskom právnom prostredí upravoval akciovú spoločnosť Všeobecný obchodný zákonník č. 1/1863 a v Uhorsku zákon č. 37/1885 o obchodnom zákone. Toto zákonodarstvo bolo po vzniku I. ČSR prevzaté recepčnou normou (zákon č. 11/1998). Uvedený právny stav zrušil Občiansky zákonník (zákon č. 141/1950 Zb.) k 1. januáru 1951. Československé zákonodarstvo síce prijalo zákon č. 243/1949 Zb. o účastinných spoločnostiach, avšak tento zákon sa využíval obmedzene len v zahraničnom obchode. Akciová spoločnosť sa vrátila do nášho právneho poriadku zákonom č. 104/1990 Zb. o akciových spoločnostiach, ktorý bol zrušený Obchodným zákonníkom. Úprava akciovej spoločnosti v Obchodnom zákonníku sa systematicky vymyká rakúsko-nemeckému právnomu prostrediu, ktoré upravuje akciovú spoločnosť v samostatných zákonoch.²⁵²

Akciová spoločnosť je považovaná za typickú kapitálovú spoločnosť, ktorá povinne vytvára základné imanie a rezervný fond a ktorej akcionári vôbec neručia za záväzky spoločnosti. Ako každá obchodná spoločnosť podľa Obchodného zákonníka aj akciová spoločnosť má právnu subjektivitu. Akciová spoločnosť sa zakladá spravidla za účelom podnikania i keď môže byť založená aj za nepodnikateľským účelom.

²⁵¹ ČERNÁ, S. Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl. Praha: ASPI, 2006, s. 27.

²⁵² V Nemecku je to Aktiengesetz vom 6.9. 1965 (BGBl. I.S.1089). V Rakúsku je to Aktiengesetz–AktG, StF: BGBl. Nr. 98/1965.

Právna úprava v Obchodnom zákonníku je výrazne ovplyvnená právom Európskej únie, ktorú v súčasnosti predstavuje Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 169/46, 30. 6. 2017).²⁵³ Akciová spoločnosť musí pri svojom vzniku vytvoriť základné imanie v minimálnej výške 25.000 eur, ak osobitný zákon nestanovuje vyššie. Základné imanie je rozvrhnuté na akcie, ktorých menovitá hodnota sa musí rovnať výške základného imania.²⁵⁴ Akciová spoločnosť je povinná vydať akcie pre svojich akcionárov v takom rozsahu v akom prejavili o akcie záujem a splatili ich emisnú hodnotu.²⁵⁵ Menovitá hodnota emitovaných akcií sa v celkovom súčte musí rovnať výške základného imania. Od menovitej hodnoty a počtu akcií sa odvíjajú majetkové a nemajetkové práva akcionárov, predovšetkým podiel na zisku a výška hlasovacích práv. Akcie spoločnosti sú v zásade voľne prevoditeľné a zákon len pri akciách na meno umožňuje obmedziť ich prevoditeľnosť.

Okrem základného imania vytvára akciová spoločnosť povinne rezervný fond najmenej vo výške 10% zo základného imania. Základné imanie a rezervný fond predstavujú určitú garanciu krytia záväzkov spoločnosti pre jej veriteľov.

Akciová spoločnosť je riadená spravidla na manažerskom princípe, teda profesionálnym predstavenstvom, ktoré je volené valným zhromaždením s povinnou kontrolou, ktorú vykonáva dozorná rada.²⁵⁶ Oddelenie vlastníctva od riadenia spoločnosti (*separation of ownership and control*) predstavuje jeden z ďalších definičných znakov kapitálovej spoločnosti.²⁵⁷

²⁵³ Založenia akciovej spoločnosti sa týkajú najmä články 44–51 Smernice.

²⁵⁴ Menovitá alebo nominálna hodnota akcie je hodnota na ktorú znie akcia. Pri listinách akcií je menovitá hodnota uvedená na samotnej akcii a pri zaknihovaných akciách je uvedená v evidencii cenných papierov.

²⁵⁵ Emisná hodnota je suma, za ktorú sa predávajú akcie pri ich emisii. Táto suma je spravidla vyššia ako je ich menovitá hodnota. Rozdiel medzi menovitou hodnotou a akcie a emisnou cenou sa nazýva emisné ážio. Z tohto rozdielu sa vytvára rezervný fond.

²⁵⁶ Obchodný zákon umožňuje voliť predstavenstvo aj dozornou radou, ak je to upravené v stanovách.

²⁵⁷ PATAKYOVÁ, M. In: PATAKYOVÁ, M., ĎURICA, M., HUSÁR J. a kol. Aplikované právo obchodných spoločností a družstva – ťažiskové inštitúty. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s. r. o., 2021, s. 83.

Obchodný zákonník upravuje tri podtypy akciovej spoločnosti:

- verejná,
- súkromná,
- s premenlivým základným imaním.

Verejná akciová spoločnosť je taká spoločnosť, ktorej všetky akcie alebo aspoň ich časť bola prijatá na obchodovanie na regulovanom trhu, ktorý sa nachádza alebo ktorý sa prevádzkuje v niektorom zo zmluvných štátov Dohody o Európskom hospodárskom priestore. Verejné akciové spoločnosti majú niektoré osobitné pravidlá, napr. pre konanie valného zhromaždenia, pre významné obchodné transakcie a ďalšie. Ostatné akciové spoločnosti, ktoré v praxi prevažujú, sú súkromnými. Akciová spoločnosť s premenlivým základným imaním môže byť založená len na účely kolektívneho investovania.

Akciové spoločnosti predstavujú v podnikateľskom priestore tie najsilnejšie ekonomické subjekty čo je dané aj tým, že osobitné zákony predpisujú pre určité druhy podnikania obligatórne právnu formu akciovej spoločnosti (napr. pre banky, poisťovne, pre obchodníkov s cennými papiermi a pod.).

Osobitným druhom akciovej spoločnosti je jednoduchá spoločnosť na akcie, ktorá má samostatnú právnu úpravu.

2. Založenie a vznik akciovej spoločnosti

Akciovú spoločnosť môžu založiť tuzemské alebo zahraničné fyzické a právnické osoby. Obchodný zákonník pripúšťa založenie akciovej spoločnosti aj jedinou osobou, ktorou však môže byť len právnická osoba. Obchodný zákonník však pripúšťa, aby fyzická osoba po vzniku akciovej spoločnosti nadobudla všetky akcie a stala sa jediným akcionárom. Ustanovenia Obchodného zákonníka, ktoré upravujú akciovú spoločnosť sú prevažne kogentnej povahy, a preto sa jej zakladatelia a po vzniku akcionári a členovia orgánov nemôžu od nich odchýliť.

Zakladateľským právnym úkonom je buď zakladateľská listina, ak je zakladateľom jedna osoba alebo zakladateľská zmluva, ak spoločnosť zakladajú viaceré osoby. Obidva

zakladateľské dokumenty musia byť vyhotovené vo forme notárskej zápisnice o právnom úkone, pri ktorých notár zodpovedá za obsah tohto právneho úkonu. Každý zakladateľský dokument musí obsahovať stanovené náležitosti, ktoré sú určené taxatívnym výpočtom v kogentnom ustanovení § 163 OBZ inak nedôjde k založeniu akciovej spoločnosti.

Obligatórny obsah zakladateľského dokumentu sa týka :

- identifikačných znakov spoločnosti a predmetu jej činnosti,
- akcií,
- nepeňažného vkladu,
- správcu vkladu,
- nákladov jej založenia a vzniku,
- výhod poskytnutých zakladateľom.

Tak ako každá obchodná spoločnosť, aj **akciová spoločnosť musí mať svoje obchodné meno, sídlo a predmet podnikania (činnosti)**. Pretože akciová spoločnosť vydáva (emituje) akcie, ktoré po splatení emisného kurzu patria akcionárom, zakladateľský dokument musí obsahovať počet akcií, ktoré po jej vzniku emituje, ich počet a menovitú hodnotu. **Súčet menovitej hodnoty všetkých akcií sa musí rovnať výške základného imania**. Je vecou rozhodnutia zakladateľov v akom počte a v akej menovitej hodnote budú akcie vydané a emitované.²⁵⁸ Napr. akciová spoločnosť so základným imaním 25 000 eur, môže vydať 25 akcií, z ktorých každá bude mať menovitú hodnotu 1 000 eur alebo 2 akcie každú v menovitej hodnote 10 000 eur a 1 akciu v menovitej hodnote 5 000 eur a pod.

V zakladateľskom dokumente musí byť určené, či akcie budú vydané v listinnej alebo zaknihovanej podobe. Rovnako musí byť určené v akej forme budú akcie vydané, teda či na meno alebo na doručiteľa. Pokiaľ budú vydané akcie na meno, ktorých prevoditeľnosť bude obmedzená musia byť v zakladateľskom dokumente údaje, ktoré sa týkajú obmedzenia prevoditeľnosti. **V prípade, že spoločnosť vydá viac druhov akcií musia**

²⁵⁸ Podľa § 13 ZCP cenný papier je vydaný okamihom, keď má všetky náležitosti ustanovené týmto zákonom alebo osobitným zákonom a keď sa zákonom ustanoveným spôsobom stane majetkom prvého majiteľa alebo ak je v prípade zaknihovaného cenného papiera pripísaný na účet majiteľa, klientsky účet alebo držiteľský účet. Za moment emisie sa považuje deň, keď môže byť akcia (cenný papier) vydaný prvému majiteľovi.

zakladatelia v zakladateľskom dokumente uviesť druh akcie a práva, ktoré budú spojené s akciami rôznych druhov. Akcie sa nadobúdajú (predávajú) za emisný kurz, ktorý je spravidla vyšší ako je menovitá hodnota akcie a z tohto rozdielu (emisné ážio) sa tvorí rezervný fond.

Emisná hodnota akcie nesmie byť nižšia ako je jej menovitá hodnota. Súčasne musí byť určené koľko akcií upisujú jednotliví zakladatelia. Ak zakladateľ spláca emisný kurz nepeňažným vkladom musí byť určený predmet nepeňažného vkladu a určenie sumy, v akej sa nepeňažný vklad započítava na splatenie emisného kurzu (§ 59, § 59b OBZ).

Správu vkladov do vzniku spoločnosti zabezpečuje správca vkladu, ktorý musí byť určený v zakladateľskom dokumente. V zakladateľskom dokumente musia byť uvedené aj predpokladané náklady, ktoré súvisia so založením a vznikom spoločnosti ako aj všetky výhody, ktoré majú byť poskytnuté zakladateľom, ktorí sa podieľali na založení spoločnosti alebo na získaní oprávnenia na činnosť spoločnosti, pretože iné výhody im nemôžu byť poskytnuté.

Akciovú spoločnosť je možné založiť:

- a) jednorazovo (*simultánnym spôsobom*),
- b) postupne na základe výzvy na upisovanie (*sukcesívnym spôsobom*).

a) Jednorazové založenie spoločnosti

Akciová spoločnosť sa zakladá jednorazovým spôsobom vtedy, ak sa zakladatelia alebo jediný zakladateľ rozhodne splatiť celé základné imanie zakladanej spoločnosti. Tento spôsob zakladania akciových spoločností je v praxi absolútne prevažujúci.

Zakladateľský dokument musí okrem všetkých obligatórnych obsahových náležitostiach obsahovať aj rozhodnutie o:

- založení spoločnosti,
- voľbe orgánov,
- schválení stanov.

V zakladateľskom dokumente musia byť uvedení členovia orgánov, ktorých podľa stanov volí valné zhromaždenie. Týmto orgánom je predstavenstvo a dozorná rada, ak podľa stanov členov predstavenstva nevolí dozorná rada. Dozorná rada musí v takom

prípade zvoliť členov predstavenstva, pretože inak nie je možné podať návrh na zápis spoločnosti do obchodného registra.

Zakladatelia musia schváliť stanovy, ktoré obsahujú náležitosti stanovené v § 173 OBZ. Stanovy sú riadiacim dokumentom po vzniku akciovej spoločnosti a na rozdiel od iných obchodných spoločností, nahrádzajú spoločenskú zmluvu (zakladateľskú listinu). V notárskej zápisnici, ktorá obsahuje zakladateľský dokument musia byť obsiahnuté aj stanovy spoločnosti.

b) Postupné zakladanie akciovej spoločnosti

Akciovú spoločnosť na základe výzvy na upisovanie akcií zakladajú zakladatelia vtedy, ak nemajú dostatočný majetok potrebný na upísanie navrhovaného základného imania alebo chcú na tvorbu základného imania získať aj prostriedky od iných osôb (investorov). Proces zakladania má dve základné štádiá:

- upisovanie akcií,
- konanie ustanovujúceho valného zhromaždenia.

Pri tomto spôsobe zakladania akciovej spoločnosti musí zakladateľský dokument obsahovať také isté náležitosti ako pri jednorazovom založení a okrem nich aj údaje, ktoré sa týkajú:

- upísania akcií,
- zvolania ustanovujúceho valného zhromaždenia.

V zakladateľskom dokumente musí byť uvedené, v ktorom mieste a v akom čase je možné upisovať akcie a v akom čase upisovatelia môžu splatiť upísané akcie. Súčasne musí byť uvedené v akej výške musia byť upísané akcie splatené. Výzva na upisovanie akcií musí byť vhodne uverejnená, pričom konkrétny spôsob uverejnenia je na rozhodnutí zakladateľov. K upísaniu dochádza zápisom do listiny upisovateľov alebo doručením písomného prejavu upisovateľa. Pre zápis do listiny upisovateľov a pre písomný prejav upisovateľov sú stanovené obligatórne obsahové náležitosti, ktoré sa týkajú identifikačných údajov upisovateľa, akcií (ich počtu, menovitej hodnoty, formy, druhu, emisného kurzu), lehoty na splácanie emisného kurzu a podpis upisovateľa (§ 165 OBZ).

Upisovateľ je povinný pri upisovaní splatiť aspoň 10 % menovitej hodnoty upísaných akcií v čase a na účet, ktorý určuje zakladateľský dokument, inak je upísanie právne neúčinné. Zakladatelia nemôžu

pri uzatváraní zakladateľského dokumentu vedieť aký bude záujem o upisovanie akcií. V zásade môžu nastať dve situácie, a to menší záujem ako je navrhované základné imanie alebo väčší záujem. Ak sa v lehote stanovenej na upisovanie akcií pre nezáujem neupíšu akcie vo výške navrhovaného základného imania, upisovanie je neúčinné a spoločnosť nemôže byť založená. Z tohto pravidla stanovuje Obchodný zákonník dve výnimky.

V prípade nižšieho záujmu umožňuje Obchodný zákonník zakladateľom v lehote do jedného mesiaca upísať chýbajúce akcie. Druhou výnimkou je situácia, ak v zakladateľskom dokumente je navrhnuté vyššie základné imanie ako je minimálne (viac ako 25.000 eur). V takom prípade je upisovanie účinné aj vtedy, ak do konca lehoty je upísané základné imanie aspoň v zákonom stanovenej minimálnej výške. Tento postup je možný len za predpokladu, že ho pripúšťa zakladateľský dokument. Ak je upisovanie neúspešné, zakladatelia sú povinní spoločne a nerozdielne vrátiť bez zbytočného odkladu upisovateľom splatený vklad a pri peňažnom vklade aj s úrokom.

Pri záujme upisovateľov, ktorý prevyšuje navrhované základné imanie môže zakladateľský dokument stanoviť, že ďalšie upisovanie už nie je možné a sú oprávnení ho zastaviť. Zakladatelia však môžu mať záujem na získaní ďalších peňažných prostriedkov (upisovanie nie je možné nepeňažným vkladom), a preto môžu pripustiť aj ďalšie upisovanie. V takom prípade musí zakladateľský dokument určiť, či sa zvýši navrhované základné imanie o navyše upísané akcie alebo ostane v pôvodnej výške. Ak ostane základné imanie v pôvodnej výške musí zakladateľský dokument určiť krátenie upísaných akcií, a to v takom pomere ako boli upísané pri pôvodnej výške základného imania, pretože súčet menovitých hodnôt akcií sa musí rovnať výške základného imania. Zakladateľský dokument môže určiť aj iný postup pri upisovaní ďalších akcií.

Zakladateľský dokument musí určiť spôsob zvolania ustanovujúceho valného zhromaždenia upisovateľov. Do konania ustanovujúceho valného zhromaždenia sú upisovatelia povinní splatiť najmenej 30 % hodnoty upísaných akcií. Ustanovujúce valné zhromaždenie sa môže konať, ak boli upísané akcie aspoň vo výške navrhovaného základného imania. Zakladatelia sú povinní zvolať ustanovujúce valné zhromaždenie tak, aby sa konalo najneskôr do

60 dní odo dňa keď sa dosiahlo upísanie navrhovaného základného imania, inak je upísovanie neúčinné a zakladateľom vzniká povinnosť vrátiť splatené vklady. Ustanovujúce valné zhromaždenie je uznášaniashopné, ak sú na ňom prítomní tí upisovatelia, ktorí upísali akcie spolu s menovitou hodnotou viac ako 50 % z celkovej menovitej hodnoty upísaných akcií.

Toto kvórum sa počíta len z tých akcií, na ktoré bolo splatené aspoň 30 %. Na rozhodnutie ustanovujúceho valného zhromaždenia sa vyžaduje súhlas prítomných upisovateľov, ktorí upísali spolu viac ako 50% menovitej hodnoty upísaných akcií.

Akciová spoločnosť je založená, ak ustanovujúce valné zhromaždenie:

- **rozhodne o založení spoločnosti,**
- **zvolí príslušné orgány (predstavenstvo, dozornú radu),**
- **schváli stanov.**

O konaní ustanovujúceho valného zhromaždenia sa vyhotovuje notárska zápisnica, ktorá musí obsahovať prijaté uznesenia a úplné znenie schválených stanov.

Bez ohľadu na spôsob založenia spoločnosti, **akciová spoločnosť ako právnická osoba vzniká až zápisom do obchodného registra.** Návrh na zápis spoločnosti do obchodného registra podáva predstavenstvo a podpisuje ho každý člen predstavenstva. Podmienkou pre podanie návrhu na zápis akciovej spoločnosti do obchodného registra je upísanie hodnoty celého základného imania a splatenie najmenej 30 % peňažných vkladov z upísaných akcií. Nepeňažné vklady (pri jednorazovom založení). musia byť splatené pred podaním návrhu na zápis.

3. Stanovy akciovej spoločnosti

Stanovy sú dlhodobo považované doktrínou²⁵⁹ a judikatúrou za zmluvu *sui generis*, a to i napriek tomu, že pri jednorazovom založení spoločnosti jediným zakladateľom ich schvaľuje len tento zakladateľ. Pri postupnom zakladaní akciovej spoločnosti schvaľuje

²⁵⁹ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol. Právo obchodných korporácií. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 376.

stanovy ustanovujúce valné zhromaždenie určenou väčšinou. Stanovy zaväzujú všetkých akcionárov aj tých, ktorí nehlasovali za prijatie a aj tých akcionárov, ktorí sa stanú akcionármi až po vzniku akciovej spoločnosti.

Kogentné ustanovenie Obchodného zákonníka určuje taxatívnym výpočtom obligatórne obsahové náležitosti stanov. Medzi tieto náležitosti patria identifikačné údaje spoločnosti (obchodné meno a sídlo), predmet podnikania, údaje o základnom imaní a akciách, pravidlá zvolávania a rozsah pôsobnosti valného zhromaždenia, počty členov predstavenstva, dozornej rady a ich pôsobnosť, údaje o rezervnom fonde, spôsob rozdeľovania zisku, pravidlá zvyšovania a znižovania základného imania, postup pri zmene stanov a ďalšie (§ 173 OBZ).

K zmene stanov dochádza podľa pravidiel určených v samotných stanovách, najmä rozhodnutím valného zhromaždenia. Na rozhodnutie o zmene stanov sa vyžaduje súhlas dvojtretinovej väčšiny hlasov prítomných akcionárov a musí sa o tom vyhotoviť notárska zápisnica. K zmene stanov dochádza aj *ex lege* vtedy, ak spôsobom stanoveným zákonom dochádza k zmene skutočností, ktoré sú upravené v stanovách, napr. pri zmene základného imania a pod. **Po každej zmene stanov je predstavenstvo povinné vyhotoviť úplné znenie stanov a uložiť ich do zbierky listín.**

4. Cenné papiere vydávané akciovou spoločnosťou

Akciová spoločnosť môže podľa Obchodného zákonníka vydávať:

- dočasné listy,
- akcie,
- vymeniteľné dlhopisy,
- prioritné dlhopisy.

4.1. Dočasný list

Rozhodujúcim cenným papierom, ktorý je oprávnená emitovať akciová spoločnosť, sú akcie. Pred vznikom spoločnosti musí byť upísaná celá hodnota základného imania a splatených musí byť

najmenej 30 % z peňažných vkladov. Zároveň každý upisovateľ musí splatiť najmenej 30 % menovitej hodnoty upísaných akcií. Nepeňažný vklad musí byť splatený v celom rozsahu.

Zápisom akciovej spoločnosti do obchodného registra nadobúda upisovateľ akcií práva akcionára. Akcionár má právo na vydanie akcie až keď splatí emisný kurz akcie. Akciová spoločnosť je povinná po zápise spoločnosti do obchodného registra vydať upisovateľovi, ktorý nesplatil emisný kurz upísaných akcií, dočasný list.

Dočasný list je cenný papier, ktorý môže mať listinnú alebo zaknihovanú podobu a znie na meno. **Dočasný list nahrádza akcie, ktoré akcionár upísal a sú s ním spojené všetky práva vyplývajúce z akcií. Kogentné ustanovenie taxatívnym výpočtom v § 176 OBZ stanovuje obsahové náležitosti dočasného listu. Okrem identifikačných údajov akciovej spoločnosti a jej akcionára sú to predovšetkým údaje, ktoré sa týkajú akcií (ich počtu, menovitej hodnoty, formy a druhu). Dočasný list je prevoditeľný. Akcionár je oprávnený previesť dočasný list na inú osobu. Na prevod dočasného listu sa vzťahujú primerane ustanovenia o prevode akcií na meno. Ak akcionár prevedie dočasný list pred splatením menovitej hodnoty akcií, ktoré nahrádza, tak ručí za nezaplatenú sumu menovitej hodnoty upísaných akcií za nadobúdateľa.**

Akciová spoločnosť je povinná po splatení emisného kurzu vymeniť akcionárovi dočasný list za akcie, ktoré nahrádza.

4.2. Akcia

Prostredníctvom akcií získava akciová spoločnosť finančné prostriedky alebo nepeňažné vklady do svojho majetku a akcionári môžu získať majetkový výnos v podobe dividendy. Z hľadiska určenia toho, čo môže byť predmetom právnych vzťahov podľa § 118 OZ, akcie síce nie sú považované za vec,²⁶⁰ avšak **podľa § 9 ZCP sa na cenné papiere vzťahujú ustanovenia Občianskeho zákonníka o hnutelných veciach, ak zákon nestanovuje inak.**

²⁶⁰ PALA, R., PALOVÁ, I., ŽITŇANSKÁ, L. In: OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 1058

Obchodný zákonník ohľadne akcií je *lex specialis*, kým zákon o cenných papieroch je *lex generalis*.

Akcia je považovaná za kauzálny cenný papier, pretože je z nej zrejmý dôvod jej vydania (účasť v akciovej spoločnosti) v dôsledku čoho je aj účastníckym cenným papierom a cenným papierom hromadným (vo väčšine prípadov sa vydáva vo väčšom počte). Zároveň je cenným papierom špekulačným, pretože investorovi (akcionárovi) môže priniesť podiel na zisku, ktorý však nie je zaručený. Ide o deklaratórny cenný papier, ktorý len deklaruje už existujúci právny vzťah medzi akciovou spoločnosťou a akcionárom, vrátane práv z neho vyplývajúcich. Právny vzťah a práva z neho vyplývajúce vznikajú už momentom zápisu akciovej spoločnosti do obchodného registra (pri jej založení) alebo zápisom zvýšenia základného imania po vzniku spoločnosti pri jeho zvyšovaní. Akcia predstavuje podiel akcionára na základnom imaní, vyjadruje súhrn jeho práv a povinností a označuje cenný papier, v ktorom sú zhmotnené práva akcionára.

Každá akcia musí obsahovať identifikačné údaje akciovej spoločnosti a pri akciách na meno aj identifikačné údaje akcionára, údaje o akcii (jej menovitú hodnotu, určenie, či akcia znie na meno alebo na doručiteľa, počet všetkých akcií vydaných k dátumu emisie akcií), výšku základného imania a dátum vydania emisie akcií. V prípade, že spoločnosť vydá viac druhov akcií musí akcia obsahovať aj označenie druhu. Pri akcii, s ktorou nie sú spojené osobitné práva nemusí byť uvedený druh akcie. Listinná akcia musí obsahovať číslo akcie, podpis členov predstavenstva a určenie práv spojených s touto akciou aspoň odkazom na stanovy.

Akcionár má právo na vydanie akcií po splatení ich emisného kurzu.

Pre právny režim akcií je právne relevantná ich:

- podoba,
- forma,
- druh.

Akcie môžu byť vydané v podobe listinnej alebo zaknihovanej, teda v podobe zápisu v evidencii cenných papierov.²⁶¹ Forma akcií určuje, či sú akcie vydané na meno konkrétnej fyzickej alebo právnickej osoby alebo sú vydané na doručiteľa. Kým akcie na meno môžu byť vydané ako zaknihované a aj ako listinné, akcie na doručiteľa môžu byť vydané len ako zaknihované.

Od podoby akcií závisí aj spôsob prevodu akcií na inú osobu, či už ide o prevod odplatný alebo bezodplatný.

Prevod listinných akcií na meno sa realizuje odovzdaním akcie nadobúdateľovi a rubopisom (uvedením zákonom stanovených údajov o akcionárovi, jeho podpis a údajov o nadobúdateľovi na druhej strane akcie). Pri akciách na meno je spoločnosť povinná zabezpečiť vedenie zoznamu akcionárov. V zozname akcionárov sa uvádzajú identifikačné údaje akcionára a číslo akcie.

V záujme toho, aby akciová spoločnosť vedela o prevode akcií, Obchodný zákonník stanovuje, že voči spoločnosti nadobúda prevod účinnosť až momentom vykonania zmeny v zozname akcionárov, potom čo bude prevod akcií preukázaný. Nadobúdateľ akcie musí spoločnosti preukázať nadobudnutie akcií, aby mal právne postavenie akcionára. Práva, ktoré sú spojené s akciou na meno je oprávnená vykonávať tá osoba, ktorá je zapísaná v zozname akcionárov.

Prevod akcií na meno môžu stanovy obmedziť, nesmú ho však zakázať. Ako spôsob obmedzenia prevodu akcií na meno upravuje Obchodný zákonník súhlas spoločnosti s prevodom akcií (§ 156 OZ).

Prevod zaknihovaných akcií (akcie na meno ktoré nemajú listinnú podobu a akcie na doručiteľa) je upravený v zákone o cenných papieroch a na ich prevod sa vyžaduje zhodný príkaz akcionára (prevodcu) a nadobúdateľa akcií v súlade so zmluvou o prevode akcií (napr. kúpnu alebo darovacou) Centrálnemu depozitárovi cenných papierov SR a. s.²⁶²

²⁶¹ Túto evidenciu vedie Centrálny depozitár cenných papierov a.s. Bratislava podľa zákona o cenných papieroch.

²⁶² Akcionár má akcie vedené akcie na účte majiteľa cenných papierov, pričom nadobúdateľ musí mať tiež zriadený účet majiteľa cenných papierov. Dokladom o prevode a nadobudnutí akcií je výpis z účtu majiteľa cenných papierov.

Druh akcie vyjadruje práva, ktoré sú spojené len s určitým druhom akcie. Obchodný zákonník umožňuje emitovať len dva druhy akcií:

- prioritné,
- kmeňové.

Prioritné akcie zabezpečujú akcionárovi prednostné práva na dividendu v takom rozsahu ako to vyplýva zo stanov (napr. vyplatenie dividend len týmto akcionárom, ak zisk spoločnosti nestačí na rozdelenie všetkým akcionárom). Objem prioritných akcií je limitovaný zákonom, pretože súhrn ich menovitej hodnoty nesmie prekročiť polovicu základného imania. **Kmeňové akcie sú všetky ostatné akcie, s ktorými nie sú spojené žiadne osobitné práva. Iný druh akcií nemôže akciová spoločnosť vydať.**

4.3. Vymeniteľný a prioritný dlhopis

Akciová spoločnosť je oprávnená okrem dočasných listov a akcií vydať aj vymeniteľné a prioritné dlhopisy. Tak, ako je vydávanie a emitovanie akcií jedným zo spôsobov získavania finančných prostriedkov alebo nepeňažného vkladu do akciovej spoločnosti, rovnako môže akciová spoločnosť získať finančné prostriedky aj vydaním a emitovaním dlhopisov. **Predpokladom ich vydania je rozhodnutie valného zhromaždenia o podmienenom zvýšení základného imania. Vymeniteľné dlhopisy umožnia nadobúdateľovi dlhopisu buď výplatu ich menovitej hodnoty spolu s úrokom, tak ako je to pri iných dlhopisoch, alebo ich výmenu za akcie.**

Prioritné dlhopisy umožnia majiteľovi namiesto ich výplaty prednostné upísanie akcií spoločnosti. V takom rozsahu, v akom budú vymeniteľné dlhopisy vymenené za akcie alebo budú na základe prioritných dlhopisov upísané akcie spoločnosti, dochádza k zvýšeniu základného imania. Právna úprava dlhopisov v Obchodnom zákonníku predstavuje len čiastočnú úpravu, ktorá oprávňuje akciovú spoločnosť na vydanie dlhopisov v súvislosti s podmieneným zvýšením základného imania. Dlhopisy ako osobitný druh cenných papierov sú upravené v osobitnom zákone.²⁶³

²⁶³ Ide o zákon č. 530/1990 Zb. o dlhopisoch.

4.4. Nadobúdanie vlastných akcií akciovou spoločnosťou

Na základe tzv. druhej kapitálovej smernice²⁶⁴ boli do Obchodného zákonníka zavedené ustanovenia, ktoré upravujú pravidlá pre nadobudnutie vlastných akcií a právny režim pri výkone práv spojených s týmito akciami. Uvedené obmedzenia predstavujú zásah do súkromného vlastníctva, pretože obmedzujú akciovú spoločnosť pri nadobúdaní vlastných akcií.

Akciová spoločnosť môže mať vo svojom majetku v zásade akýkoľvek majetok, napr. veci hnutel'né a nehnuteľné, obchodné podiely v iných spoločnostiach, akcie iných akciových spoločností a pod. Výrazne je však obmedzená v možnosti nadobudnúť vlastné akcie. Na zavedenie týchto obmedzení je viac dôvodov. Nebezpečenstvo nadobúdania vlastných akcií akciovou spoločnosťou sa nachádza v ohrození hospodárskej stability a je v rozpore s požiadavkou krytia jej základného imania (znižovaním kapitálu spoločnosti) a v získaní autokontroly nad spoločnosťou členmi jej orgánov pri vylúčení vonkajšej kontroly spoločnosti a deformovaní činnosti (správy, resp. riadenia) spoločnosti.²⁶⁵

Obchodný zákonník v prvom rade zakazuje akciovej spoločnosti upisovanie vlastných akcií. V dôsledku tohto zákazu pri zvyšovaní základného imania nemôže akciová spoločnosť upisovať a takto nadobúdať vlastné akcie. V takomto prípade by totiž akciová spoločnosť použila na splácanie ich emisného kurzu vlastný majetok a práva akcionára by vykonávalo predstavenstvo.

Nadobúdanie vlastných akcií, teda akcií od svojich akcionárov je možné len:

- v stanovených prípadoch,
- na obmedzenú dobu.

Medzi všeobecné podmienky na nadobudnutie vlastných akcií patrí súhlas valného zhromaždenia a splatenie ich emisného kurzu

²⁶⁴ Išlo o Smernicu č. 77/91 EHS, ktorá je nahradená Smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 169/46, 30. 6. 2017). Pravidlá pre nadobúdanie akcií sú stavené v čl. 59–63 tejto smernice.

²⁶⁵ PATAKYOVÁ, M. In: PATAKYOVÁ, M a kol. Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 756.

pôvodným akcionárom, pričom nadobudnutím vlastných akcií nesmie klesnúť vlastné imanie pod hodnotu základného imania spolu s rezervným fondom (§ 161a OBZ). Obchodný zákonník umožňuje nadobudnutie vlastných akcií aj bez súhlasu valného zhromaždenia za predpokladu, že to umožňujú statuty a nadobudnutie vlastných akcií je nevyhnutné na odvrátenie veľkej škody bezprostredne hroziacej spoločnosti alebo za účelom ich následného prevodu zamestnancom spoločnosti.

Ustanovenie § 161b OBZ ďalej umožňuje nadobudnutie vlastných akcií bez splnenia všeobecných podmienok (súhlas valného zhromaždenia, splatený emisný kurz akcií, zákaz poklesu vlastného imania pod hodnotu základného imania spolu s rezervným fondom). Kogentné ustanovenie obsahuje taxatívny výpočet prípadov, v ktorých spoločnosť môže nadobudnúť vlastné akcie aj bez splnenia všeobecných podmienok pre nadobúdanie vlastných akcií. Takto umožňuje nadobudnúť vlastné akcie napr. pri znižovaní základného imania (pri stiahnutí akcií od akcionárov) alebo ak vstupuje do práv a povinností majiteľa akcií (napr. pri dedení), a v ďalších uvedených prípadoch (§ 161b OBZ). Zároveň zákon stanovuje prípady, v ktorých môže spoločnosť takto nadobudnuté vlastné akcie vlastniť najviac tri roky. Spoločnosť musí vlastné akcie previesť na iné osoby alebo znížiť o ich menovitú hodnotu základné imanie stiahnutím vlastných akcií z obehu. V prípade nesplnenia týchto povinností je súd oprávnený aj bez návrhu zrušiť spoločnosť a nariadiť jej likvidáciu.

V záujme právnej ochrany tretích osôb zákon zachováva platnosť právnych úkonov, na základe ktorých spoločnosť nadobudla vlastné akcie aj ak ich nadobudla v rozpore s pravidlami stanovenými v §161a, 161b OBZ. Akciová spoločnosť musí takto nadobudnuté akcie previesť na iné osoby do jedného roka od ich nadobudnutia alebo znížiť základné imanie, inak súd zruší spoločnosť aj bez návrhu a nariadi jej likvidáciu.

Okrem obmedzení, ktoré sa týkajú nadobúdania vlastných akcií, Obchodný zákonník obmedzuje akciovú spoločnosť aj tým, že po ich získaní jej neumožňuje vykonávať hlasovacie práva, ktoré sú spojené s vlastnými akciami. Z týchto dôvodov sa akciová spoločnosť nemôže zúčastňovať na rozhodovaní valného

zhromaždenia ako akcionár. Súčasne jej Obchodný zákonník v súvislosti s nadobudnutím vlastných akcií ukladá v § 161d ďalšie povinnosti. Ustanovenia § 161a, § 161b a 161d, sa primerane použijú aj pri zriaďovaní záložného práva k vlastným akciám.

5. Finančná asistencia

Zákonom č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstiev a o zmene a doplnení niektorých zákonov bolo zmenené ustanovenie § 161e OBZ, ktoré zakazovalo akciovej spoločnosti financovať tretie osoby za účelom nadobudnutia jej akcií. Vykonaná zmena predstavuje transpozíciu Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností.²⁶⁶ V súlade s touto smernicou Obchodný zákonník stanovuje prísne podmienky, za ktorých môže akciová spoločnosť poskytnúť svoje finančné prostriedky tretím osobám na nákup jej akcií, tzv. finančná asistencia. Dôvodom tejto regulácie je ochrana veriteľov a akcionárov samotnej akciovej spoločnosti, pretože v dôsledku finančnej asistencie sa môže zhoršiť majetková situácia spoločnosti. Motiváciou spoločnosti na poskytnutie finančnej asistencie môže byť napr. snaha o ovplyvnenie vlastníckej štruktúry tým, že spoločnosť poskytne svoje finančné prostriedky na nákup jej akcií konkrétnemu záujemcovi.

Finančnou asistenciou rozumie zákon poskytnutie preddavkov, úverov alebo pôžičiek tretej osobe za účelom nadobudnutia jej akcií. O finančnú asistenciu ide aj vtedy, ak spoločnosť poskytne inej osobe zábezpeku na takéto plnenie (napr. akciová spoločnosť bude ručiť za úver poskytnutý na nákup akcií spoločnosti).

²⁶⁶ 1. Ak členské štáty povolia spoločnosti buď priamo, alebo nepriamo poskytovať preddavky, pôžičky alebo zábezpeky s cieľom nadobúdať jej akcie treťou osobou, podmienka takéto transakcie splnením podmienok stanovených v odsekoch 2 až 5.

2. Transakcie sa uskutočnia na zodpovednosť správneho alebo riadiaceho orgánu za spravodlivých trhových podmienok, najmä pokiaľ ide o úrok vyplatený spoločnosti a pokiaľ ide o zábezpeky poskytnuté spoločnosti za pôžičky a preddavky uvedené v odseku 1.

Úverová bonita tretej osoby, alebo v prípade transakcie za účasti viacerých strán úverová bonita každej zo zúčastnených protistrán musí byť náležite preverená.

3. Správny alebo riadiaci orgán predloží transakcie na predchádzajúce schválenie valnému zhromaždeniu, pričom valné zhromaždenie koná v súlade s pravidlami týkajúcimi sa uznášaniaschopnosti a väčšiny stanovenými v článku 83. (čl. 64 Smernice).

Finančná asistencia je možná len, ak to umožňujú stanovy spoločnosti, pričom musia byť splnené ďalšie taxatívne stanovené podmienky (rešpektovanie spravodlivých trhových podmienok, povinnosť predstavenstva preveriť finančnú spôsobilosť tretej osoby, poskytnutím finančnej asistencie nemôže klesnúť vlastné imanie pod hodnotu základného imania a ďalšie). Poskytnutie finančnej asistencie je možné len, ak ju schváli valné zhromaždenie 2/3 väčšinou hlasov prítomných akcionárov. Predstavenstvo je povinné vypracovať pred hlasovaním pre valné zhromaždenie správu o finančnej asistencii, ktorá musí mať zákonom stanovené obsahové náležitosti. Ďalšiu správu predkladá valnému zhromaždeniu dozorná rada, ktorá zisťuje, či poskytnutie finančnej asistencii nie je v rozpore s najlepším záujmom spoločnosti. Po schválení finančnej asistencie musia byť tieto správy uložené do zbierky listín.

Osobitné podmienky sú stanovené pre poskytnutie finančnej asistencie štatutárnemu orgánu samotnej spoločnosti, ako aj pre ďalšie zákonom určené osoby a pri nadobúdaní vlastných akcií spoločnosti (akcie, ktorých majiteľom je samotná akciová spoločnosť). Nedodržanie stanovených podmienok spôsobuje neplatnosť právneho úkonu, na základe ktorého bola poskytnutá finančná asistencia (napr. zmluvy o úvere, zmluvy o pôžičke, ručenia a pod.).

Uvedené pravidlá sa nevzťahujú na bežnú činnosť bánk a pri nadobúdaní akcií zamestnancami spoločnosti za podmienok stanovených v § 161e OBZ.

6. Práva a povinnosti akcionárov

Práva a povinnosti akcionárov v akciovej spoločnosti možno vo všeobecnosti rozdeliť na majetkové a nemajetkové.

6.1. Práva akcionárov

V právnej úprave Obchodného zákonníka je vyjadrená požiadavka Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 169/46, 30. 6. 2017) na rovnaké

zaobchádzanie so všetkými akcionármi v rovnakom postavení. Táto požiadavka v prvom rade znamená, že **všetci akcionári s rovnakým druhom akcií musia mať rovnaké práva, ktoré môžu byť odlišné od práv akcionárov s iným druhom akcií** (napr. majitelia prioritných akcií pri práve na dividendu, pri práve hlasovať a pod.).

Rovnaké zaobchádzanie bez ohľadu na druh akcií sa bude týkať predovšetkým nemajetkových práv (napr. právo zúčastniť sa valného zhromaždenia, právo na informácie a ďalšie). Akcionár nadobúda všetky práva, ktoré zodpovedajú upísaným akciám momentom zápisu akciovej spoločnosti do obchodného registra. Na jeho právne postavenie nemá vplyv tá skutočnosť, že ešte nebol splatený celý emisný kurz upísaných akcií.

Práva akcionárov môžeme deliť predovšetkým na práva:

- majetkové,
- nemajetkové.

Medzi majetkové práva patrí právo na podiel na zisku a právo na podiel na likvidačnom zostatku.

Základným majetkovým právom akcionára je právo podieľať sa na zisku spoločnosti v podobe dividendy. Zákonodarca v súlade s právom Európskej únie postupne sprísňoval podmienky na vyplácanie zisku, aby nedochádzalo k tomu, že akciová spoločnosť neuhrádza svoje záväzky a akcionárom napriek tomu vypláca dividendy.²⁶⁷

O rozdelení zisku rozhoduje valné zhromaždenie, teda samotní akcionári, ktorí majú záujem získať dividendu. Po sprísnení pravidiel môže akciová spoločnosť rozdeliť len čistý zisk znížený o prídel do rezervného fondu a o neuhradenú stratu z minulých období (test čistého zisku).

Aj keď má spoločnosť čistý zisk, nemôže ho rozdeliť, ak by v dôsledku jeho rozdelenia došlo k úpadku spoločnosti (úpadkový test) a ak by vlastné imanie kleslo pod hodnotu základného imania spolu s rezervným fondom (test vlastného imania – § 179 OBZ).²⁶⁸

²⁶⁷ V súčasnosti sú tieto pravidlá v čl. 56 a 57 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 169/46, 30. 6. 2017)

²⁶⁸ Bližšie pozri napr.: PATAKYOVÁ, M. In: PATAKYOVÁ, M a kol. Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 832.

Podiel na zisku sa určuje pomerom menovitej hodnoty akcií akcionára k menovitej hodnote akcií všetkých akcionárov. (Ak napr. základné imanie spoločnosti je 25 000 eur, tak súčet menovitých hodnôt akcií všetkých akcionárov musí byť tiež 25 000 eur, pretože sa musí rovnať výške základného imania. Akcionár, ktorý má akcie v menovitej hodnote spolu vo výške 2 500 eur má 10 % na celkovom počte menovitých hodnôt akcií všetkých akcionárov, a preto mu patrí podiel na zisku vo výške 10 % zo sumy, ktorú určilo valné zhromaždenie za príslušný rok na rozdelenie akcionárom.) Iný podiel na zisku môže vyplývať akcionárovi, ktorý má prioritné akcie. Právo na dividendu môže byť predmetom samostatného prevodu od momentu ako valné zhromaždenie rozhodne o rozdelení zisku akcionárom. Rozhodnutím valného zhromaždenia akcionár získa pohľadávku voči spoločnosti, ktorú môže postúpiť odplatne alebo bezodplatne inej osobe.

Aj keby došlo k porušeniu pravidiel pri vyplácaní dividend, **akcionár nie je povinný vrátiť spoločnosti dividendu, ktorú prijal dobromyseľne** (napr. akcionár sa nezúčastnil valného zhromaždenia, ktoré rozhodlo o vyplatení dividend a nemohol zistiť, že neboli splnené podmienky na výplatu dividend).²⁶⁹

Valné zhromaždenie môže rozhodnúť o rozdelení zisku aj pre členov predstavenstva a pre členov dozornej rady (tzv. tantiémy).

Ďalším majetkovým právom akcionára je právo na podiel na likvidačnom zostatku. **V prípade zrušenia spoločnosti s likvidáciou má akcionár právo podieľať sa na likvidačnom zostatku. Podiel na likvidačnom zostatku sa určuje zo sumy, ktorá zostane po uspokojení pohľadávok všetkých veriteľov spoločnosti z výťažku získaného speňažením majetku.** Pokiaľ stanovy nemajú odchylnu úpravu, likvidačný zostatok sa rozdeľuje medzi akcionárov podľa pomeru ich menovitej hodnoty. Ak akcie neboli splatené v celom rozsahu, najprv sa akcionárom vyplatí suma, ktorú do rozdelenia likvidačného zostatku akcionári na akciách splatili a potom sa zostatok rozdeľuje podľa pomeru menovitej hodnoty akcií.

²⁶⁹ Ide o požiadavku vyjadrenú v čl. 57 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 169/46, 30. 6. 2017)

Iné plnenia sa akcionárovi môžu poskytnúť len, ak to stanovuje zákon, napr. pri znižovaní základného imania, alebo pri vylúčení akcionára z akciovej spoločnosti. Zákon výslovne zakazuje vrátenie vkladov akcionárovi.

Medzi nemajetkové práva akcionára patrí predovšetkým právo podieľať sa na riadení spoločnosti, ktoré sa realizuje najmä účasťou akcionára na valnom zhromaždení, kde formou hlasovania má možnosť rozhodovať o najdôležitejších otázkach činnosti akciovej spoločnosti, ale aj ohľadne jej orgánov a pod.

S právom podieľať sa na riadení spoločnosti súvisí **právo na informácie**. Toto právo, okrem jeho priameho vyjadrenia v § 180 OBZ pri účasti na valnom zhromaždení, sa prejavuje aj v mnohých ďalších ustanoveniach Obchodného zákonníka, napr. v obligatórnom obsahu pozvánky na valné zhromaždenie, v dokumentoch, ktoré je akciová spoločnosť zverejňovať, v práve na vydanie kópie zápisnice z valného zhromaždenia a pod.

Rozhodujúci deň. Pretože v dôsledku prevodu alebo tiež prechodu (napr. dedenie) akcií dochádza k zmenám v osobe akcionára, za účelom identifikácie osoby akcionára zaviedol Obchodný zákonník pojem „rozhodujúci deň.“ Práva akcionára voči spoločnosti môže uplatňovať iba osoba, ktorá je oprávnená vykonávať tieto práva k rozhodujúcemu dňu určenému na základe zákona alebo v stanovách. Rozhodujúci deň na určenie osoby oprávnenej uplatniť právo na dividendu určí valné zhromaždenie, ktoré rozhodlo o rozdelení zisku spoločnosti; ak valné zhromaždenie rozhodujúci deň neurčí, je týmto dňom deň uplatnenia práva na dividendu akcionárom. Odlišne je stanovený rozhodujúci deň na určenie osoby oprávnenej na dividendu pri verejnej akciovej spoločnosti.

6.2. Osobitné práva minoritných akcionárov

Aj keď fungovanie akciovej spoločnosti je založené na kapitálovej sile jednotlivých akcionárov (výške menovitých hodnôt ich akcií), kedy majorita prehlasuje minoritu, postupne sa v Obchodnom zákonníku rozširovali kogentné ustanovenia, ktoré poskytujú zvýšenú ochranu minoritným akcionárom. Ide o pojem, ktorý sa vžil v aplikačnej praxi i napriek tomu, že

Obchodný zákonník ho nepoužíva, pričom právne prostriedky ochrany poskytnuté v § 181 a 182 OBZ môže využiť aj majoritný akcionár.

Za minoritného akcionára považuje Obchodný zákonník každého akcionára alebo viacerých akcionárov, ktorých menovitá hodnota akcií je aspoň 5 % na základnom imaní, ak stanovy neurčujú nižšiu hodnotu. Aj tieto ustanovenia boli ovplyvnené právom Európskej únie.²⁷⁰

Oprávnenia minoritného akcionára smerujú voči:

- predstavenstvu,
- dozornej rade,
- akciovej spoločnosti.

Minoritný akcionár má právo žiadať písomne predstavenstvo akciovej spoločnosti o zvolanie mimoriadneho valného zhromaždenia s uvedením dôvodov na jeho zvolanie a s návrhom programu, ktorý má prerokovať. Stanovy môžu toto právo priznať aj akcionárovi, ktorého menovitá hodnota akcií je menej ako 5%. Predstavenstvo je povinné zvolať mimoriadne valné zhromaždenie do 40 dní od dôjdenia žiadosti. Ak predstavenstvo tejto žiadosti nevyhovie minoritný akcionár môže podať návrh na súd, aby ho poveril na zvolanie mimoriadneho valného zhromaždenia. Ak sú splnené všetky podmienky (ide o minoritného akcionára, bola podaná riadna žiadosť o zvolanie, márne uplynula lehota predstavenstvu), súd poverí minoritného akcionára na zvolanie mimoriadneho valného zhromaždenia.

Minoritný akcionár má ďalej právo požiadať predstavenstvo, aby na rokovanie riadneho valného zhromaždenia, ktoré zvolalo predstavenstvo zaradilo ním navrhovanú záležitosť.

V konečnom dôsledku však rozhodovanie mimoriadneho aj riadneho valného zhromaždenia bude závisieť od hlasov majoritných akcionárov resp. väčšiny hlasov ako takej. Významným oprávnením minoritného akcionára, je právo žiadať predstavenstvo, aby v mene

²⁷⁰ Východiskom niektorých ustanovení je čl. 6 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2007/36/ES z 11. júla 2007 o výkone určitých práv akcionárov spoločností registrovaných na regulovanom trhu, ktorý bol prevzatý nielen do úpravy verejných akciových spoločností, ale aj do úpravy súkromných spoločností.

spoločnosti vymáhalo splatenie emisného kurzu voči akcionárom, ktorí sú v omeškaní a vrátenie plnenia, ktoré bolo akcionárom vyplatené v rozpore so zákonom.

Dozorná rada je povinná na žiadosť minoritného akcionára preskúmať výkon činnosti predstavenstva, uplatniť proti členom predstavenstva právo na náhradu škody ako aj ďalšie práva stanovené v § 182 OBZ.

Ak predstavenstvo alebo dozorná rada nevy máha na žiadosť minoritných akcionárov právo na splatenie emisného kurzu alebo na vrátenie plnenia, ktoré bolo neoprávnene poskytnuté akcionárom alebo právo na náhradu škody, oprávňuje zákon minoritného akcionára na podanie žaloby menom akciovej spoločnosti. Záonné splnomocnenie akcionára na podanie žaloby umožňuje spoločnosti uplatniť jej pohľadávku najmä voči členom predstavenstva, teda voči tým, ktorí by inak ako štatutárny orgán boli oprávnení a povinní konať menom spoločnosti a žalovať samy seba (tzv. *derivátna* žaloba).²⁷¹

Pri pasivite predstavenstva alebo dozornej rady ohľadne vymáhania pohľadávok proti akcionárom môže akcionár konať menom spoločnosti a žalovať akcionárov. Motiváciou akcionára na podanie žaloby môže byť zlepšenie majetkovej situácie spoločnosti, čo akcionárovi môže vytvoriť predpoklady na vyplatenie dividendy. Žaloba spoločníka je zároveň vytváranie tlaku na riadnu činnosť predstavenstva a dozornej rady a môže byť aj impulzom na ich odvolanie z funkcie. Trovy tohto konania (napr. zaplatený súdny poplatok) znáša akcionár, ktorý podal žalobu a pokiaľ je spoločnosti priznané právo na náhradu trov konania, žalovaná sporová strana je povinná zaplatiť tieto trovy akcionárovi, ktorý podal žalobu.

²⁷¹ Pojem derivátna žaloba a žaloba pro socio sa v právnej doktríne nie vždy rozlišujú a používajú sa často aj synonymicky. Porovnaj napr.: PALA, R., PALOVÁ, I. ŽITŇANSKÁ, L. In: OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 1194; PATAKYOVÁ, M. In: MAMOJKA, M. a kol. Obchodné právo 1 – všeobecná časť, súťažné právo, právo obchodných spoločností a družstva, Bratislava: C. H. Beck, 2021, s. 583; JOSKOVÁ, L. In: ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol. Právo obchodných korporácií. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. S. 405.

6.3. Povinnosti akcionárov

Akcionár akciovej spoločnosti má dve základné povinnosti:

- vkladový,
- lojalitý.

Základnou povinnosťou každého akcionára je splniť vkladovú povinnosť. Splnenie uvedenej povinnosti závisí od formy vkladu. Pri nepenažnom vklade je akcionár povinný splatiť vklad pred zápisom spoločnosti do obchodného registra (pri jej založení) a pri zvyšovaní základného imania pred zápisom zvýšeného základného imania do obchodného registra. Súčasne musia byť splnené ustanovenia Obchodného zákonníka o nepenažnom vklade.²⁷²

Pri peňažnom vklade je akcionár povinný splatiť emisný kurz akcií v lehote určenej v stanovách, ktorá nesmie byť dlhšia ako rok od vzniku spoločnosti a pri zvyšovaní základného imania v lehote určenej v uznesení o zvýšení základného imania.²⁷³

Akciová spoločnosť nemôže zbaviť akcionára povinnosti splatiť emisný kurz upísaných akcií a akcionár nemôže jednostranným právnym úkonom započítať svoju pohľadávku voči akciovej spoločnosti proti pohľadávke spoločnosti na splatenie emisného kurzu. V prípade omeškania so splatením akcie je predstavenstvo povinné vyzvať akcionára na jeho zaplatenie v lehote, ktorá je určená stanovami, inak do 60 dní od doručenia výzvy.

Táto výzva musí obsahovať upozornenie, že v prípade nezaplatenia bude akcionár vylúčený zo spoločnosti. Rozhodnutie predstavenstva o vylúčení akcionára sa doručuje akcionárovi a ukladá sa do zbierky listín. Doručením rozhodnutia o vylúčení akcionára prechádzajú akcie vylúčeného akcionára na akciovú spoločnosť. Kogentné ustanovenie § 177 OBZ stanovuje majetkové práva vylúčeného akcionára, a to vrátenie časti splateného emisného kurzu znížené o náklady a výdavky spojené s týmto konaním.

²⁷² Ustanovenie § 59 OBZ stanovuje čo môže byť predmetom nepenažného vkladu a spôsob jeho ocenenia. Toto ustanovenie vyplýva z požiadaviek práva Európskej únie.

²⁷³ V súčasnosti ide o čl. 49, 51 a 53 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 169/46, 30. 6. 2017).

Povinnosť lojality v Obchodnom zákonníku nie je výslovne upravená, ale o to väčšiu pozornosť jej venuje právna doktrína, pričom sporadicky býva dopĺňaná aj judikatúrou. Rešpektovanie lojality vyžaduje korektné správanie akcionára vo vzťahu k samotnej spoločnosti a aj ostatným akcionárom.

Požiadavku lojality môžeme dovodiť aj z § 56a OBZ, ktorý spoločníkom každej obchodnej spoločnosti zakazuje zneužívajúci výkon práva. Osobitne sa zakazuje zneužitie väčšiny alebo menšiny hlasov, čo má význam najmä v kapitálových spoločnostiach.²⁷⁴ V akciovej spoločnosti ustanovenie § 176b OBZ zakazuje akcionárovi vykonávať práva akcionára na ujmu práv a oprávnených záujmov ostatných akcionárov.

Spoločník je nositeľom povinnosti lojality voči spoločnosti a voči ďalším spoločníkom. Nejde však o lojalitu v štandarde lojality očakavanej od člena štatutárneho orgánu. Ide o povinnosť sledovať záujem spoločnosti a v zásade jej neškodiť a súčasne povinnosť zohľadňovať záujmy ďalších spoločníkov a nezneužívať svoje postavenie.²⁷⁵ Do povinnosti lojality sa zahrňuje aj zákaz konkurenčného správania akcionára i keď Obchodný zákonník ho ukladá len členom predstavenstvu a dozornej rade.

6.4. Právo núteného výkupu akcií

V súlade so Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2004/25/ES z 21. apríla 2004 o ponukách na prevzatie bol do nášho právneho poriadku zavedený **inštitút práva výkupu akcií** majoritným akcionárom, ktorý je označovaný ako *squeeze out*, resp. vytesnenie menšinových akcionárov. Príslušné ustanovenia sú obsiahnuté v zákone o cenných papieroch.²⁷⁶

²⁷⁴ Väčšinový spoločníci môžu zneužiť svoje hlasy pri rozhodovaní valného zhromaždenia. Aj menšinový spoločník môže zneužívať svoje práva, osobitne tie, ktoré sa priznávajú menšinovým spoločníkom (napr. opakované žiadosti o zvolávanie mimoriadneho valného zhromaždenia alebo permanentné napádanie uznesení valného zhromaždenia žalobou o neplatnosť uznesenia valného zhromaždenia a pod.

²⁷⁵ ĎURAČINSKÁ, J. Povinnosť lojality (fiduciárne povinnosti) spoločníkov kapitálových spoločností. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020 s. 140.

²⁷⁶ Právna úprava je obsiahnutá v § 118i zákona o cenných papieroch.

Právo na nútený výkup akcií priznáva naša právna úprava akcionárovi, ak je majiteľom akcií, ktorých súhrnná menovitá hodnota predstavuje najmenej 95 % základného imania a s ktorými je súčasne spojený najmenej 95 % podiel na hlasovacích právach v spoločnosti. Zavedenie tohto inštitútu sa zdôvodňuje tým, že náklady spoločnosti s účasťou minoritných akcionárov v spoločnosti nie sú úmerné ich výnosu (napr. náklady na zvolávanie valného zhromaždenia, náklady spojené s poskytovaním informácii minoritným akcionárom a ďalšie), ktorí navyše nemajú žiaden alebo len minimálny vplyv na rozhodovacie procesy spoločnosti. Poukazuje sa tiež na to, že minoritní akcionári často zneužívajú práva, ktoré zákon priznáva minoritným akcionárom.

Majoritný akcionár s uvedeným podielom akcií je povinný pred realizovaním práva na výkup požiadať Národnú banku Slovenska o predchádzajúci súhlas. Majoritný akcionár je oprávnený požadovať, aby predstavenstvo spoločnosti zvolalo valné zhromaždenie za účelom prijatia rozhodnutia o prechode akcií všetkých zostávajúcich akcionárov na navrhovateľa.

Predstavenstvo akciovej spoločnosti je povinné zavolať valné zhromaždenie do 30 dní odo dňa doručenia žiadosti navrhovateľa. Pozvánka na valné zhromaždenie musí obsahovať okrem všeobecných náležitostí aj osobitné náležitosti stanovené v zákone o cenných papieroch, ktoré sa týkajú najmä údajov o výške protiplnenia, ktoré bude poskytnuté minoritným akcionárom za ich akcie. (Protiplnenie môže byť vo forme odplaty alebo vo forme akcií inej akciovej spoločnosti).²⁷⁷

Na schválenie rozhodnutia valného zhromaždenia o prechode akcií všetkých zostávajúcich akcionárov na majoritného akcionára je potrebný súhlas najmenej 95% hlasov všetkých akcionárov spoločnosti. Po uplynutí 30 dní od zápisu rozhodnutia valného zhromaždenia do obchodného registra prechádzajú akcie minoritných akcionárov na majoritného akcionára.

²⁷⁷ K problematike protiplnenia pozri napr.: HEČKOVÁ, J.–CHAPČÁKOVÁ, A. Explikácia významu inštitútu Squeeze Out v podmienkach Slovenskej republiky. Ekonomický časopis, 57, č 5/2009.

7. Orgány akciovej spoločnosti

Vnútoraná organizačná štruktúra akciovej spoločnosti je pomerne zložitá, vyznačuje sa podrobnou právnou úpravou, ktorá je prevažne kogentnej povahy. V rámci národných úprav nachádzame dva modely riadenia akciovej spoločnosti. Ten prvý predstavuje tzv. dualistický model, v ktorom popri valnom zhromaždení má akciová spoločnosť predstavenstvo a aj dozornú radu.

Monistický model má popri valnom zhromaždení len jeden orgán, ktorý vykonáva funkciu riadiacu aj kontrolnú (napr. rada riaditeľov alebo správna rada). Naša právna úprava vychádza z dualistického modelu, pretože okrem valného zhromaždenia musí mať akciová spoločnosť vytvorené predstavenstvo aj dozornú radu.

7.1. Valné zhromaždenie akciovej spoločnosti

Valné zhromaždenie je síce najvyšším orgánom akciovej spoločnosti, pretože rozhoduje o najzásadnejších otázkach fungovania spoločnosti avšak vzhľadom na to, že zasadá spravidla len raz ročne, rozhodujúci vplyv na činnosť spoločnosti má predstavenstvo.

7.1.1. Pôsobnosť valného zhromaždenia

Pôsobnosť valného zhromaždenia je určená v kogentnom ustanovení formou taxatívneho výpočtu, ktorý nie možné obmedziť. Stanovami môže byť pôsobnosť valného zhromaždenia rozšírená.

Pôsobnosť valného zhromaždenia možno rozdeliť do troch oblastí:

- a) **personálnej,**
- b) **ekonomickej,**
- c) **korporačnej.**

a) **Personálna oblasť**

Do právomoci valného zhromaždenia patrí voľba a odvolávanie členov predstavenstva a dozornej rady. Stanovy môžu zveriť voľbu

členov predstavenstva dozornej rade. Valné zhromaždenie schvaľuje tiež zmluvu o výkone funkcie uzavretú medzi členmi predstavenstva a spoločnosťou a určuje pravidlá odmeňovanie členov orgánov spoločnosti.

b) Ekonomická oblasť

V oblasti ekonomickej valné zhromaždenie rozhoduje o zvýšení a znížení základného imania, o schválení účtovej závierky, o rozdelení zisku alebo úhrade strát. Rovnako valné zhromaždenie určuje tantiémy pre členov predstavenstva a dozornej rady (podiel na zisku) a rozhodovanie o predaji podniku alebo časti podniku.

c) Korporačná oblasť

Valné zhromaždenie rozhoduje o zmene stanov, o zrušení spoločnosti, o zmene právnej formy, o premene zaknihovaných akcií na listinné a naopak. V prípade verejnej akciovej spoločnosti rozhoduje o skončení obchodovania spoločnosti na burze a o tom, že prestáva byť verejnou akciovou spoločnosťou. Okrem právomocí, ktoré sú vymenované v § 187 OBZ, zákon zveruje valnému zhromaždeniu v jednotlivých ustanoveniach ďalšie právomoci (napr. o nadobudnutí vlastných akcií, o poskytnutí finančnej asistencie, o vytvorení kapitálového fondu a ďalšie).

7.1.2. Zvolávanie, konanie a rozhodovanie valného zhromaždenia

Okrem ustanovujúceho valného zhromaždenia pri zakladaní akciovej spoločnosti, **Obchodný zákonník upravuje riadne a mimoriadne valné zhromaždenie. Valné zhromaždenie sa musí konať najmenej raz za rok (riadne valné zhromaždenie), ktoré je oprávnené a aj povinné zvolať predstavenstvo. Mimoriadne valné zhromaždenie je oprávnené zvolať predstavenstvo a za zákonom stanovených podmienok aj dozorná rada a minoritný akcionár.**

Spôsob zvolávania valného zhromaždenia závisí od toho v akej forme boli vydané akcie a podľa toho, či ide o súkromnú alebo verejnú akciovú spoločnosť. **Valné zhromaždenie sa zvoláva pozvánkou, ktorá musí mať obligatórne obsahové náležitosti,**

medzi ktoré patrí obchodné meno a sídlo spoločnosti, miesto, dátum a hodina jeho konania, označenie, či ide o riadne alebo mimoriadne valné zhromaždenie, jeho program a rozhodujúci deň na uplatnenie účasti pri zaknihovaných akciách. Okrem týchto všeobecných náležitostí, Obchodný zákonník stanovuje aj ďalšie osobitné náležitosti v závislosti na osobitnom programe valného zhromaždenia (napr. pri znížení a zvýšení základného imania, pri zmene stanov a pod.). Osobitné náležitosti pozvánky na valné zhromaždenie sú stanovené pre verejné akciové spoločnosti. Tieto náležitosti sa týkajú najmä poučovacej povinnosti spoločnosti voči akcionárom ohľadne ich práva účasti na valnom zhromaždení, výkonu hlasovacieho práva a práva na informácie (§ 184a OBZ). Obsahom pozvánky sa realizuje právo akcionára na informácie.

Akcionárom, ktorí majú akcie na meno musí byť pozvánka na valné zhromaždenie doručená na adresu ich sídla alebo bydliska, ktorá je uvedená v zozname akcionárov najneskôr 30 dní pred jeho konaním. Akcionári s akciami na doručiteľa sa pozywajú na konanie valného zhromaždenia zverejnením oznámenia o konaní valného zhromaždenia (s rovnakým obsahom ako pozvánka) v lehote najneskôr 30 dní pred jeho konaním v periodickej tlači s celoštátnou pôsobnosťou zverejňujúcej burzové správy (stanovy môžu určiť navyše aj ďalší spôsob uverejnenia). Pri verejných akciových spoločnostiach musí byť oznámenie o konaní valného zhromaždenia uverejnené ešte aj v prostriedkoch, ktoré umožnia šírenie oznámenia vo všetkých zmluvných štátoch Dohody o Európskom hospodárskom priestore.

V dôsledku toho, že v praxi často dochádza následkom prevodu akcií k zmene akcionárov, zákon stanovuje rozhodujúci deň pre účasť na valnom zhromaždení. Rozhodujúcim dňom pri akciách vydaných v zaknihovanej podobe je deň určený v pozvánke na valné zhromaždenie alebo v oznámení o konaní valného zhromaždenia. Týmto dňom môže byť deň konania valného zhromaždenia alebo deň, ktorý mu predchádza, najviac však päť dní pred dňom konania tohto valného zhromaždenia. Ak rozhodujúci deň nie je takýmto spôsobom určený, považuje sa za rozhodujúci deň vždy deň konania valného zhromaždenia. Rozhodujúcim dňom na uplatnenie práv pri

akciách verejnej akciovej spoločnosti je tretí deň predchádzajúci dňu konania valného zhromaždenia. Pri listinných akciách na meno sa právo účasti na valnom zhromaždení určuje podľa zoznamu akcionárov, pretože prevod týchto akcií je účinný voči spoločnosti až zápisom zmeny akcionára v zozname akcionárov.

Akcionár je oprávnený, nie však povinný, zúčastniť sa valného zhromaždenia. Na valnom zhromaždení je oprávnený zúčastniť sa osobne alebo sa môže dať zastúpiť. Prítomní akcionári (ich zástupcovia) sa zapisujú do listiny prítomných.

Na rozdiel od spoločnosti s ručením obmedzeným, Obchodný zákonník nestanovuje žiadne kvórum pre uznášaniaschopnosť valného zhromaždenia. Valné zhromaždenie je uznášaniaschopné aj keď sa ho zúčastní napr. len jeden akcionár s akciou o menovitej hodnote 1 eur (táto akcia bude v tomto prípade zároveň predstavovať 100 % hlasov), ibaže stanovby spoločnosti upravujú uznášaniaschopnosť inak (napr. potrebou účasti akcionárov s nadpolovičnou väčšinou hlasov).

Valné zhromaždenie môže rozhodovať len o tých záležitostiach, ktoré boli zaradené do jeho programu. O iných záležitostiach môže rozhodovať len vtedy, ak by na zasadnutí valného zhromaždenia boli prítomní všetci akcionári a všetci by so zmenou programu súhlasili.

Valné zhromaždenie riadi jej predseda, ktorého si volí valné zhromaždenie. Do zvolenia predsedu riadi rokovanie valného zhromaždenia poverený člen predstavenstva alebo iná ním poverená osoba. Ak takáto osoba nie je prítomná na zasadnutí, rokovanie valného zhromaždenia môže riadiť ktorýkoľvek akcionár spoločnosti. Okrem predsedu si valné zhromaždenie volí aj zapisovateľa, dvoch overovateľov zápisnice a osoby poverené sčítaním hlasov.

Valné zhromaždenie rozhoduje:

- **jednoduchou väčšinou,**
- **kvalifikovanou väčšinou.**

Ak zákon nevyžaduje kvalifikovanú väčšinu hlasov valné zhromaždenie rozhoduje jednoduchou väčšinou hlasov prítomných akcionárov (hlasovanie podľa počtu hlasov, nie podľa počtu hláv). Akcionár má toľko hlasov aký je pomer menovitej hodnoty jeho akcií na základnom imaní. Podľa listiny prítomných akcionárov sa

zistí, aký majú prítomní akcionári počet hlasov čo predstavuje 100 % a z toho sa počtu hlasov sa zisťuje, či sa pri hlasovaní dosiahla potrebná väčšina. Obchodný zákonník stanovuje taxatívnym výpočtom, v ktorých prípadoch sa vyžaduje 2/3 väčšina hlasov (napr. rozhodnutie o zvýšení alebo znížení základného imania, o zmene stanov, zrušenie spoločnosti a ďalšie – §187 OBZ).

Osobitné podmienky na hlasovanie sú stanovené vtedy, ak výsledky hlasovania sa týkajú výslovne len práv niektorých akcionárov. Ide o prípad, keď sa rozhoduje o zmene práv akcionárov, ktoré sú spojené len s akciami určitého druhu (prioritné akcie) a o obmedzení prevoditeľnosti akcií na meno. V týchto prípadoch okrem súhlasu stanovenej väčšiny sa vyžaduje aj súhlas dvojtretinovej väčšiny hlasov (nie hláv) tých akcionárov, ktorí majú dotknuté akcie, ak stanovy neurčujú vyšší počet hlasov.

Pri hlasovaní valného zhromaždenia sa presadzujú rôzne záujmy akcionárov ale aj samotnej spoločnosti, ktoré môžu byť presadzované orgánmi spoločnosti. Nie je možné vylúčiť ani individuálne záujmy členov jednotlivých orgánov na výsledku rozhodnutia valného zhromaždenia. Presadzovaním vplyvu orgánov spoločnosti na rozhodovanie spoločnosti by dochádzalo k samokontrolu spoločnosti a reálny význam valného zhromaždenia by bol potláčaný.

V záujme toho, aby akcionári nehlasovali pod takýmto vplyvom, Obchodný zákonník zakazuje dohody, ktorými sa akcionár zaväzuje voči spoločnosti alebo niektorému z jej orgánov alebo ich členom dodržiavať pokyny pri hlasovaní alebo hlasovať za návrhy, ktoré predložia orgány spoločnosti alebo hlasovať (nehlasovať) v dôsledku výhod poskytnutých spoločnosťou. V prvom rade je potrebné konštatovať, že pokiaľ takáto dohoda nie je uzavretá písomne, jej existenciu je ťažko preukázať. Aj keby existencia takejto dohody bola preukázaná, v dôsledku zákonného zákazu je síce neplatná, avšak samotné hlasovanie (nehlasovanie) akcionára je platné.

Úvahy o tom, že takéto hlasovanie môže byť dôvodom na vyslovenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia sú síce argumentačne akceptovateľné, ale v prípadnom súdnom konaní je ťažko preukázateľné, že uznesenie valného zhromaždenia je prijaté

na základe takejto dohody. Akcionár navyše vždy môže tvrdiť, že aj bez takejto dohody by hlasoval rovnako.²⁷⁸

V prípade verejnej akciovej spoločnosti umožňuje zákon korešpondenčné hlasovanie prostredníctvom hlasovacieho lístka doručeného do vlastných rúk poštovou zásielkou za predpokladu, že je upravené v stanovách (§ 190a – § 190c OBZ). Stanovy verejnej akciovej spoločnosti môžu umožniť účasť akcionárov na valnom zhromaždení a hlasovanie prostredníctvom elektronických prostriedkov (§ 190d OBZ).

Ak má akciová spoločnosť len jedného akcionára, tento sám vykonáva pôsobnosť valného zhromaždenia, a preto na zvolávanie valného zhromaždenia neplatia pravidlá na doručovanie pozvánky resp. oznámenia o konaní valného zhromaždenia. Rozhodnutia jediného akcionára pri výkone pôsobnosti valného zhromaždenia musia mať vždy písomnú formu a musia byť ním podpísané. Akcionár je zároveň povinný toto rozhodnutie doručiť predstavenstvu a dozornej rade.

Rozhodnutie valného zhromaždenia je možné napadnúť žalobou o neplatnosť uznesenia za podmienok stanovených tak, ako pri spoločnosti s ručením obmedzeným (§ 131 OBZ). Akcionár, ktorý je prítomný na valnom zhromaždení môže podať žalobu len vtedy, ak podal do zápisnice z valného zhromaždenia protest. Žalobu podáva akcionár proti akciovej spoločnosti. Aktívnu vecnú legitimáciu na podanie žaloby má aj člen predstavenstva, člen dozornej rady, likvidátor, správca v konkurze alebo v reštrukturalizácii. Hmotnoprávnou podmienkou podania žaloby je rozpor prijatého uznesenia so zákonom alebo stanovami. Ak žalobu podáva akcionár musí preukázať, že prijatým uznesením mohli byť obmedzené jeho práva. Bývalý akcionár alebo bývalý člen predstavenstva má aktívnu vecnú legitimáciu za predpokladu, že sa ho prijaté uznesenie týka. Žaloba musí byť podaná v trojmesačnej prekluzívnej lehote, ktorá plynie od prijatia uznesenia valného zhromaždenia a ak nebolo riadne zvolané tak plynie od momentu,

²⁷⁸ Porovnaj napr.: PALA, R., PALOVÁ, I. ŽITŇANSKÁ. L. In: OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 1230. PATAKYOVÁ, M. In: PATAKYOVÁ, M a kol. Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 854.

keď sa osoba, ktorá chce podať žalobu mohla o uznesení dozvedieť. Právoplatné rozhodnutie, ktorým súd vysloví neplatnosť uznesenia valného zhromaždenia je záväzná voči všetkým avšak sa netýka práv tretích osôb, ktoré nadobudli v dobrej viere (napr. nevedeli a ani nemohli vedieť, že prijaté uznesenie je v rozpore so zákonom alebo stanovami). V prípade pochybností zákon stanovuje fikciu, podľa ktorej platí že tieto práva boli nadobudnuté v dobrej viere.

Pri jednoosobovej akciovej spoločnosti Obchodný zákonník obsahuje osobitnú úpravu právnej formy zmlúv. Každá zmluva, ktorú uzatvára jednoosobová akciová spoločnosť, ak za akciovú spoločnosť uzatvára zmluvu jediný akcionár s akcionárom ako druhou zmluvnou stranou musí mať písomnú formu. (Napr. jednoosobová akciová spoločnosť, v ktorej je akcionár aj jediným členom predstavenstva odpredáva určitý majetok akcionárovi ako fyzickej osobe). Toto ustanovenie je ustanovením špeciálnym, ktoré má prednosť pred všeobecnou úpravou formy právnych úkonov napr. v Obchodnom alebo Občianskym zákonníkom, ktorý pre určitý zmluvný typ nevyžaduje písomnú formu.

7.1.3. Zápisnica o valnom zhromaždení

O priebehu valného zhromaždenia sa vyhotovuje zápisnica, ktorá musí mať stanovené obsahové náležitosti. Okrem identifikačných údajov akciovej spoločnosti, dátumu konania a programu rokovania sú to najmä prijaté rozhodnutia s výsledkami hlasovania a prípadnými protestmi akcionárov proti hlasovaniu. V prípade, ak zákon vyžaduje 2/3 väčšinu hlasov musí sa vyhotoviť notárska zápisnica.

Osobitné náležitosti zápisnice vyžaduje zákon pri hlasovaní valného zhromaždenia. V zápisnici musí byť uvedený počet akcií, za ktoré boli odovzdané platné hlasy, výška pomernej časti základného imania, ktoré odovzdané hlasy predstavujú a celkový počet odovzdaných platných hlasov. Z týchto údajov sa zistí, či za prijatie rozhodnutia hlasovala potrebná väčšina (pri zistení celkového počtu hlasov prítomných akcionárov). Zároveň musí byť v zápisnici uvedený počet hlasov za a proti pri jednotlivých návrhoch uznesení, vrátane počtu akcionárov, ktorí sa zdržali hlasovania. Tieto náležitosti

zápisnice musia byť uvedené ohľadne každého bodu programu o ktorom sa hlasovalo. Spoločnosť, ktorá má zriadené webové sídlo je povinná zverejniť výsledky hlasovania do 15 dní od skončenia valného zhromaždenia na tomto sídle.

Zápisnicu z valného zhromaždenia, ktorá musí byť vyhotovená do 15 dní od skončenia valného zhromaždenia podpisuje predseda, zapisovateľ a dvaja zvolení overovatelia.

V rámci práva na informácie môže každý akcionár žiadať vydanie kópie zápisnice. Pri verejnej akciovej spoločnosti má akcionár právo žiadať, aby mu predstavenstvo vydalo potvrdenie ako spoločnosť vyhodnotila a započítala hlasy spojené s jeho akciami pri každom bode programu o ktorom sa hlasovalo. Túto povinnosť spoločnosť nemá, ak sú požadované údaje zverejnené na webovom sídle spoločnosti alebo sú obsiahnuté v zápisnici z konania valného zhromaždenia, ktorú si vyžiadal.

7.2. Predstavenstvo akciovej spoločnosti

Predstavenstvo na rozdiel od valného zhromaždenia, ktoré zasadá až na výnimky raz ročne, vykonáva svoju pôsobnosť priebežne. Vzhľadom na to, že akciové spoločnosti sú spravidla veľké ekonomické subjekty, prevažuje v zložení predstavenstva profesionálny princíp. Akcionári, ktorí volia členov predstavenstva si vyberajú na riadenie akciovej spoločnosti odborníkov. Aj pokiaľ stanovy zverujú voľbu členov predstavenstva dozornej rade, rozhodujúci vplyv na výber členov predstavenstva majú akcionári, pretože títo volia členov dozornej rady s výnimkou tých, ktorých v stanovených prípadoch volia zamestnanci.

Osobitné zákony stanovujú pri subjektoch so špecifickým predmetom podnikania ako predpoklad pre funkciu člena predstavenstva odbornosť s väčšou alebo menšou mierou jej konkretizácie, ako napr. pri banke.²⁷⁹ Pri poisťovni a zaisťovni

²⁷⁹ Napr. podľa § 24 zákona o bankách: zloženie štatutárneho orgánu a dozornej rady musí byť také, aby vedomosti, zručnosti a skúsenosti štatutárneho orgánu ako celku a dozornej rady ako celku zodpovedali činnosti banky vrátane hlavných rizík.

osobitný zákon vyžaduje nielen odbornosť, ale aj dôveryhodnosť, ktorej kritériá prísne vymedzuje.²⁸⁰

7.2.1. Voľba predstavenstva a jeho pôsobnosť

Predstavenstvo je volené valným zhromaždením jednoduchou väčšinou, ak stanovy nevyžadujú vyšší počet hlasov. Pri založení akciovej spoločnosti na základe výzvy na upisovanie akcií, prvých členov predstavenstva volí ustanovujúce valné zhromaždenia a pri jednorazovom založení ich volia zakladatelia. Akcionári môžu túto právomoc delegovať v prospech dozornej rady a v takom prípade musia v stanovách určiť spôsob voľby členov predstavenstva. Ten orgán, ktorý je oprávnený voliť predstavenstvo určuje (volí) aj predsedu predstavenstva.

Predstavenstvo muselo byť podľa pôvodnej právnej úpravy najmenej trojčlenné. Platná právna úprava umožňuje aj jednočlenné predstavenstvo, ak osobitný zákon nestanovuje inak ako napr. pri bankách, kde zákon vyžaduje najmenej trojčlenné predstavenstvo. Počet členov predstavenstva a dĺžku funkčného obdobia predstavenstva určujú stanovy, najdlhšie však na päť rokov.

Členom predstavenstva môže byť len fyzická osoba z radov akcionárov alebo iných osôb, ktorá má spôsobilosť na právne úkony, dovŕšila vek 18 rokov, je bezúhonná²⁸¹ a nie z funkcie vylúčená.²⁸²

²⁸⁰ Podľa § 24 zákona o poisťovníctve: poisťovní, zaistovní, pobočka zahraničnej poisťovne a pobočka zahraničnej zaistovne sú povinné zabezpečiť, aby všetky osoby, ktoré riadia poisťovňu, zaistovňu, pobočku zahraničnej poisťovne a pobočku zahraničnej zaistovne alebo vykonávajú kľúčové funkcie, spĺňali po celý čas tieto požiadavky: a) majú primeranú odbornú spôsobilosť, a to vedomosť a skúsenosť, ktoré im umožnia spoľahlivé a obozretné riadenie alebo výkon funkcie a b) sú dôveryhodné.

²⁸¹ Bezúhonnosť vymedzuje živnostenský zákon v § 6: „Za bezúhonného sa na účely tohto zákona nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za trestný čin hospodársky, trestný čin proti majetku alebo iný trestný čin spáchaný úmyselne, ktorého skutková podstata súvisí s predmetom podnikania, ak sa naňho nehladí, akoby nebol odsúdený. Za bezúhonného sa nepovažuje osoba, ktorá vo vzťahu k predmetu podnikania nespĺňa ani podmienky bezúhonnosti podľa osobitného predpisu.“ (Osobitným zákonom je napr. zákon č.58/2014 Z. z. o výbušninách, výbušných predmetoch a munícii a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

²⁸² Právna úprava vylúčenia je upravená v § 13a OBZ.

Počas funkčného obdobia orgán, ktorý volí členov predstavenstva ich môže kedykoľvek odvolať aj bez uvedenia dôvodov.

Pôsobnosť predstavenstva sa prejavuje v dvoch základných oblastiach:

- konanie navonok,
- konanie do vnútra spoločnosti

Predstavenstvo je štatutárny orgán a je oprávnené konať menom spoločnosti navonok. Ako štatutárny orgán je oprávnený konať vo všetkých veciach, pokiaľ tieto nie sú zákonom alebo stanovami vyhradené valnému zhromaždeniu alebo dozornej rade.

Vzhľadom na to, že Obchodný zákonník opustil doktrínu *ultra vires*, akciovú spoločnosť zaväzuje konanie členov predstavenstva, aj keď prekročili svojím konaním rozsah predmetu jej podnikania.²⁸³

Pokiaľ stanovy neurčujú inak, pri viacčlennom predstavenstve je každý člen predstavenstva oprávnený konať vo všetkých veciach samostatne. Pri viac člennom predstavenstve môže byť určené spoločné konanie dvoch alebo viacerých členov predstavenstva (napr. predseda a jeden člen predstavenstva a pod.).

Členovia predstavenstva a spôsob akým konajú v mene spoločnosti sa zapisuje do obchodného registra. Na základe tohto zápisu môžu všetky tretie osoby zistiť, kto môže v mene akciovej spoločnosti konať (napr. uzatvárať zmluvy a pod.). Judikatúra nepripúšťa, aby pri spoločnom konaní viacerých členov predstavenstva udelil jeden člen predstavenstva trvalé plnomocenstvo inému členovi predstavenstva na jeho zastupovanie pri konaní menom spoločnosti, pretože by sa tým obchádzala vôľa akcionárov na spoločné konanie. Nevylučuje sa však splnomocnenie na konkrétne jednotlivé úkony.²⁸⁴

Oprávnenie členov predstavenstva konať menom spoločnosti navonok je možné obmedziť stanovami, rozhodnutím valného

²⁸³ Pozri právnú úpravu v § 130BZ.

²⁸⁴ Ak stanovy spoločnosti určujú, že v mene spoločnosti musia konať spoločne najmenej dvaja členovia predstavenstva, člen predstavenstva môže udeliť individuálnu plnú moc na konkrétny právny úkon inému členovi predstavenstva. Je však neprípustné, aby pri takomto spôsobe konania v mene spoločnosti členovia predstavenstva udelili len jednému z nich generálnu (všeobecnú) plnú moc alebo plnú moc, rozsah ktorej je vymedzený iba druhom právnych úkonov. (Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo 14. decembra 2021 sp. zn. 4Obdo/114/2020)

zhromaždenia alebo dozornej rady (napr. predaj majetku do 50.000 eur len so súhlasom dozornej rady). **Takéto obmedzenie je však navonok voči tretím osobám neúčinné.** Porušenie týchto obmedzení môže zakladať napr. zodpovednosť za škodu člena predstavenstva, ktorý poruší takéto obmedzenie. Samotný právny úkon, ktorý člen predstavenstva urobí v rozpore s týmto obmedzením je platný, pretože ako štatutárny orgán je oprávnený konať vo všetkých veciach.

Obmedzením však nie je stanovené spoločné konanie niekoľkých členov predstavenstva, ktoré je zapísané v obchodnom registri. Právny úkon, ktorý urobí len jeden člen predstavenstva, ak musia konať spoločne niekoľkí členovia spoločne je neplatný. Podľa judikatúry tu je však potrebné rozlišovať medzi hmotnoprávnymi a procesnoprávnymi úkonmi, ktoré menom právnickej osoby robia členovia jej štatutárneho orgánu.²⁸⁵

Konanie dovnútra spoločnosti, ktoré sa označuje ako obchodné vedenie predstavuje rozhodovanie o vnútorných záležitostiach spoločnosti. Ide o všetky oblasti riadenia akciovej spoločnosti, najmä výrobnéj a obchodnej povahy, ktoré sa netýka práv tretích osôb. Je zjavné, že judikatúra a literatúra chápu obchodné vedenie ako rutinu dennej činnosti podniku, hoci z povahy vecí za obchodné vedenie považujú aj také konania, ktoré svojou povahou rutinné nie sú, ale k dennému, teda bežnému životu podniku patria.²⁸⁶

O priebehu zasadania predstavenstva a o jeho rozhodnutiach sa vyhotovuje zápisnica, ktorú podpisuje predseda predstavenstva a zapisovateľ. Každý člen predstavenstva má právo, aby v zápisnici bol uvedený jeho odlišný názor na prerokúvanú záležitosť

²⁸⁵ Ústavný súd SR: II. ÚS 350/2021: V posudzovanej veci najvyšší súd aproboval právny názor krajského a okresného súdu, podľa ktorého právny úkon len jedného konateľa, ak majú konať spoločne dvaja konatelia, je absolútne neplatný. V tomto kontexte je potrebné poukázať na rozdiel medzi hmotnoprávnymi úkonmi a procesnoprávnymi úkonmi. Pokiaľ súd odmietol odpor sťažovateľky – právnickej osoby podpísanej len jedným z dvoch spoločne konajúcich konateľov, a nevyzval ju na odstránenie tohto nedostatku, ide o formalistický a prísny prístup, ktorého následkom je porušenie práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Súd mal sťažovateľku vyzvať na odstránenie tohto nedostatku a doplnenia podpisu aj druhého konateľa postupom podľa § 129 CSP.

²⁸⁶ HAVEL, B. Obchodní korporace ve světle proměn: Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Praha: Auditorium s r. o., 2010, vydání první, s 180.

7.2.2. Povinnosti predstavenstva a zodpovednosť za porušenie povinností

Okrem tých povinností, ktoré sú stanovené v Obchodnom zákonníku a v osobitných zákonoch, povinnosti predstavenstva by mali byť určené najmä v zmluve o výkone funkcie, ktorú uzatvára člen predstavenstva s akciovou spoločnosťou podľa § 66 OBZ. Pretože funkcia člena predstavenstva vzniká jeho voľbou bez ohľadu na to, či zmluva o výkone funkcie je uzavretá, v prípade absencie tejto zmluvy, povinnosti člena predstavenstva sú určené Obchodným zákonníkom alebo iným zákonom.

Obchodný zákonník ukladá členom predstavenstva povinnosti vo vzťahu k:

- valnému zhromaždeniu,
- dozornej rade,
- akcionárom a tretím osobám.

Vo vzťahu k valnému zhromaždeniu má predstavenstvo viac povinností. Predstavenstvo je predovšetkým povinné zvolať valné zhromaždenie podľa pravidiel určených stanovami. Ďalej je povinné predložiť valnému zhromaždeniu na schválenie účtovnú závierku, návrh na rozdelenie zisku alebo úhradu strát a ďalšie dokumenty (napr. výročnú správu, všetky písomnosti potrebné k fúzii a rozdeleniu spoločnosti a pod.).

Vo vzťahu k dozornej rade je predstavenstvo povinné najmenej raz ročne podať informácie o zásadných zámeroch obchodného vedenia vrátane predpokladaného vývoja stavu majetku financií a výnosov, informácie o všetkých skutočnostiach, ktoré môžu ovplyvniť podnikateľskú činnosť a o stave majetku.

Vo vzťahu k akcionárom a tretím osobám (najmä veriteľom spoločnosti) je predstavenstvo povinné zvolať riadne alebo mimoriadne valné zhromaždenie, ak zistí, že strata spoločnosti presiahla hodnotu jednej tretiny základného imania alebo to možno predpokladať. Povinnosti so zvolávaním valného zhromaždenia sa týkajú obsahu pozvánky, zverejňovania dokumentov, vypracovania správ, vyhotovenia zápisnice a pod. Ďalej má povinnosť uložiť účtovnú závierku a výročnú správu do registra účtovných závierok. Do tejto skupiny povinností je možné zaradiť aj povinnosti pri oceňovaní

nepenažného vkladu (§ 59b OBZ), povinnosti pri spoločnosti v kríze (§ 67f OBZ), kontrolu plnenia vo vzťahu k akcionárom a zakladateľom, pri poskytovaní úveru, pôžičky, zabezpečení záväzku (§§ 59a, 67k, 196a OBZ), zvyšovaní a znižovaní základného imania (§ 202 – § 216 OBZ), pri transformačných zmenách podľa osobitného zákona²⁸⁷ a pod. Povinnosti predstavenstva sú vyjadrené aj v príkaze pre spoločnosť, aby zaobchádzala so všetkými akcionármi za rovnakých podmienok rovnako (§ 176b OBZ).

Osobitné povinnosti sú stanovené členom predstavenstva vo vzťahu k zákazu konkurenčného konania. Ustanovenie § 196 OBZ, ktoré upravuje zákaz konkurencie je kogentné, a preto rozsah konkurenčného konania členov predstavenstva nie je možné znížiť. Naopak, zákon umožňuje zákaz konkurencie rozšíriť v stanovách. Zákon zakazuje členom predstavenstva uzatvárať vo vlastnom mene alebo na vlastný účet obchody, ktoré súvisia s podnikateľskou činnosťou spoločnosti a sprostredkovať pre iné osoby obchody spoločnosti. Ďalej sa člen predstavenstva nesmie zúčastňovať na podnikaní inej spoločnosti ako spoločník s neobmedzeným ručením alebo člen štatutárneho orgánu inej právnickej osoby s podobným predmetom podnikania s výnimkou stanovených prípadov.

Ďalšie povinnosti stanovujú osobitné zákony ako napr. povinnosť predchádzať úpadku, povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu v prípade úpadku podľa § 11 zákona o konkurze a reštrukturalizácii a pod.

Zákonným príkazom pre plnenie povinností členov predstavenstva a výkon ich funkcie vôbec, je výkon pôsobností s náležitou starostlivosťou, ktorý zahŕňa dve zložky:

- odbornosť,
- lojalitu.

Odborná starostlivosť predpokladá odborné znalosti predstavenstva v oblasti predmetu podnikania akciovej spoločnosti, pričom zákon vyžaduje, aby si predstavenstvo pred príslušným rozhodnutím obstaralo všetky dostupné informácie

²⁸⁷ Ide o zákon 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstiev a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

na vydanie kvalifikovaného rozhodnutia. Povinnosť starostlivosti (povinnosť profesionality) je štandardom konania voleného orgánu kapitálovej spoločnosti a predstavuje požiadavku na určitú kvalitu postupu, kompetentnosti pri výkone príslušnej činnosti.²⁸⁸

Princíp lojality vyžaduje, aby predstavenstvo vykonávalo svoju pôsobnosť v súlade so záujmami všetkých akcionárov. Zákon vyslovene zakazuje predstavenstvu uprednostňovať záujmy jeho členov, záujmy tretích osôb alebo záujmy len niektorých akcionárov pred záujmami spoločnosti. K pravidlám výkonu funkcie, ktoré sú uvedené len príkladne patrí aj povinnosť zachovávať mlčanlivosti o dôverných informáciách, ktorých prezradenie by mohlo negatívne ovplyvniť činnosť akciovkej spoločnosti (tzv. *fiduciárne povinnosti*).

Vzťah člena predstavenstva a obchodnej spoločnosti je *ex lege* vzťahom obchodnoprávnym. Člen predstavenstva môže byť zároveň aj akcionárom, čo je tiež vzťah obchodnoprávny, avšak vzťahom samostatným nezávislým na členstve v predstavenstve s iným obsahom práv a povinností. Súčasne člen predstavenstva môže byť aj v pracovnoprávnom vzťahu, ktorého obsah určuje pracovná zmluva a Zákonník práce (napr. vykonáva funkciu riaditeľa). Uvedené tri právne vzťahy sú na sebe nezávislé čo do ich vzniku a zániku a čo do zodpovednosti za porušenie povinnosti. Dlhodobá judikatúra a právna doktrína neprípúšťala výkon funkcie štatutárneho orgánu v rámci pracovnoprávneho vzťahu. Postupne sa od tohto názoru upustilo s tým, že zodpovednosť člena štatutárneho orgánu pri výkone funkcie sa posudzuje podľa Obchodného zákonníka, a nie podľa „zníženej“ zodpovednosti podľa Zákonníka práce.²⁸⁹

Ustanovenie § 194 OBZ stanovuje osobitnú zodpovednosť členov predstavenstva, ktorí spôsobia škodu spoločnosti, ak nedodržia uvedené pravidlá pri výkone svojej funkcie. Zákon príkladne

²⁸⁸ ĎURAČINSKÁ, J. In: PATAKYOVÁ, M., ĎURICA, M., HUSÁR J. a kol. Aplikované právo obchodných spoločností a družstva– ťažiskové inštitúty. I. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2021, 311.

²⁸⁹ Bližšie pozri napr.: LICHNOVSKÁ R. Súbeh výkonu funkcie člena štatutárneho orgánu a pracovnoprávneho vzťahu. Dostupné z: <https://www.legalis.sk/sk/casopis/sukromne-pravo/subeh-vykonu-funkcie-clena-statutarneho-organu-a-pracovnopravneho-vztahu.m-2842.html>

vymenúva typické porušenia povinností stanovené v Obchodnom zákonníku (napr. porušovanie pravidiel pre poskytovanie plnenia akcionárom, nadobudnutie majetku v rozpore s § 59a OBZ, vydanie akcií v rozpore so zákonom, poskytnutie plnenia alebo zábezpeky v rozpore s § 220ga až 220ca OBZ a ďalšie).

Ide o objektívnu zodpovednosť, pri ktorej sa nevyžaduje zavinenie. Pre vznik zodpovednosti za škodu sa vyžaduje:

- vznik škody,
- porušenie povinnosti,
- *kauzálny nexus* medzi porušením povinnosti a vznikom škody.

Člen predstavenstva sa môže zodpovednosti zbaviť, ak preukáže, že pri výkone svojej pôsobnosti postupoval s odbornou starostlivosťou a v dobrej viere, že koná v záujme spoločnosti. Obidva dôvody, odborná starostlivosť a dobrá viera musia byť splnené kumulatívne. *Ex lege* nezodpovedajú členovia predstavenstva vtedy, ak spoločným konaním vykonávali uznesenie valného zhromaždenia. Zodpovednosť členov predstavenstva je však daná, ak uznesenie valného zhromaždenia je v rozpore so zákonom alebo sa týka povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu (napr. uznesením valného zhromaždenia bolo rozhodnuté, že členovia predstavenstva nepodajú návrh na vyhlásenie konkurzu i napriek tomu, že tak boli povinní urobiť podľa § 11 zákona o konkurze a reštrukturalizácii).

Aj napriek tomu, že predstavenstvo bude postupovať s náležitou starostlivosťou, výsledok ich rozhodnutia nebude pre spoločnosť prospešný. Zahraničná judikatúra formuluje právo na podnikateľský úsudok (*business-judgment-rule*). Pri aplikácii tohto princípu sa nehodnotí výsledok rozhodnutia (jeho dopad na spoločnosť), ale postup, ktorý mu predchádzal.

Vo vzťahu k spoločnosti ako poškodenej osobe zodpovedajú členovia predstavenstva spoločne a nerozdielne v dôsledku čoho si spoločnosť môže uplatniť náhradu škodu voči všetkým členom predstavenstva alebo len voči niektorým. Vzhľadom nato, že predstavenstvo ako štatutárny orgán koná menom spoločnosti, v záujme toho, aby nedošlo k zníženiu tejto osobitnej zodpovednosti, zákon vylučuje dohody medzi spoločnosťou a členom predstavenstva,

ktoré by vylučovali alebo obmedzovali túto zodpovednosť. Rovnako zakazuje takúto úpravu v stanovách a stanovuje podmienky na vzdanie sa práva na náhradu škody samotnou spoločnosťou (§ 194 OBZ).

V záujme toho, aby bolo možné uplatniť právo na náhradu škody voči členom predstavenstva, právo na náhradu škody je oprávnený uplatniť menom spoločnosti dozorná rada a za podmienok stanovených v § 182 OBZ minoritný akcionár (§ 182 OBZ) tzv. *derivátnou* žalobou. Akcionár, ktorý podá žalobu menom spoločnosti proti členom predstavenstva je povinný platiť trovy tohto konania a v prípade, že súd prizná právo na náhradu trov konania spoločnosti, žalovaná sporová strana ich uhrádza akcionárovi. Právo na náhradu škody si môže uplatniť aj veriteľ vo svojom mene a na vlastný účet za predpokladu, že si nemôže uplatniť svoju pohľadávku z majetku spoločnosti. Veriteľ má zachované právo na náhradu škody aj vtedy, ak sa spoločnosť vzdala práva na náhradu škody. V prípade vyhlásenia konkurzu uplatňuje právo na náhradu škody, ktoré vzniklo spoločnosti správca v prospech konkurznej podstaty.

Zodpovednosť členov predstavenstva sa prejavuje aj v možnosti ich odvolania z funkcie a v širšom ponímaní aj v zákonom ručení za nevymáhanie pohľadávok spoločnosti v stanovených prípadoch.²⁹⁰ Osobitná zodpovednosť vzniká voči členom predstavenstva pri porušení povinnosti zákazu konkurencie podľa § 65 OBZ alebo podľa zákona o konkurze a reštrukturalizácii a pod.²⁹¹

7.2.3. Pravidlá poskytovania plnenia osobám oprávneným konať za spoločnosť

Obchodný zákonník zaviedol v § 196a podmienky pre tzv. vnútorné obchodovanie. Ide o vymedzený druh plnení akciovej spoločnosti osobám, ktoré sú oprávnené konať za spoločnosť.

²⁹⁰ Napr. pri nadobudnutí majetku v rozpore s § 59b OBZ, pri porušení zákazu vrátenia plnenia nahradzujúceho vlastné zdroje podľa § 67f OBZ, pri porušení zákazu vrátenia vkladu podľa § 67k OBZ.

²⁹¹ Členovia štatutárneho orgánu zodpovedajú vo forme zmluvnej pokuty za nepodanie návrhu na vyhlásenie konkurzu podľa § 11 KR a veriteľom za škodu spôsobenú porušením tejto povinnosti podľa § 11a KR. Bližšie pozri: ĎURICA, M. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1496.

Týmito pravidlami sa zavádza preventívny ochranný mechanizmus pri zmluvách s majetkovým plnením, ktoré uzatvára akciová spoločnosť s osobou, ktorá je oprávnená konať za akciovú spoločnosť.

Kontrola plnenia sa týka poskytnutia úveru, pôžičky, prevodu majetku, prenechania majetku do užívania alebo zabezpečenia záväzku určenej osobe (napr. ručenia a pod.). Určenou osobou je člen predstavenstva, prokurista alebo iná osoba oprávnená konať za spoločnosť (napr. vedúci organizačnej zložky zapísanej v obchodnom registri). Zákon rozširuje kontrolný mechanizmus aj na osoby im blízke (§ 116 OZ) a na osoby, ktoré konajú na ich účet.

Vymedzené plnenie zo strany akciovej spoločnosti uvedeným osobám (napr. prenechanie priestorov donájmu členovi predstavenstva alebo poskytnutie úveru) je možné len s predchádzajúcim súhlasom dozornej rady a za podmienok obvyklých v bežnom obchodnom styku (napr. musí ísť o výšku nájmu alebo úrokov, ktoré sa v tom období bežne dohodujú v štandardnom obchodnom styku a pod.). Obidve podmienky musia byť splnené kumulatívne, inak je právny úkon neplatný. Súhlas dozornej rady sa nevyžaduje ak ide o plnenie, ktoré poskytuje ovládajúca osoba pre ovládanú osobu (§ 66a OBZ).

Pri verejných akciových spoločnostiach je kontrolný mechanizmus zavedený v podobe pravidiel pre významné obchodné transakcie, pri ktorých sa vyžaduje okrem splnenia ďalších podmienok súhlas valného zhromaždenia (§ 220ga OBZ). Z týchto dôvodov sa § 196a OBZ vzťahuje na verejné akciové spoločnosti len vtedy, ak vymedzené plnenie nespadá pod kritériá pre významné obchodné transakcie.

7.3. Dozorná rada akciovej spoločnosti

Dualistický model riadenia akciovej spoločnosti predpokladá existenciu dozornej rady, ktorá je podľa našej právnej úpravy jej obligatórnym orgánom. **Dozorná rada musí mať najmenej troch členov, ak stanovy neurčujú vyšší počet. Členov dozornej rady volí valné zhromaždenie. V záujme účasti zamestnancov na riadení spoločnosti Obchodný zákonník vyžaduje, aby v spoločnosti, ktorá má viac ako 50 zamestnancov v hlavnom**

pracovnom pomere volili zamestnanci 1/3 členov dozornej rady. Stanovy môžu určiť, že členov dozornej rady volia zamestnanci aj pri menšom počte zamestnancov. Zároveň stanovy môžu určiť, že zamestnanci volia vyšší počet zamestnancov ako 1/3 za predpokladu, že počet členov dozornej rady volený akcionármi je vždy vyšší ako počet členov dozornej rady volený zamestnancami.

Funkčné obdobie členov dozornej rady určujú stanovy, nesmie byť však dlhšie ako päť rokov. Členom dozornej rady môže byť len fyzická osoba, pričom jej funkcia je nezlučiteľná s funkciou člena predstavenstva, prokuristu, alebo inej osoby, ktorá je oprávnená podľa zápisu v obchodnom registri konať v mene spoločnosti. Osobitné zákony môžu vyžadovať ďalšie predpoklady na výkon funkcie.²⁹²

Aj člen dozornej rady musí mať spôsobilosť na právne úkony a nesmie byť vylúčený z výkonu funkcie podľa § 13a OBZ. Z povahy ich funkcie vyplýva, že by mali mať odbornú spôsobilosť v oblasti ekonomiky a účtovníctva, ale aj ohľadne predmetu činnosti akciovej spoločnosti. Vzťah člena dozornej rady a akciovej spoločnosti je *ex lege* obchodnoprávny. Niektoré právomoci sú zverené dozornej rade ako orgánu a niektoré individuálne jej členom.

Funkciou dozornej rady je dohľad nad:

- **predstavenstvom,**
- **podnikateľskou činnosťou spoločnosti.**

Účelom dohľadu nad predstavenstvom je kontrola činnosti jednotlivých členov predstavenstva pri výkone ich pôsobnosti. Dohľad sa vzťahuje tak na ich konanie menom spoločnosti navonok ako aj obchodného vedenia. Výkon nad podnikateľskou činnosťou sa týka akciovej spoločnosti ako právnickej osoby. Obidve oblasti dohľadu spolu súvisia a sú navzájom prepojené, pretože pôsobenie predstavenstva sa prejaví na výkone podnikateľskej činnosti akciovej spoločnosti. Kontrolný výkon funkcie dozornej rady sa koncentruje predovšetkým na ekonomické výsledky podnikania. Za týmto účelom sú členovia dozornej rady oprávnení nahliadať do záznamov týkajúcich sa činností spoločnosti. Dozorná rada

²⁹² Napr. podľa § 24 zákona o bankách zloženie štatutárneho orgánu a dozornej rady musí byť také, aby vedomosti, zručnosti a skúsenosti štatutárneho orgánu ako celku a dozornej rady ako celku zodpovedali činnosti banky vrátane hlavných rizík.

je oprávnená a povinná kontrolovať, či podnikateľská činnosť spoločnosti je vykonávaná v súlade s právnymi predpismi, stanovami a rozhodnutiami valného zhromaždenia.

Ak to vyžadujú záujmy spoločnosti, **dozorná rada je oprávnená zvolať valné zhromaždenie a navrhovať príslušné opatrenia.** Potreba zvolania valného zhromaždenia vyplynie z kontrolnej činnosti dozornej rady. Do jej kontrolnej činnosti patrí aj účtovná závierka a návrh na rozdelenie zisku alebo úhradu strát, ktoré predstavenstvo predkladá valnému zhromaždeniu na schválenie. Dozorná rada predkladá k týmto dokumentom valnému zhromaždeniu svoje stanovisko. Členovia dozornej rady sú oprávnení zúčastňovať sa rokovania valného zhromaždenia, na ktorom informujú o výsledkoch svojej kontrolnej činnosti a majú právomoc vzniesť protest na valnom zhromaždení. Dozorná rada rozhoduje aj o tom, či je predstavenstvo povinné na valnom zhromaždení poskytnúť akcionárovi požadovanú informáciu, vyjadruje sa k postupom pri fúzií, pri rozdelení spoločnosti a pod.

Za podmienok stanovených v § 182 OBZ je dozorná rada povinná uplatňovať nároky voči členom predstavenstva (*derivátna žaloba*). Ak dozorná rada vymáha na súde nároky spoločnosti voči členom predstavenstva, určí svojho člena, ktorý zastupuje spoločnosť. Dozorná rada má právo svojím rozhodnutím obmedziť právomoc predstavenstva konať menom spoločnosti navonok aj keď toto obmedzenie je voči tretím osobám neúčinné.

Okrem uvedenej tzv. obligatórnej právomoci dozornej rady môžu stanovy rozšíriť jej právomoc o voľbu členov predstavenstva (tzv. fakultatívna právomoc dozornej rady).

Dozorná rada rozhoduje väčšinou hlasov svojich členov. Na zodpovednosť členov dozornej rady, zákaz konkurencie a pravidiel pre vnútorné obchodovania platia ustanovenia, ktoré sa vzťahujú na členov predstavenstva (§ 200 OBZ).

7.4. Odmeňovanie orgánov verejnej akciovej spoločnosti

Transpozícia Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) zo 17. mája 2017, ktorou sa mení smernica 2007/36/ES, pokiaľ ide o podnietenie dlhodobého zapojenia akcionárov sa premietla

do ustanovení § 201a – § 201e OBZ, ktoré upravujú pravidlá pre odmeňovanie členov určených orgánov a iných osôb vo verejnej akciovej spoločnosti.²⁹³ Pravidlá odmeňovania sa vzťahujú na členov predstavenstva, členov dozornej rady, na osoby pôsobiace na najvyššom stupni riadenia spoločnosti, ak takáto pozícia v spoločnosti existuje, a ich zástupcu, ak nie sú členmi predstavenstva alebo dozornej rady spoločnosti.

Pravidlá odmeňovania vypracúva predstavenstvo a schvaľuje ich valné zhromaždenie. Pravidlá odmeňovania, pre ktoré zákon stanovuje presné pravidlá v kogentnom ustanovení sa vypracúvajú najviac na štyri roky. Tieto pravidlá musí spoločnosť zverejniť na svojom webovom sídle a musia byť zverejnené po celú dobu ich platnosti.

Predstavenstvo je povinné vypracovať podrobnú správu o odmeňovaní všetkých členov orgánov, ktorej obsah je stanovený v kogentnom ustanovení (§ 201c OBZ). Táto správa musí byť zverejnená na webovom sídle spoločnosti 10 rokov od jej schválenia valným zhromaždením.

8. Zmeny základného imania akciovej spoločnosti

Počas existencie akciovej spoločnosti môžu nastať situácie, keď je potrebné zvýšiť základné imanie ako jednej zo zložiek vlastného imania, napr. v záujme prekonania krízy spoločnosti, alebo v záujme financovania nového podnikateľského zámeru.

Akciová spoločnosť musí mať základné imanie minimálne v zákonom stanovenej výške, ktoré musí byť zapísané v obchodnom registri. S výnimkou akciovej spoločnosti s premenlivým základným imaním, **akciová spoločnosť musí vydať akcie, ktorých menovitá hodnota sa rovná výške základného imania.** Právna úprava Obchodného zákonníka ohľadne zvýšenia a zníženia základného imania vychádza z práva Európskej únie.²⁹⁴

²⁹³ Právna úprava sa nachádza v čl. 9a, 9b Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) zo 17. mája 2017, ktorou sa mení smernica 2007/36/ES, pokiaľ ide o podnietenie dlhodobého zapojenia akcionárov.

²⁹⁴ V súčasnosti ide o čl. 68–85 Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 169/46, 30. 6. 2017).

8.1. Zvýšenie základného imania valným zhromaždením

O zvýšení základného imania rozhoduje zásadne valné zhromaždenie na návrh predstavenstva 2/3 väčšinou hlasov prítomných akcionárov, ak stanovy neurčujú vyšší počet hlasov. V prípade, že akciová spoločnosť emitovala viac druhov akcií, vyžaduje sa stanovená väčšina u každého druhu akcií. Pozvánka na valné zhromaždenie, ktoré rozhoduje o zvýšení základného imania musí mať okrem všeobecných náležitostí aj osobitné obsahové náležitosti (§ 202 OBZ).

Osobitné obsahové náležitosti sa týkajú najmä dôvodov zvýšenia základného imania, spôsobu jeho zvýšenia a akcií, ktoré majú byť vydané na základe zvýšenia základného imania. Pri zvýšení základného imania nepeňažným vkladom musí pozvánka obsahovať aj údaje o nepeňažnom vklade. O konaní valného zhromaždenia sa musí vyhotoviť notárska zápisnica.

Účinky zvýšenia základného imania nastávajú, s výnimkou podmieneného zvýšenia, až zápisom zvýšenia základného imania do obchodného registra.

Základné imanie akciovej spoločnosti je možné zvýšiť:

- a) **upísaním nových akcií,**
- b) **podmieneným spôsobom,**
- c) **z majetku spoločnosti,**
- d) **kombinovaným spôsobom.**

a) **Zvýšenie základného imania upísaním nových akcií**

Zvýšenie upísaním nových akcií sa označuje ako tzv. **efektívne zvýšenie základného imania, pretože do majetku spoločnosti sa získajú nové zdroje od akcionárov alebo od tretích osôb.** Samotné uznesenie valného zhromaždenia o zvýšení základného imania musí obsahovať náležitosti stanovené taxatívnym výpočtom v kogentnom ustanovení (najmä údaje o akú sumu sa zvyšuje základné imanie, údaje, ktoré sa týkajú upisovania akcií, údaje o emitovaných akciách a ďalšie – § 203 OBZ).

Zvýšenie základného imania upísaním nových akcií je možné len, pokiaľ akcionári splatili emisný kurz všetkých doteraz upísaných akcií. Táto podmienka sa nevzťahuje na akcie vydané

zamestnancom. Aj pri nesplatení doteraz upísaných akcií je možné rozhodnúť o zvýšení základného imania nepeňažnými vkladmi alebo ak sa majú akcie vydať len zamestnancom spoločnosti. Pri vydaní akcií zamestnancom môže valné zhromaždenie rozhodnúť, že zamestnanci nadobudnú akcie za nižšiu cenu ako je emisný kurz, ak spoločnosť uhradí tento rozdiel z vlastných zdrojov. Vydaním akcií zamestnancom motivuje akciová spoločnosť zamestnancov na riadení spoločnosti a zároveň im umožní podieľať sa na zisku spoločnosti.

Základným právom akcionára pri zvyšovaní základného imania je prednostné právo na upísanie akcií, a to v takom pomere v akom sa doteraz podieľajú na doterajšom základnom imaní. Tým sa zachová ich „kapitálová sila“ aká bola pri založení a vzniku spoločnosti. Toto pravidlo nie je možné dodržať, ak sa základné imanie zvyšuje nepeňažnými vkladmi, čo však musí schváliť valné zhromaždenie. V právnej doktríne nie je zhoda na tom, či právo na prednostné upísanie akcií je vylúčené aj vtedy, ak sa emisná hodnota upísaných akcií spláca čiastočne nepeňažným vkladom a čiastočne vkladom peňažným.²⁹⁵ Právo akcionárov na prednostné upísanie nie je možné obmedziť ani vylúčiť stanovami. Takýto zásah do práv akcionárov je možné vykonať len rozhodnutím valného zhromaždenia, ktoré rozhoduje o zvýšení základného imania. Valné zhromaždenie tak môže rozhodnúť len, ak to vyžadujú dôležité záujmy spoločnosti na základe písomného návrhu predstavenstva, v ktorom zdôvodní, prečo navrhuje tento postup pri zvýšení základného imania. Tento postup sa využíva najmä vtedy, ak spoločnosť potrebuje vstup investora, ktorý napr. požaduje, aby mal aspoň jednoduchú alebo 2/3 väčšinu. Obchodný zákonník za dôležitý záujem na obmedzení alebo vylúčení prednostného práva na upísanie akcií považuje vydanie akcií zamestnancom.

Za predpokladu, že valné zhromaždenie rozhodne o zvýšení základného imania, predstavenstvo je oprávnené podať návrh na zápis zvýšenia základného imania do obchodného registra, len ak

²⁹⁵ K tomu pozri: PATAKYOVÁ, M. In: PATAKYOVÁ, M a kol. Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 922. PALA, R, PALOVÁ, I., ŽITŇANSKÁ, J. In: OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 1317.

boli upísané všetky akcie (akcionári prejavia záujem o investovanie do akciovej spoločnosti a o získanie ďalších akcií), o ktoré sa má zvýšiť základné imanie a splatených bolo aspoň 30 % ich menovitej hodnoty. (Nepeňažné vklady musia byť splatené pred podaním návrhu na zápis do obchodného registra.). Ak spoločnosť nepodá návrh na zápis do obchodného registra do 90 dní odo dňa upísania akcií, upísanie akcií je neúčinné.

b) Podmienené zvýšenie základného imania

Akciová spoločnosť môže získať ďalšie zdroje do spoločnosti aj od tretích osôb, ak akcionári nemajú záujem o upísanie ďalších akcií alebo ju môžu k tomu viesť iné dôvody. **Akciová spoločnosť je oprávnená okrem akcií vydať aj vymeniteľné alebo prioritné dlhopisy.** Dlhopis zabezpečuje jeho majiteľovi vyplatenie jeho menovitej hodnoty a príslušný úrokový výnos alebo výmenu za iný druh dlhopisu. **Majiteľ vymeniteľných dlhopisov sa môže po ich splatnosti rozhodnúť pre ich preplatenie (menovitá hodnota a úrokový výnos) alebo bude mať záujem stať sa akcionárom a vymení ich za akcie. Pri prioritných dlhopisoch má majiteľ dlhopisu právo na jeho preplatenie alebo na prioritné upísanie akcií.**

Akciová spoločnosť môže vydať vymeniteľné alebo prioritné dlhopisy len ak rozhodne o podmienenom zvýšení základného imania. Valné zhromaždenie môže rozhodnúť o podmienenom zvýšení základného imania najviac do výšky polovice základného imania, ktoré má spoločnosť zapísané v obchodnom registri. Uznesenie valného zhromaždenia musí obsahovať náležitosti stanovené taxatívnym výpočtom v kogentnom ustanovení (najmä údaje o dôvodoch a výške zvýšenia, výmenný kurz dlhopisov a akcií a ďalšie – § 207 OBZ).

Rozhodnutie o podmienenom zvýšení základného imania s uvedením jeho výšky sa zapisuje do obchodného registra. Právo na výmenu vymeniteľných dlhopisov za akcie je možné až po splatení emisného kurzu dlhopisov. K zvýšeniu základného imania dochádza uplatnením práva na výmenu vymeniteľných dlhopisov za akcie, čím majiteľ dlhopisu získava práva akcionára. Výmena dlhopisov má vo vzťahu k zvýšeniu základného imania konštitutívny

účinnok a k zvýšeniu dochádza v takom rozsahu, v akom majitelia dlhopisov vymenia dlhopisy za akcie. Pri prioritných dlhopisoch dochádza k zvýšeniu základného imania uplatnením práva na prednostné upísanie akcií a splatením ich emisného kurzu alebo časti v stanovenej výške.

Predstavenstvo je povinné podať návrh na zápis zvýšenia základného imania do obchodného registra najneskôr do jedného mesiaca od skončenia kalendárneho roka v takom rozsahu v akom došlo v minulom roku k jeho zvýšeniu výmenou dlhopisov za akcie alebo upísaním akcií za prioritné dlhopisy. **Zápis zvýšenia základného imania do obchodného registra má v tomto prípade len deklaratórny účinok.**

c) Zvýšenie základného imania z majetku spoločnosti

Akciová spoločnosť môže rozhodnúť o zvýšení základného imania z vlastného majetku. Tento spôsob sa považuje za neefektívny, pretože **majetok spoločnosti sa nezvýši z nových (externých) zdrojov, ale sa „zabráni“ jeho odlivu formou rozdelenia na dividendy, ide preto len o tzv. nominálne zvýšenie základného imania. Na zvýšenie základného imania sa môže použiť len nerozdelený zisk alebo iné zdroje, ktoré si spoločnosť vytvorila zo zisku alebo iné vlastné zdroje, ktoré spoločnosť vykáže v individuálnej účtovnej závierke. Tieto zdroje musia byť preukázané schválenou individuálnou účtovnou závierkou nie staršou ako šesť mesiacov. Zároveň musia byť splnené všetky podmienky na rozdelenie zisku stanovene v § 179 OBZ. Uznesenie o zvýšení základného imania musí obsahovať náležitosti, ktoré sú stanovené taxatívnym výpočtom v kogentnom ustanovení (najmä sumu o ktorú sa základné imanie zvyšuje, určenie vlastných zdrojov, spôsob zvýšenia – § 208 OBZ).**

Aj pri tomto spôsobe zvýšenia základného imania sa akcionári podieľajú na jeho zvýšení v takom rozsahu v akom sa podieľajú na doterajšom základnom imaní, čím sa zachová doterajší „pomer síl“ akcionárov. Samotné zvýšenie základného imania sa realizuje v závislosti na podobe akcií. Pri listinných akciách sa zvýšenie vykoná tak, že sa akcionárom bezplatne vydajú nové akcie alebo sa pôvodné akcie vymenia za nové akcie vyššej hodnoty alebo sa na

pôvodných akciách vyznačí stanoveným spôsobom nová zvýšená hodnota.

Pri zaknihovaných akciách sa zvýšenie vykoná zmenou zápisu ohľadne výšky ich menovitej hodnoty v Centrálnom depozitári cenných papierov SR.

d) Kombinované zvýšenie základného imania

Kombinované zvýšenie základného imania sa realizuje pri zvýšení základného imania upísaním nových akcií tak, že valné zhromaždenie rozhodne, že časť emisného kurzu upisovaných akcií bude krytá z vlastných zdrojov, teda z majetku spoločnosti a zvyšok splatí akcionár. Aj pri tomto spôsobe zvýšenia musia byť vlastné zdroje preukázané individuálnou účtovnou závierkou.

V tomto prípade je vylúčené zvýšenie základného imania nepeňažnými vkladmi alebo obmedzenie alebo vylúčenie práva na prednostné upísanie. Uznesenie valného zhromaždenia o zvýšení základného imania musí obsahovať stanovené náležitosti stanovené taxatívnym výpočtom v kogentnom ustanovení (sumu, o ktorú sa základné imanie zvyšuje, údaje o upisovaných akciách, výšku emisného kurzu, ktorý nepodlieha splateniu a ďalšie – § 209 OBZ).

8.2. Zvýšenie základného imania predstavenstvom

Zvyšovanie základného imania prostredníctvom valného zhromaždenia je pomerne zložitý proces. Z týchto dôvodov **zákon umožňuje akcionárom, aby delegovali svoju právomoc na predstavenstvo. Delegáciu právomoci môžu akcionári vyjadriť v stanovách alebo v konkrétnom rozhodnutí valného zhromaždenia.**

Poverenie predstavenstva na rozhodovanie o zvýšení základného imania môže byť najdlhšie na päť rokov a možno ho opakovane predlžovať vždy najviac na päť rokov. V poverení musí byť uvedená výška, do ktorej môže predstavenstvo zvýšiť základné imanie, spôsob akým môže zvýšiť základné imanie, menovitú hodnotu, formu druh a podobu akcií, ktoré môžu byť vydané na zvýšenie základného imania. Pokiaľ má byť na zvýšenie základného imania

použitý nepeňažný vklad, poverenie musí obsahovať aj podmienky schválenia a ocenenia nepeňažného vkladu.

Rozhodnutie valného zhromaždenia o poverení predstavenstva zvýšiť základné imanie sa zapisuje do obchodného registra s uvedením schválenej výšky základného imania a samotné uznesenie valného zhromaždenia sa ukladá do zbierky listín. Predstavenstvo nemôže rozhodnúť o zvýšení základného imania pred zápisom rozhodnutia valného zhromaždenia o poverení predstavenstva zvýšiť základné imanie do obchodného registra

Predstavenstvo je oprávnené rozhodnúť o zvýšení základného imania ktorýmkoľvek spôsobom tak ako valného zhromaždenie za predpokladu, že má takýto spôsob schválený rozhodnutím valného zhromaždenia. Na samotný postup predstavenstva pri zvyšovaní základného imania sa primerane použijú ustanovenia, ktoré upravujú jednotlivé spôsoby zvyšovania základného imania s určenými výnimkami (§ 210 OBZ). Rozhodnutie predstavenstva o zvýšení základného imania sa ukladá do zbierky listín.

8.3. Zníženie základného imania akciovej spoločnosti

Kým zvýšenie základného imania signalizuje zlepšenie majetkovej pozície akciovej spoločnosti, zníženie základného imania zväčša signalizuje negatívne ekonomické výsledky podnikania. **O znížení základného imania rozhoduje zásadne len valné zhromaždenie** a nemôže preniesť túto právomoc na predstavenstvo tak ako je to pri zvyšovaní základného imania.

O znížení základného imania rozhoduje valné zhromaždenie 2/3 väčšinou hlasov prítomných akcionárov, ak stanovy nevyžadujú vyššiu väčšinu hlasov. Pokiaľ bolo vydaných viac druhov akcií musí byť táto väčšina dosiahnutá u každého druhu akcií. Valné zhromaždenie rozhoduje o znížení základného imania na návrh predstavenstva. Pozvánka na valné zhromaždenie musí okrem všeobecných náležitostí obsahovať aj ďalšie osobitné náležitosti, ktoré sú určené v kognitnom ustanovení (dôvody a účel zníženia základného imania, rozsah zníženia, spôsob zníženia spôsob použitia zdrojov a ďalšie – § 212 OBZ).

V prvom kroku valné zhromaždenie rozhodne o znížení základného imania. Základné imanie nie je možné znížiť pod zákonom stanovenú hranicu s výnimkou prípadu, ak by rozhodlo o jeho znížení a súčasne zvýšení aspoň na minimálnu hranicu. Uznesenie o znížení základného imania musí obsahovať náležitosti stanovené taxatívnym výpočtom v kogentnom ustanovení (najmä dôvod a účel zníženia, rozsah zníženia, spôsob použitia získaných zdrojov, lehotu na predloženie akcií na ich výmenu – § 211 OBZ). Toto uznesenie sa ukladá do zbierky listín.

8.3.1. Spôsoby zníženia základného imania

Samotné zníženie základného imania je možné vykonať dvomi spôsobmi:

- **znížením menovitej hodnoty akcií,**
- **stiahnutím akcií z obehu.**

Zníženie menovitej hodnoty sa realizuje v závislosti na tom, či ide o akcie v listinnej alebo zaknihovanej podobe. Pri listinných akciách sa akcie vymenia za nové akcie s nižšou menovitou hodnotou alebo sa na pôvodných akciách predpísaným spôsobom vyznačí nižšia menovitá hodnota. Pri zaknihovaných akciách sa vykoná zmenou zápisu v Centrálnom depozitáriovi cenných papierov SR.

Druhý spôsob zníženia základného imania je stiahnutie akcií z obehu.²⁹⁶ Akciová spoločnosť môže stiahnuť z obehu akcie len na základe dohody s akcionárom alebo podľa zásad stanovených v rozhodnutí valného zhromaždenia alebo tie akcie, ktoré sú vyžrebované. Spôsob akým sa zníži základné imanie musí byť určený v rozhodnutí valného zhromaždenia. Bez dohody s akcionárom je možné vziať akcie z obehu len vtedy, ak tento spôsob výslovne upravujú stanovy v čase upisovania dotknutých akcií a musí to byť za primeranú odplatu.

Zníženie základného imania realizuje predstavenstvo, ktoré vyzve akcionárov predpísaným spôsobom na predloženie akcií na ich výmenu alebo za účelom vyznačenia zníženej hodnoty alebo za

²⁹⁶ Ustanovenia Obchodného zákonníka vychádzajú z čl. 79 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 169/46, 30. 6. 2017).

účelom ich stiahnutia z obehu v lehote stanovenej v uznesení valného zhromaždenia. Ak akcionári nepredložia akcie ďalší postup závisí od toho, či ide o výmenu akcií (za akcie s nižšou menovitou hodnotou) alebo vyznačenie nižšej menovitej hodnoty alebo stiahnutie akcií. Pri výmene akcií alebo pri vyznačení ich zníženej menovitej hodnoty je predstavenstvo povinné vyzvať akcionárov predpísaným spôsobom na predloženie akcií v dodatočnej lehote s upozornením, že inak budú akcie vyhlásené za neplatné. Ak akcionári nepredložia akcie ani v dodatočnej lehote, spoločnosť vydá nové akcie a tieto odpredá. Získaný výťažok po odpočítaní nákladov spojených s vyhlásením akcií za neplatné sa vyplatí pôvodnému majiteľovi akcií.

Pri nepredložení akcií za účelom ich stiahnutia je predstavenstvo povinné vyhlásiť nepredložené akcie za neplatné bez toho, aby stanovilo dodatočnú lehotu na ich predloženie.

Zaknihované akcie sa stiahnu z obehu ich zrušením u Centrálného depozitára cenných papierov SR. Akciová spoločnosť môže na zníženie základného imania použiť aj vlastné akcie tým, že ich stiahne z obehu (§ 161a – § 161e OBZ.).

8.3.2. Ochrana veriteľov pri znížení základného imania

V súlade s právom Európskej únie poskytuje Obchodný zákonník právnu ochranu veriteľom akciovej spoločnosti, ktorá rozhodla o znížení základného imania, pričom rozlišuje dve skupiny veriteľov. Prvú skupinu tvoria veritelia, ktorým vznikli pohľadávky voči akciovej spoločnosti pred zverejnením oznámenia o uložení uznesenia valného zhromaždenia o znížení základného imania v zierke listín.²⁹⁷

Predstavenstvo je povinné oznámiť všetkým týmto známym veriteľom do 30 dní od zverejnenia uvedeného uznesenia, že spoločnosť rozhodla o znížení základného imania a rozsah zníženia. Zároveň je predstavenstvo povinné toto oznámenie zverejniť dva krát po sebe aspoň s tridsaťdenným odstupom v Obchodnom vestníku.

²⁹⁷ Čl. 75 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 169/46, 30. 6. 2017).

Druhú skupinu tvoria veritelia nespliatných pohľadávok, ktorých je predstavenstvo povinné upozorniť, že sú oprávnení požadovať do 90 dní odo dňa, keď dostali oznámenie o znížení základného imania, inak do 90 dní odo dňa druhého zverejnenia, aby splnenie ich neuhradených pohľadávok bolo dostatočným spôsobom zabezpečené (napr. ručením, zriadením záložného práva a pod.).

Účelom tohto ustanovenia je poskytnúť právnu ochranu veriteľom nespliatných pohľadávok v dôsledku zníženia majetku spoločnosti. Právna ochrana sa neposkytuje veriteľom spliatných pohľadávok, pretože títo si mohli svoje pohľadávky vymáhať. Právo na zabezpečenie nemá veriteľ, ktorého pohľadávka je už primerane zabezpečená. Uvedená právna ochrana sa poskytuje veriteľom nespliatných pohľadávok pri tzv. efektívnom znížení základného imania, keď získané zdroje sa použijú na rozdelenie akcionárom. Zákon zakazuje poskytnúť plnenie akcionárom z dôvodu zníženia základného imania pred uplynutím lehôt na poskytnutie zabezpečenia.

V prípade, že si veritelia uplatnili právo na zabezpečenie svojich pohľadávok a napriek tomu sa neposkytlo všetkým oprávneným veriteľom spoločnosti dostatočné zabezpečenie alebo sa neskončili súdne konania o zabezpečenie pohľadávky, spoločnosť nemôže poskytnúť akcionárom plnenie z dôvodu zníženia základného imania. Pri poskytnutí plnenia v rozpore s týmito pravidlami, členovia predstavenstva ručia spoločne a nerozdielne svojím majetkom za záväzky spoločnosti voči veriteľom, ktorým spoločnosť neposkytla zabezpečenie, ak si ich nemôžu uspokojiť z majetku spoločnosti.

Právna ochrana veriteľom nespliatných pohľadávok nemusí byť poskytnutá pri tzv. nominálnom znížení základného imania, ak sa základné imanie znižuje znížením menovitej hodnoty akcií výlučne na krytie strát spoločnosti, čo musí byť uvedené v uznesení valného zhromaždenia. Druhý prípad kedy sa nemusí veriteľom poskytnúť právna ochrana je pri znížení základného imania stiahnutím akcií, ktorých emisný kurz bol splatený z obehu a akcionár ich poskytne bezplatne alebo sa mu vypláti odplata z čistého zisku.

9. Rezervný a kapitálový fond

Rezervný fond a kapitálový fond patria do skupiny tzv. fondov zo zisku, tzn. fondov, ktoré akciová spoločnosť vytvára obligatórne (rezervný fond) alebo fakultatívne (kapitálový fond).

9.1. Rezervný fond

Jedným z prostriedkov právnej ochrany veriteľov kapitálových spoločností je rezervný fond. Výška rezervného fondu a jeho dopĺňanie musia byť upravené v stanovách. Akciová spoločnosť je povinná vytvoriť rezervný fond už pri svojom vzniku najmenej vo výške 10 % základného imania. **Pri vzniku spoločnosti ho akciová spoločnosť vytvára najčastejšie z tzv. emisného ážia (rozdiel medzi emisnou a menovitou hodnotou akcií).**

Výška rezervného fondu pri vzniku spoločnosti je viazaná na výšku základného imania a musí byť vytvorená najmenej vo výške 10 % zo základného imania. Po vzniku spoločnosti je výška rezervného fondu viazaná na tvorbu čistého zisku a musí sa dopĺňať vo výške určenej v stanovách, najmenej však vo výške 10% z čistého zisku určeného v účtovnej závierke, a to až do výšky určenej v stanovách, najmenej však do výšky 20 % základného imania.

Nevytvorenie alebo nedopĺňanie rezervného fondu je dôvodom na zrušenie spoločnosti (§ 68b OBZ).²⁹⁸ Ak stanovy neurčujú inak, o použití rezervného fondu rozhoduje predstavenstvo. Použitie rezervného fondu je prísne účelové, pretože je ho možné použiť iba na krytie strát spoločnosti, ak osobitný zákon nestanovuje inak. Doplnenie rezervného fondu je jednou z podmienok aj pre určenie a vyplatenie podielu na zisku spoločnosti.

9.2. Kapitálový fond

Právna úprava kapitálového fondu bola do Obchodného zákonníka zavedená od 1. januára 2018 a vznikla z praktických

²⁹⁸ Bližšie pozri napr. ĎURICA, M., KUBINEC, M., NÉMETHOVÁ, M. In: PATAKYOVÁ, M., ĎURICA, M., HUSÁR, J. a kol. Aplikované právo obchodných spoločností a družstiev – ťažiskové inštitúty. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s. r. o., 2021, s.766.

potrieb spoločnosti, pretože spoločníci vkladali do obchodnej spoločnosti svoje finančné prostriedky, ale nemali záujem, aby sa stali súčasťou základného imania formou jeho zvyšovania, čo potom vyvolávalo aj potreby zmien v rezervnom fonde.

Kapitálový fond umožňuje akcionárom poskytovať spoločnosti ďalšie finančné prostriedky bez toho, aby dochádzalo k procedurálne komplikovanému zvyšovaniu základného imania. Vytvorenie kapitálového fondu musí byť upravené v zakladateľskej zmluve alebo v stanovách. Pri vzniku spoločnosti musia kapitálový fond schváliť zakladatelia a počas trvania spoločnosti valné zhromaždenie.

Tieto prostriedky tvoria vlastné zdroje spoločnosti a môžu byť použité na rozdelenie pre akcionárov alebo na zvýšenie základného imania.

Na rozdelenie kapitálového fondu akcionárom zákon stanovuje prísne podmienky (§ 217a OBZ). Vyplatenie prostriedkov z kapitálového fondu v rozpore so zákonom zakladá ručenie členov predstavenstva za jeho vrátenie podľa pravidiel stanovených v § 67f OBZ. Akcionár však nie je povinný vrátiť poskytnuté plnenie, ak preukáže, že ho prijal dobromyseľne.

10. Významné obchodné transakcie verejnej obchodnej spoločnosti

Ustanovenia o významných obchodných transakciách boli zavedené do § 220ga – § 220gd Obchodného zákonníka ako výsledok transpozície smernice Európskej únie.²⁹⁹ **Za významné obchodné transakcie považuje zákon plnenie alebo poskytnutie zábezpeky verejnou akciovou spoločnosťou na základe zmluvy v prospech spriaznenej osoby, ak ich hodnota v priebehu účtovného obdobia alebo počas 12 mesiacov v súhrne presahujú 10 % základného imania spoločnosti. Zároveň zákon stanovuje taxatívnym výpočtom v kogentnom ustanovení plnenia, na ktoré sa tieto ustanovenia**

²⁹⁹ Ide o ustanovenie čl. 9a Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) zo 17. mája 2017, ktorou sa mení smernica 2007/36/ES, pokiaľ ide o podnietenie dlhodobého zapojenia akcionárov.

nevzťahujú (napr. plnenia v rámci bežného obchodného styku za bežných trhových podmienok, alebo plnenia verejnou akciovou spoločnosťou, ktorá je bankou alebo zahraničnou bankou na základe jej uložených opatrení na nápravu, nútenej správy a opatrení včasnej intervencie podľa osobitného zákona a ďalšie).

Obchodný zákonník vymenúva taxatívnym spôsobom v kogentnom ustanovení fyzické a právnické osoby, ktoré sa považujú za spriaznené osoby (člen štatutárneho orgánu, člen dozornej rady, vedúci zamestnanec, prokurista, osoba, ktorá má v akciovej spoločnosti kvalifikovanú účasť a ďalšie osoby). Tieto transakcie musia byť schválené valným zhromaždením bez možnosti účasti a hlasovania spriaznenej osoby, ktorá je účastníkom významnej obchodnej transakcie.

Akciová spoločnosť je povinná uložiť oznámenie o významnej obchodnej transakcii spolu s návrhom tejto transakcie do obchodného registra.

Plnenie poskytnuté v rozpore so stanovenými podmienkami musí nadobúdateľ vrátiť podľa zásad o bezdôvodnom obohatení. Obchodný zákonník zároveň zavádza solidárne ručenie členov predstavenstva, ktorí boli vo funkcii v čase uzavretia obchodnej transakcie, za záväzok na vrátenie plnenia. Za záväzok na vrátenie plnenia pre spoločnosť ručia aj tí členovia predstavenstva, ktorí vykonávali funkciu v čase, keď spoločnosť mala uplatňovať právo na vrátenie, ak o tomto práve vedeli alebo s prihliadnutím na všetky okolnosti mohli vedieť.

11. Osobitné ustanovenia o akciovej spoločnosti s premenlivým základným imaním

Akciová spoločnosť s premenlivým základným imaním je osobitným podtypom akciovej spoločnosti na špecifický predmet podnikania, ktorým je kolektívne investovanie.³⁰⁰ Kolektívne investovanie je zhromažďovanie finančných prostriedkov od investorov, ktoré sú potom ďalej investované za účelom získania výnosu pre investorov. Táto akciová spoločnosť musí

³⁰⁰ Kolektívne investovanie je upravené v zákone č. 203/2011 Z. z. o kolektívnom investovaní.

mať v obchodnom mene označenie „investičný fond s premenlivým základným imaním“ a nemôže byť založená na základe výzvy na upisovanie akcií.

Jej základné imanie je rozvrhnuté na určitý počet akcií, ktoré však nemajú konkrétnu menovitú hodnotu. Akcionár spoločnosti má právo na odkúpenie akcií, pričom odkúpením akcie zanikajú. Hodnota základného imania sa rovná jej čistému obchodnému imaniu. Minimálna výška základného imania je 125.000 eur. Spoločnosť nevytvára rezervný fond.

Vzhľadom na špecifický predmet podnikania zákon vylučuje možnosť zmeny právnej formy spoločnosti na inú právnu formu (napr. na spoločnosť s ručením obmedzeným).

Akciová spoločnosť s premenlivým základným imaním sa môže rozštiepiť len ak rozštiepením vzniknú fondy podľa osobitného predpisu. Akciová spoločnosť s premenlivým imaním sa nesmie odštiepiť.

S výnimkou osobitných ustanovení uvedených v § 220b – § 220f OBZ platia na akciovú spoločnosť s premenlivým základným imaním ustanovenia o akciovej spoločnosti.

12. Zrušenie akciovej spoločnosti s likvidáciou

Aj pre zrušenie a likvidáciu akciovej spoločnosti platia spoločné ustanovenia v § 68 – § 75k OBZ, ktoré sa použijú na všetky právne formy obchodných spoločností. Právna úprava akciovej spoločnosti obsahuje osobitné dôvody na jej zrušenie a osobitné pravidlá pre rozdelenie likvidačného zostatku.

O dobrovoľnom zrušení spoločnosti rozhoduje valné zhromaždenie 2/3 väčšinou hlasov prítomných akcionárov, ak stanovy neurčujú vyššiu väčšinu hlasov. O konaní valného zhromaždenia musí byť vyhotovená notárska zápisnica.

Osobitným dôvodom na zrušenie akciovej spoločnosti je nezníženie základného imania pri nadobudnutí vlastných akcií (§ 161b, § 161c OBZ). Ďalšie osobitné dôvody sú uvedené v prechodných ustanoveniach (napr. 768b, 768c).

K zrušeniu spoločnosti dochádza aj pri transformačných zmenách podľa zákona č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstiev a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Po zrušení spoločnosti nasleduje likvidácia, ak zákon nestanovuje inak (napr. pri transformačných zmenách a pod.). Likvidátora akciovej spoločnosti vymenúva valné zhromaždenie a môže ho odvolať kedykoľvek aj bez uvedenia dôvodov. Minoritní akcionári majú právo podať návrh na súd na odvolanie likvidátora, ktorého vymenovalo valné zhromaždenie za predpokladu, že uvedú dôvody na jeho odvolanie.

Akcionári majú právo na podiel na likvidačnom zostatku, ktorý zostane po uspokojení všetkých pohľadávok veriteľov. Výška podielu na likvidačnom zostatku sa určuje podľa pomeru menovitej hodnoty ich akcií, ak stanovy neurčujú iný spôsob rozdelenia. Pokiaľ akcionári nesplatili celý emisný kurz akcií, vyplatí sa im suma, ktorú splatili a až zvyšok likvidačného zostatku sa im rozdelí podľa pomeru menovitej hodnoty ich akcií. V prípade, že výška likvidačného zostatku nestačí ani na úhradu menovitej hodnoty akcií, rozdelí sa pomerne podľa toho v akom rozsahu splatili emisný kurz akcií.

Právo na podiel na likvidačnom zostatku vzniká akcionárovi, ktorý má listinné akcie až predložením akcií likvidátorovi a pri zaknihovaných akciách ich zrušením. Likvidátor je povinný pred podaním návrhu na výmaz akciovej spoločnosti z obchodného registra vykonať zničenie listinných akcií a zrušenie zaknihovaných akcií. Za účelom zničenia listinných akcií vyzve likvidátor akcionárov na predloženie týchto akcií. Výzva na predloženie akcií musí byť vykonaná takým spôsobom aký je určený zákonom a stanovami na zvolávanie valného zhromaždenia. Ak akcionár nepredloží akcie na zničenie, likvidátor ich vyhlási za neplatné a podiel na likvidačnom zostatku, ktorý pripadá na tieto akcie uloží do notárskej úschovy. Pri zaknihovaných akciách zabezpečí likvidátor ich zrušenie v Centrálnom depozitári cenných papierov Bratislava.

Podmienkou pre výmaz akciovej spoločnosti z obchodného registra je zničenie listinných akcií alebo ich vyhlásenie za neplatné, a pri zaknihovaných akciách ich zrušenie.

13. Premeny akciovej spoločnosti

13.1. Zrušenie spoločnosti bez likvidácie

Po vzore niektorých zahraničných právnych úprav bol prijatý Zákon o premenách ako samostatná právna úprava doterajšej úpravy zlúčenia, splynutia, rozdelenia a zmeny právnej formy obchodných spoločností, ktoré boli doteraz upravené v Obchodnom zákonníku.³⁰¹ Dotknuté ustanovenia boli vypustené z Obchodného zákonníka a transformačné zmeny sú upravené v osobitnom zákone – v zákone o premenách.

Zákon o premenách označuje všetky tieto procesy ako premeny. Okrem toho obsahuje aj úpravu zmeny právnej formy.

Premena spoločnosti môže mať formu:

- **fúzie,**
- **rozdelenia.**

Fúziu zákon umožňuje zlúčením spoločnosti alebo splynutím spoločnosti. Rozdelenie spoločností sa môže realizovať rozštiepením alebo odštiepením. Zmena právnej formy je postup, pri ktorom spoločnosť bez zrušenia alebo likvidácie zmení svoju právnu formu (napr. zmena verejnej obchodnej spoločnosti na komanditnú alebo zmena spoločnosti s ručením obmedzeným na akciovú spoločnosť a ďalšie.).

Podobne ako to bolo upravené v Obchodnom zákonníku aj zákon o premenách obsahuje spoločné ustanovenia, ktoré sa aplikujú na všetky právne formy obchodných spoločností (družstvo) a následne má osobitnú právnu úpravu pre spoločnosť s ručením obmedzeným, akciovú spoločnosť, jednoduchú spoločnosť na akcie a družstvo. Zákon o premenách osobitne upravuje cezhraničné premeny.

13.2. Osobitosti fúzie akciových spoločností

Fúzia je zlúčenie spoločnosti alebo splynutie spoločnosti, pričom zlúčením zákon rozumie postup, pri ktorom na základe zrušenia

³⁰¹ Ide o zákon 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstiev a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

spoločnosti bez likvidácie dochádza k zániku jednej spoločnosti alebo viacerých spoločností a obchodné imanie zanikajúcich spoločností prechádza (fúzuje) do inej už existujúcej spoločnosti, ktorá sa stáva univerzálnym právnym nástupcom zanikajúcich spoločností. Splynutie je postup, pri ktorom na základe zrušenia spoločnosti bez likvidácie dochádza k zániku jednej spoločnosti alebo viacerých spoločností, tak, že imanie zanikajúcich spoločností prechádza na inú (jednu) novozaloženú spoločnosť, ktorá sa stáva právnym nástupcom zanikajúcich spoločností.

Všeobecná právna úprava fúzií a rozdelenia je v § 7 až 20 zákona o premenách, ktoré sa vzťahujú aj na akciovú spoločnosť, ak zákon v osobitných ustanoveniach neobsahuje odlišnú úpravu. Základným dokumentom na fúziu obchodných spoločností je projekt premeny, ktorého všeobecné náležitosti sú stanovené taxatívnym výpočtom v § 8 zákona o premenách. V prípade fúzií akciových spoločností musí projekt premeny obsahovať aj ďalšie náležitosti, ktoré sú určené taxatívnym výpočtom v kogentnom ustanovení. Návrh projektu, ktorý potom podlieha schvaľovaciemu procesu, musí obsahovať aj určenie výmenného pomeru akcií nástupníckej spoločnosti určených na výmenu za akcie zanikajúcich spoločností, určenie výšky doplatku v peniazoch,³⁰² ak má byť akcionárom zúčastnených spoločností vyplatený, určenie primeraného peňažného protiplnenia za akcie, ktoré je nástupnícka spoločnosť povinná odkúpiť ako aj ďalšie náležitosti, ktoré zabezpečujú ochranu práv akcionárov a majiteľom prioritných alebo vymeniteľných dlhopisov.

Návrh projektu premeny je povinný preskúmať audítor (audítori), ktorý o tom musí vypracovať písomnú správu. Okrem náležitostí, ktoré sú stanovené v prípade fúzie spoločnosti s ručením obmedzeným, písomná správa audítora musí obsahovať aj ďalšie náležitosti stanovené taxatívnym výpočtom. Tieto obsahové náležitosti sa týkajú predovšetkým výmenného pomeru akcií

³⁰² Výmenný pomer znamená stanovenie „kurzu“, ktorým sa budú vymieňať akcie akcionárov zanikajúcej spoločnosti za akcie nástupníckej spoločnosti. Ide o najdôležitejší údaj pre akcionárov. Ak tento výmenný kurz nebude možné realizovať pri každom akcionárovi a jeho akciách (napr. vyšlo by 1,5 akcie), musí byť určený doplatok, ktorým sa tento kurz vyrovná. Celková suma doplatku v peniazoch nesmie presiahnuť 10% menovitej hodnoty akcií, ktoré vydá nástupnícka spoločnosť akcionárom spoločností podieľajúcich sa na premene.

a primeranosti prípadných doplatkov. Preskúmanie návrhu projektu premeny audítorom ani vypracovanie písomnej správy audítora o návrhu projektu premeny nie je potrebné, ak sa tak dohodli všetci akcionári každej zúčastnenej spoločnosti.

Projektpremenyschvaľuje valné zhromaždenie každej zúčastnenej akciovej spoločnosti. Pred konaním valného zhromaždenia, ktoré rozhoduje o schválení návrhu projektu premeny, je predstavenstvo každej zúčastnenej spoločnosti povinné vypracovať písomnú správu, v ktorej z právneho a ekonomického hľadiska vysvetlí a odôvodní konkrétnu premenu, ktorú navrhuje v projekte premeny, náležitosti návrhu projektu premeny, a to najmä výmenný pomer akcií.

Návrh projektu premeny a správu predstavenstva je povinná preskúmať dozorná rada každej zúčastnenej spoločnosti a predložiť svoje vyjadrenie valnému zhromaždeniu.

O schválení návrhu projektu premeny rozhodujú na návrh predstavenstiev valné zhromaždenia zúčastnených spoločností. Na schválenie návrhu projektu premeny sa vyžaduje súhlas dvojtretinovej väčšiny hlasov prítomných akcionárov a musí sa o ňom vyhotoviť notárska zápisnica. V prípade, že bolo vydaných viac druhov akcií, vyžaduje sa aj súhlas dvojtretinovej väčšiny prítomných akcionárov z každého druhu vydaných akcií. Schválený projekt premeny podpisujú štatutárne orgány zúčastnených spoločností a musí byť vyhotovený vo forme notárskej zápisnice

Pred konaním valného zhromaždenia zákon dôsledne zabezpečuje akcionárom právo na informácie, aby mali dostatočné podklady na rozhodovanie. Zákon o premenách stanovuje v § 39 taxatívnym výpočtom povinnosť sprístupniť pre akcionárov 30 dní pred konaním valného zhromaždenia k nahliadnutiu dokumenty, ktoré sa týkajú fúzie (návrhy projektu, správy audítorov, správy predstavenstiev, účtovné závierky a ďalšie) a zároveň im zabezpečuje právo na fotokópie týchto dokumentov.

13.3. Právna ochrana akcionárov a majiteľov dlhopisov pri fúzii

Akcionárovi zákon zabezpečuje právo na:

- a) výmenu akcií,
- b) primeraný peňažný doplatok,

c) odkúpenie akcií.

a) Výmena akcií

Návrh projektu premeny musí medzi iným obsahovať výmenný pomer v akom sa akcie akcionárov zanikajúcich spoločností vymenia za akcie nástupníckej spoločnosti, prípadne môže obsahovať výšku doplatku pri výmene akcií. Právo na doplatok vyplýva zo schváleného projektu premeny. Účinnosťou premeny spoločnosti vzniká akcionárovi zanikajúcej spoločnosti právo voči nástupníckej spoločnosti na výmenu jeho akcií.

Po zápise premeny do obchodného registra je predstavenstvo nástupníckej spoločnosti povinné bezodkladne zabezpečiť akcionárom zanikajúcich spoločností výmenu akcií nástupníckej spoločnosti za akcie zaniknutých spoločností a prípadne vyplatenie doplatku v peniazoch.

b) Primeraný peňažný doplatok

Ďalšie právo vzniká akcionárovi v prípade, ak výmenný pomer akcií alebo doplatky v peniazoch v schválenom projekte premeny nie sú primerané. Každý akcionár, ktorý bol akcionárom niektorej zúčastnenej spoločnosti, má právo, aby mu nástupnícka spoločnosť v takom prípade vyplatila primeraný peňažný doplatok. Toto právo má každý akcionár bez ohľadu na to, či hlasoval za alebo proti schváleniu projektu premeny, ak bol akcionárom niektorej zúčastnenej spoločnosti v čase konania valného zhromaždenia, ktoré rozhodlo o schválení návrhu projektu premeny a bol prítomný na valnom zhromaždení.

Akcionár zároveň musí požiadať o zápis svojho nesúhlasného stanoviska s výmenným pomerom akcií a prípadnými doplatkami v peniazoch do zápisnice z valného zhromaždenia a nesmie sa vzdať tohto práva. Ak sa podľa zákona nemusí konať schvaľujúce valné zhromaždenie (§ 49 zákona o premenách) zákon vyžaduje, aby akcionár nástupníckej spoločnosti písomne oznámil svoje nesúhlasné stanovisko s výmenným pomerom akcií a prípadnými doplatkami v peniazoch v lehote do 15 dní od zverejnenia návrhu projektu premeny.

Ak si akcionár riadne a včas uplatní svoje právo voči nástupníckej spoločnosti, táto je povinná zaslať oprávneným akcionárom návrh zmluvy najneskôr do 30 dní od zápisu premeny do obchodného registra. Návrh zmluvy okrem ďalších náležitostí musí obsahovať hodnotu jednotlivých vymieňaných akcií a lehotu na prijatie návrhu zmluvy, ktorá však nesmie byť kratšia ako 14 dní od doručenia návrhu.

Návrh zmluvy môže obsahovať:

- nový výmenný pomer akcií,
- nový výmenný pomer akcií s primeraným doplatkom alebo
- primeraný peňažný doplatok.

Akcionár môže návrh zmluvy výslovne prijať alebo môže podať návrh na súd v lehote určenej na jeho prijatie (subjektívna lehota). Ak akcionár nepodá v tejto lehote návrh na súd, považuje to zákon za prijatie návrhu.

Rozhodnutie súdu, ktorým sa akcionárovi priznalo právo na primeraný peňažný doplatok, je pre nástupnícku spoločnosť záväzná v určení priznaného práva aj voči ostatným akcionárom a nástupnícka spoločnosť je povinná vyplatiť akcionárom na každú akciu rovnaký doplatok v peniazoch alebo vydať ďalšie akcie. Pre uplatnenie práva na primeraný peňažný doplatok zákon stanovuje jednoročnú objektívnu prekluzívnu lehotu, ktorá začína plynúť od zápisu premeny do obchodného registra (napr. spoločnosť nepredloží akcionárovi návrh zmluvy v stanovenej lehote alebo nepredloží ho vôbec).

c) Odkúpenie akcií

Schválenie projektu premeny je založené na príslušnej väčšine hlasov, a preto zákon poskytuje osobitnú právnu ochranu tým akcionárom, ktorí hlasovali proti projektu premeny. Akcionári nástupníckej spoločnosti, ktorí hlasovali proti prijatiu projektu premeny a nemajú záujem byť akcionármi nástupníckej spoločnosti majú právo požadovať, aby nástupnícka spoločnosť od nich odkúpila akcie za primerané peňažné protiplnenie. Toto právo môžu uplatniť, za predpokladu, že požiadali o zápis svojho nesúhlasného stanoviska do zápisnice z valného zhromaždenia a požiadali o zaslanie návrhu zmluvy na odkúpenie akcií. Na toto právo musia byť akcionári upozornení predpísaným spôsobom.

Právo na odkup akcií, na ktoré má právo akcionár každej zo zúčastnených spoločností (zanikajúcej aj nástupníckej) sa realizuje tak, že nástupnícka spoločnosť je povinná zaslať oprávnenému akcionárovi návrh zmluvy o odkúpení akcií do 30 dní od zápisu premeny do obchodného registra. Návrh zmluvy musí okrem náležitostí podľa zákona o cenných papieroch obsahovať aj návrh ponúkaného primeraného peňažného protiplnenia (kúpnu cenu), lehotu na prijatie návrhu zmluvy, ktorá však nesmie byť kratšia ako 14 dní od doručenia návrhu, popis postupu pri realizácii odkúpenia akcií a výhradu vlastníctva.

Akcionár môže návrh zmluvy výslovne prijať alebo môže podať návrh na súd v lehote určenej na jeho prijatie (subjektívna lehota). Ak oprávnený akcionár nepodá návrh na začatie súdneho konania o preskúmaní návrhu zmluvy v lehote na jeho prijatie, považuje sa taký návrh za prijatý. Právo na odkup akcií nástupníckou spoločnosťou zaniká, ak sa neuplatní na súde v objektívnej prekluzívnej lehote do jedného roka od zápisu premeny do obchodného registra. V prípadnom súdnom konaní určí súd výšku protiplnenia, ktoré musí nástupnícka spoločnosť ponúknuť akcionárovi za akcie. Rozhodnutie súdu, ktorým sa akcionárovi priznalo právo na primerané peňažné protiplnenie, je pre nástupnícku spoločnosť záväzná v určení priznaného práva aj voči ostatným akcionárom.

Pre prípad, že sa podľa zákona nekoná valné zhromaždenie (§ 49 zákona o premenách), akcionár má právo na odkúpenie akcií, ak bol akcionárom nástupníckej spoločnosti v čase zverejnenia návrhu projektu premeny a nástupníckej spoločnosti písomne oznámil svoje nesúhlasné stanovisko spolu so žiadosťou o zaslanie návrhu zmluvy na odkúpenie akcií do zápisnice z valného zhromaždenia v lehote do 15 dní od zverejnenia oznámenia v Obchodnom vestníku o tom, že návrh projektu premeny bol uložený v zbierke listín.

Okrem právnej ochrany akcionárov poskytuje zákon o premenách právnu ochranu aj majiteľom dlhopisov. Majitelia prioritných dlhopisov, vymeniteľných dlhopisov alebo iných cenných papierov s osobitnými právami vydaných zanikajúcimi spoločnosťami musia v nástupníckej spoločnosti získať práva rovnocenné s právami, ktoré

mali voči zanikajúcim spoločnostiam okrem prípadov, ak by so zmenou práv súhlasili alebo by mali právo na odkúpenie cenných papierov nástupníckou spoločnosťou.

13.4. Osobitosti zlúčenia akciových spoločností, ak nástupnícka spoločnosť je majoritným alebo 100% akcionárom zanikajúcich spoločností

Zákon o premenách, podobne ako pôvodná právna úprava v Obchodnom zákonníku, upravuje zjednodušený postup pri zlúčení akciových spoločností, ak nástupnícka spoločnosť je materskou spoločnosťou, do ktorej sa zlučujú jej dcérske spoločnosti. Zjednodušený postup sa aplikuje vtedy, ak nástupnícka spoločnosť má najmenej 90 % akcií zanikajúcich spoločností, avšak nie všetky akcie a v prípade, že nástupnícka spoločnosť vlastní 100 % akcií zanikajúcich spoločností.

Pri zlučovaní do spoločnosti, ktorá vlastní aspoň 90 % akcií zanikajúcich spoločností sa nevyžaduje schvaľovanie návrhu projektu premeny valným zhromaždením nástupníckej spoločnosti za predpokladu, že návrh projektu premeny je uložený v zbierke listín a táto skutočnosť je oznámená v Obchodnom vestníku v stanovenej lehote.³⁰³ Zároveň akcionári nástupníckej spoločnosti musia mať k nahliadnutiu doklady stanovené v § 39 zákona o premenách. Ide o logický dôsledok tej skutočnosti, že v zanikajúcich spoločnostiach má nástupnícka spoločnosť pri rozhodovaní valného zhromaždenia najmenej 90 % hlasov.

Právna ochrana minoritných akcionárov, ktorých menovitá hodnota akcií dosahuje najmenej 5 % základného imania je zabezpečená tým, že majú právo požiadať predstavenstvo do 20 dní od zverejnenia návrhu projektu premeny o zvolanie schvaľovacieho valného zhromaždenia.

Pri zlúčení do akciovej spoločnosti, ktorá vlastní 100 % akcií zanikajúcich spoločností je postup ešte viac zjednodušený, pretože sa nemusí použiť viac ustanovení, ktoré upravujú proces zlúčenia (§ 50 Zákona o premenách).

³⁰³ Nevyžaduje sa napr. správa audítora, správa predstavenstva a ani vyjadrenie dozornej rady.

13.5. Osobitosti rozdelenia akciovej spoločnosti

Rozdelenie spoločnosti zákon upravuje buď ako jej rozštiepenie alebo odštiepenie z tejto spoločnosti. Rozštiepenie je postup, pri ktorom rozdeľovaná spoločnosť zaniká a jej imanie prechádza na iné už existujúce spoločnosti, ktoré sa tým stávajú právnymi nástupcami zanikajúcej spoločnosti (rozštiepenie zlúčením) alebo na novozaložené spoločnosti, ktoré sa svojím vznikom stávajú právnymi nástupcami zanikajúcej spoločnosti (rozštiepenie splynutím). Zákon umožňuje rozštiepenie aj kombináciou oboch spôsobov. Odštiepenie je postup, pri ktorom rozdeľovaná spoločnosť nezaniká a časť imania spoločnosti špecifikovaná v projekte premeny prechádza buď na jednu alebo viac už existujúcich spoločností (odštiepenie zlúčením) alebo na jednu alebo viac novozaložených spoločností (odštiepenie splynutím). Aj v prípade odštiepenia zákon umožňuje kombináciu oboch spôsobov.

Tak ako aj fúzie aj rozdelenie spoločnosti sa realizuje na základe projektu rozdelenia, ktorého všeobecné náležitosti vrátane ďalšieho postupu pri jeho vypracovaní a schvaľovaní sú uvedené v § 7 až 20 zákona o premenách ako spoločné ustanovenie pre fúzie a rozdelenie, v § 34 – § 50 zákona o premenách, ktoré upravujú osobitné ustanovenia pre fúzie akciových spoločností. Okrem týchto ustanovení sú v § 57 – § 59 zákona o premenách spoločné ustanovenia pre rozdelenie spoločnosti a družstva, a v § 65 – § 70 zákon o premenách osobitné ustanovenia pre rozdelenie akciovej spoločnosti a jednoduchej spoločnosti na akcie.

Pre projekt rozdelenia vyžaduje zákon ďalšie náležitosti ako tie, ktoré sú stanovené pri fúzii akciových spoločností. Pretože pri rozdelení spoločnosti dochádza k „deleniu“ jej majetku, záväzkov, akcionárov a zamestnancov, projekt rozdelenia musí obsahovať presný popis akcií a určenie častí obchodného majetku a záväzkov rozdeľovanej spoločnosti, ktoré prechádzajú na jednotlivé nástupnícke spoločnosti. Zároveň musí obsahovať aj určenie, do ktorých nástupníckych spoločností „fúzujú“ akcionári a zamestnanci rozdeľovanej spoločnosti rozštiepením. Pri odštiepení musí projekt rozdelenia obsahovať presný popis akcií a určenie častí obchodného majetku a záväzkov rozdeľovanej spoločnosti,

ktoré ostávajú v rozdeľovanej spoločnosti a určenie akcionárov a zamestnancov rozdeľovanej spoločnosti, ktorí ostávajú akcionármi a zamestnancami rozdeľovanej spoločnosti a určenie akcionárov a zamestnancov, ktorí sa stávajú akcionármi a zamestnancami nástupníckych spoločností.

Spoločné ustanovenia o rozdelení obsahujú osobitnú úpravu, ktorá rieši prípadné nedostatky projektu premeny ohľadne prechodu majetku a záväzkov.

Ak v schválenom projekte premeny nie je jasne určené, na ktorú spoločnosť prechádza určitá časť obchodného majetku, a táto skutočnosť sa nedá odvodiť ani výkladom projektu premeny, prechádza táto časť do podielového spoluvlastníctva všetkých nástupníckych spoločností. V prípade odštiepenia prechádza sporná časť majetku do podielového spoluvlastníctva rozdeľovanej spoločnosti a nástupníckych spoločností, pričom podiely sa určia pomerom, v akom na ne prešlo čisté obchodné imanie rozdeľovanej spoločnosti ku dňu účinnosti rozdelenia.

Ak v schválenom projekte premeny nie je jasne určené, na ktorú spoločnosť prechádza určitá časť záväzkov, a táto skutočnosť sa nedá odvodiť ani výkladom projektu premeny, prechádza táto časť záväzkov pomerne na všetky nástupnícke spoločnosti. V prípade odštiepenia prechádzajú sporné záväzky na rozdeľovanú a nástupnícke spoločnosti, a to podľa toho, ako na spoločnosti prešlo čisté obchodné imanie rozdeľovanej spoločnosti ku dňu účinnosti rozdelenia.

V záujme ochrany veriteľov súčasne zákon vytvára osobitné ručenie zúčastnených spoločností. Pri rozštiepení každá z nástupníckych spoločností ručí za záväzky, ktoré prešli rozštiepením z rozdeľovanej spoločnosti na ostatné nástupnícke spoločnosti do výšky čistého obchodného imania, ktoré na ňu prešlo ku dňu účinnosti rozdelenia.

Pri odštiepení ručí rozdeľovaná spoločnosť za záväzky, ktoré prešli odštiepením z rozdeľovanej spoločnosti na nástupnícke spoločnosti. Rozdeľovaná spoločnosť a nástupnícka spoločnosť ručia do výšky čistého obchodného imania, ktoré na danú spoločnosť prešlo ku dňu účinnosti rozdelenia. Zvýšená ochrana veriteľov je zabezpečená aj tým, že každý veriteľ môže požadovať celé plnenie

záväzku od ktorejkoľvek z nástupníckych spoločností a splnením záväzku jednou z nich zanikne povinnosť ostatných nástupníckych spoločností. Medzi sebou sa nástupnícke spoločnosti vyrovnávajú v pomere, v akom na ne prešlo čisté obchodné imanie zaniknutej spoločnosti.

Správa predstavenstva k rozdeleniu spoločnosti musí okrem náležitostí, ktoré sa vyžadujú pre fúziu akciových spoločností obsahovať aj odôvodnenie prerozdelenia akcií a informácie, ktoré sa týkajú znaleckých posudkov nepeňažných vkladov a hodnoty nepeňažných vkladov.

V záujme ochrany akcionárov zákon umožňuje, aby sa v projekte rozdelenia dohodlo, že niektorí akcionári rozdeľovanej alebo nástupníckej spoločnosti nezostanú akcionármi v spoločnosti. Pre túto dohodu zákon vyžaduje dvojtretinovú väčšinu prítomných akcionárov. V takom prípade je akciová spoločnosť povinná od týchto akcionárov odkúpiť ich akcie. Povinnosť odkúpiť akcie nevzniká, ak sú akcionárovi rozdeľovanej spoločnosti podľa návrhu projektu premeny pridelované akcie v nástupníckych spoločnostiach spolu s primeraným doplatkom.

Podobne ako pri fúzii akciových spoločností zákon nevyžaduje pri rozdelení zlúčením schválenie projektu rozdelenia, ak nástupnícke spoločnosti vlastnia všetky akcie rozdeľovanej spoločnosti. Aj v tomto prípade zákon vyžaduje, aby projekt rozdelenia bol uložený do zbierky listín a jeho uloženie zverejnené v Obchodnom vestníku. Akcionári musia mať súčasne právo nahliadnuť do všetkých dokumentov uvedených § 39 zákona o premenách a právo na vyhotovenie ich kópií. Ochrana minoritných akcionárov, ktorí majú akcie, ktorých menovitá hodnota dosahuje aspoň 5 % na základnom imaní je zabezpečená tým, že majú právo na zvolanie valného zhromaždenia, ktoré bude rozhodovať o rozdelení spoločnosti.

14. Osobitosti zmeny právnej formy akciovej spoločnosti

Pri zmene právnej formy spoločnosti nedochádza k jej zrušeniu . Spoločnosť priamo na základe projektu zmeny právnej formy zmení svoju právnu formu na inú. Akciová spoločnosť môže zmeniť právnu formu len na spoločnosť s ručením obmedzeným,

na jednoduchú spoločnosť na akcie alebo na družstvo, ak osobitný predpis neustanovuje inak.

Zmena právnej formy akciovej spoločnosti s premenlivým základným imanom je neprípustná.

Zároveň zákon nepripúšťa takú zmenu právnej formy inej obchodnej spoločnosti alebo družstva, kde by bola nástupníckou spoločnosťou akciová spoločnosť s premenlivým základným imanom. Neprípustná je aj zmena verejnej obchodnej spoločnosti a komanditnej spoločnosti na akciovú spoločnosť. Zmena právnej formy na akciovú spoločnosť sa pripúšťa pri spoločnosti s ručením obmedzeným a pri družstve.

Ak mení právnu formu akciová spoločnosť je štatutárny orgán spoločnosti povinný vypracovať písomnú správu, v ktorej z právneho a ekonomického hľadiska vysvetlí a odôvodní zmenu právnej formy. Správu predstavenstva preskúmava dozorná rada. Projekt zmeny právnej formy akciovej spoločnosti schvaľuje valné zhromaždenie dvojtretinovou väčšinou hlasov všetkých akcionárov, ak stanovy nevyžadujú väčší počet hlasov.

Osobitne je upravená cezhraničná zmena právnej formy spoločnosti, ktorú zákon umožňuje len akciovej spoločnosti a spoločnosti s ručením obmedzeným. Rovnako aj cezhraničná zmena právnej formy na slovenskú obchodnú spoločnosť je možná len, ak si zmení právnu formu na akciovú spoločnosť alebo na spoločnosť s ručením obmedzeným.

13. KAPITOLA

JEDNODUCHÁ SPOLOČNOSŤ NA AKCIE

Právne predpisy: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri; vyhláška č. 25/2004 Z. z., ktorou sa ktorou sa ustanovujú vzory tlačív na podávanie návrhov na zápis do obchodného registra a zoznam listín, ktoré je potrebné k návrhu na zápis priložiť, zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok, Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 169/46, 30. 6. 2017);

Použitá a odporúčaná literatúra: JABLONKA, B.: Komparácia akcie v akciovej spoločnosti a jednoduchej spoločnosti na akcie. In.: Právo, obchod, ekonomika 9. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2019, s. 143–151; MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. EUROKÓDEX. Žilina. 2016, ŠULEKOVÁ, Ž.: Jednoduchá spoločnosť na akcie – nová forma obchodnej spoločnosti. In.: Súkromné právo Bratislava (Slovensko) : Wolters Kluwer. Roč. 2, č. 6 (2016), s. 2–10, ŠULEKOVÁ, Ž.: K deanonymizácii akcionárskej štruktúry jednoduchej spoločnosti na akcie. In.: Právo, obchod, ekonomika 7. 1. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2017, s. 143–150; MAŠUROVÁ, A.: Osobitné ustanovenia o akciách jednoduchej spoločnosti na akcie. In: Porušenie zmluvných povinností v súkromnom práve a jeho následky. Trnava : Trnavská univerzita v Trnave. Právnická fakulta, 2018. s. 105–119

1. Úvod

Obchodný zákonník upravoval počas takmer celej svojej doterajšej účinnosti len štyri právne formy obchodných spoločností. Novelou Obchodného zákonníka č. 389/2015 Z. z., s účinnosťou od 1. januára 2017, k nim pribudla piata právna forma obchodnej spoločnosti, ktorou je jednoduchá spoločnosť na akcie.

Podľa dôvodovej správy k novele Obchodného zákonníka bolo účelom zákona vytvoriť novú právnu formu obchodnej spoločnosti, ktorá ponúkne komplexné riešenie pre rizikové investovanie do obchodných spoločností. Príkladom takéhoto investovania majú byť investície do tzv. *startupov*, ako podnikateľských iniciatív s vysokým inovačným a rastovým potenciálom, ktoré si nemôžu zabezpečiť financovanie prostredníctvom bánk. Pri rizikovom investovaní do základného imania spoločností je pritom nevyhnutné flexibilné nastavenie vstupu, koexistencie a výstupu investora nad rámec toho,

čo umožňujú v súčasnosti existujúce formy spoločností v právnom poriadku SR. S cieľom zabezpečiť optimálnu súčinnosť investorov a zakladateľov *startupov* a podporiť ich rozvoj na Slovensku je preto najefektívnejším riešením zavedenie novej právnej formy kapitálovej obchodnej spoločnosti, ktorá umožní flexibilné nastavenie majetkových vzťahov, vstupu investora do spoločnosti a jeho výstupu zo spoločnosti.

Právna úprava jednoduchej spoločnosti na akcie je meritórne sústredená do dielu VI druhej časti a § 220h až § 220zl Obchodného zákonníka. Ide o úpravu pomerne stručnú, pričom jej základným koncepčným východiskom je fakt, že na úpravu jednoduchej spoločnosti na akcie sa použijú podľa § 220h ods. 3 OBZ podporne ustanovenia piateho dielu druhej časti Obchodného zákonníka o akciovej spoločnosti, čo z jednoduchej spoločnosti na akcie vytvára na jednej strane **odvodený, špecifický druh akciovej spoločnosti**, a vzhľadom na viaceré prvky z úpravy spoločnosti s ručením obmedzeným na druhej strane kombináciu oboch právnych foriem.

Ustanovenie § 220h ods. 4 OBZ potom konkrétne vymenúva taxatívnym spôsobom ustanovenia z úpravy akciovej spoločnosti, ktoré sa pre postavenie jednoduchej spoločnosti na akcie nepoužijú. Je namieste upozorniť, že úprava tejto právnej formy prevzala viaceré osvedčené inštitúty z úpravy spoločnosti s ručením obmedzeným (napr. možnosť rozhodovať v rámci pôsobnosti valného zhromaždenia *per rollam* – § 131 OBZ) a tak možno vyvodiť záver, že je zaujímavou kombináciou (zmiešaným typom) viacerých vhodných prvkov z úpravy spoločnosti s ručením obmedzeným a akciovej spoločnosti.

Definične je jednoduchá spoločnosť na akcie vymedzená ako spoločnosť, ktorej základné imanie je rozvrhnuté na určitý počet akcií s určitou menovitou hodnotou. Spoločnosť zodpovedá za porušenie svojich záväzkov celým svojím majetkom. Akcionár neručí za záväzky spoločnosti. Obchodné meno spoločnosti musí obsahovať označenie „jednoduchá spoločnosť na akcie“ alebo skratku „j. s. a.“.

2. Založenie a vznik jednoduchej spoločnosti na akcie

Jednoduchú spoločnosť na akcie môže založiť buď jeden alebo viacerí zakladatelia. Spoločnosť sa zakladá zakladateľskou

zmluvou (ak ju zakladajú dvaja alebo viacerí zakladatelia), resp. **zakladateľskou listinou** (ak je spoločnosť založená jediným zakladateľom). **Spoločnosť sa zakladá výlučne simultánne** (jednorazovo), sukcesívne založenie (na základe verejnej výzvy na upisovanie akcií) je vylúčené.

Zakladateľská zmluva, resp. zakladateľská listina musí obsahovať:

- a) obchodné meno, sídlo a predmet podnikania (činnosti),
- b) navrhované základné imanie,
- c) počet akcií, ich menovitú hodnotu; ak sa majú vydať akcie rôznych druhov, ich názov,
- d) emisný kurz, za ktorý spoločnosť akcie vydáva,
- e) počet akcií, ktoré upisujú jednotliví zakladatelia,
- f) určenie predmetu nepeňažného vkladu a určenie peňažnej sumy, v akej sa nepeňažný vklad započítava na plnenie emisného kurzu akcií, ktoré zakladateľ upísal, ak sa zakladateľ zaväzuje vložiť do spoločnosti nepeňažný vklad,
- g) určenie správcu vkladov podľa § 60 ods. 1 OBZ,
- h) rozhodnutie o založení spoločnosti,
- i) rozhodnutie o schválení stanov spoločnosti,
- j) rozhodnutie o členoch orgánov spoločnosti, ktorých je podľa stanov oprávnené voliť valné zhromaždenie.

Súčasťou zakladateľskej zmluvy alebo zakladateľskej listiny sú stanov spoločnosti, ktoré musia obsahovať rovnaké náležitosti ako stanov akciovej spoločnosti (§ 173 ods. 1 OBZ). Z formálneho hľadiska vyžaduje zakladateľský právny úkon formu notárskej zápisnice o právnom úkone (tzv. solemnizačnej notárskej zápisnice).

3. Základné imanie a akcie v jednoduchej spoločnosti na akcie

Pravdepodobne najvýznamnejším prínosom novej úpravy je zjavný ústup od myšlienky povinnej tvorby základného imania ako garančného inštitútu voči veriteľom, ktorý sa v doterajšej aplikačnej praxi ukázal ako celkom iluzórny. **Obchodný zákonník preto zakotvuje len symbolickú minimálnu výšku základného imania**

pre túto právnu formu na úrovni 1 euro. Samozrejme, základné imanie môže mať aj podstatne vyššiu výšku, a splatené môže byť peňažnými i nepeňažnými vkladmi zakladateľov spoločnosti. Vklady zakladateľov však musia byť splatené v plnom rozsahu pred zápisom spoločnosti do obchodného registra.

Akcie spoločnosti môžu byť emitované výlučne v zaknihovanej podobe a môžu znieť výlučne na meno akcionára (vylúčené sú teda akcie na doručiteľa), pričom spoločnosť musí zabezpečiť vedenie zoznamu akcionárov.

Zakladateľská listina, zakladateľská zmluva alebo stanovky spoločnosti môžu určiť, že menovitá hodnota akcií sa vyjadruje v eurocentoch alebo v kombinácii eur a eurocentov, tzn., že jednoduchá spoločnosť na akcie môže mať napr. základné imanie jedno euro a emitovaných sto kusov akcií v menovitej hodnote jedného eurocenta u každej akcie.

Spoločnosť môže vydávať buď kmeňové akcie alebo akcie s osobitnými právami, ktoré môžu spočívať v určení:

- a) rozsahu nároku na podiel zo zisku alebo na likvidačnom zostatku inak ako pomerom menovitej hodnoty akcií k menovitej hodnote akcií všetkých akcionárov; rozsah nároku môže byť určený najmä ako pevný, prednostný, podriadený,
- b) počtu hlasov akcionára inak ako pomerom menovitej hodnoty akcií k výške základného imania,
- c) rozsahu práva na poskytovanie informácií o spoločnosti.

Akcionári sú oprávnení (nie však povinní) uzavrieť za účelom bližšej konkretizácie vzájomných práv a povinností tzv. akcionársku zmluvu s odkazom na § 66c OBZ. Akcionárska zmluva v tomto prípade vyžaduje úradné osvedčenie podpisov zmluvných strán. **V nej si môžu akcionári jednoduchej spoločnosti na akcie dohodnúť, okrem iného, aj právo:**

- a) **pridať sa k prevodu akcií (tzv. tag-along právo)**, ktoré oprávňuje akcionára (oprávnený) previesť svoje akcie zároveň s akciami iného akcionára (povinný). Právu pridať sa k prevodu akcií zodpovedá povinnosť povinného, ktorý sa zaviazal, že pri prevode svojich akcií na základe zmluvy umožní zároveň previesť akcie oprávneného na tretiu osobu za rovnakých podmienok.
- b) **požadovať prevod akcií (tzv. drag-along právo)**, ktoré

oprávňuje akcionára (oprávnený) požadovať od iného akcionára (povinný), aby zároveň s prevodom akcií oprávneného previedol na tretiu osobu svoje akcie. Právu požadovať prevod akcií zodpovedá povinnosť povinného, ktorý sa zaviazal, že zároveň s prevodom akcií oprávneného na základe zmluvy prevedie svoje akcie na tretiu osobu za rovnakých podmienok.

- c) **požadovať nadobudnutie akcií (tzv. shoot-out právo)**, ktoré oprávňuje akcionára (oprávnený) určiť cenu jednej akcie a žiadať od iného akcionára (povinný), aby na neho previedol akcie za takto určenú cenu. Za oprávneného sa považuje akcionár, ktorý ako prvý doručí svoj návrh s určením ceny za jednu akciu inému akcionárovi.

Pokiaľ ide o prevod akcií, **stanovy môžu obmedziť alebo vylúčiť prevoditeľnosť akcií alebo niektorých druhov akcií spoločnosti, inak bude právny úkon, ktorým sa akcie previedli, neplatný.**

V prípade, že je prevoditeľnosť akcií alebo niektorého druhu akcií vylúčená, uplynutím štyroch rokov (táto lehota môže byť aj skrátená v stanovách) od splatenia ich emisného kurzu vzniká akcionárovi právo požadovať odkúpenie týchto akcií spoločnosťou. Právo požadovať od spoločnosti odkúpenie akcií, ktorých prevoditeľnosť je vylúčená, sa nepremlčuje.

Stanovy môžu podmieniť prevoditeľnosť akcií súhlasom spoločnosti, v tom prípade musia ustanoviť aj dôvody, pre ktoré spoločnosť môže alebo musí odmietnuť udelenie súhlasu alebo je súhlas povinná udeliť, a lehotu, do ktorej je spoločnosť povinná rozhodnúť o žiadosti akcionára na udelenie súhlasu, a rozhodnutie oznámiť akcionárovi. **O udelení súhlasu na prevod akcií rozhoduje predstavenstvo, ak stanovy neurčujú, že o ňom rozhoduje iný orgán spoločnosti.** Ak príslušný orgán spoločnosti v lehote určenej stanovami nerozhodne o žiadosti akcionára o udelenie súhlasu alebo neoznámí svoje rozhodnutie akcionárovi, platí, že bol súhlas udelený.

Ak spoločnosť odmietla udeliť súhlas na prevod akcií a povinnosť odmietnuť súhlas na prevod akcií nevyplývala zo stanov alebo zo zákona, vzniká akcionárovi právo požadovať odkúpenie týchto akcií spoločnosťou. Právo na odkúpenie akcií

môže akcionár uplatniť do jedného mesiaca odo dňa oznámenia o odmietnutí udelenia súhlasu na prevod akcií spoločnosťou akcionárovi, inak zaniká.

V prípade, že akcionárovi vzniklo právo požadovať odkúpenie akcií spoločnosťou a akcionár o odkúpenie akcií spoločnosťou požiada, je spoločnosť povinná akcie za primeranú cenu odkúpiť. Rozhodujúcim dňom na určenie primeranej ceny akcií je deň doručenia žiadosti akcionára o udelenie súhlasu na prevod akcií, inak deň doručenia žiadosti akcionára o odkúpenie akcií. Obchodný zákonník v prípadoch, ktoré vyplývajú z § 220o OBZ vylučuje právo akcionára požadovať odkúpenie akcií spoločnosťou.

Stanovy spoločnosti môžu dedenie akcií alebo niektorých druhov akcií vylúčiť, ak nejde o spoločnosť s jediným akcionárom. Ak je dedenie vylúčené, smrťou akcionára prechádzajú akcie tohto akcionára na spoločnosť. Ak je prevoditeľnosť akcií vylúčená alebo podmienená súhlasom spoločnosti, vyhlásením konkurzu na majetok akcionára alebo doručením exekučného príkazu spoločnosti postihujúceho takéto akcie, prechádzajú akcie na spoločnosť.

Spoločnosť môže výnimočne upisovať akcie vytvárajúce jej základné imanie za podmienok ustanovených zákonom, ak:

- a) upisovanie akcií schváli valné zhromaždenie, ktoré zároveň určí podmienky, za ktorých môže spoločnosť akcie vytvárajúce jej základné imanie upísať, najmä najvyššiu menovitou hodnotu akcií, ktoré môže spoločnosť upísať, a lehotu, počas ktorej môže spoločnosť akcie upísať, tá nesmie presiahnuť 18 mesiacov,
- b) akcie sú určené na prevod na zamestnancov spoločnosti a na iné fyzické osoby podnikajúce na základe živnostenského oprávnenia alebo na základe iného než živnostenského oprávnenia, ktorých výsledky činnosti pre spoločnosť sú predmetom práv duševného vlastníctva; akcie upísané spoločnosťou sa musia previesť do piatich rokov od ich upísania spoločnosťou,
- c) upísaním akcií neklesne vlastné imanie spoločnosti pod hodnotu základného imania spolu s rezervným fondom, prípadne ďalšími fondmi vytváranými spoločnosťou povinne podľa zákona, zníženú o hodnotu nesplateného základného imania, ak táto hodnota ešte nie je zahrnutá v aktívach uvedených v súvahe podľa osobitného zákona a

d) súčet ich menovitých hodnôt nepresiahne 20 % základného imania spoločnosti.

4. Organizačná štruktúra jednoduchej spoločnosti na akcie

V porovnaní s úpravou akciovej spoločnosti je vnútorné usporiadanie jednoduchej spoločnosti na akcie jednoduchšie v tom, že **obligatónnymi orgánmi tejto právnej formy je predstavenstvo ako štatutárny orgán a valné zhromaždenie ako najvyšší orgán; dozorná rada sa zriaďuje len fakultatívne** – teda dobrovoľne na základe ustanovenia stanov spoločnosti (§ 220ze ods. 1 OBZ).

4.1. Predstavenstvo

Predstavenstvo je štatutárnym orgánom spoločnosti, ktorý riadi činnosť spoločnosti a koná v jej mene, rozhoduje pritom o všetkých záležitostiach spoločnosti, ak nie sú Obchodným zákonníkom alebo stanovami vyhradené do pôsobnosti valného zhromaždenia alebo iného orgánu spoločnosti. Pokiaľ ide o spôsob konania, platí, že ak stanovami neurčia inak, je oprávnený konať v mene spoločnosti každý člen predstavenstva. Členovia predstavenstva a spôsob, akým konajú v mene spoločnosti, sa zapisuje do obchodného registra. Hoci by sa mohlo zdať, že ide *ex lege* o kolektívny orgán, nie je tomu tak, a predstavenstvo preto môže byť obsadené aj jedinou (fyzickou) osobou.

Právny vzťah medzi členom predstavenstva a jednoduchou spoločnosťou na akcie, je vzťahom obchodno-právnym, a to s odkazom na ustanovenie § 261 ods. 6 písm. a) OBZ. Ide preto o tzv. absolútny obchodný záväzkový vzťah, ktorý sa bude vždy spravovať ustanoveniami Obchodného zákonníka bez ohľadu na povahu alebo postavenie jeho účastníkov – samozrejme, bez ohľadu na postavenie člena orgánu spoločnosti, pretože spoločnosť sama má postavenie podnikateľa *ex lege*.

Vzťah medzi spoločnosťou a členom predstavenstva sa primárne riadi primerane ustanoveniami Obchodného zákonníka o mandátnej zmluve (§ 566 až 576 OBZ), pričom člen orgánu spoločnosti má

postavenie mandátára a spoločnosť postavenie mandanta. Z toho vyplýva, že člen orgánu spoločnosti je povinný postupovať pri obstaraní záležitosti (v tomto prípade výkone funkcie) s odbornou starostlivosťou a má nárok na dohodnutú odmenu (odplatu), a v prípade, že odplata dohodnutá nie je, na odplatu obvyklú.

Predstavenstvo môže mať charakter kolektívneho (dvaja alebo viacerí členovia predstavenstva) alebo individuálneho orgánu. V mene spoločnosti môže konať ktorýkoľvek člen predstavenstva samostatne, ibaže by stanovы určili inak, to znamená, že by napr. určili, že v mene spoločnosti sú oprávnení konať najmenej dvaja členovia predstavenstva spoločne. Členovia predstavenstva, ako aj spôsob, akým konajú v mene spoločnosti, sa zapisujú do obchodného registra. Ak podľa stanov spoločnosti môžu v mene spoločnosti konať len niektorí z nich, uvedie sa to v obchodnom registri.

Pre členov predstavenstva jednoduchej spoločnosti na akcie neplatí zákonný zákaz konkurencie v zmysle § 196 OBZ v spojitosti s ustanovením § 65 OBZ. Na právnu úpravu predstavenstva ako štatutárneho orgánu v jednoduchej spoločnosti na akcie sa síce použijú subsidiárne ustanovenia Obchodného zákonníka o akciovej spoločnosti (§ 220h ods. 3 OBZ), no s výnimkou, o. i., ustanovenia § 196 OBZ (§ 220h ods. 4 OBZ), ktoré upravuje zákaz konkurencie členov predstavenstva akciovej spoločnosti.

Právna úprava je preto v tomto smere voči členom predstavenstva v jednoduchej spoločnosti na akcie benevolentnejšia a ukladá im len informačnú povinnosť, tzn. povinnosť informovať písomne spoločnosť, ak člen predstavenstva bude:

- a) vo vlastnom mene alebo na vlastný účet uzavierať obchody, ktoré súvisia s podnikateľskou činnosťou spoločnosti,
- b) sprostredkovať pre iné osoby obchody spoločnosti,
- c) zúčastňovať sa na podnikaní inej spoločnosti ako spoločník s neobmedzeným ručením,
- d) vykonávať činnosť ako štatutárny orgán alebo člen štatutárneho alebo iného orgánu inej právnickej osoby s podobným predmetom podnikania, ibaže ide o spoločnosť, na ktorej podnikaní sa zúčastňuje spoločnosť, ktorej štatutárneho orgánu je členom.

Porušenie tejto informačnej povinnosti nie je priamo a explicitne sankcionované, dá sa preto uvažovať len o vyvodení prípadnej

zodpovednosti za škodu spôsobenú členom predstavenstva v dôsledku porušenia informačnej povinnosti podľa všeobecných ustanovení § 194 OBZ. Myslíme si však, že nič nebráni tomu, aby bol v stanovách jednoduchej spoločnosti na akcie zákaz konkurencie člena predstavenstva zakotvený; v takom prípade však bude potrebné, aby boli výslovne určené aj prípady, pre ktoré je zákaz konkurencie upravený, a to buď výslovne alebo odkazom na použitie § 196 OBZ.

Stanovy môžu odchylné od právnej úpravy predstavenstva v akciovej spoločnosti určiť, že

- a) **funkčné obdobie členov predstavenstva nie je obmedzené** (inak platí zákonné obmedzenie v zmysle § 194 ods. 1 OBZ, podľa ktorého sa členovia predstavenstva volia na dobu určenú v stanovách, ktorá však nesmie prekročiť päť rokov),
- b) **dohody medzi členom predstavenstva a spoločnosťou podliehajú súhlasu valného zhromaždenia, dozornej rady alebo iného orgánu spoločnosti.** Dohody medzi členom predstavenstva a spoločnosťou môžu mať rôznorodý charakter, pôjde však najmä o zmluvu o výkone funkcie člena predstavenstva podľa § 66 OBZ, ktorá musí byť *ex lege* schválená valným zhromaždením. Medzi členom predstavenstva a spoločnosťou však môže dôjsť k uzavretiu aj iných zmluvných typov, napr. kúpnej zmluvy, zmluvy o pôžičke, zmluvy o úvere a pod., v týchto prípadoch bude nevyhnutné aplikovať aj ustanovenia § 196a OBZ, ktorého nerešpektovanie môže vyústiť do absolútnej neplatnosti zmluvy.

Špecifickou povinnosťou predstavenstva je zákonná povinnosť bez zbytočného odkladu informovať akcionárov akciovej spoločnosti v prípade, keď zistí, že strata spoločnosti presiahla hodnotu jednej tretiny základného imania alebo to možno predpokladať. Stratu spoločnosti môže predstavenstvo zistiť z účtovnej závierky spoločnosti.

Pod stratou treba rozumieť negatívny výsledok hospodárenia spoločnosti, ktorý sa zisťuje ako rozdiel výnosov a nákladov spoločnosti za určité, spravidla ročné účtovné obdobie.

Výšku a štruktúru tvorby hospodárskeho výsledku spoločnosti odráža výkaz ziskov a strát za účtovné obdobie – ak v riadku 61 výkazu

ziskov a strát figuruje záporné číslo, znamená to, zjednodušene, že spoločnosť hospodárila so záporným hospodárskym výsledkom – teda účtovnou stratou. Ak je táto strata vyššia než jedna tretina základného imania jednoduchej spoločnosti na akcie, je to dôvod na splnenie povinnosti predstavenstva informovať o tejto skutočnosti akcionárov spoločnosti.

Akcionári však nemajú zákonnú povinnosť stratu spoločnosti uhradiť, prípadne ju akokoľvek inak znášať. Porušenie tejto informačnej povinnosti predstavenstva nie je priamo sankcionované, dá sa však uvažovať o vyvedení zodpovednosti za škodu v zmysle § 196 OBZ, ak bola spoločnosti, prípadne akcionárom spôsobená v príčinnej súvislosti s porušením informačnej povinnosti predstavenstva.

4.2. Valné zhromaždenie

Postavenie a pôsobnosť valného zhromaždenia jednoduchej spoločnosti na akcie sú primárne upravené v § 184 až 190 OBZ (ustanovenia o valnom zhromaždení v akciovej spoločnosti). Tieto ustanovenia sa použijú v zmysle § 220h ods. 3 OBZ (okrem § 184a OBZ) aj na právne postavenie a pôsobnosť valného zhromaždenia v jednoduchej spoločnosti na akcie.

Ustanovenie preto upravuje len odchýlky od všeobecnej právnej úpravy valného zhromaždenia v akciovej spoločnosti, ktorá sa uplatní aj pre jednoduchú spoločnosť na akcie. Platí pritom, že osobitné ustanovenia o verejnej akciovej spoločnosti sa pre jednoduchú spoločnosť na akcie nepoužijú vôbec.

Valné zhromaždenia rozhoduje buď jednoduchou väčšinou hlasov prítomných akcionárov alebo kvalifikovanou dvojtretinovou väčšinou hlasov všetkých akcionárov spoločnosti, ktorí vlastnia akcie s osobitnými právami, ak valné zhromaždenie rozhoduje o zmene práv spojených s niektorým druhom akcií a o obmedzení prevoditeľnosti akcií alebo kvalifikovanou dvojtretinovou väčšinou hlasov prítomných akcionárov, ak valné zhromaždenie rozhoduje o zmene stanov, zvýšení alebo znížení základného imania, o poverení predstavenstva na zvýšenie základného imania podľa § 210, vydaní prioritných dlhopisov

alebo vymeniteľných dlhopisov, zrušení spoločnosti alebo zmene právnej formy.

Ako bolo spomenuté vyššie, **stanovy spoločnosti môžu určiť, že akcionári môžu prijať rozhodnutia aj mimo valného zhromaždenia, a to na základe návrhu rozhodnutia, ktoré všetkým akcionárom zašle predstavenstvo.** Táto forma rozhodovania akcionárov v rámci jednoduchej spoločnosti na akcie bude praktická v prípadoch, keď spoločnosť má nižší počet akcionárov, prípadne v prípadoch, keď sú akcionári v zahraničí a zvolanie valného zhromaždenia by bolo časovo i finančne náročné.

Rozhodovanie akcionárov mimo valného zhromaždenia odborná literatúra zjednodušene nazýva aj rozhodovanie *per rollam* a inšpiráciou v tomto prípade bola zjavne úprava rozhodovania *per rollam* v spoločnosti s ručením obmedzeným. V ustanoveniach § 220za OBZ však ide o úpravu precíznejšiu a detailnejšiu, no na druhej strane, tento spôsob rozhodovania akcionárov bude prípustný len vtedy, keď bude mať oporu v stanovách spoločnosti, na rozdiel od úpravy tohto špecifického spôsobu rozhodovania v spoločnosti s ručením obmedzeným, v ktorej táto možnosť rozhodovania spoločníkov vyplýva priamo zo zákona.

Návrh rozhodnutia akcionárov mimo valného zhromaždenia zasiela akcionárom predstavenstvo spoločnosti ako jej výkonný a štatutárny orgán. Aj keď to zákon explicitne neuvádza, návrh rozhodnutia vyžaduje písomnú formu, tá však bude dodržaná aj v prípade, ak bol návrh rozhodnutia urobený telegraficky, d'alekopisom alebo elektronickými prostriedkami, ktoré umožňujú zachytenie obsahu právneho úkonu a určenie osoby, ktorá právny úkon urobila. Písomná forma je zachovaná vždy, ak je návrh rozhodnutia urobený elektronickými prostriedkami je podpísaný zaručeným elektronickým podpisom alebo zaručenou elektronickou pečaťou (§ 40 ods. 4 OZ).

4.3. Dozorná rada

Dozorná rada v jednoduchej spoločnosti na akcie môže byť zriadená len fakultatívne (dobrovoľne), na rozdiel od akciovkej spoločnosti nejde teda o obligatórny kontrolný orgán tejto

právnej formy spoločnosti. Postavenie a pôsobnosť dozornej rady sú upravené v § 197 až 201 OBZ (ustanovenia o dozornej rade v akciovej spoločnosti). Tieto ustanovenia sa použijú v zmysle § 220h ods. 3 OBZ (okrem § 200 ods. 1 druhá a tretia veta a okrem § 200 ods. 5 a 6 OBZ) aj na právne postavenie a pôsobnosť dozornej rady v jednoduchej spoločnosti na akcie.

Pre zriadenie dozornej rady v jednoduchej spoločnosti na akcie je nevyhnutná opora v stanovách spoločnosti; ak stanovy neurčujú jej zriadenie, tak sa nezriadi a nezapíše do obchodného registra.

Naopak, ak stanovy určia, že sa dozorná rada musí zriadiť, patrí pôsobnosť vo veci jej kreovania (voľba a odvolanie jej členov) valnému zhromaždeniu spoločnosti – členovia dozornej rady, ich mená, priezviská, bydliská, rodné čísla a dátumy narodenia sa v tomto prípade zapisujú do obchodného registra. Kľúčovou pôsobnosťou dozornej rady v jednoduchej spoločnosti na akcie je dohliadať na výkon pôsobnosti predstavenstva a na uskutočňovanie podnikateľskej činnosti spoločnosti.

V rámci svojej pôsobnosti sú členovia dozornej rady oprávnení nahliadať do všetkých dokladov a záznamov týkajúcich sa činnosti spoločnosti a kontrolujú, či účtovné záznamy sú riadne vedené v súlade so skutočnosťou a či sa podnikateľská činnosť spoločnosti uskutočňuje v súlade s právnymi predpismi, stanovami a pokynmi valného zhromaždenia. Dozorná rada preskúmava účtovné závierky, ktoré je spoločnosť povinná vyhotovovať podľa osobitného predpisu a návrh na rozdelenie zisku alebo na úhradu strát a predkladá svoje vyjadrenie valnému zhromaždeniu.

5. Zvýšenie a zníženie základného imania jednoduchej spoločnosti na akcie

Základné imanie v jednoduchej spoločnosti na akcie má len symbolický význam. Napriek tomu **Obchodný zákonník pripúšťa zvýšenie základného imania, no vylučuje zvýšenie základného imania na základe verejnej výzvy na upisovanie akcií, ostatné spôsoby zvýšenia základného imania sú v zásade prípustné a použijú sa na ne ustanovenia Obchodného zákonníka o zvýšení základného imania v akciovej spoločnosti.**

O zvýšení základného imania rozhoduje valné zhromaždenie dvojtretinovou väčšinou hlasov prítomných akcionárov. Ak bolo vydaných viac druhov akcií, vyžaduje sa táto väčšina hlasov u prítomných akcionárov každého druhu akcií. Stanovy však môžu určiť, že sa toto pravidlo nepoužije a v takom prípade sa na zvýšenie základného imania vyžaduje dvojtretinová väčšina všetkých akcionárov bez ohľadu na druh akcií.

To isté platí aj pre zníženie základného imania – tzn. ak tak určia stanovy spoločnosti, na rozhodnutie o znížení základného imania vyžaduje dvojtretinová väčšina všetkých akcionárov bez ohľadu na druh akcií.

6. Zrušenie a zánik jednoduchej spoločnosti na akcie

Pri zrušení jednoduchej spoločnosti na akcie sa v plnom rozsahu uplatnia predovšetkým všeobecné ustanovenia § 68 OBZ o dobrovoľnom alebo nedobrovoľnom zrušení spoločnosti **Ustanovenie § 220zh OBZ je špeciálnou normou, ktorá umožňuje rozšíriť okruh dôvodov zrušenia jednoduchej spoločnosti na akcie, okrem tých, ktoré sú uvedené v § 68 OBZ.**

Prvým z týchto dôvodov (§ 220zh ods. 1 písm. a) OBZ) je rozhodnutie registrového súdu o zrušení spoločnosti, a to z dôvodov, ktoré sú uvedené v zákone, zakladateľskej listine, zakladateľskej zmluve alebo v stanovách spoločnosti. V tomto prípade zrušenia spoločnosti rozhoduje o zrušení spoločnosti výlučne súd uznesením, ktorého právoplatnosťou sa spoločnosť zrušuje. Prípacom, keď registrový súd môže rozhodnúť o zrušení jednoduchej spoločnosti na akcie je napr. naplnenie dôvodu podľa § 220i ods. 6 OBZ, ktorý umožňuje súdu aj bez návrhu zrušiť spoločnosť a nariadiť jej likvidáciu, ak spoločnosť nemá aspoň jedného akcionára, ktorý je majiteľom akcie, s ktorou sú spojené hlasovacie práva, alebo v spoločnosti nemožno hlasovacie práva vykonávať.

Druhým dôvodom zrušenia jednoduchej spoločnosti na akcie (§ 220zh ods. 1 písm. b) OBZ) je jej zrušenie z iného dôvodu, ktorý je uvedený v zakladateľskej listine, zakladateľskej zmluve alebo v stanovách. V tomto prípade nebude potrebné zrušenie

spoločnosti rozhodnutím príslušného registrového súdu, ale k zrušeniu spoločnosti dôjde okamihom, keď nastal (*ipso facto*) niektorý z dôvodov zrušenia spoločnosti, uvedený v zakladateľskej listine, zakladateľskej zmluve alebo v stanovách. Takýmto dôvodom zrušenia môže byť napríklad splnenie účelu, na ktorý bola spoločnosť založená, alebo iný dôvod, ktorý vyplynie z dohody akcionárov, ktorý však musí byť vymedzený dostatočne určito a zrozumiteľne, aby nevzbudzoval rozpory o tom, kedy k zrušeniu spoločnosti došlo.

Aktívnu procesnú legitimáciu na podanie návrhu na zrušenie spoločnosti Obchodný zákonník priznáva vo všeobecnosti len akcionárom spoločnosti, a výnimočne a len ak to ustanovuje zakladateľská listina, zakladateľská zmluva alebo stanov, aj členom predstavenstva. Tieto osoby sa môžu na súde domáhať zrušenia spoločnosti z dôvodov a za podmienok ustanovených v zákone, zakladateľskej listine, zakladateľskej zmluve, alebo v stanovách.

Konanie o zrušenie spoločnosti sa bude spravovať ustanoveniami Civilného mimosporového poriadku.

Pokiaľ ide o premeny jednoduchej spoločnosti na akcie, Zákon o premenách pripúšťa v § 21 ods. 2 zlúčenie jednoduchej spoločnosti na akcie a akciovej spoločnosti, pri ktorom jednoduchá spoločnosť na akcie zaniká a jej imanie prechádza na akciovú spoločnosť. Prípustné je tiež rozdelenie jednoduchej spoločnosti na akcie a napokon aj zmena právnej formy na akciovú spoločnosť alebo spoločnosť s ručením obmedzeným (§ 105 ods. 5 zákona o premenách).

14. KAPITOLA DRUŽSTVO

Právna úprava: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov; zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov; zákon č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstiev a o zmene a doplnení niektorých zákonov; zákon č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách; zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov; vyhláška č. 25/2004 Z. z. ktorou sa ustanovujú vzory tlačív na podávanie návrhov na zápis do obchodného registra a zoznam listín, ktoré je potrebné k návrhu na zápis priložiť; Nariadenie rady (ES) č. 1435/2003 z 22. júla 2003 o stanovách európskeho družstva; zákon č. 91/2007 Z. z. o európskom družstve; Smernica Rady 2003/72/ES zo dňa 22. júla 2003, ktorou sa dopĺňa štatút európskeho družstva s ohľadom na zapojenie zamestnancov; zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce; zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon); Vyhláška č. 193/2020 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka o likvidácii.

Použitá a odporúčaná literatúra: DVOŘÁK, T.: Družstevní právo. 3. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, 390 s.; DVOŘÁK, T., ELIÁŠ, K., BARTOŠÍKOVÁ, M., POKORNÁ, J. a kol.: Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5 vyd., Praha : C. H. Beck, 2005, 617 s.; MAMOJKA, M. a kol.: Obchodné právo I. Všeobecná časť, súťažné právo, právo obchodných spoločností a družstva. Bratislava: C. H. Beck, 2021, 832 s.; MAMOJKA, M. a kol.: Obchodný zákonník. Veľký komentár, 1. zväzok. Bratislava : Eurokódex, 2016, 1087 s.; PATAKYOVÁ, M., ĎURICA, M, HUSÁR., a kol. Aplikované právo obchodných spoločností a družstva – ťažiskové inštitúty. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s. r. o., 2021, 864 s.; PATAKYOVÁ, M., MAMOJKA, M., LUKAČKA, P., ĎURČINSKÁ, J., MAŠUROVÁ, A., STRÉMY, J., GRAMBLIČKOVÁ, B., LACKO, P.: Právo obchodných spoločností a družstva – všeobecný úvod do problematiky a vymedzenie základných pojmov. 1. vydanie. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2019, 130 s. ; PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2021, s.1792; POKORNÁ, J., KOVARÍK, Z., ČÁP, Z. Obchodní zákonník I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a .s., 2009, s. 1079; OVEČKOVÁ, O., CSACH, K., ŽITŇANSKÁ, L.: Obchodné právo 2. Obchodné spoločnosti a družstvo. Bratislava : Wolters Kluwer, 2020. 428 s.; OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 1739; STRAPÁČ, P. a kol.: Orgány obchodných spoločností a družstva s judikatúrou. Bratislava : Eurounion, 2013. s. 600.

1. Všeobecná charakteristika družstva

Platná právna úprava družstiev je v Slovenskej republike obsiahnutá v II. hlave druhej časti Obchodného zákonníka, ktorý charakterizuje **družstvo** ako **spoločenstvo neuzavretého počtu osôb, založené za účelom podnikania alebo zabezpečovania hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb svojich členov.**

Družstvo je právnickou osobou (v kontexte klasifikácie právnických osôb vyplývajúcej z ustanovenia § 18 ods. 2 OZ ho radíme medzi združenia fyzických alebo právnických osôb) a zo zákona je podnikateľom, aj keď nemusí byť vždy založené za účelom výkonu podnikateľskej činnosti.

Ustanovenia Obchodného zákonníka upravujúce postavenie družstiev sú založené na základných princípoch družstevníctva deklarovaných Medzinárodným družstevným zväzom,³⁰⁴ a to najmä na:

- a) **dobrovoľnosti:** nie je možné nikoho nútiť, aby sa stal členom družstva, a tiež nie je možné niekoho nútiť, aby členom družstva zostal proti svojej vôli. Tento princíp sa prejavuje v otvorenosti družstiev.
- b) **družstevnej samospráve:** členovia družstva spravujú svoje záležitosti sami, a to na základe právomoci spolurozhodovať, kontrolovať a podieľať sa na správe družstva. Princíp družstevnej samosprávy v rámci slovenskej platnej právnej úpravy neumožňuje členstvo v orgánoch družstva iným osobám ako členom družstva.
- c) **svojpomoci:** svojpomoc ako spoluprácu, spojenie všetkých síl členov družstva na podporu svojich hospodárskych, prípadne iných záujmov, na tomto princípe boli zakladané aj historicky prvé družstvá.
- d) **družstevnej demokracie:** súvisí so zásadou samosprávy a konkrétne je vyjadrená princípom „čo hlava to hlas“, táto rovnosť hlasov členov je podľa Obchodného zákonníka uplatňovaná pri hlasovaní všetkých orgánov družstva a môžu ju modifikovať iba stanovy.

³⁰⁴ Medzinárodný družstevný zväz (International Cooperative Alliance) bol založený 19. augusta 1895 v Londýne počas 1. družstevného kongresu. Bližšie pozri na <https://www.ica.coop/>.

Úprava družstiev v Obchodnom zákonníku je jednotná, aj keď určitú diferenciaciu medzi jednotlivými druhmi družstiev v Obchodnom zákonníku môžeme nájsť. Sú tu stanovené niektoré výnimky pre bytové družstvá (napr. § 230, § 232 ods. 2 OBZ), osobitné ustanovenia sa týkajú tzv. malých družstiev (§ 245 OBZ), ako aj družstiev, v ktorých je členstvo podmienené pracovným vzťahom k družstvu (napr. § 227 ods. 1 OBZ).

Zaradenie družstiev do samostatnej hlavy Obchodného zákonníka vychádza z oddelenosti družstiev od obchodných spoločností, ktorá je daná nasledovnými vzájomnými rozdielmi medzi týmito subjektami:

a) Otvorenosť družstva

Legálna definícia družstva uvedená v ustanovení § 221 ods. 1 OBZ charakterizuje družstvo ako „spoločenstvo neuzavretého počtu osôb“. Počet členov družstva teda nie je dopredu pevne stanovený a môže sa meniť bez zmeny stanov, nesmie však klesnúť pod zákonom stanovenú minimálnu hranicu piatich členov, alebo aspoň dvoch v prípade členstva právnických osôb. V obchodnej spoločnosti sa počet spoločníkov taktiež môže meniť, vždy to však v prípade osobných spoločností a spoločnosti s ručením obmedzeným znamená zmenu spoločenskej zmluvy.

Družstvo má zároveň vytvorený pomerne jednoduchý mechanizmus možnosti získať členstvo za trvania družstva, na vznik ktorého spravidla postačuje podanie prihlášky do družstva a jej prijatie predstavenstvom. Taktiež, a to najmä v porovnaní so spoločnosťou s ručením obmedzeným, sú voľnejšie nastavené zákonné pravidlá pre jednostranné ukončenie členstva zo strany člena voči družstvu, ako aj naopak – zo strany družstva voči členovi.

b) Zapisované základné imanie

Základné imanie družstva tvorí rovnako ako v obchodných spoločnostiach súhrn členských vkladov, na splatenie ktorých sa zaviazali členovia družstva. Obchodný zákonník však v prípade družstiev pozná aj pojem zapisované základné imanie, čo je výška základného imania určená stanovami, ktorá sa zapisuje do obchodného registra.

Jeho minimálna výška musí byť **1 250 eur**. Ide teda o zapisovanú stavom určenú sumu, ktorá sa nemusí a spravidla ani nebude zhodovať s reálnym základným imanom. Pojem zapisované základné imanie právna úprava obchodných spoločností neobsahuje, je špecifický pre družstvá a súvisí s ich otvorenosťou, ktorá má za následok neustály pohyb súhrnu vkladov v závislosti od toho, ako členovia do družstva prístupujú alebo z neho vystupujú.

c) Družstevná demokracia

Pri rozhodovaní v orgánoch družstva spravidla platí rovnosť hlasov členov. Výnimku z tohto všeobecného pravidla môžu obsahovať stanovy. Väčší počet hlasov by mohol byť priznaný napríklad členom, ktorí vniesli do družstva ďalší vklad, okrem základného. Na rozdiel od princípu rovnosti hlasov uplatňovaného v družstvách, v kapitálových spoločnostiach je počet hlasov spoločníkov ovplyvnený hodnotou ich vkladov do spoločnosti.

d) Družstevná samospráva

Týmto princípom sa družstvo odlišuje od kapitálových obchodných spoločností, v ktorých nie je členstvo v štatutárnom ani v dozornom orgáne viazané na podmienku účasti v spoločnosti.

e) Členovia družstva neručia za záväzky družstva

Za záväzky družstva členovia neručia, a to ani do výšky svojho nesplateného vkladu ako v niektorých obchodných spoločnostiach.

f) Družstvo nemusí byť založené len za účelom podnikania

Obchodný zákonník umožňuje existenciu aj takých družstiev, ktoré budú zabezpečovať napríklad sociálne, kultúrne alebo bytové potreby svojich členov.

g) Družstvo má iba stanovy, neuzatvára sa popri nich ani spoločenská ani zakladateľská zmluva

Stanovy sú základným dokumentom podmieňujúcim vznik družstva. Pre založenie družstva sa nevyžaduje uzavretie spoločenskej, resp. zakladateľskej zmluvy. Obchodný zákonník na založenie družstva vyžaduje konanie ustanovujúcej schôdze,

na ktorej musia byť schválené stanovy ako najdôležitejší interný predpis, ktorý upravuje zásadné otázky týkajúce sa družstva a jeho členov.

Aj napriek uvedenej oddelenosti družstiev a obchodných spoločností, umožňuje Obchodný zákonník pre družstvá **primerané použitie** svojich **všeobecných ustanovení o obchodných spoločnostiach**, ak neexistuje pre družstvá osobitná právna úprava. Sú to najmä ustanovenia:

- a) vymedzujúce pojem vkladu a spôsobu splácania vkladu,
- b) úprava správcu vkladu,
- c) ustanovenia týkajúce sa konania v mene spoločnosti medzi jej založením a vznikom a
- d) niektoré ustanovenia o zrušení obchodných spoločností vrátane úpravy likvidácie a dodatočnej likvidácie obchodných spoločností s určitými odchýlkami uvedenými pre družstvo.

Napriek všeobecnému charakteru legislatívneho odkazu na právnu úpravu obchodných spoločností sa na družstvá nebudú aplikovať všetky tieto ustanovenia, a to ani v prípade, ak absentuje osobitná úprava pre družstvá. Pôjde o prípady, keď z jednotlivých ustanovení Obchodného zákonníka o obchodných spoločnostiach vyplýva určenie ich aplikácie len na konkrétne vymedzené obchodné spoločnosti – napríklad o ustanovenia § 59a ods. 5 OBZ a § 67i ods. 1 OBZ.

Obchodné meno družstva musí obsahovať označenie „družstvo.“ Na tvorbu a ochranu obchodného mena družstiev sa budú v plnom rozsahu aplikovať ustanovenia § 8 až § 12 OBZ.

Základným vnútorným dokumentom družstva, ktorý zakotvuje vzájomné práva a povinnosti členov voči družstvu, vnútornú organizáciu družstva, ako aj právne postavenie družstva voči tretím osobám **sú stanovy**. Stanovy majú zmluvnú povahu a od vzniku družstva plnia obdobnú funkciu ako spoločenská zmluva obchodných spoločností. Sú záväzné pre všetkých členov družstva.

Pri zakladaní družstva stanovy schvaľuje ustanovujúca schôdza a spolu s notárskou zápisnicou o konaní ustanovujúcej schôdze sú základným dokumentom podmieňujúcim vznik družstva. Stanovy družstva musia obsahovať Obchodným zákonníkom predpísané

náležitosti uvedené jednak v § 226 OBZ a v zmysle ods. 1 písm. h) daného ustanovenia aj v ďalších ustanoveniach Obchodného zákonníka.

Medzi obligatórne materiálne náležitosti stanov tak patria:

- a) obchodné meno a sídlo družstva,
- b) predmet podnikania (činnosti),
- c) vznik a zánik členstva, práva a povinnosti členov k družstvu a družstva k členom,
- d) výšku základného členského vkladu, prípadne aj výšku vstupného vkladu, spôsob splácania členských vkladov a vyporiadanie členského podielu pri zániku členstva,
- e) orgány družstva a počet ich členov, dĺžku ich funkčného obdobia, spôsob ustanovovania, pôsobnosť a spôsob ich zvolávania a rokovania,
- f) spôsob použitia zisku a úhrady prípadnej straty,
- g) tvorba a použitie nedeliteľného fondu, a na základe ďalších ustanovení zákona tiež:
- h) určenie výšky zapisovaného základného imania (§ 223 ods. 3 OBZ),
 - i) spôsob ocenenia nepeňažných vkladov, ak takéto vklady budú členmi poskytnuté, pokiaľ sa o ňom nedohodli všetci členovia družstva pri jeho založení (§ 223 ods. 6 OBZ),
 - j) určenie lehoty pre zánik členstva pri vystúpení člena z družstva (§ 231 ods. 2 OBZ),
 - k) určenie lehôt, v ktorých sa schádza členská schôdza a spôsob oznámenia zvolania členskej schôdze členom družstva (§ 239 ods. 2 OBZ),
 - l) v družstve s členstvom právnických osôb, ktoré má menej ako 5 členov, musia stanovy určiť spôsob rozhodovania a štatutárny orgán (§ 245 ods. 3 Obchodného zákonníka),
- m) určenie funkčného obdobia členov orgánov družstva (§ 246 ods. 1 OBZ).

V družstvách, v ktorých je členstvo podmienené pracovným vzťahom člena k družstvu sa na úpravu pracovného vzťahu použijú pracovnoprávne predpisy, a to predovšetkým Zákonníka práce. Zákon však umožňuje zahrnúť úpravu tohto vzťahu do stanov,

a takáto úprava sa dokonca môže, za podmienky, že bude pre člena výhodnejšia, odchyľovať od predpisov pracovného práva.

Okrem zákonom predpísaných náležitostí by stanovby družstva mali obsahovať úpravu všetkých zásadných otázok, ktoré sa týkajú družstva, jeho vnútornej organizácie a vzťahov medzi členmi a družstvom. Ustanovenia Obchodného zákonníka sú často stručné a pre konkrétne prípady by nemuseli postačovať. Môže ísť o otázky, ktoré zákon upravuje dispozitívne a osobitná úprava v stanovách má potom prednosť pred úpravou zákona. Stanovby môžu upravovať aj otázky v Obchodnom zákonníku vôbec neupravené.

Medzi fakultatívne náležitosti stanov by sme mohli zaradiť napríklad:

- a) odlišnú úpravu výšky členského podielu a rozdielne určenie výšky vkladu pre každého jednotlivého člena (§ 223 ods. 2 OBZ), ako aj určenie ďalšieho členského vkladu a ďalšej majetkovej účasti na podnikaní družstva (§ 223 ods. 5 OBZ), určenie kratšej lehoty na splatenie členských vkladov (§ 223 ods. 7 OBZ),
- b) podmienenie vzniku členstva pracovnoprávnym vzťahom k družstvu (§ 227 ods. 3 OBZ),
- c) podrobnejšiu úpravu členstva, jeho vzniku a zániku (§ 227 ods. 5 OBZ),
- d) vytváranie vyššieho ako zákonom určeného nedeliteľného fondu ako aj vytváranie ďalších zabezpečovacích fondov (§ 235 ods. 1 OBZ),
- e) úprava fakultatívnych orgánov družstva (§ 237, písm. d) OBZ),
- f) rozšírenie zákonnej pôsobnosti členskej schôdze (§ 239 ods. 5 OBZ),
- g) odchylná úprava počtu hlasov člena družstva pri hlasovaní na členskej schôdzi (§ 240 ods. 1 OBZ),
- h) spôsob hlasovania predstavenstva a kontrolnej komisie (§ 250 OBZ),
- i) určenie odlišnej výšky podielu na likvidačnom zostatku (§ 259 ods. 3 OBZ).

O zmenách stanov počas existencie družstva rozhoduje výlučne členská schôdza. Na platnosť uznesenia členskej schôdze o zmene stanov sa vyžaduje prítomnosť nadpolovičnej väčšiny

členov a súhlas väčšiny hlasov prítomných členov. Stanovy však môžu vyžadovať kvalifikovanú väčšinu.

Do 30 dní od schválenia zmeny stanov je predstavenstvo povinné vypracovať ich úplné znenie a predložiť ho registrovému súdu spolu so zmenou stanov do zbierky listín. Za rozhodnutie o zmene stanov je potrebné považovať tiež všetky rozhodnutia členskej schôdze, ktorých dôsledkom je zmena stanov, napríklad rozhodnutia o zvýšení alebo znížení zapisovaného základného imania.

2. Založenie a vznik družstva

Obchodný zákonník rozlišuje medzi založením a vznikom družstva, čím nadväzuje na konštrukciu právnej úpravy obchodných spoločností. Na rozdiel od zákonných požiadaviek na zakladanie obchodných spoločností, nemusia zakladatelia družstva najprv uzavrieť spoločenskú, resp. zakladateľskú zmluvu, prípadne akýkoľvek iný zakladateľský dokument. Ako vyplýva z ustanovenia § 224 OBZ, zákon upravuje zakladanie družstva až od momentu konania ustanovujúcej členskej schôdze.

Proces predchádzajúci konaniu ustanovujúcej schôdze nie je obsiahnutý v zákonnej úprave, pričom však zo znenia Obchodného zákonníka vyplýva, že pred konaním schôdze musí byť pripravený návrh stanov, musia byť podané prihlášky o členstvo v družstve a ustanovujúca schôdza musí byť zvolaná, pričom ju zvoláva „zvolávateľ“. Konaniu ustanovujúcej schôdze teda bude predchádzať neformálna fáza, v rámci ktorej zakladajúci členovia pripravujú svoj zámer založiť družstvo.

Ustanovujúca schôdza má pri zakladaní družstva obdobnú funkciu ako ustanovujúce valné zhromaždenie pri sukcesívnom zakladaní akciovej spoločnosti. Aby viedla k založeniu družstva, Obchodný zákonník vo svojom ustanovení § 224 ods. 2 vyžaduje, aby:

- a) určila zapisované základné imanie, ktorého minimálna výška je 1.250 eur,
- b) schválila stanovy,
- c) zvolila predstavenstvo a kontrolnú komisiu, resp. predsedu družstva prípadne aj ďalšieho člena (členov) vykonávajúceho

funkciu štatutárneho orgánu ak je zakladané malé družstvo v zmysle § 245 OBZ,

- d) a tiež, aby sa uchádzači o členstvo, na nej zaviazali k členským vkladom dosahujúcim sumu zapisovaného základného imania.

Pokiaľ v schválených stanovách nie je uvedený spôsob ocenenia nepeňažných vkladov, je potrebné, aby všetci uchádzači o členstvo³⁰⁵ rozhodli aj o tejto otázke. Na družstvá sa tak nebude vzťahovať požiadavka určenia hodnoty nepeňažného vkladu znaleckým posudkom vyplývajúca pre obchodné spoločnosti z ustanovenia § 59 ods. 3 OBZ.

O všetkých vyššie uvedených záležitostiach sú na ustanovujúcej schôdzi oprávnené rozhodovať tie osoby, ktoré podali prihlášku do družstva. Na prijatie uznesení a voľbu orgánov ustanovujúcej členskej schôdze vyžaduje zákon nadpolovičnú väčšinu prítomných. Riešenie otázky výšky hlasovacích práv pre jednotlivých uchádzačov o členstvo nie je v zákone obsiahnuté, a tak je potrebné prikloniť sa k rovnosti hlasov uchádzačov. Zákon umožňuje uchádzačovi o členstvo späťvzatie svojej prihlášky ihneď po hlasovaní o stanovách, za predpokladu, že tento hlasoval proti ich prijatiu.

Priebeh ustanovujúcej schôdze vedie zvolávateľ (ktorým bude osoba, na to poverená zakladajúcimi členmi), a to až dovtedy, kým nebude zvolený jej predsedajúci, ktorého si zvolí ustanovujúca členská schôdza pred prijímaním obligatórných rozhodnutí podľa ustanovenia § 224 ods. 2 OBZ.

Členský vklad, na ktorý sa člen pri zakladaní družstva zaviazal, alebo vstupný vklad (ak ho určujú stanovy), musí byť splatený do 15 dní od konania ustanovujúcej členskej schôdze družstva určenému členovi predstavenstva, ktorý bude v postavení správcu vkladu.

Priebeh ustanovujúcej schôdze musí byť osvedčený notárskou zápisnicou, ktorej obligatórnou prílohou je schválené znenie stanov. Notárska zápisnica nebude mať charakter notárskej zápisnice o právnom úkone (podľa § 46 a nasl. Notárskeho poriadku³⁰⁶) vyžadovanej napríklad pre formu zakladateľského dokumentu akciovej spoločnosti. Pôjde o len o osvedčenie skutočnosti v zmysle

³⁰⁵ Zákon (§ 223 ods. 6 OBZ) je v tomto prípade terminologicky nepresný, keď hovorí, že sa o spôsobe ocenenia nepeňažných vkladov majú dohodnúť všetci „členovia“.

³⁰⁶ Zákon č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok).

§ 56 ods. 1, písm. e) Notárskeho poriadku, notár teda nebude ovplyvňovať obsah skutočností v nej uvedených.

Po splnení všetkých zákonných požiadaviek vyplývajúcich z ustanovenia § 224 OBZ, je družstvo založené. Na konanie v mene založeného družstva sa vzťahuje všeobecná právna úprava konania v mene tzv. predbežnej spoločnosti obsiahnutá v ustanovení § 64 Obchodného zákonníka.

Družstvo vzniká dňom zápisu do obchodného registra a tento zápis má konštitutívny účinok. Predpokladom na podanie návrhu na zápis do obchodného registra je splatenie aspoň polovice zapisovaného základného imania družstva. Zákon neurčuje požiadavku minimálneho rozsahu splatenia členských vkladov jednotlivých uchádzačov o členstvo, a vklady tak môžu byť splatené v ľubovoľnej výške. U niektorých uchádzačov o členstvo napríklad nemusí dôjsť v tomto štádiu vôbec k splateniu vkladu. V tejto súvislosti je však potrebné mať na zreteli, že v zmysle § 223 ods. 4 a § 227 ods. 4 OBZ nevznikne členstvo bez splatenia základného členského vkladu, resp. vstupného vkladu, pričom na vznik družstva je potrebné, aby vzniklo členstvo minimálne piatim uchádzačom (prípadne minimálne dvom, pokiaľ ide o právnické osoby).

V súvislosti so vznikom družstva je potrebné pripomenúť povinnosť družstva zriadiť **nedeliteľný fond** (§ 235 OBZ), a to na rozdiel od spoločnosti s ručením obmedzeným už pri svojom vzniku v minimálnej výške 10% zapisovaného základného imania. Nedeliteľný fond plní obdobnú funkciu ako rezervné fondy v obchodných spoločnostiach a predstavuje časť majetku družstva evidovanú v peňažnej hodnote, ktorá sa za trvania družstva nesmie použiť na rozdelenie medzi členov, teda najmä na vyplatenie vyrovnacieho podielu v stanovami určenej výške.³⁰⁷ Tento fond družstvo dopĺňa najmenej o 10 % ročného čistého zisku, a to až do doby, než výška nedeliteľného fondu dosiahne sumu rovnajúcu sa polovici zapisovaného základného imania družstva.

Zákonom určenú výšku tvorby nedeliteľného fondu môžu modifikovať stanovy, ktoré však môžu určiť len vytvorenie vyššieho

³⁰⁷ PATAKYOVÁ, M. In: OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: IURA EDITION, 2012, s. 1110.

nedeliteľného fondu. Použité prostriedkov z nedeliteľného fondu je účelovo viazané v rozsahu, v ktorom sa podľa zákona vytvára povinne a tieto môžu byť použité iba na hospodárske účely určené stanovami družstva, na prekonanie nepriaznivého priebehu hospodárenia družstva alebo na krytie strát družstva a o ich použití bude rozhodovať predstavenstvo.

Návrh na zápis založeného družstva do obchodného registra podáva predstavenstvo zvolené ustanovujúcou schôdzou. Tento návrh sa s účinnosťou od 1. októbra 2020 podáva výlučne elektronicky. Návrh musí byť navrhovateľom autorizovaný³⁰⁸ a musí byť podaný spolu s listinami v elektronickej podobe, z ktorých vyplývajú údaje, ktoré sa majú do obchodného registra zapísať, a listinami, z ktorých vyplývajú skutočnosti, ktoré preveruje registrový súd v rámci zákonom vymedzenej materiálnej kontroly návrhov na zápis.

3. Členstvo v družstve

3.1. Vznik členstva

Členmi družstva môžu byť fyzické aj právnické osoby, pričom členstvo v družstve vychádza zo zásady dobrovoľnosti. V družstvách, v ktorých je podľa stanov členstvo podmienené pracovným vzťahom k družstvu, môže sa členom stať fyzická osoba, ktorá skončila povinnú školskú dochádzku a dovŕšila 15 rokov svojho veku.

Pokiaľ ide o **vznik členstva v družstve**, je potrebné rozlíšiť, či k nemu dochádza pri založení družstva alebo za jeho trvania. **Civilná doktrína tiež tradične rozlišuje medzi originárnym a derivatívnym spôsobom nadobudnutia členstva.**³⁰⁹ V prípade originárneho vzniku členstvo vzniká úplne nanovo (pri vzniku družstva alebo za jeho trvania na základe prijatia podanej prihlášky). Derivatívne vzniká členstvo napríklad pri dedení alebo prevode členských práv a povinností.

³⁰⁸ Právna úprava autorizácie je obsiahnutá v ustanovení § 23 zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente)..

³⁰⁹ JABLONKA, B. In: MAMOJKA M. a kol. Obchodné právo I. – všeobecná časť, súťažné právo, právo obchodných spoločností a družstva. Bratislava: C. H. Beck, 2021, s. 787.

Pri založení družstva je podmienkou vzniku členstva podanie prihlášky do družstva a prevzatie záväzku splatiť odsúhlasený členský vklad, prípadne vstupný vklad. Pre prihlášku do družstva zákon neurčuje obsahové náležitosti, musí však spĺňať všeobecnú požiadavku určitosti právneho úkonu. Z hľadiska formálnych náležitostí zákon vyžaduje pre prihlášku písomnú formu. Po splnení podmienok vyplývajúcich zo zákona a stanov vzniká členstvo dňom vzniku družstva. Predpokladom vzniku členstva je tu aj zaplatenie celého základného členského vkladu, alebo jeho časti, ktorú určia stanovy – vstupného vkladu. Základný, prípadne vstupný vklad musí byť splatený do 15 dní od konania ustanovujúcej schôdze družstva. Rozdiel medzi splateným vstupným vkladom a základným členským vkladom je člen povinný splatiť v lehote určenej v stanovách, najneskôr do 3 rokov od vstupu do družstva.

Členstvo v družstve za trvania družstva vzniká:

a) na základe písomnej prihlášky

Uchádzač o členstvo musí podať písomnú prihlášku a momentom jej prijatia predstavenstvom (stanovy však môžu určiť jej prijatie do právomoci členskej schôdze) vzniká členstvo. Ani v tomto prípade nemôže členstvo vzniknúť skôr ako zaplatením členského (prípadne vstupného) vkladu, pričom lehotu jeho splatnosti by mali určovať stanovy alebo môže byť určená aj v rozhodnutí o prijatí za člena. V súlade s ustanovením § 227 ods. 5 OBZ môžu stanovy obsahovať podrobnejšiu úpravu vzniku členstva, vrátane vyžadovaných podmienok ako aj dôvodov na odmietnutie členstva.

b) prevodom členstva, ak ho stanovy nevyučujú

Obchodný zákonník zakotvuje právo člena previesť členské práva a povinnosti na inú osobu dohodou, ktorá podlieha súhlasu predstavenstva. Proti zamietavému rozhodnutiu sa môže člen odvolať na členskú schôdzu. Právna úprava tu nevychádza z terminológie zaužívanej v obchodných spoločnostiach a nepoužíva pojem členský podiel. Tento pojem Obchodný zákonník vo svojej pôvodnej podobe totiž nepoznal.

V súčasnosti je **členský podiel** v Obchodnom zákonníku definovaný v ustanovení § 223 ods. 2, a to tak, že **predstavuje mieru účasti člena na družstve a jeho výška sa určuje podľa pomeru členského vkladu k základnému imaniu družstva, ak stanovy neurčujú inak**. Podmienky uvedeného prevodu sú dané rozdielne podľa toho, či ide o prevod na člena družstva alebo na tretiu osobu. V prípade prevodu členských práv a povinností na osobu, ktorá je členom družstva, sa vychádza z ich voľnej prevoditeľnosti, ktorú môžu vylúčiť len stanovy. Stanovy môžu jednak viazať tento prevod na ďalšie podmienky, napríklad na súhlas predstavenstva alebo ho môžu zakázať. Prevod členských práv a povinností na tretiu osobu je v zásade viazaný na súhlas predstavenstva. Proti zamietavému rozhodnutiu sa môže člen odvolať na členskú schôdzu, zákon však neupravuje lehotu na podanie tohto odvolania. Prevod členstva v bytovom družstve nebude podliehať súhlasu predstavenstva ani v prípadoch, že pôjde o prevod na tretiu osobu.

Formálne a ani obsahové náležitosti zmluvy o prevode členských práv a povinností zákon neurčuje, a z tohto dôvodu, pokiaľ ide o obsah zmluvy musíme vychádzať z požiadaviek ustanovenia § 269 ods. 2 OBZ o nepomenovaných zmluvách. K náležitostiam zmluvy o prevode práv a povinností spojených s členstvom v bytovom družstve sa v minulosti vyjadril Najvyšší súd ČR vo svojom uznesení,³¹⁰ podľa ktorého „je nevyhnutná riadna identifikácia účastníkov zmluvy a bytového družstva, ku ktorému sa prevádzané členské práva a povinnosti vzťahujú, určenie (rozsahu) prevádzaných práv a povinností spojených s členstvom v bytovom družstve, určenie, či ide o prevod odplatný alebo bezodplatný, a v prípade odplatnosti prevodu tiež určenie ceny alebo spôsobu jej určenia.“

Účinky tohto prevodu voči družstvu nastávajú rozdielne v závislosti od tohto, či pôjde o prevod, na ktorý sa viaže súhlas predstavenstva, alebo nie. V prípade, že na prevod členských práv a povinností je potrebný súhlas predstavenstva alebo členskej schôdze, účinky zmluvy voči družstvu nastanú najskôr momentom udelenia tohto súhlasu (môžu nastať aj neskorším dňom určeným v zmluve). Voľný prevod členstva vo vzťahu k družstvu je účinný

³¹⁰ Uznesenie NS ČR, sp. zn.: 31Cdo271/2010.

predložením zmluvy o prevode členstva príslušnému družstvu, resp. dorúčením písomného oznámenia doterajšieho člena o prevode členstva a písomného súhlasu nadobúdateľa. Účinky prevodu môžu nastať aj neskorším dňom uvedeným v zmluve.

c) iným spôsobom ustanoveným v zákone

Pôjde napr. o nadobudnutie členstva **prechodom** v dôsledku žiadosti dediča. Po smrti fyzickej osoby – člena družstva sa dedič nestáva členom družstva automaticky, ak sa chce ním stať musí požiadať družstvo o členstvo v ňom. Vyžaduje sa súhlas predstavenstva, ak stanovy alebo zákon neurčujú niečo iné. Zo zákona sa nevyžaduje súhlas predstavenstva v bytovom družstve.

Členstvo vzniká aj právnenému nástupcovi právnickej osoby, ktorej účasť v družstve zanikla, pričom k tomuto prechodu dochádza automaticky. Ďalším prípadom vzniku členstva zo zákona je **prechod členstva** v prípade **premien družstva**. Taktiež v prípade **premeny obchodnej spoločnosti na družstvo** sa zo spoločníkov obchodnej spoločnosti stávajú členovia družstva. O všetkých týchto skutočnostiach rozhoduje členská schôdza.

d) osobitným spôsobom upraveným v Občianskom zákonníku

Občiansky zákonník vo svojom ustanovení § 703 ods. 2 upravuje osobitný spôsobom vzniku členstva v družstve, podľa ktorého ak vznikne jednému z manželov za trvania manželstva právo na uzavretie zmluvy o nájme družstevného bytu, vznikne so spoločným nájmom bytu manželmi aj spoločné členstvo manželov v družstve, pričom z tohto členstva sú obaja manželia oprávnení a povinní spoločne a nerozdielne. Spoločné členstvo manželov v družstve nevznikne, ak manželia spolu trvalo nežijú.

e) ak je podmienkou členstva pracovný vzťah člena k družstvu, a ak zo stanov nevyplýva niečo iné, vzniká členstvo dňom, ktorý sa dojednal ako deň vzniku pracovného vzťahu. Aj tu však musí byť splnená požiadavka určená v § 227 ods. 4 OBZ – splatenie vstupného vkladu.

Kogentné ustanovenie § 228 OBZ ukladá družstvu povinnosť viesť **zoznam svojich členov**, ktorý má obsahovať zákonom

stanovené údaje o jednotlivých členoch: názov a sídlo právnickej osoby a meno a bydlisko fyzickej osoby ako člena a výška jeho členského vkladu ako aj výška, v ktorej bol splatený. Táto povinnosť vyplýva z otvoreného počtu členov v družstve. Údaje o členoch družstva, nie sú údajmi zapisovanými do obchodného registra a zoznam členov družstva sa ani neukladá do zbierky listín.

3.2. Zánik členstva

Členstvo v družstve môže zaniknúť z nasledovných dôvodov:

a) dohodou;

Pôjde o dvojstranný právny úkon medzi členom a družstvom, pre ktorý zákon obligatórne predpisuje písomnú formu. Členstvo potom zanikne účinnosťou tejto dohody, prípadne dňom v tejto dohode určeným.

b) vystúpením;

Zákon tiež pripúšťa možnosť ukončenia členstva v družstve na základe písomného jednostranného právneho úkonu člena adresovaného družstvu – vystúpenia, pre ktoré právnik niekedy používa pojem „odhláška“. Zákon ponecháva na stanovách, aby určili lehotu, uplynutím ktorej členstvo v prípade vystúpenia zanikne, no limituje jej maximálnu dĺžku na šesť mesiacov. Začiatkom plynutia tejto lehoty je deň doručenia oznámenia o vystúpení predstavenstvu družstva.

c) vylúčením;

Družstvo môže svojho člena vylúčiť z dôvodu opätovného porušovania členských povinností, ak bol na toto porušovanie upozornený, alebo z iných dôležitých dôvodov uvedených v stanovách. Člen družstva – fyzická osoba môže byť vylúčený aj z dôvodu spáchania úmyselného trestného činu proti družstvu alebo členovi. Právna úprava zatiaľ neodráža skutočnosť, že zákon č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov zavádza s účinnosťou k 1.7.2016

do nášho právneho poriadku aj priamu trestnoprávnu zodpovednosť právnických osôb.

Rozhodovanie o vylúčení člena spadá do právomoci predstavenstva, stanov však môžu toto rozhodovanie zveriť inému orgánu napr. členskej schôdzi alebo disciplinárnej komisii. Rozhodnutie o vylúčení musí byť členovi písomne oznámené. Proti rozhodnutiu o vylúčení má právo podať člen odvolanie na členskú schôzdu.

d) vyhlásením konkurzu na majetok člena a zamietnutím návrhu na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku člena;

V prípade vyhlásenia konkurzu na majetok člena zanikne členstvo momentom vyhlásenia konkurzu, teda podľa § 23 ZKR zverejnením uznesenia o vyhlásení konkurzu v Obchodnom vestníku. Vyrovnací podiel, na ktorý vznikne členovi nárok v dôsledku zániku jeho účasti tu bude patriť do konkurznej podstaty a bude slúžiť na uspokojenie nárokov konkurzných veriteľov.

Terminológia „zamietnutie návrhu na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku“ nekorešponduje s aktuálnym právnym stavom. Tento pojem bol do Obchodného zákonníka zavedený ešte za účinnosti pôvodnej úpravy zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní, a nebol následne zosúladený s novou terminológiou v zmysle platnej právnej úpravy konkurzného konania. ZKR v danej súvislosti používa pojem „zastavenie konkurzného konania pre nedostatok majetku“ (§ 20 ZKR). Vyhlásenie konkurzu je ako dôvod zániku účasti v družstve duplicitne upravený osobitne pre právnické osoby v ustanovení § 232 ods. 4 OBZ.

Podľa ustanovenia § 232 ods. 5 OBZ sa účasť člena, ktorá v dôsledku vyhlásenia konkurzu zanikla, obnovuje, pokiaľ bol konkurz na majetok tohto člena právoplatným rozhodnutím súdu zrušený z iných dôvodov ako po splnení rozvrhového uznesenia alebo pre nedostatok majetku. Ak už družstvo vyplatilo v dôsledku zániku účasti vyrovnací podiel, má dotknutý člen nárok na jeho vrátenie. Táto úprava je obdobná k úpravám obsiahnutým v práve obchodných spoločností, konkrétne k § 88 ods. 3 alebo § 148 ods. 4 OBZ.

e) zánikom družstva;

Družstvo zaniká výmazom z obchodného registra a jeho zániku predchádza zrušenie. V prípade zrušenia družstva s likvidáciu vzniká členovi družstva nárok na podiel na likvidačnom zostatku. Právna úprava zrušenia a zániku družstva je obsiahnutá v ustanoveniach § 254 – 259 OBZ.

f) skončením pracovného vzťahu, a to v družstvách, v ktorých je podmienkou členstva pracovný vzťah člena k družstvu.

g) dohodou o prevode členských práv a povinností;

h) smrťou fyzickej osoby, a to ku dňu smrti poručiteľa za splnenia nižšie uvedených podmienok.

Ako už bolo uvedené dedič osoby, ktorej členstvo zaniklo smrťou musí o členstvo požiadať družstvo a predstavenstvo mu musí udeliť súhlas. Výnimke podliehajú bytové družstvá, v ktorých sa súhlas predstavenstva nevyžaduje, pre ostatné družstvá však môžu túto výnimku určiť stanovy. V stanovách taktiež môžu byť uvedené prípady, v ktorých nesmie predstavenstvo dedičove členstvo odmietnuť. Aj v bytových družstvách sa však musí dedič o členstvo prihlásiť.

Pokiaľ sa dedič nestane členom družstva (z dôvodu, že sa o členstvo neprihlási, alebo predstavenstvo nedá na nadobudnutie členských práv a povinností súhlas, vzniká dedičovi nárok na vyrovnací podiel člena, ktorého členstvo zaniklo.

i) vstupom právnickej osoby ako člena družstva do likvidácie;

Likvidácia nasleduje po zrušení právnickej osoby a smeruje k uspokojeniu nárokov veriteľov a iných osôb, ktorým prislúcha právo na likvidačný zostatok.

j) zánikom právnickej osoby ako člena družstva;

Právny nástupca právnickej osoby, ktorá je členom družstva, vstupuje do jej členských práv a povinností *ex lege* (na rozdiel od dedenia členských práv a povinností) a nadobudnutie členstva v danom prípade nie je závislé od udelenia súhlasu predstavenstvom a ani od splnenia iných podmienok.

4. Práva a povinnosti člena družstva

Členské práva a povinnosti sú také práva a povinnosti, ktoré sú spojené s členstvom v družstve. Ide o práva a povinnosti majetkovej povahy (povinnosť splatiť vklad, právo na podiel na zisku, právo na podiel na vyrovnací podiel, právo na podiel na likvidačnom zostatku) a nemajetkovej povahy (napr. právo hlasovať na členskej schôdzi, právo na informácie). Ich okruh určuje nielen Obchodný zákonník, ale pre konkrétne družstvo môžu vyplynúť aj zo stanov, ktoré tiež môžu modifikovať dispozitívnu zákonnú úpravu.

Člen družstva má v družstve **práva**, ktoré môžu mať majetkovú alebo nemajetkovú povahu. **Majetkovými** členskými právami sú:

a) Právo na podiel na zisku:

Toto právo má člen v prípade, že členská schôdza pri prerokovaní účtovnej závierky určila, že zisk alebo jeho časť sa rozdelí medzi jednotlivých členov. Družstvo môže rozdeľovať medzi členov vždy len čistý zisk znížený o povinné príspevky na tvorbu nedeliteľného fondu, alebo iných zabezpečovacích fondov, ak to určia stanovy. Rozhodovanie o použití zisku patrí do výlučnej pôsobnosti členskej schôdze (§ 239 ods. 4, písm. d) OBZ), aj keď spôsob jeho rozdelenia a použitia navrhuje predstavenstvo. K návrhu na rozdelenie zisku sa vyjadruje kontrolná komisia družstva.

Zákon dispozitívne určuje kritérium na výpočet podielu člena družstva na zisku, ktorým je pomer výšky splateného vkladu jednotlivého člena k splateným vkladom všetkých členov. Pokiaľ členstvo niektorých členov v rozhodnom roku trvalo len časť roka, tento podiel sa pomerne kráti.

b) Právo na vyrovnací podiel:

Členský vklad do družstva je majetkom družstva a rovnako ako pri obchodných spoločnostiach nemá člen nárok na jeho vrátenie (až na určité výnimky vyplývajúce z právnej úpravy § 234 OBZ, ktoré budeme analyzovať nižšie). Pri zániku členstva za trvania družstva má jeho bývalý člen, prípadne jeho dedič, nárok len na vyrovnací podiel, pričom tento nárok nemôžu stanovy družstva ani obmedziť a ani vylúčiť. Osobitným prípadom vzniku nároku na vyrovnací

podiel je prípad, ak člen družstva hlasoval proti schváleniu návrhu projektu premeny a požiadal o zápis svojho nesúhlasného stanoviska spolu so žiadosťou o vyplatenie vyrovnacieho podielu do zápisnice z členskej schôdze. Takýto člen má právny nárok na vyplatenie vyrovnacieho podielu, ktorý mu uhradí právny nástupca družstva.

Na rozdiel od určovania výšky vyrovnacieho podielu v obchodných spoločnostiach, bude v družstvách jeho výška odvodená nielen od výšky splatených vkladov ale aj od dĺžky členstva – podľa ustanovenia § 233 ods. 2 OBZ sa vyrovnací podiel určí pomerom splateného členského vkladu doterajšieho člena násobeného počtom ukončených rokov jeho členstva k súhrnu splatených členských vkladov všetkých členov násobených ukončenými rokmi ich členstva. Splätnosť nároku na vyplatenie vyrovnacieho podielu je v zákone určená trojmesačnou lehotou, ktorá začína plynúť od schválenia riadnej individuálnej účtovnej závierky za účtovné obdobie predchádzajúce účtovnému obdobiu, v ktorom zaniklo členstvo v družstve, alebo ak takáto riadna účtovná závierka schválená nebola, tak uplynutím troch mesiacov odo dňa, keď mala byť schválená. Pravidlá pre určenie výšky vyrovnacieho podielu a lehoty jeho splatnosti však určuje zákon dispozitívne.

Splatením vkladu, a to ako peňažného, tak aj nepeňažného, stráca člen (prípadne uchádzač o členstvo) k tomuto vkladu vlastnícke právo. Vlastníkom členských vkladov je družstvo a jeho člen v prípade zániku členstva nemá nárok na vrátenie vkladu, zákon mu priznáva len nárok na vyrovnací podiel, ktorý sa v zásade vypláca v peniazoch. Odlišná forma výplaty vyrovnacieho podielu môže byť určená buď v stanovách alebo v zákone. Stanovy podľa výslovnej dikcie zákona môžu napríklad určiť, že v prípadoch, keď členský vklad spočíval úplne alebo sčasti v prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnosti na družstvo, môže člen žiadať vyporiadanie vrátením tejto nehnuteľnosti.

Stanovy môžu určiť, že obdobne sa postupuje aj v prípade, keď spočíval členský vklad v poskytnutí iného vecného plnenia. V prípade, že bola predmetom vkladu do družstva poľnohospodárska pôda, má člen nárok na jej vrátenie ex lege bez ohľadu na úpravu stanov. Hodnota vrátenej nehnuteľnosti je určená hodnotou evidovanou v majetku družstva v čase zániku členstva. Keďže táto hodnota môže

byť vyššia ako je výška vyrovnacieho podielu je nadobúdajúci člen povinný uhradiť družstvu rozdiel v peniazoch. Zákon stanovuje zodpovednosť družstva, ak by nakladalo s predmetným majetkom spôsobom, ktorý by toto vrátenie znemožňoval.

c) Právo na podiel na likvidačnom zostatku:

Obchodný zákonník pri určovaní podielu člena družstva na likvidačnom zostatku dáva prednosť jeho vymedzeniu v stanovách. Pre prípad absencie určenia tohto podielu stanovami zákon vychádza prednostne z požiadavky vyplatenia splatenej časti členského vkladu jednotlivým členom. Zvyšok likvidačného zostatku sa rozdelí medzi členov, ktorých členstvo ku dňu zrušenia družstva trvalo aspoň jeden rok, a to podľa rozsahu, v akom sa podieľajú na základnom imaní družstva (na rozdiel od výpočtu výšky vyrovnacieho podielu sa tu nebude vychádzať z výšky splatených vkladov členov ale z výšky prevzatých vkladov).

Návrh na rozdelenie likvidačného zostatku zostaví likvidátor do šiestich mesiacov³¹¹ od oznámenia vstupu družstva do likvidácie a následne ho bez zbytočného odkladu zverejní v obchodnom vestníku. Návrh na rozdelenie likvidačného zostatku schvaľuje členská schôdza, v prípade že by do 60 dní po zverejnení oznámenia o skončení likvidácie jej rozhodnutie absentovalo, platí zákonná domnienka o schválení tohto návrhu. Uznesenie členskej schôdze o rozdelení likvidačného zostatku je preskúmateľné súdom. Každý člen družstva alebo iná oprávnená osoba môže navrhnúť, aby súd vyhlásil uznesenie členskej schôdze o rozdelení likvidačného zostatku za neplatné pre rozpor s právnymi predpismi alebo stanovami. Lehota na podanie žaloby je trojmesačná a plynie odo dňa konania členskej schôdze, pričom má povahu prekluzívnej lehoty. Ak súd návrhu vyhovie, rozhodne zároveň o rozdelení likvidačného zostatku.

Likvidačný zostatok môže byť rozdelený medzi členov až po uplynutí trojmesačnej lehoty na podanie návrhu na vyhlásenie neplatnosti uznesenia členskej schôdze o rozdelení likvidačného

³¹¹ Daná lehota sa zo zákona predlžuje o šesť mesiacov, ak likvidátor zistí, že má spoločnosť ku dňu zostavenia účtovnej závierky a konečnej správy o priebehu likvidácie daňový nedoplatok, alebo ak sa u nej vykonáva daňová kontrola.

zostatku alebo po právoplatnosti rozhodnutia súdu o tomto návrhu.

Medzi **nemajetkové práva** **zaradujeme predovšetkým právo na riadenie a kontrolu družstva**. Špecifikom družstiev je v tomto smere uplatňovanie zásady družstevnej samosprávy, v rámci ktorej bude aj činnosť štatutárneho a kontrolného orgánu vykonávaná výlučne členmi družstva.

Základom daného práva členov je právo **zúčastňovať sa členskej schôdze a hlasovať na nej**. Pri hlasovaní na členskej schôdzi sa uplatňuje zásada družstevnej demokracie. Podľa nej má každý člen jeden hlas, rozsah hlasovacích práv je teda rovnaký, bez ohľadu na výšku členského podielu konkrétneho člena v družstve. Výnimku z tohto všeobecného pravidla môžu obsahovať stanovy. Väčší počet hlasov by mohol byť priznaný napríklad členom s vyšším základným členským vkladom.

Ďalším právom z okruhu nemajetkových práv je právo **na informácie**. Každý člen družstva má právo vyžiadať si zápisnicu z členskej schôdze a jej prílohy na nahliadnutie. Povinnosť poskytnúť zápisnicu spolu s prílohami členovi na jeho požiadanie splní v mene družstva predstavenstvo, ktoré je tiež zodpovedné za vyhotovenie zápisnice, stanovy však môžu obsahovať odlišnú úpravu.

Člen družstva je tiež oprávnený **disponovať svojim členským podielom**, a to jeho prevodom podľa ustanovenia § 229 OBZ, resp. v prípade bytových družstiev § 230 OBZ. Členský podiel je aj spôsobilým predmetom dedenia.

Obchodný zákonník v ustanovení § 251 ods. 2 priznáva každému členovi družstva právo na **podanie** (v mene družstva) **žaloby o náhradu škody** proti členovi predstavenstva, ktorý zodpovedá družstvu za ním spôsobenú škodu, a **žaloby o splatenie vkladu** proti členovi družstva, ktorý je v omeškaní so splatením vkladu, ak členská schôdza nerozhodla o jeho vylúčení.

Základnou zákonnou **povinnosťou** člena družstva je **vkladová povinnosť**. Podmienkou vzniku členstva v družstve je splatenie stanovami určeného členského vkladu alebo jeho časti. Na rozdiel od úpravy spoločnosti s ručením obmedzeným a komanditnej spoločnosti, nie je pre družstvo zákonom určená minimálna výška vkladu člena. Výšku vkladu určujú stanovy a táto môže byť určená

rozdielne pre jednotlivých členov za podmienky, že bude vyjadrená kladným celým číslom.

V porovnaní s právnou úpravou obchodných spoločností v prípade družstiev Obchodný zákonník rozlišuje pojmy **základný členský vklad**, **vstupný vklad** ako aj **d'alší členský vklad**. Základný vklad by sme mohli charakterizovať ako členský vklad, ktorého prevzatie je podmienkou členstva v družstve. Ide o vklad povinný a jeho výška určená stanovami sa bude zapisovať do obchodného registra. Vstupný vklad definuje zákon ako v stanovách určenú časť základného členského vkladu, ktorého splatenie je podmienkou vzniku členstva, pričom závisí výlučne od stanov, či vstupný vklad vymedzia alebo nie.

Výška základného členského vkladu, prípadne aj výška vstupného vkladu musí byť určená v stanovách. Základný prípadne vstupný vklad musí byť splatený do 15 dní od konania ustanovujúcej schôdze družstva. Pred podaním návrhu na zápis družstva do obchodného registra musí byť splatená aspoň polovica zapisovaného základného imania – zákon však neurčuje rozsah splatenia vkladov budúcich členov. Ak by uchádzač o členstvo nesplatil základný alebo vstupný vklad (pokiaľ bol určený) a družstvo by bolo zapísané do obchodného registra, vzniklo by jeho členstvo až splatením vkladu. Rozdiel medzi splateným vstupným vkladom a základným členským vkladom je člen povinný splatiť v lehote určenej v stanovách, najneskôr však do 3 rokov.

Začiatok plynutia trojročnej lehoty zákon neurčuje, mala by byť počítaná od vzniku členstva, alebo tento začiatok môžu určiť stanovy. Stanovy však môžu určovať, že pokiaľ si to vyžaduje strata družstva a ak o tom rozhodne členská schôdza, sú jeho členovia povinní splatiť nesplatenú časť členského vkladu ešte pred dobou jej splatnosti. V prípade straty družstva môže členská schôdza rozhodnúť aj o uhradzovacej povinnosti člena podľa § 222 ods. 2 OBZ za predpokladu, že určenie tejto povinnosti je obsiahnuté v stanovách.

Na d'alší členský vklad sa členovia družstva môžu zaviazat', len pokiaľ to pripúšťajú stanovy. Prevzatím d'alšieho členského vkladu sa zvyšuje členský podiel člena v družstve, čo bude mať následný vplyv aj na výšku jeho podielu na zisku, vyrovnacieho podielu a výšku podielu na likvidačnom zostatku.

Na základe možnosti danej stanovami a za podmienok nimi určených sa môžu členovia družstva zaviazat' aj k **d'alsej majetkovej účasti** v družstve. Táto majetková účasť nebude súčasťou členského vkladu, nebude sa o ňu teda zvyšovať členský podiel člena, a ani základné imanie družstva.

V nadväznosti na právnu úpravu kapitálových obchodných spoločností, bola aj do právnej úpravy družstiev zakotvená zásada zákazu vrátenia vkladov a zákazu vyplácania úrokov z členských vkladov, z ktorej výnimky môže ustanoviť len zákon. Za výnimku zo zákazu vrátenia vkladov môžeme považovať ustanovenie § 234 ods. 1 OBZ umožňujúceho úpravu stanov, podľa ktorej môže člen za zákonom stanovených podmienok žiadať v rámci vyrovnacieho podielu vrátenie členského vkladu spočívajúceho úplne alebo sčasti v prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam a taktiež aj ustanovenie § 234 ods. 2 OBZ, zakotvujúceho nárok člena na vrátenie vkladu, ktorým bola poľnohospodárska pôda, aj bez úpravy stanov

Ďalšie povinnosti môžu členovi družstva uložiť stanovy. Pôjde predovšetkým o **povinnosť prispieť na úhradu strát družstva**.

5. Orgány družstva

Z právnej úpravy Obchodného zákonníka vyplýva družstvu povinnosť zriadiť tri orgány:

- a) členskú schôdzu, ako najvyšší orgán družstva,
- b) predstavenstvo, ako štatutárny orgán a
- c) kontrolnú komisiu ako orgán so všeobecnou kontrolnou pôsobnosťou.

Výnimka z tejto obligatórnej organizačnej štruktúry je možná len v prípade tzv. **malých družstiev (§ 245 OBZ), teda družstiev, ktoré majú menej ako 50 členov**, kde zákon pripúšťa, aby stanovy určili, že predstavenstvo a kontrolná komisia nebudú zriadené a ich pôsobnosť bude vykonávať členská schôdza. Z dôvodu rešpektovania zásady družstevnej samosprávy by totiž nebolo praktické, a v niektorých prípadoch ani možné tieto orgány vytvoriť. Štatutárnym orgánom malého družstva je predseda volený členskou schôdzou, prípadne aj ďalší člen poverený členskou schôdzou. Osobitné postavenie v rámci tzv. malých družstiev majú družstvá s členstvom právnických osôb,

ktoré majú menej ako päť členov. Tu Obchodný zákonník vôbec neurčuje štatutárny orgán ani spôsob rozhodovania takéhoto malého družstva, musia ho vždy upraviť stanovy.

Obchodný zákonník umožňuje družstvu kreovanie aj ďalších fakultatívnych orgánov. Môžu byť zriaďované na základe stanov alebo uznesením členskej schôdze a môžu mať dočasný alebo trvalý charakter. Môže ísť napríklad o rôzne komisie (disciplinárna, sociálna a pod.). Pôsobnosť, zloženie a ďalšie otázky fungovania fakultatívnych orgánov družstva musia upraviť stanovy.

Prejavom princípu **družstevnej samosprávy** je, že členmi obligatórnych ako aj fakultatívnych orgánov družstva, môžu byť len fyzické osoby staršie ako 18 rokov, ktoré sú členmi družstva, alebo zástupcovia právnických osôb, ktoré sú členmi družstva. Ako vyplýva zo znenia ustanovenia § 238 ods. 1 OBZ, samotná právnická osoba nemôže byť členom orgánu družstva, týmto členom môže byť len zástupca právnickej osoby. Zákon v danej súvislosti neurčuje okruh osôb, ktoré môžu byť týmito zástupcami, a tak môže v podstate ísť o akúkoľvek fyzickú osobu splnomocnenú právnickou osobou. Zástupcovia právnických osôb majú rovnakú zodpovednosť, akoby boli členmi týchto orgánov osobne (§ 246 ods. 4 OBZ). Právnická osoba, ktorá ich splnomocnila, však ručí za ich záväzky vyplývajúce z tejto zodpovednosti.

Na platnosť uznesenia kolektívnych orgánov družstva vyžaduje zákon ich riadne zvolanie (spôsobom upraveným v stanovách alebo v zákone), prítomnosť nadpolovičnej väčšiny členov orgánu a súhlas väčšiny hlasov prítomných. Výnimkou z danej úpravy je konanie náhradnej členskej schôdze podľa § 239 ods. 8 OBZ, ktorá je schopná uznášať sa bez ohľadu na počet členov. Požiadavku kvalifikovanej väčšiny potrebnej pre unesenie o konkrétnej otázke, môžu určiť stanovy, resp. môže vyplývať zo zákona. **Pri hlasovaní sa vychádza zo zásady rovnosti hlasov a každý člen týchto orgánov má jeden hlas.** Ako predstavenstvo, tak aj kontrolná komisia môžu prijímať uznesenia mimo svojho zasadnutia (*per rollam*), a to buď písomným hlasovaním alebo hlasovaním pomocou prostriedkov oznamovacej techniky. Tieto spôsoby hlasovania môžu byť využité len ak to pripúšťajú stanovy a ak s tým súhlasia všetci členovia daného orgánu. Pri využití daného spôsobu

hlasovania sa za prítomných z hľadiska určenia potrebného kvóra považujú hlasujúci.

V porovnaní s reguláciou obchodných spoločností obsahuje Obchodný zákonník úpravu funkčného obdobia členov orgánov družstva. Maximálna dĺžka funkčného obdobia je päť rokov s právom opätovnej voľby člena. Stanovy môžu dĺžku funkčného obdobia skrátiť, ako aj vylúčiť možnosť opätovného zvolenia členov orgánov. Členovia prvých orgánov po založení družstva môžu byť volení len na obdobie najviac troch rokov. Pre členov predstavenstva a kontrolnej komisie zákon kogentným spôsobom ustanovuje nezlučiteľnosť funkcií, ktorá môže byť stanovami rozšírená o ďalšie prípady. V stanovách tiež môžu byť určené okolnosti, pre ktoré člen družstva nemôže byť členom niektorého voleného orgánu družstva.

Členovia predstavenstva, kontrolnej komisie, prokurista a riaditeľ tvoria okruh osôb, pre ktoré Obchodný zákonník dispozitívne ustanovuje zákaz konkurencie, tak, že tieto osoby nesmú byť podnikateľmi ani členmi štatutárnych a dozorných orgánov právnických osôb s obdobným predmetom činnosti. V zmysle § 260 OBZ. sa aj na družstvá použije všeobecná právna úprava zákazu konkurencie obsiahnutá v § 65 OBZ upravujúcu aj právne dôsledky porušenia tohto zákazu.

Členovia predstavenstva (v malých družstvách predseda družstva, prípadne ďalší člen poverený členskou schôdzou) ako aj členovia kontrolnej komisie zodpovedajú družstvu za škodu, ktorá mu vznikla porušením ich povinností, a to podľa osobitnej úpravy § 243a OBZ. Nároky vyplývajúce z tejto zodpovednosti uplatňuje predstavenstvo a voči členom predstavenstva ich uplatňuje kontrolná komisia prostredníctvom ňou určeného člena.

Aktívnu legitimáciu na podanie žaloby o náhrady škody v mene družstva proti členovi predstavenstva zákon priznáva aj každému členovi družstva – člen družstva však nebude oprávnený na vymáhanie nárokov na náhradu škody voči členovi kontrolnej komisie, resp. iného fakultatívne zriadeného orgánu družstva. Trovy súdneho konania začatého na základe uvedenej žaloby sú povinní znášať tí členovia, ktorí ju podali. Ak je družstvu v súdnom konaní následne priznaná náhrada trov konania, ten, ktorému bola uložená

náhrada týchto trov, je povinný uhradiť ju členovi družstva, ktorý uplatňoval nároky za družstvo.

Zákon zároveň umožňuje uplatňovanie nárokov na náhradu škody voči členom predstavenstva ktorémukoľvek veriteľovi družstva za predpokladu, že tento nemôže uspokojiť svoju pohľadávku z majetku družstva (243a ods. 4 OBZ).

Funkcia členom predstavenstva a kontrolnej komisie družstva vzniká voľbou, ktorá je zverená do pôsobnosti členskej schôdze, resp. ustanovujúcej schôdze v prípade prvých členov týchto orgánov. Ďalší so spôsobov vzniku funkcie vo volených orgánoch družstva je nástup náhradníka, ktorého voľbu musia umožňovať stanovy. Náhradník nastupuje namiesto odstúpivšieho člena, alebo člena, ktorému členstvo zaniklo smrťou, dňom účinnosti jeho odstúpenia, pričom nástupníci nastupujú podľa určeného poradia. Pokiaľ nie je zvolený náhradník, každý orgán družstva môže kooptovať zastupujúceho člena, ktorý bude mať práva a povinnosti riadneho člena až do doby, kedy sa môže vykonať riadna voľba nového člena.

V súlade so zásadou, že nikoho nemožno nútiť, aby proti svojej vôli zotrval vo funkcii, Obchodný zákonník pripúšťa pre zvoleného člena orgánu družstva možnosť odstúpenia z jeho funkcie. Je však povinný oznámiť túto skutočnosť orgánu, ktorého je členom, pričom Obchodný zákonník písomnú formu pre toto oznámenie nevyžaduje, jej dodržanie však bude potrebné pre preukázanie zániku funkcie obchodnému registru. Funkcia odstupujúceho člena sa potom skončí dňom, keď odstúpenie prerokoval orgán, ktorý je na to oprávnený podľa stanov.

Zákon dispozitívne ustanovuje, že je to orgán, ktorý odstupujúceho člena zvolil. Odstúpenie musí príslušný orgán prerokovať na svojom najbližšom zasadaní, po tom, čo sa o odstúpení dozvedel, najdlhšie však do troch mesiacov. Po márnom uplynutí tejto lehoty sa odstúpenie pokladá za prerokované. Funkcia tak zaniká prerokovaním odstúpenia príslušným orgánom, alebo márnym uplynutím trojmesačnej lehoty od oznámenia odstúpenia orgánu príslušnému na prerokovanie tohto odstúpenia.

Odstúpenie (resp. vzdanie sa funkcie) je len jedným z rôznych dôvodov zániku funkcie v orgáne družstva. Ďalším z dôvodov bude uplynutie funkčného obdobia, smrť fyzickej osoby, zánik právnickej

osoby, odvolaním splnomocnenia zástupcu právnickej osoby – člena orgánu a v súlade so zásadou, že členmi orgánov družstva môžu byť len osoby, ktoré sú členmi družstva, zanikne funkcia v orgáne družstva aj zánikom členstva v družstve.

5.1. Členská schôdza družstva

Členskú schôdzu môžeme charakterizovať ako najvyšší orgánom družstva, ktorý rozhoduje o najdôležitejších otázkach týkajúcich sa družstva, ako aj jeho členov. Je teda pre družstvo tým, čím je pre kapitálové spoločnosti valné zhromaždenie. Podobne, ako pri valných zhromaždeniach kapitálových spoločností, aj v prípade členskej schôdze rozlišujeme jej obligatórnu pôsobnosť, ktorú jej určuje zákon (tzv. výlučnú pôsobnosť), pôsobnosť zverenú jej stanovami a pôsobnosť, ktorú si sama vyhradí.

Zákon určuje pôsobnosť členskej schôdze v ustanovení § 239 ods. 4 OBZ nasledovným okruhom otázok:

- a) Zmena stanov, ak zákon neustanovuje inak. Na zmenu stanov zákon neurčuje osobitný postup napríklad v podobe potrebnej kvalifikovanej väčšiny hlasov. Zmena stanov nemôže byť zverená do pôsobnosti iného orgánu družstva, výnimky však môže určiť len zákon.
- b) Voľba a odvolávanie členov predstavenstva a kontrolnej komisie. Prvých členov predstavenstva a kontrolnej komisie volí ustanovujúca schôdza družstva.
- c) Schvaľovanie riadnej individuálnej účtovnú závierky a mimoriadnej individuálnej účtovnej závierky.
- d) Rozhodovanie o rozdelení a použití zisku, prípadne spôsobe úhrady straty. Zisk sa v družstve delí medzi členov pomerom výšky splateného vkladu člena k splateným vkladom všetkých členov; u členov, ktorých členstvo v rozhodnom roku trvalo len časť roka, sa tento podiel pomerne kráti. Táto právna úprava je dispozitívna a del'ba zisku môže byť upravená odlišne stanovami alebo uznesením členskej schôdze. Uhradzovacia povinnosť musí členom družstva vyplývať zo stanov. Návrh na rozdelenie zisku a úhradu strát je povinné podľa ustanovenia § 252 ods. 2 OBZ pripraviť predstavenstvo družstva.

- e) Rozhodovanie o zvýšení alebo znížení zapisovaného základného imania, o ktorom však môže rozhodnúť aj predstavenstvo na základe poverenia stanov družstva alebo členskej schôdze. Zdrojmi zvýšenia základného imania môže byť čistý zisk alebo iné zdroje vlastného imania družstva, ktoré nie sú účelovo viazané v nedeliteľnom fonde alebo iných fondoch družstva upravených stanovami (napríklad iné zabezpečovacie fondy podľa poslednej vety ods. 1 § 235 OBZ). Členovia družstva sa v zmysle dispozitívnej zákonnej úpravy na tomto zvýšení podieľajú podľa výšky ich doterajších vkladov.
- f) Dôvodom na zníženie základného imania družstva je situácia, keď stratu družstva nie je možné kryť z iných zdrojov jeho vlastného imania, predovšetkým z nedeliteľného fondu, alebo iných zabezpečovacích fondov. Členská schôdza v danom prípade môže rozhodnúť o znížení základného imania a o pomernom znížení členských vkladov členov družstva. Základné imanie však nemôže byť znížené pod hranicu určenú v § 223 ods. 3 OBZ. Ďalším dôvodom na zníženie základného imania družstva je, ak člen na požiadanie družstva nepreukáže, že majetkové práva alebo iné peniazmi oceneniteľné hodnoty vložené do družstva ako nepenažný vklad nadobudol v súlade s právnym poriadkom.
- g) Rozhodovanie o základných otázkach koncepcie rozvoja družstva. Pojem „koncepcia rozvoja družstva“ je veľmi všeobecný a je teda vhodné jeho spresnenie stanovami.
- h) Rozhodovanie o premene a o inom zrušení družstva alebo zmene právnej formy.

Okrem vyššie vymenovaných prípadov sú do pôsobnosti členskej schôdze jednotlivými ustanoveniami zverené do pôsobnosti členskej schôdze aj ďalšie otázky, ako napríklad rozhodovanie o uhradzovacej povinnosti členov družstva, v prípade, že túto povinnosť určujú stanovy (§ 222 ods. 2 OBZ), rozhodovanie o povinnosti splatiť členský vklad pred dobou splatnosti, v prípade, že to určujú stanovy (§ 223 ods. 7 OBZ), rozhodovanie o odvolaniach proti zamietavému rozhodnutiu predstavenstva o neudelení súhlasu s prevodom členských práv a povinností (§ 229 ods. 1 OBZ) alebo rozhodovanie o odvolaniach proti vylúčeniu člena z družstva (§ 231 ods. 3 OBZ).

Členskej schôdzi je podriadené predstavenstvo aj kontrolná komisia. V prípade tzv. malých družstiev môžu stanovy určiť, že členská schôdza bude vykonávať aj pôsobnosť predstavenstva a kontrolnej komisie. V malých družstvách s členstvom právnických osôb, ktoré majú menej ako päť členov sa členská schôdza nemusí schádzať a rozhodnutia zákonom zverené členskej schôdzi môžu byť prijímané spôsobom určeným stanovami.

Obdobne ako pri valných zhromaždeniach obchodných spoločností, aj v družstve zákon rozlišuje riadne a mimoriadne členské schôdze. Riadna členská schôdza sa schádza v lehotách určených stanovami, najmenej raz za rok. Mimoriadna členská schôdza musí byť zvolaná, ak o to požiada písomne aspoň jedna tretina všetkých členov družstva, kontrolná komisia ako aj v ďalších prípadoch, ak to určujú stanovy. Na rozdiel od právnej úpravy spoločnosti s ručením obmedzeným alebo akciovej spoločnosti zákon v rámci regulácie družstiev neupravuje postup v prípade nečinnosti predstavenstva po tom, ako ho požiadajú členovia družstva o zvolanie členskej schôdze a z tohto dôvodu je vhodné zakomponovať riešenie do stanov.

Ak členská schôdza nie je uznášaniaschopná (teda ak na jej rokovaní nie je prítomná nadpolovičná väčšina členov vyžadovaná § 238 ods. 3 OBZ), zvolá predstavenstvo **náhradnú členskú schôdzu**, ktorá sa musí uskutočniť do troch týždňov odo dňa, keď sa mala konať členská schôdza pôvodne zvolaná. Náhradná členská schôdza je uznášaniaschopná bez ohľadu na počet prítomných členov. Program rokovania náhradnej členskej schôdze musí byť nezmenený. Spôsob zvolávania členskej schôdze zákon neupravuje a mal by byť obsiahnutý v stanovách. Štandardne sa bude na zvolanie členskej schôdze využívať pozvánka s oznámením miesta a termínu konania členskej schôdze ako aj programu.

Obchodný zákonník pripúšťa, aby stanovy, v závislosti od charakteru družstva, určili, že členské schôdze sa budú realizovať nasledovnými formami:

- a) formou **čiasťkových schôdzí**. V tomto prípade sa členovia družstva budú schádzať po určitých skupinách a na prijatie uznesenia bude relevantný súčet všetkých hlasov odovzdaných na všetkých čiasťkových členských schôdzach. Zákon

obmedzuje pôsobnosť čiastkovej členskej schôdze tak, že táto nemôže rozhodnúť o zrušení družstva, zmene jeho právnej formy a stanov y môžu rozšíriť tento zákaz aj na ďalšie prípady.

- b) formou **zhromaždenia delegátov**. Pre uplatnenie tejto formy zákon stanovuje podmienku rozsahu družstva, pri ktorom nie je dobre možné zvolávať členskú schôdzu. Pri jej splnení bude v rozsahu určenom stanovami plniť pôsobnosť členskej schôdze zhromaždenie delegátov. Každý z delegátov sa volí rovnakým počtom hlasov, stanov y však môžu určiť odchýlky, pokiaľ je to potrebné vzhľadom na organizačné usporiadanie družstva.

Členská schôdza družstva hlasuje verejne, čo však nevylučuje, aby sa uzniesla na tajnom hlasovaní. Pri určení rozsahu hlasovacích práv sa vychádza zo zásady **družstevnej demokracie**, podľa ktorej má každý člen jeden hlas a neprihliada sa na výšku členského podielu jednotlivých členov. Rovnosť hlasov členov je jedným z tradičných rozdielov medzi družstvom a kapitálovými obchodnými spoločnosťami. Väčší počet hlasov by mohol byť priznaný napríklad členom s vyšším základným členským vkladom.

Zo zákona je účasť na členskej schôdzi nezastupiteľná. Možnosť udelenia plnomocenstva na zastupovanie člena na tomto orgáne musí vyplývať z úpravy stanov.

O každej členskej schôdzi musí byť vyhotovená zápisnica, ktorej obligatórne obsahové náležitosti ako aj obligatórne prílohy predpisuje zákon. Táto zápisnica musí obsahovať:

- a) dátum a miesto konania schôdze,
- b) prijaté uznesenia,
- c) výsledky hlasovania,
- d) neprijaté námietky členov, ktorí požiadali o ich zaprotokolovanie.

Prílohu zápisnice tvorí zoznam účastníkov schôdze, pozvánka na ňu a podklady, ktoré boli predložené k prerokúvaným bodom. Z hľadiska formy nie je predpísaná forma notárskej zápisnice, ktorá sa vyžaduje len pre ustanovujúcu schôdzu družstva a pre osvedčenie rozhodnutia členskej schôdze o zrušení družstva.

Jedným z významných prvkov ochrany členov družstiev je právo podať súdu návrh na vyslovenie neplatnosti uznesenia členskej schôdze, ktoré je v rozpore s právnymi predpismi alebo stanovami. Podmienkou podania tohto návrhu je, že člen požiadal

o zaprotokolovanie námietky na členskej schôdzi alebo túto námietku oznámil predstavenstvu do jedného mesiaca od konania členskej schôdze. Návrh možno na súd podať len do jedného mesiaca odo dňa, keď člen požiadal o zaprotokolovanie námietky, alebo od oznámenia námietky predstavenstvu. Lehota na oznámenie námietky predstavenstvu, a aj lehota na podanie návrhu na určenie neplatnosti uznesenia členskej schôdze majú povahu objektívnych lehôt a zároveň sú lehotami prekluzívnymi³¹².

Okrem tejto všeobecnej úpravy preskúmania uznesení členskej schôdze súdom, sa v Obchodnom zákonníku vyskytujú aj nasledujúce osobitné prípady:

- a) uznesenie členskej schôdze, ktorým sa schválilo rozhodnutie predstavenstva o vylúčení člena z družstva (§ 231 ods. 4 OBZ) a
- b) uznesenie členskej schôdze o rozdelení likvidačného zostatku (§ 259 ods. 4 OBZ).

Právo podať návrh na súd na určenie neplatnosti uznesenia členskej schôdze bude mať výlučne člen družstva, nie však štatutárny orgán, likvidátor, správca konkurznej podstaty, vyrovnávací správca alebo člen kontrolného orgánu družstva, ako je tomu pri kapitálových obchodných spoločnostiach.

5.2. Predstavenstvo

Predstavenstvo je štatutárnym orgánom družstva, a teda je oprávnené konať menom družstva vo všetkých veciach (§ 13 OBZ). V malom družstve môžu stanovy určiť, že pôsobnosť predstavenstva plní členská schôdza. V tomto prípade preberá funkciu štatutárneho orgánu predseda, prípadne ďalší člen poverený členskou schôdzou.

Predstavenstvo má všeobecne vymedzenú pôsobnosť ako pôsobnosť riadiť družstvo a rozhodovať o všetkých záležitostiach družstva, ktoré Obchodný zákonník nevyhradil inému orgánu. Z jednotlivých ustanovení Obchodného zákonníka vyplýva, že právomoc predstavenstva je výslovne daná aj v nasledovných otázkach:

³¹² Pozri napr. Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 01. septembra 2007, sp. zn. 5 Obo 339/2005.

- a) vedenie zoznamu členov družstva vrátane umožnenia nahliadať do tohto zoznamu (§ 228 OBZ),
- b) prijímanie nových členov družstva na základe písomnej prihlášky (227 ods. 2 OBZ),
- c) udeľovanie súhlasu s prevodom členských práva a povinností (§ 229 ods. 1 OBZ) a s ich prechodom na dediča (§ 232 ods. 1 OBZ),
- d) rozhodovanie o vylúčení člena z družstva (§ 231 ods. 3 OBZ),
- e) rozhodovanie o použití prostriedkov z rezervného fondu (§ 235 ods. 2 OBZ),
- f) prijímanie námietok členov družstva proti uzneseniam členskej schôdze (§ 242 OBZ),
- g) vymenovanie a odvolávanie riaditeľa družstva (§ 243 ods. 7 OBZ),
- h) uplatňovanie nárokov družstva zo zodpovednosti členov orgánov družstva za škodu (§ 251 ods. 1 OBZ),
- i) navrhovanie spôsobu rozdelenia a použitia zisku a spôsobu úhrady strát (§ 252 ods. 2 OBZ),
- j) podanie návrhu na zrušenie družstva rozhodnutím súdu (§ 257 OBZ).

Predstavenstvo je taktiež exekutívnym orgánom, t. j. plní uznesenia členskej schôdze a zároveň jej zodpovedá za svoju činnosť. Podlieha však aj kontrolnej pôsobnosti kontrolnej komisie družstva, ktorá je oprávnená od predstavenstva vyžadovať akékoľvek informácie o hospodárení družstva. Predstavenstvo je zároveň povinné bez zbytočného odkladu oznámiť kontrolnej komisii všetky skutočnosti, ktoré môžu mať závažné dôsledky v hospodárení alebo postavení družstva a jeho členov.

Na čele predstavenstva stojí predseda volený predstavenstvom, prípadne členskou schôdzou. V čase jeho neprítomnosti ho zastupuje podpredseda, pričom zastupovaním môžu byť poverení aj ďalší členovia predstavenstva v poradí určenom predstavenstvom.

Za predstavenstvo koná navonok predseda alebo podpredseda, ak stanovy neurčia niečo iné, alebo ak nejde o právne úkony, ktoré musia mať zo zákona písomnú formu. Pri takýchto právnych úkonoch sú potrebné podpisy aspoň dvoch členov predstavenstva. Z tohto pravidla udeľuje zákon výnimku v prípade malých družstiev.

Spôsob konania predstavenstva sa zapisuje do obchodného registra a podpisové vzory členov predstavenstva sa ukladajú do zbierky listín. Na vzťah členov predstavenstva k družstvu sa bude aplikovať ustanovenie § 66 ods. 6 OBZ, podľa ktorého sa tento vzťah bude spravovať primerane ustanoveniami o mandátnej zmluve, ak zo zmluvy o výkone funkcie uzatvorenej medzi družstvom a členom orgánu družstva, ak bola zmluva o výkone funkcie uzavretá alebo zo zákona nevyplýva iné určenie práv a povinností.

Predseda predstavenstva (družstva) organizuje a riadi rokovanie predstavenstva a ak tak určia stanovy organizuje a riadi aj bežnú činnosť družstva.

Predstavenstvo sa schádza podľa potreby, prípadne tak často ako je to uvedená v stanovách, musí sa však zísť do 10 dní od doručenia podnetu kontrolnej komisie, ak na jej výzvu nedošlo k náprave nedostatkov. Počet členov predstavenstva zákon neurčuje, z jeho dikcie však vyplýva, že ide o orgán kolektívny, ktorý má minimálne svojho predsedu a podpredsedu, ktorý zastupuje predsedu v čase jeho neprítomnosti. Zastupovaním môžu byť poverení aj ďalší členovia predstavenstva v určitom poradí určenom predstavenstvom. Požiadavka minimálne dvojčlenného predstavenstva vyplýva aj z úpravy konania predstavenstva v prípade právnych úkonov, pre ktoré zákon predpisuje písomnú formu. Na ostatné otázky členstva v predstavenstve sa vzťahuje právna úprava § 238 ods. 1 a 2 a § 246 a nasl. OBZ a na platnosť uznesenia predstavenstva úprava § 238 ods. 3. OBZ. Funkcia člena predstavenstva je nezlučiteľná s členstvom v kontrolnej komisii.

Stanovy družstva môžu určiť, že bežnú činnosť družstva organizuje a riadi **riaditeľ**. Menuje a odvoláva ho predstavenstvo, riaditeľ však nie je jeho členom. Riaditeľ nemá postavenie orgánu družstva, ide o osobu konajúcu za podnikateľa v zmysle § 15 OBZ.

Člen predstavenstva družstva je povinný vykonávať funkciu s odbornou starostlivosťou a v súlade so zásadou lojality, ktorá znamená, že musí pri výkone svojej funkcie zohľadňovať záujmy družstva a všetkých jeho členov. Predovšetkým sú povinní zaobstarať si a pri rozhodovaní zohľadniť všetky dostupné informácie týkajúce sa predmetu rozhodnutia, zachovávať mlčanlivosť o dôverných informáciách a skutočnostiach, ktorých prezradenie tretím osobám

by mohlo družstvu spôsobiť škodu alebo ohroziť jeho záujmy, alebo záujmy jeho členov, a pri výkone svojej pôsobnosti nesmú uprednostňovať svoje záujmy, záujmy len niektorých členov alebo záujmy tretích osôb pred záujmom družstva.

Ak členovia predstavenstva porušili svoje povinnosti pri výkone funkcie, zodpovedajú za škodu spôsobenú družstvu, a to spoločne a nerozdielne. Na danú zodpovednosť sa bude aplikovať všeobecná úprava zodpovednosti za škodu podľa § 373 a nasl. OBZ, ktorá je však modifikovaná osobitnou úpravou vyplývajúcou z ustanovenia § 243a OBZ. Pôjde teda o objektívnu zodpovednosť s možnosťou liberácie. Táto sa týka vymedzenia osobitných liberačných dôvodov, pri preukázaní ktorých sa členovia predstavenstva zbavia svojej zodpovednosti. Prvým z nich je prípad, ak člen predstavenstva preukáže, že pri výkone svojej funkcie postupoval s odbornou starostlivosťou a v dobrej viere, že koná v záujme družstva a všetkých jeho členov. Členovia predstavenstva nezodpovedajú ani za škodu spôsobenú družstvu konaním, ktorým vykonávali uznesenie členskej schôdze, s výnimkou situácie ak je uznesenie členskej schôdze v rozpore s právnymi predpismi alebo so stanovami družstva alebo ak ide o povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu. Povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu v mene dlžníka je upravená v ustanovení § 11 ods. 2 ZKR.

Nároky družstva na náhradu škody voči členom predstavenstva uplatňuje kontrolná komisia. Môže ich taktiež uplatniť každý člen družstva ale aj veriteľ za predpokladu, že nemôže uspokojiť svoju pohľadávku z majetku družstva.

Zákon zakazuje obmedziť alebo vylúčiť zodpovednosť členov predstavenstva dohodou medzi nim a družstvom a ani úpravou v stanovách. Družstvo sa môže vzdať nárokov na náhradu škody voči členom predstavenstva alebo uzatvoriť s nimi dohodu o urovaní len za splnenia podmienky uplynutia trojročnej lehoty počítanej od vzniku týchto nárokov, pričom s daným postupom musí vysloviť súhlas členská schôdza. Ak by sa družstvo vzdalo svojich nárokov na náhradu škody, alebo by s členmi predstavenstva uzatvorilo dohodu o urovaní, nezanikajú týmto nároky veriteľov družstva voči členom predstavenstva.

Uvedená úprava charakteru povinnosti členov predstavenstva pri výkone funkcie a zodpovednosti týchto členov sa použije primerane aj na povinnosti členov kontrolnej komisie a na ich zodpovednosť, ako aj na predsedu malého družstva a tiež na ďalšieho člena povereného členskou schôdzou na výkon funkcie štatutárneho orgánu v malom družstve.

5.3. Kontrolná komisia

Kontrolná komisia má všeobecnú pôsobnosť, pretože je oprávnená kontrolovať všetku činnosť družstva a prerokúvať sťažnosti jeho členov. Ide v podstate o orgán svojim postavením obdobný dozorným radám kapitálových obchodných spoločností. Okrem kontrolnej pôsobnosti má aj pôsobnosť sťažnostnú (§ 244 ods.1 OBZ), a zastupovaciú (§ 251 ods.1 OBZ)³¹³.

Kontrolná komisia sa tiež vyjadruje k ročnej účtovnej závierke a návrhu na rozdelenie zisku alebo úhrady straty družstva. Predstavenstvo potom upozorňuje na zistené nedostatky a vyžaduje zaistenie nápravy. Kontrolná komisia je oprávnená vyžadovať si u predstavenstva alebo u riaditeľa akékoľvek informácie o hospodárení družstva. Tieto orgány sú na druhej strane povinné jej takéto informácie poskytnúť, ako aj oznámiť kontrolnej komisii bez zbytočného odkladu všetky skutočnosti, ktoré môžu mať závažné dôsledky v hospodárení alebo postavení družstva a jeho členov. Ak o to kontrolná komisia požiada, musí byť v družstve zvolaná členská schôdza. Aj predstavenstvo má povinnosť zísť sa do 10 dní od doručenia podnetu kontrolnej komisie, ak na jej výzvu nedošlo k náprave nedostatkov. Kontrolná komisia uplatňuje nároky družstva zo zodpovednosti členov predstavenstva za škodu, čo je jediný prípad, keď tento orgán vystupuje v mene družstva navonok.

Kontrolná komisia je nezávislý orgán a zodpovedá iba členskej schôdzi. Schôdza sa podľa potreby, najmenej raz za tri mesiace. Je to kolektívny orgán, musí mať najmenej troch členov, spomedzi

³¹³ STRAPÁČ, P. a kol. Orgány obchodných spoločností a družstva s judikatúrou, Bratislava : Eurounion, 2013. s. 565.

ktorých si volí svojho predsedu, prípadne podpredsedu, pokiaľ stanovy neurčujú, že ich volí členská schôdza.

V malých družstvách môžu stanovy určiť, že pôsobnosť kontrolnej komisie plní členská schôdza.

6. Zrušenie a zánik družstva

Právna úprava družstiev v Obchodnom zákonníku, rovnako ako právna úprava obchodných spoločností, rozlišuje medzi zrušením a zánikom družstva. Zánik družstva, a teda aj strata jeho právnej subjektivity, nastáva, obdobne ako v prípade obchodných spoločností, výmazom družstva z obchodného registra. Návrh na výmaz družstva z obchodného registra podáva predstavenstvo, alebo, pokiaľ bolo družstvo zrušené s likvidáciou, likvidátor.

Zániku družstva predchádza jeho zrušenie s likvidáciou, alebo bez likvidácie. Likvidácia sa nevyžaduje v prípade prechodu celého imania na právneho nástupcu družstva, ktorý nastáva v prípade premien resp. cezhraničných premien upravených osobitným predpisom o premenách obchodných spoločností a družstiev. Likvidácia sa tiež nevyžaduje ani pokiaľ po zrušení družstva súdom nebol zložený preddavok na úhradu odmeny a výdavkov likvidátora vo výške ustanovenej osobitným predpisom.

Právne dôvody zrušenia družstva sú taxatívne vymedzené v § 254 ods. 2 OBZ, a obdobne, ako pri práve obchodných spoločností, ich môžeme rozdeliť na **dôvody dobrovoľného zrušenia a dôvody núteného zrušenia**. Družstvo sa podľa uvedenej právnej úpravy zrušuje:

a) uznesením členskej schôdze, ak ide o zrušenie družstva s likvidáciou alebo o zrušenie družstva bez likvidácie s právnym nástupcom;

Prvý zrušovací dôvod je dôvodom dobrovoľného zrušenia družstva. Konkrétny moment zrušenia tu zákon neustanovuje, preto je potrebné vychádzať zo všeobecnej úpravy zrušenia obchodných spoločností, podľa ktorej sa družstvo zruší ku dňu uvedenému v rozhodnutí členskej schôdze, a pokiaľ tento deň nie je v rozhodnutí

uvedený, dňom zrušenia družstva bude deň prijatia rozhodnutia členskej schôdze o zrušení družstva a o ustanovení likvidátora. Rozhodnutie členskej schôdze o zrušení družstva sa osvedčuje notárskou zápisnicou. Podrobnosti o tomto rozhodovaní členskej schôdze (napríklad požiadavku kvalifikovanej väčšiny na prijatie daného uznesenia) Obchodný zákonník neupravuje, a preto by mali byť obsiahnuté v stanovách. V prípade absencie osobitnej úpravy v stanovách sa bude aplikovať všeobecná úprava Obchodného zákonníka o členskej schôdzi (§ 239 – § 242 OBZ) a o podmienkach platnosti uznesenia orgánov družstva (§ 238 ods. 3 OBZ). O zrušení družstva nemôže rozhodnúť čiastková členská schôdza.

b) ukončením konkurzného konania z dôvodu nedostatku majetku alebo ukončením konkurzu, okrem zrušenia konkurzu z dôvodu, že tu nie sú predpoklady pre konkurz,

Pri výpočte dôvodov zrušenia družstva súvisiacich s konkurzom Obchodný zákonník nadväzuje na úpravu v Zákone o konkurze a reštrukturalizácii. Záonné znenie týchto zrušovacích dôvodov korešponduje so znením všeobecnej úpravy zrušenia obchodných spoločností, (§ 68 ods. 4, písm. c) OBZ).

c) rozhodnutím súdu,

Zrušenie družstva rozhodnutím súdu je dôvodom núteného zrušenia družstva. Príslušný súd družstvo zruší, ak nastal niektorý z dôvodov uvedených v ustanovení § 257 OBZ, výpočet ktorých je taxatívny. Návrh na zrušenie družstva môže súdu podať štátny orgán, orgán alebo člen družstva, alebo osoba, ktorá osvedčí právny záujem. O zrušení družstva môže súd rozhodnúť aj z vlastného podnetu. Družstvo sa v danom prípade zrušuje dňom uvedeným v rozhodnutí súdu, a pokiaľ tento nie je v rozhodnutí uvedený, zrušuje sa družstvo odo dňa právoplatnosti súdneho rozhodnutia.

Dôvody zrušenia družstva rozhodnutím registrového súdu sú nasledovné:

- Počet členov družstva klesol pod minimálnu zákonom stanovenú hranicu počtu členov teda pod päť členov, alebo dve právnické osoby;
- Pokles súhrnu členských vkladov pod sumu ustanovenú v § 223

ods. 2 OBZ. Daný legislatívny odkaz je nepresný, nakoľko nereflektuje postupné novelizácie Obchodného zákonníka a správne by malo ísť o ustanovenie § 223 ods. 3 OBZ upravujúce minimálnu výšku zapisovaného základného imania.

- Ak sa v príslušnom kalendárnom roku nekonala členská schôdza družstva alebo orgány družstva nie sú ustanovené v súlade so stanovami alebo zákonom viac ako tri mesiace;
- Družstvo porušilo povinnosť vytvárať nedeliteľný fond;
- Iné dôvody ustanovené Obchodným zákonníkom alebo osobitným zákonom.
- Založením, splynutím alebo zlúčením družstva sa porušil zákon.
- Ak je družstvo v omeškaní s plnením povinnosti uložiť riadnu individuálnu účtovnú závierku a mimoriadnu individuálnu účtovnú závierku do zbierky listín do deviatich mesiacov odo dňa jej zostavenia upravenú v § 40 ods. 2 Obchodného zákonníka, pričom toto omeškanie trvá viac ako šesť mesiacov.

Na rozdiel od všeobecných dôvodov zrušenia obchodných spoločností rozhodnutím súdu upravených § 68b Obchodného zákonníka, úprava týkajúca sa družstiev neobsahuje ako dôvod zrušenia nesplnenie povinnosti preukázať vlastnícke právo k nehnuteľnosti, alebo oprávnenie užívania nehnuteľnosti, ktorú má ako sídlo zapísanú v obchodnom registri podľa § 2 ods. 3 Obchodného zákonníka, a to napriek tomu, že daná povinnosť sa týka aj družstiev.

d) uplynutím doby, na ktorú bolo družstvo zriadené,

Obmedzenie trvania družstva na dobu určitú môže vyplynúť zo stanov družstva. Ide teda o dobrovoľný dôvod zrušenia družstva. Pokiaľ však stanovky takúto úpravu neobsahujú, v zmysle § 62 ods. 2 OBZ platí, že družstvo bolo založené na neurčitú dobu. Členská schôdza môže rozhodnúť, že družstvo zriadené na dobu určitú bude v činnosti pokračovať aj po uplynutí tejto doby. Toto rozhodnutie sa však musí urobiť skôr, ako družstvo vstúpilo do likvidácie.

e) dosiahnutím účelu, na ktorý bolo družstvo zriadené,

Obmedzenie trvania družstva na dosiahnutie určitého účelu musí byť, rovnako ako aj časové obmedzenie, uvedené v jeho stanovách. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že rovnaký dôvod zrušenia

ustanovený v Obchodnom zákonníku pre obchodné spoločnosti, bol v právnej úprave obchodných spoločností zrušený.

f) z iných dôvodov uvedených v zákone.

Aj keď to nie je explicitne uvedené v Obchodnom zákonníku (na rozdiel od úpravy dôvodov zrušenia obchodných spoločností – § 68 ods. 4, písm. d) OBZ), družstvo sa zruší aj z iných dôvodov upravených v zákone. Takýmto prípadom bude napríklad úprava zákona č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov, na základe ktorej dôjde k zrušeniu právnickej osoby právoplatnosťou súdneho rozhodnutia, ktorým bol uložený trest zrušenia právnickej osoby.

Právna úprava likvidácie obsiahnutá v ustanoveniach § 70 až 75j OBZ bude primerané použitá aj na likvidáciu družstiev. Pri ustanovení likvidátora má prednosť postup uvedený v stanovách, ak ho stanovy neobsahujú ustanoví likvidátora členská schôdza. Táto úprava sa však týka len dobrovoľného zrušenia družstva. V prípade núteného zrušenia družstva bude likvidátor ustanovený súdom. Na družstvá sa tiež bude primerane aplikovať právna úprava dodatočnej likvidácie – § 75k Obchodného zákonníka.

Pokiaľ ide o premeny družstva, družstvo môže byť predmetom fúzie (splynutím alebo zlúčením), rovnako je prípustné jeho rozdelenie. Družstvo môže zmeniť právnu formu na spoločnosť s ručením obmedzeným a akciovú spoločnosť (§ 105 ods. 8 Zákona o premenách).

15. KAPITOLA

KOMUNITÁRNE PRÁVNE FORMY

Právna úprava: Nariadenia Rady (EHS) č. 2137/85 z 25. júla 1985 o Európskom zoskupení hospodárskych záujmov (EZH); zákon č. 177/2004 Z. z. o európskom zoskupení hospodárskych záujmov, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov; nariadenie Rady (ES) č. 2157/2001 z 8. októbra 2001 o stanovách európskej spoločnosti; smernica Rady č. 2001/86/ES 8. októbra 2001, ktorou sa dopĺňajú stanovy európskej spoločnosti v súvislosti s účasťou zamestnancov na riadení; zákon č. 562/2004 Z. z. o európskej spoločnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov; Nariadenie rady (ES) č. 1435/2003 z 22. júla 2003 o stanovách Európskeho družstva; Smernica Rady 2003/72/ES z 22. júla 2003, ktorou sa dopĺňa štatút európskeho družstva s ohľadom na zapojenie zamestnancov; zákon č. 91/2007 Z. z. o európskom družstve; zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov; zákon. č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov; vyhláška č. 25/2004 Z. z. ktorou sa ustanovujú vzory tlačív na podávanie návrhov na zápis do obchodného registra a zoznam listín, ktoré je potrebné k návrhu na zápis priložiť; zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov; zákon č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstiev a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Použitá a odporúčaná literatúra: DĚDIČ, J., ČECH, P. Evropská akciová společnost. Praha : BOVA POLYGON, 2006. 619 s.; HELEŠIC, F.: Evropské družstvo, Nakladatelství ŠEL, Praha 2004, s. 28; DVOŘÁK, T. Akciová společnost a Evropská společnost. 2. vydání. Praha : ASPI, 2009. 829 s. ; DVOŘÁK, T. Evropské hospodářské zájmové sdružení. Praha : ASPI, 2006. 243 s. ; HODÁL, P., ALEXANDER, J. Evropské právo obchodních společností. Praha: Linde, 2005, 268 s.; MAMOJKA, M. a kol. Obchodné právo 1– všeobecná časť, súťažné právo, právo obchodných spoločností a družstva, Bratislava: C. H. Beck, 2021, 832s.; MAMOJKA, M. a kol.: Obchodný zákonník. Veľký komentár, 1. zväzok. Bratislava : Eurokódex, 2016, 1087 s.; PATAKYOVÁ, M., ĎURICA, M, HUSÁR., a kol. Aplikované právo obchodných spoločností a družstva – ťažiskové inštitúty. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s. r. o., 2021, 864 s; PATAKYOVÁ, M., MAMOJKA, M., LUKAČKA, P., ĎURAČINSKÁ, J., MAŠUROVÁ, A., STRÉMY, J., GRAMBLIČKOVÁ, B., LACKO, P.: Právo obchodných spoločností a družstva – všeobecný úvod do problematiky a vymedzenie základných pojmov. 1. vydanie. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2019, 130 s. ; PATAKYOVÁ, M. a kol.. Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2021, s.1792; OVEČKOVÁ, O., CSACH, K., ŽITŇANSKÁ, L.: Obchodné právo 2. Obchodné spoločnosti a družstvo. Bratislava : Wolters Kluwer, 2020. 428 s.

1. Všeobecná charakteristika komunitárnych právnych foriem

Vznik špecifických právnych úprav osobitných nadnárodných foriem podnikania je prejavom aproximačných a harmonizačných tendencií v rámci európskeho hospodárskeho a právneho priestoru. Cieľom prijatia nariadení korporáčného práva, ako priamo účinnej právnej regulácie, bolo vytvorenie právnych foriem – právnických osôb, ktoré by umožnili jednoduchú cezhraničnú spoluprácu fyzickým a právnickým osobám z viacerých členských štátov EÚ.³¹⁴ **Úlohou tejto regulácie je tiež umožnenie presunu sídla týchto subjektov v rámci členských štátov EÚ.**

Medzi **komunitárne**, alebo aj nadnárodné **formy podnikania** v súčasnosti zaraďujeme:

- a) európske zoskupenie hospodárskych záujmov – EZHZ
- b) európska spoločnosť (Societas Europea) – SE
- c) európske družstvo (Societas Cooperativa Europaea)– SCE

Tieto právne formy sú primárne regulované nariadeniami Európskeho spoločenstva, ktoré sú priamo záväzné pre jednotlivé členské štáty. Táto právna regulácia je následne na úrovni členských štátov doplnená vnútornými predpismi, ktoré sa budú aplikovať v prípadoch, v ktorých priamo jednotlivé nariadenia odkazujú na národnú právnu úpravu alebo v otázkach, ktoré nie sú nariadení upravené.

Hierarchia noriem, ktoré sa u nás majú aplikovať na právne postavenie týchto subjektov teda bude nasledovná:

1. ustanovenia nariadení,
2. stanovy v prípade európskej spoločnosti alebo európskeho družstva, a to v otázkach, v ktorých nariadenie výslovne ustanovuje, že úpravu v tejto otázke majú poskytnúť stanovy; ustanovenia stanov majú v tomto prípade prednosť aj pred kogentnými ustanoveniami vnútroštátnej právnej úpravy,
3. ustanovenia slovenských „vykonávacích“ zákonov k jednotlivým nariadeniam,

³¹⁴ CSACH, K., ŽITŇANSKÁ, L.: Obchodné právo 2. Obchodné spoločnosti a družstvo. Bratislava : Wolters Kluwer, 2020. s. 87.

4. ustanovenia Obchodného zákonníka v otázkach, ktoré nie sú upravené v predchádzajúcich troch prameňoch právnej úpravy,
5. stanovy európskej spoločnosti alebo európskeho družstva v otázkach, ktoré nie sú upravené v predchádzajúcich prameňoch práva a ktoré si tieto právne formy môžu upraviť v stanovách odchyľne od ustanovení Obchodného zákonníka.

2. Európske zoskupenie hospodárskych záujmov

Európske zoskupenie hospodárskych záujmov je špecifickou nadnárodnou právnou formou, ktorej primárnym účelom nie je, na rozdiel od európskej spoločnosti, vykonávať podnikateľskú činnosť, ale napomáhať podnikaniu založením, udržiavaním a podporovaním vzťahov medzi podnikateľmi v rozličných členských štátoch Európskej únie.

Ide o prvú supranacionálnu formu podnikania. Jeho základnú úpravu obsahuje Nariadenie Rady (EHS) č. 2137/85 z 25. júla 1985 o európskom zoskupení hospodárskych záujmov (EZHZ – ďalej aj ako len „Zoskupenie“, pre označenie citovaného nariadenia je v ďalšom texte označované v skratenej forme ako „Nariadenie“) a na jeho vykonanie prijala Slovenská republika osobitný zákon č. 177/2004 Z. z. o európskom zoskupení hospodárskych záujmov, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov. Môžeme ho charakterizovať ako jednoduchú právnú formu s prvkami družstva a (osobnej) obchodnej spoločnosti, ktorá je vytvorená ako nástroj spolupráce podnikateľov z viacerých (aspoň dvoch) členských štátov EÚ.³¹⁵

Pri vymedzení základnej charakteristiky Zoskupenia, môžeme poukázať na jeho nasledovné znaky:

- a) v slovenskom právnom poriadku má Zoskupenie právnú subjektivitu – je právnickou osobou a zapisuje sa do obchodného registra (Nariadenie však dáva členským štátom možnosť určiť svojou národnou právnou úpravou, či Zoskupenie má právnú subjektivitu, alebo nie);

³¹⁵ CSACH, K., ŽITŇANSKÁ, L.: Obchodné právo 2. Obchodné spoločnosti a družstvo. Bratislava : Wolters Kluwer, 2020. s. 89.

- b) slovenský Obchodný zákonník mu priznáva postavenie obdobné postaveniu obchodných spoločností a postavenie podnikateľa;
- c) jeho účelom je, podľa čl. 3 bodu 1 Nariadenia „uľahčiť alebo rozvíjať hospodársku činnosť svojich členov a zlepšovať alebo zvyšovať výsledky tejto činnosti, pričom jeho účelom nie je účel dosahovania vlastného zisku;“
- d) členovia Zoskupenia ručia za jeho záväzky neobmedzene, spoločne a nerozdielne;
- e) sídlo Zoskupenia sa musí nachádzať v spoločenstve, pričom toto sídlo musí byť určené buď v mieste ústredia Zoskupenia, alebo v mieste, kde má jeden z členov zoskupenia ústredie alebo v prípade fyzickej osoby jej hlavnú činnosť, ak tam zoskupenie skutočne vykonáva činnosť. EZHZ môže svoje sídlo premiestňovať z jedného členského štátu do druhého bez potreby zrušenia v pôvodnom členskom štáte;
- f) Obchodné meno zoskupenia musí obsahovať označenie „európske zoskupenie hospodárskych záujmov“ alebo skratku „EZHZ“.

EZHZ sa **zakladá zakladateľskou zmluvou**, ktorej náležitosti upravuje čl. 5 Nariadenia a § 3 zákona č. 177/2004 Z. z.. Na úpravu založenia a vzniku sa v Slovenskej republike použijú ustanovenia Obchodného zákonníka o obchodných spoločnostiach.

Členmi zoskupenia môžu byť len:

- a) obchodné spoločnosti a iné právnické osoby, ktoré sa riadia verejným alebo súkromným právom, ktoré boli založené v súlade s právom členského štátu a ktoré majú registrované alebo zákonné sídlo a ústredie v spoločenstve; (ak podľa práva členského štátu obchodná spoločnosť alebo iná právnická osoba nie je povinná mať registrované alebo zákonné sídlo, pre takúto obchodnú spoločnosť, inú právnickú osobu je postačujúce, ak má ústredie v spoločenstve);
- b) fyzické osoby, ktoré vykonávajú akúkoľvek priemyselnú, obchodnú, remeselnú, poľnohospodársku činnosť, alebo ktoré vykonávajú slobodné povolanie alebo poskytujú iné služby v spoločenstve.

EZHZ musí mať minimálne dvoch členov, a to buď dve obchodné spoločnosti alebo iné právnické osoby, ktoré majú ústredie

v rôznych členských štátoch, alebo dve fyzické osoby, ktoré svoju hlavnú činnosť vykonávajú v rôznych členských štátoch, prípadne môže ísť o jednu obchodnú spoločnosť, resp. inú právnickú osobu a fyzickú osobu, pričom prvá z nich má ústredie v jednom členskom štáte a druhá vykonáva svoju hlavnú činnosť v inom členskom štáte. Počet členov zoskupenia môže byť právnou úpravou členského štátu obmedzený na dvadsať.

Orgánmi zoskupenia sú spoločne konajúci členovia a konateľ alebo konatelia, zakladateľská zmluva však môže určiť aj vytvorenie iných orgánov. Slovenská právna úprava určuje, že štatutárnym orgánom zoskupenia je jeden konateľ alebo viac konateľov, na ktorých sa primerane použijú ustanovenia Obchodného zákonníka upravujúce postavenie a zodpovednosť konateľov v spoločnosti s ručením obmedzeným. Rozhodovanie je zverené členom Zoskupenia, z ktorých každý má jeden hlas, pokiaľ zakladateľská zmluva neurčí niečo iné za podmienok vymedzených v čl. 17 bode 1 Nariadenia.

EZHZ zaniká výmazom z obchodného registra. Zániku predchádza jeho **zrušenie**, ktoré môže byť dôsledkom rozhodnutia členov Zoskupenia za podmienok vymedzených v čl. 31 Nariadenia, alebo súdu z dôvodov uvedených v čl. 32. Následkom zrušenia Zoskupenia je jeho **likvidácia**, ktorá sa spravuje právnym režimom vnútroštátneho práva.

3. Európska spoločnosť

Vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie nadobudlo aj pre územie Slovenskej republiky priamu záväznosť a účinnosť nariadenie Rady ES č. 2157/2001 z 8.10.2001 o stanovách európskej spoločnosti (Societas Europea, alebo SE) ďalej označované ako „Nariadenie“, ktoré sa tak stalo integrálnou súčasťou slovenského právneho poriadku.

Jeho základným cieľom je zjednodušiť postup pri založení a riadení obchodných spoločností „s európskou dimenziou“, najmä odstrániť prekážky vznikajúce v dôsledku rozdielov vo vnútroštátnych úpravách práva obchodných spoločností.³¹⁶

³¹⁶ Pozri bližšie dôvodová správa k návrhu zákona č. č. 562/2004 Z. z.

Nariadenie je doplnené smernicou Rady č. 2001/86/ES 8. októbra 2001, ktorou sa dopĺňajú stanovy európskej spoločnosti v súvislosti s účasťou zamestnancov na riadení. Na našej národnej úrovni sa bude na daný subjekt subsidiárne aplikovať vzťahovať aj úprava zákona č. 562/2004 Z. z. o európskej spoločnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov a Obchodného zákonníka, a to najmä jeho ustanovenia o akciovej spoločnosti.

Charakteristické znaky SE sú obdobné znakom akciovej spoločnosti:

- a) SE je v každom členskom štáte považovaná za akciovú spoločnosť;
- b) základné imanie SE musí byť rozdelené na akcie;
- c) minimálna výška upísaného základného imania je 120 000 EUR a musí byť vyjadrené v tejto mene;
- d) akcionári za záväzky spoločnosti neručia;
- e) SE má právnu subjektivitu, je právnickou osobou povinne zapisovanou do obchodného registra a náš Obchodný zákonník jej priznáva postavenie obdobné postaveniu obchodných spoločností a v zmysle jeho právnej úpravy má SE postavenie podnikateľa;
- f) sídlo SE musí byť na území spoločenstva v tom istom členskom štáte, kde má spoločnosť ústredie, pričom ústredím je miesto, z ktorého sa riadi činnosť európskej spoločnosti. Sídlo môže byť premiestnené do iného členského štátu EÚ;
- g) obchodné meno musí obsahovať skratku SE, ktorá môže byť uvedená pred alebo za názvom spoločnosti;

Nariadenie upravuje štyri rôzne spôsoby **založenia** európskej spoločnosti, pričom ju môžu zakladať len právnické osoby. Prvým týchto spôsob je splynutie alebo zlúčenie dvoch a viacerých akciových spoločností, z ktorých aspoň dve majú svoje sídla v aspoň dvoch členských štátoch. Druhý spôsob predpokladá založenie európskej spoločnosti v podobe holdingu aspoň dvoma spoločnosťami z rôznych členských štátov. Ďalej je možné európsku spoločnosť založiť ako dcérsku spoločnosť obchodných spoločností vykonávajúcich podnikanie, resp. majúcej sídlo v rôznych členských štátoch. Poslednou možnosťou je premena existujúcej akciovej spoločnosti majúcej sídlo alebo podnikajúcej

na území Európskeho spoločenstva na európsku spoločnosť, pričom podmienkou je, že má aspoň dva roky dcérsku spoločnosť v inom štáte ako v tom, kde má svoje registrované sídlo.

Organizačnú štruktúru európskej spoločnosti tvorí vždy valné zhromaždenie a dozorný a riadiaci orgán v prípade dvojstupňového systému riadenia alebo správny orgán v rámci jednostupňového systému riadenia. Voľba organizačnej štruktúry je daná stanovami spoločnosti. Úlohu dozorného orgánu bude v našich podmienkach plniť dozorná rada a riadiaceho orgánu predstavenstvo.

V rámci jednostupňového systému riadenia je výkonným orgánom správna rada, ktorá je štatutárnym orgánom európskej spoločnosti, riadi činnosť európskej spoločnosti, určuje zásadné zámery jej podnikateľskej činnosti, dohliada na ich uskutočňovanie a koná v jej mene. Zo zákona je oprávnený konať v mene európskej spoločnosti každý člen správnej rady, stanovy však môžu obsahovať odlišnú úpravu konania.

Správna rada rozhoduje o všetkých záležitostiach európskej spoločnosti, ak nie sú zverené do pôsobnosti valného zhromaždenia alebo výkonných riaditeľov. Správna rada môže poveriť konaním v mene európskej spoločnosti jedného alebo viacerých výkonných riaditeľov, ktorí vykonávajú pôsobnosť obchodného vedenia európskej spoločnosti, zabezpečujú riadne vedenie účtovníctva. Výkonných riaditeľov volí a odvoláva správna rada.

Členovia orgánov spoločnosti sú menovaní na obdobie upravené stanovami, najviac však na obdobie šiestich rokov. Podmienkou uznášaniaschopnosti orgánov SE je prítomnosť aspoň polovice členov alebo ich zástupcov, orgány spoločnosti budú spravidla rozhodovať väčšinou prítomných alebo zastúpených členov.

Zrušenie a likvidácia európskej spoločnosti sa spravuje právnymi predpismi práva členského štátu v mieste sídla spoločnosti. Nariadenie umožňuje, aby sa SE po uplynutí dvoch rokov od jej vzniku alebo chválenia prvých dvoch ročných účtovných závierok transformovala na akciovú spoločnosť. Spoločnosť **zaniká** výmazom z obchodného registra.

4. Európske družstvo

Európske družstvo predstavuje najmladšiu nadnárodnú právnu formu podnikania. Základný rámec ich právnej úpravy tvorí Nariadenie Rady (ES) číslo 1435/2003 z 22.7.2003 o stanovách Európskeho družstva (societas cooperativa europaea – SCE)³¹⁷. Táto úprava bola zároveň doplnená smernicou Komisie číslo 2003/72/ES z 22.7.2003, ktorou sa dopĺňajú stanovy Európskeho družstva s ohľadom na účasť zamestnancov na riadení. Na národnej úrovni túto právnu úpravu v Slovenskej republike dopĺňa právna úprava Obchodného zákonníka a zákon č. 91/2007 Z. z. o európskom družstve.

Cieľom nariadenia o stanovách Európskeho družstva je najmä poskytnúť európskym družstvám primeraný právny rámec na výkon ich činnosti. Ako vyplýva z preambuly citovaného nariadenia „zavedenie európskej právnej formy pre družstvá na základe spoločných zásad, ktorá by súčasne zohľadňovala ich osobitnú povahu, by im malo umožniť vykonávať činnosť prekračujúcu hranice členského štátu na celom území alebo na časti územia spoločenstva.“

Európske družstvo (pre jeho označenie sa používa aj skratka SCE z lat. „societas cooperativa europaea“) by malo mať ako svoj základný cieľ uspokojovanie potrieb svojich členov tak, aby každý člen mal úžitok z jeho činnosti podľa miery účasti, jeho členovia by mali byť súčasne zákazníkmi, zamestnancami alebo dodávateľmi alebo osobami, ktoré sa inak podieľajú na činnosti tohto subjektu, pričom kontrola by mala byť zverená v rovnakej miere všetkým členom.

Nariadenie si kladie za cieľ „umožniť, aby fyzické osoby s bydliskom v rôznych členských štátoch alebo právnické osoby založené podľa právnych predpisov rôznych členských štátov, mohli zakladať SCE. Umožní sa tiež založenie SCE zlúčením alebo splynutím dvoch existujúcich družstiev alebo zmenou právnej formy družstva založeného podľa práva niektorého členského štátu na novú právnu formu SCE bez toho, aby sa predtým vyžadovalo zrušenie

³¹⁷ Ďalej v texte len „Nariadenie“.

družstva; predpokladom preto je, aby toto družstvo malo svoje sídlo a ústredie v jednom členskom štáte a organizačnú zložku alebo dcérsku spoločnosť v inom členskom štáte.“

Konštrukcia jeho právnej úpravy kopíruje v celom rade otázok európsku spoločnosť, čo ponímanie európskeho družstva približuje klasickej obchodnej spoločnosti. Právne teórie mnohých členských štátov EÚ družstvo radia medzi obchodné spoločnosti. Tomu zodpovedá i názov európskeho družstva, ktorý napr. v angličtine zahŕňa i pojem „spoločnosť“ („society“).³¹⁸

Medzi **základné charakteristické znaky európskeho družstva** môžeme zaradiť nasledovné:

- a) európske družstvo je právnickou osobou, ktorá sa zapisuje do obchodného registra, a teda má právnu subjektivitu;
- b) slovenský Obchodný zákonník mu priznáva postavenie obdobné postaveniu spoločností a postavenie podnikateľa;
- c) počet jeho členov a výška jeho základného imania je pohyblivá;
- d) Európske družstvo môže byť založené za účelom spokojovania potrieb jeho členov, a/alebo rozvoja ich hospodárskej a sociálnej činnosti, prípadne za účelom uspokojovania potrieb jeho členov podporou ich účasti na hospodárskej činnosti v jednom alebo viacerých SCE a/alebo v družstvách založených podľa práva členského štátu;
- e) SCE má kapitálový charakter a povinne vytvára základné imanie, ktorého minimálna výška je 30 000 EUR, pričom základné imanie sa vyjadruje v národnej mene a pokiaľ ide o SCE, ktorého sídlo je mimo Eurozóny, môže byť vyjadrené jeho základné imanie aj v mene euro;
- f) základné imanie je tvorené je tvorené členskými podielmi, ktoré sú vyjadrené v národnej mene – ide o cenné papiere na meno, pričom SCE môže vydávať aj dlhopisy a iné cenné papiere;
- g) členovia SCE ručia iba do výšky členského vkladu, na ktorého splatenie sa zaviazali (stanovy však môžu obsahovať odlišnú úpravu ručenia);
- h) ku svojmu obchodnému menu musí používať označujúci právnu formu „SCE“;

³¹⁸ Pozri dôvodová správa k zákonu č. 91/2007 Z. z.

- i) sídlo SCE musí byť na území spoločenstva v tom istom členskom štáte, kde má družstvo ústredie, pričom svoje sídlo môže premiestňovať z jedného členského štátu do druhého bez potreby zrušenia v pôvodnom členskom štáte.

Európske družstvo môže byť **založené**:

- a) piatimi alebo viacerými fyzickými osobami s bydliskom v aspoň dvoch členských štátoch,
- b) piatimi alebo viacerými fyzickými osobami a obchodnými spoločnosťami alebo družstvami a inými právnickými osobami upravenými verejným alebo súkromným právom, založenými podľa práva členského štátu, s bydliskom alebo sídlom v aspoň dvoch rôznych členských štátoch alebo upravenými právom aspoň dvoch členských štátov,
- c) obchodnými spoločnosťami alebo družstvami a inými právnickými osobami, ktoré sa spravujú verejným alebo súkromným právom, založených podľa práva členského štátu, ktoré sa spravujú právom aspoň dvoch členských štátov,
- d) zlúčením alebo splynutím družstiev založených podľa práva členského štátu so sídlami a ústrediami v spoločenstve za predpokladu, že aspoň dve z nich sa spravujú právom rôznych členských štátov,
- e) zmenou právnej formy družstva založeného podľa práva členského štátu, ktoré má svoje sídlo a ústredie na území spoločenstva, ak malo aspoň dva roky organizačnú zložku alebo dcérsku spoločnosť, ktorá sa spravovala právom iného členského štátu.

Ako vyplýva z vyššie uvedeného Európske družstvo môže byť založené ako úplne nový subjekt, alebo, ako je uvedené pod písm. d) a e), transformáciou už existujúcich národných družstiev. Zakladateľským dokumentom tejto právnej formy sú stanovy, ktoré vypracujú zakladajúci členovia podľa právnej úpravy platnej pre zakladanie družstiev v tom členskom štáte, v ktorom sa bude mať SCE sídlo. Stanovy majú písomnú formu, podpisujú ich všetci zakladajúci členovia a ich obsahové náležitosti vymedzuje čl. 5 bod. 4 Nariadenia. Európske družstvo **vzniká** zápisom do obchodného

registra, ktorý podlieha právnej úprave členského štátu, v ktorom má tento subjekt sídlo.

Z hľadiska **organizačnej štruktúry** dáva Nariadenie možnosť voľby **medzi monistickou a dualistickou štruktúrou orgánov**. **Dualistický systém rozoznáva riadiaci a dozorný orgán** ako dva samostatné orgány spoločnosti. Riadiaci orgán zodpovedá za riadenie SCE a je jeho štatutárnym orgánom. Jeho členov vymenúva a odvoláva dozorný orgán. Dozorný orgán dohliada nad plnením povinností riadiaceho orgánu, pričom sám nemá riadiacu právomoc. Členov dozorného orgánu vymenúva a odvoláva členská schôdza. V podmienkach slovenskej právnej úpravy bude riadiacim orgánom predstavenstvo a dozorným orgánom kontrolná komisia. Oba tieto orgány musia mať najmenej troch členov.

Monistická štruktúra pozná iba jediný správny orgán, ktorý vykonáva riadiace aj dozorné funkcie. Slovenská právna úprava určuje, že túto funkciu plní správna rada, ktorá je oprávnená kontrolovať všetku činnosť európskeho družstva a prerokúvať sťažnosti jeho členov. Musí mať minimálne troch členov. Členovia správnej rady sa zúčastňujú na členskej schôdzi a sú povinní ju oboznámiť s výsledkami svojej kontrolnej činnosti. V zmysle našej právnej úpravy je v prípade monistickej štruktúry štatutárnym orgánom európskeho družstva generálny riaditeľ, ktorého vymenúva a odvoláva správna rada. Generálny riaditeľ nemôže byť členom správnej rady a vykonáva zároveň aj obchodné vedenie európskeho družstva, zvoláva členskú schôdzu a je povinný zabezpečovať riadne vedenie účtovníctva. Správna rada môže na návrh generálneho riaditeľa vymenovať jedného alebo viacerých výkonných riaditeľov, ktorí organizujú a riadia bežnú činnosť európskeho družstva.

Členovia orgánov európskeho družstva sú volení na dobu určenú v stanovách, ktorá však nesmie presiahnuť šesť rokov. Ak stanovy neurčujú inak, môžu byť volení aj opätovne.

Bez ohľadu na to, ktorú alternatívu si európske družstvo zvolí, ostáva jeho najvyšším orgánom členská schôdza, ktorá sa musí zísť minimálne raz za rok. Členskú schôdzu môže kedykoľvek zvoliť riadiaci orgán alebo správny orgán, dozorný orgán alebo iný orgán SCE, ako aj iný príslušný orgán podľa práva členského štátu, ktoré sa uplatňuje na družstvá v členskom štáte sídla SCE. Riadiaci orgán

je povinný zvolať členskú schôdzu na žiadosť dozorného orgánu. Pri hlasovaní na členskej schôdži sa uplatňuje zásada rovnosti hlasov členov, teda každý člen má jeden hlas, uvedené však môže byť modifikované národnou úpravou a stanovami. Rozhodnutia sú prijímané väčšinou hlasov prítomných členov.

Na vznik členstva v európskom družstve je potrebný súhlas riadiaceho alebo správneho orgánu, ktorý sa však nevyžaduje v prípade vzniku členstva v súvislosti so zlúčením a splynutím družstiev. Nariadenie upravuje pre európske družstvo dve kategórie rozlišuje dve kategórie členov, a to členov, ktorí sa podieľajú na jeho činnosti a členovia, ktorí sa na činnosti družstva nepodieľajú a Nariadenie ich označuje ako investori.

Medzi dôvody **zániku členstva** Nariadenie zaraďuje:

- vystúpenie,
- vylúčenie, ak člen vážne poruší svoje povinnosti alebo koná v rozpore so záujmami SCE,
- prevod všetkých členských podielov,
- zrušenie člena, ktorý nie je fyzickou osobou,
- konkurz,
- smrť,
- iný spôsob určený v stanovách alebo v právnych predpisoch, ktoré sa uplatňujú na družstvá podľa práva členského štátu sídla SCE.

Zrušenie a likvidácia Európskeho družstva sa spravuje právnym poriadkom členského štátu v mieste jeho sídla. Nariadenie zároveň v ustanovení čl. 73 upravuje aj dôvody zrušenia SCE rozhodnutím súdu.

VECNÝ REGISTER

A

Akcionár

minoritný, 406-407
povinnosti, 409
práva, 403

Akciová spoločnosť

akcia, 396
dozorná rada, 235
finančná asistencia, 402
fúzia, 446
charakteristika, 386
kapitálový fond, 441
nútený výkup akcií, 410
odmeňovanie vo verejnej
akciovej spoločnosti, 430
orgány, 412
podtypy, 389
predstavenstvo, 419
premeny, 446
rezervný fond, 441
rozdelenie, 453
s premenlivým základným
imaním, 443
stanovy, 394
valné zhromaždenie, 412
vlastné akcie, 400
vnútorné obchodovanie, 427
významné obchodné
transakcie, 442
založenie, 389
zlúčenie, 452
zmena právnej formy, 455

zníženie základného
imania, 437
zrušenie, 444
zvýšenie základného
imania, 432

C

Cenné papiere, 395

D

Diskvalifikácia z výkonu funkcie, 91

register diskvalifikácií, 92

Dlhopisy, 399

Dočasné listy, 395

Družstvo

členská schôdza, 497
členstvo, 481
charakteristika, 472
kontrolná komisia, 505
likvidácia, 509
orgány, 493
povinnosti člena družstva, 491
práva člena družstva, 488
predstavenstvo, 501
ustanovujúca schôdza, 478
vznik, 480
vznik členstva, 481
založenie, 478
zánik, 506
zánik členstva, 485
zrušenie, 506

E

Európska spoločnosť, 514
Európske družstvo, 517
Európske zoskupenie
hospodárskych záujmov, 512

F

Finančná asistencia, 402

H

Hospodárska súťaž, 138
ochrana hospodárskej
súťaže, 139
súťažitelia, 139
záväzné pravidlá, 140
zneužitie účasti na
hospodárskej súťaži, 141

I

Imanie
čisté obchodné, 61
obchodné, 61
vlastné, 61
základné, 212

J

Jednoduchá spoločnosť na
akcie
dozorná rada, 467
charakteristika, 458
orgány, 463
práva akcionárov, 460
predstavenstvo, 463
premena, 470

valné zhromaždenie, 466
základné imanie, 459
založenie, 458
zníženie základného
imania, 468
zrušenie, 469
zvýšenie základného
imania, 468

K

Komanditná spoločnosť
charakteristika, 324
orgány, 336
povinnosti spoločníkov, 333
práva spoločníkov, 329
premeny, 340
ručenie, 326
štatutárny orgán, 337
vkladová povinnosť, 334
vznik, 329
založenie, 327
zhromaždenie
spoločníkov, 336
zmena spoločenskej
zmluvy, 336
zrušenie, 338

Komunitárne právne
formy, 511

Konanie podnikateľa, 81
diskvalifikácia, 91
nepriame konanie, 85
priame konanie, 82
prokúra, 85
zákonné zastúpenie, 87

N

Nekalá súťaž, 144

- generálna klauzula nekalej súťaže, 146
- osobitné skutkové podstaty, 152
- klamlivá reklama, 155
- ohrozovanie zdravia a životného prostredia, 176
- parazitovanie na povesti, 165
- podplácanie, 167
- porušenie obchodného tajomstva, 173
- vyvolanie nebezpečenstva zámieny, 164
- zľahčovanie, 169
- právne prostriedky ochrany, 178
- súkromno-právne prostriedky ochrany, 179

Nepodnikateľské subjekty, 96

O

Obchodná spoločnosť

- dohody medzi spoločníkmi, 238
- druhy, 194
- kapitálové, 195
- likvidácia, 279
 - odatočná likvidácia, 289
 - likvidátor, 280
 - odmena likvidátor, 282
 - prihlasovanie pohľadávok, 287
 - skončenie likvidácie, 288

- účinky likvidácie, 285
- uspokojovanie pohľadávok, 288
- organizačná štruktúra, 229
- personálne, 193
- pojmem, 191
- predbežná, 203
- premeny obchodných spoločností, 293
 - cezhraničná fúzia, 297
 - cezhraničné premeny, 297
 - cezhraničné rozdelenie, 297
 - fúzia, 294
 - odštiepenie, 295
 - osobitná zodpovednosť štatutárneho orgánu, 299
 - projekt premeny, 299
 - rozdelenie, 295
 - rozštiepenie, 295
 - splynutie, 293
 - účinnosť premeny, 300
 - zlúčenie, 293
- rezervný fond, 241
- rozhodovanie spoločníkov, 231
- spoločnosť v kríze, 243
- štatutárny orgán, 232
- teória fikcie, 190
- teória reality, 190
- vznik, 207
- zákaz konkurencie, 225
- zákaz vrátenia vkladov, 250
- záonné ručenie štatutárneho orgánu, 253
- založenie, 200
- založenie na dobu určitú, 202
- zmena právnej formy, 302

- zrušenie, 259
 - dobrovoľné zrušenie, 260
 - konanie o zrušenie, 274
 - nedobrovoľné zrušenie, 266
 - rozhodnutím
 - spoločnosti, 264
 - rozhodnutím súdu, 267
 - uplynutím doby, 262
 - Obchodné meno, 68**
 - ochrana, 73
 - prechod, 73
 - prevod, 72
 - princípy, 69
 - Obchodné právo**
 - historický vývoj, 38
 - pojem, 31
 - pramene, 41
 - predmet, 33
 - v systéme práva, 36
 - Obchodné tajomstvo, 63**
 - porušenie obchodného tajomstva, 173
 - právna ochrana, 67
 - predpoklady, 64
 - Obchodné zvyklosti, 44**
 - Obchodný majetok, 61**
 - Obchodný podiel, 223**
 - Obchodný register, 115**
 - deklaratórny účinok, 118
 - konania vo veciach
 - obchodného registra, 135
 - konanie o zápis údajov, 128
 - konštitutívny účinok, 118
 - princíp formálnej
 - publicity, 122
 - princíp materiálnej
 - publicity, 119
 - registrové súdy, 117
 - zapisované subjekty, 123
 - zapisované údaje, 126
 - zápis údajov, 118
 - zbierka listín, 127
 - zverejnenie údajov, 119
 - Organizačná zložka podniku, 60**
- P**
- Podiel na likvidačnom zostatku, 225**
 - Podnik, 59**
 - Podnikanie, 79**
 - neoprávnené, 94
 - Podnikateľ**
 - druhy, 51
 - sídlo (miesto), 54
 - Prevádzkareň, 61**
 - Prokúra, 85**
- R**
- Register diskvalifikácií, 92**
- S**
- Sídlo**
 - cezhraničné
 - premiestnenie, 102
 - Spoločnosť s ručením obmedzeným**
 - dozorná rada, 366
 - charakteristika, 341
 - kadučné konanie, 377
 - konateľ, 357
 - fiduciárne povinnosti, 360

vznik funkcie, 358
zákaz konkurencie, 361
zánik funkcie, 358
zodpovednosť za škodu, 363
obchodný podiel, 368
orgán, 347
povinnosti spoločníka, 377
práva spoločníkov, 374
prechod obchodného
podielu, 371
premena, 385
prevod obchodného
podielu, 369
rezervný fond, 378
ručenie, 342
valné zhromaždenie, 348
neplatnosť uznesenia, 353
pôsobnosť, 348
rozhodovanie, 351
rozhodovanie per
rollam, 355
uznášanosť, 352
výkon pôsobnosti jediným
spoločníkom, 357
zvolávanie a priebeh, 349
vznik, 346
základné imanie, 346
založenie, 344
založenie zjednodušeným
spôsobom, 346
zánik, 384
zánik účasti spoločníka, 382
zníženie základného
imania, 381
zrušenie, 384
zvýšenie základného
imania, 380

U

Účtovníctvo podnikateľov, 75
účtovná závierka, 76

V

Verejná obchodná spoločnosť
charakteristika, 309
orgány, 319
povinnosti spoločníkov, 317
práva spoločníkov, 312
premena, 323
vznik, 312
založenie, 311
zánik, 323
zrušenie, 320

**Verejnoprávne registre
podnikateľov, 107**

Vklad spoločníka, 215
nepeňažný vklad, 215
peňažný vklad, 218

Výrovnací podiel, 224

**Vzťah Obchodného
a Občianskeho
zákonníka, 48**

Z

Zahraničná osoba, 54
ochrana majetku, 101
podnikanie, 98

**Zásady Obchodného
zákonníka, 45**

ZOZNAM POUŽITEJ A ODPORÚČANEJ LITERATÚRY

Monografie a zborníky

ADAMIČKA, M., DIVÉKYOVÁ, K., POBIJAK, T.: Konanie podnikateľa. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2020, 118 s.,

BARTOŠEK, M. Dějiny římskeho práva (ve třech fázích jeho vývoje). Praha: Academia, 1988, 302s;

BĚLOHLÁVEK, A, J.: Ochrana přímých zahraničních investic v Evropské unii. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 416s;

CIRÁK, J., FICOVÁ, S. a kol. Občianske právo. Všeobecná časť. Šamorín: Heuréka, 2008, 359 s;

CLARK, R., CH., Firemní právo. Praha: VICTORIA PUBLISHING, 1992, 985 s;

CSACH, K, K., GREGOROVÁ ŠIRICOVÁ, Ľ., JÚDOVÁ, E. Úvod do štúdia medzinárodného práva súkromného a procesného. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, 314s;

CSACH, K., HAVEL, B. a kol.: Akcionářské dohody. Praha: Wolters Kluwer. 2017;

ČÁP, Z., HEJDA, J. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské predpisy. Praha: Linde, 2013. 783 s.

ČERNÁ, S. Faktický koncern, ovládací smlouva a smlouva o prevode zisku. 2. doplnené vydání. Praha : Linde Praha, 2004, 244 s;

ČERNÁ, S. Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl. Praha: ASPI, 2006, 360 s;

ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol. Právo obchodních korporací. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 640 s;

ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol.: Právo obchodních korporací. 2. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2021, 656 s.,

- ČOLLÁK, J.: Zákaz zneužitia práva v súkromnom práve a v práve obchodných spoločností. Praha: C. H. Beck, 2018; str. 232
- DAUSES, M., A. Příručka hospodárskeho práva EÚ (základy vnútorného trhu, ochrana životného prostredia a ochrana spotrebiteľa). Praha: ASPI Publishing, s. r. o., 776s;
- DEDIČ J, ŠTENGLOVÁ, I., KRÍŽ, R., ČECH, P.: Akciové spoločnosti. 7. přepracované vydání. Prah: C.H.Beck, 2012;
- DEDIČ, J. ČECH, P.: Evropské právo společností včetně úplného znění předpisů komunitárního práva. Praha: RNDr. Ivana Hexnerová-BOVA POLYGON, 2004, 531s;
- DĚDIČ, J., ČECH, P. Evropská akciová společnost. Praha : BOVA POLYGON, 2006. 619 s.;
- ĎURAČINSKÁ, J. Povinnosť lojality (fiduciárne povinnosti) spoločníkov kapitálových spoločností. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020 s. 160;
- ĎURICA, M. Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii. 3. vydanie. Bratislava: EUROKÓDEX, s. r. o. 2012, 1024 s.;
- ĎURICA, M. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1496;
- ĎURICA, M.: Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii. Komentár. 3. přepracované a doplnené vydanie, Bratislava, EUROKODEX, 2012;
- ĎURICA, M.: Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár. 4. vydanie, Praha, C. H. Beck, 2021;
- DVOŘÁK, T. Akciová společnost a Evropská společnost. 2. vydání. Praha : ASPI, 2009. 829 s.;
- DVOŘÁK, T. Evropské hospodářské zájmové sdružení. Praha : ASPI, 2006. 243 s. ;
- DVOŘÁK, T., ELIÁŠ, K., BARTOŠÍKOVÁ, M., POKORNÁ, J. a kol.: Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5 vyd., Praha : C. H. Beck, 2005, 617 s.;
- DVOŘÁK, T.: Družstevní právo. 3. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, 390 s;

- ELIÁŠ, K. Obchodní společnosti. Praha : C. H. Beck, 2004;
- FARKAŠ, R.: Vlastné imanie obchodných spoločností. Účtovné aspekty. Druhé prepracované a doplnené vydanie. Wolters Kluwer SR, Bratislava. 2018;
- HAMRÁČEK, M. Živnostenské podnikanie. Bratislava: C. H. Beck, 2021. 191 s.;
- HAMRÁČEK, M. Živnostenský zákon. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2023. 672 s.;
- HAVEL, B. Obchodní korporace ve světle proměn: Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Praha: Auditorium s r. o., 2010, vydání první, 196 s;
- HELEŠIC, F.: Evropské družstvo, Nakladatelství ŠEL, Praha 2004, s. 28;
- HODÁL, P., ALEXANDER, J. Evropské právo obchodních společností. Praha: Linde, 2005, 268 s.;
- HORVAT, M. a kol. Živnostenský zákon. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019. 438 s.;
- HUČKOVÁ, R. – TREŠČAKOVÁ, D.: Zákon o rozhodcovskom konaní. Komentár. 1. vyd. - Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2018. 191 s.;
- HURDÍK, J. Právnícké osoby a jejich typologie. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 120 s;
- HURYCHOVÁ, K., BORSÍK, D. (eds.): Corporate governance. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 280;
- HUSÁR, J. Právna regulácia ingerencie verejnej moci do podnikania. Hospodárske právo - náčrt teórie a systému. Košice: Equilibria, 2007. 266 s.;
- HUSÁR, J., CSACH, K. (eds.): Konflikty záujmov v práve obchodných spoločností. Zborník príspevkov. Wolters Kluwer. Bratislava. 2018;
- JAKAB, R.: Verejnoprávna regulácia porovnávacej reklamy. Košice. 2016. PrF UPJŠ; JAKAB, R.: Porovnávacia reklama z pohľadu práva. Košice. Fakulta verejnej správy UPJŠ, 2010;

JURČOVÁ, M., PAVELKOVÁ, B., NEVOLNÁ, Z., OLŠOVSKÁ, A., SMYČKOVÁ, R.: Zastúpenie v súkromnom práve. 2. vydanie. Praha: C.H. Beck, 2021, 360 s.,

KNAPP, V. Teorie práva. 1. vydání. Praha. C.H. Beck 1995, 247s;

KUBINEC, M.: Právo proti nekalej súťaži. Belianum. Banská Bystrica. 2018;

LUBY, Š. Základy všeobecného súkromného práva. II. vydanie. (Pozmenené a doplnené podľa nových právnych ustanovení). Bratislava: Ústav všeobecného práva súkromného Právnickej fakulty Slovenskej univerzity, 1947, 287 s.;

LUBY, Š: Najvýznamnejšie teoretické otázky československého občianskeho práva. Výber z diela a myšlienok. IURA EDITION: Bratislava, 1998, 496s;

LUKÁČKA, P.: Kategória zodpovednosti a zodpovedné podnikanie v právnom prostredí Slovenskej republiky. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019, 116 s.,

MAJDÚCHOVÁ, H. a kol.: Podnikové hospodárstvo. 1. vydanie. Bratislava, Wolters Kluwer. 2018;

MALÝ K., Dějiny Českého a Československého práva do roku 1945. 2 upravené vydání. Praha: Linde Praha a.s. 1999, 572s;

MAMOJKA, M. a kol. Obchodné právo 1 - všeobecná časť, súťažné právo, právo obchodných spoločností a družstva. Bratislava: C. H. Beck, 2021. 832 s.;

MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. 1. zväzok. § 1-260 OBZ. Bratislava: EUROKÓDEX, 2016, 651 s.

MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. 2. zväzok. § 261 - § 775. EUROKÓDEX. Žilina. 2016;

MAMOJKA, M., ml.: Ekvivalencia práv a povinností spoločníka v spoločnosti s ručením obmedzeným. - 1. vyd. - Bratislava : Veda, 2008. - 204 s.;

MAŠUROVÁ, A., PATAKYOVÁ, M. Obchodný register. Právno-teoretické a aplikačné problémy. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019. 258 s.;

- MAZÁK, J., Základy Občianskeho procesného práva. Bratislava: IURA EDITION, 2002, 638 s;
- MÁZIKOVÁ, K., ONDRUŠOVÁ, L., SENEŠI, N.: Účtovníctvo vlastníckych transakcií. Wolters Kluwer. Bratislava. 2016, str. 236
- MAZÚROVÁ, B. a kol.: Základy ekonomickej teórie. 1. vyd. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela - Belianum, 2015. 158 s.
- MUNKOVÁ, J. Právo proti nekalé súťaži. 3. vydání. Praha. C. H. Beck, 2008;
- ONDREJOVÁ, D.: Hranice reklamního přehánění. Ekonom, Praha: Economia, a.s., 2007;
- ONDREJOVÁ, D.: Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži. Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, 328 str.;
- ORESKÝ, M.: Finančná a ekonomická analýza obchodného podniku. 1. vydanie. Wolters Kluwer. Bratislava, 2017,
- OVEČKOVÁ, O. a kol.: Obchodný zákonník. Veľký komentár. 1. zväzok. Bratislava. Wolters Kluwer. 2017;
- OVEČKOVÁ, O., CSACH, K. Obchodné právo 1. Všeobecná časť a súťažné právo. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, 316s;
- OVEČKOVÁ, O., CSACH, K., ŽITŇANSKÁ, L.: Obchodné právo 2. Obchodné spoločnosti a družstvo. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2020, 428 s.,
- PATAKYOVÁ, M.: Obchodný zákonník. Komentár. 5. vydanie. C. H. Beck. Bratislava. 2016;
- PATAKYOVÁ, M a kol. Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 1792.
- PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Úplné znenie zákona s výkladom a judikátmi. Epp 5-6/2002;
- PATAKYOVÁ, M., ĎURICA, M, HUSÁR J. a kol. Aplikované právo obchodných spoločností a družstva- ťažiskové inštitúty. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR, s. r. o., 2021, 864 s;

- PATAKYOVÁ, M., MAMOJKA, M., DURAČINSKÁ, J. a kol. Hospodárske právo. I. diel. Wolters Kluwer: Bratislava, 2019. 351 s.;
- PATAKYOVÁ, M., MAMOJKA, M., LUKAČKA, P., ĎURAČINSKÁ, J., MAŠUROVÁ, A., STRÉMY, J., GRAMBLIČKOVÁ, B., LACKO, P.: Právo obchodných spoločností a družstva – všeobecný úvod do problematiky a vymedzenie základných pojmov. 1. vydanie. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2019, 130 s. ;
- PELIKÁNOVÁ, I., KOBLIHA, I. Komentár k obchodnému zákonníku. I. časť, § 1-§55. Praha: Linde Praha a.s., 1994, 234s;
- POKORNÁ, J., KOVAŘÍK, Z., ČÁP, Z. Obchodní zákoník I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, 1079s;
- POSPÍŠIL, B., MACEK, J., MALIAR, M., KITTA, V.: Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár, 2. vydanie. Bratislava. Wolters Kluwer, 2016;
- POSPÍŠIL, B.: Zákon o konkurze a reštrukturalizácii - komentár. IURA EDITION. Bratislava, 2012;
- RANDA. A. Soukromé obchodní právo rakouské (1908). 1. vydání, Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2008, 345 s.;
- REBRO, K. Rímske právo súkromné. Bratislava: OBZOR, 1980, 278s;
- SENEŠI, N., MÁZIKOVÁ, K.: Transakcie medzi spriaznenými osobami v kontexte účtovníctva. Wolters Kluwer. Bratislava. 2018;
- SLIVKA BEDLOVIČOVA, J. Teoretické aspekty obchodného registra. Minulosť a súčasnosť. Praha: Leges, 2019. 144 s.;
- STRAPÁČ, P. a kol.: Orgány obchodných spoločností a družstva s judikatúrou. Bratislava : Eurounion, 2013. s. 600.
- STRÉMY, J., ZLOCHA, L.: Nekalá súťaž: generálna klauzula, menej tradičné prípady a zahraničné právne úpravy. 1. vyd. – Bratislava: C.H. Beck, 341 s.
- STUNA, S. a kol.: Obchodní zákoník s podrobným komentárom pro právní a podnikatelskou praxi. Trizonia, Praha, 1992;

SUCHOŽA, J. a kol. Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár. 4. vydanie. Bratislava: Eurounion, 2016. 1336 s.;

SUCHOŽA, J., HUSÁR, J. a kol. Obchodné právo. Bratislava: IURA EDITION, 2009, 1100 s.,

ŠAFRANKO, I., AZUD, J., MACEK, J. Zákon o registri partnerov verejného sektora. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2021. 408 s.;

ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. a kol. Zákon o obchodných korporáciách. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 s.

ŠTEVČEK, M., DULÁK, A., BAJÁNKOVÁ, J., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Občiansky zákonník I. §1-450. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015,

ŠULEKOVÁ, Ž.: K deanonymizácii akcionárskej štruktúry jednoduchej spoločnosti na akcie. In.: Právo, obchod, ekonomika 7. 1. vyd. – č. 7. – Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2017, s. 143-150;

TREŠČAKOVÁ, D.: Zodpovednosť za porušenie záväzkov v obchodnom práve : vedecká monografia. - 1. vydanie. - Praha : Nakladatelství Leges, 2014. 208 s.;

UŠIAKOVÁ, L.: Diskvalifikácia z výkonu funkcie v obchodnom práve. Banská Bystrica: Belianum, 2022, 194 s.

VOZÁR, J., ZLOCHA, Ľ.: Judikatúra vo veciach nekalej súťaže. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2013. 223 s.

VOZÁR, J., ZLOCHA, Ľ.: Rozhodnutia vo veciach reklamy. Bratislava. IURA EDITION. 2013,

VOZÁR, J.: Právo proti nekalej súťaži. VEDA, Bratislava. 2013;

VRÁBLOVÁ, S.: Ochrana majetku kapitálových spoločností. Bratislava. EPOS.2003; (2017), pp. 12-18;

Články v časopisoch a zborníkoch

BALÁŽ, P. Postavenie spoločníka povereného obchodným vedením vo verejnej obchodnej spoločnosti. In: Právne postavenie spoločníka v obchodnej spoločnosti, 2017, s. 7-16.

BERAN, K. Proč je Savignyho teorie fikce nevhodná pro konstrukci dnešních obchodních společností? Eichlerová, K. a kol. (eds.). Rekodifikace obchodního práva-pet let poté. Svazek II. Pocta Irene Pelikánové. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 556 s;

CSACH, K. Materiálnoprávne účinky chýbajúcich, správnych a nesprávnych zápisov v obchodnom registri (Materiálna publicita obchodného registra) In: Vzájemné ovlivňování komunitární úpravy a českého a slovenského obchodního práva na pozadí procesu jejich reforem. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Katedra obchodního práva, 2007. s. 26-51 CSACH, K.: Predinsolvenčné povinnosti štatutárnych orgánov. In.: ZOUFALÝ, V. (zost.) XXV. Karlovarské právnické dny. Praha. Leges. 2017, str. 398-415;

CSACH, K.: Zánik právnickej osoby a dodatočná likvidácia jej majetku – pohľad za horizont. In: Neštandardné legislatívne zásahy štátu v neštandardných situáciách. 1. vyd. – Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici - Belianum, 2023. s. 77-87;

CSACH, K.: Obchodná spoločnosť v kríze. In.: Súkromné právo. Bratislava, č.4/2017, str. 166-175;

ČERNÁ, S. Lze prolomit hranice majetkové samostatnosti obchodní společnosti? In: TOMAŠEK. M., PAUKNEROVÁ, M. Nové jevy v soukromém právu. Praha : Karolinum, 2009, 424 s;

ČERNÁ, S.: Majetkovopravní samostatnost kapitálové obchodní společnosti a vybrané aspekty ochrany její věřitelů. In.: Právny obzor. 2014, roč. 97, str. 333-343;

ČERNÁ, S. Lze prolomit hranice majetkové samostatnosti obchodní společnosti? In: TOMAŠEK. M., PAUKNEROVÁ, M. Nové jevy v soukromém právu. Praha : Karolinum, 2009, 424 s;

DOLNÝ, J.: Doktrína prekvalifikovania cudzích zdrojov na vlastné zdroje. In.: Justičná revue. 2016, č. 10;

DOLNÝ, J.: Možnosť tvorby ostatných kapitálových fondov vo vlastnom imaní kapitálovej spoločnosti. In.: Journal of Innovations

and Applied Statistics [elektronický zdroj]. roč. 3, č. 2 (2013), s. 26-29;

DOLNÝ, J.: Zákaz vrátenia vkladov. In Právo. Obchod. Ekonomika VIII. : zborník príspevkov z medzinárodného vedeckého sympózia konaného dňa 7. - 9. 2018 vo Vysokých Tatrách. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2018. ISBN 978-80-8152-649-7, s. 143-151;

DURAČINSKÁ, J.: Riadenie spoločnosti v kríze. In: Bratislavské právnické fórum 2016: Riadenie a kontrola v obchodných spoločnostiach v kontexte s vývojom v práve EÚ [elektronický zdroj]. Bratislava : Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2016. - S. 5-14 [CD-ROM];

ĎURANA, M.: Právna úprava likvidácie právnických osôb. In: Právo v podnikaní vybraných členských štátů Evropské unie . 1. vyd. – Praha: TROAS, 2020. s. 32-39;

DURAČINSKÁ, J.: Creditors protection during corporate crisis under Slovak law. In.: AD ALTA: journal of interdisciplinary research. - Roč. 7, č. 1 (2017), s. 31-34;

DURAČINSKÁ, J.: Plnenie nahradzujúce vlastné zdroje spoločnosti vs sloboda financovania. In: Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae. - Roč. 35, č. 2 (2016), s. 78-93;

ĎURICA, M. Poznámky k novej právnej úprave konania vo veciach obchodného registra (procesné súvislosti). In: Právny obzor. - Roč. 87, č. 4 (2004), s. 306-316;

ĎURICA, M.: Smrť obchodných spoločností a ich resuscitácia v judikatúre Ústavného súdu SR. In: Súkromné právo. Bratislava : Wolters Kluwer. Roč. 2, č. 1 (2016), s. 2-10;

ĎURICA, M.: Veriteľ versus dlžník (súmrak nad veriteľom). In.: ŠKRABKA, J., VACUŠKA, L. (eds.) Právo v podnikaní vybraných členských štátů Evropské unie. Sborník příspěvků k xii. ročníku mezinárodní vědecké konference. Praha : TROAS, 2020. s. 272-287;

ELIÁŠ, K. Veřejná obchodní společnost. In: Právnik: teoretický časopis pro otázky státu a práva, 1998, č. 1, s. 30-57.

GRAMBLIČKOVÁ, B.: Spoločnosť v kríze – dopad na delenie zisku alebo iných vlastných zdrojov spoločnosti. In.: Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2016 : zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov organizovanej Univerzitou Komenského v Bratislave, Právnickou fakultou, Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta 2016, str. 253-260;

GRAMBLIČKOVÁ, B.: Úprava financovania kapitálových spoločností prostredníctvom kapitálových fondov po novele Obchodného zákonníka zákon č. 264/2017 Z. z. In.: Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2018 : zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých. Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta 2018 str. 150 – 156;

FRIEDRICH, M. Aktuálne problémy elektronizácie. In: Bulletin slovenskej advokácie. - Roč. 24, č. 9 (2018), s. 38-40;

HEČKOVÁ, J. CHAPČÁKOVÁ, A. Explikácia významu inštitútu Squeeze Out v podmienkach Slovenskej republiky. Ekonomický časopis, 57, č 5/2009;

HUSÁR J. Zákonný článok XXXVII/1875 a jeho vplyv na vývoj slovenského obchodného práva. In: Právny obzor, 2017, č. 1, s. 38-58;

HUSÁR, J.: Právne dôsledky krízy obchodnej spoločnosti. In.: SUCHOŽA, J., HUSÁR, J., HUČKOVÁ, R. (eds.): Právo, obchod, ekonomika VII. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, 2017, str. 71-84;

JABLONKA, B.: Komparácia akcie v akciovej spoločnosti a jednoduchej spoločnosti na akcie. In.: Právo, obchod, ekonomika 9. 1. vyd. – Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2019. s. 143-151;

JANÁČ, V. Prevod listinnej akcie a odstúpenie od zmluvy o kúpe listinnej akcie. Právny obzor 4/2009;

JANÁČ, V.: Akcionárske dohody – vybrané aspekty. In. *Súkromné právo*. Bratislava: Wolters Kluwer. Roč. 4, č. 1 (2018), s. 32-37;

KŠENŽIGHOVÁ, A. premeny obchodných spoločností vo svetle novej právnej úpravy. In: Digitálne platformy a digitálna transformácia: recenzovaný zborník vedeckých príspevkov interdisciplinárnej medzinárodnej vedeckej konferencie konanej dňa 13. septembra 2023 v Bratislave. Bratislava : Wolters Kluwer SR, 2023, s. 305 – 317.

KUBINEC, M. Osobitné dôvody zrušenia verejnej obchodnej spoločnosti. In: Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Beli Neosolii, 2005, s. 129-140.

MAŠUROVÁ, A. Obchodný register v kontexte nového Civilného mimosporového poriadku. In: Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2017. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2017. s. 334-340;

MAŠUROVÁ, A.: Osobitné ustanovenia o akciách jednoduchej spoločnosti na akcie. In: Porušenie zmluvných povinností v súkromnom práve a jeho následky. 1. vyd. – Trnava : Trnavská univerzita v Trnave. Právnická fakulta, 2018. s. 105-119

MAŠUROVÁ, A.: Zodpovednosť štatutárov, faktických štatutárov a tieňových štatutárov kapitálových spoločností voči veriteľom spoločností podľa novej úpravy Obchodného zákonníka a zákona o konkurze a reštrukturalizácii. In.: Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2018 [elektronický dokument] : zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov. : 1. vyd. - Bratislava : Právnická fakulta UK, 2018. - S. 169-181;

MIKULAŠKOVÁ, M., LOHAZER, M. Obchodný register a jeho pripravované zmeny. In: Bulletin slovenskej advokácie. - Roč. 25, č. 1-2 (2019), s. 27-32;

PATAKYOVÁ, M., DURAIČINSKÁ, J.: Individuálny vs. spoločný záujem veriteľov v reštrukturalizačnom konaní. In.: Právny obzor. Slovenská akadémia vied. Ústav štátu a práva. Bratislava. Č. 5/2018. str. 455-474;

PATAKYOVÁ, M. Obchodný register po „euronovele“ Obchodného zákonníka. In: Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae. – Roč. 23 (2005), s. 105-114;

PATAKYOVÁ, M. Postavenie spoločníka verejnej obchodnej spoločnosti – niektoré legislatívne a aplikačné problémy. In: AFI UC XXIV, 2016, s. 133-145.

PATAKYOVÁ, M., PATAKYOVÁ, T., M. Právnické osoby ako nositeľky ľudských práv. In: Eichlerová, K. a kol. (eds.). Rekodifikace obchodního práva-pet let poté. Svazek II. Pocta Irene Pelikánové. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 556 s;

PELIKÁNOVÁ I. Soutěžní právo, podnik jako subjekt nebo objekt. In: KOTÁSEK, J., ŠPAČKOVÁ, M. (eds.). Pocta prof. Jozefovi Bejčkovi k 70 narozeninám, 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2022, 775s.

PAUKNEROVÁ, M. Svoboda usazování obchodních společností a mezinárodní právo soukromé ve světle novějších rozhodnutí Evropského soudního dvora. Právník, 2004, č. 12;

STRÉMY, J.: K vybraným aspektom zrušenia spoločnosti s likvidáciou. In.: Vybrané výzvy v právu súťažným, v českém a slovenském právu obchodních korporací, v právu insolvenčním a v právu průmyslovém vlastnictví. 1. vyd. ISBN 978-80-88266-30-3. - Olomouc : Iuridicum Olomoucense, 2018. - S. 134-16;

STRÉMY, J.: Likvidátor. In.: Bratislavské právnické fórum 2019 [elektronický dokument]: nezávislosť a etický rozmer výkonu súdnej moci v obchodnom práve. 1. vyd. - Bratislava: Právnická fakulta UK, 2019. - S. 61-72; (2017), pp. 12-18;

STRÉMY, J.: Niekoľko poznámok k inštitútu likvidácie v pripravovanej novele Obchodného zákonníka. In.: Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2019 [elektronický dokument] : 1. vyd. - Bratislava : Právnická fakulta UK, 2019. - S. 567-576;

STRÉMY, J.: Právne a ekonomické aspekty likvidácie obchodnej spoločnosti vo svetle novely Obchodného zákonníka. In.: Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2020 [elektronický dokument] : zborník z online medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov. 1. vyd. Bratislava : Právnická fakulta UK, 2020. - S. 398-407;

STRÉMY, J.: Súkromnoprávne prostriedky ochrany spotrebiteľa pred nekalou súťažou. In: Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae. - Roč. 35, č. 2 (2016), s. 217-238;

STRÉMY, J.: Vzťah práva proti nekalej súťaži k právu na ochranu spotrebiteľa a jeho vývojové tendencie. In: Právo, obchod, ekonomika 6. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2016. - S. 480-494;

ŠULEKOVÁ, Ž.: Jednoduchá spoločnosť na akcie - nová forma obchodnej spoločnosti. In.: Súkromné právo Bratislava (Slovensko) : Wolters Kluwer. Roč. 2, č. 6 (2016), s. 2-10,

VAČOKOVÁ, L. Osobné obchodné spoločnosti v komparácii slovenského a českého právneho poriadku. In: Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae, 2013, s. 304-314;

VALOVÁ, K. Obchodný register de lege ferenda. In: Justičná revue. - Roč. 70, č. 11(2018), s. 1202-1214;

VARGAEŠTOK, P., HRONČEK, R., KOŠÍKOVÁ, V. Zákon o registri partnerov verejného sektora. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020. 173 s.

OBCHODNÉ PRÁVO I.

Všeobecné ustanovenia. Obchodné spoločnosti a družstvo.

Vysokoškolská učebnica

Autori: prof. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
doc. JUDr. Ing. Martin Kubinec, PhD., univ. prof.
JUDr. Monika Némethová, PhD., univ. doc.
JUDr. Lenka Ušiaková, PhD., univ. doc.
JUDr. Aneta Kšenzíghová, MBA
Mgr. Jakub Dzimko, PhD.

Recenzenti: prof. JUDr. Karel Marek, CSc.
prof. JUDr. Ján Husár, CSc.
doc. JUDr. Regina Hučková, PhD.

Návrh obálky: Mgr. Ján Humaj

Vydavateľ: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela
v Banskej Bystrici.

Formát: A5

Rok vydania: 2024

Počet strán: 540 [29,88 AH]

ISBN 978-80-557-2138-5 (brožovaná)
978-80-557-2139-2 (online)

<https://doi.org/10.24040/2024.9788055721392>

ISBN 978-80-557-2139-2

